

GOD RIITI MAJI KEPI

Washkuk New Testament

Contents

Matyu Riita Keyir Maji Kepi	1
Mak Riita Keyir Maji Kepi	54
Luk Riita keyir Maji Kepi	88
Jon Riita Keyir Maji Kepi	143
Aposal Yechi Yo	182
Pol Riita Rom Ma Yenya Keyichi Har Jey	234
Pol Rii Korin Ma Yenya Mapo Har Jey Maji	259
Pol Rii Korin Ma Yenya Kommas Har Jey Maji	283
Pol Rii Galesia Ma Yenya Har Jey Maji	299
Pol Rii Epesas Ma Yenya Har Jey Maji	308
Pol Rii Pilipai Ma Yenya Har Jey Maji	316
Pol Rii Kolosi Ma Yenya Har Jey Maji	322
Pol Rii Tesalonaika Ma Yenya Mapo Har Jey Maji	328
Pol Rii Tesalonaika Ma Yenya Kommas Har Jey Maji	333
Pol Rii Timoti Riina Mapo Har Jey Maji	336
Pol Rii Timoti Riina Kawka Har Jey Maji	343
Pol Rii Taitas Riina Har Jey Maji	348
Pol Rii Pilimon Riina Har Jey Maji	351
Hibru Ma Yenya Har Jey Maji	353
Jems Riita Keyir Jey Maji	372
Pita Riita Mapo Keyir Jey Maji	379
Pita Riita Kommas Keyir Jey Maji	387
Jon Riita Mapo Keyir Jey Maji	391
Jon Riita Kommas Keyir Jey Maji	397
Jon Riita Akar Kommas Keyir Jey Maji	398
Jut Riita Keyir Jey Maji	399
Jon Riita Kommas Sokwana Keyir Jey Maji	401

GOD RIITI MAJI KEPI

**The New Testament in the Washkuk Language, also
known as the Kwoma Language, of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Washkuk long Niugini

Language: Washkuk (Kwoma)

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

5fd67df8-9101-550f-817f-b9e11acae300

ISBN: 978-1-5313-0340-2

MATYU

Matyu Riita Keyir Maji Kepi

Jisas Kraist Riiti Wayega Yechi Hi

1 Diita maji eeta Jisas Kraist riina yimowurek eeka tar wayega yechi maji. Jisas Kraist rii Devit riiti neja. Devit rii Ebrahim riiti neja.

²Ebrahim rii Aisak riiti apoko.

Aisak rii Jekop riiti apoko.

Jekop rii Juda riiti apoko riiti yaka kumwoy yechaka eecha tar.

³Juda rii Peres, Sara piiriiti apoko. Piiriiti awi siiti hi Tema.

Peres rii Hesron riiti apoko.

Hesron rii Ram riiti apoko.

⁴Ram rii Aminadap riiti apoko.

Aminadap rii Nason riiti apoko.

Nason rii Salmon riiti apoko.

⁵Salmon rii Boas riiti apoko. Riiti awi Rehap.

Boas rii Obet riiti apoko. Riiti awi Rut.

Obet rii Jesi riiti apoko.

⁶Jesi rii aka tabo yima Devit riiti apoko.

Devit rii Solomon riiti apoko. Riiti awi sii Yuraia riiti mima.

⁷Solomon rii Riaboam riiti apoko.

Riaboam rii Abaisa riiti apoko.

Abaisa rii Esa riiti apoko.

⁸Esa rii Jihosapat riiti apoko.

Jihosapat rii Joram riiti apoko.

Joram rii Asaia riiti apoko.

⁹Asaia rii Jotam riiti apoko.

Jotam rii Ehas riiti apoko.

Ehas rii Hesekaia riiti apoko.

¹⁰Hesekaia rii Manasa riiti apoko.

Manasa rii Emos riiti apoko.

¹¹Josaia rii Jekonaia riiti apoko yaka kumwoyeka eecha tar. Diita nediik Isrel ma yenya pokojichi Babilon akamak ye ir.

¹²Poko jichi ye irek, Jehonaia rii Sialtiel riiti apoko.

Sialtiel rii Serababel riiti apoko.

¹³Serababel rii Abaiat riiti apoko.

Abaiat rii Elaiakim riiti apoko.

Elaiakim rii Eso riiti apoko.

¹⁴Eso rii Sedok riiti apoko.

Sedok rii Ekim riiti apoko.

Ekim rii Elaiat riiti apoko.

¹⁵Elaiat rii Eliesa rii apoko.

Eliesa rii Matan riiti apoko.

Matan rii Jekop riiti apoko.

¹⁶Jekop rii Josep riiti apoko.

Josep rii Maria siiti ma.

Sii Jisas riiti awi. Riina eecha habatar Kraist.

¹⁷Warek, na he. Ebrahim riina heechi Devit riina heechi eeta ye wayega tar. Devit riina heechi Babilon akamak ye i poko jir nedii heechi i eeta ye 14 wayega tabatar. Babilon akama heechi i Kraist riiti nedii eechaba 14 wayega tabatar.

MARIA SIITA JISAS KRAIST RIINA YIMOWUR

¹⁸Dii eeta Jisas Kraist riina yimowur nobo diitata. Riiti awi Maria siina Josep riina heechiken hisiiichi heechitar. Worek, rii siin saka yatarek, sii yikapwa biika eecha siir. Holi Spiritek otiirek, sii eena eecha siiri, sii her.

¹⁹Worek, siina yaken otiitar ma Josep rii ma kepi wey tarek, rii eena saka siina hibiya majin barek, rii siina eshar veenyechi heechi inyakan hikitar.

²⁰Josep rii eena hikitarek, Harapa riiti ejel rii heechirek, ya Josep riina eecha wor: “Josep, Devit riiti neja, mii opoche siina yuyeechi heechitanakech. Sii kata tawa yikapwa Holi Spiritek siina har.

²¹Komas siita eeta yikapwa riina yimowunak riiti hi napa eecha haba, Jisas. Rii riiti ma mima yechi kapasek boboy bachi poyechi yesokwa hehar yicha tawa yikapwa. Eena riiti hi Jisas habato.”

²²Diita boboy sii sokwa tari, Harapa riita riiti piirapet riiti kujak mashi ya siiken sawor: ²³“Omunyego mima pochi sii hoyey yikapwan biika siichi yimowukiita. Yimowunak, riina eecha habakiita, Emanyuel.” (Diita maji eecha wocho, “God rii notaka eecha tawa.”)

²⁴Worek, Josep rii sokwa Harapa riiti ejel rii riina otiken eecha bar majin rii eena sumowur. Rii eena sumowurek, rii mima siina yar. ²⁵Siina yarek, rii siitaka eecha bana bana takasakech. Eecha ta iri, i Jisas riina yimowur. Yimowurek, Josep rii riina hi eecha habar, Jisas.

**DIITA NOSAPEK TAWA BOBOYEN
OTII HECHAR MA YE JISAS
RIINA HEKEN YAR**

2 Herot rii aka tabo yima tarek, Maria sii i Jisas riina Judia nosap Bethlehem akamak eeka yimowur. Worek, winymayn hechar ma ye ya sokwa nobok eeka tar. Eeta ma yecha Jerusalem akamak eeka yar. ²Yarek, ye woher, “Akar yimowuwa yikapwa Ju ma yechi aka tabo yima rii siitak tawa? Nota riiti winyumayn ya sokwa nobok herek, no eena ya riiti hin yesokwaken yato.” ³Worek, aka tabo yima Herot rii eena meejirek, rii Jerusalem ma yechaka kaw inyaka nubu nubu tar. ⁴Worek, rii uwarek, opelen otiitar harapa ma ye, lo majin pokii tar ma ye ya yopo wuchi yicharek, Herot rii yenya woher, “Kraist riin kapo siita akamak yimowukiita?” ⁵Ye awasen eecha wor: “Judia nosap Bethlehem akamak eeka yimowukiita. God riita worek, piirapet rii mashi keyir maji eecha wocho:

⁶Judia nosap Bethlehem akama ma mii aka tabo yiman otiitawey, mii eeta karakadakasakech.

Kwoti nedii siitii kowu tawa ma por sokwanak, eeji Isrel ma yenya nobon mukuchikiita.

Eena nota eecha wocho, rii Bethlehem akamak eeka yimowukiita.”

⁷Worek, Herot rii ya sokwa eemek tar yen kuruk uwa yaya yichi maji bar. Batarek, rii her winyumay sokwa tar nedii. ⁸Worek, rii yenya Bethlehem akamak wochirek ir. Rii eecha wor: “Na i yikapwan yeshaniga he. Kwotaq henyak, napa ya ana wonyak, ada i riina henyak, ada riiti hi kepi i yesokwabak.” ⁹Worek, ye heechi nobon icharek, ye her mashi ya sokwa eemek ye her winyumay sii mapo iri yikapwa riita water eemek i bana bana siitii buya tarek, ye her. ¹⁰Yecha winyumay siin herek, yechi inyaka kwoya woy hiki tar! ¹¹Aka wok i yarechi ye her yikapwa rii awi siitaka eecha tarek, ye yatii bogok piitiichi ye riiti hin yesokwa tar. Worek, ye yechi ye ir kwowun tagwachi boboy kepin riina har. Gol, kwowa ya tawa hikisheboka, kwowa ya tawa ukuka eecha riina har. ¹²Worek, sukwiari, God riita yenya eecha wor: “Kwo opoche Herot ritaka kawka ichanakech.” Ye meejichi ye heechi anadii nobok i yechi akamak ir.

**JOSEP RII MIMA SII YIKAPWAKA
ISIP NOSAPEK HEECHI IR**

¹³Yecha heechi irek, God riiti ejel por yari, Josep riina sukwiya majik bar. Bari, eecha wor: “Herot rii yikapwan ya pi sowakwoken otiito. Na sokwa. Yikapwan, nokwapaka eecha yeechi Isip nosapek na heechi i. Heechi i tanak, komas ada miina kawka wokiita. Herot rii yikapwan hechi ya pi sowakwoken otiito.” ¹⁴Worek, Josep rii meejichi sokwa riiti mima yikapwa yeechiniga niyik heechi Isip nosapek ir. ¹⁵Irek, rii eecha tarek, Herot rii har. Eecha otirek, Harapa riiti majin piirapet por riita keyiri sii eeta siiken sokwar. Eecha wor: “Ada eeji yikapwan uwarek, rii Isip nosapen heechi yar.”

HEROT RIITA EYEW YIKAPWAN PI SOWAKWOR

¹⁶Winyumayn hechar ma ye yikapwa water eemek Herot riin veenyichi maji saka ya saworek, Herot rii eena hechi ri inyaka kwotayir. Worek, rii wosoworek, ri ow ana pichar ma ye Bethlehem akamak bana bana tar ta yey tar akama ma yechi eyew hoyey yikapwan sukwiya upurus tari sukwiya podat tarin eyew pi sowakwo hamar. Herot rii winyumayn otii hechar ma yenya wowohechari, hiki tarin, eena rii eecha tar yikapwan eecha otii tar. ¹⁷Riita eecha otii tari, piirapet Jeremaia riita keyir maji sii eeta siiken sokwar. ¹⁸Maji eecha wor:

“Ye Rama akamak uwar ayan meejir. Harapa keya yesokwarin meejir. Resel sii siiti yikapwan eena keyatar. Keya tari, ma mima ye siina saboy eshar siikasakech.

Boyewak? Yikapwan eyew hama seechir. Hama seechirek, eena keya tar.”

JOSEP RII MIMA YIKAPWAKA AWASEN HEECHI YAR

¹⁹Komas Herot rii harek, God riiti ejel por rii ya Josep riina Isipek tarek, sukwiya majik wor: Yikapwa riina sowakwo tar ma ye eeta ha hamar. ²⁰Hamarek, eena na sokwanak, mima yikapwan yaniga Isrel nosapek awasen heechi ir. ²¹Worek, Josep rii sokwa mima yikapwan yeechi Isrel nosapek heechi ir.

²²Irek, Josep rii meejir Akeleas rii apoko Herot riita otii tar Judia aka tabo yima yon rii eena yar. Eena meejichi akiichi eeta nosapek saka yirek. Sukwiya majik God riita riina eecha worek, eena rii heechi Galili nosapek ir. ²³Ichi akama pochi siiti hi Nasaret eeka yir. Rii otiirek, piirapet yecha mashi keyir maji sii eeta siiken sokwar. Yecha eecha keyir maji eecha wor: “Yecha riina eecha habakiita, rii Nasaret ma.”

JON BAPTIS RII MAJI SAWOTAR

3Eeta nedii Jon Baptis rii ya God riiti majin Judia me biish tar eemek eeka sawo tasiir. ²Rii eecha wor: “Kwota kapasek boboy otii tawey, inyagak hiki tawa kapasek boboyen na magiirechi! God riiti kigdom diitaq bana bana tawa!” ³Piirapet Aisaia rii batari, rii eeta Jon riiti yon eena batari. Rii eecha wor:

“Ma por rii me biish tar eemek eeka uwato.

‘Harapa riiti nobon na sayarechicha. Riiti nobon na nagw nagwa seechi ta!’”

⁴Jon riita kamel yechi niibiik tar kapasek rikin ruwuchi putu sapik giirri tar. Rii nowo sagan saka atarek, eena saman atarek, heemi yechi bey ukun atar. ⁵Eeta nedii Jerusalem akamak tar ma ye, Judia nosapek tar ma ye, Jodan pak bana bana tar ma ye eyew heechi riitak yar. ⁶Yecha yarek, ye yechi kapasek boboyen geenyek kwodii worek, Jon rii yenya Jodan pak uku yeechi tar.

⁷Worek, Jon rii nokwapa nokwapa Peresi ma ye Sadyusi ma ye riitak uku yeechibaken eena yatarek, rii her. Hechi rii yenya eecha wor: “Kwo eeta hopo riiti yikapwa. Nama kwona wochi tawak, kwo God riita kwotay tawa boboyen kwo heechi akii ichu? ⁸Ma yenya na jecha mukuchicha: Kwo kwoti inyaka na dareboyetanak, yo kepin na otii ta. Eena na eecha mukuchicha. ⁹Opoche eecha hikitanahech ‘Ebrahim rii eeta noti wayega.’ li eeta saka kiki siikiitawak. Ada kwona wocho, God rii eeta kiki sowa rii papan yeechi otiiney, iipa Ebrahim nejak siikiita! ¹⁰Eeta yeeberu sii men muku tawa. Tawak, sii yiiken kowutu. Kata me siik kepi wanan siiney, iipa yiichi hik rabochinyak uwukiita.

¹¹“Ada kwona ukuk uku yeechi tawak, ii eeta mukuchichu kwo kwoti inyaka dareboyer. Wowak, ma por rii ana komas yanak, rii kwona Holi

Spiritek, hika eeka uku yeechikiita. Rii eeta harapa. Ada eeta karakada. Ada ma kepika tanak, eena ada riiti yatii ruwa tawa bobyen kiya ik. ¹²Riiti keyibochi saniga saniga heechi tawa gishagu sii riitak tawa. Tawak, rii wit otiichi sharega saka tawak, siik akak heechi tawak, sharega ye i hik tukuchichawak, uwutu! Uwutawa hi sii ha hikasakech!”

JON RIITA JISAS RIINA UKU YEECHIR

¹³Eeta nedii Jisas rii Galili nosapen heechi Jodan pak ir. Irek, rii Jon ritak uku yeechiken yar. ¹⁴Yarek, Jon rii Jisas riiti inyakan dareboyeken rii eena otii her. Eecha wor: “Eeta kepi miita ana uku yeechikiita. Boyewak ada miina uku yeechikiita?” ¹⁵Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Siikayekiisii. Miita keena ana uku yeechikiita. Diita yikadey nobon otiiney, sicha eyey nobo kepin sumowukiita.” Worek, Jon riita riiti majin sumowur.

¹⁶Jisas riina uku yeechi hamarek, rii pan heechi ameya giiriibak ya sokwar. Ya sokwarek, neer tagwar. Riina tagwachirek, God riiti Spirit sejikiir apo saka tawaga eech ya saka riitak siirek, rii her. ¹⁷Worek, neerek uwar aya eecha wor: “Dii rii eeta eejii ada rukusii tawa yikapwa. Riita otii tawa abo ada eena kwoya hecho.”

GABA RIITA JISAS RIINA WOSHEPII OTII OTII HECHAR

4 Worek, Spirit rii Jisas riina yeechi me biish tar eemek Gaba riita riina woshepii otii otii heken eena ye ir. ²Eeka tarek, jisas rii aboboy yadii 40 niyi 40 rii akasakech. Biish tarek, rii eecha har. ³Worek, Gaba rii Jisas riitak yar. Yarek, rii eecha wor: “Miita God riiti yikapwa taney, diita papan na yeechi geyen dareboy.” ⁴Jisas rii meejichi awasen eecha wor: “Keyir maji eecha wocho: ‘Ma geyeban eechi takasakech. Ye God riiti eyey

kujak saya tawa maji kepin eena sa a ta.” ⁵Worek, Gaba rii riina yeechi Jerusalem ye i harapa lotu aka howuk ye yo ye ichi riina eecha wor: ⁶“Miita God riiti yikapwa taney, miita na diika siiti-ichi muk durii. Keyir maji eecha wocho: ‘God riita riiti ejel yenya maji wochinak, yecha miina hehar otiikiita.

Wonyak, yecha miina tapak seechikiita. Seechinak, kepi siikiita.

Wonyak, miiti yatii ma papak gworomokasakech.”

⁷Jisas rii awasen eecha wor: “Keyir maji eecha babato: ‘Opoche miiti Harapa miiti God, riina otii otii hechanakech.”

⁸Worek, Gaba rii Jisas riina yeechi harapa kwowuk ye i ye yo ye ichi eyey diita nosapek tawa kigdomen siiti harapa eyey boboyen riina mukuchi hamar. ⁹Worek, Gaba rii eecha wor: “Miita ana yatii bogok piitiichi ye eejii hin yesokwa taney, ada miina diita eyey boboyen hakiita.” ¹⁰Jisas rii awasen eecha wor: “Gaba mii na heechi i! ‘God riiti keyir maji eecha wocho: ‘Eeta Harapa Ma Miiti God, riiti hibana na yesokwa ta. Riiti yoban na otii ta.”

¹¹Worek, eeta Gaba rii riina heechi saka ir. Irek, ejel ye Jisas riitak ya riina kiyatayer.

JISAS RII GALILI NOSAPEK YO EEKA TASIIR

¹²Jon riina poko jicharek, Jisas rii meejichi rii heechi Galilinosapek eeka ir. ¹³Irek, rii Nasaret akamak siikasakech. Rii i Kapaneam akamak eeka siir. Kapaneam Galili pagirebak bana tar. Eeta Sebyulan Naptalai nosapek eeka tar. ¹⁴Riita diina otiirek, piirapet Aisaia riiti maji sii eeta siiken sokwar. Rii mashi eecha wor:

¹⁵“Pagiireba yepak, Jodan pa yepak Sebyulan nosap, Naptalai nosap eeka tar. Galili muk shebo shebo tawa ma

eeka tawak, ye niyik yiniga ye harapa haba okoreenak hekiita.

¹⁶ Kata ma mima ye niyiki tawak ha tawa eemek tawak, hab a sii eeta yenya okoreechichakiita!”

¹⁷ Eeta nedii Jisas rii diita majin yesokwachi bar. Rii eecha wor: “Kwoti kapasek boboyen na dareboy! God riiti kigdom diika bana bana tawa!”

JISAS RII DIIPIIRA KAPIIRA MAN UWA YAYAR

¹⁸ Jisas rii Galili pak pagiirebak chishi icharek, rii i yaka kumwoy piiriin her. Saimon, riiti anadii hi, Pita, riiti kumwoy, Endru piiriin her. Piir emiyepen mayak yater yon otiitar. ¹⁹ Otii tarek, Jisas rii piiriina hechi uwa yayeeci piiriin eecha wor: “Ki na ya adaka eecha ta. Wonyak, ada kinya man ya tawa tobon mukuchik.” ²⁰ Worek, piir maya ameya heechi ya riina sumowur.

²¹ Worek, rii way kawka chishitarek, rii way anadii yaka kumwoy piiriin i hebar. Piiriiti hi Jems, Jon. Piir Sebedi riiti yikapwa. Piir yechi jabiir wok tar. Piiriiti apoko Sebedi riitak ye eecha tar. Tarek, ye mayan sayaretar. ²² Sayaretarek, Jisas rii i piiriina uwa yayar. Uwa yayarek, piir meejichi piiriiti eepi jabiirek ameya heechi piir Jisas riina ya sumowubar. Piiriiti apokon heechi ya sumowuba tar.

JISAS RII NOKWAPA NOKWAPA MA MIMAN YO OTIITAR

²³ Jisas rii eyey galili nosap i ye yatar. I ye yatarek, yechi nokwapa nokwapa lotu akak i yar maji pokii tar. Kigdom siiti hadabas maji kepin rii eena sawo tar. Rii ma mima yechi hak otii tar boboyen yeechi robotarek, ye kepi siitar. ²⁴ Riita eecha otiir yo maji sii eyey Siria nosapek i ye yar. I ye yarek, ma mima ye eyey ma ye hak otii ye i tarin yeechichi riitak yayar. Eyey kapasek hak otii tar boboy

ma eecha tari, kapasek Spiritek tar ma yen, kuja sugwiyabak saka tar ma yen, yatii tapa ha tar ma yen yeechichi riitak yayar. Yayarek, rii eeta yenya eyey otii kepi siir. ²⁵ Eecha otii tarek, nokwapa nokwapa ma mima ye Galili nosapek tari, Dekapolis eeka tari, Jerusalem eeka tari, Jodan pa pagiireba yepak tari, ye heechi ya riitaban sumowu chishitar.

JISAS RII GOD RIITI MAJIN KWOWUK SAWOTAR

5 Jisas rii nokwapa nokwapa ma mima yenya herek, rii kwowuk yo i yir. Yirek, riiti disaipel ye ya riitak ya yopo wuchi yir. ² Worek, riita yenya maji pokii tar. Rii pokiir maji diitata:

MA YE KWOYA HIKI TAKIITA

³ “Kata ma ye eecha hiki tawey, God riiti Spiriten no biish wey tawey, God riiti kigdom eeta ma yechi! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita!

⁴ “Kata ma ye keya tawey, God riita yenya saboyekiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

⁵ “Kata ma ye yechi hin veenyi tawey, God riita yenya mashi wosawor boboyen yepa yakiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

⁶ “Kata ma ye God riiti inyakak tawa boboyeban otii taken hiki tawey, God riipa yenya hehar otii takiikiisiichikiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

⁷ “Kata ma ye anadii man rukusii tawey, God riipa yenya rukusii takiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

⁸ “Kata ma ye inyaka apoma hechawey, yepa God riina hekiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

⁹ “Kata ma ye anadii man otiiniga ye yechaka eecha anapoy anapoy siiken otii tawey, God riita yenya riiti yikapwa

haba takiita! Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

¹⁰“Kata ma yecha God riiti inyagak otii tawey, yenya kikir poyiwey, God riiti kigdom eeta yechi. Yechi inyaka eeta kwoya wey hiki takiita.

¹¹Kwota ana sumowu tawey, anadii ma ye kwona wosiiboy majin banak, kapasek yon kwona otiinak, nokwapa nokwapa woshapi majin ba taney, ii kwoti inyaka sa kwoya wey hiki ta.

¹²“Na riiga ta. Kwoti hevenek tawa hadabas boboy eeta harapa. Ma ye kwona eecha otii tawey, yecha mashi tar piirapet eechaba yenya otiitar.

WOSHI MAJI YAMA MAJI

¹³“Ana sumowu tawa ma kwota diita nosapek tawa woshiga eecha tawa. Woshi somakwo taweyn heechiney, kwopa shecha otiinak woshi kawka somakwo takiita? Eeta yikadey woshi sii boyen otikasakech? Na kayek eeta rabowak, ma ye yatiik piitiichishitu.

¹⁴“Kwota diita nosapek tawa haba tawaga eecha tawa. Ma ye nokwapa nokwapa akan kwowuk yo otii tari ii veenyekasakech. (Kwowuk tawaakaman ma hechawaga, ye kwoti habe eechaba hecho.) ¹⁵Ma por rii lam hayichi awo bik beenyechi tadii yichikasakech. Yahoo. Rii hayichi yichi tawa eemek yichi. Tawak, eeta akak tawa ma ye yaman kiki hecho. ¹⁶Ma ye eecha otiiwey, kwo kwoti haban na anadii man eechaba mukuchi ye inyak, ye sa heba ta. Wonyak ye sa kwoti yo kepin henyak, sa kwoti hevenek tawa Apoko riiti hin sa yesokwaba ta.

LO MAJI

¹⁷“Kwo opoche eecha hikitaqnakech ada lo majin piirapet yecha pokiir majin eena ada wosowoyek yar. Ada saka eena yeechi raboken yarek. Yahoo. Ada yari, lo maji mun geenyek kwodii woken eena yar. ¹⁸Opoche diina abosuchi-

tanakech diitata: Neer nosap sii tanak, eyey sokwak otii tawa boboy sii sa eyey sokwanak, lo mogo saka rabokii-itawak. ¹⁹Wowak, ma por rii eeta lo mogo pochin wosowoyeney, rii anadii man eechaba pokii taney, riipa hevenek ikarakada wey siikiita. Wowak, ma por rii lo majin hehar sumowu taney, rii anadii man eechaba hehar pokii taney riipa i hevenek harapa ma siikiita. ²⁰Ada kwona wocho: lo majin pokii tawa ma Peresi ma yecha nagwa nagwa nobon otii tawey, kwota eena kiki siinan siiney, kwo iipa God riiti kigdom saka iyareki-itawak. Kwo nagwa nagwa otii tawa abo na harapa otii ta.

HARAPA KWOTAY TAWA MAJI

²¹“Kwo mashi meejir ma yenya eecha wor: ‘Opoche man pi sowakwotanakech. Ma por rii anadii man pi sowakwoney, ma ye riina yeechi ye i anasakiita.’ ²²Wowak, ada kwona wocho: ma por rii riiti inyak yaka kumwoyen kwotay taney, riina yeechi ye i anasakiita. Ma por rii riiti yaka kumwoyen kubuchey ma wonyey, riina yeechi ye i kaunsil ma wonyey, ii riipa hi uwu tawa eemek ik otiikiita. ²³Wowak, mii opel hak ichaney, miita hikiney, miiti yaka kumwoy miina majika taney, ²⁴miita God riina ha tawa boboyen na cheyek yichi heechi miiti yaka kumwoyen i maji ba dabuchi awasen ya opel boboyen na opoy ha. ²⁵“Ma por rii miinama-jika taney, tii miina anasak ye ik otiney, wonyey, mii na mapo ameya maji ba dabu kepi sii. Opoche ye i anasatanakech. Riipa miina ye i anasak otiinak, riipa miina yeechi ye i jas riiti tapak now hanak, riipa way yeechi polis man yeechi tapak how hanak, yepa way riina yeechi poko jikiita. ²⁶Wonyak, ada kwona wocho mii poko ji akak tanak, ya manik tokenak, mii eeka heechi ikiita.

NOBO MIMAN ANEMESHEROGO TAWA MAJI

²⁷ “Kwota mashi diita majin meejiir. ‘Akar mey miman kwoya hechi anamesherokotanakech.’ ²⁸ Wowak, ada apa kwona wocho: ma por rii mima pochin kwoya hechi yak gegi yataney, rii eeta mima siin riiti inyaka wok anesmesheroko kapasek boboy otii hamar.

²⁹ “Miiti mama yepak tawa miy siita miina otiichinyak, miita kapasek boboyeka sakaney, ii na siin korii yeechi rabo! Eeta kepi miiti kapasek miyin mii heechi ikiita. Eeta kapasek miiti eyey maban hi uwu tawa eemek eyey rabochinyak uwukiita. ³⁰ Miiti mama yepa tapa siita miina kapasek boboyen otiichinyak, mii sakaney, ii na tiimi-ichi rabo! Eeta kepi miiti tapa pochin raboney, eeta kapasek miita eyey maba miitin hik rabochiyak uwukiita.

MIMAN SAYE TAWA MAJI

³¹ “Mashi diita maji sii sokwar: ‘Ma por rii riiti miman sayeri, rii sa siina saye jeyn keyichi ha.’ ³² Apa ada kwona wocho: ma por rii riiti miman sayeney, sii nobo anemeshe rokonan siiney, sii anadii man i siiney, rii eeta mima siina otii nobo anemeshe rokoto. Anadii ma rii siina yaney, ii eeta nobo anemeshe rokoto.

SABA HOWU TAWA MAJI

³³ “Kwo mashi wayega ye batar majin eechaba meejiir: ‘Kwo God riiti mi somak saba howu tawa maji na otii ta. Opoche heechitanakech.’ ³⁴ Apa ada kwona eecha wocho: Kwo yon otiik wonyey, kwo opoche heven saba howutanakech. Hevenek tawa eem sii eeta God riiti tiikiir. ³⁵ Kwo opoche nosapen saba howutanakech. Nosap sii eeta God riita yatiin piitii tawa tiikiir. Kwo

opoche Jerusalem akaman saba howutanakech. Sii eeta Harapa Aka Tabo Yima God riiti akama. ³⁶ Kwo opoche kwoti maseken saba howutanakech. Kwopa saka masebiyan saba howutanakech. Kwopa saka masebiyan otiniga kehapa siinak, apoma siikiitawak. ³⁷ Kwota na eecha ba, ‘Ayo, yaho.’ Eeta kiki sowa. Kwo kawka wonyey, eeta boboy sii Gaba riita yakiita.

KKAPASEK BOBOYEN AWASEN OTII TAWA MAJI

³⁸ “Kwo mashi diita sokwar majin meejiir: ‘Miy pochi horii raboney, ii na awasen riiti miyin horii raboba. Pun reekiiney, ii na awasen riiti pun reekiiba.’ ³⁹ Apa ada kwona wocho: ma por rii miina kapasek boboy otiiney, mii opoche riina awasen kapasek otiitanakech. Ma por rii miina mama yepa wagii siiriin pinyey, ii na way heechinak yepa wadii siiriin sa pi ba. ⁴⁰ Ma por riin miina ye i anaseechi miiti ruwu tawa rikin yaken otiiney, ii na miiti saketeka eecha ha ba. ⁴¹ Ma por rii miina hegiya boboyen kiyani iken otiiney, ii na kiya ichi kawka na eechaba kiya icha. ⁴² Ma por rii miita boboyen haken wonyey ii na ha. Ma por rii miina boboyen yeyada yaken wonyey, mii opoche egesiitanakech.

KWON OW ANA PICHAWA MAN RUKUSII MAJI

⁴³ “Kwo diita mashi sokwar majin meejiir. ‘Kwoti apoman nareboyen na rukusii ta. Kwona ow ana pichawa man ii na magiirechicha! ⁴⁴ Wowak, apa ada kwona wocho: kwona ow ana pichawa man na rukusii ta. Kwona kapasek otii tawa ma yenya na God riina maji bachicha. ⁴⁵ Kwo eecha otinainak, kwo eeta hevenek tawa Apoko riiti yikapwa siiken sokwakiita. Riita otii ichichawak, eeta ya rii ma kepika ma ka-

pasekeka yechi mabak ya buyato. Wayi rii eechaba otiichichawak, kapasek oti tawa ma kepi oti tawa ma yechi eemek eeka vato. ⁴⁶ Kwota kwoti nareboyeban rukusiitawey, ii boyewak kwo eecha hikitu God riita nona ya hakiita? Kapasek takis yan ya tawa ma ye eecha otiito, yechi apoman rukusiito. ⁴⁷ Kwota kwoti nareboyeban rukusiichi woshi ataney, ii kwo boy harapa boboyen otiito? Yaho. Biish tawa ma ye eecha otiito. ⁴⁸ Kwo na hehar kepi ta. Kwoti hevenek tawa Apoko riita tawabaga kwo napa eechaba ta.”

anadii man hehar tawa maji

6 “Miita na ow poy sii ta. Mii opoche boboy kepin ma ye hechanak, otiitanakech. Mii diita yikadey boboyen yechi mi somak otiiney, miiti hevenek tawa Apoko rii miina ya saka hakiitawak.

² “Miita boboyen biish shebo shebo tawa man haney, opoche eeta boboyen anadii ma yechi mi somak geenyik otiitanakech. Akar man mukuchibaken oti tawa ma ye lotu akak awa batawa eemek eecha otiitawey, mii opoche eechaba eena otiitanakech. Boyewak ye eecha otiito? Yechi hin anadii ma yecha yesokwaken eena eecha otiito. Kwo diina na hiki ta. Yenya yan ha hamar. ³ Miita biish shebo shebo tawa man kiyatay tawey, eecha na otiitanak kwotaka bana bana tawa ma ye eena hekasakech. ⁴ Wonyak, God riipa hekiita. Dii eeta miiti saniga oti tawa boboy. Miiti Apoko rii miita veenyichi oti tar boboyen henyak, riipa miina yan hakiita.

GOD RIINA MAJI BA TAWA MAJI

⁵ “Miita God riina maji batanak, mii wosheipii majiga bakasakech. Shebo wosheipii maji batawa ma ye lotu akak iyar maji ya batawa eemek iyar ma yechi misomak geenyek siitii God riina maji

bato. Na hiki ta! Yenya yan ha hamar. ⁶ Miita God riina maji bak otiiney, mii na miiti aka wok iyarechi nubereja dasiipiichi miiti veenyi tawa Apoko riina na maji ba. Miiti Apoko rii miita veenyi oti tawa boboyen hewak, riipa yan miina hakiita.

⁷ “Kwota God riina maji banak, opoche3 shebo shebo tawa ma batawaga eecha batanakech. Yecha eecha hikitu yecha nokwapa nokwapa ameda ameda maji banak, yenya meejikiita. ⁸ Opoche yecha otiitawabaga eecha otiitanakech. Kwoti Apoko rii kwota dopo tawa boboy hecho. Kwota riina wohenyan tawey, rii hecho.

⁹ Kwota na riina maji jecha ba:

‘Noti Apoko mii hevenek tawa.

Miiti hi sa kepi wey ba ta.

¹⁰ Miiti siitii kowu tawa kigdom sii sa ya.

Miiti inyakan hevenk sumowutawaga nota nosapek tawa ma na eechaba sumowuba ta.

¹¹ Nota yadii pochi dopo tawa aboboyen miita nona na ha ta.

¹² Ma ye nona kapasek oti tawa boboyen nota kwoyavayatawaga, miita na noti kapasek boboyen eechaba na kwoyava yeechi ta.

¹³ Mii opoche nona otiichechawa boboyen

hechanak, ya nona oti hechanakech.

Miita nona na Gaba riina na ya.’

Miiti kigdom, miiti hadabas boboy miiti hapaga boboy miitabaka eechaba eechaba takiita. (Omutiik)

¹⁴ “Na meejii. Kwota anadii ma yecha kwona kapasek oti tawa boboyen abosuchiney, hevenek tawa Apoko rii kwoti kapasek boboyen eechaba abosuchikiita. ¹⁵ Kwota anadii ma yechi kapasek boboyen abosuchinan siiney, kwoti hevenek tawa Apoko rii eechaba kwoti kapasek boboyen saka abosuchikiitawak.

ABOBOYEN HEECHI TAWA MAJI

¹⁶“Kwo God riin wohechi aboboyen heechiney, kwo opoche eyepiitanakech. Woshepii majiga tawa ma yecha otiitawabaga eecha otiitanakech. Yecha otiitawey, yechi misoma eecha hatawa ma yechi misomaga eecha hechawak, anadii ma ye hechi eecha wocho ye aboboyen heechitu. Diina na hiki ta. Yecha yan ha hamar. ¹⁷Miiti aboboyen heechiney, miita na ukuk misoman bachichi masebiyak na rosii. ¹⁸Wonyak, anadii ma yepa miina henyak, yepa eechahikikiita rii aboboy heechikasakech. Miiti veenyichi tawa Apoko riitaba miin hekiita. Miita Apoko rii miita veenyichi tawa boboyen henyak, riipa miina yan hakiita.

HEVENEK TAWA YAN YATAWA MAJI

¹⁹“Kwo opoche kwoti diita nosapek tawa kepi boboyen yaya yopo yichitanakech. Machi atawak, keyiha boboy sii atawak, hiyiyatawa ma rii aka diigiichi yar hiyika yatol ²⁰Wowak, kwota na kepi boboyen hevenk yopo yichi ta. Li machi sii akasakech. Keyiha tawa boboy sii akasakech. Hiyi ya tawa ye saka aka diigiichi yar yakiitawak. ²¹Miiti hadabas boboy heechawa tawa eemek miiti inyaka wopu sii iibak siikiita.

MABA SIITI HABA

²²“Miy sii eeta kwoti haba. Miiti miy sii hehar hechaney, miiti maba sii eeta yama hecho. ²³Miiti miy siita tiiriney, miiti maba siipa niyiki yikiita. Wowak, eeta haba miitaka tawey, sii niy siiney, niyiki mayaka tawey, sii niyiki mayaka ya gamukiita!

GOD MAJI, DIITA NOSAP TAWA MAJI

²⁴“Ma por rii aka tabo yima upurusen eepiira eepiira yo otiiney, ii saka kikisiikiitawak. Li riipa poren kwoya

henyak, poren yuyakiita. Li riipa poren sumowunak, poren wosowoyekiita. Eena God riiti noboka moni noboka eepiira sumowukasakech. Li saka kikisiikiitawak.

NOKWAPA NOKWAPA HIKI TAWA BOBOY

²⁵“Eena ada kwona wocho: Opoche kwo ukuban aboboyeban aken hikitanakech. Miiti maba rikiban hikitanakech. Eechaba eechaba tawa boboy sii ukuka aboboyeka eecha kikisiikasakech. Eechaba eechaba tawa boboy sii rikiy sitaka kikisiikasakech.

²⁶“Apo yecha haga i ye yataweyn na he. Yecha saga otiikasakech. Boboy siik chikasakech. Siik wanak, yakasakech. Ye eecha otiitawak, hevenek tawa Apoko rii yenya havato. Apo eeta karakada. Mii eeta harapa. Riita miina heharetakiita. ²⁷Nama kwotaka tawey, rii hikichi rii ita kiki sowak rii eechaba ta ichakiita? Ma takasakech. ²⁸Wowak, boyewak kwo rikiban yaken hikiitu? Kwota woheja she na hecha. Yecha rikin otiikasakech. Ye yo otiikasakech. ²⁹Wowak, ada kwona wocho: Solomon rii riki kepin ruwuri, rii woheja sheba eecha kwoyakekasakech. Solomon rii saka kiki siirek. ³⁰God riita otiitawak, woheja she eena wato. Woheja sii apa tawa. Lyi siin pokotiichi ye i hik tukukiita. God riita woheja shen rikiga eecha ruwu tawey, ii nona mukuchichurii nona eechaba hehar ruwukiita. Kwota hiki siitiichichawa boboy sii eeta karakada eena kwota rikiban aboboyeban hiki siitiichichu. ³¹Eena kwo opoche eecha hikitanakech, nopa kapo boyen boboyen akiita? Boy ukun akiita? Boy rikin ruwukiita? ³²Diita eyey boboyen shebo shebo tawa man ye eena yaken hikiitu. Kwoti hevenek tawa Apoko rii kwota dopo tawa boboyen hecho. ³³Kwota na mapo God riiti kigdom na yesha henyak God

riiti inyakana na sumowu ta. Eecha otii taney, riipa kwona diita anadii boboyen kwona habatakiita. ³⁴Wowak, kwo iyav nedii opoche kawka inyakapwa hik-itanakech. Iyik inyakapwa hiki tawa boboy siita yanak, eeta nedik napa opoy inyakapwa hiki ta.

MAN ANASA TAWA MAJI

7 “Kwo opoche anadii ma riiti yon wosowoyetanakech. Eecha otiiiney, anadii ma ye miiti yon awasen wosowoyekasakech. ²Kwo anadii man wosowoy tawaga God riipa kwona eechaba wosowoyekiita. Kwo anadii ma yen boboyen homachi ha tawaga, God riipa kwona awasen eechaba homachi hakiita. ³Wowak, boyewak mii kumwoy riiti miyik tawa regiin hechi wocho, mii miiti miyik tawa men mii eeta saka hechawak? ⁴Me miiti miyik tawey, mii boyewak miiti kumwoy riina eecha wocho: ‘Ada miiti miyik tawa regiin yaken otiito? ⁵Eecha wochawak, mii keena woshepii tawa ma. Miita na mapo miiti miyik tawa men honii yeechi komas miiti kumwoy riiti miyik tawa regiin napa ya.

⁶“Kwo opoche God riiti boboy kepin asan hatanakech. Kwo haney, yepa dare-boyechi ya kwona chekiita. Kwo opoche kwoti gayetiiken opoche poyi yechi kujak rabotanakech. Yepa eena yatiik piitii pejakiita.

KWOTA NA WOHECHA. KWOTA NA YESHA TA. KWOTA NA NUBUREGA HAPAKA TA

⁷“Kwota God riina wohenyak, riipa kwona hakiita. Na yesha taney, kwopa hekiita. Kwo nubureja hapakaney, iipa kwona tagwachikiita. ⁸Eyey ma ye wohechaney, ii yepa yakiita. Kata ma rii yeshataney, ii riipa hekiita. Kata ma rii nuburejan hapakataney, iipa riina tagwachikiita. ⁹Kwoti ma por rii

yikapwa geyen aken wonyey, apoko riipa boy papan yeedi hakiita? Yahoo. ¹⁰Yikapwa rii emiyepen aken wonyey, kwo kapo boy hopon yeechihakiita? Yahoo. ¹¹Kwota kapasek tawak, eecha otii tawey, kwo hikitu boboy kepin yikapwan havato. Wowak, hevenek tawa Apoko rii tawak, kwo wohenyak, riipa kwona kepi boboyen hatakiita.’

¹²“Miita anadii ma ye miina otii-ichiken gegiyatawaga, miita na yenya eechaba na otii chicha. Dii eeta lo siiti maji mu. Dii eeta piirapet pokii tar maji mu diitata.

EECHABA EECHABA TAWA EEMEK ICHAWA NOBO SII EETA KARAKADA

¹³“Kwota na i karakada nubureja yar. Hi uwu tawa eemek ichawa nobo sii eeta harapa. Eeka i yar tawa nubureja eeta bad mayaka. Eecheatawak, nokwapa nokwapa ma mima ye eena eeta nobok ichu. ¹⁴Eechaba eechaba hadabas eemek ichawa nubureja sii eeta karakada. Nobo eeta nokwapa nokwapa ma ye eena yeshahekasakech.

NOTA NA WOSHEPII TAWA PIIRAPET YENYA OW POY SII TA

¹⁵“Woshepii tawa piirapet yenya na ow poy sii ta. Yecha sapi giiriichi yecha yatawey, eeta sipsip yatawabaga eecha he yato. Eecha yatawey, ii kwasheka tawa asaga eecha taws. ¹⁶Yecha eecha otii taweyn kwota eena na hehar he siitiichi. Yechi yo kapo kepi, kapo kapasek Yamika tawa me rii siik kepi wakasakech. Pu hatawa me rii aboboy kepi wakasakech. ¹⁷Me kepi rii eeta siik kepin watol Me kapasek rii eeta siik kapaseken wato. ¹⁸Me kepi rii kapasek siiken wakasakech. Kapasek me rii kkepi siiken wakasakech. ¹⁹Me por rii siik wanan siiney, ii yiichi hik rabochichawak uwutu. ²⁰Eecha otii tawak, kwo woshepii tawa piirapet

yecha otii tawa abon kwo henyak, eena na hiki ta.

²¹“Eyey ma yecha ana eeche haba tawey, ‘Harapa, Harapa’ yepa saka God riiti kigdom iyarekiitawak. Kata ma ye eeji hevenek tawa Apoko riiti inyagak eeche otii tawey, yechaba keena hevenek ikiita. ²²Hamak tawa nediik yanak, nokwapa nokwapa ma mima ye yanak ana habatakiita: ‘Harapa, Harapa, nota miiti hik God riiti maji sawotar. Miiti hik nota kapasek spiriten no yeechi rabotar. Nota nokwapa nokwapa harapa hapaga yo otiitar.’ ²³Wowak, hamak tawa nediik anapa yenya eeche wokiita: ‘Ada kwona hekasakech. Ana na heechi i! Kwo kapasek tawa ma.’

AKA OTII TAWA MAJI

²⁴“Wowak, ma ye eeji diita maji meejichi sumowutawey, ye eeta inyaka wopu kepi tawa maga eeche tawak, aka papa hek eeka otiir. ²⁵Otiiri, wayi mayaka vatari, uku yi ichari, sowa yatari, eeta aka sii sakakasakech. Boyewak? Siin papa hek otiirek, harapa papak neek siitiitarek, eena sakakasakech. ²⁶⁻²⁷Eyey ma ye diita majin meejiri ye eena sumowunan siiri, ye eeta hikisha yesha maga eeche tawak, ye aka eeta kesinek otiitarek, wayi vatari, uku yi ichari, sowa yatari, eeta akan ameya otiichirek, sii sakar. Sakarek, siita harapa kapasek wey siir!”

²⁸Jisas rii diita majin ba hamarek, rii eeche pokii tarin, eeka tar ma mima ye eena heneba rabor. ²⁹Rii yechi on otii hechawa mak banaga eeche bakasakech. Rii harapa ma yecha batawabaga riieecha batar. Eena baterek ye heneba rabor.

JISAS RII MABA KAPASEK TAR MAN OTII EKPI SIIR

8 Jisas rii kwowun heechi ya sakarek, nokwapa nokwapa ma mima yeri-

ina sumowu ichar. ²Worek, maba kapasek tar ma por rii Jisas riiti yatii bogok piitiichi yi riina wor: “Harapa Ma, mii eeta kiki sowa, mii otii henyak ana otii kepi siichik.” ³Worek, Jisas rii riiti tapak howu neekichi eeche wor: “Ada eena otiiken gegiyato. Na kepi sii!” Worek, kapasek tar maba sii eeta ameya kepi siir. ⁴Worek, Jisas rii riina eeche wor: “Na meejii. Mii opoche diita boboyen i anadii man sawo ye itanakech. Opel otii tawa ma riitak na nagwa nagwa inyak, rii sapa miina hehar he. Wonyak, miita napa Moses riita opel ha majin worega eeche otii ta. Miita wonyak, eyey ma yepa miina hechi eeche hikikiita riiti hak otii tar boboy eeta kepi siir.”

JISAS RII AMI KEPTEN RIITI WAKASA MAN OTII KEPi SIICHIR

⁵Jisas rii Kapaneam akamak iyarerek, ami kepten ma rii Jisas riina ya jaworek, rii riina woyasachiyasa her: ⁶“Harapa Ma, eeji yo otii tawa wakasa ma rii eeji akak hak otiitawak, rii yatii tapa harek, harapa kapan meejito.” ⁷Jisas rii awasen riina eeche wor: “Ada i riina otii kepi siik.” ⁸Kepten rii meejichi eeche wor: “Harapa Ma, yaho. Ada ma kepik tanak een miita aka eeji ik. Miita majik wonyak, eeji wakasa ma sa eeka kepi sii. ⁹Ada eecheba harapa tawa ma riiti kuruk tawa. Ada eecheba harapa tawak eeji ow ana pichawa ma ye eecheba eeji kuruk tawa. Eeche tawak, ada iken wowey, ye ichu. Ada akar man yaken wowey, ye yato. Ada eeji yo otii tawa wakasa ma yo otiiken wochawey, ye otiito.” eeka kepi sii. ¹⁰Jisas rii meejichi rii nyegerabochi rii riina sumowutar ma mima yenya wor: “Ada kwona wocho diita yikadey hiki siitiichichawa boboyen Isrel ma yechaka ada saka herek. Riiti hiki siitiichichawa boboy eeta harapa tawa.

¹¹ “Ada kwona wocho nokwapa nokwapa ma mima ya sokwa tawa nobok yanak, ya ye i tawa nobok yanak, yepa Ebrahim, Aisak, Jekop yechaka eecha howuk tawa kigdom kepik siikiita. ¹²Ma ye God riiti kigdom mashi iyar henyak tanak, yeeena saka iki-itawak. Eena yen sabak tawa niyik yik rabokiita. Wonyak, yecha kiyatanak pu takiiivii kiikiirena siitiichichakiita.” ¹³Worek, Jisas rii kepten riina kawka eecha wor: “Miita na heechi miiti akak i. Miita hiki siitiichichawa boboyen miina otiichikiita.” Worek, eeta nediiibak yo oti tar wakasa ma rii kepi siir.

JISAS RII NOKWAPA NOKWAPA MA MIMAN OTII KEPI SIIR

¹⁴ Jisas rii i Pita riiti akak iyar heri, Pita riiti mima siiti awi sii meeji pu hak oti tarek eena watar. ¹⁵Watarek, rii sina tapak neekiirek, eeta maba hi uwutari, sii eeta ameya kepi siirek, sii sokwa aboboyen Jisas riina havaken sayarer.

¹⁶ Worek, hogo siirek, ye nokwapa nokwapa spirit kapasek tar ma yenya Jisas riita oti kepi siiken yeechichi ritak yayar. Worek, Jisas rii maji barek eeta spirit kapasek ye eeta heechi irek, anadii hak oti tar ma yen oti kepi sii bar. ¹⁷Mashi piirapet Aisaia rii eecha wor: “Riita mayama noti hak oti tawa boboyen kwoyaveechi noti kapasek boboyen yeechi kiya ir.” Jisas riita otiichirek, piirapet Aisaia riiti maji eeta geenye woyik siiken sokwar.

MA KAW YE JISAS RIINA SUMOWUKEN EENA GEGIYATAR

¹⁸ Worek, Jisas rii nokwapa nokwapa ma mima ya riina gamu poyerek, rii eena hechi rii yenya eecha wor: “No katak pa giireba yepak heechi ik.” ¹⁹Lo maji pokii tar ma por rii ya Jisas riina wor: “Tisa eyey eem miita ichawey, anapa ya miina sumowuniga eecha ibatakiita.”

²⁰ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Kwashika tawa asa ye aka nosap wok tawa. Apo ye wosiik tawa. Ma Yikapwa rii misoma veenyichi wa akakasakech.”

²¹ Worek, anadii ma por rii eeta Jisas riiti disaipel, rii eecha wor: “Harapa Ma, miita ana wochinak ada i eeji apokon chichi heechi yak ik.” ²²Jisasrii riina awasen eecha wor: “Miita na ya ana sumowu ik. Ii eeta hatawa ma yechi yo. Sapa yecha chi.”

JISAS RII WOREK, SOWA EETA HA IR

²³ Worek, Jisas rii i jabiirek ye ichi icharek, riiti disaipel ye ibatar. ²⁴Ibatarek, harapa sowa yatarek, pa uku boro harapa sokwabatarek, jabiir gubuken otiitar. Eeecha otiiterek, Jisas rii watar. ²⁵Watarek, disaipel ye i riina cheyechi eecha wor, “Harapa Ma, nona na kiyatayi. No kapasek siik otiito.” ²⁶Jisas rii meeji yanya eecha wor: “Boyewak kwo akiita? Kwoti hiki siitiichichawa boboy sii eeta karakada!” Worek, rii sokwachi sowan uku borowon anachekerek yatari eeta siir. ²⁷Worek, ye eyeyeena hechi nyegerabor. Nyegerabochi ye eecha wor: “Diita ma rii kapo boy yikadey ma? Rii sowa uku boron wowey, kata meeji sowa!”

JISAS RII KAPASEK SPIRITEK TAR MA UPURUSEN OTII KEPI SIIR

²⁸ Worek, Jisas rii i akar pa giireba yepak iti, Gadara yechi nosapek i it. Icharek, spirit kapasek tar ma upurus piir tiitiimo supun heechi yari, Jisas riina nobok jawor. Eeta ma piir kapasek boboyen otiiterek, eena ma mima ye eeta nobon i ye yakasakech ye akiitar. ²⁹Piiriita harapa eecha uwar: “God riiti Yikapwa, sicha eeta miiti yokasakech. Mii boyak yawa?” ³⁰Bana tarek, nokwapa nokwapa poyi ye atar. ³¹Worek, kapasek spirit ye Jisas riina

woyasachiyasa her: “Miita nona yeechi raboney, napa nona heechinak, napa i kata poyi yechaka eeche siikiita.”³² Worek, Jisas rii yenya eeche wor: “Na i.” Worek, eeta ma piiriin heechi iri poyi yechaka eeche siir. I siirek, eyey poyi yi kwowuk tarin heechi buk akii iri, pak i ye ichi ha hamar.

³³ Poyin siitii kowu tar ma ye heechi akii iri, harapa akama iri, diita otiir majin spiriteka tar ma piiriina otii kepi sirin eena sawo ye i tar.³⁴ Worek, eyey akamak tar ma ye akama heechi ir. Jisas riina nobok jawochi eena akar nosapek heechinak iken eena woyasachiyasa her.

JISAS TII YATII TAPA HAR MAN OTII KEPI SIIR

9 Jisas rii jabiirek i yowuchi pa giireba yepak i iri riiti akamak siikenek iyarer.² Worek, ye yatii tapa har ma poren yemek jichi kiya ya seechir. Worek, Jisas rii yecha hiki siitiichichar boboyen heri, rii yatii tapa har ma riina wor: “Miiti inyaka sa kwoya hik. Miiti kapasek boboyen bachi poyewa.”³ Worek, Ion maji pokii tar ma kaw ye inyagak batar:” “Kata ma rii God riina wosoboy majin bato!”⁴ Jisas rii yechi inyakan hechirii eeche wor: “Boyewak kwo kwoti inyagak diita yikadey kapasek boboyen hikitu?

⁵ Ada maji upurus baney, ‘Miiti kapasek boboy bachi poyewa,’ nago, ‘Na sokwa siitii chishi i?’ Diita upurus maji sii eeta podat.⁶ Ada kwona mukuchik Ma Yikapwa rii diita nosapek tawak, riita eeta kiki sowak, rii God riiti harapa boboyek eeche tawak, rii kapasek boboy bachi poyetu.” Worek, rii yatii tapa har ma riina eeche wor: “Miita na sokwa miitiwa gwosen yeechi miiti akak i!”⁷ Worek, kata ma rii sokwachi riiti akak ir.⁸ Irek, ma mima ye riina hechi ye akiita. Ye her God rii eeche tar hapaga

boboyen man harek, ye eena God riiti hin yesokwa tar.

JISAS RII MATYU RIINA UWAR

⁹ Jisas rii heechi chishi icharek, rii i takis yan yater ma, Matyu, riina her. Rii riiti yo otiitar aka wok yicharek, rii her. Herek, rii riina eeche wor: “Mii na ana sumowu ta.” Worek, Matyu rii meejichi sokwa sumowuniga ir.

¹⁰ Kommas Jisas rii akak yi otii atarek, takis yan yater ma ye kapasek muk shebo shebo tar ma ye yechaka eeche ya Jisas riiti disaipel yechaka yi otii abatar.¹¹ Worek, Peresi ma kaw ye eena hechi Jisas riiti disaipel yenya eeche wor: “Boyewak kwoti Tisa rii takis yan yatawa ma yechaka kapasek muk shebo shebo tawa ma yechaka eeche yi otii ato?”¹² Jisas rii meejichi yenya eeche wor: “Hak otiinan biish tawa ma ye dokta riitak ikasakech. Hak otii tawa ma yechabadokta riitak ichu.¹³ Kwo diita God riita jeyek keyir majin eena na i kenyechi siiti mun na hiki ta. ‘Opel otii tawa boboyen ada eena gegiyakasakech. Ada man rukusii tawa boboyen kwota otiiken eena gegiyato.’ Ada yari an saka ma kepin uwaken yarek. Yaho. Ada muk shebo shebo tawa man kapasek tawa man eena uwaken yar.”

ABOBOY HEECHI TAWA MAJI

¹⁴ Worek, jon Baptis sumowutar ma ye Jisas riitak ya riina woher, “Nota God riina wohechanak, boyewak nota Peresi yechaka aboboyen heechitu? Miiti disaipel ye aboboyen heechikasakech.¹⁵ Jisas rii meejichi wor; “Ma por rii miman yak otiwak, riiti nareboy ya nokusha aboboyen atawak, kwo boy kapo eeche hikitu ye aboboy akasakech.’ Yaho. Miman yak tawa ma riin yeechi ye inyak, eeta nedii nareboy yecha aboboy akasakech.

**JISAS RII EECHA WOR: JU MA
YECHA MASHI OTIITAR SII EEJI
BOBOYEK KIKISIIKASAKECH**

¹⁶ “Ma por rii riki kepin yeechi mashi saket neekii tana supun kapa kasakech. Rii eecha otiiney, eeta saket siipa kawka neekiinak karapa supuk siikiita. ¹⁷ Ma por rii akar wain ukun mashi meme sapi kwowok woyekasakech. Iipa sii sapi neekiinak uku saka ikiita. Sapi siipa eeta neekii nakiikiita. Akar wain ukun eeta akar meme sapik eeka woyeto. Woyetanak, ukuka sapika piiriipa eeta kepi batakiita.”

**JISAS RII JU HARAPA MA RIITI
YIKAPWAN OTIINIGA KEPI SIIR**

¹⁸ Jisas rii diita majin baterek, Ju yechi harapa ma por rii ya Jisasriina yatii bogok piitiichi eecha wor: “Eeji yikapwa eeta hawey har. Miita na ya miiti tapak neeki siipa kawka ya sok-wakiita.” ¹⁹ Worek, Jisas rii sokwa riina sumovu riitaka eecha ir. Irek, riiti dis-aipel ye riina sumovu ibatar. ²⁰ Yecha icharek, mima pochi sii tari, siita kamu sii tari 12 sukwiya eecha tar. Tarek, sii ya Jisas riina sumovu i riiti saket barek howu neekir. ²¹ Sii mayama eecha hikir: “Ada riiti saketen howu neeki henyak, ana otii kepi siikiita.” ²² Worek, Jisas rii vayeko hechi siina eecha wor: “Yikapwa, na ana beyichi ta! Nija ana hiki siiti-ichichawa boboy sii eeta ninya otii kepi sowa.” Worek, sii eeta ameya kepi siir.

²³ Worek, jisas rii Ju harapa ma riitaka eecha ichi riiti aka wok iyarer. Iyarechi rii sagey piita tar ma yenza keya hoyi tar ma miman her. ²⁴ Hechi rii eecha wor: “Na kwona toch! Diita karakada yikapwa sii biish wato!” Worek, ye meejir riina wokwoyaniga heger. ²⁵ Ma mima yen wochirek, geenyek iyarerek, rii yikapwa siita watar aka wok iyarechi siiti tapan yesokwa neekirek, sii eeta

awasen yesokwar. ²⁶ Worek, eecha otiiir maji sii akar nosapek i ye yar.

**JISAS RII MIY KIITIITAR MA
UPURUSEN OTII KEPI SIIR**

²⁷ Jisas rii eeta eemen heechi rii chishi tarek, miy kiitiitar ma upurus piir riina sumowuniga i uwaniga eecha wor. “Devit riiti neja, Kraist, miita na sinya inyapapwa hikichi ba diigiichi!” ²⁸ Jisas rii aka wok iyarerek, piir iyarebachi riitak yarek, rii piiriina eecha woher: “Ki kapo eecha hikitu ada eeta kiki sowa kinya otii kepi siikiita? Piir awasen eecha wor: “Ayo, Harapa Ma!” ²⁹ Worek, Jisas rii piiriiti miyik tapa howu neekichi eecha wor: “Kicha hiki siitiichichawey, sii sa wokwa!” ³⁰ Worek, piiriiti miy eeta mey makar. Worek, Jisas rii kabuk wor: “Anadii man ki sawo ye ikasakech.” ³¹ Worek, piir heechi iri Jisas riita piiriina otiiir boboyen eyey nosapek sawo ye itar.

**JISAS RII KUJA DIIMITAR
MAN OTII KEPI SIIR**

³² Yecha heechi iken otiiterek, ma kaw ye kapsek spiriteka tarek, kuja dimiitar man Jisas riitak yayar. ³³ Kapasek spiriten yeechi raborek, eeta ma rii maji bar. barek, eyey mama ye eena hechi nyegerabochi eecha wor: “Mashi no Isre ma diita yikadey boboyen hekasakech.” ³⁴ Worek, Peresi ma ye eecha wor: “Rii kapasek spirit yechi harapa ma riita wochitawak, eena rii eecha yeechi raboto.”

**JISAS RII MA MIMAN
INYAKAPWA HIKIR**

³⁵ Jisas rii eyey akaman i chishi ye itar. Chishi ye itarek, rii yechi lotu akak i yar yenza maji pikii tar. Rii God riti kigdom hadabas maji kepin sawotar. Eyey ma mima hak otii ye i tarin rii yenza eyey otii kepi siir. ³⁶ Ma mima ye nokwapa nokwapa ya yopo wuchi

yirek, rii eena hechi inyakapwa hikir. Yecha kubuchey yikapwaga eecha tarek, ye eena inyakapwa hikitarek, yenya ma kiyatayikasakech eecha tarek, sip-sipen siitii kowu ma biish taniga eecha tarek, eena rii yenya inyakapwa hikir. ³⁷Hikirek, rii riiti disaipel yenya eecha wor: “Nokwapa nokwapa nowo saga tawey, saga ya ma nokwapakasakech. ³⁸Eena na Nowo Ma riina maji batanak, riipa akar nokwapa nokwapa saga ya man rii heechinak yakiita.”

JISAS RII 12 DISAIPEL WOCHIREK, YE IR

10 Jisas rii riiti 12 disaipel yenya uwarek, ye ya yopo wuchi yir. Yirek, rii ri hapaga boboyen yenya harek, ye eeta kiki siirek dapasek spiriten ye yeechi rabo tarek, hak oti tar boboyen ye oti kepi siitar. ²Eeta 12 aposel yechi hi diitata: mapo eeta Saimon, riina habatar Pita. Endru, Pita riiti kumwoy. Jems, riiti kumwoy, Jon. Piir Sebedi riiti yikapwa. ³Pilip, batolomyu. Tomas, Matyu, rii takis yan ya tawa ma. Jems rii Alpiyas riiti yikapwa. Tadias. ⁴Saimon Selot. Judas Iskeriot, rii komas Jisas riina magiriichir ma.

JISAS RII RIITI 12 APOSEL YENYA YON HAR

⁵Jisas rii diita 12 disaipel yenya heechirek irek, rii eecha wor, “Kwo opoche i shebo shebo tawa ma yechaka eecha tanakech. Samaria nosapek opoche i tanakech. ⁶Isrel ma kaw yecha i nobo yesha tawa sipsip tawaga eecha tawa. Na kwo yechaka na eecha i ta. ⁷Na i yenya eecha sawo ta. ‘Hevenek tawa kigdom sii diita ya band band tawa!’ ⁸Hak oti tawa man na oti kepi sii ta. Ha tawa man na saniya ta. Maba kapasek tawa man na oti sa kepi hecha. Kapasek spiriten na yeechi rabo ta. Kwota boboyen yatawey, shebo

shebo yato. Yenya boboyen haney, opoche tokotanakech. Na shebo shebo ha. ⁹Kwo opoche go, silva, kapa yan kwoti kwowok woyi ichanakech. ¹⁰Kwo opoche kwowo wakiir ichanakech. ¹¹Kwo opoche saket upurus yatii ruwu tawa boboy ye ichanakech. Kubu opoche neeki ichanakech. Yaho. Ma yon otiiney riipa riiti aboboyen yakiita.

“Kwo akaman iyarenak, anadii akaman iyarenak, na i ma kepin na yesha hechi riiti akak riitaka eecha na sii. Eeka eeta akabak tanak kwopa eeta akaman heechi sokwa ikiita. ¹²Kwo aka pochik iyareney, na i akama yen woshi a. ¹³Eecha otiinak, yecha kwona yaney, ii na yenya maji kepiban ba. Banak, yechi inyaka kwoya hikikiita. Woshi anak, yecha kwona awasen woshi anan siiney, ye meejiiney, eena na heechi ya. ¹⁴Aka ma por rii kwona yeechi ye inyan siiney, anadi akama tawa ma ye kwona yeechi ye inyan siiney, ii na heechi. Kwoti yatii cheren kavakava pakachi heechi i. Eeta akaman God riipa harapa kapasek otiikiita. ¹⁵Diina na hiki ta: anasaka tawa nedii yanak, God riipa Sodom, Gomora akama ma miman karakada pikiita. Riipa diita akama tawa ma miman harapa pikiita.

MAN KIKIR POY TAWA BOBOY EETA KOMAS YAKIITA

¹⁶“Na meeji. Ada kwona wochiwak ichawey, kwo sipsip tawaga kwo nokwapa nokwapa kwashika tawa asa yechaka eecha i siikiita. Hopo yecha hehar hikichi eshar ichawabaga kwo na i eechaba oti ta. Nurur yecha kepi boboyeban oti tawaga kwo na eechaba oti ta. ¹⁷Kwota na ma yenya ow-poy sii ta. Yepa kwona yeechi kaunsil ma yechak ye inyak yepa kwona anaseechi yechi lotu akak eeka kubu pikiita. ¹⁸Kwo eeji hik yon otiitanak, yepa kwona yeechi aka tabo yimak

ye inyak, gavman ma ye inyak, kwo eeji hadabas majin yen anadii shebo shebo tawa ma yenya sawotakiita. ¹⁹Yepa kwona asasak ye inyak, kwo opoche akiichi eeche wochanakech, ‘Nopa kapo boy majin awasen bakiita? Nopa kapo shecha bakiita?’ Yaho. Eeta nediibak God riipa kwota ba majin sawo mukuchikiita. ²⁰Kwota batana maji eeta kwotikasakech. Kwoti Apoko riiti Spiritek kwotak yanak, kwo eeka bakiita.

²¹“Ma kaw ye yechi yaka kumwoy yenya anadii ma yenya mukuchinyak, yen pi sowakwokiita. Apolo yepa yikapwa yen eecheba otiitakiita. Yikapwa yepa apoko nokwapa yenya magiirechinyak, sowakwokiita. ²²Eeji hi kwotaka eeche tawey, eyey ma yepa eeta kwona henyey, yuyakiita. Ma kaw ye hapago siichi taney, yepa i komas hamak tawa nediik i siiney, God riipa yenya hechi yesokwa yichikiita. ²³Yepakwona akama pochi kikir poyeney, ii napa kwona heechi anadii akama pochik akii sii. Ada kwona wocho: Kwopa i Isrel yechi akaman yo saka otii hamatanak, ma yikapwa riipa yakiita.

²⁴“Skul ya tawa ma rii riiti tisa riitak kikisiikasakech. Yo otii tawa wakasa ma rii riiti harapa man dagaar poyekasakech. ²⁵Eena eeta kiki sowa skul ya tawa ma ye yechi maji pokii tawa ma riitaka eeche kiki sowa. Yo otii tawa wakasa ma ye sokwa yechi harapa; ma riitaka eeche kiki sowa. Ma ye eeta Harapa Ma riina kapasek otii tawa harapa ma habataney, yepa riiti yo otii tawa wakasa ma yen kapo shecha habatakiita? Hi kapasek habatakiita!

KWO NA GOD RIITABAN AKII TA

²⁶“Wowak, kwo ma yenya opoche akiitanakech. Eyey boboy veenyichi tawey, komas sii geenyik ya sokwakiita. Eyey

veenyi tawa majin geenyik kwodii wokiita. ²⁷Maji ada kwona niyik sawotawey, kwo napa eena yadiik sawo ta. Maji kwotaba meeji, kwo napa eena eyey ma yenya uwabatanak, ye sapa meeji ta. ²⁸Kwo maban otii sowakwo tawa man opoche akiitanakech. Ye kwoti meseken saka sowakwo bakiitawak. Kwo God riitaban na akii ta. Riita keen kiki sowa, riipa kwoti maba kwoti mesek upurusen yeechi hi hay tawa eemek rabochinyak, hi uwukiita. ²⁹Karakada apon ya karakadak tokoto. Wowak, karakada apo pochi nosapek sakatweyk, kwoti Apoko rii eena hechi heechitu. ³⁰Kwo na mayama hiki. Kwoti masebiya God riita otiichi kenychi heechir. ³¹Wowak, kwo opoche akiitanakech. Apo ye eeta karakada. Kwo eeta harapa!

JISAS RIITI HIN KWODII WOCHAWA ABO

³²“Kata ma ye eeji hin geenyik kwodii wochaney, ada eecheba yechi hin eeji Apoko riina hevenek kwodii wochakiita. ³³Kata ma ye eyey ma misomak eeche wonyey noriitikasakech, ada eecheba hevenek eeta ma yenya magiirechibakiita.

JISAS RII YARI OWUN YESOKWAKEN EENA YAR

³⁴“Kwo opoche eeche hikitaqnahech ada nosapek yari diita nosapek tawa ow ana pichawa boboyen anachekeken yar. Yaho. Ada eena saka anacheken yarek. Ada eekiye yayar. ³⁵Ada ya otiirek, hoyey yikapwa rii sokwa riiti apokon pik otiikiita. Mima yikapwa sii sokwa siiti awin pik otiikiita. Mima sii way sokwa siiti ma riiti awi siina pikiita. ³⁶Ma por riiti ow ana pichawa ma ye riiti aka wok takiita.

³⁷“Ma por rii ana koma kinyik heechinak, riiti awi apokon yaya

mapo heechiney, rii eeta eeji nareboyikasakech. Ma por rii ana koma kinyik heechinak, rii riiti yikapwan yaya mapo heechiney, eeta ma rii eeji nareboyikasakech. ³⁸Ma por rii riiti nobon mayama heechinan siiney, riina har yon kiyachiniga ana sumowunan siiney, rii eeta eeji nareboyekasakech. ³⁹Kata ma por rii riita maban mayama egiisiitaney, riipa sii siiken siikiita. Kata ma rii riiti maban yeechi eeji hik rabotaney, riipa akar maban siikenen yakiita.

YAND YAK TAWA MAJI

⁴⁰“Kata ma rii miina woshiataney, ii eeta rii ana woshiabato. Kata ma rii ana woshiatawey, rii eeta ana heechirek yar Apoko riina woshiabato. ⁴¹God riiti piirapet por yaney, ma por rii riina hechi piirapet wochi woshianey, piirapet yenya hak tawa yan riipa yabakiita. Nagwa nagwa tawa ma por yaney, ma por rii riina hechi nagwa nagwa tawa ma wochi woshianey, nagwa nagwa tawa ma yenya hak tawa yan riipa yabakiita. ⁴²Diina na hiki ta. Ma por rii ana sumowu tawa ma riina uku sobon siiviichi haney, rii hecho rii eeta ana kubuchey sumowu tawa ma rii eena hawey, riipa saka yan dopokiitawak.”

JON BAPTIS RII RIITI DISAIPEL YENYA JISAS RIITAK HEECHIREK IR

11 Jisas rii diita majin riiti 12disaipe yenya barek, rii kata eemen heechi rii akar bana bana tar akamak i yenya God riiti majin pokii tarek sawo tar.

²Worek, Jon riin poko ji tarek, rii Kraist riita otii tar yon meeji rii riiti disaipel kawen Jisas riitak heechirek ir. ³Heechirek irek, ye Jisas riina woher: “Mi eeta kapo yaken otii tawa ma? No boy kapo akar man kowutakiita?” ⁴Jisas rii meeji echa wor: “Kwo na heechi

awasen i Jon riina kwota hechawa boboyen kwota meejiwa boboyen napa sawo. ⁵Miy kiitii tar ma ye mey maka hecho. Yatii ha tar ma ye kepi chishitu. Maba kapasek tar ma ye eeta kepi hecho. Mabiya giitar ma ye eeta hehar meeji. Har ma yen yesokwa yichitu. Eeta hadabas majin kiiriisiiposii tawa ma yenya sawo mukuchichu. Een na sawota. ⁶Kata ma por rii anada hiki siiti-ichichawa boboyen abosuchinan siiney, riipa inyaka kwoyawoy hikitakiita.”

⁷Jon riiti disaipe ye heechi awasen icharek, Jisas rii Jon riiti majin ma mima yenya sawochi echa wor: “Mashi kwo me biish tar eemek Jon riina heken iri, kwo boyen heken eena ir? Kapo kwo gubu kiipiikan sowak howo taweyn eena heken ir? Yaho. ⁸Boyen heken eena ir? Kwo kapo iri riki kepin ruwu tawa ma riina heken eena ir? Yaho. Eeta yikadey ma ye aka tabo yima riiti harapa akak ye eeka yichu! ⁹Ana na wo. Boyen heken kwo ir? Kapo piirapet poren heken eena ir? Ayo. Ada kwona wocho: Kwo iri kwo piirapet tawaga tawa harapa boboyen hechar. ¹⁰God riiti mashi keyir maji eeta Jon riina batari echa wor: ‘God riita echa wor: Dii eeta eeji majin heechiwak ye ichawa ma. Ada riina mapo heechinak i miiti nobon sayarechichak.’

¹¹Diina na hiki ta. Jon Baptis rii diita nosapek tar man eyey dagiir poyetu. Wowak, God riiti hevenk tawa kigdom karakada tawa ma rii waqy Jon riina dagiir poyetu. ¹²Jon rii ya maji sawor nedii apa howuk tawa God riiti kigdom sii ow ana pik yaniga sii echa yato. Yatawak, ow ana pichawa ma ye iyareken eena otii otii hecho. ¹³Eyey piirapet ye, Moses riiti o maji sii mashi Jon riiti nedii God riiti kigdom maji sawotar. ¹⁴Kwota yechi maji meeji ken gegianey, ii na meeji. Ye echa wor: ‘Ilaija riipa yakiita!’ Jon rii eeta Iaija. ¹⁵Kwo

mabiyaka tawey, diita hapaga maji na meeji.

¹⁶“Ada kwona boyega shecha mukuchik? Kwo kapo boyega shecha tawa? Yecha yikapwa awaba tawa eemek yinyaga hecho. Yikapwa kaw ye anadii yikapwan uwachi wocho:

¹⁷‘Nota kwona sagey piitachichawey, kwo hokwa chikasakech!

Nota keyaniga chichawa hokwan chichawey, kwo eena kiki chikasakech.’

¹⁸Eecha otiitari, Jon riita yari, rii aboboy akasakech. Rii wain ukun akasakech. Rii eecha otiiterek, ma mima ye eecha wor: ‘Rii eeta hikishato!’

¹⁹Ma Yikapwa rii yarek, rii aboboyen oti atarek, wain ukun atarek, ma mima ye eecha wor: ‘Na he! Rii abobyen harapa atawak, wain ukun harapa atawak, rii eeta takis yan ya tawa ma yechi apoma, muk shebo shebo tawa ma yechi apoma.’ Wowak, nagwa nagwa hiki tawa boboy siiti siik sii eeta nona mukuchichu sii eeta siiken tawa.”

JISAS RIINA HIKINAN BIISH TAR AKAMA

²⁰Akama kaw Jisas riita mirakel oti-irin, ye eena heri, yecha saka yechi kapasek boboy heechirek, eena rii yenya ow maji batar. ²¹Rii eecha wor: “Korasasin, God riita harapa kapasek boboyen kwona hakiita! Betsaida kwon eechaba harapa kapasek boboyen habakita! Mirakelen kwoti akamak ada otiirega, Taia akamak saidon akamak eeka ada eecha otiyega, yecha keha tar rikin hiipiichi hiki shebo maba tenye yopo wuchi yichaken otiitar. Yechi kapasek boboy magiirechiken eena eecha otiitar. ²²Diina na hiki ta. Anasak tawa nedii yanak, God riipa Taia, Saidon akamak tawa ma yenya karakada pikiita. Kwona harapa pikta. ²³Kapanean akamak tawa ma kwo na meeji! Kwo boy

eecha hikitu, no hevenek ichawa nobok ikiita? Yah. Kwona hi uwu tawa eemek eeka rabokiita! Mirakelen kwotak ada otiirega, Sodom akamak otiyega, apa Dodom akamak eechaba tawa. ²⁴Diina na hiki ta! Anasak tawa nedii yanak, God riipa Sodom akamak tar ma yenya karakada pikiita. Kwona harapa pikiita!”

KWOTA NA ADAK YA YI HAPAKA

²⁵Eeta nedii Jisas rii eecha wor: “Apoko, mii howuka tawa Harapa, nosapeka tawa Harapa. Miita miiti inyakak tawa boboyen yikapwa yena mukuchiterek, harapa oti hechar ma yenya mii veenyiterek, eena ad miina woshitoto. ²⁶Ayo. Apoko mii miiti inyakak tawa boboyen miita hikichi otiir. ²⁷Eeji Apoko rii eyey boboyen eeji tapak howu har. Ma ye eeta Yikapwa riina hekasakech. Apoko riitaba saniga riina hecho. Eeta Apoko riina ma ye hekasakech. Eeta Yikapwa riitaba riina hechi kata ma yen eeta Yikapwa rii Apokon mukuchichawak, ye hebato.

²⁸“Kwotaq ma harapa yon oti tawey, kwo maba kapa meeji tawey, adak na yanak, ada kwona oti yi hapakachik. ²⁹Ada kiyatawak nomoyatawa boboyen kwo na yechi kiyabachi kwo eeji inyakak hiki tawa boboyen na yaba ta. Eecha otiiney, kwopa yo oti nedii yi hapakakiita. Ada eshar oti tawa ma. Ada wohipu tawa makasakech. ³⁰Ada kwona nomoyatawa boboyen kiyachiwey, ii harapa yokasakech. Ada kwona kiyaken hana boboy sii nomoyakasakech.”

AKAMAK SII TAWA NEDII SIITI MAJI

12 Kommas Jisas rii akamak sii tawa nediiik wit nowo far nediiik eeka i chishitar. Worek, riiti disaipel ye eecha harek, ye eeta wit siiken siikiirechi atar. ²Eecha oti atarek, Peresi ma ye hechi Jisas riina eecha wor: “Na he. Eeta yikadey boboyen miiti disaipel yecha

Sabat nedii otii tawey, ii ye noti on nedii reekiito!”³⁻⁴ Jisas rii meejichi eeche wor: “Kwo kapo Devit riiti majin saka kenyiterek? Eeta nedii rii riiti wakasa ma yechaka eeche haterek, ye God riiti akak iyarer. Iyarechi rii riiti ma yechaka God riina har geyen ye eena yeechi ar. Geyen yeechi atari dii eeta ye on reekiir. Opelen otiitar ma yechaba diita geyen atari ii on reekiikasakech.⁵ Kwo kapo Moses riiti on saka kenyiterek? Maji eeche wocho: Sabat nedii opelen otii tawa ma ye harapa otu akak yo otii tawey, ye eeta lon mayama reekiitawak, ye eeta kapasek boboy otiikasakech.⁶ Wowak, ada kwona wocho: diika tawa boboy sii harapa llotu akan dagaar poyetu.⁷ Kwota diita God riiti maji mun hiki taney, ‘Ada opelen otii tawa boboyen yuyato. Man rukusii tawa boboyen eena ada kwoya hikitu, ‘Kwo kepi tawa man wosowoyekasakech.⁸ Wowak, Ma Yikapwa rii eeta Sabat nediiin siitii kowu tawa Harapa Ma.”

JISAS RII SABAT NEDII TAPA KAPASEK TAR MA OTII KEPI SIIR

⁹Worek, Jisas rii eeta eemen heechi yechi lotu aka porek iyarer.¹⁰ Ma por rii eeka tari riiti tapa kapasek tar. Worek, ma ye eeka tari, ye Jisas rii kapasek yon ba diimaken eena hiki ye itar. Eecha hiki tarek, ye eena riina woher: “Nopa boy Sabat nediiik hak otii tawa man boy otii kepi siikiita?”¹¹ Jisas rii awasen eeche wor: “Ma por rii kwotaka tawey, riiti sipsip saka supuk ye inyey, riipa boy saka heyi yeechi yesokwakiitawak?¹² Wowak, ma rii eeta harapa. Sipsip sii eeta karakada. Wowak, noti lo eeche wokusakech: Sabat nediiik man otii kepi siikasakech. Eena nota keena yo kepin Sabat nedii otiiito.¹³ Worek, rii ma riina eeche wor: “Miiti tapan na danegwa.” Worek, rii danegwarek, eeta kepi siir. Ri-

iti akar tapa pochi kepi tari, siitiibaga eeche siir.¹⁴ Worek, Peresi ma ye hechi kapasek hechichi i yopo wuchi yi Jisas riina pisowakwo maji apo dagii tar.

JISAS RII GOD RIITA HISIIR YO OTII WAKASA MA SIIKEN RIITI

¹⁵Jisas rii riina pi sowakwo majin meejichi rii eetaq eemen heechi ir. Heechi icharek, nokwapa nokwapa ma mima ye rii na sumowuniga eeche ichar. Rii eyey hak otii tar ma yenya otii kepi siir.¹⁶ Otii kepi siirek, rii yenya eeche wor: Anadii ma yenya ana opoche geeniyik kwodii wochanakech.¹⁷ Rii yenya eeche worek, piirapet Aisaia riita ya bar maji sii eeta siiken woy sokwar. Aisaia rii eeche wor:

¹⁸“God rii eeche wor: Dii eeta eejii yo otii ma ada hisiir.

Riina ada rukusiitawak, ada kwoya hecho.

Ada eejii Spiriten riitak heechitakiita.

Riipa eejii nagwa nagwa otii tawa boboyen muk

shebo shebo tawa ma yenya sawotakiita. Riipa maji awasen awasen saka bakiitawak.

¹⁹Riipa saka kabuk wokiitawak.

Riipa akamak harapa maji saka batakiitawak.

²⁰Gubu kawen reekiiney, riipa sakapa eyey reekiikiitawak.

am pochi sii hak otiiney, riipa saka otii hakiitawak.

Riipa i eecheba eecheba otiitaqnak, nagwa nagwa otii

tawa boboy siipa sokwa howuk siikiita.

²¹Nokwapa nokwapa ma yepa riina hiki siitiichi kowutakiita.”

PERESI YE EECHA WOR BELSEBU RII JISAS RIINA KIYATAYER

²²Worek, ma kaw ye ma poren yeechi Jisas riitak ye ir. Riiti miy kiiterek, kuja diimiibatar. Kapasek spirit riiti wok

tarek eena eecha tar. Tarek, Jisas rii oti kepi siirek, riita maji barek, rii mey maka her. ²³ Ya yopo yichar ma ye eena hechi heneba rabochi ye eecha woher: “Rii kapo boy Devit riiti neja, Kraist?” ²⁴ Peresi ma ye eena meejiichi ye eecha wor: “Harapa Gaba, Besebu, riita riina hapaga boboyen hatawak, rii eena kapasek spiriten yeechi raboto.”

²⁵ Worek, Jisas rii yechi inyakan hechari rii yenya eecha wor: “Apoma ye ow eeta apomaban ow ana pichawey, ye hapaga siikasakech. Iipa eeta kkapasek siikiita. Podar akamak tanan sokwa ow ana pinyey saniga siiney, iipa eeta kapasek siikiita. ²⁶ Wowak, Gabaka tawa ma kaw ye anadii Gabaka tawa ma kawen ow ana pichaney, Gaba riiti kigdom saniga saniga tawey, iipa kapasek siikiita! ²⁷ Kwo eecha wocho: ‘Besebul riita ana hapaga boboyen hatawak, ada eeka otiito! Eecha siiken taney, nama kwona sumowu tawa ma yenya hapaga boboyen hatawak yecha kapasek spiriten yeechi raboto. Kapo Beselbull? Kwona sumowu tawa ma ye otiitawey, ye geeniyik kwodii mukuchichawey, kwoti inyaka eeta kapasek hikitu! ²⁸ Ayo. God riiti Spirit rii ana hapaga boboyen hatawak, ada kapasek spiriten yeechi raboto? Ada diina eecha otiitawey, ii geeniyik eecha mukuchichu God riiti kigdom kwotak yar.

²⁹ “Hapaga tawa ma por riita riiti akak tarek, hiyiyatawa riiti boboyen yar yak otiiney, mapo riiti tapan poko jichi sapa opoy ya. ³⁰ Ma por rii adaka eecha tanan siiney, rii eeta eeji yabo pi ma. Ma por rii ana boboyen yaya yopoyichiken kiyatayenan siiney, rii eeta boboyen rabo ya payato. ³¹ Eena ada kwona wocho: ma ye eyey kapasek boboy otiiney kapasek maji bataney, iipa God riita kwoyava yakiita. Ma por ri Hoi Spiriten wokwoyaney ii riina kwoyava yakasakech.

³² Ma por rii Ma Yikapwa riina wokwoyaney, God riipa riina kwoyava yeechikiita. Ma por rii Holli Spiriten kapasek maji ba wokwoyaney, iipa riina kwoyava yeechikasakech. Apa komas kwoyava yeechikasakech. Yaho.

ME KAPASEK RII EETA SIIK KAPASEKEN WATO

³³ “Kwota me siik kepin yaken otiiney, ii na me kepin ya yeechi chinyak siik kepin wakiita. Me kapasek taney, rii eeta siik kapasek wato. Ma ye hecho me kepi taweyeka, kapasek taweyeka piiri siiken ye hecho. ³⁴ Kwo hopoga eecha tawa. Kwo eecha kapasek tawak kwo boyega maji kepin bato? Ma ye yechi inyaka wopuk tawa boboyen ye eena bato. ³⁵ Ma kepi rii riiti inyaka sugu wopu kepi tawey, rii yo kepin otiito. Ma kakpasek rii riiti inyaka wopu kapasek boboyeka tawey, rii eeta kapasek yon otiito.

³⁶ “Ada kwon wocho: anasak tawa nedii yanak, eyey ma mima ye yecha eyey biish batar maji sapa geeniyik kwodii wonyak, anasakiita. ³⁷ Miita batawa maji sii miina anasakiita. Kwota batawa majin, God riita meejitawey, riipa kwona anasakiita. Kwoti maji kepi taney, kwota kepi siikiita. Kapasek taney, ii kapasek siikiita.”

MA KAW YE MIRAKEL HEKEN WOHER

³⁸ Lon maji pokii tar ma kaw ye Peresi ma kaw ye eecha wor: “Tisa nota miita mirakelen otiinak heken gegiyato.” ³⁹ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Kapasek tawa ma ye God riina hikinana biish tawa ma ye mirake otiken eena wohecho. Mukuchichawa boboy podaren kwona hakiita. Piirapet Jona riiti mirakelen kwona eena hakiita. ⁴⁰ Jona rii emiyep suguk i tari niy piiriichar yadii piiriichar eecha tarega, Ma Yikapwa riipa eechaba yadii niy piiri-

ichar nosapek chinyak eeka eeche siikiita. ⁴¹Anasak tawa nedii yanak, Nineva akama ma ye siitii kwona ba diimakiita. Yecha Jona riita sawotar majin meeji-tari, ye kapasek boboyen heechi magi-irechir. Ada kwona wocho boboy kaw Jona riina dagiir poyeri diita diika tawa. ⁴²Anasak tawa nedii yanak, asut mushi yepak tawa aka tabo yi mima sii ya siitii kwona hehar ba diimakiita. Boyewak? Sii siiti eemen heechi yapa eem mayakan ya Soomon riiti harapa otii hechawa boboyen sii eena hek yar. Wowak, ada kwona wocho boboy kaw diika tawey, ii Soomon riina dagiir poyetu!

KAPASEK SPIRIT RII WAY KAWKA YATO

⁴³“Kapasek spirit por rii ma poren heechi saya sabak i wayi vanan biish tawa eemek i ye ya tawey, rii yi hapaka eemeneena yesha i ye yato. Yesha i yaya hipuney, ⁴⁴rii mayama eeche wocho: ‘Ada mashi tar akabak eeka kawka i siik.’ Wowak, rii kawka i hechawey, eeta aka eeta hako kiiriikuchi keyapochi siitiichir. ⁴⁵Rii eena hechi heechi i spirit kawen yeechi yayato. Kapasek boboyen ye riitaka eeche kiki siikasakech. Yecha yawey yecha riiti akabak eekapa yikiita. Mapo rii kapasek tar. Wowak, apa eeta ma rii eena harapa kapasek tawa. Diita ma riina kapasek otiirega, diita apa tawa ma yenya eechaba harapa kapasek otiikiita.”

JISAS RIITI AWI SIITI MAJI RIITI KUMWOY YECHI MAJI

⁴⁶Jisas rii ma mima yenya majin baterek, riiti awi sii riiti kumwoy ye yar. Yari ye sabak siitiir. Jisas riina majin woheken eena siitiir. ⁴⁷Worek, ma por rii eeka tari, rii riina eeche wor: “Na he. Miiti awi, miiti kumwoy ye yawey, miina maji baken sabak siitii kowutu.” ⁴⁸Worek, Jisas rii awasen eeche wor:

“Kapo nama eeji awi? Kapo nama eeji kumwoy?” ⁴⁹Worek, rii riiti disaipel yenya tapak mukuchichi eeche wor: “Na he! Eeji awi eeji kumwoy ye diitata! ⁵⁰Kata ma rii eeji howuk tawa Apoko riiti inyakak otiitaney, sii eeta eeji awi, eeji kumwoy, eeji mowey.

WIT SIIKEN RABO TAWA MAJI

13 Eeta nedii Jisas rii akaman heechi pak ir. I yi rii maji pikiitar. ²Nokwapa nokwapa ma mima ye harapa ya yopo wuchi tarek, rii hechi sokwa jabiirek ye yichar. Yicharek, ma mima ye pagiiirebak siitiitar. Siitiiterek, rii yenya shiy tawa majik batar.

³Rii eeche wor: “Ma por rii tarek, rii sokwa sabak i wit siiken rabor. ⁴Nowok raboterek, kaw nobok sakar. Sakarek, apo ye yari yecha ar. ⁵Kaw papa heksakarek karakada nosap tarek, sii ameya sokwar. Karakada nosap eeka tarek, eena ameya sokwar. ⁶Sokwarek, ya piri hi uwurek pamu siita eeta reekii siir. Nenyii saka ye yikasakech eena ameya reekii siir. ⁷Siik kaw yamika tawa poko chik sakar. Sakarek, poko sii sokwa wit pamun gamu poyer. ⁸Siik kaw nosap kepik eeka sakar. Sakari, sii sokwa siik watar. 100 siik, 60 siik, 30 siik eeche watar.” ⁹Worek, Jisas rii kawka eeche wor: “Na meeji. Mabiyaka taney, diina na meeji!”

BOYEWAK JISAS RIITA SHIY TAWA MAJIN BATAR?

¹⁰Worek, disaipel ye Jisas riitak ya riina woher: “Boyewak miita yenya batawey, mii shiy tawa majik bato?” ¹¹Rii awasen eeche wor: “Howuk tawa kigdom yechi veenyi tawa boboyen kwona harek, kwota hecho. Yenya otii mukuchikasakech. ¹²Ma por rii boboyeka eeche tawey, God riipa way kawka riina hanak, riiti boboy harapa tikiita. Ma por rii boboy biish

tawey, riitak tar boboy siin awasen yakiita. ¹³Eena ada shiy tawa majik yenya bato. Yecha hechawey, ye hehar hikasakech. Yecha meejitawey, ye hehar meejikasakech, hikikasakech. ¹⁴Wowak, piirapet Aisaia riita bar maji sii eeta siiken sokwatawey, eecha wocho:

God riita eecha wocho:

‘Kwo majin wagateyitawey, kwo eena hikikasakech.

Kwokechaweyn, eena saka hehar hechawak.

¹⁵Diita ma mima yechi marenoku eeta hapaga bor.

Yecha yechi mabiya giir.

Yecha yechi miyin dasiipiir.

Yecha eena otiinan siiney,

Yechi miy eeka hecho.

Yechi mabiya eeka meejito.

Yechi marenoku eeta opoy hikitu.

Yecha eecha otiiney, yepa adak yakiita.

Yanak, adapa yenya otii kepi siikiita.’

¹⁶“Wowak, kwota na kwoyawoy hiki ta. Kwoti miy eeta hecho. Kwoti mabiya eeta meejito. ¹⁷Diina na hiki ta. Mashi nokwapa nokwapa piirapet ye nokwapa nokwapa God riiti ma mima ye kwota hechawa boboyen heken otiiri, ye saka herek. Kwota maji meejitaweyn, ye eena meejibaken otiiri ye saka meejirek.

**WIT SIKEN RABO TAWA
MAJIN JISAS RIITA GEENYIK
KWODII WO MUKUCHIR**

¹⁸“Kwota na meejii. Wit siiken rabo tawa maji mun na makebek heechi. ¹⁹Ma ye God riiti kigdom sawo tawa maji meejichi meejinan siiney, ye eeta nobok saka tawa wit siikega eecha tawa. Eeta Gaba rii ye eeta yechaka chir majin yeechi kayek raboto. ²⁰Papa hek saka tawa wit tawaga diita eecha tawa. Ye sawo tawa majin meejichi kwoya hikitu. ²¹Kwoya hikitawey harapa he ye ikasakech. Eeta majin ameda ye kwoya

hikichi abosuchitu. Eecha kaw God riiti majin ameda hikitawey, Jisas riiti hi yechaka eecha tawey, eena kapasek boboy yechak yaney, kikir poy tawa boboy eetaq yechak yanak, yecha eeta majin eeta ameya yapaka chikiita. ²²Chik saka tawa wit tawaga diita eecha tawa. Diita yikadey ma ye God riiti majin kaw meejitawey, wowey, diita nosapek tawa nomaya tawa boboy sii yawey, ye nosapek tawa yan rukusii tawey, eeta boboy sii ya God riiti majin gamu poyetu. Gamu po tawak, sii sokwa omu wakasakech. ²³Nosap kepik sakar wit sii eeta ma ye maji meejichi hiki siitiichichu. Hiki siitiichichawak omu wato. Kaw 100 siik wato. Kaw 60 siik wato. Kaw 30 siik wato.”

**KURUN RABO TAWA
SHIY TAWA MAJI**

²⁴Worek, Jisas rii anadii shiy tawa majin bar. Rii eecha wor: “Howuka tawa God riiti kigdom tawaga eecha tawa. Ma por rii nowo yeechi siik kepin eeka rabotar. ²⁵Rabotarek, niy pochik, eyey ma mima wa hamarek, ow ana pi ma rii yar. Rii yari, rii kuru kapasek eeta nowobak rabobar. Rabobachi heechi ir. ²⁶Wit siik sii sokwa omu waterek, kuru kapasek sii sokwabar. ²⁷⁻²⁸Worek, nowo yo otii tar wakasa ma yecha ya nowo man wor: ‘Mii siik kepiban miiti nowok rabor. Diita kuru kapasek kapo siitak taren sokwawa?’ Rii meejichi awasen eecha wor: ‘Ow ana pichawa ma por riita ya otiir.’ Yecha awasen riina eecha woher: ‘Mii kapo eecha hikitu nota i kata kuru kapaseken hono rabok?’ ²⁹Rii awasen eecha wor: ‘Yaho. Sa eepiira eepiira ta. Iipa kwo kuru kapasek hononey, wit kepika eecha honobakiita. Sa eecha ta. ³⁰Kwo na heechinak, piir sa eecha tanak, sagii yak otiina nediik sa eecha ta. Komasa eeta nedii yanak, ada sagiin yatawa ma yenya wonyak ye

mapo kuruwun honachi cheneyk jichi hik rabochinyak, uwukiita. Wonyak, wit siik yeechi ye i eji boboyen heechi tawa akak eeka heechikiita.”

MASTET SIKEN SHIY TAWA MAJI

³¹ Jisas rii anadii shiy tawa majin bar. Rii eecha wor: “Howuk tawa kigdom sii eeta mastet siik tawaga eecha karakada tawa. ³² Ma por rii siiken yeechi rii riiti nowok ye i chinyak, eeta sokwa nowok tawa akar sagiin dogiir poyetu. Dagiir poyechi mega sinak apo ye ya riiti tapak wosii eeka patiito.”

YIS SHIY TAWA MAJI

³³ Jisas rii anadii shiy tawa maji pochin bar. Rii eecha wor: “Howuk tawa digdom sii eeta yis tawaga eecha tawa. Mima pochi sii yis yeechi gey chichawa hiki shebo woy tawa awok rabonak sii piipii taney harapa siikiita.”

JISAS RII SHIY TAWA MAJI BAR

³⁴ Jisas rii eeta ma mima yenya batari, rii shiy tawa maji bak yenya ba ye itar. Rii maji pochin yenya geenyik kwodii wokasakech. Yaho. Shiy tawa maji bak batar. ³⁵ Riita eecha otiitari piirapet riita keyir maji sii eeta geenyik sokwar. Piirapet rii eecha wor: “God rii eecha wocho: ‘Ada yenya batanak, ada yenya shiy tawa maji bak batakiita. Ada yenya maji batanak, ada veenyi tawa boboyen bakiita. Diita majin mashi nosapen tasiichi otiir nedii diita apa nedii ada yenya saka barek.”

JISAS RII KURU SIKEN NOWOK RABO TAWA MAJIN YENYA GEENYIK KWODII WOCHAR

³⁶ Worek, Jisas rii ma mima yenya heechi i ada wok iyarer. Iyarerek, riiti disaipel ye ya riina eecha woher. “Mii nona nowok sokwa tawa kuru majin na geenyik kwodii wo mukuchi.” ³⁷ Jisas rii awasen eecha wor: “Siik kepin rabo tawa ma eeta Ma Yikapwa. ³⁸ Eeta nowo eeta diita nosap. Siik kepi sii eeta God riiti ma mima. Kuru sii eeta Gaba riiti ma mima. ³⁹ Kuru siiken rabo tawa ma rii eeta ow ana pichawa ma, eeta Gaba. Boboy sagii yak tawa nedii eeta hamak tawa nedii. Nowo yo oti tawa ma ye eeta ejel. ⁴⁰ Kuruwun honochi cheneyk jichi hiki tukuchirek, uwurega, komas hamak tawa nedii eechaba otiikiita. ⁴¹ Eeta nedii Ma Yikapwa rii riiti ejelen heechinak ikiita. Inyak, ya anadii man kapasek yon mukuchichawa man riiti kigdom taweyn yeechi yayakiita. Yayanak, ejel ye anadii eyey yo kapasek oti taweyn yeechi yayabakiita. ⁴² Wonyak, ejell yecha yenya hik rabochinyak, uwukiita. Hik uwunak, kapa meejinak pu giiriiga wa giiriigakiita. ⁴³ Wonyak, eeta nedii God riiti ma mima yepa Apoko riiti kigdomek maba yi yaga eecha hekiita. Wowey, mabiyaka taney, ii na meejil!

MANI YAN WAK CHICHAREN SHIY TAWA MAJI

⁴⁴ “Howuk tawa kigdom sii harapa yan nowok veenyi tarega sii eecha taws. Ma por rii i eeta yan hechi rii yeechi kawka hebar eebak veenyitu. Wowak, rii eena kwoya heechawak i riiti eyey boboy akar man hapoy pakatawak, rii eeta yan harapa yeechi eeta nowon awasen i eena tokoto.”

**GAYETIIKEN TOKO
TAWEYN SHIY TAWA MAJI**

⁴⁵Howuk tawa kigdom sii eeta gayetiik kepin tokoken yeshatarega sii eecha taws. ⁴⁶Rii i pochi kepi henyak, tanak, riipa riiti eyey boboyek tokohamachi diita gayetiiken tokochi yakiita.

MAYAN SHIY TAWA MAJI

⁴⁷“Howuk tawa kigdom sii mayan rabowak emiyepen hedii tawaga sii eecha tawa. ⁴⁸Maya takiikiisiiwak kiy yesokwa giiriibak yichi keyiboto. Key-ibowak, emiyep kepi yen yeechi heebiyak heechiwak, kapasek emiyep yen yeechi kayek roboto. ⁴⁹⁻⁵⁰Hamak tawa nedii sii yanak, diita eechaba otiikiita. Ejel ye yanak, kapasek tawa ma ye ma kepi yechaka eecha tanak, yen keyibo yeechi hik rabochinyak uwutanak ye pu giiriiga wa giiriigatakiita.”

**MASHI BOBOY AKAR BOBOYEKA
PIIR EECHE TAWAY**

⁵¹Jisas rii yenya eecha woher: “Kwo kapo ada bawa majin hikitu?” ⁵²Ye awasen eecha wor: “Ayo.” Worek, rii yenya eecha wor: “Maji mu diitata: Lon hiki tawa ma riin howuk tawa kigdom disaipel yesokwanak, rii harapa akan siitii kowu tawa maga eecha tawa. Rii riiti aka iyarechi boboy heechi tawa eemek iyarechi mashi boboyen apa tawa boboyen yeechi yayato.”

**NASARET AKAMA MA YE
JISAS RIINA WOSOWOYETAR**

⁵³Jisas rii diita shiy tawa noman sawo hamarek, rii eeta eemen heechi ⁵⁴rii riiti akama siikenek heechi ir. Iyarechi rii yechi lotu akak maji pokii tar. Worek, ye meejiichi ye nyegiirabochi eecha woher “Riita harapa hiki tawa boboy rii kapo siitak tarin yar? Mirake oti tawa boboy

kapo siitak tarin rii yar? ⁵⁵Rii kapo kamda riiti yikapwa? Riiti awi kapo eeta Maria siita? Riiti kumwoy ye kapo eeta Jems, Josep, Saimon, Judas. ⁵⁶Riiti mowey ye diita diika tawa. Diita eyey boboyen rii kapo siitak tarin yar? ⁵⁷Worek, yecha riina nasowoyer. Worek, Jisas rii yenya eecha wor, “Piirapet rii riiti akama ye riiti magwi ye riina hehar meejikasakech. Akar eemek riiti hin hehar meejito.” ⁵⁸Yecha riina saka hiki siitiichirek eena rii eeta eemen nokwapa nokwapa mirakel otiikasakech. Karakada otiir.

**YECHEA JON BAPTIS
RIINA SOWAKWOR**

14 Eeta nedii harapa aka tabo yima, Herot, Galili nosapen siiti kowu tar ma, rii Jisas riita otiitar boboyen meejiir. ²Rii riiti kiyatayetar wakasa ma yenya eecha wor: “Diita ma rii eeta Jon Baptis riita saniyeechi awasen yesokwar. Eena hapaga tawa boboy kata riitaka eecha tawak rii eena ottito.”

³⁻⁴Mashi Herot rii Piip riiti mima, Herodias siina yar. Pilip rii Herot riiti kumwoy tar. Jon Baptis rii eena meejiichi Herot riina eechaba wochar, “Miita siina yari ii eeta kapasek?” Worek, Herodias sii kapasek otiirek, Herot rii eecha otiirek, Jon riina yeechi poko jichi akak heechitar. ⁵Heechiterek, Herot rii Jon riina sowakwoken otiitari rii Ju ma yenya akiiterek, eena heechitar. Ju ma ye eecha hikitar Jon rii eeta piirapet.

⁶Herot riina yimowur nediiin eena riita nokusha atar. Nokusha atarek, Herodias siiti mima yikapwa sii eeta nokwapa nokwapa mima ma yechi miy somak hokwa tosiitar. Worek, Herot rii eena hechi inyaka kwoya hikitar. ⁷Kwoya hikitarek, rii siina eecha wor: “Ada ninya sabo howutu nija ana boboyen wohenyey anapa ninya hakiita!” ⁸Worek, siiti awi sii siina barek,

sii way Herot riina woher: “Jon Baptis riiti maseken na yecha diita heebiyak woyichi ana ha!”⁹ Worek, Herot rii meejiichi riita inyakapwa hikitar. Worek, riita eyey yar ma mima yechi misomak sabo howurek, eena rii eeta mima sita gigiyarek, eena rii otiichir.¹⁰ Worek, poko ji akak Jon riiti masek diigiir.¹¹ Diigiichi heebiyak woyichi yaya yikapwa siina harek sii yeechi ye i nokwapa siina har.¹² Worek, Jon riiti disaipel ye yaniga riiti maban yeechi ye i wak chir. Chirek, ye heechi i Jisas riina wor.

JISAS RII 5,000 MA MIMA YENYA HAVAR MAJI

¹³ Jisas rii Jon riina otiir majin meejiichi, rii eeta eemen heechi jabiir yeechi ma biish tar eemek saniga eeka heechi ir. Irek, ma mima ye meejiichi ye akaman heechi kwow nobok riina sumowu kikir ichar.¹⁴ Worek, Jisas rii jabiir heechi rii eeka nokwapa nokwapa ma mima tarin hechi rii yenya harapa inyakapwa hikir. Inyakapwa hikichi yechi had otiitar man oti kipi siir.

¹⁵ Hogo sii nedii yarek, riiti disaipel ye riitak yaniga riina eecha wor: “Hogo siik otiito. Diita eem makasakech. Na wochinak sa ye heechi i akamak aboboyen tokochi ya.”¹⁶ Jisas rii meejiichi eecha wor: “Yecha sa ta. Kwota na yenya aboboy kaw ha.”¹⁷ Worek, ye awasen eecha wor: “Nota gey yokotapa emiyep upuruseba eecha tawa.”¹⁸ Jisas rii meejiichi eecha wor: “Eena na yeechi adak yaya.”¹⁹ Rii yenya wochirek ye wohejak eeka hey yi ye yir. Worek, rii eeta yokotapa geyen yeechi emiyep upurusen yabachi rii neeren mow hechi rii God riina woshi achi eeta rii geyen reekiir. Reekiichi rii riiti disaipel yenya harek, ye ma mima yenya hamachi hapoy pakar.²⁰ Worek, ye eyey ari, eeta bii diir.

Worek, disaipell yekaw yichiri yeechi 12 wasahayak woyichi yichir.²¹ Worek, 5,000 ma yecha eeka tarek, yecha ar. Mima yikapwa boyega kadiik wonyak.

JISAS RII PA HEK HOWU PIITII IR

²² Worek, Jisas rii disaipelyenya wochirek, ye jabiirek i mapo akar yepak i ta. Worek, ye heechi icharek, Jisas rii ma mima yen heechirek ye i ye yar.²³ Heechi ye yarek, rii kwowuk heechi yo ir. God riina maji baken eena heechi yo ir.²⁴ Hogo sii nediiik yarek, Jisas rii saniga eeka tar. Eeka tarek, harapa sowa yarek, jabiir sii uku bor ye yo yasakarek gubuk otiitar. Jabiir pa nediiik eeka tar.²⁵ Uhadiik otiitar nediiik Jisas rii pa hek howu piitii i yechak ichar. Icharek, disaipell ye riina heri, rii pa hebak howu piitii ichar.²⁶ Eena heri ye harapa akiitar. Harapa akiitarek, ye uwachi eecha wor: “Ka Gaba yato!” Ye harapa akiitar.²⁷ Worek, Jisas rii yenya kiyatay majin ameya wor: “Dii eeta ada. Opoche akiitanakech!”

²⁸ Worek, Pita rii eecha wor: “Harapa Ma, miita siiken yataney, na miita banak ada pa hebak howu piitii yabak.”²⁹ Jisas rii awasen eecha wor: “Na ya.” Worek, Pita rii jabiir heechi pa hek saka piitii Jisas riitak ik otiir.³⁰ Icharek, sowa yarin rii eena hechi akiitarek, pa wok ye iken otiitar. Worek, Pita rii eecha wor: “Ana na yeechi yesokwa!”³¹ Worek, Jisas rii meejiichi rii ameya riina tapak hey yeechi yesokwar. Yesokwachi rii eecha wor: “Miita hiki siitiichichawa boboy sii eeta karakada. Boyewak mii inyaka upurus hikitu?”³² Worek, piiriita jabiirek awasen i yowur. I yowurek sowa yatari sii eeta siir.³³ Worek, disaipel ye jabiirek wok tari ye Jisas riiti hin yesokwatar. Ye eecha wor: “Eeta siiken mii eeta God riiti yikapwa.”

**JISAS RII NOKWAPA NOKWAPA
GENESARET MA HAK OTII
TARIN OTII KEPI SIIR**

³⁴Worek, ye jabiirek i akar yepak gayer. Genesaret nosapek eeka i gayer. ³⁵Gayerek, eeka tar ma mima ye her rii eeta Jisas. Herek, yecha yechi hak otii tar ma kaw akar akama tarika eecha yeechichi Jisas riitak yayar. ³⁶Worek, yecha yar riina woyasachiyasa her: “Nota miiti saketen neeki henyak kapo kepi siikiita.” Ye eecha otii eeta ye kepi siir.

**GOD RIITI MAJI EETA WAYEGA
YECHI MAJI DAGIIR POYETU**

15 Worek, Peresi ma kaw ye lon maji pokii tar ma kaw ye Jerusaem akama heechi Jisas riitak yar. ²Yarek, riina woher: “Boyewak miiti disaipel ye noti wayega yecha maji pokii tawa abon nota eena meejitawey ye nasowoyetu? Yecha otii aken otiiawey ye tapa nota nagwa nagwa otii tawaga uku yeetiichi akasakech!” ³Jisas rii yenya eecha wor: “Boyewak kwo kwoti noboban sumowutawey, ii eeta kwo God riiti lon reekiito? ⁴God rii eecha wor: ‘Kwota na kwoti awi eepi yechi hin yesokwa ta. Ma por rii riiti awi eepi hin kapasek habataney, ii na riina pi sowakwo.’ ⁵⁻⁶Wowak, kwo maji eecha pokiitu, ma por rii awi eepi piiriina haken sayar tana boboyen taney, riieecha wonyey ‘Dii eeta God riiti,’ wonyey ii ri awi eepi piir siikayek sii. Eecha otiiiney, rii riiti awi eepi piiriti hin yesokwakasakech. Diita yikadey boboyen kwota otiiitawak, kwo eeta God riiti nobon dagiir poyechi kwoti noboban sumowutu. ⁷Kwo woshapiibak tawa ma! Piirapet Aisaia riita wor maji eeta maji siikenen bar. Riita mashi wori kwona wor:

⁸God rii eecha wor: ‘Diita ma mima ye eeji hin biish shebo shebo yechi kujak habato. Eecha habatawak yechi inyaka eena ana hikikasakech. ⁹Ye maji eecha pokiitu maka otiiitaweyn ye eecha wocho eeta God riiti lo. Eecha otiiitawak ye eena eeji hin shebo shebo yesokwato.’”

MAN OTII KEHA TAWA BOBOY

¹⁰Worek, Jisas rii ma mima yenya uwarek, ye yarek, rii eecha wor: “Na wagiitey tanak, na hiki ta! ¹¹Kata boboyen kujak atawey sii man otii kehakasakech. Kujak tawan ya saya tawey siita man otiiiniga kehato.”

¹²Worek, disaipel yecha riitak yaniga ye eecha wor: “Peresi ma ye miita bawa meejiwey ye inyaka kapasek hikitu. Miita boy kapo hecho? ¹³Jisas rii awasen eecha wor: “Eyey pamu sokwa tawa boboyen eeji eepi rii saka chicharek, riipa eena honokiita. ¹⁴Yecha siikayekisii. Yecha eeta miy dumu tawey, ye eeta akar man nobon mukuchi hechawa ma. Miy dumu tawa ma por rii way anadii miy dumu tawa ma poren nobo mukuchichaney piiriita riitaka riitaka i supuk ye ikiita.” ¹⁵Worek, Pita rii eecha wor: “Miita diitashiy tawa maji mun na nona geenyik kwodii wo.” ¹⁶Jisas rii awasen eecha wor: “Kwo boy eechaba ada bawa majin saka hikitawak? ¹⁷Kwo boy eena hikitu? Eyey boboy ma riiti kujak iyare tawey, sii eeta i ye suguk i mabak sayato. ¹⁸Wowak, boboy kujak ya sayataway, inyakak mapo sokwachi sii kujak ya sayataway, sii eeta man saya otii kehato. ¹⁹Kapasek hiki tawa boboy sii eeta ma yechi inyakak tawey sayato. Yecha inyakak hikitawey, yecha man pi sowakwoto. Eecha hikitawey, ye nobo mima anemesha rokoto. Ye

kapasek boboy otiito. Ye hiyyato. Ye woshepii maji bato Ye anadii ma yechi hin kapasek habato. ²⁰Eeta boboy echa man otii kehato. Wowak, ma ye yechi tapan uku yeetiinan siiney, shebo shebo otii aney, sii yenya otii kehakasakech.”

KENAN NOSAPEK TAR MIMA SIITA HIKI SIITIICHICHAWA BOBOY

²¹Worek, Jisas rii kata eemek heechi icharek, Taia akama Daidon akamak bana bana tawa nosapek iyarer. ²²iyarerek, Kenan mima pochi sii eeka tari, Jisas riitak yar. Yaniga uwachi eecha wor: “Harapa Ma, Devit riiti neja! Miita ana inyakapwa hikichi eeji yikapwan ba dogiichi. Kapasek spirit siitaka tawey siina kapasek otiito.”

²³Worek, Jisas rii siina awasen maji bakasakech. Worek, riiti disaipe Jisas riitak yari ye Jisas riina woher: “Kata mima siina na wochinak sa i. Siita nona sumowutawey, siita wasegey rokoto!”

²⁴Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “God riita ana heechirek yari ada yari, nobon somwoy tar Isrel mayechaban mukuchik eena yar.” ²⁵Barek, kata mima sii ya Jisas riiti yatii jumuk yatii bogok piitiichi yir. Yichi sii eecha wor:

“Harapa Ma ana kiyatay.” ²⁶Jisas rii Isrel man, anada man shiyi tawa majik siina eecha wor: “Eeta kapasek yikapwak atawa boboy kawen yeechi asan rabochichawak atawey.” ²⁷Sii meejichi awasen eecha wor: “Eeta maji siiken. Wowak, apokoriiti atawa cheyek saka tawa aboboyen asa ye eena abato.”

²⁸Jisas rii siina eecha wor: “Nijihiki siitiichichawa boboy eeta harapa. Nija otiiken gegiyan boboyen God riipa ninya otiichikiita.” Worek, eeta nedibak si mima yikapwa sii kepsiir.

JISAS RII NOKWAPA NOKWAPA MA MIMA YENYA OTII KEPI SIIR

²⁹Jisas rii kata eemen heechi rii Galii pagiiireba yepak chishi ichar. Icharek, rii i nedii kwowuk i yo eeka yir. ³⁰Yirek, nokwapa nokwapa ma mima ye riitak yaniga yatii kapasek tar ma, miy kiitii tar ma, tapa kapasek tar ma, kuja diimii tar ma, nokwapa nokwapa anadii hak otii tar ma yen yeechi yaya. Jisas riiti yatii jumuk yichir. Yichirek, riita yenay otii kepi siir. ³¹Worek, ma mima ye heri, ye nyegerabor. Kuja diimiitar ma ye eeta maji batar. Tapa kapasek tar maeta kepi siir. Yatii needi tar ma ye eeta chishir. Miy kiitii tar ma ye eeta mey maka her. Ye eena hechi God riiti hin yesokwa tar.

JISAS RII 4,000 MA YENYA HAVAR

³²Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor: “Ada diita ma mima yenya inyakapwa hikiwa. Yecha yadii diipiira kara diika adaka eecha siir. Siirek, ye aboboyekasakech. Eeta kapasek aboboy biish tanak, ada yenya heechinak inyey, yepakapo i nobok sakakiita.” ³³Worek, riiti disaipe yecha riina woher: “Diita eem makasakech. Nopa siitak tana geyen yeechi yenyapa havakiita?” ³⁴Jisas rii yenya eecha woher: “Kwo kapo gey shasha heechitu?” Ye awasen eecha wor: “No 7 gey tawak, emiyep por por eecha heechitu.” ³⁵Worek, Jisas rii ma mima yen wochirek, ye nosapek he yi ye ir. ³⁶Worek, rii 7 geyen yeechi emiyepen yabachi, God rii woshiachi rii reekiichi disaipe yenya harek yecha ma mima yenya hapoy pakar. ³⁷Hapoy pakarek, ye are, eeta kiki siir. Worek, disaipe ye heechir gey kawen yeechi yayar. Yeechi yayarek, 7 wasahaya kwowuk woyichi yichir. ³⁸Ar ma ye eeta 4,000 ma. Mima yikapwa yenya kenyikasakech.

³⁹Worek, Jisas rii eeta ma mima yenya heechirek, rii i jabiirek ye ichi Magadan nosapek eeka ir.

**PERESI MA YE JISAS RIITA
MIRAKE OTIIKEN EENA WOHER**

16 Worek, Peresi ma ye Sadyusi ma ye Jisas riitak yar. Jisas riina apo diigii diigii hechaken eena yar. Eena ye riita mirakelen otiiken woher. God riita Jisas riina hechi wohowuken eena wochar. ²Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Hogo nedii ya ye i tawak kwo eecha wocho: ‘Neer eeta nayi hecho. Ii eeta nedii kepi yato.’ ³Niyiga nedii kwo eecha wocho: ‘Neer eeta nayi hechawak kehapa hecho. Ii eeta wayiva nedii yato. Kwo eeta kiki siitawak kwo neeren hechawey, kapo boy boboy sokwato? Kwo eena hecho. Wowak, kwota diita nedii oti tawa tobon hechawey kwo eena sokwak tawa boboyen kwo hikikasakech. ⁴Ma mima dii nedii eeta kapasek wey otiitawak, God riina saka hikitawak!” Jisas rii eechaba eecha wor: “Kwota mirakel otiiken wohechawey, ada kwona saka otiwak. God riita kwon mirakelen hari eetaba. Jona riina otiir mirake sii eetaba.” Worek, Jisas riita yenya heechi ir.

**PERESI SADYUSI YECHI
OTII TAWA ABO MAJI**

⁵Disaipel ye pagiiirebak icharek, ye geyen abosuchi heechi ir. ⁶Icharek, Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota na hehar hecha. Peresi Sadyusi yechi yis eena na opoy sii ta.” ⁷Worek, ye awasen awasen eecha wor: “No gey saka yeechi yayawak, eena rii eecha wor.” ⁸Jisas rii yechi majin eena hikichi eecha wor: “Boyewak kwo gey biish sii majin awasen awasen bato? Kwoti hiki sitiichichawa boboy eeta karakada wey! ⁹Kwo boy kapo saka oti hechawak? Kwoboy kapo abosuchir eetaq nediiik

ada yokotapa geyn reekiichi 5,000 man havari eeta kiki siirek, kaw kapo kwo wasahaya kwow shasha heechir? ¹⁰Eeta nediiik 7 geyen reekiichi 4,000 ma yenya havari, kapo wasahaya kwow shasha kwo woyichi yichir? Kapo kwo eena abosuchuwa? ¹¹Boyewak kwo saka hikitawak ada saka geyn wochawak? Kwota Peresi Sadyusi yechi yisen eena na ow poy sii ta. ¹²Worek, ye meejichi hikir Jisas riisaka gey rabotawa yisen wocharek. Rii Peresi Sadyusi yechi pokii tar majin eena wor.

**PITA RII GEENYIK EECHA WOR
JISAS RII EETA KRAIST, RIITABA**

¹³Jisas rii Sisaria Pilipai akamak bana bana tar nosapek eeka ir. Irek, riiti disaipel yen eecha woher: “Ma mima ye boy Ma Yikapwa riina shecha habato?” ¹⁴Yecha awasen eecha wor: “Ma kaw ye eecha wocho, Jon Baptis. Ma kaw ye eecha wocho. Ilaija. Anadii ma ye eecha wocho, Jeremaia. Akar ye eecha wocho, piirapet por.” ¹⁵Jisas rii yenya eecha wor: “Nago. Kwotaba kapo shecha hikitu an nama?” ¹⁶Worek, Saimon Pita rii eecha wor: “Mii eeta Kraist, eeta eechaba eechaba tawa God riiti Yikapwa.” ¹⁷Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Saimon, Jon riiti yikapwa, mii na kwoya woy hiki ta. Diita amutiik maji siiken mak yakasakech. Yaho. Howuk tawa Apoko riitaba miina har. ¹⁸Eena ada miina wocho: Pita mii eeta hapaga papa. Diita papan ada yeechi yaya eeka otiinak ada eeji eyey ma miman yeechi yayanak, ye ya yopo wuchi yichikiita. Eecha otiinak ha tawa boboy siipa eeta boboyen dagiir poyekasakech. ¹⁹Ada miina God riiti kigdom nuberejan tagwa tawa boboyen miina hakiita. Miita diita nosapek egesitawey, ii hevenek siir. Miita diita nosapek heechitawey, ii eeta hevenek heechir.” ²⁰Worek, Jisas rii ri-

iti disaipell yen wor: “Kwo opoche man eecha wochanakech Ada eeta Kraist.”

JISAS RII YENYA EECHA WOR RIIPA HACHI SANIYEACHI SOKWAKIITA

²¹Eeta nediik Jisas rii riiti disaipel yenya tasii mukuchichi eecha wor: “Adapa Jerusaem akamak heechi ikiita. Inyak, lotu apoko saba ma ye, opelen otii tawa harapa ma ye, Lon maji pokii tawa ma ye ana kapasek ottinak, ada harapa kapa meejikiita. Yecha ana pi sowak-wochi chinyak, ada yadii piiriichar si-ichi awasen ya sokwakiita.” ²²Pita rii meejichi riina tapa tiibok yeechi akar eemek ye ichi Pita rii riina wosawo maji batar. “Harapa Ma, boboy God rii sapa egesii. Diita boboy sii miitak yakasakech!” ²³Jisas rii meejichi Pita riina dareboyechi eecha wor: “Gaba, ana na heechi i! Mii mega eecha tawa. Eeji nobon mii dasiipiito. Miita hiki tawa boboyen eena hikitu. Ii eeta God riita hiki tawa boboyekasakech!” ²⁴Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor: “Ma por rii adaka eecha ik otiiney, rii sapa riiti nobon mayama heechi abosuchiniga rii sapa riina har yon kiya kapa meeji ana sumovu ta. ²⁵Ma por rii riiti maban egesiitaney, riipa sii siiken siikiita. Ma por rii riiti maban ana haney, eeji hik haney, riipa maba kepeweyn yeechi riipa eechaba eechaba takita. ²⁶Ma por rii diita nosapek tawa eyey boboyen kwoya hechi yaney, riiti maban heechinak saya inyey, rii kapo boyen yakiita? Rii eeta sobo siikiita. Ma sakapa eechaba eechaba tawa boboyek awasen tokokiitawak. ²⁷Ma Yikapwa riipa riiti Apoko riiti hadabas boboyek riiti ejelek eecha yakiita. Yanak, riita eyey ma yecha diita nosapek otii tawa abon eena rii tokokiita. Yo kapasek otiitawey, yen awasen kapasek otiikiita. Yo kepin otiitawey, yen awasen rii yo kepin hakiita. ²⁸Diita na hiki ta: ma kaw ye diika

tawey yepa saka hatanak, Ma Yikapwa riipa aka tabo yima tawaga eecha siichi yakiita. Eecha yanak, yepa riina hekiita.

GOD RIITA JISAS RIINA RUKUSIICHI KWOYA HECHAR

17 Worek, yadii 6 hamarek, Jisas rii Pita, Jems, riiti kumwoy, Jon yechaban yeechiniga harapa kwowuk ye yo ye ir. ²Yecha Jisas rii hecharek, Jisas riita dareboyer. Riiti misoma yaga eecha her. Riitiriki yama eeta hi apomaga eecha her. ³Worek, disaipel piiriichar ye Moses, Ilaija, piir Jisas riitaka maji batar. ⁴Worek, Pita rii hechi Jisas riina eecha wor: “Harapa Ma, eeta kepi nota diika tawa. Miita hikinak, nota diika key akan piiriichar otiik. Miin pochi otiichinyak, Moses riin pochi otiichinyak, Ilaija riina pochi otiichikiita.” ⁵Riita eecha baterek, neer sii hijagwayap ya yenya gamupoyer. Gamupoyerek, aya pochi neerek uwar. Uwari eecha wor: “Dii eeta eeji Yikapwa. Ada rina rukusiito. Riita otii tawa abon ada kwoya hecho. Kwota na riina meejita!” ⁶Worek, disaipel ye ayan meejichi ye harapa akiitar. Akiiterek, eena ye saka nosapek misoma gamuchi yichar. ⁷Yicharek, Jisas rii yaniga yenya ho neekichi eecha wor: “Na sokwa. Opoche akiitanakech.” ⁸Worek, ye mey maka heri, Jisas riitaban her.

⁹Worek, ye kwow heechi ya sakarek, Jisas rii yenya eechawor: “Kwota her boboyen kwo opoche anadii man sawotanakech. Ma Yikapwa riina yeechi yesokwanak eeta nediik napa sawo ye i ta.” ¹⁰Worek, disaipel ye Jisas riina woher: “Boyewak lo maji pokii tawa ma ye eecha wocho: Kraist rii yak otiinak, Ilaija rii sapa mapo ya?”

¹¹Jisas rii awasen eecha wor: “Iaija rii mapo yato. Yatawak, rii eyey boboyen sayarechikiita. ¹²Wowak, ada kwona wocho: Ilaija rii eeta yar. Yarek, ma

mima yecha riina saka hikitawak. Ye yechi nobon sumowuniga, ye yechi hikitarin riina otiir. Ye eecha riina otiirega, ye Ma Yikapwa riina eechaba otiikiita.”¹³ Worek, disaipel ye meejiichi ye eecha hikir Jisas rii Jon Baptis riina wor.

JISAS RII SPIRIT KAPASEKEKA TAR MA POREN OTIINIGA OTII KEPI SIIR

¹⁴ Yecha i ma mima yechak i yarek, ma por rii Jisas riitak yar. Yari rii yatii bogok putiichi he yir. ¹⁵ He yichi eecha wor: “Harapa Ma, miita na eeji yikapwan inyakapwa hikichi na ba dagiichi! Rii beyi tawak, kuja sogwiwabak ya. Tawak i hik yow tawak, pak i i ye itu. ¹⁶ Eena ada riina yeechi miiti disaipel yechak ye iri yecha kiki siikasakech.” ¹⁷ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Kwota kapasek hiki tawak, saka hikisiitiichichawak! Kapo shasha yadii ada kwotaka eecha siikiita? Kapo yadii shasha diita kwoti nomoyatawa boboyen ada kiyatakiita? Yikapwa riin adak na ya ya!” ¹⁸ Worek, Jisas rii kapasek spiriten wochirek, heechi irek, eeta yikapwa ameya eeta kepi siir.

¹⁹ Worek, disaipel ye ya Jisas riina veenyichi woher: “Boyewak nota saka kiki sowak, kata spiriten yeechi rabotawak?” ²⁰⁻²¹ Jisas rii awasen yenya eecha wor: “Kwoti hiki siitiichichawa boboy sii eeta saka kiki siikiitawak. Diina na hiki ta. Kwoti hiki siitiichichawa boboy sii mastet siik tawaga eecha taney, kwo diita kwowun wochinak, ‘Sii na akar yepak i!’ Wonyey, siita ikiita! Wonyey, yo pochin kwo oti somoyekasakech.

JISAS RII KAWKA HACHI SOKWA NEDIIN BAR

²² Eyey disaipel ye Galili nosapek ya yopo wuchi yicharek, Jisas yenya eecha wor: “Ma Yikapwa riina ma yechi tapak howu hakiita. ²³ Hanak, yecha riina pi

sowakwokiita. Sowakwonak, rii yadii piiriichar siinak, God riita riina oti saniyeechi yesokwakiita.” Worek, disaipel yechi bii eena harapa nomoyatar.

JISAS RII TAKIS YAN HAR

²⁴ Jisas rii riiti disaipel yechada Kapanean akamak iyarek, lotu aka takis yan yatawa ma ye ya Pita riina woher: “Kapo miiti Tisa rii lotu aka takis yan hato, kapo saka hatawak?” ²⁵ Pita rii awasen eecha wor: “Ayo. Rii hato.” Worek, Pita rii akak iyarerer. Iyarerek, Jisas rii mapo eecha wor: “Saimon, mii shecha hikitu? Kapo boy nama diita nosapen aka tabo yichawa ma yenya takis yan hato? Kapo riiti yikapwa yenya hato kapo anadii man hato?” ²⁶ Pita riita awasen eecha wor: “Anadii ma yechaba hato.” Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Miita bawa maji eecha wocho: Yikapwa ye takis yan tokokasakech. ²⁷ Worek, eena opoche nota ma mima yenya inyaka kwotay boboyen otiitanakech. Wowak, eena na i pak por rabo. Rabonak, emiyep poren yanak, riiti kujan na tagwachi ya pochi eeka taweyn na ya. Eeta sichi lotu aka takis ya kiki siikiita. Na yeechi yaya sichi takis yan yenya na ha ta.”

KAPO NAMA EETA HARAPA?

18 Eeta nedii disaipel ye Jisas riitak yari, riina woher: “Kapo nama howuk tawa kigdomek harapa siikiita?” ²⁻³ Worek, Jisas rii karakada yikapwan uwarek, ya yechi nedii siitiirek, rii eecha wor: “Na hiki ta! Kwota dareboyechi diita yikapwaga siinan siiney, kwopa howuk trawa God riiti kigdom iyarekasakech. ⁴ Kata ma por rii riiti hin mayama dagiir poyechi kata yikapwaga eecha siiney, riipa God riiti howuk tawa kigdom harapa ma siikiita. ⁵ Kata ma rii diita yikadey yikapwan eeji hik yaney, rii ana eechaba yato.

**KAPASEK OTII TAWA BOBOY SII
MAK HIKI SIITIICHICHAWA
BOYEN OTII KAPASEK SIITO**

⁶“Ana hiki siitiichichawa karakada yikapwan ada bato. Ma por rii otiichinyak, karakada yikapwa por rii ana magiirechichi heechi inyey, harapa kapasek boboy eeta ma riitak yakiita. Eeta ma riiti borowagek papa kiitiichi heechinak paka yeyiney, eeta boboy sii eeta kubuchey kapasek boboy. ⁷Eeta kapasek wey boboy kaw diita nosapek tawey, sii otiichinyak ma ye dareboyechi kapasek nobok ichu. Eeta yikadey kapasek boboyen otiitakiita. Wowak, ma por rii diita kapasek boboyen otiichinyak harapa kapasek boboy riitak yakiita!

⁸“Miiti yatii tapa sii miina otiichinyak kapasek boboyeka siiney, ii na yatii tapa, tiimiichi rabo. Miita eechaba eechaba tawa eemek iyarenak, miiti yatii tapa pochi tnan siiney, sii eeta kepi. Miiti yatii tapan egesiinak, miina eechaba eechaba tawa hik rabochinyak, uwuney, ii eeta kapasek wey. ⁹Miiti miy sii miina otiichinyak kapasek boboyeka eecha sakaney, ii na miyin horechi na kayek rabo. Eeta kepi miy podat taney, ii miipa eechaba eechaba tawa eemek iyarekiita. Eeta kapasek miita miy upurus taney, iipa miina hiki rabochinyak uwukiita.

**WURUBU YAREBOR
SIPSIP SHIY TAWA MAJI**

¹⁰“Opoche kwo eena karakada ma miiman wosowoy tanakech. Ada kwona wocho: yechi ejel hevenek tawey ye eeji Apoko misomak bana bana tawa. ¹¹(Ma Yikapwa rii wurubu yarebor man eena yesokwa yichiken yar.)

¹²“Kwo boyen hikitu? Ma por rii tawak, riiti 100 tawa sipsip por wurubu yareboney, riipa kapo checha otiikiita? Riipa 99 sipsip karakada nedii kwowuk heechinak, poren yesha hek iki-

ita. ¹³Ada kwona wocho riipa i henyak, inyaka ri kwoya hikitakiita. Wowak, 99 sipsip ye anadii tawey, rii yechaban hikitakasakech. ¹⁴Eena havenek tawa Apoko rii por wurubu yarebonan yuyato.

KUMWOY YAKA OTII TAWA ABO

¹⁵“Miiti yaka kumwoy rii miina kapasek tawa boboy otiiney, ii na miita riiti kapasek boboyen riina na mukuchi. Kicha na veenyichi maji ba. Wonyak, riita miina meejichi otiiney, wowey, ii eeta miiti kumwoyen awasen yato. ¹⁶Mashi keyir maji sii eecha wocho: Miita inyak, riita miiti majin meejinan siiney, mii ii na ma upurus por yeechi eecha i. Eecha otiiney, eekapa ma upurus por eecha otiiney kwodii wokiita. ¹⁷Kwota inyak, rii kwona meejinan siiney, ii na eyey ya yapa wuchi yichawa ma yenya na sawo. Sawonak, rii ya yopo wuchi yichawa man meejinan siiney, ii na riina eecha hiki rii eeta biish shebo shebo tawa ma, rii eeta kapasek takis yan yatawa ma.

¹⁸“Ada kwona eyey wocho: Kwota diita nosapek tawa eyey boboyen kwo anachekiitawa, hevenek eechaba anachekiikiita. Kwota diita nosapek tawak eyey boboyen kwo heechi tawaga hevenek eechaba heechitakiita. ¹⁹Ada kwona kawka wocho: Ma upurus piir nokwapa apoko podatega hiki tawey, kwo God riina wohehawey, hevenek tawa Apoko riipa kwona otiichichikiita. ²⁰Ma upurus piiriichar ana meejichi ya podat akamak yopo wuchi yinyak anapa eeka yichi nedii takiita.”

**WAKASA MA RII ANADII
WAKASA MA RIITA KAPASEK
BOBOY ABOSUCHIKASAKECH**

²¹Worek, Pita rii Jisas riitak ya Jisasriina eecha wor: “Harapa Ma kapo shasha nedii eeji yaka kumwoy ana kapasek boboyen otiichinyey, ana riita otiina

boboyen shasha nedii ada abosuchiki-ita! Kapo 7 nedii.”²² Jisas rii awasen eecha wor: “Yaho, 7 nedii otiikasakech. Eechaba eechaba nedii na abosuchi ta.²³ Wonyak, hevenek tawa kigdom sii eeka aka tabo yimaga eecha tawa. Rii riiti wakasa ma yecha sobo yar yan eena he keniyken yar.”²⁴ Tasiichi keniyiri sobo yar ma poren yayari, rii harapa ya mayakan sobo yar.²⁵ Worek, riiti ya karakada tarek, eena saka awasen harek. Worek, harapa ma rii eecha wor: ‘Anadii ma riita diita ma riina tokokiita. Riiti mima yikapwaka eecha eyey tokobakiita. Eecha otiiney, riipa sobo yar yan awasen hakiita.’²⁶ Worek, wakasa ma rii yatii jumuk saka bogok piitiichi yichi rii woyasachiyasa woher: ‘Na ana inyakapwa hikichi na kowutanak ada awasen eyey yan miina hakiita!’²⁷ Worek, riiti harapa ma rii riina inyakapwa hikichi riita sobo yar yan heechi riina wochirek ir.

²⁸ “Worek, rii heechi i riita yo meshi otiitarek, yan kaw har ma riina jawor. Jaworek, rii riiti borowagiik howu neekiirek, rii hegahakasakech. Rii riina eecha wor: ‘Ada miina har yan napa ameya awasen ha!’²⁹ Worek, riiti yo meshi otiitar ma rii yatii jumuk saka bogok piitiichi yichi rii woyasachiyasa woher: ‘Na ana inyakapwa hikichi na kowutanak ada awasen eeta yan eyey miina hakiita!’³⁰ Rii meejichi eena sakaotiirek. Yaho. Rii otiichirek, i pokoji akak rabor. Rii yan awasen hanak, een riin heechinak ik.”³¹ Worek, anadii yo meshi otiitar ma ye eena hechi ye inyaka kisokwachi harapa ma riitak i riina eyey otiir boboyen eena wor.³² Worek, harapa ma rii meejichi eeta wakasa ma riin wo yayar. Wo yayachi rii riina eecha wor: ‘Mii eeta kapasek wakasa ma siiken wey! Miita ana woherek, ada miita sobo eyey yar yan awasen ha hamar.’³³ Ada miin in-

nyakapwa hikichi ba dagiichirega miiti yo meshi otiitar man na eechaba inyakapwa hikichi na ba dagiichi.’³⁴ Worek, harapa ma rii inyaka kwotayichi rii riina otiichirek, rii pokojiakak rabochirek ir. Kapo meejiken eena heechirek ir. Riiti eeta yan awasen hanak eena riina heechinak ik.”³⁵ Worek, Jisas rii kawka eecha wor: “Kwota eyey kwoti inyaka wopuk kwoti yaka kumwoy yenza ba dagiichinyan siiney, eeji hevenek tawa Apokoriipa kawona eechaba saka ba dagiichikiitawak.”

JISAS RII MIMAN SAYI TAWAMAJIN WOCHAR

19 Jisas rii diita majin ba hamarek, rii Gallili nosapek heechi rii Judia nosapek ir. Jodan pa giiriiba yepak eeka ir.² Rii icharek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina sumowu ibatar. Ibaterek, Jisas rii hak otiitar ma yenza otii kepi siir.

³ Worek, Peresi ma kaw ye ya Jisas riina apo diigii diigiiheken ya otii hechi eecha woher: “Bwimey noboknoti lon eeta heechiwak, ma rii riiti miman sayichiwak ichu? Siita bwimey kapasek yon otiitawak, een siina sayichichawak ichu?”⁴ Jisas rii awasen eecha wor: “Kwo kapo God riiti majin saka keniyi herek? Ii eeta wocho: ‘Mashi mashi tasiir nediiik eyey boboyen otii hamarek God rii man otiir. Ma mimaka eecha otiir.’⁵ God rii eecha wor: ‘Eena ma rii riiti awi eepin heechi riiti mimaka eecha apoyeto. Apoyewak piir eeta podabak sowa.’⁶ Eena piiriita saniga saniga takiisakech. Podatebak tawa. Wowak, eena God riita ediiir boboyen ma opoche reekiitanakech.”⁷ Worek, Peresi ma ye riina woher: “Eecha tawey, boyewak Moses rii eecha wor: ‘Ma mima sayeken otiiney, ma rii jeyn sa keyichi siina hanak, sa heechinak i?’”⁸ Jisas rii awasen eecha wor: “Kwoti

marenoku hapaga tawak, eena Moses rii kwona heechirek, twokwoti miman sayechichawak ichu. Wowak, mashi he nedii diita yikadey nobo sii takasakech. ⁹Wowak, ada kwona wocho, mima sii nobo anemeshero konan biish tanak, ma rii siina saye heechinak inyey, wonyak, eeta ma rii akar miman yaney, ii eeta God riiti lon rii nediiik reekiito.”

¹⁰Wowak, riiti disaipel ye riina eecha wor: “God riiti on eecha wochawey, maka mimaka podatebaktawey, eeta kepi opoche mima yatanakech.” ¹¹Jisas rii awasen eecha wor: “Eyey ma mima ye diita mima ya majin kiki siinak, yakasakech. God riita kata ma yenya boboy kaw hana ma yechaba kata boboyen yeechi otiito. ¹²Diita yikadey ma ye miman yakasakech. Ma kaw yimowurek, eeka eecha siir. Worek anadii ma ya ya yenya kapasek otiiterek, yecha miman saka yarek, eena ye eecha sirr. Anadii ma ye miman yanan siiri, ye howuk tawa kigdom yon otiitawak, eena yakasakech. Eeta ma ye diita majin kiki siinak, yaken otiiney, eena na yeechi hiki ta.

JISAS RII KARAKADA YIKAPWAN RUKUSIITAR

¹³Ma kaw ye karakada yikapwan yeechi Jisas riitak ye ir. Ye irek, Jisas riiti tapan yenya howu neekichi Apoko rina wohechar. Worek, disaipel ye eena hechi yenya ow majin bar. ¹⁴Worek, Jisas rii eecha wor: “Kwota na heechinak, yikapwa ye sa adak ya. Kwo opoche anacheketanakech. Hevenek tawa kigdom sii jecha tawa ma yechi.” ¹⁵Worek, rii riiti tapa howu neekichi heechi ir.

HADIYE MA RIITA BOBOY SAGII HARAPA TAWA MAJI

¹⁶Worek, ma por rii Jisas riitak yaniga riina eecha wor: “Tisa, kapo boy boboy kepik ada otiinak, anapa eechaba

eechaba siikiita?” ¹⁷Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Boyewak mii boboy kepin ana wohecho? Boboy Podat rii eeta kepi boboy. Miita eechaba eechaba siiken gegiyaney, mii God riiti yokotapa yokotapa majin na sumowu ta.” ¹⁸Rii awasen woher: “Ii bwimey majin?” Worek, Jisas rii eecha wor: “Opoche ma pi sowakwotanakech. Nobo miman anemeshero konanakech. Hiy yatanakech. Woshepii maji batanakech. ¹⁹Awi eepi piiriiti hinna yesokwa ta. Miita mayama rukusiitawabaga anadii man na eechaba rukusii ta.” ²⁰Hadiye ma rii awasen eecha wor: “Ada diita eyey miita bawa majin sumowutar. Akar boyen boboyen ada otii somoyeto?” ²¹Jisas rii meejiichi eecha wor: “Miita sokwa kepi siiken gegiyaney, miita na i. Miiti eyey boboyen na yeechi ye i yak toko. Tokonak, kiiriisiiposii man eeta eyey yan napa ha. Hanak, komas miita hevenek tawa harapa yan yakiita. Wonyak, na ya ana sumowu.” ²²Worek, hadiye ma rii meejiichi riiti misomak eyipiichi inyaka nomoyeechi heechi ir. Eeta ma rii riiti ya harapa tarek, rii eena eecha otiichi heechi ir.

²³Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor: “Ada kwona wocho, harapa yak tawa ma ye God riiti kigdom iyarek otiiney, harapa yo otiichi iyarekiita. ²⁴Ada maji pochin kawka bak, kamel sii riki kapa tawa wowi siiti supuk iyarek otiiney, yo ameda otiiniga iyarekiita. Yaka tawa ma rii eeta God riiti kigdom eechaba iyarek otiiney hisaw yon otiikiita.” ²⁵Worek, disaipel ye eena meejiichi henebarabochi eecha woher: “Eecha tawey, kapo naman yesokwa yichikiita?” ²⁶Jisas rii yenya miyik hechi eecha woher: “Ma ye saka kiki siikiitawak. God riitaba saniga eyey boboyen otii kiki siitakiita.”

²⁷ Worek, Pita rii eecha wor: “Na he. Nota noti eyey boboyen heechi miina sumowubato. Sumowubatawey, nopa kapo boy boboyen yakiita?” ²⁸ Jisas rii awasen eecha wor: “Ada kwona siiken wocho, hadabas kepi nedii yanak, Ma Yikapwa riiriiti harapa tiikiirek eeka yinyak, ana sumowu tawa ma kwo 12 harapa aka tabo yima yechi tiikiirek eeka yibakiita. Yibatanak, kwo eechaba Isre magwi 12 yenya anasabatakiita. ²⁹ Kata ma ye eeji hik yechi akan, yechi yaka kumwoyen, yechi moweyen, yechi awi eepin, yechi yikapwan, yechi nowo sagiin eeji hibak heechiyega, ii yepa waga 100 hadabas boboy kepin yakiita. Ye waga eechaba eechaba tawa. ³⁰ Wowak, nokwapa nokwapa mapo tawa ma yepa i komasenak, komas tawa ma yepa way i mapokiita.

WAIN NOWO YON OTII TAR MA

20 “God riiti howuk tawa kigdom jecha tawa: Wain nowo ma rii tawa. Tawak, niyegak rii nowo yootiichi man i yeechi yayaken eena ir. ² Irek, yeechi yaya ha yan woherek yecha eeta dola ya pochin wohowor. Wohoworek, riita yenya wochirek ye nowok otiik ir. ³ Ye irek, rii niyega nedii rii awa ba eemek ir. Irek, rii her ma kaw siitii ye i tarek. ⁴ Worek, rii hechi yenya eecha wor: ‘Kwota na i eeji wain nowo yon otiinak, ada kwona ya kepin hakiita.’ ⁵ Worek, ye meejiichi yo otiiken ir. Worek, nowo ma rii yadii nedii hogo nedii eechaba otiir. ⁶ Worek, yo hamak otiitar nedii rii way awa ba eemek kawka ichi ma kaw ye siitii ye i tarek, rii way her. Herek, rii eecha woher: ‘Boyewak kwo eechaba eechaba diibak ya siitiito?’ ⁷ Ye awasen eecha wor: ‘Nona yo ha makasakech. No eena siitii ye itu.’ Nowo ma rii meejiichi eecha wor: ‘Na i. Eeji nowo yon otii.’

⁸ “Worek, hogo ya ye nediiik nowo ma rii riiti siitii kowu tar ma riina eecha wor: ‘Na yo otii tawa man uwanak sa ya yechi yan ya. Ada komas nobo yar ma yechak na tasiichi yan ha. Ada mapo yar ye sapa ya komas ya.’

⁹ “Wkorek, yo hamak otii tar nediiik woher ma ye doa ya pochin yar. ¹⁰ Worek, akar mapo yar ma ye yaniga eecha hikitar nopa ya harapa yakiita. Wori, yaho. Yecha doa ya pochin yabar. ¹¹ Ye yan eecha yeechi nowo ma riin ow maji bar. ¹² Ye riina eecha wor: ‘Diita ma yen miita yo hama nediiik woheri mii yenya noti yaga yenya eecha har. Ye saka harapa yon otiiterek nota harapa yon ya geenyik otiitar!’ ¹³ Nowo ma rii ma podaren awasen eecha wor: ‘Ada miina kapasek otiikasakech. Ada miina eecha wor: Miita yadii pochi yo otiiney dola ya pochin ada miina hakiita. ¹⁴ Kwota eena wohowor. Wowak, miiti yan na yeechi i. Ya miina adahawa бага komas yar ma yen ada eechaba haken hikitu. ¹⁵ Ii eeji ya ada keena eecha hak wonyey, anapa keena hakiita. Ada eeji yan sobo hataney, mii kapo eena hechi inyaka mi kwotayet.’” Jisasrii kowka eecha wor: ¹⁶ “Wowak, eechaba siikiita. Komasa yari yepa i maponak, mapo yari, yepa i komasekiita.”

JISAS RII KOMAS NEDIIK KAWKA EECHEA WOR: ADA HA ICHI KAWKA SANIYAKIITA

¹⁷ Jisas rii Jerusaem akamak iyarerek ottirek, rii riiti 12 disaipe yeechi yaya yechaban veenyichi i sawor. ¹⁸ Rii yenya eecha wor: “Ana na meeji. Nota Jerusalem akamak ichu. Iyarenak, Ma Yikapwa riina opeen otii tawa harapa ma lon maji poko tawa ma yechi tapak how hakiita. How hanak, riina pi sowakwo haken eena anasakiita. ¹⁹ Ye anasachi shebo shebo tawa ma yechi tapak how hakiita. Howu hanak, ye

riina wosoboy wokwoyachi kubu pichi mek ji siitiichikiita. Wonyak, yadii piiriichar siichi rii awasen ya saniyeechi sokwakiita.”

JEMS JON PIIRIITA HARAPA MA SIIKEN GEGİYATAR

²⁰Eeta nediik Sebedi riiti yikapwa piiriiti awi sii siiti yikapwa piiriitaka Jisas riitak ya he gamuchi otii boboyen riina woher. ²¹Jisas riita hechi siina woher: “Boyak yawa?” Sii eecha wor: “Eena nediik miita aka tabo yima siinak, eeji yikapwa piir por miiti mama yepak yinyak por yeeji yepak yinyak, piiriita harapa aka tabo yimaga siibakiita.

²²Worek, Jisas rii awasen siina eecha wor: “Nija ana wohewey, kwosaka otii hechawak. Ki boy kapo kikisiikiita ada kiya tawa nomoya tawa boboyen kipa boy kiyabakiita?” Piir meejichi awasen eecha wor: “Sicha eeta kiki sowa.”

²³Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Ayo. Kicha ada nomoyo tawa boboyen kiyabakiita. Wowey, namapa eeji mama yepak yinbyak yeeji yepak yiney eeta yo eeji yokasakech. Diita tiikiir ma kawen eeji Apoko riita sayarechir. Eeta riiti yo.”

²⁴Worek, anadii 10 disaipel ye eena meejirek yaka kumwoy piiriina kwotayer. ²⁵Worek, Jisas rii yenya uwa yaya yopowuchi yir. Yirek, rii eecha wor: Kwo hikitu diita nosapek tawa aka tabo yima ye yechi ma mima yenya siitii kowu tawey, ye eeta yenya dagiir poyetu. ²⁶Wowak, kwo jecha otii tawa abon opoche otiitanakech. Ma por rii kwotaka tawey, harapa siiken gegiyaney, rii sapa anadii man kiyatay tawa maga eecha sii. ²⁷Ma por rii mapo ima siiken otiney, rii sapa yo otii wakasa maga eecha sii. ²⁸Ma Yikapwa rii yarik saka riina mak kiyatayeken yarek. Rii yari, rii anadii man kiyatayenak, rukusiitaken eena yar. Rii riiti meseken harek, nokwapa

nokwapa ma miman tokochiken eena yar. Riita eecha otii tawaga kwo napa eechaba otiiba ta.”

JISAS RII MIY KIITIITAR MA UPURUSEN OTII KEPİ SIIR

²⁹Yecha Jeriko akaman heechi iken otiiterek nokwapa nokwapa mima ma ye Jisas riina sumowutar. ³⁰Sumowu icharek, miy kiitii ma piir nobo giirebak eeka yichar. Yicharek, piir meejir Jisas rii yarin, piir uwachi eecha wor: “Devit riiti neja miita sinya na inyakapwa hikichi ba diigiichi! ³¹Ma mima ye meejichi ye piiriina anachekechi ow maji bar. Worek, piiriita harapa uwachi eecha wor: Devit riiti neja! Miita sinya na inyakapwa hikichi ba diigiichi!” ³²Worek, Jisas rii eeka siitiichi piiriina uwachi eecha wor: “Boyen ada kinya otiichiken ki gegiyato?” ³³Piir eecha wor: “Harapa Ma, sicha gegiyato miita shichi miyin na tagwachi!” ³⁴Worek, Jisas rii piiriina inyakapwa hikichi piiriiti miyin rii howu neekir. Howu neekirek, piir ameya miy kepi mey maka her. Worek, piir riina sumowutar.

JISAS RII JERUSAEM AKAMAK IYARERI AKA TABO YIMAGA EECHA HE IYARER

21 Yecha Jerusalem akamak iyarerek, ye Betpasi akamak mapo iyarer. Betpasi Oliv kkwow bana bana tar. Ye eeka tarek, Jisas rii disaipel upurusen heechirek, ik otiirek ²piiriina eecha wor: Kicha ana diika heechi dii yapak tawa akaman na i. Kicha iyarenak, napa he donki nokwapa siina yikapwaka eecha pokokkushi siitiichichu. Wonyey, napa heemachi yeechi ana yaya. ³Ki eecha otiinak, ma por rii kichaka maji baney, riina napa eecha wor: ‘Harapa Ma riita dopotawak, eena shicha yeechi ye iken shi eena

yawa.’ Kicha banak, riipa ameya heechikiita.”

⁴Worek, eecha otiirek, mashi piirapet bar maji sii diita nediik siiken sokwatarek, eena eecha otiitar. Piirapet rii eecha wor:

⁵“Saion akamak tar ma mima yenza na sawo.

‘Na he! Kwoti aka tabo yima kwotak yato.

Rii eshar otiitawak, riita donki magiirek yo yichi yato.

Rii donki yi magiirek yo yichi yato!”

⁶Disaipel piir Jisas riita bar maji meejichi piir i eechaba otiir. ⁷Piir i donki yi nokwapaka eecha yeechi yayar. Yayarek, worek, yecha yechi saketen yeechi donki magiirek ye yo yichir. Ye yo yichirek Jisas rii yo eeka yir. ⁸Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye yechi saket yeechi nobok yichi ir. Worek, kaw ye me tapan reekiichi nobok seechi ir.

⁹Jisas rii icharek, ma mima ye kaw mapo tarek, kaw komas tarek sumo eecha icharek ye uwar: “Devit riiti neja riiti hin na yesokwa ta. Diita ma rii God riiti hik yatawey, God riita riina rukusito! God riiti hin na yesokwaba ta!”

¹⁰Jisas rii Jerusaem akamak iyarerek eeka tar ma mima ye riina hechi nyegi-irabochi eecha wor: “Dii kapo nama?”

¹¹Ma mima ye awasen eecha wor: “Dii eeta piirapet Jisas, Gaii nosap Nasaret akamak tar ma!”

JISAS RII HARAPA OTU AKA WOK IYARER

¹²Worek, Jisas rii harapa otu akak iyar ya mani tokotar ma boboyen tokotar ma yenza pi heechirek, ye saya ir. Rii ya mani tokotar chey otiichirek sakar. Nurer tokotar ma yechi tiikiir eechaba otiichirek sakabar. ¹³Eecha otiichi rii eecha wor: “Mashi keyir maji God riita eecha wor: ‘Eeji aka eecha habato, God riina maji ba tawa aka. Wowak,

kwo hiyiya tawa ma yichi akaga eecha veenyichi otiito!”

¹⁴Jisas rii harapa otu aka wok tarek miy kiitii tar ma kaw yatii neeki tar ma yecha riitak yarek, rii yenza otii kepi siir. ¹⁵Rii yo kepin otiiterek, opel otii tar harapa ma lon maji pokii tar harapa ma ye eena hechi yechi inyaka kwotayer. Ye eechaba her, yikapwa ye harapa otu akak eecha uwar, “Devit riiti neja riiti hin na yesokwa ta.” ¹⁶Yecha heri ye kwotayechi Jisas riina eecha wor: “Yecha wochawey, mii boy meejito?” Jisas rii awasen eecha wor: “Ada hehar meejito! Kwo boy kapo saka kenyiterek, ‘God riita yikapwan yikapwa baregiin maji pokiiterek, ye eena God riiti hin hehar yesokwato?’ ¹⁷Worek, Jisas rii yenza heechi rii Betani akamak ir. Irek, niy pochi siir.

JISAS RII WOREK PEK ME REEKII SIIR

¹⁸Niyega nediik Jisas rii Jerusalem akamak awasen icharek, nobokrii eecha har. ¹⁹Eecha harek, rii pek men nobok bana bana siitiiterek, rii i hechi omu watanakech. Rii hipurek kiipiikabak tar. Worek, eena rii pek men eecha wor: “Mii siik kawka wakasakech!” Worek, eeta me ameya reekiisiir. ²⁰Worek, disaipel ye eena hechi nyegiirabochi woher: “Kata me boyewak eeta ameya reekiisowa?” ²¹Jisas rii awasen eecha wor: “Kwo na hiki ta! Ameda opoche hiki siitiichicha. Hiki siitiichichaney, ada pik men otiwabaga kwo eechaba otiikiita. Kwo diita kwowun wochanak sokwa somakwotii tawa pak ye inyey, iipa mayama eecha otiikiita. ²²Kwo hiki siitiichichaney, boboyen yaken God riina wohenyey kwopa yakiita.”

YECHA JISAS RIINA WOHER NAMA MIINA SIITII KOW BOBOYEN HAR

²³Jisas rii harapaotu akak iyarechi ma mima yenza maji pokii tar. Maji pokii

tarek, opelen otii tar harapa ma ye Ju ma yechi apoko saba ma ye riitak yar. Yarek, riina woher: “Bwimey jebwa mitaka tawak, mii diita boboyen otiito? Siitii kowu boboy miin nama har?”²⁴ Jisas rii awasen eecha wor: Ada way eechaba kwona maji pochin wohek. Kwota ana maji kepin awasen baney, ada awasen adaka tawa jebwak yo otiitaweyn kwona bak.²⁵ Jon riita man uku yeetiichichari, eeta boboy kapo siitak yar? Kapo God riiti, kapo ma yechi?” Worek, yecha awasen maji batar. Ye eecha wochar: “Nota eecha wonyey, ‘God riita har,’ riipa echa wokiita: ‘Boyewak kwo riina saka hikisiitiichirek?’²⁶ Nota eecha wonyey, ‘Mak har,’ ii napa ma mima yenya akii ta. Yecha eecha hiki siitiichichar Jon rii eeta piirapet.”²⁷ Worek, eena yecha Jisas riina eecha wor: “No saka heechawak.” Jisas rii awasen yenya eecha wor: “An eechaba wokasakech boy yikadey siitii kow tawa boboy tawak ada diita yon otiito.”

UPURUS YIKAPWA PIIRIITI NOMA

²⁸ “Nagwo, kwo shecha hikitu? Ma por rii tarek, riiti yikapwa upurus tar. Tarek, rii yaka yikapwa riitak ir. Iri, rii riina eecha wor: ‘Yikapwa, apa miita na i eeji wain nowon yo otii ta.’²⁹ Rii awasen eecha wor: ‘Ada yuyato.’ Worek ri inyaka komas dareboychi rii way yo otii ir.³⁰ Worek, apoko rii way i kumwoy riina eechaba wor. Worek, kumwoy rii awasen eecha wor: ‘Ayo, apoko. Ada ik.’ Wori, rii ikasakech.³¹ Wowak, yikapwa; upurus piir tarek, kapo nama apokon riiti inyagak otiitar?” Ye awasen eecha wor: “Yaka riita mayishichar.” Jisas rii Ju ma yenya eecha wor: “Ada kwona wocho: Takis yan yak tawa ma ye nobo eechaba eechaba anemesheroke tawa kapasek mima ye God riiti kigdomek kwona mapokiita.³² Jon Baptis rii yarek, rii kwon nagwa nagwa ichawa

nobon mukuchichar. Mukuchichari, kwo riina saka hikirek. Wowak, takis yan yatar ma ye nobo anamesherokotar kapasek mima yecha riina meejichiniga hikir. eena sumowurek, kwo eena heri kwo saka kwoti inyaka dareboychi riin hiki siitiichibarek.”

MA KAPASEK WAIN NOWON SIITII KOWU TAR NOMA

³³ Jisas rii eecha wor: “Dii akar shiy tawa majin na meeji. Ma Por rii harapa nosapek tarek, rii wain nowo eeka otiir. Otiirek, inyijir. Worek, rii wain ukun hekiir tar papa supun otiir. Otiirek, rii eeta nowon siitii kow aka pochi otiibar. Worek, rii akar man harek, yecha siitii kowu tarek, rii heechi riiti eem pochi yapak tarek, rii eeka heechi ir.³⁴ Worek, wain ukun otii tar nedii sii yarek, nowo ma rii riiti yo otii tar ma kawen heechirek, ye eeta wain kawen yeechi ye iken eena yar.³⁵ Ye yarek, nowo siitii kowu tar ma ye yenya howu neekichi poren kubu pichi poren pi sowakwochi poren papak rabor.³⁶ Worek, nowo ma meejichi rii anadii yo otiitar wakasa ma kawen heechirek, ye way kawka yar. Ye way yari, nowok ya sayarek, nowon siitii kowu tar ma ye yenya neekichi mashi otiirega eechaba kawka otiir.³⁷ Worek, nowo ma rii way meejichi riiti yikapwan heechirek, rii way yar. Rii mayama eecha wor: ‘Yepa eeji yikapwa riiti majin meejikiita.’³⁸ Worek, nowo tar ma ye yikapwan herek, ye mayama eecha wor: ‘Dii eeta nowo ma riiti yikapwa. Na hawa pi sowakwochi diita nowon nota yakiita!’³⁹ Worek, ye riina howu neekichi sabak rabochi pi sowakwar.”

⁴⁰ Jisas rii eecha wor: “Nago. Wain nowo ma rii yanak, rii kapoboyen nowo siitii kowu tar ma yenya otiikiita?”⁴¹ Yecha awasen eecha wor: “Nowa ma rii kapasek otii tawa ma yenya pi sowakwo hamakiita. Wonyak, riipa eeta

wain nowon yeechi anadii siitii kowu tawa man hakiita. Hanak, yepa aboboy ya nedii yepa kawen yeechi hanak, riipa akiita.”⁴² Worek, Jisas rii yenya eeche wor: “Kwo kapo God riiti mashi keyir maji saka kenytarek? Sii eeche wocho: ‘Kata papan aka yon otii tar ma yecha rabori,

li rii sokwa kepi papak siirek, riin somar heechir.

God riita otiichirek,

Eeta sokwa kepi wey.”

⁴³ Jisas rii kawka eeche wor: “Eena ada kwona wocho: God riiti kigdom kwotaka tawey, eena awasen yakiita. Yeechi anadii man hanak, ye omu kepin wakiita. ⁴⁴ (Eeta ma papa hek sakaney, riina ameda pikiita. Eeta papa riina ma hek sakaney, ii ma eeta mogobak siikiita.)”

⁴⁵ Worek, opelen otiitar harapa ma ye Peresi ma ye Jisas riita shiy tawa majin meeji, ye eeche hikitar Jisas rii kata nona wocho. ⁴⁶ Eena ye riina pokok jiken otii hechari, ye ma mima yenya akiirek, eena riin heechir. Ma mima eeche hikitar Jisas rii eeta piirapet.

MIMA TAPA NOKUSHA A TAWA NOMA

22 Jisas rii way kawka shi tawa majik wor: “Hevenek tawa kigdom sii harapa aka tabo yima otii tawabaga eeche otiito. Riiti yikapwa mima yak otiirek, eena rii harapa noku sha aken sayar tar. ² Worek, rii riiti yo otii tawa wakasa ma yen komas noku sha majin yecha yaken wochirek ir. ³ Worek, komas rii way yo otii wakasa ma yen heechirek, yecha ya majin wochirek ir. Wori, ye yaken gegiyakasakech. ⁴ Worek, rii way kawka yo otii wakasa ma yenya wochirek ir. Rii yenya eeche wor: ‘Woher ma yenya na i wonyak: eeji nokusha a boboy eetaq sayar homawa. Eeji bulamakaw, bulamakaw yin sowak-

wor. Eyey boboyen sayar homawa. Na yanak, nokusha ak!’ ⁵ Worek, woher ma mima ye eena meejikasakech. Ye yechi yoban eecheba otiitar. Woher ma por rii riiti nowok heechi ir. Por riiti boboy toko akak ir. ⁶ Woher ma kaw ye wakasa ma kawen yeechi pi sowakwor. ⁷ Worek, aka tabo yima rii meeji kwotayichi rii riiti ow ana pichar man heechirek i sowakwor ma yen eeta ma ye pi hamar. Yechi akaman hik hay hamar. ⁸ Worek, rii riiti yo otii wakasa man uwar. Uwachi rii yenya eeche wor: ‘Eeji nokusha aboboy eeta apa sayar hamawa. Wowak, woher ma yechi nobo eeta kapasek. Ye eena ya eeji aboboyen akasakech. ⁹ Wowak, na i harapa nobok chishitanak eeka henya ma ii napa wochanak sapa ya.’ ¹⁰ Worek, wakasa ma ye harapa nobok iri, ye eyey ma hechi ye yen wo yayar. Ma kepi ma kapasek eyey wo yayar. Worek, nokusha ak otii tar aka sii takiikiisiir.

¹¹ “Worek, ma ye ya yapakarek, aka tabo yima rii yenya heken ir. Irek, rii heri ma por rii riki kepin ruwukasakech. ¹² Worek rii eeche wor: ‘Nareboy, boyewak mii diita tapa a nedii yawey saka riki kepin ruwu yawak?’ Worek, eeta ma rii awasen maji bakasakech. Me tobo siir. ¹³ Worek, aka tabo yima rii riiti wakasa ma yenya eeche wor: ‘Riina na yeechi riiti yatii tapan poko jichi geenyik niyik yik rabochinyak sa i. Eeka sa keyatanak pu giiriiga wagiiriiga ta.’” ¹⁴ Jisas rii kawka eeche wor: “Nokwapa nokwapa ma mima yenya uwawey, eyey hisiichi kenyikasakech.”

YE JISAS RIINA WOHER SISA RIINA TAKIS YAN HAKEN EENA WOHER

¹⁵ Peresi ma ye i Jisas riina apo diigiichi dagiir poyeken eena otiitar. ¹⁶ Eecha otiik otiitarek, ye yechi maji pok tar ma kawen Herot riiti ma kawen heechirek, ye Jisas riina woheken yar. Yarek, ye eeche wor: “Tisa, no hikitu mii maji si-

ikiinen bawawa ma mii God riiti maji siiken bawawey, mii God riiti inyakan mukuchichu. Eena mukuchichawak, mii anadii ma ye miina hikitawey mii eena inyaka hikikasakech. Harapa tawa ma karakada tawa ma yen mii hechawey mii eecha hikitu eeta kubuchey boboy.¹⁷ Wowak, nona na ba. Ii mii shecha hikitu? Nota Sisa riina takis yan haney, ii kapo no lon reekiito. Kapo reekiikasakech?”¹⁸ Jisas rii meejichi rii yechi inyagak hiki tawa boboyen rii her. Eena hechi rii eecha wor: “Kwo woshepii tawa ma. Boyewak kwo ana dagiir poyeken otiito?”¹⁹ Kwota takis yan toko tawa ya mani na pochi yeechi yaya ana mukuchi!” Worek, ye ya mani yeechi yaya riina mukuchir.²⁰ Mukuchirek, rii yenya eecha woher: “Diita mis-oma hi diika tawey, kapo namey hi?”²¹ Ye awasen eecha wor: “Eeta Sisa riiti.” Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Wowey, Sisa riiti boboy ii na riitaban ha. God riiti boboy ii na God riitaban ha.”²² Ye eena meejichi nyegiirabor. Nyegiirabochi hechi ir.

YE JISAS RIINA MA HACHI AWASEN YA SOKWA TAWA MAJI WOHER

²³ Eeta nedii Sadyusi ma kaw ye Jisas riitak yar. Sadyusi ma ye eecha wocho: Ha tawa ma ye awasen saniyeechi ya sokwakasakech.²⁴ Ye eecha wor: “Tisa, Moses rii eecha wor, ‘Ma por rii yikapwa biish tanak, haney, riiti kumwoy rii sapa riiti mima siina ya. Riita yanak, har ma riiti senyen sapa yikapwa por kiya.’²⁵ Wowak, 7 yaka kumwoy diika tar. Tarek, yaka rii mima yar. Yari, rii harek, rii sobo har. Yikapwa biish. Worek, kumwoy riita way siin yar.²⁶ Yari yaka riita otiirebaga rii eechaba otiir. Worek, eyey yaka kumwoy ye eechaba eechaba siir.²⁷ Worek, eeta mima sii eeta komas habar.²⁸ Wowak, ma awasen ya sokwak tawa nedii yarek eeta mima siin kapo

nama yakiita? Eyey yaka kumwoy ye siina ya hamar!”

²⁹ Worek, Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Kwo keena kapasek wey hikitu. God riiti keyir majin God riiti hapaga tawa boboyen kwo eena hekasakech.³⁰ Har ma yecha ya sokwana nedii ma ye mima yaksasakech. Yepa hevenek tawa ejelega eecha takiita.³¹ Wowak, ada man yesokwa majin kwona bak. Kwo kapo God riita bar majin saka kenyi her. Rii eecha wor: ³²‘Ada Ebrahim riiti God, Aisak riiti God, Jekap riiti God. Maji mu eecha wocho: Ada har ma yechi Godekasakech. Ada sobo tawa ma yechi God.’³³ Worek, ma mima ye riita maji pokii tar maji meejichi ye eena henebarabor.

GOD RIITI MAPO OTII TAWA HARAPA LO

³⁴ Eecha barek, Jisas rii Sadyusi yechi kujan diimiir. Eecha otiirek, Peresi ma ye eena meejichi ye bana yopo wuchi yir.³⁵ Worek, ma por rii yechi nediiik tari lon otii hechar ma rii Jisas riina dagiir poyeken eena otii hechar.³⁶ Rii eecha woher: “Tisa, shecha tawa o siita mapo harapa tawa?”³⁷ Jisas rii awasen eecha wor: “Miita miiti Harapa miiti God riina na miiti inyaka wopu, mesek, marenoku ii eeka na riina rukusii ta.’³⁸ Diita lo sii eeta mapo harapa na kepi wey.³⁹ Komas harapa lo sii diitata: ‘Kwo mayama rukusii tawaga diita bana bana tawa man na eechaba rukusii ta.’⁴⁰ Eeta maji piiriiti muga eecha tawa. Moses riiti eyey loka piirapet yechi eyey majika.”

JISAS RII PERESI MA YENYA KRAIST MAJIN WOHER

⁴¹ Peresi ma ye ya yopo wuchi yicharek, Jisas rii yenya woher:⁴² “Boyak kwo Kraist riin hikitu? Rii kapo namey neja?” Ye awasen eecha wor: “Ri eeta Devit riiti neja.”⁴³ Jisas

rii awasen eecha wor: “Eecha tarek, boyewak Spirit rii otiichicharek, Devit rii Kraist riina eecha habatar Harapa?’ Devit rii eecha wor:

⁴⁴‘Eeta Harapa rii eeeji Harapa riina eecha wor:

Eeeji mama yepak na yi komas ada miina ow ana pichawa man miiti kuruk heechikiita.’

⁴⁵Devit rii riina Harapa habatari boyega shecha Kraist rii Devit rriti neja tawa?’ ⁴⁶Ma ye riina meejichi maji pochi bakasakech. Worek, eeta nedii ye riina akiitarek eena maji pochin kawka way wohekasakech.

JISAS RII EECHA WOR: PERESI MA YECHI MAJIN NA OWPOY SII TA

23 Worek, Jisas rii ma ma mima riiti disaipel yen eecha wor: ²Lon maji pokii tawa ma, ye Peresi ma ye eecha wocho: ‘Noti yo eeta Moses riiti lo mun anadii man kukuchichu. ³Eena kwo nota batawa majin na sumowu ta.’ Wowak, kwota yechi otii tawa abon eena opoche sumowutanakech. Yi majiban na sumowu ta. Ye yechi kujak batawa majin eena sumowukasakech. ⁴Yecha nomoya tawa boboyen yechi ma yechi tiimiinak howu kiyachi tawey, ye tapamak parachi kiya powukasakech. ⁵Eyey boboyen ye otii tawey, ii eeta ma ye heken eena otiito. Ye God riiti maji uku yopoga tawa boboy ye harapa otii yichu. ⁶Nokusha a tawey, ye harapa tiikiiren yecha eena kwoya hechi eeka yichu. ⁷Ye ma yecha awa batawa eemek inyak ye yenya woshi aken gegi yakiita. Ma ye ‘Tisa’ habaken gegiyato.

⁸“Wowak, opoche anadii ma ye kwona ‘Tisa’ habatanakech. Kwo yaka kumwoy tawa. Tisa podareba tawa. ⁹Kwo opoche diita nosapek eyey tawa

ma ‘apoko’ wochanakech. Kwoti Apoko podareba rii hevenek tawa. ¹⁰Kwona opoche mapo i ma habatanakech. Kwoti mapo neeki ichawa ma podareba tawey, riiti he eeta Kraist. ¹¹Kwoti harapa tawa ma rii sa kwoti yo otii wakasa ma sii. ¹²Kata ma rii riiti hin yesokwa taney, iipa riin dagiir poyekiita. Ma por rii riiti hin mayama dagiir poyeney, riipa eeta harapa siikiita.”

JISAS RII TISA YECHA YO KAPASEKEN OTIITARIN EECHA WOR

¹³Lon maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God riita kwona pikiita. Kwo maji kuja upurus batawa ma. Ma kaw ye God riiti kigdom yaken otiitawey, kwo nubureja dasepii par tawa ma. Wowak, kwota eena kigdom iyarekasakech. Ma mima ye iyareken otiitawey kwo saka heechitawak, ye i yarekiitawak!

¹⁴ (“On maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God rii kwona pikiita! Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwo mibiya mima yen dagiir poyechi yechi akan hiyik yatol Eecha otiitawak, kwo God riina woshapii gworo majin bato. Kwo eecha otiitowak, eena harapa kapasek boboy yatawey, sii eeta kwotaka eecha siikiita.”)

¹⁵“Lon maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God rii kwona pikiita. Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwota harapa somakwotii tawa pak ichawey, nosapek ichawey, kwo i kwona sumo i ma yenya yeshato. Yesha henyak, wonyak riita uwu tawa eemek i maga eecha otiito. Kwo otiitawey, rii keena kwona dagiir poyechi harapa hapaseken eechaba otiito.

¹⁶“Kwo miy dumu tawa nobon mukuchichawa ma na ow poy sii ta. God rii kwona pikiita. Kwo maji pokiitu: ma rii lotu aka maji siiken bachi sabo howuney, eecha baney ii

sumowukasakech. Riita otu aka goen eena siiken bachi sabo hahuney, ii napa sumowu. ¹⁷Kwo hikishatawak, kwoti miy eeta dumutu. Boy boboy eeta harapa? Kapo goll harapa? Kapo lotu aka harapa? Lotu aka sii otiichichawak, gol sii eeta kepi tawa. ¹⁸Kwo maji eechaba pokiitu: ma por rii opel maji siiken bachi sabo howuney, eecha baney, ii sumowukasakech. Rii opelen ha tawa boboyen siiken sabo howuney, ii napa sumowu. ¹⁹Kwota miy eeta dumu siikener. Boy yikade boboy eeta harapa? Kapo howu ha boboy? Kapo opel otiitawa boboy? ²⁰Ma por rii opelen siikien sabo howuney, eecha baney, rii eeta opelen eyey howu hatawa boboyen eena rii sabo howutu. ²¹Ma rii lotu akak maji siiken bachi sabo howuney, rii lotu akan eeka yichawa God riitaka piir eecha sabo howutu. ²²Ma por rii hevenen maji siiken bachi sabo howuney, rii God riiti tiikiireka God riitaka eecha yichi sabo howutu.

²³“Lon maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God riita kwona pikiita. Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwota God riina eyey karakada boboy ten ten hatu. Wowak, kwo lo siiti harapa nobon wosowoyeto. Nagwa nagwa otii tawa boboy, man rukusii tawa boboy, yo kepin otii tawa boboy kwo eena wosowoyeto. Diita boboyen na hikichi otii ta. Anadii boboy kepin opoche abosuchitanakech. ²⁴Kwo miy dumu tawa nobon mukuchichawa ma. Amaruka kwoti uku a heebiyak ye inyey, kwo yeechi rabokiita. wowak, kame sii iibak ye inyey, kwo siitiika eecha akochekiita.

²⁵“Lon maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God rii kwona pikiita! Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwo kwoti kapasek boboy sababan yeetiito. Kwo kapasek boboyen oti-

ichichi hiy yatawa kapasek boboyen oti-ichichi yatawak, kwoti kapasek boboy eeta boboy takiikii sowa. ²⁶Mi dumu tawa Peresi ma kwo heebiyen na yeechi mapo won uku yeetii. Uku yeetiinak, sabaka eecha apoma hekiita!

²⁷“Lon maji pokii tawa ma kwo Peresi kwo na ow poy sii ta. God riita kwona pikkita. Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwo eeta tiiriimo supun now apomak neeki tawaga eecha hecha. Kwo saba eecha apoma hechawey, kwoti wo ha ma hapa kwopa sii tawa boboy takiikii siito. ²⁸Kwo eechaba tawa. Ma ye kwona hechawey kwo apoma hecho. Hechasey, kwoti wo woshepii tawa boboy kapasek yon otii tawa boboy takiikii tawa.”

JISAS RII TISA YENYA YO KAPASEKEN HA MAJIN WOR

²⁹“Lon maji ppokii tawa ma kwo Peresi ma kwo na ow poy sii ta. God riita kwona pikiita. Kwo maji kuja upurus batawa ma. Kwo hadabas tiiriimon piirapet yenza otiichichi kwo yo kepin otii tar ma yechi papan tatar man yesokwa siitiichi keyapo chichu. ³⁰Eecha otiitawak, kwo eecha wocho: ‘Nota mashi wayega tar nediiik teyega, eecha piirapet yenza pi sowakwor boboyen na mashi saka eecha otiiterek.’ ³¹Kwo mu eecha wochawey, no noti wayega riitii neja. Kwoti wayega ye piirapet yenza pi sowakwor. ³²Eeka pi sowakworek, wowak, na i kwoti wayega yecha tasiichi otiirin, na otii hama. ³³Kwo hopoga tawa. Kwo hopo yiga tawa. God riita anasakii otiinak, kwo hiy uwu tawa eemek kwona eeka heechikiita. Kwo kapo boyega eena tavii yichi ikiita?

³⁴“Ada kwona wocho: Ada piirapet yenza harapa hiki tawa ma yenza Tisa ma yenza kwona eecha wochinak ikiita. Inyak, kwo kawen pi sowakwonak, kaw mek ji siitiichinyak, kawen

kwoti otu akak pokok pinyak, kawen pi kikir chinyak, akar eemek heechi ikiita. ³⁵Wonyak, kwona ya kapaseken hakiita. Mashi Ebel rii yo kepin oti-itarek, kwoti wayega rii riina pi sowakwor. Sekaraia, Berekaia riiti yikapwa, riina kwota pi sowakwor. Lotu aka yepa tarek opel otiitar chey yepa tarek eeta nedii kwo riina pi sowakwor. Worek, kwoti yey wayega yechi ya kapasek sii kwota otii tawa ya kapasek siitaka eeta kwotabak yakiita. Kwo kwoti wayega yechaka ma kepin pi sowakworek eena kwotaka yakiita. ³⁶Ada kwona maji siiken wocho: Mashi kapasek yon otii tar ma yechi ya kapasek kwota kapasek yan eyey diita nosapek diita tawa ma kwona hakiita!”

JISAS RII JERUSALEM AKAMA MA MIMA YECHI KECHI KEYAR

³⁷“Jerusaem, Jerusalem! Kwo piirapet yenya pi sowakwo hatu. God riita kwona hehareken heechitawak ichawa man kwo eena papak rabochi pi sowakwoto. Apochoko nokwapa siita siiti yin yeechi yaya chepi wok woyi tawaga, ada kwona eechaba eeji tapak yaya yopo yichiken gegiyato. Ada gegiyatawey, kwota ana yuya bokonato! ³⁸Apa kwoti aka God riita heechi inyak iipa biish woy siikiita. ³⁹Ada kwona wocho, apa na komas kwo ana hekaskech. Kwota wonyak, ‘Ma rii Harapa riiti hik yatawey, riina na rukusii ta!’ Wonyak, kwota eeka anapa hekiita.”

JISAS RII EECHA WOR HARAPA LOTU AKA IIPA KAPASEK SIIKIITA

24 Jisas rii harapa lotu akan heechi icharek, riiti disaipel yecha riitak yarek, ye harapa lotu aka otiir papan mukuchir. ²Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota kapo eena kwoya hecho. Ada kwona wocho: eyey hek tawa papa ye reekiichi sakakiita. Eeta papa sii siiti tar eemek takasakech.”

JISAS RII EECHA WOR: HARAPA NOMAYA TAWA BOBOY YAKIITA

³Jisas rii Oliv kwowuk eeka yicharek, riiti disaipel yecha veenyichi riitak yar. Yaniga eecha wor: “Nona na ba. Siitii yekega kapo diita kapasek boboy diita nosapek yakiita? Boy boboy sii mukuchikiita miita diita nosapek awasen ya nedii diita nosapek hamak tawa nedii yakiita?”

⁴Jisas rii awasen eecha wor: “Na ow poy sii ta. Anadii ma por iipa kwona ya woshepiikiita. ⁵Nokwapa nokwapa yepa, eeji hik yanak eecha wokiita: ‘Ada eeta Kraist, eeta riitaba.’ Wonyak, nokwapa nokwapa man woshepiikiita. ⁶Kwopa ow ana pi hokwa takwan bana bana meejikiita. Yapak tana hokwa takwa majiban kwopa meejitakiita. Wonyak, kwo opoche eena inyakapa hikichi mija maji batanakech. Eech otiina boboy ii sapa ya. Ii eecha wokusakech hamak tawa nedii diita yato. ⁷Akama pochi siipa eeta sokwa akama pochin ana pikiita. Nokwapa nokwapa ma yepa eeta harapa eechin hatakiita. Nenyaw eetapa eyey eemek harapa yatakiita. ⁸Diita boboy siipa eeta mima yikapwa yimowuk otii tawak mapo hapa meejii tawaga eecha meejikiita.

⁹“Wonyak, eeta nedii yepa kwona nomoya tawa boboy mayakan hanak kwona pi sowakwokiita. Eeji hi kwotak tawak, diita nosapek tawa ma ye eena kwoa harapa yuyakiita. ¹⁰Eeta nedii ita nokwapa nokwapa ma ma mima ye yecha Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen heechikiita. Wonyak, nokwapa nokwapa ma yepa yechi yaka kumwoyen yuyeechi anadii yabu pi ma yechi tapak how hakiita. ¹¹Eeta nedii yana kapa nokwapa nokwapa woshepii tawa piirapet yepa ya nokwapa nokwapa man woshepiikiita. ¹²Kapasek otii

tawa boboy siipa ma yechak i yeyaki-ita. I yeyanak, ma yechi anadii man hehar rukusii tawa boboyen wubuyare-bokiita. ¹³Ma por tanak, komas yak tawa nediiika kiki siiney, riina God ri-ita yesokwa yichikiita. ¹⁴Diita God riiti hadabas emek tawa majin eyey nosapek eyey akamak i sawo ye i takiita. I sawo ye i tanak, wonyak, ma mima yepa mee-jitanak, hamak tawa nedii siipa yakiita.”

KAPASEK WEY BOBOY SIIPA YAKIITA

¹⁵“Pirapet Daniel rii echa wor: ‘Kapasek wey otii tawa boboy siipa God ri-iti eem kepik siitii takiita. Siitii tanak, kwopa hekiita.” (Wonyak, ma diita jeyn kenyetaney, ii napa hehar hiki ta.) ¹⁶“Eeta nedii ma mima ye Judia nosapek tawey, kwo napa heechi akii kwowuk i. ¹⁷Ma aka sabak taney i akak tana boboyen i kawka yar yakasakech. ¹⁸Ma rii nowok taney, rii way i riiti akak tawa saketen yakasakech. ¹⁹Eeta nedii mima yikapwa baregiika taney, mima yikapwa muku ataney, yecha nomoya kapa mee-jitawa boboyen yecha harapa kiyakiita. ²⁰Kwota na God riina wohe: mii opoche nona neekiireya nedii yanak heechinak ichanakech. Akamak sii tawa nedii heechinak ichanakech! ²¹Diita nomoya tawa boboy sii harapa mayaka siiki-ita. Mashi mashi nedii diita yikadey kapasek boboy mayaka yakasakech. Apa nedii komas nedii yakasakech. ²²Eeta nedii God riita otii tobo siir. Otii tobo siiyega ma waga takasakech. Eyey ha hamawa. Riita riiti hisiichi kenyir man eena hikirek eena tobo siikiita.

²³“Eeta nedii yanak ma por rii echa wonyey, ‘Kraist rii kata yepak tawa. Diika tawa.’ Opoche diita majin eena sumowutanakech. ²⁴Wowak, woshepii tawa piirapet ye woshepii tawa Kraist ye sokwatakiita. Sokwanak, ye harapa jebwan mirakel eena otiikiita. Boyewak otiikiita? God riita hisiir ma yenya woshep-

iiiken eena otiikiita? Woshepiiken oti-iney, saka otiikiitawak. ²⁵Ada bawa maji na meeji. Ada kwona wor. Komas diita boboy yakiita.

²⁶“Ma mima yecha kwona echa wonyey, ‘Kraist rii ma biish tawa eemek eeka i tawa.’ Eena meejichi opoche ichanakech. Yecha echa wonyey, ‘Rii aka wok yar tawa.’ Eena meejichi opoche iyaretanakech. ²⁷Yeeripiya sii eyey eemek okoree tawaga, Ma Yikapwa rii yanak eechaba eemek uhadiinaga hekiita.

²⁸“Ma hawa tawa eem eeka oponu-may ye ya eeka yopo wuchi yichu.”

KOMAS MA YIKAPWA RIIPA YAKIITA

²⁹Nomo mayaka ya tawa nedii hamanak, ya rii tiiriikiita. Niiwiika sii tiiriibakiita. Winyumay ye sakakiita. Howuk tawa boboy sii nobon heechi anadii nobok ikiita. ³⁰Eeta nedii Ma Yikapwa ri jebwan niiriika hekiita. Henyak, eyey eemek ta ye i tawa ma ye eena hechi keyatakiita. Wonyak, yecha hekiita Ma Yikapwa rii niiriik ya sakanak, riiti hapaga tawa boboyeka hadabas boboy kepik echa ya sakakiita. ³¹Wonyak, harapa sagiiyega tawa boboyen piita tanak, rii riiti ejen heechinak eyey eemek i ye yatakiita. I ye yatanak, Riiti ma mima yenya yeechichi yakiita.”

PIK ME SII EETA NONA MUKUCHICHU

³²Kwota na pik me siita otiitaweyn eena na hechi hiki ta. Siiti tapa si-ita nubuchi akar kiipiika sokwanak, kwo hecho ii eeta nedii kepi yak oti-ito. ³³Eechaba otiitanak, kwo na hiki. Diita ada bawa eyey boboyen kwota henyak, kwo na hiki ta eeta nedii bana siito. Eeta tasiito. ³⁴Ada kwona si-iken wocho: diita kapasek nedii yanak, echa otii tawa ma ye eechaba takiita.

³⁵Neereka nosapek piir hamakiita. Eeji maji sii hamakasakech. Eechaba eechaba takiita.”

**EYEEY MA YECHA JISAS RII
AWASEN DIIKA YAK TAWA
NEDII HEKASAKECH**

³⁶“Eyey ma ye Jisas rii awasen ya nedii mayin hekasakech. Howuk tawa ejel ye hekasakech. God riiti Yikapwa rii hekasakech. Apoko God riiba saniga hecho ³⁷Ma ye Noa riita tar nedii oti tarega, Ma Yikapwa rii diika yana nedii ma ye eechaga otiikiita. ³⁸Harapa uku niy siina biish tar nedii ma ye uku atarek, aboboy atarek, miman yatar. Eecha oti ichari, Noa rii eetaq jabiir wok i yarere. ³⁹Yecha oti-itarek, ye yechak yak otiitar boboyen hekasakech. Worek, harapa uku siirek, yari, yena gamupoyer. Ma Yikapwa rii yana nedii siipa eechaba otiikiita. ⁴⁰Wonyak, eeta nedii ma upurus nowok i tanak poren heechikiita. ⁴¹Mima upurus piir gey chichaney, pochin yanak, pochin heechikiita. ⁴²Eena na kwota na hehar kowu ta. Kwota hekasakech Harapa riita yana nedii. ⁴³Kwo na hiki ta: aka ma rii hiyi yatawa ma riita ya nedii hikiney, riipa riiti akan siitii kowu tanak sakapa hiyi ya man heedhinak iyarekiitawak. ⁴⁴Eena kwo eechaba na tanak, na kowu ta. Ma Yikapwa rii awasen diika yanak, kwo eecha hikikita rii yakasakech.”

**YO KAPASEKEN OTII TAWA MA YO
KEPIN OTII TAWA MA YECHI NOMA**

⁴⁵Kapa nama eeta yo kepin hehar oti tawa ma, kapo nama nagwa nagwa hiki tawa nobon yo oti tawa wakasa ma? Rii diitata: riiti harapa ma riita riina akar man siitii kowu ta yon hari, rii yena aboboy a nedii eeka hato. ⁴⁶Eecha oti tawa ma riiti harapa ma riita awasen yanak, rii riiti wokasa ma riiti

yon henyak wakasa ma rii inyaka kwoya woy hikitakiita. ⁴⁷Ada kwona siiken woch: harapa ma riipa riina hisiinak, riipa i harapa ma siinak, riipa riiti eyey boboy sagiin riipa siitii kowutakiita. ⁴⁸Diita ma rii kapasek wakasa ma taney, riipa mayama wokiita, ‘Eeji harapa ma riipa saka awasen ameya yakiitawak.’ ⁴⁹Wonyak, rii taney, anapoy yo oti man pinyak riipa beyi tawa maka oti anak, uku akiita. ⁵⁰Wonyak, yo oti wakasa ma ri harapa ma riipa awasen yanak, rii riina saka howutakiitawak. Yana nedii hikikasakech. ⁵¹Wonyak, eeta nedii harapa ma rii riina pichi kuhachi woshapii tawa ma yecha tawa eemebak rabonak yechaka eecha takiita. Heechinak riipa eeka keyatanak, pu giriiga wa giiriigatakiita.”

**YOKOTAPA YOKOTAPA OMUNYEGU
MIMA SHIYI TAWA MAJI**

25 “Eeta medii yanak, God riiti kidgom eeta yokotapa yokotapa amunyegu mimaga eecha yakiita. Yecha yechi lam yeechi mima tapa ak yak tawa ma riina nobok kowuken iken oti-itar. ²Yokotapa ye hikisha tarek, yokotapa ye hikitar. ³Hikisha tawa mima ye am yeechi yayari, uku kaweban yayar. ⁴Hikitar mima ye eeta uku anadii botol takiikiisiirek, eecha yayabar. ⁵Worek, mima tapa aken yaken oti tar ma rii ameya yakasakech. Worek, mima tapa aken yaken oti tar ma rii ameya yakasakech. Worek, mima ye eena miy meejirek, watar.

⁶“Worek, niy nedii uwar aya eecha wor: ‘Tapa ak oti tawa ma rii yato! Na ya he!’ ⁷Worek, mima ye eyey sokwachi yechi lam sayarer. ⁸Sayarerek, hikisha tawa mima ye hiki tawa mima yena eecha wor: ‘Uku na nona kaw ha. Noti am uku eeta hamak otiito.’ ⁹Worek, hiki tar mima ye awasen eecha wor: ‘Yaho. Diita uku sakapa kwotaka no-

taka eeche kiki siikiitawak. Eeta kepi na kwota i boboy toko tawa akan i toko.’¹⁰ Worek, ye eena ukun tokoken irek, mima tapa ak yar ma rii yarek, aka wok i yiniga yokotapa mima yechaka eeche oti atarek nubureja dasiipii payitar.¹¹ Worek, komas yokotapa mima ye ya eeche wor: ‘Harapa ma, harapa ma, nobo na tagwanak, no ya sayak!’¹² Mima tapa atar ma rii eeche wor: ‘Ada kwona hekasakech.’”¹³ Jisas rii kawka eeche wor: “Eena na owpoy sii ta. Kwo ya nedii hekasakech. Ya maji hekasakech.”

YO OTII TAWA WAKASA MA PIIRIICHAR YECHI NOMA

¹⁴God riiti kidgom tawaga eeche tawa. Ma por rii akaman heechi akar eemek iken sayar tar. Worek, rii riiti yo oti wakasa ma yenya uwa yayar. Uwa yayeechi rii riiti eyey boboyen yechi tapak how har.¹⁵ How heechi rii yecha otiik tawa abon hechi rii yenya mani ya har. Poren 5,000 doa har. Poren 2,000 doa har. Poren 1,000 doa har. Heechi rii heechi akamak ir.¹⁶ Irek, 5,000 ya manin yar ma rii bisnis yo otiitari rii way kawka 5,000 dola yan yar.¹⁷ Worek, 2,000 ya manin yar ma rii bisnis eecheba yo otiitari, rii way kawka 2,000 dola yan yar.¹⁸ Worek, 1,000 dola yan yar ma rii riiti harapa ma riiti yan yeechi ye i wa kwotiichi supuk chir.

¹⁹“Sii sii mashi siirek, wakasa ma yechi harapa ma rii way ya yechaka riita har ya majin baken eena yar.²⁰ Yarek 5,000 dola yan yar ma rii ya 5,000 dola yan riina awasen tapak how har. Worek, rii eeche wor: ‘Miita ana 5,000 doa yan har. Na he. Ada i awasen 5,000, dola yan kawka yeechi yayar.’²¹ Harapa ma rii awasen eeche wor: ‘Mii eeta yo kepin otiitar. Miita eeta wakasa ma kepi. Miita karakada boboyen hehar otiitarek, ada miin nokwapa nokwapa boboy hanak, miita eena siitii kowuki-

ita. Mii na ya miiti harapa ma riitaka kwoya hiki chishi ta!’²² Worek, 2,000 dola yan har. Na he! Ada i kawka 2,000 dola yan yeechi yayar.’²³ Worek harapa ma rii eeche wor: ‘Mii eeta yo kepin otiitar. Miita eeta wakasa ma kepi. Miita karakada boboyen hehar otiitarek, ada miina nokwapa nokwapa boboy hanak, miita eena siitii kowukiita. Mii na ya miiti harapa ma riitaka kwoya hiki chishi ta!’²⁴ Worek, 1,000 dola yan yar ma rii yaniga eeche wor: ‘Harapa ma, ada hecho. Mii ow asa ma. Mii nowo sagiin yeechi oti makasakech. Akar siiken yeechi nowok rabokasakech.²⁵ Eeche otiitawak, eena ada akiichiniga miiti mani ada yeechi ye i eena wa kwotiichi supuk chir. Na he! Miiti yan na yeechi ye i.’²⁶ Riiti harapa ma rii awasen eeche wor: ‘Miita kapasek tawa wakasa ma. Mii waba tawa ma. Mii boy kapo eeche hikitar ada sagiin yeechi yaya chikasakech, ada nowok tawa boboy siiken yeechi rabokasakech.²⁷ Wowey boyewak mii eeji mani yan heechi tawa eemek saka heechirek? Miita eeche otiyega, ada awasen yawey, ada eeji eyey har yan yeechi kawka waga yawa.²⁸ Diita apak, riitaka tawa ya manin yeechiniga ye i 10,000 dolan yar ma ritaban napa ha.²⁹ Boyewak! Ma boboy kawka taney yenya kawka hatakiita. Wonyak, ye eeta harapa siikiita. Ma por rii boboy biish taney, riiti karakada boboyen awasen yeechi akar man hakiita.³⁰ Eeta yo oti wakasa ma rii kapasek, riina na kikirechinyak, sa i niyik yichawa eemek sa i. Inyak, sa keyatanak pu giiriiga wagiirega ta.’

MA YIKAPWA RII EYEW MAN KOMAS ANASATAKIITA

³¹⁻³²“Komas Ma Yikapwa aka tabo yi maga riipa yanak, riiti eje yechaka eeche yanak, riipa riiti harapa tiikiir kepik yinyak, eyey diita nosapek tawa

ma yepa i riiti mi somak siitiikiita. Wonyak, riipa sipsip siitii kowu tawa ma riita meme yenya sipsip yechaka key-ibotawaga, riipa ma mima yen eech-aba keyibokiita. ³³Riipa sipsip yenya riiti mama yepak heechinak, meme yenya yeji yepak heechikiita. ³⁴Wonyak, aka tabo yima rii mama yepak tana ma mima yenya eecha wokiita: 'Kwota, eeji Apoko riita rukusiitari, kwo na ya. God riita kwona mashi mashi nediiik otiichir. Kigdomen na ya ya. God riita diita nosapen otiir nediiik rii eeka kwona otiichir. ³⁵Na ya ya. Mashi ada eecha ha tari, kwota ana hava tar. Berek siitari kwota ana ukun hatar. Ada anadii tarin yar. Ma tari, kwota ana akan har. ³⁶Ada siivatabi biish siitari kwota ana siivatabin har. Ada hakenotii tari, kwota an hehar tar. Ada poko ji akak tari, kwota ya an hechar.

³⁷"Wonyak, ma kepi yepa riina awasen eecha wokiita: 'Harapa Ma, siita nediiik nota miina her mii eecha haterek, nota aboboyen miina har? Mii bareka siiterek, nota miina uku hatar? ³⁸Siitayekega nota miina her, mii anadii akama maga yarek, nota miin akan har? Siitayekega miita siivatabi biish siirek, nota miina rikin har? ³⁹Siitayekega mii haken otiiterek, poko ji akak tarek, nota miina ya her?' ⁴⁰Wonyak, aka tabo yima rii awasen eecha wokiita: 'Ada kwona wocho: Kwota kubuchey tar yaka kumwoyen hehar tari, kwota ana eechaba otiichichar.

⁴¹"Wonyak, riipa yeji yepak siitii tana ma yenya eecha wokiita: 'God riita otiichirek, kwo eeta sii siiken sowa. Kwo napa God riita Gabaka yechi ejeleka yenya otiichir hik napa i! ⁴²Mashi ada eecha hatari, kwo ana havakasakech. Ada bareka siitari, kwo ana uku hakasakech. ⁴³Mashi ada anadii ma tari, kwo ana akan hakasakech. Ada rikin biish tari, kwo

ana hakasakech. Ada haken otiitari, ada poko ji akak tari kwo ya ana heharekasakech.' ⁴⁴Wonyak, yepa awasen riina eecha wokiita: 'Harapa ma, siitayekega nota miina her miita eechi haterek, bareka siitari, anadii maga tari, riki biish tari, hak oti tari, poko ji akak tari, no miina kiyatayi kasakech?' ⁴⁵Wonyak, harapa aka tabo yima rii yenya awasen eecha wokiita: 'Ada kwona maji siikenen wocho: kwota diita kubuchey tar man hechi saka kiyatay tarek, kwo ana eechaba kiyatayikasakech.' ⁴⁶Wonyak, eeta yikadey ma yepa i ya kapaseken eechaba yatakiita. Nagwa nagwa ichawa ma yepa i eechaba eechaba takiita."

YECHA JISAS RIINA KAPASEK BOBOYEN OTIIKEN HIKITAR

26 Jisas rii diita majin riiti disaipel yenya ba hamarek, rii yenya eecha wor: ²"Kwo hikitu yadii upurus Pasova nokusha a nedii yanak, Ma Yikapwa riin tapak howu hanak, riin mek ji siitiichikiita."

³⁻⁴Eeta nedii opelen otii tar harapa ma yecha Ju apoko saba ma yechaka Kaiapas riiti akak ya yopo yichir. Kaiapas rii opelen otii tar harapa tar ma. Ya yopo yichirek, ye veenyichiapo diigiitar. Jisas riina veenyeechi pi sowakwoken eena apo diigiitar. ⁵Ye eecha wochar: "Nota opoche diita Pasova nokusha a nediiik otiitanakech. Ma mima yepa eena hechi owun yesokwakiita."

JISAS RIINA KWONA YA TAWA UKUN MASEKIIK GWOTIIR

⁶Jisas rii Betani akamak mashi maba kapasek tar Saimon riiti akak tar. Betani akamak tar. ⁷Eeka tarek, mima pochi sii riitak yari, sii kwowa ya tar ukun woyi tar papa awon yayaniga Jisas riita yi otii atarek, riiti masekiik gwotii powur.

Eeta uku ya naji tar uku. ⁸Worek, disaipel ye eena hechi inyaka kwotayichi riina eecha woher: “Boyewak siita diita ukun shebo shebo gwotiiwa?” ⁹Nota diita ukun haney anadii ma ye tokona harapa yan nota yeechi kiiriisiposii tawa man waga hawa!” ¹⁰Worek, Jisas rii yecha hiki tar majin hechi rii eecha wor: “Boyewak kwo kata mima siina yo mayakan hawa? Sii ana hadabas boboy kepin otiichuwa. ¹¹Kiiriisiposii tawa ma ye eechaba eechaba kwotaka tawa. Wowak, ada kwotaka eechaba nedii takasakech. ¹²Mima siita kwoya ya tawa ukun eeji mabak gwotiiri, sii eeji ha nobo takiichuwa. ¹³Diina na makabek heechi. Diita hadabas majin diita nosapek sawo ye i tanak, siita otiwa boboyen eechaba sawo ye i takiita. Sawo ye i tanak, yepa eena hiki takiita.”

JUDAS RII JISAS RIINA KAPASEK BOBOY OTIIR

¹⁴Worek, disaipel por Jisas riitaka eecha 12 tari, riiti hi Judas Iskeriot, rii i opelen otiitar harapa ma yenya eecha wor: ¹⁵“Kwota ana boy boboyen hanak, ada Jisas riina kwoti tapak hak?” Worek, ye 30 ya mani kenyichi riin har. ¹⁶Wowak, eeta nedii Judas rii Jisas riina how ha nobon yeshatar.

JISAS RIITA RIITI DISAIPEL YECHAKA PASOVA NOKUSHA ATAR

¹⁷Yis Biish Tar Gey nokusha atar mapo yadii yarek, disaipel ye Jisas riitak yaniga woher: “Kapo siitak nota Pasova nokusha a nediiin miina sayarechikiita?” ¹⁸Rii yenya eecha wor: “Kwota na i harapa akamaka tawa ma por wohe: ‘Eeta Tisa rii echa wor: Eeji nedii yar. Yarek, ada eeji disaipel yechada eecha miiti akak Pasova nokusha akiita.’” ¹⁹Worek, disaipel ye Jisas riita worega eecha Pasova sayarer. ²⁰Hogo nedii siirek, Jisas rii riiti 12 disaipel

yechaka eecha aken yir. ²¹Yecha atarek, Jisas rii eecha wor: “Kwotaka bana tawa ma por riipa ana magiirechichi kwodii wokiita.” ²²Disaipel ye meejichi eena hiki ye ichi riina wohechar: “Harapa Ma, miita wochawey, ana boy wokusakech?” ²³Jisas rii awasen eecha wor: “Kata ma rii adaka eecha tapa sicha chegiik heebiyak geyen hey woyir ma riitapa ana magiirechikiita. ²⁴God riita keyir maji eecha wor: Ma Yikapwa wii sapa ha. Wori, riipa hakiita. Wowak, Ma Yikapwa riina magiirechichichawa ma riipa kapasek wey siikiita! Riiti nokwapa sii riina yimowanan siiyega, owaga kepi. ²⁵Worek, Judas, magiirechir ma, rii eecha wor: “Tisa, miita ana kapo wokusakech?” Jisas rii awasen eecha wor: “Miita wochowey, eeta mii wocho.”

KOMUNIO MAJI

²⁶Yecha atarek, Jisas geyen yeechi Apoko riina woshi eechi neeki reekiichi disaipel yenya har. Haniga rii eecha wor: “Na ya a. Dii eeta eeji maba.” ²⁷Worek, riita wain uku yeechi eechaba Apoko riina woshi eechi yenya haniga eecha wor: “Kwota na eyey a. ²⁸Dii eeta eeji pi. Eecha mukuchichu God riita wotar maji sii eeta siiken woy sokwato. Eeji pi nosapek gwotii sakanak, nokwapa nokwapa ma mima yechi kapasek boboyen poyekiita. ²⁹Ada kwona wocho: diita wain ukun ada saka komas kawka akiitawak. Komasa ada eeji Apoko riiti kigdomek siinak, eeka akar wain ukun akiita.” ³⁰Worek, ye hokwa pochi chichi sokwa geeniyik ichi Oliv kwowuk eeka ir.

JISAS RII EECHE WOR: PITA RIITA JISAS RIITI HIN VEENYIKIITA

³¹Worek, Jisas rii disaipel yenya eecha wor: “Diita niyik kwoti hiki siitiichichawa boboyen adak heechi ikiita. God riita mashi heyir maji eecha wocho: ‘God rii sipsip hehar tar ma ri-

ina pi sowakwonak, sipsip ye heechi akii i ye yakiita.’³² Wonyak, ana saniyeechi yesokwanak, ada mapo i Galili nosapek i takiita.”³³ Pita rii eeche wor: “Anadii ma yepa miina heechi inyey, adaba miina saka heechikiitawak!”³⁴ Jisas rii meejichi Pita riina eeche wor: “Diita nyik apochok woken otii tana nediiik miita ana piiriichar eeche wokiita: Miita ana hekasakech.”³⁵ Pita rii awasen eeche wor: “Ada siiken wocho: Ada miiti hin veenyikasakech. Ada miitaka eeche hakiita!” Worek, eyey disaipel ye eeche wor.

JISAS RII GETSAMANI EEKA GOD RIINA MAJI BATAR

³⁶ Worek, Jisas rii riiti disaipel yechaka eem pochi Getsemani eeka ir. Irek, rii yenya eeche wor: “Kwo diika na yinyak, ada i katak God riina maji bak.”³⁷ Rii Pita riina Sebedi riiti yikapwa piiriitaka eeche yeechi ye ir. Riiti inyaka harapa nomo yar. Harapa nomo yeechi rii yenya eeche wor:³⁸ “Eeji inyaka harapa nomon yawa. Yawak, ada hak otiito. Kwo diika tanak, adaka eeche siitii kowu ta.”³⁹ Worek, rii ameda yeroku ichi riiti misomak sakar. Sakachi rii eeche wor: “Eeji Apoko, ma yechi kapasek boboy bachi poyi anadii nobo taney, na otiichinyak, ada nomo yatawa boboyen na yeechi rabo. Wowak, eeji inyagak hiki taweyn eena sumowukasakech. Miiti inyagak hiki taweyn ii napa sumowukiita.”

⁴⁰ Worek, rii disaipel piiriichar yechak awasen yar. Yari, rii her ye watar. Waterek, hechi rii Pita riina eeche wor: “Boyewak kwo saka adaka awa pochi saka siitii kowutawak?”⁴¹ Kwo na siitii kowutanak, God riina maji ba ta. II kwopa boboy siipa kwona eeche heechiney, kwopa tiipiikeneechi sakakiita. Spirit rii yaken otiitawey, maba sii yuyato.”

⁴² Jisas rii kawka iri God riina maji bar. Rii eeche wor: “Eeji Apoko, diita kapasek adak yatawey, diita heebiya adapa anan yuyakiita. Wowak, ada aney, ii eeta miiti yon ada otiiney, ii sa ya. Miiti yon adapa otiikiita.”⁴³ Worek, rii disaipel yechak kawka yari, rii her yecha kawka watar. Yechi mi meejitar.

⁴⁴ Worek, rii heechi kawka iri God riina maji mashi bar majiban iiban batar.⁴⁵ Worek, rii kawka ya disaipel yenya wor: “Kwo boy opoy wabato? Na he. Ma Yikapwa riina kapasek yo otii tawa ma yechi tapak howu ha nedii yawa.”⁴⁶ Na sokwa napa i. Na he. Ana magiiriichichi kwodii wochi kapasek otii tawa ma rii yawa!”

JUDAS RII JISAS RIINA YABU PICHAR MA YECHI TAPAK TOWU HAR

⁴⁷ Jisas riita baterek, Judas, Jisas rii 12 disaipel por, rii eeche yar. Riita yarek, akar ma ye eeki kubuka eeche neeki neeki riitaka eeche yar. Opelen otii tar harapa ma ye Ju yechi apoko saba ma yecha wochirek, eena yar.⁴⁸ Kwodi wochi kapasek otii tar ma rii ya mapo mukuchichawa boboyen otiitar. Rii eeche wor: “Kata ma riina ada waga woshi eechi amor amorechi heedhinak, riina kwo yaken otiito. Riina napa yeechi poko ji!”⁴⁹ Judas rii nagwa nagwa yari, Jisas riina omor amorechi eeche wor: “Tisa na eshar ta.”⁵⁰ Worek, Jisas rii awasen eeche wor: “Miita otiiken otii tawa boboy na ameya otii!” Worek, yecha yari, Jisas riina tapak kiikiiriinachi neekitar.⁵¹ Ma por rii Jisas riitaka eeche tari, rii eena heechi riiti eekin heyi huguruku yeechi opelen otii tar harapa ma riiti wakasa ma por riiti mabiyan timii rabor.⁵² Worek, Jisas rii riina eeche wor: “Na eeki awasen heyi heechi. Eyey ma ye eekibak ana pichawak, eeki siipa yenya pi sowakwo hamakiita.”⁵³ Kwo kapo saka hechawak? Ada eeji Apoko ri-

ina wonyak, riita ana nokwapa nokwapa ejel heechinak yanak, 12 ami ye yenya gamu poyekiita. ⁵⁴ Ada riina wohenyey, God riita mashi keyir maji siipa saka sok-wakiitawak. Wowak, mashi keyir maji sii sapa siiken ya.”

⁵⁵ Worek, Jisas rii ma yenya eecha wor: “Kwota yari eekika kubuka eecha neeki neeki yari ii hiyiya tawa man yaken yaniga kwo eecha yar. Boyewak eecha otiito? Nokwapa nokwapa yadii ada harapa lotu adak yi maji pokii tari, kwo ana eeka yakasakech. ⁵⁶ Wowak, pi-irapet ye God riiti maji keyiri, sii sa i si-iken sokwa ta.”

⁵⁷ Worek, eyey disaipel ye riina heechi akii ir.

YE JISAS RIINA KANSIL MA YECHAK YE I ANASAR

Jisas riina jichi ye ir ma ye Jisas ri-ina Kaiapas riiti akak ye ir. Kaiapas rii opelen otii tar harapa ma. Riiti akak lon maji pokii tar ma Ju apokosaba ma ye eecha yopo wuchi yichar. ⁵⁸ Worek, Pita rii wumowu icharin rii yapa kadak tar. Opelen otii tar harapa ma riiti akak Pita rii eeka i sumowutar. Sumowuchi rii inyik wok i yarechi rii siitii kowutar ma yechaka eecha yichar. Rii sokwana boboyen heken eena eeka yichar.

⁵⁹ Opelen otii tar harapa ma ye kansil ma ye Jisas riina woshepii maji ba di-ima man eena yeshatar. Yecha riina pi sowakwoken hikirek, eena eecha otiitar. ⁶⁰ Nokwapa nokwapa ma ye woshepii maji baterek, ye riina sowakwo nobon yesha hipiir. worek, ma upurus piir yari eecha wor: ⁶¹ “Diita ma rii eecha wor: ‘Ada eeta kiki sowa ada harapa lotu akan dagiichi yadii piiriichar kawka otii hamakiita.’”

⁶² Worek, opelen otii tar harapa ma rii Jisas riina eecha wor: “Mii diita ba diima tawa majin mii boyewak saka awasen bawak?” ⁶³ Worek, Jisas rii mee-

jichi saka awasen barek. Worek, harapa ma rii way kawka riina eecha wor: “Ada eechaba eechaba takiiitawa God riiti hik miina wocho: Miita howuk tawa God riiti hin na baba: Mii boy eeta Kraist, eeta God riiti Yikapwa?” ⁶⁴ Jisas rii ri-ina awasen eecha wor: “Miita bawa maji eetata. Ada kwona wocho: Komaskwo hikiita. Ma Yikapwa riipa i howuk hapaga tawa Apoko riiti mama yepak yiki-ita. Tanak, hapaga siichi riipa neerek kawka yakiita!” ⁶⁵ Worek, harapa ma rii eena kwotayechi riiti rikin woyarechi eecha wor: “II God riina wosoboyeto. Ba diima tawa ma kaw ii sa kayekiisii! Kwo eeta apak riiti kapasek majin meeji hamawa! ⁶⁶ Kwo shecha otiiken hikitu?” Ye awaseneecha wor: “Rii kapasek tawa. Sa kayek ha!”

⁶⁷⁻⁶⁸ Worek, ye riiti misoman sogo yak piichi pir. Ma kaw ye riina pichi eecha wor: “Kraist, miita nona na ba. Kapo nama miina piwa?”

PITA RIITA JISAS RIITI HIN VEENYIR

⁶⁹ Pita rii inyi wok yicharek, opelen otii tar harapa ma riiti wakasa mima sii ya Pita riina eecha wor: “Mii ee-cha Galili Jisas riitaka tar.” ⁷⁰ Worek, Pita rii eyey ma mi somak woshepi-ichi eecha wor: “Ada niji maji mee-jikasakech.” ⁷¹ Worek, rii sokwa inyi nu-berejok iyarer. Worek, anadii wakasa mima pochi sii way riina hechi eeka tar ma yenya eecha wor: “Diita ma rii Nasaret Jisas riitaka eecha tar ma.” ⁷² Worek, Pita riita meejichi kawak woshepii majin wor: “Ada sabo howu maji siikenen wocho: Kata ma riin an hekasakech!” ⁷³ Ameda siichi eeka si-itii tar ma ye ya Pita riina eecha wor: “Eeta siiken. Miita eeta riiti ma por. Mi-iti maji sii eeta miina kwodii wocho!” ⁷⁴ Worek, Pita rii meejichi sabo howu bokonachi eecha wor: “God miita ana pi. Kata ma riina ada hekasakech!” Worek,

apochok aya wor. ⁷⁵Worek, Pita rii Jisas riita riina bar majin hikir. “Apochok wo nediik miita eeji hin piiriichar veenyikiita.” Worek, Pita rii eena hikichi i sabak yarechi inyakapwa hikichi harapa keyatar.

YE JISAS RIINA PAILOOT RIITAK YE IR

27 Uhaderek, opelen otii tar ma ye Ju apoko saba ma ye Jisas riina pi sowakwo nobon apo diigiichi yesha hechar. ²Yecha riina pokok jichi ye i Pailot riiti tapak how har. Pailot rii eeta gavman harapa ma.

JUDAS RII EETA HAR

³Worek, Judas, Jisas riina magiirechir ma, rii her ye Jisas riina anasarek, rii riiti inyakan dareboyichi rii 30 silva yan yeechi ye i opelen otii tar harapa ma yenya Ju apoko saba ma yenya har. ⁴Rii eecha wor: “Ada kapasek boboyen otiir. Ada otiirek, kepi wey tar ma riinapa pi sowakwokiita.” Ye meejichi awasen eecha wor “Ii noti yokasakech. Miiti saniga yo!” ⁵Worek, Judas rii eena meejichi riiti silva yan yeechi lotu akak rabo parechi rii heechi i mayama borowagii pokok kiitiirek har. ⁶Worek, opelen otii tar harapa ma ye silva yan heyiyi yeechi eecha wor: “Diita ya eeta man pi sowakwo tawa ya. Noti lo saka eecha wochawak, kata yan noti lotu yaka eecha chegiik heechikiitawak.” ⁷Ye apo diigiichi eeta yan yeechi nosap pochin tokor. Nosap si he eeta awo chichawa ma ri nosap. Eeta akar ma yechi tiiriimo tar eem. ⁸Eena eeta nosap si hi eeta Pi Nosap. Siiti he eechaba tawa.

⁹Eecha otiirek, God riiti piirapet, Jere-maia, riita keyir maji sii eeta sokwato. Rii eecha keyir: “Yecha 30 silva yan yar. Isrel ma ye apo diigiichi eecha hikitar diita ya kata ma riina tokokiita. ¹⁰Siva yan yeechi ye awo chichawa ma riiti nosapen tokokiita. Eeta Harapa riita ana wor.”

PAILAT RII JISAS RIINA MAJI WOHER

¹¹Jisas rii i siitiirek, harapa Gavman ma rii riina woher: “Mii boy kapo Ju ma yechi harapa aka tabo yima?” Jisas rii awasen eecha wor: “Miita bawa maji eetata.” ¹²Opelen otii tar harapa ma ye, Ju yechi apoko saba ma ye eena ba diimatari, Jisas rii yenya awasen bakasakech. Siitii meejii tar. ¹³Worek, Pailat rii way eecha woher: “Yecha mina ba diima tawey, mii boy meejito?” ¹⁴Worek, Jisas rii Pailat riina awasen bakasakech. Worek, harapa gavman ma rii eena i hiki ya hikir.

PAILAT RII EECHA WOR: JISAS RIINA NA YEECHI YE I MEK JI SIITIICHI

¹⁵Pasova Nokusha nediik harapa gavman ma rii otii tawa abo rii poko jichawa man heemachi heechi tarek, ichar. Eeta ma mima yecha woherek, rii eena heemachi tar. ¹⁶Kata nediik kapasek ma por rii tari, riiti hi, Barabas. Riiti he eyey meejii ye i tar. ¹⁷Ma mima ye yopo wuchi siitiirek, Pailat rii yenya woher: “Ada boy naman heemachinyak ik? Kapo Barabas, kapo Jisas haba tawa, Kraist? Riina boy heechinak ik?” ¹⁸Pailat hehar hiki tar ye Jisas riitaban inyaka kwotayechi hiki tar. Eena ye yeechi riiti tapak how har.

¹⁹Pailat rii riiti tiikiirek yicharek, anasa tawa wok yar yicharek, Pailat riiti mimas sii riina jey keyichi heechirek ir. Sii eecha keyir: “Opoche mii kata ma kepi riin boy boboyen otiitanakech. Niyik ada riina sukuyawey, harapa nomo yatawa boboy mayaka adaka yawa.”

²⁰Worek, opelen otii tar harapa ma Ju apoko saba ma ye ma mima ye otii kapasek sii boboyen apo diigiichi yesokwar. Ye eecha wor: Pailat riina na wohe: Barabas riina na heemachinyak sa inyak Jisas riitaban napa sowakwo! ²¹Harapa

gavman ma rii yenya kawka woher: “Boy yikadey ma riina ada heemachinyak iki-ita?” Ye riina eecha wor: “Barabas!”

²² Pailat rii awasen eecha wor: “Wonyak, anapa Jisas, haba tawa Kraist riin shechapa otiikiita?” Ye eyey awasen eecha: “Mek na ji siitii chi.” ²³ Worek, Pailat rii woher: “Boyewak? Rii boy kapasek boboyen otiirek?” Worek, ye harapa uwar: “Riina na mek ji siitiichi!”

²⁴ Pailat rii hechi hikir: Boyewak ada diita boboyen eechaba babato? Rii her ma ye kapa anapik otii tari, eena rii ukun yeechi yayarek, rii riiti tapan yechi misomak uku yeetiir. Rii uku yeetiichi eecha wor: “Dii eeta kwota otiik tawa booby. Diita sowakwo tawa boboy eeji yokasakech. Kwoti keena yo!”

²⁵ Worek, eyey ma mima ye awasen eecha wor: “Nota kapasek otiitaney, eeta boboy siipa notak noti yikapwak yaki-ita!” ²⁶ Worek, Pailat rii Barabas riina heemachinrek yechaka ir. Worek, Jisas riina kubu pichi, riina mek ji siitiichiken eena ow ana picchar ma yichi tapak how har.

OW ANA PICCHAR MA YE JISAS RIINA WOHEGA TAR

²⁷ Worek, Pailat riiti ow ana picchar ma ye Jisas riina yeechi ye i gavman harapa ma riiti aka wok yayarer. Yayarek, eyey ma ye ya riina siitii wukurer. ²⁸ Worek, ye riiti ruwu tar rikin kwoyavayeechi nayim siik tar siivatabi awasen ruwuchir. ²⁹ Ruwuchi ye yeemika tar pokon yeechi shagureyeechi masekiik ruwuchir. Worek, ye gubun yeechi mama yepak har. Ye eeka bana bana yatii bogok putiichi yi wokwoy-achi hegachi eecha wor: “Mii eeta Ju ma yechi harapa aka tabo yima. Na eechaba eechaba ta. ³⁰ Worek, ye sogoyak piichi gubu yeechi riiti maseken tapar. ³¹ Eeecha otii hamarek, ye riina ruwuchir rikin kwoyava yeechi riiti rikik

kawka ruwuchir. Worek, eeta riin yeechi mek ji siitiichiken ye ir.

YECHA JISAS RIINA MEK JI SIITIICHIR

³² Yecha icharek, Sairini ma por riina nobok her. Riiti he Saimon. Worek, yecha riina wohigiyar riita Jisas riiti men kiya ichiken. ³³ Ye i eem pochik iyarer Siiti hi, Golgota. Mu eecha wocho: “Masekii hapa eem.” ³⁴ Eeka iyarek, worek, ye wain ukun kapasek ukuka yaworechi Jisas riina havaken otiitar. Worek, rii kwo a hechi rii yuyeechi heechir. ³⁵ Worek, yecha riina mek ji siitiichi hamarek, worek, ye riiti saketen yeechi satu anemeshi rokotarek, ma por riita yar. ³⁶ Worek, ye eeta eemek yi riina hechar. ³⁷ Yecha jey yeechi keyir maji eecha wor: “DII EETA JISAS, RIITA JU YECHI HARAPA AKA TABO YIMA.” Worek, riiti masekiik eeka howu heechir.

³⁸ Worek, ye ma upurus piiriin hiyiyatarek, poren mama yepak jirek, poren yeeji yepak jir. ³⁹ Ma mima ye yatari, riina hechichi masekii ye yadiichichi Jisas riina wohegachi eecha wor: ⁴⁰ “Mii eecha wochar: Harapa lotu akan ada diigiichi yadii piiriichar kawka otii hamakiita. Miita God riiti yikapwa taney, na keena saniga mayama otii yesokwa yichi. Men na heechi muk ya saka!” ⁴¹ Opelen otiitar harapa ma ye lon maji pokii tar ma ye apokosaba ma ye riina eechaba wohegabachi eecha wor: ⁴² “Rii anadii man kiyatayichicharek, eena riita mayama kiyatayichikasakech! Rii boy Isrel yechi harapa aka tabo yima? Riita sa men heechi ya sakanak, nota riina hiki siitiichikiita! ⁴³ Riita God riina hiki siitiichichawey, rii eecha wocho ada eeta God riiti yikapwa. Wowak, nota hek: God riita otii kepi siik wonyey, sa otii kepi sii!” ⁴⁴ Hiyiyatar ma piiren

riitaka mek jik siitiichicharek, piir riina wohegabatar.

JISAS RIITA HAR

⁴⁵Yadii wurwur nediik eyey nosap ye eeta niyega eeche siir. Awa piiri-ichar eeche siir. ⁴⁶Eeecha siirek, Jisas rii harapa teejichi eeche wor: Eli, Eli, lema sabaktani? Eeta maji siin dareboy-eri eeche wocho: “Eeji God, eeji God, boyewak miita ana heechi ir?” ⁴⁷Worek, bana bana siitiitar ma ye meejichi eeche wor: “Rii Ilaija riina uwato.” ⁴⁸Worek, ma por rii meejichi ameya i uku sheki atawa boboyen yeechi yaya wain ukuk hey kiivivhi kubuk sukwuchi howu kujak neekir. ⁴⁹Worek, anadii ma ye eeche wor: “Na amedii kwowu. Nota hek. Kapo Ilaija riipa ya riina yesokwa yichikiita!” ⁵⁰Worek, Jisas rii harapa teejichi eeta kiiriidii chir.

⁵¹Worek, harapa lotu akak tar shikichar siivvitiabi sii nediik piikachi upurus sakar. Howuk mapo piika iri, heyik i sakar. Worek, nosape nyenyaw yarek, papa rogwachi sakar. ⁵²Tiiriimo tagwa seechir. Tagwa seechirek, nokwapa nokwapa God riiti ma mima harin yesokwa yichir. ⁵³Yesokwa yichirek, ye tiiriimo supun heechir. Kommas Jisas riita saniyeechi sokwarek, diita ma mima ye harapa holi akamak iyarek nokwapa nokwapa ma mima ye eeke opoy yenza her.

⁵⁴Ami kepten rii anadii ow ana pichar ma yechaka eeche Jisas riina siitii kowu tarek, harapa nyenyaw yarek, anadii boboy yabarek, ye eena hechi harapa akiitarek, eeche wor: “Eeta siiken, rii eeta God riiti yikapwa!” ⁵⁵Nokwapa nokwapa mima ye Galili heechi Jisas riina sumowu kiyatayi ibar mima ye eeke yepak siimaka her. ⁵⁶Diita mima eeta Maria, Magdala, Jems, Josep piiriiti awi, Maria, Zebedi riiti yikapwa piiriiti awi yechaka eeche tar.

YECHA JISAS RIITI MABAN TIIRIIMO SUPUK YE I SEECHIR

⁵⁷Hogo sii nediik, Arimatia nosapek tar ma rii tar, harapa ya manika eeche tari, rii yar. Riiti he Josep. Rii eeta Jisas riiti disaipel por. ⁵⁸Rii i Pailat riina Jisas riiti maban yeechi ye i tiiriimo chiken woher. Worek, Pailat rii wochir Josep riita yeechi ye iken eena wochir. ⁵⁹⁻⁶⁰Worek, Josep rii yeechi riki apoma hepik jichi rii riiti tiiriimo supuk ye i seechir. Riita diita supun otii seechiri anadii ma poren yaya chikasakech. Maban ye i seechirek, papan yeechiniga nubureja eeke dasiipii parechi heechi ir. ⁶¹Maria Magdala sii akar Maria pochi siitaka eeche yichar. Piir yi tiiriimo supuban eena hechar.

OW ANA PICHAR MA YE TIIRIIMO SUPUN EENA SIITII KOWU TAR

⁶²Komas yadii nedii pochi siirek, Sarere, opelen otii tar ma ye Peresi ye Pailat riitak ya yopo wochi yir. ⁶³Worek, yecha wor: “Harapa ma, nota eeche hikitu kata woshepii tar ma rii tarek, eeche wochar, ‘Yadii diipiira kata siichi ada saniyeechi kawka yesokwakiita.’” ⁶⁴Eena nota eeche hikitu miita na wonyak, tiiriimo supun dasiipiichi hehar siitii nowutanak, yadii diipiira kata sa sii. Wonyey, riiti disaipel ye riiti maban iipa hiyik yeechi ye i ma mima yenza sawokasakech. Yecha iipa eeche wokiita, ‘Rii saniyeechi ya sokwawa.’ Kommas woshepii siipa mashi woshepii siitaka kiki siikasakech.” ⁶⁵Worek, Paiat rii yenza eeche wor: “Ow ana pichawak siiti kowu tawa man na yeechi yayanak tiiriimo upuk sa i bana bana hehar siiti kowu ta.” ⁶⁶Worek, ye heechi i tiiriimo supun hehar dasiipii parechi hokuk shar. Hokuk sharek, ye siiti kowu tar man heechirek siiti kowu tar.

JISAS RII SANIYEECHI SOKWAR

28 Akama sii tawa nedii sii hamarek, Sade uhadiirek, Magdala Maria sii akar Maria pochi siitiika piir eeche tiiriimo supun heken ir. ²Worek, ameya nosap sii harapa nenyaw yar. Harapa riiti ejel rii hevenek taren heechi ya sakar. Sakari, tiiriimo dasiipii tar papan tagwa seechi rii eeta papa tukuk yichar. ³Riiti maba eeta yiirepiya tawaga eeche hechar. Ri siivatabi eeta apama tobo woy her. ⁴Wiitii tar ma ye eena hechi harapa akii nubunubu tari, ha maga eeche siir.

⁵Worek, ejel rii mima piiriina eeche wor: “Ki opoche akiitanakech. An hewa ki Jisas riina mek ji siitii chirin eena heken yawa. ⁶Rii diika takasakech. Rii saniyeechi sokwa ir. Mashi riita worega rii eeche otiir. Na ya riita watar eemeban na he. ⁷Kicha napa ameya i riiti disaipel yenya wo: ‘Rii harek, God riita riina awasen yesokwa yichir. Yichirek, rii apa Galilik mapo i kwona kowutaken ir. Eeta eemek kwota riina i hekiita!’ Ada kwona bawa majin napa kwo eena makebek heechi.” ⁸Worek, eeta mima piir eena akiichi inyaka kwoya hikichi piir ameya ir. Disaipel yenya sawoken eena ir.

⁹Worek, Jisas rii ya piiriina nobok ameya jawor. Jawochi, piiriina woshi eeche eeche wor: “Kichi inyaka sii kwoya hiki ta.” Worek, piir bana bana yesokwa tar. ¹⁰Jisas rii piiriin eeche wor: “Opoche ki akiitanakech. Kicha na i eeji yaka kumwoyen wonyak, ye sapa ya ana Galili nosapek he. Ada eeke taken ichu.”

OW ANA PICHAWAK SIITII KOWU TAWA MA YECHI MAJI

¹¹Mima piir icharek, tiiriimon siitii kowu tar ma ye heechi i harapa akamak

iyayarek, ye opelen otii tar harapa ma yenya otiir boboyen sawotar. ¹²Worek, opelen otii tar ma ye apoko saba ma yechaka eeche yopo wuchi yi apo diigii tar. Apo diigii hamachi ye siitii kowu tar ma yenya harapa yan har. ¹³Heechi eeche wor: “Napa eeche wo: No watarek, riiti disaipel ye ya riiti maban niyik yeechi ye ir. Kwo watarek, yeechi ye ir. ¹⁴Wowak, harpa gavman ma riita diita majin meejiney, nota riina harapa banak, kwo eena hikichi akiikasakech.” ¹⁵Worek, siitii kowu tar ma ye meejichi ya manin yeechi yenya bar majiga eecheba bar. Eena diita maji Ju ma yechak i ye yarek. Wowak, apa diita eecheba otiito.

JISAS RII RIITI DISAIPEL YENYA WOR MAJI

¹⁶Worek, 11 disaipel ye Jisas riita yenya wor Galili kwowuk eeke ir. ¹⁷Eeke i ye riina hechi riiti hin yesokwatar. Worek, kaw ye riina i hiki ya hikitar. ¹⁸Jisas rii ya bana bana siitii eeche wor: “God riita ana hapaga boboyen harek, ada howuk tawa boboyek nosapek tawa boboyeka adaba siiti kowutu. ¹⁹Wowak, eena kwota na heechi eyey nosapek ta yey tawa ma mima yenya wonyak, ye sa eeji disaipeleba siinak, Apoko riiti hik, Yikapwa riiti hik, Holi Spirit riiti hik eeke sa uku yeechi ta. ²⁰Yenya na sawotanak, ada eyey kwona bar majin eena na maji pokii tanak, sa eena sumowu ta. No hiki ta: Ada kwotaka eecheba eecheba takiita. Apa i komas nedii ada kwotaka eeche siikiita.”

MAK

Mak Riita Keyir Maji Kepi

JON RIITA MAJI SAWOTAR

1 Diita maji God riiti Yikapwa, Jisas Kraist, riiti hadabas maji riiti yo kepi diitata: ² Piirapet Aisaia riita keyir boboy sii eeta sokwar. Rii eecha keyir:

“God riita riiti Yikapawan eecha wor,

‘Na he: ada ma

poren heechinak riipa mapo inyak, riipa nobon hehar

tak ichikiita, miina.’

³ Me biish tawa eem aya pochi eecha wocho,

‘Harapa Ma riiti nobon na hehar sayarechicha.

Riiti nobon na nagwa nagwa sayarechichanak, riipa eeka ikiita.”

⁴ Worek, Jon riita biish tar eemek eeka sokwar. Sokwari, ma mima yenya uku yeechichi God riiti majin sawotar. Sawotari, eecha wochar, “Kwota inyaka wopu na dareboy ta, wochi uku na yeechicha. Eecha otiiney, God riipa kwoti kapasek boboyen bachipoyekiita.”

⁵ Eecha otiitarek, nokwapa nokwapa Judia nosapek tar ma mima Jerusaem akamak tar ma mima ye Jon riita batar maji meeji ken eena eyey ir. Yecha i yechi kapasek boboyen geenyik kwodii worek, Jon riita yenya Jordan pak eeka yeechir.

⁶ Jon riita kamel nebiik otiitar rikin ruwur. Rii putu sapik nedii poko eeka giirii tar. Riita saman, himi yechi ukuka eecha atar. ⁷ Rii ma mima yenya eecha wochar, “Ma por komas yakiita. Riita eeta harapa. Ada eeta karakada. Riiti yatii ruwu tawa pokon ada keena saka gamuchi heemakiitawak. Riiti yon ada otiitawey, ada ma kepikasakech.

⁸ Apa ada kwona ukuk ukuy eechichu.

Riipa kwona Holi Spiritek ukuk eecha yeechikiita.”

⁹ Kommas Jisas riita Nasaret akama Galili nosapek tarek, rii heechi Jon riitak irek, Jon riita riina Jordan pak eeka uku yeechir. ¹⁰ Jisas riita pak tarin heechi ya sokwa mo heri, ner tagwa seechi tarek, rii her Spirit rii aponuma saka tawaga eecha riitak ya sakar. ¹¹ Worek, aya pochi nerek uwaqr, “Mii eeji yikapwa. Miita eeka tawey, ada miina kwoya hecho.”

GABA RIITA JISAS RIINA OTII OTII HER

¹² Holi Spirit rii ameya Jisas riina wochirek ir, rii heechi me biish tar eemek eeka i tar. ¹³ Eeka tari yadii 40 rii eeka tar. Rii tari Harapa Gaba rii riina otii otii hechar. Kwashik tawa boboy asa tawaga eecha tawa boboyeka eecha tar. Worek, ejel ye ya riina kiyatayer.

JISAS RII SOKWA GALILI NOSAPEK YO EEKA TASIIR

¹⁴ Yecha Jon riina poko jirek, Jisas rii Galili nosapek ichi God riiti hadabas maji sawo tar. ¹⁵ Rii eecha wochar, “Eeta nedii kepi yar. God riiti kigdom, God riita ma mima yenya siitii kowu tawa boboy, diita bana bana tawa. Kwota na inyaka dareboyenak, maji kepin na meeji hiki siitiichicha!”

JISAS RII DIPIIRA KAPIIRA MAN UWAR

¹⁶ Jisas Gaili pa giiriibak chishiniga iri rii her ma upurus piir emiyep yatar. Piiriiti hi Saimon Pita, riiti kumwoy, Endru. Piir mayak emiyep yeechi yayatar. ¹⁷ Worek, Jisas rii piiriina hechi eecha wor, “Kicha na adaka ya. Yanak, ada kinya man yeechi yaya tawa nobon mukuchi takiita.” ¹⁸ Worek, piir piiriiti mayan ameya heechi Jisas riina sumowu tar.

¹⁹Rii heechi kawka ichari rii ma upurusen i kawka her. Piir yaka kumwoy tari piiri hi Jems, Jon, Sebeti riiti yikapwa. Piir piiriiti veyik tari piir mayan hehar otiitar. ²⁰Jisas rii piiriina hechi uwar. Uwarek, piir piiriiti apoko riina wakasa ma kawka riitaka veyik tarin yenya heechi piir Jisas riina sumowutar.

JISAS RII IAPASEK SPIRITEKA TAR MA POREN OTII KEPI SIIR

²¹Worek, ye heechi Kapaneam akamak iyarer. Yadii pochi iyarerek, Ju ma yechi akamas siitar nediik iyarer. Worek, Jisas rii Ju ma yechi lotu akak iyar maji sawor. ²²Yatama mima ye riina meejiri ye nyegiirabor. Rii pokiitar maji lon oti hechar batar majiga eecha bakasakech. Riiti maji rii batari harapa mak banaga eecha batar.

²³⁻²⁴Rii baterek, spiriteka kapaseka tar ma rii lotu aka ya wok iyarechi harapa uwabar, “Nasaret Jisas, nota miiti yokasakech. Boyewak mii nona yawa? Mii boy kapo ya nona pi hamaken eena yawa? Ada miina hecho. Mii eeta God riiti Holi Ma kepi.” ²⁵Jisas rii meejichi kapasek spiriten eecha wor. “Mi kuja na dumichi na ya saya!” ²⁶Worek, eeta spirit kapasek rii ma riin oti rii nubu nubu harapa uwa bachi heechi saya ir. ²⁷Worek, eeta ma mima ye negiirabochi ye maji awasen awasen batar, “Diita ma ii boy yikadey ma? Diita ma rii eeta akar maji pokiitawa ma. Hapaga tawa boboy riitaka eecha tawey, rii spirit kapasek tawa man wochinak yasaya ikiita!” ²⁸Worek, Jisas riita otiir maji anadii Galili nosapek i ye yar.

JISAS RIITA NOKWAPA NOKWAPA HAK OTII TAWA MA MIMA YENYA OTII KEPI SIIR

²⁹Worek, yecha lotu aka heechi ye Saimon, Endru piiriiti aka eeka nagwa nagwa ir. Jems, Jon piir yechaka eecha

ir. ³⁰Irek, Saimon Pita riiti mima siiti nokwapa siita had otii tar. Maba si hi uwu tarek, eena watar. Worek, Jisas rii iyarerek, yecha riina ameya sawor. ³¹Saworek, rii i siiti tapak hey neekichi yesokwarek, sii sokwar. Sokwarek, maba hi uwutari eeta hamarek, sii yenya aboboyen sayarechir.

JISAS RIITA NOKWAPA NOKWAPA MA MIMA OTII KEPI SIIR

³²Hogo nedii siirek, ya ye irek, mima ma ye, hak oti tar ma, spirit kapaseka tar ma yenya yeechi Jisas riitak yayar. ³³Eyey akama ma mima ye ya nuburejak bana bana yopo wuchi yichar. ³⁴Nokwapa nokwapa hak oti tawa boboyen riita oti kepi siir. Nokwapa nokwapa spirit kapaseken rii yeechi rabor. Eeta spirit kapasek ye riina hechar. Hecharek, eena Jisas rii yechi kujan dasiipiir.

JISAS RII GALILI NOSAP TAR MA YENYA GOD RIITA MAJI SAWOTAR

³⁵Worek, uhadiirek, niy tarek, Jisas rii sokwa akan heechi ir. Rii akama heechi ma biish tar eemek eeka God riina maji baken eena ir. ³⁶Worek, Saimon rii riiti apoma ye Jisas riina yesha ir. ³⁷I herek, ye riina eecha wor: “Eyey ma mima ye miina yeshato.” ³⁸Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Nota anadii bana tawa akamak hawa ik. Ada God riiti majin yenya sawobataken. Eena ada yar.” ³⁹Worek, rii i Galili eyey akamak i ye yeechi rii ma mima yechi lotu aka iyarechi God riiti majin sawo sawochiniga spirit kapasek rii yeechi rabotar.

MABA KAPASEK TAR MA POREN JISAS RII OTII KEPI SIIR

⁴⁰Maba kapasek tar ma, lepra man, rii Jisas riitak ya yatii bogok putiichi hey yir. Hey yichi riina kiyatayeken eena Jisas riina woyasachiyasar. Rii eecha wor: “Miitaq ana oti kepi si-

iken gegiyaney, miita keena ana otii kepi siikiita.”⁴¹ Worek, Jisas rii riina harapa inyakapwa hikichi rii riiti tapan yesokwa riina neekiichi eecha wor: “Ada gegiyato. Miita na kepi ta!”⁴² Worek, mabak kapasek tar boboy sii eeta kepi siir.⁴³ Worek, Jisas rii riina harapa maji bachi wochirek ameya ir.⁴⁴ Rii riina eecha wor: “Na meeji. Mii opoche i anadii man sawotanakech. Mii opel otii tawa ma riina na nagwa nagwa inyak, riipa miina hehar hekiita. Riipa hehar henyak, miipa God riina boboyen, ope-len, napa ha. Moses riita wochar majin eena ha. Miita eecha otiiney, ii miita nokwapa nokwapa man mukuchichu mii eeta apoma hewa.”⁴⁵ Worek, ma rii iri, rii anadii man sawo ye ir. Rii harapa sawo tarek, Jisas rii eena anadii adama saka iyarek. Rii Ma biish tar eemek eeke sabak tar. Sabak eeke tarek, nokwapa nokwapa ma mima ye eyey aka-man heechi riitak yar.

JISAS RII YATII TAPA HAR MAN OTII KEPI SIIR

2 Yadii kaw siirek, Jisas rii Kapaneam akamak kawka eeke ir. Ma mima ye eeche meeji, Jisas rii aka wok tar.² Meejichiniga nokwapa nokwapa ma mima yatar. Yatari aka takiikiisiir. Takiikiisiirek, ma mima ye nubureja boyega iyarek wonyak.³ Worek, Jisas rii God riiti maji sawotarek, diipiira kapiira ma ye yar. Yari, yatii tapa har ma riina kiyaniga yar.⁴ Nokwapa nokwapa ma mima ye takiisiirek, ye Jisas riina saka ye i mukuchirek. Eena ye aka matiikon yo diigiiri Jisas riita siitiitar eemek eeke nagwa nagwa diigiir. Ye diigiichiniga eeta ma rii riiti yememk waterek, eymeka eeche heechirek Jisas riita siitiiterek eemek ye yey seechir.⁵ Worek, Jisas rii yechi hiki siitiichichawa boboyen hechi rii yatii tapa har ma riina eeche wor:

“Eeji yikapwa, miiti kapasek boboy eena bachi poyewa.”

⁶ Worek, o maji pokiitar ma ye eeke yibatar. Yiba tarek, ye mayama eeche hiki tar:⁷ “Rii boyewak God riina wosowoy maji bato? Ma por rii kapasek boboy otii bachi poyekasakech. God riitaba podar kapasek boboyen bachi poyetu.”⁸ Worek, Jisas rii yechi inyak inyak hikichi veenyetar boboyen heri, rii yenya eeche wor: “Boyewak kwi inyaka eeche hikitu?”⁹ Kapo boy kada maji eeta nomoy-akasakech? Ada diita yatii tapa har ma riina banak, riiti kapasek boboy bachi poyenak, ada banak riita wa gwosii yeechi sokwa kiya ikiita.¹⁰ Wowak, ada kwona mukuchik. Ma riiti Yikapwa rii diita nosapek tawey hapaga tawa boboy riitaka eeche tawa. Tawak, riita keen kapasek boboy bachi poyetu.” Worek, rii yatii tapa har ma riina eena wor:¹¹ “Ada miina wocho, na sokwa, miiti wa gwosiin yeechi kiya miiti akak na i.”¹² Eyey ma yecha riina herek, rii eena hechi nyegerabochi God riiti hin yesokwatar. Ye eeche wor: “Mashi diita yikadey boboy nota saka hecharek!”

JISAS RII IVAI RIINA HABAR

¹³ Worek, Jisas rii icharek Galilli pagirebak awasen yar. Yarek, nokwapa nokwapa ma mima riitak yar. Yarek, Jisas rii yenya maji pokiitar.¹⁴ Rii chishi tarek, rii takis yan yatawa ma riin her. Riiti hi Livai. Rii Apias riiti yikapwa. Rii riiti takis yatawa akak eeke yicharek, Jisas rii riina eeche wor: “Ana na sumowu ta.” Worek, Livai rii sokwa Jisas riina sumowu ir.

¹⁵ Kommas Jisas rii Livai riiti akak otii ar. Nokwapa nokwapa takis yan yatawa ma ye, nokwapa nokwapa muk shebo shebo tawa ma ye, kapasek otii tawa ma ye, Jisas riina sumowu tawey Jisas riitaka eeche tar. Tarek, ma kaw ye riitaka Jisas riiti disaipel, riiti sumowu tar ma,

yechaka cheyek eeche yi ar. ¹⁶Worek, Peresi ma kaw, lo maji pokii tar ma kaw, yecha her Jisas rii muk shebo shebo tawa ma yechaka, takis yan ya tawa ma yechaka eeche atar. Atarek, ye Jisas riiti maji pokiitar wakasa ma yenya woher: “Boyewak rii muk shebo shebo tawa ma, takis yan yatawa ma yechaka eeche ato?” ¹⁷Worek, Jisas rii meejichi yenya eeche wor: “Ma hak otiinan biish tawey, rii dokta riitak saka iwak. Hak otiiney, ii riipa riitak ikiita. Ada yari, saka ma kepiwewin uwaken yarek. Ada muk shebo shebo tawa man kapasek otii tawa man eena uwaken yar.

ABOBOY HECHA TAWA ABO

¹⁸Nedii pochik Jon baptis riina sumowu tar ma ye, Peresi yenya sumowu tar ma yechaka aboboyen heechir. Saka arek. Worek ma kaw tawama yechaka aboboy saka atawak. Yecha yechi otii tawa abon sumowu tawak eena akasakech. Boyewak miiti sumowu tawa ma ye ato?” ¹⁹Jisas rii awasen eeche woher: “Kwo shecha hikitu, mima ya siikii tawa nedii mima yatawa ma riiti apoma ye boy nokusha atawa boboy kapo akasakech? Yaho. Ye abato. Mima yak tawa ma rii tawey, aboboy egesikasakech. Eeta ato. ²⁰Eeta nedii yanak mima ya tawa me riin yeechi ye ikiita. Ye inyak, aboboy yecha saka akiitawak.

²¹“Ma ye saka akar riki yeechi mashi siivatabi kapakii tawak. Eecha otiiney, akar riki siipa siivatabi siina otii neekiikiita. Wonyak, siipa harapa supuka siikiita. ²²Ma ye akar wain ukun yeechi mashi otiir meme sapi awok gwotikasakech. Eecha otiiney, akar wain uku mashi otiir meme sapi awon reekiichi uku sakakiita. Yaho. Wonyak, ma ye akar wain ukun yeechi akar meme sapi awok eeka woyekiita! Opoche

mashi boboyeka akar boboyeka chegiik heechitanakech.”

AKAMAK SII TAWA NEDII SIITI MAJI

²³Ju ma yechi Sabat nedii pochi Jisas rii wit nowo tar nedii ir. Riiti disaipel riina sumowu tar ma, ye riitaka eeche ichari, ye wit siiken siikiirechi aken yatar. ²⁴Worek, Peresi ma ye hechi Jisas riina eeche wor, “Miiti disaipel yecha Sabat nedii eeche otii tawey, ii noti lon reekiito!”

²⁵Worek, Jisas rii awasen eeche wor: “Kwo boy kapo mashi keyin maji saka kenya tarek, eeta nedii Devit rii aboboy dopo tari, rii riiti wakasa ma yechaka eeche harek, rii God riiti aka iyarechi, God riin hor geyen opelen har geyen eena rii yeechi ar. ²⁶Eeta nedii Abaiata rii opelen otii tar harapa ma tar. Noti lo maji eeche wocho diita geyen opelen otii tawa ma yechaba sapa ata. Worek, Devit rii eena achi wakasa ma yenya kawen har. Devit rii geyen arek, kapasek boboyen rii saka otiirek, eeji disaipel ye witen atawak, ye eena kapasek boboyen saka otiitawak.”

²⁷Jisas rii kawka wor, “Eeta akamak sii tawa nediiin, God riita man kiyatayeken eena otiichir. God riita akama siitawa nediiin otiirek, ma ye akama siitawa nedii hechawak, opoche ma ye nomoyatawa boboyen kiyatanakech. ²⁸Wowak, Ma Yikapwa rii akama siitawa nediiin Harapa Ma.”

TAPA KAPASEK TAR MAN JISAS RIITA OTII KEPI SIIR

3 Worek, Jisas rii lotu aka wok iyarer. Iyarechi tapa kapasek tar man eeka her. ²Ma kaw eeka tari, ye riina maji ba diimaken eena gegiyatar. Worek, eena yecha riina hehar hechar. Rii kapo ma poren otii kepi siikiita, kapo saka otii kepi siikiitawak? Ye eena hechar. ³Worek, Jisas riita tapa kapasek tar ma

riina eeche wor: “Miita na ya nediik na siitii.” ⁴ Worek, Jisas rii ma mima yenya eeche woher: “Noti lo maji kapo shecho anacheekiita? Nota akamak siitawa nediik boy kapo man kiyatayekiita, kapo nota man kapasek otiikiita?” Worek ma ye maji saka batarek. ⁵ Worek, Jisas riita yenya har he ye ichi inyaka kwotayechi rii way yanya inyakapa hiki tar. Yecha kapasek hiki tarek, yechi mabiya gii tarek, eena rii hechi inyakapa hiki tar. Worek, rii ma riina eeche wor: “Miti tapan na danegwa.” Rii danegwarek, eeta otii kepi siir. ⁶ Worek, Perisi ma ye lotu akan ameya heechi ir. Iri, Herot riiti magwi yechaka eeche ya yopo wuchi yir. Yirek, yecha inyagak hiki ye itar Jisas riina sowakwoken eena hiki tar.

NOKWAPA NOKWAPA MA YE PAGIIREBAK YA YOPO WUCHI YICHAR

⁷⁻⁸ Worek, Jisas riita riiti disaipel yechaka eeche heechi Galili pagiirebak eeka ir. Irek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina sumowuniga ibatar. Yecha Galili nosap heechi Judia nosap heechi, Jerusalem akamak heechi, Idumia nosap heechi, Jodan pa kata yo paka yepa nosapek heechi, Taia, Saidon piiriti akama bana bana tar nosap heechi ye Jisas riitak yar. Yecha meejir Jisas rii harapa boboyen otii tar eena ma nokwapa nokwapa yar. ⁹ Nokwapa nokwapa ma mima yechaka eeche tarek, eena Jisas rii riiti disaipel yenya eeche wor, “Jabiir pochin na yeechi yayanak, ada eeka ye ik. Opoche ma mima yecha ana dagiir poyetanakech.” ¹⁰ Rii nokwapa nokwapa hak otii tar ma yenya otii kepi siir eena anadii nokwapa nokwapa hak otii tar ma ye akar man keyibo ya Jisas riina tapa neekiik yar. ¹¹ Kapasek spiriteka tar ma ye Jisas riina hechi riiti yatii jumuk sakachi uwar: “Mii God riiti Yikapwa!” ¹² Worek,

Jisas rii yenya harapa eeche wor: “Ada tawey, kwo opoche ana genyek kwodii wochanakech!”

JISAS RII MA APOSEL 12 HISIIR

¹³ Worek, Jisas rii kwowuk heechi ir. Ichi rii hiki tar ma kawen yeechi riitak eeche yo otiiken eena uwar. ¹⁴ Yecha riitak yarek, rii 12 ma yenya hisiichi apose habar. Rii yenya eeche wor: “Kwota adaka eeche taken eena hisiir.” Rii kawka eeche wor: “Ada kwona heechinak kwota i God riiti majin sawotakiita. ¹⁵ Kwo kapasek spiriti maka taweyn eena yeechi rabokiita. God riiti hapaga boboy kwotaka eeche tawak, eena kwo yeechi rabokiita.” ¹⁶ Eeta 12 ma diitata: Saimon (riina Jisas rii akar hin har. Eeta Pita.) ¹⁷ Jems, Jems riiti kumwoy, Jon. Piiriita Sebedi riiti yikapwa. (Jisas rii piiriina habar, Boanesis. Maji mu diitata: nerek kuru tawa boboy siiti yikapwa.) ¹⁸ Anadii disaipel diitata: Endru, Pilip, Batolomyu, Matyu, Tomas, Jems, (Alpias riiti yikapwa), Tadias, Saimon Selot. ¹⁹ Judas Iskeriot (Rii Jisas riina magiirechichi kapasek otiichi, rii Jisas riina ow ana pichar ma yechi tapak how har.)

MA KAW EECHA WOR BELSEBUL JISAS RIITAKA TAR

²⁰ Worek, Jisas riita riiti akak ir. Irek, nokwapa nokwapa ma mima ye ya yopo wuchi yicharek, rii riiti disaipel ye otii akasakech. ²¹ Riiti awi eepi kumwoy ye meejichi riina yeechi ye iken eena ir. Ma mima ye yenya eeche wor: “Jisas rii hikishato.” Eena ye riina yeechi ye iken ir.

²² Lo majin maji pokiiitar ma kaw ye Jerusalem akama heechi yari ye eeche wochar: “Bielsebul, Gabaga tawa boboy, rii Jisas riiti wok eeka tawa.” Anadii ma ye eeche wor: “Harapa Gaba rii Jisas riitaka tawak, eena rii kapasek spiriten yeechi raboto.” ²³ Worek, Jisas rii yenya

uwarek, yecha ya riitak bana bana tarek, rii yenya shiy tawa majin eena eecha wor: “Boyega Gaba riita mayama eeta Gaban yeechi raboto? ²⁴Akama pochi sii ma saniga saniga siiney, iipa saka mu siikiitawak. ²⁵Podar akak tana ma yecha saniga saniga har ta ye i taney, awasen awasen o ana pichaney, iipa ye saka muka siikiitawak. ²⁶Wowak, Gaba riita siiti kowu tawa ma mima ye saniga saniga har ta ye i taney, iipa saka hapaga siichi siitiitakiitawak. Iipa sak mu sii hamakiitawak.

²⁷“Ma por rii hapaga tawa ma riiti akan i dagiichi saniga iyar hapaga tawa ma riiti boboyen yakasakech. Yaho. Mapo rii sapa hapaga tawa ma riiti tapan pokok jichi, riipa keena eeka riiti boboyen yakiita.

²⁸“Diita maji na hiki ta. Ma ye nokwapa nokwapa kapasek boboy otii taney, kapasek maji ba taney, God riita keena eena bachi poyekiita. ²⁹Wowak, ma por rii Holi Spirit riina kapasek ow majin baney, diita kapasek boboyen saka bachi poyekiitawak. Diita kapasek boboy rii eechaba eechaba kiyatakiita.” ³⁰(Ma kaw ye eecha wor: “Kapasek spirit rii eeta Jisas riitaka eecha tawa.” Eena diita majin Jisas rii eecha wor.)

JISAS RIITI AWI RIITI KUMWOY YENYA BAR MAJI

³¹Worek, Jisas riiti awi sii riiti kumwoy ye yar. Ya geenyek siitii Jisas riina wo yaya majin bar. ³²Eeta nedii nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riitaka bana bana yichar. Yicharek, ye riina eecha wor: “Na he. Miiti awi, miiti kumwoy ye kata geenyek siitiiniga miita yaken eena gegiyato.” ³³Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Nama eeji awi?” Nama eeji kumwoy?” ³⁴Worek rii bana bana riitaka yichar ma yenya miyik mey maka her. Hechi, rii eecha wor: “Na he. Eeji awi, eeji kumwoy diitata! Kata ma

ye God riiti inyakan sumowu tawey, ye eeta eeji awi, eeji kumwoy eeji mowey.” ³⁵(-)

WIT SIIKEN NOWOK RABO TAWA NOMA

4 Worek, Jisas rii Galili pagiirebak eeka maji pokiitar. Nokwapa nokwapa ma mima ya yopo wuchi siitiitar. Nokwapa nokwapa ma tarek, eena Jisas riita Jabiir yeechi paka i ye i yir. Jabiir pak tarek, ma mima ye pagiirebak eeka siitiitar. ²Worek, Jisas rii maji pokiitawa majin shiy tawa majik yenya sawo tar. Diita noma rii eecha wor: ³“Na meeji ta. Ma por rii wit siiken nowok raboken ir. ⁴Wit siiken rii rabotari, kaw nobok sakar. Sakatarek, apok yeechi atar. ⁵Siik kaw papa hek karakada nosap tar eemek eeka sakar. Sakarek, sii ameya sokwar. Karakada nosap tarek, eena ameya sokwar. ⁶Sokwarek, ye piri, sii eeta reekiisiir. Nyenya karakada tarek, eena reekiisiir. ⁷Siik kaw yamika tawa poko tar eemek eeka sakar. Yamika tawa poko sii sokwa witen gamu poyerek sii eena sokwakasakech. Omu wakasakech. ⁸Worek, siik kaw eeta nosap kepik eeka sakar. Sakari, sii eeta sokwa, harapa siichi, omu harapa watar. Siik podat sii kaw 30 siik watar, kaw 60 siik watar, kaw 100 siik watar.” ⁹Worek, Jisas rii kawka eecha wor, “Na meeji: Kwo mabiya tawey, na meeji!”

JISAS RIITA SHIY TAWA MAJIN GEENYIK KWODII WOR

¹⁰Jisas riita saniga tarek, Jisas riita bar maji meejiir ma kaw yecha 12 disaipel ma yechaka Jisas riitak yar. Yarek, ye Jisas riita shiy tawa majin kwodii woken eena woher. ¹¹Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “God riiti kigdom veenyi tawa boboyen siina eeta kwona har. Sabak tawa anadii ma ye shiy tawa majiban eena meejiito.

¹²‘Yecha eena hechawey, ye hehasakech. Yecha wagatey tawey, ye meejikasakech. Yecha meejiney, yecha yechi inyaka God riina dareboyenak, God riipa yenya kwoyava yatakiita.’”

JISAS RII SIIKEN RABO TAWA NOMA GEENYIK KWODII WOCHO

¹³Worek, Jisas riita yenya eecha woher: “Kwo diita shiy tawa majin kapo meejikasakech? Diina meejinan siney, boyega kwo anadii shiy tawa majin meejikiita? ¹⁴Ada diita shiya tawa majin kwona kwodii wok: Wit siiken rabo tawa ma rii eeta God riiti maji raboto. ¹⁵God riiti maji nobok eeka saka tawey, ma kaw ye meejito. Ye meejitawey, Gaba rii ya yeechi ye ichu: ¹⁶Ma mima kaw ye eeta wit siik tawaga eecha tawak, yecha eeta papa tawa eemek saka tawaga eeka sakato. Saka tawak, ye ameya kwoya hikitu. ¹⁷Wowak, sii nenya ye ikasakech. Eena sii eechaba eechaba takasakech. Yenya pi kikir poyeney, kapasek otii tawa boboy yechak yaney, yecha akiichi heechitu. ¹⁸Ma mima kaw ye wit yamek tawa poko tawa eemek saka tawaga ye eechaba tawa. Ye God riiti maji meejitawak, ¹⁹sokeaken otii tawey, diita nosapek tawa pokok genya gamu poyetu. Ye inyapwa hiki tawey, moni yan yaken eena hiki tawey, anadii diita nosapek tawa gegiya tawa boboyen yaken eena hiki tawey, eecha otii tawey, eeta God riiti majin eena ji poyetu. Ji poye tawak eeta omu wakasakech. ²⁰Wowak, anadii ma ye wit siik kaw kepi tawa nosapek sakachi sokwa tawaga ye eechaba otiito. Yecha God riiti majin meejichi ye eena yeechi omu wato. Watawak, 30, 60, 100 siik wato.”

LAMUN HAYICHI VEENYETAWA MAJI

²¹Jisas rii kawka eecha wor: “Ma por rii lamun hayichi rii kapo awu bik tadiikiita? Rii kapo chey kuruk veenyekiita? Yaho. Rii cheyek ye yo yichikiita. ²²Eyey boboy ye veenye tawey yepa eeka geenyek ya sayakiita. Eyey boboyen ma ye gamu poyeri, yepa eeka geenyek yasayakiita. ²³Kwo mabiya tawey, na meejitawey!”

²⁴Rii yenya eechaba eecha wor: “Kwo mabiyak meejitawey, eena na hehar hiki ta! Anadii man kwota kepi kapasekek otii tawaga, komas God riita kwona eechaba kepika kapasekeka otiikiita. Kwon harapa otiikiita. ²⁵Kata ma rii boboyeka tawey, boboy kawen riina kawka hikiita. Kata ma rii boboy biish tawey, riitaka tawa boboyen komas riina heechikiita.”

ABOBOY SIIK SOKWA TAWEYN SHIY TAWA MAJI

²⁶Jisas rii kawka eecha wor: “God riti kigdom eeta siik kawen nowok ma rii rabo tawak sokwa tawaga eecha sokwato. ²⁷Rii niyik wato. Yadii rii chishi ye ichu. Rii eecha otii tawak, siik eeta sokwato. Siik sokwatawa tobon rii hekasakech. ²⁸Nosap eeta otichichawak, siik sokwaqchiniga omu watakiita. Kiipiika mapo sokwanak, siik wanak omu sii eeka komas wakiita. ²⁹Siik niipiinak ma rii hechi arepiik dagiichi ye ikiita. Saga yatawa nediiik eeka yar.”

MASTET SIIK SHIY TAWA NOMA

³⁰Jisas riita eecha woher: “God riiti kigdom kapo shecha tawa? Boyen shiy tawa majin ada kwona mukuchitakiita? ³¹Eeta mastet siik sii eeta kigdom eeta eecha tawa. Ma rii eena yeechi nowok chinyak, ³²siipa sokwanak eeta harapa

siikiita. Siinak, siipa nowoka tawa eyey boboy siiken dagiir poyekiita. Sii eeta harapa tapaka eecha takiita. Tanak, apo yepa ya gwoyetawa eemek eeka wosii patiiikiita.”

³³ Jisas rii riiti majin ma mima yenya sawo tar. Sawo tarek, rii diita yikadey shiy tawa majin yenya eecha wor. Yecha hiki tawa woeyekeeka yenya har. ³⁴ Rii yenya batar maji shiy tawa majibak eeka batar. Worek, riiti disaipel yechaba ritaka eecha tarek, rii yenya eyey maji siikenen kwodii wochar.

JISAD RII WOREK, HARAPA SOWA EETA HA IR

³⁵ Hogo eeta nediibak Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor, “Nota anadii pa yepak ik.” ³⁶ Worek, ye ma mima yenya heechi ir. Disaipel ye i Jisas riita yichar jabiirebak i yowur. Yecha ritaka eecha ir. Akar jabiir kaw iibak tar. ³⁷ Heechi icharek, harapa sowa mayaka yar. Yarek, jabiir uku siivii woyer. ³⁸ Worek, Jisas rii jabiir mu yepak eeka watar. Watarek, disaipel yecha riina i cheyechi eecha wor: “Tisa, mii nona hikikasakech? No kapo hak otiito.” ³⁹ Worek, Jisas rii sokwa sowa yatarin eecha wor: “Na sii!” Rii pan eecha wor: “Na sii!” Worek, sowa hamarek, pa eeta siir. ⁴⁰ Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Boyewak kwo akiita? Kwo kapo saka hiki siitii chichawak? Eena kwo akiita?” ⁴¹ Worek, ye harapa akii tar. Ye awaqsen awasen eecha wor: “Diita ma rii kapo nama? Eeta sowa eeta uku boro yatari riiti kujan meejiichi eeta siir!”

JISAS RII KAPASEK TAR MA POR RIITI SPIRIT KAPASEKEN YEECHI RABOR

5 Icharek, yecha Galili pa anadii yepak igayer. Gerasa nosap eeka igayer. ² Igayerek, jisas rii jabiir heechir. Heechirek, ma por rii ya riina jawor.

Eeta ma por rii tiiriimo supu tarek eemek eeka yichar.

³ Kapasek spirit eeta ma riiti wok tar. Eecha tari, ma rii sen poko riin kiitikasakech. ⁴ Mashi riiti tapan riiti yatiin sen pokok kiitiitari, rii neekiichi yatiika tar ain poko rrikiichi heechi ichar. Rii hapaga bor ma. Ma ye riina boyega neekiik wonyak. Niy yadii tiiriimobak rii eeka chishi ye itar. ⁵ Chishi ye itarek, riita harapa uwa chishi tarek, papak riiti moban papak tiimii ye itar.

⁶ Mashi ri yapak tarek, rii Jisas rii icharin rii her. Hechi rii amaba yar. Amaba yari, Jisas riiti yatii jumuk eeka hey yir. ⁷ Hey yichi rii harapa uwar: “Jisas, mii howuka tawa harapa God riiti Yikapwa! Ada miiti yokasakech! God riiti hik ada miina wohecho: mii ana oti harapa kapa meejikasakech!” ⁸ Jisas rii mashi riina wor: “Kapasek spirit diita ma riitaka eecha tawey, riina na heechi.” Eena diita ma rii diita majin wochar. ⁹ Worek, Jisas riita riina woher: “Miiti hi boy?” Rii awasen eecha wor: “Eeji hi, Ami. Nota kapasek spirit nokwapa nokwapa tawa.” Eena rii eecha wor, Ami. ¹⁰ Worek, rii Jisas riina woyasachiyasa her, “Mii diita adaka tawa kapasek spirit yenya opoche yeechi yapak tawa eemek heechinak ichanakech.”

¹¹ Worek, nokwapa nokwapa poyi kaw ye nedii kwowuk eeka aniga tar. ¹² Kapasek spirit ye Jisas riina woyasachiyasa her: “Miita nona otiichinyak, nota keena i poyi yechaka eecha siikiita.” ¹³ Worek, Jisas rii yenya heechirek ir. Kapasek spirit ye ma riina heechi sabak i poyi yechak iyarer. Iyarerek, eyey 2,000 poyi tari, ye heechi pak eyey i ye iri, eeta ha hamar. ¹⁴ Poyin siitii kowu tar ma ye heechi akii ir. Akii iri ye akar eemek akar akamak i eecha otiir majin sawo ye itar. Worek, ma mima ye eeta boboyen heken ir. ¹⁵ Irek, ye Jisas riitak yar. Yari, mashi eeta nokwapa nokwapa ka-

pasek spiriteka tar ma riina her. Rii riki giiriichi yicharek, inyaka rii nagwa nagwa hiki tarek, ye riina herek, ye akii tar. ¹⁶Eeta boboyen her ma ye hapasek spiritek tar ma riina otiirin, poyin otiirin ye yar ma mima yenya sawor. ¹⁷Worek, ma mima ye Jisas riina woher: “Diita nowap na heechi i!”

¹⁸Worek, Jisas rii jabiirek i ye yirek, mashi kapasek spiriteka tar ma rii Jisas riina woyasachiyasa her: “Ada miitaka eeche ibaken!” ¹⁹Worek, Jisas rii meejiichi bokonar. Rii riina awasen eeche wor: “Miita na i miiti akamak miiti apoman miina Harapa riita otiitar boboyen napa geenyek kwodii wocha! Harapa riita miina rukusiitar majin na i geenyek kwodii wocha!” ²⁰Worek, eeta ma rii i Dikapolis nosapek Jisas riita riina otiir boboyen eena sawotar. Sawotarek, eena meejiir ma ye harapa heneba rabochi ye harapa hikitar.

**JISAS RII MIMA YIKAPWA
POCHIN OTII KEPI SIIR. MIMA
POCHI SII JISAS RIITI SAKET
HOWU NEEKICHI SII KEPI SIIR**

²¹Worek, Jisas rii jabiirek iri i akar yepak ir. Irek, nokwapa nokwapa ma mima ye riitak ya yopo wuchi siitiitar. ²²Worek, Jairas, Ju ma yechi lotu aka harapa tar ma, rii Jisas riitak yar. Yarek, rii Jisas riiti yatii jumuk ya yatii bogok putiichi hey yir. ²³⁻²⁴Hey yichiniga, Jisas riina woyasachiyasa hechi eeche wor: “Eeji mima yikapwa sii haken otiito. Miita na ya miiti tapak eeji yikapwan howu neekinak, sii kepi siik!” Worek, Jisas rii riitaka eeche ir. Nokwapa nokwapa ma mima ye riitaka ichari, ye i riitaka eeche apoyer.

²⁵Worek, mima pochi sii ibatari, siita kamu siitari, 12 sukwiya eeche otii tar. ²⁶Otii tarek, nokwapa nokwapa dokta ye siina otii kepi siik wochi siiti moni ye eeta eyey yenya ha hamar. Wori,

sii kepi siikasakech. Siita keena eeche abakapasek tar. ²⁷Sii Jisas riita otii tar boboyen meejiichi sii yar. Yarek, eeta ma mima yechi nediiik i Jisas riiti magiirek sumowuniga ibatar. ²⁸Sii mayama eeche wor: “Ada kapo riiti rikin howu neekinak, ana otii kepi siik.” ²⁹Worek, sii riiti saketen neekirek, siita pi yatar boboy sii eeta ameya kepi siir. Sii meejiir siiti maba eeta ameya kepiwey siir. ³⁰Worek, Jisas riita ameya meejiir riiti hapaga tar boboy eeta heechi ir. Heechi irek, rii dareboyechi kamakinyin vayeko hechi eeche wor: “Eeji saket kapo nama neeki hewa?” ³¹Worek, riiti disaipel ye riina eeche wor: “Mii hewa, nokwapa nokwapa ma mima ye miitaka eeche ichawey. Boyewak mii wohecho: nama miina neeki hewa?” ³²Worek, Jisas rii way riina neeki her miman kawka vayeko her. ³³Worek, eeta mima sii siina otiir boboyen sii her. Heri, sii akiichi Jisas riitak nubu nubuniga yar. Yari, sii Jisas riiti yatii jumuk sakar. Sakachi sii inyagak hikichi eyey boboyen sii geenyek kwodii wor. ³⁴Worek, Jisas rii siina eeche wor: “Eeji yikapwa, niji hiki siitiichichawaq boboy sii eeta ninya otii kepi sowa. Na eshar i. Niji hak otii tar boboy sii eeta hamawa.”

³⁵Diita majin Jisas rii batarek, ma kaw ye ye eeta majin eena yar. Jairas riiti akan heechi ye yar. Ye jairas riina eeche wor, “Miiti yikapwa sii eeta kiriidiichir. Boyewak mii eeta Tisa riina wo wohecho?” ³⁶Yecha bar maji Jisas rii meejiichi rii bokonar. Bokoneechi Jairas riina eeche wor: “Mii opoche eeta boboyen akiitanakech. Iiban na hiki siitiichicha.” ³⁷Worek, rii ma mima kaw yen anachekerek, Pita, jems, riiti kumwoy, Jon, yechaban yeechi riitaka eeche ir. ³⁸Worek, ye lotu harapa tar ma riiti akak i bana meejiir. Ma mima ye harapa keya yesokwa tarek, meejiir. Wasiigey rokotarek, her. ³⁹Worek,

Jisas rii iyar yenya eeche wor, “Boyewak kwo harapa keyato? Boyewak wasiige y harapa rokoto? Diita yikapwa sii saka harek. Sii biish wato?”⁴⁰ Worek, ye riina wohega wosaboyetar. Worek, rii yen wochirek geenyek iyarer. Worek, rii har yikapwa siiti awin apokoka yeechi, riiti disaipel yechaka eeche yeechi, yikapwa watar aka wok yeeeka iyarer.⁴¹ Worek, Jisas rii yikapwa siiti tapak hey neekichi siina eeche wor: “Talita kumi.” Dareboyechi eeche wocho: “Yikapwa, ada ninya wocho: na sokwa!”⁴² Worek, sii ameya sokwar. Sokwachi chishiye itar. Sii 12 sukwiya siir. Worek, ye eena hechi ye harapa negarabor!⁴³ Worek, Jisas rii yenya harapa eeche wor: “Diita boboyen opoche akar man sawo ye itanakech.” Rii kawka eeche wor: “Siina aboboyen na oti hava.”

NASARET AKAMA MA MIMA YECHA JISAS RIINA WOSOWOYER

6 Worek, Jisas riita eetaemen heechi riiti akama siikenek awasen ir. Riiti disaipel ye riina sumowuniga ibar.² Worek, akamak siitawa nediik rii Ju ma yechi lotu akak maji pokiitar. Nokwapa nokwapa ma mima ye eeka tar. Ye eena meejichi heneba roabor. Ye eeche woher: “Eeta majin rii kapo siitak yar? Diita riina harek, riita hiki tawa boboy ii kapo boy boboy? Rii kapo boyega shecha mirakel otiito?”³ Rii boy kamda tawa? Rii Maria siiti yikapwa. Riiti kumwoy eeta Jems, Josis, Judas, Saimon. Riiti mowey ye boy diika yichu?” Worek, eena ye riina wosowoyer.⁴ Worek, Jisas rii yenya eeche wor: “Piirapet por riiti hin eyey eem ii yesokwato. Wowak, riiti akama ma siiken ye riiti yaka kumwoy ye riiti magwi piirapet riiti hin yesokwakasakech.”⁵ Worek, rii mirakel eeka saka otiirek. Worek, rii riiti tapak how neekiichi hak oti tar ma kawen oti kepi siir.⁶ Rii heneba rabor. Yecha

saka hiki siitiichirek. Eena rii heneba rabor. Worek, Jisas rii anadii akama ta ye itarin, rii i maji pokiitar.

JISAS RII 12 APOSEL YENYA HEECHIREK IR

⁷ Worek, rii 12 disaipel yenya uwarek, ye yar. Yarek, rii yenya upurus upurus heechirek ye i ye ir. Rii riiti hapaga tawa boboyen yenya harek, ye kapasek spiriten yeechi raboken eena i ye ir.⁸ Rii yenya wor: “Kwota inyak kububan na neeki i. Geyen ye ikasakech. Boboy woy tawa kwo ye ikasakech. Moni yan woy tawa kwok woyekasakech.⁹ Yatii ii na ru. Riiki upurusen ye ikasakech.”¹⁰ Rii yenya kawka eeche wor: “Kwota inyak akama pochik iyarenak, ma yecha kwona hana aka eeta bak na ta.¹¹ Kwo akar akama pochik iyareney, yecha kwona akan hanan siiney, kwota bana majin meejinan siiney, ii na heechi nosap kwoti yatiik taweyn na kavakava pakachi heechi i. Wonyak, kwota eeche otiiney, yepa hikikiita nagwa nagwa mukuchi tawa boboy yechaka eeche yar.”¹² Worek, disaipel yecha heechi sabak iniga kapasek boboy dareboy tawa majin eena sawo tar.¹³ Ye nokwapa nokwapa kapasek spiriten yeechi rabotar. Ye maba neeki tawa kwarek hak oti tar ma yenya otiiniga kepi siir.

JON BAPTAIS RIINA SOWAKWOR MAJI

¹⁴ Worek, Herot, aka tabo yima, rii diita boboyen meejir. Jisas riiti he eyey eemek i ye yatarin rii eena meejir. Ma kaw ye eeche wor, “Jon Baptais rii saniyechechi sokwar. Eena diita hapaga sii tawa boboy riiti tapak sokwar.”¹⁵ Anadii ma ye eeche wor: “Rii eeta Ilaija.” Anadii ma ye eeche wochar: “Rii eeta mashi piirapet tarega eecheba tawa.”

¹⁶Herot rii diita majin meejichi rii eecha wor: “Rii eeta Jon Baptais! Ada riiti maseken reekiirek, rii eeta saniyeechi sokwar!” ¹⁷⁻¹⁸Mashi Herodias sii Pilip riiti mima tar. Pilip rii Herot riiti kumwoy. Eeta nedii Herodias sii Herot riiti mima. Eecha tarek, eena Jon Baptais rii Herot riina eecha wochar: “Mii kumwoy riiti miman yawey, God riita saka kwoya hewak!” Herot riitaba eecha worek, Jon riina sen pokok jichi akak heechir. Herodias siita otiirek, Jon poko ji akak tar. ¹⁹Worek, Herodias sii Jon Baptais riina yuyatarek, eena riina sowakwoken gegiyatar. Worek, Herot riita tari, sii saka kiki siirek. ²⁰Herot rii Jon riina akii tar. Rii eecha hikir Jon rii eeta holi ma kepi, rii God riiti yon saniga oti tar ma, nagwa nagwa ichar ma. Eena rii Jon riina siitii kowu tar. Ma sowakwosakech. Herot rii Jon riita ba tar majin eena meeji tarek, rii riiti inyaka nubu nubu tarek rii akii tar. Wocharek, rii eena Jon rii ba tar majin meejiken gegiyatar.

²¹Komas Herodias sii riina sowakwo nobon eecha her. Herot riina yimowur nedii rii eena harapa nokusha ar. Gavman harapa ma, ow ana pichar harapa ma, Galili nosapek tar harapa ma yecha nokusha abaken yar. ²²Ya arek, Herodias siiti mima yikapwa sii ya eeka hokwachi tosiir. Tosii tarek, Herot riita eeta ak yar ma yechaka eena kwoya hechar. Kwoya heharek, aka tabo yima Herot rii eeta yikapwa siina eecha wor: “Nija boy boboyen yaken hiki taney ii na wonyak ada ninya hak.” ²³Herot rii mayama harapa maji ba rii ma howuchi eecha wor: “Ada ninya masewoyeri anapa nija wohenyak hakiita. Nicha eeji siita kowu tawa boboyen chipiin wohenyey, anapa ninya kaw hakiita!” ²⁴Worek, yikapwa sii sabak i siiti awika eecha ir. Irek, sii awi siina eecha woher: “Boy boboyen adapa

yaken wohekiita?” Awi sii meejichi awasen eecha wor: “Nija napa Jon Baptais riiti maseken ya.” ²⁵Yikapwa sii meejichi ameya ya aka tabo yima riina woher: “Ada hikitu miita Jon Baptais riiti maseken heebiyak woyechi ana ha!” ²⁶Worek, Herot rii meejichi riiti inyaka harapa nomoyar. Worek, rii wochar maji barek, ma howuchi eecha worek, iibak yichar harapa ma ye meejibarek, eena rii woshakasakech. ²⁷Worek, aka tabo yima, rii soldia ma poren ameya heechirek rii i Jon Baptais riiti maseken yaken eena ir. ²⁸Soldia rii heechi i poko jichar akak iyar Jon riiti maseken timii yeechi heebiyak woyechi yayar. Yayaniga eeta yikapwa siina har. Harek, yikapwa sii yeechi siiti awi siina har. ²⁹Worek, Jon riiti maji pokiitar ma ye meejichi yaniga riiti maban yeechi tiirimo supuk ye i chir.

JISAS RII 5,000 MAN HAVAR

³⁰Aposel ma ye ya Jisas riitak yopo wuchi yicharek, yecha oti tar yo majin eena riina sawo tar. ³¹Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riitak riiti disapel yechaka yatar icharek, ye oti a nedikasakech. Worek, rii yenya eecha wor: “Na hawa akar eem ma biish tawa eemek eeka i yihapakak.” ³²Worek, ye jabiiren yeechi yechaba ma biish tar eemek heechi ir.

³³Worek nokwapa nokwapa ma mima ye yenya herek ye heechi ir. Eeta akama tar ma mima yenokwapa nokwapa akaman heechi nosapek mapo i Jisas riita jabiir ir gay eemek eeka kowu tar. ³⁴Worek, Jisas rii i gayechi nosapek i yowur. I yowuniga rii nokwapa nokwapa ma miman her. Rii yenya hechi harapa inyakaan hikir. Yecha sipsipega eecha tar siitii kowu makasakech eena rii inyakapa hikir. Hikichi rii yenya harapa majin sawo tar. ³⁵Ya yeyik oti tar nedii Jisas riiti maji pokii ma ye ya

riina eecha wor: “Diita eem eeta ma bi-ish tawa eem. Eeta hogo siik. ³⁶Wowak, diita ma mima yenya na heechinak, sa i yey. I yeyinak, aboboyen tokochi sa a.” ³⁷Jisas rii awasen eecha wor: “Kwota keena na yenya hava.” Yecha riina awasen eecha woher: “Mii kapo eechahikitu: nota i geyen 200 dola yak tokochi yayaniga diita ma yenya havakita?” ³⁸Worek, Jisas rii yenya eecha woher: “Kwo gey shasha tawa? Ne i he.” Worek, ye i hechi ya riina awasen eecha wor: “Gey yokotapa tawa. Emiyep upurus tawa.”

³⁹Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Ma mima ye sa woheja kepik saniga saniga yopochichi yi ye i ta.” ⁴⁰Worek, ma mima ye yichari, kaw 100 ma, kaw 50 ma eecha eecha yichar. ⁴¹Worek, Jisas rii geyen yokotapa yeechi neekichi rii neren mo hechi God riina woshiar. Woshiechi rii geyen reekiichi riiti disaipel yenya harek, ye eeta ma mima yenya homachichi hapoy pakar. Worek, emiyep piirin eechaba reekii reekiich eyey ma mima yenya hapoy pakabar. ⁴²Worek, yecha ari eeta kiki siir. ⁴³Worek, disaipel yecha kiki siirek heechir gey kaw emiyepika eecha 12 wasahaya kwowuk woyechiniga yichir. ⁴⁴Eeta geyen ar ma ye 5,000 ma.

JISAS RII PA HEK HOWU ICHAR

⁴⁵Jisas riita ameya yenya wochirek, ye jabiirek i yeyichi Betsaida akamak eeka mapo iken ir. Betsaida sii kata yepak tar. Worek, rii ma mima yenya wochirek ye heechi ir. ⁴⁶Eyey heechirek ye irek rii heechi kwowuk yo i God riina maji batar. ⁴⁷Hogo sii nediiik jabiir pa nediiik waterek, Jisas rii pagiirebak howu i siitiitar. Riitaba saniga tar. ⁴⁸Worek, Jisas rii her sowa harapa yari eeta jabiiren pichar. Picharek, ye eyik katari harapa yo otii tar. Worek, uhadii nediiik Jisas rii pa hebak howu piitii

i yenya i heechi mapo iken otii tar. ⁴⁹Irek, disaipel yecha riita pa hek howu icharek yecha riina hechi eecha wor: “Ka kapo Gaba!” Yecha harapa uwar. ⁵⁰Yecha harapa akii tarek, eena uwar. Worek, jisas rii ameya yenya eecha wor: “Na hapaga sii. Dii ada yato. Opoche akiitanakech.” ⁵¹Worek, rii i jabiirek yowurek, sowa yatari eeta siir. Worek, disaipel yechi inyaka wopu eeta heneba rabochi harapa hiki tar. ⁵²Jisas riita geyen otiirin yecha otiir mun saka hiki tarek. Yechi marenoku eena Jisas riin saka hehar herek.

JISAS RII NOKWAPA NOKWAPA GENESARET HAK OTII TAR MAN RII OTII KEPI SIIR

⁵³Jisas rii riiti disaipel yechaka i Genesaret pak eeka igayer. Igayerek, yecha jabiir pokok pi seechir. ⁵⁴Seechirek, ye jabiir heechi i yowurek, ma mima ye Jisas riina ameya her. ⁵⁵Worek, yecha eyey akamak i ye yar. I ye yarek, akamak hak otii tar ma yen yemek jichichi kiya kiya yari Jisas riita tar eemek yaya seechi ye ir. ⁵⁶Jisas rii nowo tar eemek, aka tar eemek, akama tar eemek, eeka har chishi ye itar. Chishi ye itarek, ma mima ye hak otii tar ma yenya riitak ye ichar. Awabatar eemek ye i seechi tar. Ye i seechi tarek, ye Jisas riina woyasachiyasa hechar: “Diita hak otii tawa ma yepa miiti saketen tapak kapo neeki hekiita.” Ma kaw ye riiti saketen neeki her ye eeta kepi siir.

GOD RIITI LO EETA WAYEGA YECHI LON DAGIIR POYETU

7 Perisi ma ye Ju ma yechi lo maji pokiitawa ma kaw yechaka Jerusalem akaman heechi yar. Yari, Jisas riitaka eecha yopo wuchi siitiir. ²Worek, yecha her: Jisas riiti disaipel kaw ye yechi tapan Perisi yechi tapan

uku yeetii tawabaga saka eecha yeetii tarek. Perisi ye eecha wor: disaipel ye tapan uku yeetiichi akasakech. ³(Perisi ma ye akar Ju ma yechaka yechi wayega yechi nobon sumowutu. Sumowu tawak ye yechi tapan Ju ma yechi wayega yechi tapan otii tawabaga eecha otiinan siiney, yecha aboboy akasakech. ⁴Ye awaba tanak aboboy tokoney, aboboyen ukupanebiyanan siiney yecha sakapa akiitawak. Yecha anadii wayega yecha har nokwapa nokwapa loban eena sumowutu. Een sumowu tawak, ye heebiya, awo, kapa awo, cheyen ye eena yeetiito.) ⁵Worek, Perisi ma ye Ju ma yechi lon Tisa tar ma yechaka Jisas riina woher: “Boyewak miiti disaipel ye wayega yechi nobon saka sumowu tawak? Ye tapan ukuyeetiichi kiya noku akasakech.” ⁶Worek, Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Piiirapet Aisaia rii kwona mashi keyichiri, rii maji siikenen keyichir. Rii keyiri eecha wocho kwo eeta woshepii tawa ma. Rii eecha keyir. ‘God rii eecha wocho: Diita ma mima ye yechi kujabak eeji hin biish shebo shebo habato. Yechi inyaka wopu ana esiinato. ⁷Yecha eeji hin sobo biish habata. Yecha maji eecha pokiitu: mak otii tar lon ye eecha wocho ii eeta God riiti lon no mukuchichu. Eena yecha God riiti hin sobo biish habato!’ ⁸Worek, Jisas rii kawka eecha wor: “Kwo God riiti lon heechirek, kwo eena ma yecha otii tawa abon eena sumowutu.” ⁹Rii kawka eecha wor: “Kwo keena God riiti majin wosowoy tawey, hehar otii hecho. Kwo kwoti loban eena sumowuken gegiyato. Eena kwo God riiti majin nasiwoyetu. ¹⁰Moses rii eecha wor: ‘Kwo na awi apoko yechi kuruk ta. Ma por rii awi apoko piiriin hin kapasek habaney,

eena riin pi sowakwo.’ ¹¹⁻¹²Wowak, kwo maji eecha pokiitu: ‘Ma por rii awi apokon kiyatay boboy taney, rii eecha wonyey: dii eeta God riiti, ii sa awi apoko kayek sii.’ ¹³Kwota eecha otiichi akar man pikiitawey, ii kwo God riiti majin kwo nasowoyetu. Kwo diita yikadey yon nokwapa nokwapa otiito.”

MAN OTIINIGA KEHA TAWA BOBOY

¹⁴Worek, Jisas rii ma mima yenya uwarek, ye yarek, rii maji eecha wor: “Kwota ana na meejiichi na hiki ta. ¹⁵Sabak tawa boboy sii ma riiti sugu wopu wok inyey, sii man otii kehakasakech. Yaho. Ma riiti sugu wopuk tawa boboy siita geenyik ya sayawey siita ma riin otii kehato. ¹⁶(Kwota mabiyaka tawey ii napa meeji.)”

¹⁷Rii eeta ma mima yenya heechi rii aka wok heechi ir. Heechi irek, riiti disaipel ye riita bar shiy tawa majin woher. ¹⁸Woherek, rii yenya eecha woher: “Kwoti marenoku kapo biish tabato? Kwo boy hikikasakech? Sabak tawa boboy ma yechi sugu wopu wok inyey, iipa saka man otii kehakiitawak. ¹⁹Yechi inyakak ikasakech. Yechi suguk eeka ichi sii awasen sabak ya saya ichu.” (Jisas riita diita majin bari, rii eecha wor: eyey kiya noku napa a ta.) ²⁰Rii kawka eecha wor: “Eeta boboy sii man heechi yasaya otiiniga kehato. ²¹Ma yechi inyaka kapasek hiki tawey, hikichi otii tawey, ye ya saya diita kapasek boboy eecha otiito: ye hiyi yatawey, pi sowakwo tawey, ²²⁻²³nobo miman anemesh roko tawey, nokwapa nokwapa boboyen kwoya hechawey, kapasek boboy otii tawey, woshepii maji bo tawey, yama yama chishi tawey, inyaka kapasek hiki tawey, man wosiiboy tawey, hikisha yesha inyaka hiki tawey, hikisha tawa boboy hiki tawey, sii eena ya sayaniga eecha otii tawak, eena otiiniga kehato.

**TAIA AKAMAK BANA BANA
TAR MIMA SIITA JISAS
RIINA HIKI SIITIICHIR**

²⁴ Jisas rii eeta akaman heechi Taia akama nosapek ir. Iri rii aka podat tarek eeka iyarer. Ma riina henyak tanan eena yuyar. Worek, rii veenyikasakech. ²⁵ Mima pochi sii eeka tari siiti mima yikapwa sii kapasek spiriteka eecha tar. Nokwapa sii meejir Jisas rii eeka tari, sii meejichi Jisas riitak yar. Yari, Jisas riiti yatii jumuk saka heyi yir. ²⁶ Yirek sii Jisas riina woyasachiyasa woher: “Eeta kapasek spirit eiji yikapwak taweyn eena na yeechi rabo.” Diita mima sii akar nosap pochik tar mima. Siin Pinisia akama Siria nosapek eeka siin yimowur mima. ²⁷ Worek, Jisas rii awasen diita shiy tawa majin siina eecha wor: “Nota mapo yikapwan napa hava ta. Opoche no yikapwa yechi aboboyen yeechiniga asan rabochichanak atanakech.” ²⁸ Worek, sii awasen riina eecha wor: “Harapa Ma, eetata eecha otiito. Yikapwa eechi rabo tawa chepii asa chey kuruk taweyek yecha ato.” ²⁹ Worek, Jisas rii meejichi eecha wor, “Nija eeta yikadey majin awasen bawey, na heechi niiji akamak i. Eeta kapasek spirit sii eeta niiji yikapwak tari sii eeta heechi ir!” ³⁰ Worek, sii heechi siiti akamak i her yikapwa siiti cheyek waterek her. Kapasek spirit eeta ir.

**JISAS RIITA KAPASEK
TAR MA OTII KEPI SIIR**

³¹ Worek, Jisas rii Taia akamak bana bana tar nosapen heechi ir. Heechi irek, Saidon akama i heechi Dikapolis nosapen i heechi Galili Pak iyarer. ³² Iyarerek, ma kaw ye ma poren Jisas ritak yayar. Riiti mabiya gii siitiitar. Riiti tarekwoy paretar. Yecha riina yayaniga Jisas riina woher: riita riiti tapak neeki

hek eena woyasachiyasa her. ³³ Worek, Jisas riita ma mima yenya heechi riitaban saniga yeechi ye ir. Ye ichi rii riiti tapak mabiyan gwayechi rii sagwiyan piichi ma riiti tarekwoyen how neeki her. ³⁴ Worek, Jisas rii neren mo hechi rii biikiipoyechi eeta ma riina eecha wor: “Epata.” Diita maji siiti mu eecha wocho: “Na tagwa!” ³⁵ Worek, ameya eeta ma rii mabiya tagwar. Riiti tarekwoy danegwar. Worek, rii maji kepi batar. ³⁶ Worek, Jisas rii yenya anacheketar diita otiir boboyen yecha anadii man sawo mukuchinakech. Anacheke tari, ye meejichi eena geenyik harapa kwodii wo ye ichar. ³⁷ Meejitar ma ye harapa nyegarabochi eecha wor: “Riita oti tawa boboy eeta kepi boboyeban eena otiito! Rii otiiniga mabiya giitawa ma eeta meejito, tarekwoy par tawa ma eeta maji kepi bato!”

**JISAS RII 4,000 MA
MIMA YENYA HAVATAR**

8 Eeta nedii ameda siirek, nokwapa nokwapa ma mima ye kawka ya yopo wuchi yichar. Aboboy hamarek, Jisas rii riiti disaipel yenya uwarek ye ya riitaka eecha siitiir. ² Worek, rii eecha wor: “Diita yawa ma mima yenya ada harapa inyikapwa hikitu. Yadii piiriichar yecha adaka eecha siiri ye aboboyekasakech. Ye kaw yapa eemek taren yar. ³ Ye eechi hatawak, ada yenya heechinak inyey, yepa kaponobok i sakakiita.” ⁴ Worek, riiti disaipel yecha riina woher: “Nota diita ma biish tawa eemek ya tawey, nopa aboboy siitan tokochi yenya havakiita?” ⁵ Jisas rii yenya eecha woher: “Kwo gey kapo shasha heechitu?” Ye awasen eecha wor: “7 gey tawa.”

⁶ Worek, rii ma mima yen wochirek ye nosapek hey yi ye ir. Yi ye irek, rii 7 gey yeechi, God riina woshiachi, reeki-ichi disaipel yecha homachi haken har.

Harek, ye eecha otiir. ⁷Worek, emiyep kaw tabatar. Worek, Jisas rii eena woshi-achi disaipel yenya eecha wor: Eetayo, na homachi hapoy paka. ⁸Worek, eyey ma mima ye achi eeta kiki siir. 4,000 ma mima eeka tar. ⁹Worek, ye ari kiki siirek, kaw yopo yichi 7 wasahaya kwowuk woyer. Worek, Jisas rii ma mima yenya wochirek ir. ¹⁰Worek, rii ameya riiti disaipel yechaka eecha ijabi-irek ye ichi Dalmanuta nosapek eeka ir.

**PERISI MA YE JISAS RIINA WOHER
MIRAKEL OTIIKEN EENA WOHER**

¹¹Worek, Perisi ma kaw ye Jisas riitak ya awasen awasen ow majin batar. Ye Jisas riina biish apo diigi-ichi ba hechar. Ye Jisas riina mirakel otiiken wohechari, riita mirakelen oti-inak God riita riina hechi wohowuken eena wochar. ¹²Worek, Jisas rii bi-ikiipoyechi eecha wor: “Boyewak diita eyey ma mima ye mirakelen otiikeneena wowohecho? Ada kwona wocho, yaho. Diita ma mima yenya God rii mirakel otii mukuchikasakech.” ¹³Worek, rii yenya heechi jabiirek i ye ichi yepak iken eena sayarer.

**JISAS RII PERISI YECHI KAPASEK
MAJI POKII TAWA BOBOYEN
EENA HECHI RIITI DISAIPEL
YENYA OW POY SIIKER WOR**

¹⁴Pak ichari, disaipel ye geyen yaken otiiri abosuchi heechi ir. Geyen po-dateba jabiir wok tar. ¹⁵Jisas rii yenya eecha wor: “Na ow poy sii ta! Perisi yechi yis, Herot riiti yis eena na ow poy sii ta.” ¹⁶Eena yecha awasen awasen eecha wor: “Gey no biish eena rii eecha wor.” ¹⁷Yecha batar maji Jisas rii hikir. Eena rii eecha woher: “Boyewak kwo eecha ba ye itu, no geyekasakech? Kwo o boy saka hik-itawak? Kwo marenoko kiiriide siitiito?” ¹⁸Kwota miyika tawa. Kwo boy saka

hechawak? Kwota mabiyaka tawa. Kwo boy saka meejitawak. Kwo boy kapo abosuchetu? ¹⁹Eeta nediik ada yokotapa geyen 5,000 ma miman reekiichi hapoy pakar i kapo wasahaya kwow shasha kwo yeechi yichir?” Ye awasen eecha wor: “12.” ²⁰Jisas rii kawka eecha woher: “Eeta nediik ada geyen 4,000 ma miman reekiichi hapoy pakar i kapo wasohaya kwow shasha kwo yeechi woyechi yichir?” Ye awasen eecha wor, “7.” ²¹Kwo heri kwo eena o boy saka hikitawak?”

**JISAS RII MIY DUMUR MA POREN
BETSAIDA AKAMAK OTII KEPI SIIR**

²²Worek, yeecha Betasida akamak iyarer. Iyarerek, ma kaw ye miy dumur ma poren Jisas riitaka yayar. Yayarek, ye Jisas riita eeta ma riina tapak neeki heken woher. ²³Worek, Jisas rii miy dumur ma riiti tapan howu neekir. Nee-kichi rii sabak ye ir. Akaman heechi ir. Worek, rii eeta ma riiti miyin rii sog-wiyak piir. Piichi Jisas rii riina riiti tapak howu neekichi riina eecha woher: “Mii boy boboyen kapo hecho?” ²⁴Worek, eeta ma rii mey maka hechi eecha wor: “Ada man hechawey, me chishinaga ada eecha hecho.” ²⁵Worek, Jisas rii riiti tapak eeta ma riiti miyin kawka how neeki her. Worek, eeta ma rii hehar he siitiichichi, miy otii kepi siirek, rii eyey boboyen eeta hehar her. ²⁶Worek; Jisas rii eeta ma riina riiti akak heechirek ir. Rii riina eecha wor: “Mii akamak iyarekasakech.”

**PITA RII EECHA WOR:
JISAS RII EETA KRAIST**

²⁷Worek, Jisas riita riiti disaipel yechaka eena heechi Sisaria Pilipai eeta nosapek tawa akama ye eeka ir. Nobon icharek, rii yenya eecha woher: “Ana na wo, ma mima ye ana shecha wocho an kapo nama?” ²⁸Ye awasen eecha

wor: “Ma kaw ye eecha wocho, mii eeta Jon Baptais. Anadii ma ye way eecha wocho, mii eeta Ilaija. Anadii ma ye way eecha wocho, mii eeta pi-irapet por.” ²⁹Jisas rii meeji eecha woher, “Kwo tawey kwo shecha hikitu, ada kapo nama?” Worek, Pita rii awasen eecha wor: “Mii eeta Kraist.” ³⁰Worek, Jisas rii yenya anachekechi wor: “Anadii ma pochi sawotanakech.”

**JISAS RII RIITI DISAIPEL YENYA
RIITA KAPA MEEJI HA TAWA
BOBOYEN YENYA SAWOTAR**

³¹Worek, Jisas rii riiti disaipel yen maji pokiitar. Rii eecha wor: “Ma Yikapwa rii harapa kapa meeji tawa boboyen eena sapa kiya ta. Ju yechi harapa ma ye, opelen otii tar ma ye, lon maji pokii tawa ma ye, Ma Yikapwa riina sapa magiirechicha. Riina sowakwoki-ita. Sowakwonak, riipa yadii piiriichar siichinga saniyeechi awasen yesokwaki-ita.” ³²Diita maji riita yenya geenyik kwodii wor. Worek, Pita rii Jisas riina yeechi anadii eemek ye i riina wosawo tar. ³³Worek, Jisas rii dareboyechi riiti disaipel yenya hechi Pita riita bar majin eena wosowoyechi eecha wor. “Mii Gaba, mii na eejimagiirek na ye i. Miita hiki tawa boboy eeta ma yechi yin mii eena hikitu. Eeta God riitikasakech!”

³⁴Worek, Jisas rii ma mima yen riiti disaipel yechaka eecha uwachi eecha wor: “Ma por rii adaka eecha ik ottiney, rii sapa riiti nobon mayama heechi abosuchiniga rii sapa riina har yon kiya-chiniga ana sumowu ta. ³⁵Ma por rii riiti popoyen egessii taney, riipa sii siiken siikiita. Ma por rii riiti popoyen ana haney, hadabas maji kepin sawo tawa yon eena haney, riipa popoy kepi-weyn yeechi riipa eechaba eechaba takiita. ³⁶Ma por rii eyey diita nosapek tawa boboyeban ya hamaney, riiti popoyen heechiney, kapo rii boyen yar?

Yaho. Eeta sii siiken. ³⁷Ma ye popoyen tokokasakech. ³⁸Diita nedii ma mima ye harapa kapasek yo otii tawey dii eeta God riin wosowoye tawa nedii ma por rii eeji majin hiibiya yaney, ana hiibiya yaney, komas riipa Apoko God riiti hadabas boboyek eeka riiti ejel kepika yanak, Ma Yikapwa adapa riina hibiya yakiita.”

9 Rii kawka eecha wor: “Diita majinopoche abosuchitanakech. Ma kaw ye diika tawey, yecha hakasakech, ye tanak, God riiti hapaga tawa kigdom eena hekiita.”

**JISAS RIITI MABA ANADII
MABA KEPI HER**

²Komas 6 de siirek, Jisas riita Pita, Jems, Jon yechaban yeechi harapa hisaw kwowuk neeki ir. Irek, yecha riina hecharek, riiti maba diireboyechi siir. ³Riiti riki sii diireboyechi apoma siibar. Diita nosapek tawa ma eechaba otii apoma hekasakech. ⁴Worek, disaipel piiriichar ye her Ilaija, Moses piir Jisas riitaka maji eecha ba tar. ⁵Worek, Pita riita maji yesokwa bar. Jisas riina eecha wor: “Tisa dii eeta boboy kepinota diika tawey, nota karakada aka piiriichar otiik. Mi pochi. Moses ri pochi. Ilaija ri pochi.” ⁶Rii, piiriita, akii tarek rii ri maji hikikasakech, eena eecha wor. ⁷Worek, hejagwayap yarek, yenya ya gamur. Gamurek, hejagwayap punyetarek uwar aya eecha wor: “Dii eeta eeji kwoyawoy hechawa yikapwa. Riiti majin napa meeji ta!” ⁸Worek, ye ameya he ye iri, ma hekasakech. Jisas riitaba yechaka eecha tar.

⁹Worek, ye kwowun heechi ya sakar. Ya saka tarek, Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota hewa boboyen kwo opoche anadii man batanakech. Ma Yikapwa rii haniga saniyeechi kawka sokwanak eeta nedii napa eeka sawo ta.” ¹⁰Ye miiti majin meeji eena sumowur.

Worek, ye awasen awasen ba tar: “Di-ita haniga saniyeechi kawka sokwa maji iiboy maji?” ¹¹ Worek, ye Jisas riina woher: “Boyewak lo majin pokii tawa ma ye eecha wocho: mapo Ilaija rii sapa ya?” ¹² Rii awasen eecha wor: “Ayo, boyewak mashi keyir maji eecha wocho: Ma Yikapwa rii sapa harapa kapa meeji tanak riina sapa wosoboy ta?” ¹³ Ada kwona wocho: Ilaija rii yar. Yarek, mashi keyir maji eecha wochowey, ma mima ye riina eyey boboyen riina otiiken oti-iri, ye riina otiir.”

JISAS EII KAPASEK SPIRITEKA TAR YIKAPWAN OTII KEPI SIIR

¹⁴ Worek, ye i anadii disaipel yechaka siir. Siirek, ye her nokwapa nokwapa ma mima ye eeka tar. Lon maji pokii tar ma ye disaipel yenya ow majin awasen awasen ba tar. ¹⁵ Ma mima ye Jisas riina hechi ye negiirabachi amaba i riina woshiatar. ¹⁶ Worek, Jisas rii yenya woher: “Kwo yechaka boyen majin bato?” ¹⁷ Worek, ma por rii eeta ma mima yechi nediik tari rii Jisas riin awasen eecha wor: “Tisa, eeji yikapwa spirit kapasekeka eecha taweyn ada miitak yayawa. Ri kuja maji bakasakech. ¹⁸ Kapasek spirit rii yikapwan pichichi nosapek raboto. Rabotawak, sogwiya kujak piitiwoy pu taki-iviikiikiirena siitiichichu. Wowak, riti maba eeta kiikiita siitiito. Ada miiti disaipel woheri, yecha eena kikiisiichi yeechi rabokasakech.” ¹⁹ Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota hiki siitiichichawa boboyekasakech. Kapo shasha nedii ada kwotaka takiita? Kapo shasha nedii ada kwoti nomon kiyakiita? Yikapwan adaka na yaya!” ²⁰ Worek, ye yikapwan Jisas riitak yayar. yayarek, kapasek spirit rii Jisas riina hechi yikapwan kapasek otiirek, yikapwa rii nosapek sakar. Sakachi nosapek jimo jemo chishitari sogwiya kujak yatar. ²¹ Worek,

Jisas rii eeta yikapwa riiti apoko riina woher: “Kapo siitayek nediik eecha otiir?” Apoko rii awasen eecha wor: Rii yibarega tarek eeka siir. ²² Eechaba nedii rii yikapwa riina sowakwoken oti hechi hik yeechi raboken oti hechi, pak raboken oti hechar. Eena mii kiki siiney, miita nona na inyakapa hikichi kiyatayechi na badiigiichi!” ²³ Worek, Jisas rii eecha wor: “Ayo, miita kiki siiney iipa otiikiita. Ma por rii hiki siitiichiney, riipa keena otiikiita.” ²⁴ Worek, apoko rii ameya eecha wor: “Ada hiki siitiichichawey, sii eeta tobo. Eena ana na miita kiyatay!” ²⁵ Worek, Jisas rii her ma mima ye eyey ameya ya riitaka bana bana siitiir. Eena rii kapasek spiriten eena eecha wor: “Ma kujan diimii tawa spirit ma mabiya gitawa spirit, mii yikapwan na heechi saya sabak ichi kawka iyarekasakech!” ²⁶ Worek, eeta spirit rii harapa uwachi yikapwan kawka wadesiichi heechi saya sabak ir. Irek, yikapwa rii ha tawa maga eecha her. Herek, ye eecha wor: “Rii eeta ha siiken hawa!” ²⁷ Worek, Jisas rii riiti tapak neekichi eeta sokwaken kiyatayichirek, rii sokwa siitiir. ²⁸ Worek, Jisas rii aka porek iyareri riiti disaipel riina veenyichi eecha woher: “Boyewak nota diita spirit kapaseken saka yeechi rabowa?” ²⁹ Jisas rii yenya awasen eecha wor: “God riina wohechawa boboy siitaba saniga otiito. Anadii boboy sii saka kiki siikiitawak.”

JISAS EII KAWKA RIITA HAK TAWA MAJIN WOR

³⁰ Worek eeta eemen yecha heechi ye Galili nosapek ieeka chishitar. Eeka tari, Jisas rii eeka i tari ma riina i henyar rii yuyar. ³¹ Rii riiti disaipel yenya maji pokiiken gegiyatar. Eena rii yuyatar. Rii eeta yenya eecha wor: “Ma Yikapwa riin ma yechi tapak how hakiita. How hanak, yecha riina sowakwokiita. Sowakwonak, yadii piiriichar siinak, God riita riina

otii saniyeechi kawka yesokwakiita.”
³²Worek, yecha riita bar maji mun saka hiki tarek. Worek, ye akiirek, eena ye saka riina woherek.

KAPO NAMA EETA HARAPA?

³³Worek, ye Kapaneam akamak iyarer. Iyarek ye aka porek i siir. I siirek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha woher: “Kwo nobok ichari, kwo boy majin ba ichar?” ³⁴Wori, ye saka awasen barek. Yecha nobok ichari harapa ma sii man eena ba icharek, eena saka awasen barek. ³⁵Worek, Jisas rii yi 12 disaipel yenya wo yayar. Yayarek, rii yenya eecha wor: “Ma por rii harapa ma siiken otiiney, rii sapa i komas nobo ma sii. Rii sapa yon eyey man kiyatayi ma sii.” ³⁶Worek, rii karakada yikapwa poren tapak yeechi ye i yechi misomak eeka siitiichir. Worek, Jisas rii riiti tapan yesokwa yikapwan neeki rii yenya eecha wor: ³⁷“Ma por rii eeji yon eeji hik otiiken hikiney, rii jecha tana yikapwa poren yaney, ii riipa ana eechaba yakiita. Eecha otiiney, riipa ana heechirek yar Apoko riina eechaba yakiita.”

EETA MA RII NONA PINYAN SIINEY RII EETA NOTI NAREBOY

³⁸Jon riita Jisas riina eecha wor: “Tisa, nota her ma por rii miiti hik kapasek spirit yeechi raboto. Worek, nota riina anacheker. Eecha otiiri riita nona sumowukasakech. Eena riina anacheker.” ³⁹Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Opoche riina anacheketanakech. Ma por rii mirakel eeji hik otii taney, riipa ana ameya wosoboyekasakech. ⁴⁰Ma rii nona pinyan siiney, rii eeta noti nareboy. ⁴¹Diita majin na makebek heechi: Kwota Kraist riiti yon otii tawey, ma por rii eena hikichi kwona ukun havaney, rii komas hadabas boboyen yakiita.”

KAPASEK OTII TAWA BOBOY SII MA RIITA HIKI SIITIICHICHAWA BOBOYEN DI DAREBOYETO

⁴²“Ana hiki siitiichichawa karakada yikapwan eena na hiki ta. Ma por rii kapasek boboyen otiichiwey, diita yikapwa rii eeji nobon heechi inyey, ii napa riiti borewagii papak kiitichi somakwotii tawa pak heechinak sa ye i. ⁴³Miiti tapak kapasek boboy otii taney, ii na yiipa tiimii rabo. Eeta kepi miiti tapan tiimii raboney, mii howuk tawa hadabas eem kepi iyarekiita. Eeta kapasek tapa upurus siik gegiyaney, ii miipa hi uwu tawa eemek ikiita. Eeta hi ha i hikikasakech. ⁴⁴(Eeka yechi owugiir hakasakech. Eeta hi ha ikasakech.) ⁴⁵Miiti yatii siita miina otiichinak kapasek boboyen sakaney, ii na tiimii rabo. Eeta kepi miiti yatiin tiimii raboney, mii howuk tawa hadabas eem kepi iyarekiita. Eeta kapasek yatii upurus siik gegiyaney, iipa miina yeechi hi uwu tawa eemek rabokiita. ⁴⁶Eeka yechi owugiir hakasakech. Eeta hi ha ikasakech. ⁴⁷Miiti miy siita miina otiichinak, miita kapasek boboyeka sakaney, ii na miy hor yeechi rabo. Eeta kepi mii God riiti kigdom miy podatebak iyarekiita. eeta kapasek miy upurus taken gegiya taney, iipa miina hi uwu tawa eemek rabochinyak ikiita. Eeka yechi owugiir saka hekiitawak. Eeta hi saka ha ikiitawak.

⁴⁸“Eyey ma kwona higa tawa boboyek, woshiga tawa boboyek otiichichanak kwota eeka mak siikiita. ⁴⁹Woshi eeta otiichichawa boboy kepi. ⁵⁰Wowak, woshi siita somakwotii tawa boboy hamaney, kwopa kapo shecha otiinak siipa kawka somakwotakiita? Woshi sa kwoti wok tanak, kwo napa kwoti yaka kumwoy yechaka eecha hehar yicha.”

**JISAS RII MIMAN HEECHI
TAWA MAJIN WOR**

10 Worek, Jisas rii eeta eemen heechi rii Judia nosapek eeka ir. Iri, rii Jodan Pa heechi yepak ir. Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye riitak yar. Riitak yarek, rii yenya mashi maji pokiiitarega rii yenya eechaba pokiiitar.

²Worek, Perisi ma kaw ye riitak yar. Yarek, ye riina kapasek otiiken eena apo diigii hechar. Eena yecha riina eecha woher: “Miita nona na wo. Eeta lo ii boy ma por rii riiti miman sayi heechinak ikiita?” ³Jisas rii meejiichi awasen eecha woher: “Moses rii kwon boy lon har?” ⁴Ye awasen eecha wor: “Moses rii nona saka anachekerek. Rii eecha wor: miman sayi heechinak ik otiiney, rii sapa jeyen mapo keyichi heechanak i.” ⁵Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota marenoku hapaga eena Moses rii eeta jey eena keyichi har. ⁶Wowak, tasiir nedii, God rii eyey boboyen otiirek, God riita maka mimaka eecha taken eena otiir. ⁷Eena ma por riiti awi eepi heechi i mimaka eecha sa ta. ⁸Tanak, piir eeta podabak takiita. Wowak, piir saniga saniga takiisakech. Piir podat tawa. ⁹Eena God riita chegek heechiri, ma kwo opoche eena sayichinak i ya yatanakech.”

¹⁰Worek, yecha aka wok awasen iyarerek, disaipel ye Jisas riita bar majin woher. ¹¹Wohererek, Jisas rii yenya eecha wor: “Kata ma por rii riiti miman sayi heechinak inyak, rii way akar miman yaney, rii riiti mayama miman kapasek otii heechinak ikiita. ¹²Eechaba mima sii siiti ma riina yuyeechi heechi i akar man siiney, sii mayama eechaba kapasek eecha otii heechinak ikiita.”

**JISAS RII KARAKADA
YIKAPWA YENYA RUKUSII
MAJI GOD RIINA WOCHAR**

¹³Ma mima kaw ye karakada yikapwa yenya yaya Jisas riitak riiti tapak neekiken eena yayar. Worek, disaipel yecha hechi yenya ow maji bar. ¹⁴Worek, Jisas rii hechi kwotayechi disaipel yenya maji eecha wor: “Yikapwan heechinak sa adak ya. Opoche anachekatanakech. God riiti kigdom eeta yikapwaga eecha tawa ma yechi. ¹⁵Opoche abosiichitanakech. Kata ma rii God riiti kigdom eemek iken gegiyaney, rii sapa yikapwaga eecha, siichi i. ¹⁶Worek, rii yikapwa yen tapak saniga saniga yeechi neeki i yenya God riina rukusii majin bachitar.

YA MONIKA TAR MA

¹⁷Worek, jisas rii ik otiirek, ma por rii amaba ya yatii bogok putiichi Jisas riina woher: “Tisa kepi, ada boyega shecha otiinak adapa eechaba eechaba takiita?” ¹⁸Jisas rii awasen eecha wor: “Boyewak mii ana eecha habato: an kepi? God podareba riita eeta kepi. ¹⁹Lo majin miita hikitu: ma por pi sowakwotanakech. Nobo miman opoche anemesh rokotanakech. Hiy opoche yatanakech. Woshepii maji batanakech. Mey boboyen opoche kwoya hechi ya tanakech. Awi eepi yechi hin na kwoya ba ta.” ²⁰Kata ma meejiichi eecha wor: “Tisa, ada yibarega tarek, ada diita lon, sumowu tari diita apa.” ²¹Worek, Jisas rii riiti misoman hehar mey maka hechi rii rukusii tarek eecha wor: “Miita wonyak, miita harapa yan hevenek yakiita. Wowak, na ya. Ana na sumowu ta.” ²²Worek, kata ma rii meejiichi riiti misoma eyepii siitiir. Riiti inyaka nomoyaniga ir. Boyewak? Riiti ya, saga eeta harapa tarek eena rii eecha otiir.

²³Worek, jisas rii har he ye ichi disaipel yenya eeche wor: “Eeta ma ye nokwapa nokwapa boboyek tawey, rii God riiti kigdom iyarek otiiney, hisaw yo otiikiita.” ²⁴Riiti disaipel ye riiti maji meejichi heneba rabor. Worek, jisas rii kawka eeche wor: “Yikapwa. God riiti kigdom ik otiiney, hisaw yon otiikiita!” ²⁵Kamel siita riki kapa tawa go siiti supuk iyarek otiiney, yo yeechi iyarekasakech. Nokwapa nokwapa boboy saga tawa ma rii God riiti kidgom iken otiney, hisaw yo yaniga ikiita.” ²⁶Worek, disaipel ye meejichi harapa heneba rabor. heneba rabochi ye awaqšen awasen maji woher: “Kapo naman God rii yesokwa yichikiita?” ²⁷Jisas rii yenya hehar hey riitiiche eeche wor: “Diita yon ma saka kiki siikiitawak. God rii eeta kiki sowa. Eyey boboyen God riita keena otikkita.”

²⁸Worek, Pita rii eeche wor: Na he. Nota eyey boboyen heechi nota miina sumowutu.” ²⁹Jisas rii awasen eeche wor: “Ayo. Ada kwona wocho: Eeta ma ye yechi akan heechiney, yaka kumwoy, moweyn heechiney, medaya heechiney, nokwapa apokon heechiney, yikaowan heechiney, nosapen heechiney, eeji majin eeji hik sawoken otiiney, ³⁰riipa diita nosapek harapa boboy kepin yakiita. Riipa akan, yaka kumwoyen, medayan, moweyn, awin, yikapwan, nosapen 100 harapa yakiita. Wonyak, yechak kikir poy tawa boboyen yabanak, akar nedii yanak yecha eeka eecheba eecheba takita. ³¹Nokwapa nokwapa ma ye apak mapo ichawey, koma nedii yecha komas yakiita. Nokwapa nokwapa ma ye apak komas ichawey, ye koma nedii ye mapo ikiita.”

**JISAS RII KAWKA EECHA WOR:
ADA HACHI YA SOKWAKIITA**

³²Worek, ye Jerusalem Akama nobok icharek, jisas rii mapo tarek, riiti dis-

aipel ye riina heneba robochi akiiniga sumowu ichar. Ma mima ye komas sumowu akiiniga ibatar. Worek, jisas rii kawka 12 disaipel yechaban yeechi rii yenya riitak yak otii tar boboyen eena sawor. ³³Rii eeche wor: “Na he. Nota Jerusalem akamak ichu. Ichanak, Ma Yikapwa riina harapa apelen otii tawa ma yechi tapak, lon maji pokiitawa ma yechi tapak how hakiita. ³⁴How hanak, ye pi sowakwo maji apo diigiichi anadii tawa ma ye riina wosaboy tanak riina sogwoyak piichi yamika tawa poko yeechi pichanak, riina sowakwo hakiita. Sowakwo hanak yadii piiriichar siichi rii ipa kawka saniyeechi ya sokwakiita.”

**JEMS, JON PIIR JISAS RIINA
MAJI KAWEN WOHER**

³⁵Worek, Jems, Jon, Sebedi riiti yakapwa, piir Jisas riitak yarek, piir Jisas riina woher: “Tisa, miita boboy podateban sinya otiichiken si eena gegiyato.” ³⁶Worek, Jisas riin awasen eeche woher: “Boy boboyen aka kinya shecha otiichiken ki ana wohecho.” ³⁷Piir meejichi eeche wor: “Miita miiti hadabas kigdomek kepi tiikiirek yinyak sicha kapoechaba por miiti mama yepak yinyak por yeeji yepak yibakiita.”

³⁸Jisas rii piiriin eeche wor: “Ki diita boboyen saka hehar otii hechawak, kicha ana wohewey.

Kata kapa meejii tawa boboyen ana gamu tanak eena kipa boy kapa kiki siinak kiyabatakiita?” ³⁹Worek, piiriita eeche wor: “Shi eeta kiki sowa.” Jisas rii piiriina eeche wor: “Ayo, ada kapa meejii tawa boboyen adapa komas kiyak otiiney, kipa eecheba kiyabakiita. ⁴⁰Wowak, eeta ma piir eeji mama yepak, yeeji yepak yiken otiiney, ii eeji yokasakech. God riitaba diita tiikiir upurusen ma piiriina sayarechiri, riipa piiriina hakiita.”

⁴¹Worek, anadii disaipel 10 diita majin meejihi ye Jems, Jon piiriina kwotayetar. ⁴²Worek, Jisas rii yenya uwa ye yeechi eeche wor: “Kwo hikitu diita nosap siitii kowu tawa ma ye anadii harapa tawa ma yechaka ye eeta ma mima yenya dagiir poyetu. ⁴³Kwo eena hechawey, ii kkwoti nobokasakech. Ma por kwotaka tawey, rii harapa siiken gegiya taney, rii sapa anadii ma yechiyo otihi ma sii. ⁴⁴Ma por kwotaka tawey, rii mapo i ma siiken gegiya taney, rii sapa eyey ma yechi yo otihi wakasa ma sii. ⁴⁵Wowak, Ma Yikapwa rii yari, saka mak riinayo kiyatayechiken yarek. Yahoo. Rii yari, rii anadii man kiyatayechiniga riiti mabak nokwapa nokwapa ma mima yenya tokochiken eena yar.

JISAS RII MIY KIITIITAR MA POREN OTII KEPI SIIR

⁴⁶Worek, yecha Jeriko akamak iyarer. Jisas riita riiti disaipel yechaka, nokwapa nokwapa ma mima yechaka eecheik otihi tarek, miy kiitiitar ma por, riiti he Batimias, Timias riiti yikapwa, riita nobo barek yiniga moni yan aboboyen eena wo wo hechar. ⁴⁷Rii meejiir Nasaret Jisas rii siitii tarek, rii meejiirek, riieena uwar: “Jisas, Devit riiti neja, miita ana na rukusiita!” ⁴⁸Worek, nokwapa nokwapa ma mima yecha riina anachekechi eeche wor: “Kuja na diim!” Worek, rii harapa uwar: “Devit riita neja miita ana rukusii ta!” ⁴⁹Worek, Jisas rii meejihi rii i siitiir. Siitiichi rii eeche wor: “Riina na uwa yaya.” Worek, ye miy kiitii tar ma riina uwa yayar. Ye riina eeche wor: “Miiti inyaka sa kepi siinak na kwoya hiki. Na sokwa, riita miinauwa yayato.” ⁵⁰Worek, rii riiti saket yapakeechi heechi sokwa siitiichi Jisas riitak i bana bana siitiir. ⁵¹Worek, Jisas riita riina woher: “Boy boboyen ada miina otiichiken mii eena gegiyato?” Worek,

rii meejihi awasen eeche wor: “Tisa, ada kawka mey maka heken eena gegiyato.” ⁵²Worek, Jisas rii riina awasen eeche wor: “Na i. Miitaq hiki siitichichawa boboy siita miina otihi kepi sowa.” Worek, rii ameya miy mey makachi rii Jisas riina sumowuniga eeche ir.

JISAS RIITA AKA TABO YIMAGA EECHA RIITA JERUSALEM AKAMAK IYARER

11 Yecha i Jerusalem akama bana bana yatarek, Betpasi akamak bana tarek, worek, ye Oliv kwowuk iyarer. Worek, Jisas rii riiti disaipel upurusen heechirek mapo ir. ²Heechirek, irek, Jisas rii piiriina eeche wor: “Mapo tawa akama na heechi i. Ki iyarenak, ki i hadiiyey donki hek. Diita donki ma por riiti magiirek saka yi chishi tarek. Donki siin pokok ji siitiichichar. Ki i eena henyak, napa heema yeechi diika yaya. ³Wonyak, ma por rii kinya wohenyey, ‘Boyewak ki eeche otiito?’ riina napa eeche wo: ‘Eeta Harapa Ma riita diina dopoto. Yo otihi hamanak rii awasen yayanigadiibak heechikiita.’” ⁴⁻⁵Worek, piir heechi i donki pochin nobok her. Aka nuburejak eeka pokok ji siitiichicharek, piir her. Herek, piir i pokon heema tarek, eeka bana bana siitii tar ma por rii eeche woher: “Ki heema tawey, boyaken otiito?” ⁶Worek, Jisas riita piiriina wochirek iniga piir riina eechaba worek, rii meejihi piiriina wochirek, ⁷piiriita yeechi Jisas riitak ye ir. Ye irek, yecha yechi saket kwoyava yeechi donki magiirek kowu heechirek, Jisas rii yow eeka yir. ⁸Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye yechi saket kwoyavachi nobok yichi ir. Anadii ma ye nowok ichari me tapaban reekiichi yaya nobok seechir. ⁹Worek, ma mima kaw ye mapo tarek kaw ye komas tarek yecha harapa aya uwaniga eeche wochar:

“God riiti hin napa yesokwa ta!
Diita ma riita God riita God riiti hik
yatawey, God miita riina na rukusii ta!
¹⁰ God miita diita yatawa kigdom kepin
napa rukusii ta.
Diita eeta noti wayaga, Devit, riiti
kigdom.
God riiti hin na yesokwa ta!”

¹¹ Jisas rii iri Jerusalem akamak
iyareri, rii Ju ma yechi harapa lotu aka
wok iyarechi eyey boboyen he ye ir.
Eeta hogo nedii sii tarek eena rii riiti
disaipel yechaka heechi Betani akamak
ir.

**JISAS RII PEK MEN EECHA WOR,
“ME SIIK KAWKA WOKASAKECK.”**

¹² Iyi yadii nediiik yecha Betani Akama
heechi yatarek Jisas rii eecha har.
¹³ Eecha harek, rii pek men her. Kiipi-
ikaka eecha tar. eecha tarek, Jisas rii
omun hek iri, hipurek. Omu wa nedi-
ikasakech. Kiipiikabak tar. ¹⁴ Worek,
eena rii eecha wor: “Ma rii niji omun
kawka akasakech!” Worek, riiti disaipel
yecha meejir.

**JISAS RII TEBEL AKAK EEKA
IYARECHI MONI YAN TOKO TAR MA
TIIKIIREN YEECHI YAKA
EECHA RABO YA PAYAR**

¹⁵ Yecha Jerusalem iyarechi Ju ma
yechi lotu aka wok iyarechi Ju ma yechi
lotu aka wok iyarechi moni ya yon otii
tar ma yenya rii pi poy pakachirek, moni
yan awasen awasen toko tar ma yechi
cheyen otiichirek yaka eecha yogotii
sakar. Nurer toko tar ma yechi tiikiiren
eechaba otiichirek sakar. ¹⁶ Worek, rii
yenya anacheker eeta yikadey boboyen
yecha tebel akak yeechi ye i yayare-
nakech. ¹⁷ Worek, rii ma mima yenya
maji pokiichi, rii eecha wor: “God riiti
mashi keyir maji eecha wor: ‘Eeji aka

eeta eyey ma mima yecha God riina maji
ba tawa aka.’ Wowak, kwo hiy yatawa
ma yechi akaga eecha otii tar!”

¹⁸ Worek, harapa opelen otii tar ma ye,
lon maji pokiitar ma ye Jisas riita eecha
otiiir majin meejir. Eena meejichi riina pi
sowakwo nobon eena yesha tar. Worek,
yecha riin akii tar. Eyey ma mima ye
Jisas riita ba tar majin heneba rabochi
kwoya meeji tarek, eena yecha akii tar.

¹⁹ Worek, hogo niy sii nedii sii tarek,
Jisas rii riiti disaipel yechaka eecha aka-
man heechi geenyik ir.

PEK MEN MAJI POKIITAWA MAJI

²⁰ Eeta hediik uhadiirek, yecha nobok
ichari, ye pek men heri sii eeta reekii
siir. Kiipiikaka neejika eyey reekii siir.

²¹ Pita rii otiiir boboyen hikichi rii Jisas
riina eecha wor: “Tisa, na he. Pek men
miita harapoa majin bari sii eeta har!”

²² Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Na
hechi diina na hiki ta. ²³ Miita God ri-
ina hiki siitiichichaney, miita keena diita
kwowun banak, na sokwa somakwotii
tawa pak duru. Miita sokwa tawan bawa
majin miita hiki siitiichichaney, miiti in-
yaka inyapapwa hikiran siiney, iipa mi-
ina God riita otiichikiita. ²⁴ Eena ada
kwona wocho: Miita God riina boboyen
wohechaney, ii na hiki ta, miita eeta
yar. Eecha hiki siitiichinyey, iipa miin
hakiita.

²⁵ “Miita siitii God riina majin ba
tawey, ma por riita kapasek boboyen
miina otiirega, mii riita otiiir boboyen
na abosuchi. Miita eena abosuchiney,
miita howuk tawa Apoko rii miiti
kapasek boboyen abosuchikiita. ²⁶ Mii
anadii ma yecha miina kapasek otii tawa
yon abosuchinan siiney, miiti howuk
tawa Apoko rii miiti kapasek otii tawa
boboyen saka abosuchikiitawak.”

**MA YECHA JISAS RIINA WOHER,
“KAPO NAMA MIINA HISIIR?”**

²⁷ Worek, yecha Jerusalem akamak kawka awasen yar. Jisas rii Ju ma yechi lotu akak i yar chishi tarek, opel otii tar harapa ma ye, lo majin pokiitar ma ye, lotu akan kowu tar apoko saba ma ye riitak yar. ²⁸ Yari, riina woher: “Kapo nama miina hisiirek, diita yon miita otiito? Kapo boy hapaga tawa boboy miitaka tawak, miita diita yon otiito?” ²⁹ Worek, Jisas rii awasen yenya eecha wor: “Ada kwona maji pochin wohek. Kwota ana awasen nagwa nagwa baney, ada kwonapa ana hisiir man wokiita. ³⁰ Ana na wo. Kapo nama Jon riina hisiirek, riita ma mima yenya uku yeechi tar? Kapo God riita hisiirek, kapo mak hisiirek?” ³¹ Yecha meejichi ye awasen awasen ow maji ba tar. Ma kaw ye eecha woher: “Kapo boy majin bak? No awasen baney, ‘God riita riina hisiir,’ rii awasen bak, ‘Worek, boyewak kwo saka Jon riina hiki siitiichirek?’ ³² No awasen baney, ‘Mak hisiir,’ boyega shecha otiik wonyak?” Eyey ma mima yecha eecha hiki tar Jon rii eeta piirapet. Worek, Ju yechi harapa ma yecha ma mima yenya akii tar. ³³ Worek, eena Ju ma yecha Jisas riina awasen eecha wor: “No saka hechawak.” Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Ada eechema kwona wokusakech, nama ana hisiirek, ada diita yon otiito.”

WAIN NOWO MAJI

12 Worek, Jisas rii yenya shiyi tawa majin wor. Rii eecha wor: “Ma por rii tarek, rii wain siik nowo chichi, inyi jichi wain ukun ya harapa awan otichi, hiyiya man siiti kowu aka pochi otiibar. Worek, rii riiti nowon ya yo otii tar ma yenya how har. How heechi rii akar eemek heechi ir. ² Wain siiken siikiir ediik nowo ma rii wakasa ma poren heechirek ir. Nowo ma ri-

iti boboy saga kawen yeechi yayaken nowon ya otii tar ma yenya eena wochirek ir. ³ Rii yarek, nowon yo otii tar ma ye riina yeechi neekiichi pi heechirek rii biish shebo shebo ir. ⁴ Worek, nowo ma rii anadii wakasa ma poren heechirek ir. heechirek ir, nowon otii tar ma ye way eeta ma poren maseken tapachi riin kapasek boboy otiir. ⁵ Worek, nowo ma rii anadii wakasa ma poren kawka heechirek iri yecha riina pi sowakwo har. Yecha nokwapa nokwapa wakasa ma yen eechema kaw pirek, kaw sowakwo har. ⁶ Worek, ma podar dagii rabo taren, heechinak iken otii tari, rii eeta nowo ma riiti rukusii tar yikapwa. Kommas nediiik, worek, nowo ma rii riiti yikapwan nowon otii tar ma yechak heechirek ir. Rii mayama eechema wor: ‘Yichapa eeji yikapwa riita bana majinmeejikiita.’ ⁷ Worek, nowon yak tawa yikapwa rii irek, nowon otii tar ma ye riina hechi awasen awasen maji bachi eechema wor: ‘Dii eeta nowo ma riiti yikapwa. Na ya hawa pi sowakwoken. Sowakwochi nowo eeta nota yak.’ ⁸ Worek, ye yikapwa riina pi sowakwachiniga yeechi nowo tamek ye i rabor.”

⁹ Worek, Jisas rii kawka eechema wor: “Wowak, nowo ma riipa kapo boyen otikiita? Riipa diina otikiita. Riipa yanak, nowon otii tawa ma yen pi sowakwo hamachi nowon riipa yeechi anadii ma kawen hakiita.

¹⁰ “God riita mashi keyir maji chepen kwo kapo eena saka kenyitawak. Diita maji eechema wocho:

‘Kata papan aka yon otii tawa ma yechayeechi rabori, rii sokwa aka mushik mapo seechi papa kepik siir.

¹¹ Eeta boboy eeta Harapa Ma riita otiir. Otiirek, nota hechawey, eeta hadabas kepiwey hecho.”

¹² Yecha Jisas riina yeechiniga pokok jiken otii her. Yecha hikitar Jisas riita shiy tawa majik yenya ba tar. Eena pokok jiken otii tar. Wori ye saka otiirek. Yecha ma mima yenya akiir. Eena saka otiirek. Yecha heechi ir.

**YECHA JISAS RIINA WOHER
TAKIS YAN SIS RIINA HAKIITA**

¹³ Worek, Perisi ma kaw yen Herot riita magwi kaw yen heechirek iri ye i Jisas riitak ir. Jisas riina apo diigiichiniga kapasek boboyen wohechi otiiken eena heechirek ir. ¹⁴ Yecha riitak yari ye riina woher: “Tisa, nota hikitu mii maji siikiineban ba tawa ma. Miita anadii ma mima yecha miina hiki tawa boboyen mii eena hikichi akiikasakech. Harapa hi howuk tawa ma ye karakada sobo tawa ma yen miita yechaka yechaka eecha saniga saniga otiikasakech. Yaho. Miita God riiti nobo siikenen, God riita ma yecha otiiken gegiya tawa boboyen miita eena maji pokiitu. Miita nona na ba: eeta kepi kapo kapasek no noti takis yan Sisa riina boy hak? Nota boy riina haken ii boy sakapa hakiitawak?”

¹⁵ Worek, Jisas rii meejichi yecha riina apo diigii tar majin rii hikichi yenya awasen eecha wor: “Boyewak kwo ana kapasek otii apo diigii diigii hecho? Moni ya pochin na yeechi yaya ana hanak ada hek.” ¹⁶ Worek, ye moni ya pochin yeechi yaya riina mukuchirek, rii yenya eecha woher: “Ii namey mayik tawa? Namey hika eecha tawa?” Worek, ye awasen eecha wor: “Eeta Sisa riiti.” ¹⁷ Worek, Jisas rii eecha wor: “Ii Sisa riiti boboy ii na riina ha. God riiti boboy ii na God riina ha.’ Worek, yecha riita bawa maji meejichi hikichi heneba rabor.

**SANIYEECHI YESOKWA
YICHA TAWA MAJI**

¹⁸ Sadyusi ma kaw ye Jisas riitak yar. Sadyusi ma ye eecha wocho: “Ha

tawa ma ye awasen yesokwakasakech.”

¹⁹ Yecha Jisas riina eecha wor: “Tisa, Moses rii diita lo majin nona keyichir: ‘Ma por rii hanak, mima sii taney, yikapwa biish taney, eeta hana ma riiti yaka kumwoy rii mibiya mima siina sa ya. Yaney rii har ma riiti sen sa por kiyachi.’ ²⁰ Mashi 7 yaka kumwoy ye eecha tar. Ye eecha tarek, yaka rii mima pochin yar. Yari, sii yikapwa saka por kiyarek, rii sobo har. ²¹⁻²² Worek, riiti kumwoy rii way eeta mima siina yar. Yari, sii yikapwa saka por kiyarek, rii sobo har. Nedii ma rii way eeta mima siin yar. Rii sobo harek bor riitaka yar. Eyey 7 yaka kumwoy ye eeta mima siina ya tari hari yikapwa por kiyakasakech. Tarek, komas siita har. ²³ Worek, wonyak, awasen yesokwak tawa nedii sokwanak, har ma ye saniyeechi awasen yesokwanak, kapo nama siina yakiita? Eyey yaka kumwoy ye siina ya hama tar. Eena nota wohecho kapo nama siina yakiita?”

²⁴ Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Kwo hikisha tawak eena kwo majin nagwa nagwa bakasakech. Kwota kapasek hiki tawa boboyen kwo eena hekasakech. God riiti majin kwo God riiti hapaga tawa boboyen kwo eena hekasakech. Eena kwo hikisha bato. ²⁵ Har ma yen God riita yesokwa yichanak, yecha hevenek tawa ejelebaga eecha siikiita. Eecha siinak ma ye miman yakasakech. Mima ye eechaba man yakasakech. ²⁶ Wowak, har man awasen yesokwa yichi majin ada kwona bak. Kwo boy kapo God riiti majin Moses rii keyiri men hik uwuri majin kwo kapo kenyikasakech? Kata noma eecha wocho: God rii Moses riina eecha wor: ‘Ada Ebrahim riiti God, Aisak riiti God, Jekop riiti God.’ ²⁷ Maji mu eecha wocho: Ma ye yenya har ma habato. God riita yenya tawa habato. Wowak, rii tawa ma yechi God.

Kwota hiki tawey, eeta hikishawey tawa boboy!”

GOD RIITI HARAPA LO PODAT

²⁸ Worek, lo majin pokiitar ma por rii eeka tarek, ow majin ba tari, rii mee-jir. Meejichi rii her Jisas rii Sadyusi ma yenya maji kepin awasen ba tarek, rii ya Jisas riina eeta majin woher: “Bwimey lo siita eeta harapa mayaka?” ²⁹ Jisas rii meejichi awasen eecha wor: “Diita lo siita eeta harapa mayaka. Isrel ma kwo ana na meeji! Eeta Harapa Ma kwoti God, riita eeta podarebawey. ³⁰ Wowak, eeta Harapa Ma kwoti God riina kwoti inyaka wopu, kwoti maba tapa, riina na rukusii ta. ³¹ Kommas, God riiti lo pochi diitata: Kwota mayama rukusii tawaga, kwo kwotaka bana bana tawa man no eechaba rukusiiba ta. Akar lo pochi sii piiriina dagiir poyikasakech.”

³² Worek, lo maji pokiitar ma rii Jisas riina eecha wor: “Tisa, miita bawa maji eeta kepiwey. Eeta maji siiken Eeta Harapa Ma rii eeta God podareba wey tawa. Akar god takasakech. ³³ Eena ma rii riiti inyaka wopu, maba tapa God riitaban sa rukusii ta. Riita mayama rukusii tawaga, rii riitaka bana bana tawa man sa eechaba rukusiiba ta. Ma ye diita lo maji upurusen sumowu taney, sii eeta harapa, kepi. Ma ye opelen hik tuku taney, anadii boboyen God riina ha taney, sii eeta harakada.” ³⁴ Kata ma rii nagwa nagwa hiki tawa majin awasen ba tari Jisas rii eena meeji tarin rii riina eecha wor: “Miita God riiti kigdomek bana bana tawa.” Worek, ma ye Jisas riina wohenyen akiir.

JISAS RIITA MA YENYA KRAIST MAJI WOHER MAJI

³⁵ Jisas rii Ju Ma yechi harapa lotu akak maji pokiitari, rii ma mima yenya woher: “Boyega lo majin pokiitar ma ye eecha wocho, eeta Kraist rii Devit riiti

neja siikiita? ³⁶ Eeta Holi Spirit rii Devit riina otiichirek, Devit rii eecha wor: ‘God rii eeji Harapa Ma riina eecha wor: Na ya eeji mama yepak yichanak, Ada miina ow ana pichawa boboyen yeechi piitii neetiichinyak miiti yatii kwuruk seechikiita.’

³⁷ Devit rii Kraist riina eecha habatar, ‘Harapa Ma.’ Wowak, boyega eeta Kraist Devit riiti neja?” Eeta ma mima ye diita majin meeji yechi inyaka kwoya woy hiki ye ir.

JISAS RII LO MAJIN POKIITAR MA YENYA OW POY SIICHI WOR

³⁸ Jisas rii yenya maji pokii tari rii eecha wor: “Lo maji pokii tawa ma yenya na ow poy sii ta. Yecha harapa rikin gworowen ruwuchi chishi ye itaken gegiya tarek, yecha awaba eemek ichawak ma mima ye woshiya ye inyak yechi hin wohowuchichu. Eecha otii tawak yecha eena kwoya woy hik-itu. ³⁹ Yecha lotu aka ichawey, ye i harapa tiikiirek yiken eena gegiyato. Yecha nokusha aken ichawey, ye i eechaba tiikiir kepibak eeka yichu. ⁴⁰ Yecha mibiya mima yenya woshepiichi yechi akan boboyen hiyik yatar. Yecha God riina maji baken otii tari ye woshepiichi harapa maji gworowen batar. Eecha otii tarek, yecha harapa kapan meeji takiita.”

MIBIYA MIMA SIITA GOD RIINA HAR MONI YA MAJI

⁴¹ Jisas rii Ju ma yechi lotu aka moni yan heechi tar eemek bana bana yichar. Bana bana yicharek ma mima yecha yaniga yechi moni yan heechi tar eemek eeka woyetar. Woye tarek, rii hechar. Hecharek, nokwapa nokwapa moni yak tar ma ye yari harapa yan woyer. ⁴² Worek, mibiya mima pochi sii yari, sii moni yan karakada ya pochin woyer. Sii

kiiriisiiposii tar mima. ⁴³Worek, rii riiti disaipel yenya uwa yayar. Yayarek, rii yenya eecha wor: “Ada kwona wocho: diita kiiriisiiposii tawa mibiya mima siita woyer moni ya eeta harapa. Anadii ma ye woyer ya sii eeta karakada. ⁴⁴Boyewak? Moni yaka tawa ma yechi ya kaw anadii tar. Mibiya mima siiti ya kaw takasakech. Eeta sii eyey woyer. Aboboy toko tar moni yan eeta sii eyey har.”

JU MA YECHI LOTU AKAN DIIGII MAJIN BATAR

13 Jisas rii harapa lotu akan heechi icharek, riiti disaipel por rii eecha wor: “Tisa, na he! Diita akan otiir harapa papan kwoya hecho!” ²Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Kwo boy diita akan hecho? Komas eyey papa yen rakiichi rabo poy hamakiita.”

JISAS RII EECHA WOR: KOMAS HARAPA NOMO YATAWA BOBOYEN KIKIR POY TAWA BOBOY SII YAKIITA

³Jisas Oliv Kwowuk eeka yicharek, harapa lotu aka giiriibak tarek, her. Worek, Pita, Jems, Jon, Endru, yechaba Jisas riitak yar. ⁴Yarek, yecha Jisas riina woher: “Nona na ba. Siitayekega diita nediik yakiita? Nona na wo: diita boboy sokwaken otiiney, boy boboyen nona mapo mukuchikiita?”

⁵Worek, Jisas rii yenya maji pokiir: na ow poy sii ta. Ma por iipa kwona woshepiikiita! ⁶Nokwapa nokwapa ma yepa eeta ya eiji hik eecha wokiita: ‘Ada eeta Kraist!’ Eecha baney, ye nokwapa nokwapa man woshepiikiita. ⁷Wowak, kwota ow ana pichawa boboyen harapa meejiiney, bana bana tanak, meejiiney, yapak otiina boboy meejiiney, kwo opoche eena akiitanakech. Diita boboy sii sapa sokwa ta. Wokwa taney, dii eecha wokasakech hama tawa nedii diita yato. Yahoo. ⁸Anadii nosapek tawa

ma yepa anadii eemek tawa man ana pichakiita. Anadii aka tabo yima riiti wakasa ma yepa akar aka tabo yima riiti wakasa man ow ana pichakiita. Eyey eem iipa ninyaw ya takiita. Eecha ha tawa boboy sii yaba takiita. Diita boboy sii mima sii yikapwa yimowuk otiitawaga mapo kapo meejitawaga eeche meejiikiita.

⁹“Kwota keena mayama na ow poy sii ta. Ma kaw ye kwona yeechi anasa takiita. Ma kaw ye kwona yeechi ye i lotu akak pichakiita. Kwota eiji hik aka tabo yima yechi misomak, harapa ma yechi misomak siitiichi hadabas maji kepin yenya sawo takiita. ¹⁰God riiti majin mapo sapa eyey ma mima eyey eemen sawo ta. ¹¹Yecha kwona yeechi anasanak, kwo opoche kwota ba tana majin sayarechi hikik otiitanakech. Yahoo. Eeta nedii yanak, kwona hana majin eena napa ba ta. Kwota bana maji eeta kwotikasakech. Holi Spirit riita wochinak, kwopa ba takiita. ¹²Eeta nedii ma kaw ye yechi yaka kumwoy akar ma yechi tapak howu hanak, yecha pi sowakwokiita. Eepi ye yechi yikapwan eecheba otiikiita. Yikapwa yepa yechi awi eepin diireboyechi otiitawakwokiita. ¹³Eyey ma ye kwona harapa yun ya takiita. Eiji hi kwotaka eeche tawak eena kwona yuyakiita. Wowak, ma por rii eecheba kapa meeji tawa boboyen kiya taney, i hamak tawa nediik siiney, God riita riina yesokwa yichikiita.”

KAPASEK WOY OTII TAWA BOBOY YAKIITA

¹⁴“Kwo komas kapasek woy tawa boboyen hekiita. Sii eem pochik eeka siikiita. Eeka siinak, ii eeta kapasek eeka sii tanak, ii kapasek woy boboy ya gamukiita. (Diita majin kenyi tawey, kwo na hehar meeji) “Eeta nedii yanak, Judia nosapek tawa ma ye sapa heechi

amaba kwowuk i. ¹⁵Ma kaw ye akak tawey ye opoche ya saka aka wok tawa boboyen yar yeechi ye ichanakech. ¹⁶Nowak tana ma kaw yepa opoche i akak yar yechi saket yeechi ye ichanakech. ¹⁷Eeta nedii yikapwa kiya mima yenya harapa inyakapwa mayaka hiki takiita! Yikapwa muku heechi tawa mima yenya harapa inyakapwa mayakan hikiba takiita! ¹⁸Kwota na God riina wohechanak, eeta boboy sii harapa niikiiriya nedii saka yakiitawak. ¹⁹Eeta nedii yak tawa kapasek boboy eeta harapa mayaka woy boboy yakiita. Diita harapa kapasek yikadey boboy sii mashi sokwakasakech. Yaho. Mashi mashi God riita diita nosapen otiir nedii, apa, komas diita kapasek boboy mayaka sii kawka sokwakasakech. ²⁰Eeta Harapa Ma rii diita kapasek nediiin tiimii poyinak, tobo kada siikiita. Riita tiimii poyinan siiney, eyey ma mima ha hamakiita. God riita riiti hisiir ma mima hikichi eena eeta nediiin tiimii poyir.

²¹“Diita nedii yanak, ma por rii kwona diita majin baney, ‘Na he cha. Kraist rii diita diika tawa.’ Kaw eeche wonyey, ‘Na he. Kataka tawa.’ Eeche wonyey, opoche eena hikitanakech. ²²Kraist riiti hik woshepii tawa ma yecha sokwakiita. Woshepii piirapet ye sokwaba takiita. Ye sokwanak, yecha harapa ya kepin otiitakiita. Ye mirakel otiiba takiita. Ye God riita hisiir ma mima yenya woshepiichi kapasek nobon mukuchi taken eena eeche otiikiita. ²³Eena na ow poy sii ta! Ada mapo kwona wor: kapasek boboy komas yanana.”

KOMAS MA YIKAPWA RIIPA YAKIITA

²⁴“Diita kapasek nedii hamanak, eeta ya sii niyiga siinak, niiwiika sii buyakasakech. ²⁵Winyumay yecha eyey sakakiita. Howuka hapaga tawa boboy winyumay eeka tawey, eeta yechi nobon heechikiita. ²⁶Wonyak, eeta

nedii Ma Yikapwa riipa riita hadabas hapaga boboy kepika hejakwoyapoka eeche yanak, uhadiinaga eeche hekiita. ²⁷Wonyak, rii riita ejel yenya heechinak, ye i ya ya tanak, God riita hisiir ma yecha neerer subuk i ya ya ta ye i tawey yenya eyey yeechi yayakiita.”

PEK ME MAJI

²⁸Na meejii ta. Pek me siita sa kwona maji pokiita. Eeta nedii ukuk sowak kiipiika akar kunya henyuwa kwo hecha ya kepi pek otiito. Nabi siik otiito. ²⁹Eeche otiitaweyn kwo na eena eeche hikita diitata: Kapasek boboy sii ya tanak, kwo hikikiita: eeta nediiik rii ya kwotaka eeche bana bana tanak nuberejak siitii takiita. ³⁰Ada kwona maji siiken wocho diita kapasek nedii yanak, eeche tawa ma ye eecheba takiita. ³¹Nerek tawa boboy nosapek tawa boboy sii hamakiita. Wowak, ada ba tawa maji sii hamakasakech. Eecheba takiita.”

DIITA YAK TAWA NEDII MA POR RII HIKIKASAKECH

³²“Diita yak tawa nedii ma por rii hikikasakech. Hevenek tawa ejel ye hekasakech. God riiti yikapwa rii hekasakech. Eeta Apoko God riitaba saniga hecho. ³³Eena kwota na siitii kowu tanak, na ow poy sii ta. Kwo eeta nedii yak tawa nediiin hekasakech. ³⁴Eeta nedii iipa ma akan heechi akar eemek ichawaga, rii riiti wakasa man wochi heechi inyak, yepa kowu takiita. Yecha yechi yon saniga saniga otiitakiita. Nubureja siitii kowu tawa ma riin rii eeche wocho: mii na hehar siitii kowu ta. ³⁵Eena na siitii kowu ta. Ada ma rii ya nedii kwo hekasakech. Kapo hogo sii nediiik yakiita. Kapo niy ediiik, kapo uhadii nediiik, kapo niyiga nediiik yakiita. ³⁶Mii opoche watanakech. Rii

eeta abok ameya yakii takiita! ³⁷Ada kwona maji ba tawey, ada eyey ma mima yenya bato: eyey ow poy sii ta.

**JU HARAPA MA YE JISAS RIINA
SOWAKWOKEN GEGİYATAR**

14 Pasova nokusha a nedii, Yis Biish Tawa Geyen nokusha nedii yadii upurus siichi takiita. Diita nediiik opelen otii tar harapa ma ye, lo majin pokiitar ma ye Jisas riina yeechi veenyichi sokwakwo nobon yesha tar. ²Yecha eecha wor: “Opoche nokusha a nediiik diita boboyen otiitanakech. Ma mima ye eena hechi ow otii ye ikiita.”

**MIMA POCHI SII JISAS RIINA
KWOWA YA TAWA UKUN
MASEKIİK GWOTII POWUR**

³Jisas rii Betani akamak tarek, mashi maba kapasek tar Saimon riiti akak tarek, rii otii atarek, mima pochi sii yar. Sii yari, kwowa yatawa uku kepika eeche neeki yar. Eeta uku hisaw ya toko tawa uku. Eeta hadabas uku kepin woye tar papaga tawa boboy eeka eeche yayar. Yayari, sii tiiriikwochi Jisas riiti masekiik gwotii powur. ⁴Worek, ma kaw ye eeka tarek ye hechi kwotayer. Kwotayechi awasen awasen eeche wor: “Boyewak kata ukun shebo shebo rabowa? ⁵Diita ukun tokoney, 300 dola tokochi eeka yakiiita. Yeechi yayanak kiiriisiiposii tawa man hapoy pakakiita!” Worek, ye diita mima siina ow maji bar. ⁶Worek, Jisas rii eeche wor: “Kwota diita mima siina na heechi. Boyewak kwo siina nomoya boboy otii? Sii ana boboy kepin otiiwa. ⁷Kiiriisiiposii tawa ma ye kwotaka eecheba eecheba tawa. Tawey, kwota kiyatayek wonyey, ii na kiyatay ta. Wowak, ada kwotaka eecheba eecheba takasakech. ⁸Sii keena otiiken otiwey, eeta sii otiiwa. Sii ana eeche otiiwey, ii ada tiiriimok i nediiin sii eena sayarechuwa.

⁹Diita na hiki ta. Eyey eemek eeta God riiti hadabas majin komas eeka sawo tanak, siita otiiwa boboy majin ma ye meeji ye i takiita. Wonyak, siiti hin abosuchikasakech.

**JUDAS RII JISAS RIINA
MAGIİRECHIKEN OTII TAR**

¹⁰Worek, Judas Iskeriot, Jisas riiti disaipel por rii opelen otii tar harapa ma yenya heken ir. Jisas riina yechi tapak howu haken ir. ¹¹Irek, yecha rii bar majin kwoya meejichi riina moni ya ha majin wor. Worek, Judas rii Jisas riina yechi tapak how ha nobon yesha tar.

**JISAS RII RIITI DISAIPEL YECHAKA
EECHA PASOVA NOKUSHA AR**

¹²Yis Biish Tar Gey nokusha atar nedii yarek, Diita nediiik sipsip yin Pasova nokusha aken otii tarek sowakwor. Diita nediiik Jisas riiti disaipel yecha riina woher: “Miita shecha hikituu siitak nota i Pasova nokusha aboboyen sayaretak?” ¹³Worek, Jisas rii disaipel upurusen heechirek ik otiirek rii eeche wor: “Eeta akamak na i yar. Ki i yarenak, ukun siiviichi kiya yatana man kicha nobok jawokiita. Jawonak, riina na sumowu i riita iyar na akak ki napa ibak iyar. ¹⁴Ki iyarebanak aka ma riina wo: “Tisa rii eeche wowa, en aka wo siitak tawa anapa eeji disaipel yechaka eeka Pasova nokusha akiita?” ¹⁵Wonyak, riipa kinya harapa aka won yow mukuchinyak, tiikiir chey boboy eeka tawa. Ki napa sayar.” ¹⁶Worek, eeta disaipel upurus piir i harapa akamak i yarerek, Jisas riita wor majiga piir i eeche her. Worek, piir Pasova nokusha aboboyen sayarchichar. ¹⁷Hogo nedii siirek, Jisas rii riiti disaipel 12 yechaka eeche yar. ¹⁸Yecha cheyek atarek, Jisas rii eeche wor: “Ada kwona wocho, ma por rii diika notaka tawey, riipa ana magiirechikiita. Diita ma rii adaka eeche ato.”

¹⁹Worek, disaipel ye meejichi inyaka kisokwachi yecha saniga Jisas riina wohe ye ichi eeche wor: “Kapo nama? Kapoada?” ²⁰Jisas rii awasen eeche wor: “12 kwotaka tawa ma por riita tapa adaka eeche neebiyak heechinak ye inye eeta ma riita. ²¹Yikapwa riipa hakiita. Wowak, eeta ma rii Ma Yikapwa riina magiirechiwewey, kapsek owuka tawa boboy eeta riitak yakiita. Eeta kepi nokwapa sii diita ma riina saka nokwapa sii yimowu tarek!”

**JISAS RII DISAIPEL YECHAKA
KOMUNIO NOKUSHA AR
NEDIK EEA TASIIR**

²²Yecha atarek, jisas rii geyen yeechi God riina woshiachi reekiichi yenya hapoy pakar. Rii eeche wor: “Na ya ta. Dii eeta eeji maba omu.” ²³Worek, rii wain heebiya yeechi God riina woshiachi yenya harek yecha abar. ²⁴Worek, jisas rii eeche wor: “Dii eeta eeji pi. Ada otiichinyak, eeji pi sakanak nokwapa nokwapa ma mima yenya yesokwa yikiita. Eecha otiinak, rii eeche wocho riita mashi wor maji sii eeta sokwakiita. ²⁵Ada kwona wocho: adadiita wain ukun diita nosapek saka kawka akiitawak. God riiti kigdom yana nediiik eeke ada kawka akiita.” ²⁶Worek, yecha hokwa pochichi heechi Oliv kwowuk eeke ir.

**JISAS RII EECHA WOR: PITA RIITA
JISAS RIITI HIN VEENYIKIITA**

²⁷Jisas rii yenya eeche wor: “God riita mashi keyir maji eeche wocho, ‘God rii sipsip siitii kowu tawa ma riin sowak-wokiita. Wonyak, sipsip ye saka i ye yakiita. Eena iipa kwo akiichi ana heechi ikiita. ²⁸Wonyak ada saniyeechi sokwanak, ada mapo Galili nosapek ikiita.” ²⁹Pita rii meejichi awasen eeche wor: “Ada miina heechikasakech. Anadii disaipel yecha miina heechik wonyey iipa

heechikiita.” ³⁰Worek, Jisas rii Pita riina eeche wor: “Miita na hiki! Apochok rii upurus uhadiik wo nediiik yanak, mipa piiriichareche eeche wokiita: ‘Ada riina hekasakech.’” ³¹Pita rii meejichi harapa eeche wor: “Ada saka eeche wokiitawak: ‘An Jisas riina hekasakech.’ Ada miitaka sicha eeche hakiita!” Worek, anadii disaipel ye eeche babar.

**JISAS RII GETSEMANI EEMEK
GOD RIINA MAJI BA TAR**

³²Worek, yecha eemek podatek, siiti he Getsemani, eeke iyarer. Iyarek, Jisas rii riiti disaipel yenya eeche wor: “Kwo diika a yinyak, ada i God riina maji bak.” ³³⁻³⁴Worek, rii, Pita, Jems, Jon, yenya yeechi ye ibar. Worek, riiti maba harapa nomo mayak yarek, rii yenya eeche wor: “Eeji inyaka harapa nomon yato. Nomo yatawa boboy eeta ana oti dagiir poyekiita. Eena diika na siitii kowu ta.” ³⁵Worek, rii yenya heechi i nosapek sakachi rii God riina maji bar. Rii God riina woheri diita kapa meejik tawa boboy Jisas riitak yak otiiri eena taviyek eena woher. ³⁶Rii Apokon riina eeche woher: “Apoko! Miita keena eyey nokwapa nokwapa boboyen otiikiita. Diita kapa meeji tawa heebiyen adak na yeechi rabo. Wowak, eeji yokasakech. Eeta miiti keena yo. Miita ana otiichik wonyey eena na otiichi.

³⁷Worek, Jisas rii disaipel piiriichareka eeche ya her. Ya heri yecha watarek, herek, Pita riina eeche wor: “Saimon, mii boyewak wato? Miita saka nedii pochi siitii kowu tawak?” ³⁸Worek, rii yenya eeche wor: “Na ow poy siichi siitii kowu ta. Na God riina maji ba ta. Kwo opoche tiipiikeyineechi sakatanakech. Eeta spirit rii eeta kiki sowa. Maba siita paye tawey, saka kiki siikiitawak.

³⁹Worek, rii awasen i kawka Apoko riina maji ba tari, mapo bar maji ban

iiban kawka bar. ⁴⁰Worek, rii riiti disaipel yechak awasen heechi ya heri riiti disaipel ye kawka watar. Miy harapa meejiir. Worek, eena ye boy majin riina woken wonyak.

⁴¹Worek, rii kawka ya yenya heri ye waterek, rii eeche wor: “Kwo opoy wabato? Eetayo! Eeta nedii yawa. Na he. Ma Yikapwa riin kapasek oti tawa ma yechi tapak how hakiita. ⁴²Na wokwa. Hawa ik. Na he. Ana magiirechichawa ma rii yawa!”

JUDAS RII JISAS RIINA KAPASEK OTII TAWA MA YECHI TAPAK HOW HAR

⁴³Jisas rii ba tarek, Judas, Jisas riiti disaipel por, rii yar. Nokwapa nokwapa ma ye riitaka eeche yari, eekika kubuka eeche neeki neeki yar. Opelen oti tar harapa ma ye, lo majin pokiitar ma ye, lotu akan kwo tar apoko saba ma ye yenya wochirek irek, eena ye yar.

⁴⁴Eeta Jisas riina magiirechir ma rii maji pochin wor: “Kwota yak oti tawa ma riina ada omore amoreney, eeta ta Jisas riita. Kwota na neeki riina yeechi ye hehar siitii kowu.”

⁴⁵Worek, Judas rii ya Jisas riitak i eeche wor: “Tisa!” Worek, riita riina omore amorer. ⁴⁶Worek, yecha Jisas riina yeechi kiikiiriina neekiir.

⁴⁷Ma por rii yechaka eeche siitii tari rii riiti eekin hey huguruku yeechi opelen oti tar harapa ma riiti wakasa ma por riiti mabiyani tiimii rabor. ⁴⁸Worek, Jisas rii yar ma yenya eeche wor: “Kwota ana yak yawey, kwo boyak eekika kubuka eeche neeki yawa? Kwo ya hiyiya tawa man ya tawaga eeche yaken yawa. ⁴⁹Eechaba eechaba nedii ada harapa lotu akak kwotaka tarek, kwona maji ada pokiitari, kwo ana jecha neeki kiikiiriineechi yayakasakech. God riiti mashi keyi maji sapa sokwa.” ⁵⁰Worek, disaipel ye Jisas riitaban heechi akii ir.

MA POR HADIIYEEY MA RII AKII IR

⁵¹⁻⁵²Hadiiyey ma por eeke tari, apoma riki podar tarin, rii Jisas riina sumowu tar. Yecha riina how yak otiiri rii siivatabi apoman how neekiiri rii kwoyava pochi shebo shebo heechi akii ir.

YE JISAS RIINA KAUNSI MA YECHAK YE I ANASAR

⁵³Worek, yecha Jisas riina opelen oti tar harapa ma podar riiti akak ye ir. Opelen oti tar harapa ma ye, apoko saba ma ye, lo maji pokiitar ma ye eeke ya yopo wuchi yiken oti tar. ⁵⁴Eeche oti tarek, Pita rii jisas riina sumowu tari, yepak tar. Iri, rii i opelen oti tar harapa ma riiti akan jichar inyik wok iyarer. Iyarechi rii ow ana picharin siitii kowu tar ma yechaka eeche yichar. Yicharek, rii hi tukuchi yi waretar.

⁵⁵Worek, opelen oti tar harapa ma ye, kaunsil ma ye Jisas riina sowakwo nobon eena yesha tari, ye yesha hipiir. Ba diimanak riina sowakwo nobokasakech. Ba diima maji tarin ye woshepii majin eena bar. ⁵⁶Ma kaw akar ba diima maji barek kaw akar maji bar. ⁵⁷Worek, ma kaw ye siitiichi Jisas riina diita woshepii majin eeche wor: ⁵⁸“Riita diita majin bari, nota meeji tar, ‘Ada diita God riiti akan mak otiiri, ada diigiichi ada yadii piiriichar siinak akaren oti tanak saka ma yechi tapak otiikiitawak.”” ⁵⁹Diita majin yecha bari, podatebakasakech.

⁶⁰Opelen oti tar harapa ma podar rii eyey ma misomak siitiichi Jisas riina diita majin wohechar: “Yecha miina maji ba diima tawey, miipa boy diita majin wohechar: “Yecha miina maji ba diima tawey, miipa boy saka sen bakiitawak?”” ⁶¹Worek, Jisas rii yenya maji awasen bakasakech. Riikuja diimiir. Worek, eeta opelen oti tar harapa ma rii kawka

Jisas riina woher: “Mii boy kapo eeta Kraist? Mii boy kapo God riiti Yikapwa? ⁶²Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Ayo. Kwopa hekiita. Ma Yikapwa rii Hapaga Tawa God riiti mama yepak yow yikiita. Yichi riipa nerek tawa hejakwoy-apeka eecha ya sakiita!” ⁶³Opelen otii tar harapa ma rii meejichi kwotayechi riiti ruwu tar rikin neeki woyarechi eecha wor: “Boyewak no maji ba diima tawa man yeshato? ⁶⁴Kwo riita kapasek bawa majin meejiwa. Ii kwo shecha hikitu?” Yecha eyey eecha wor: “Rii kapasek boboy otii tawak, rii sa he.

⁶⁵Worek, kaw ye Jisas riina sogwiyak piirek, siivatabi yeechi misoma ri eeka jir. Jichi riina pir. Pichi ye eecha wor: “Nama miina piwa?” Worek, siitii kowu tar ma ye riin pibar.

PITA RII Eecha WOR: ADA JISAS RIINA HEKASAKECH

⁶⁶Pita rii inyika tar eemek eeka tarek, opelen otii tar harapa ma podar riiti wakasa ma pochi siita yar. ⁶⁷Sii yari, Pita riita hik siitii war tarek, sii riina riiti misoman hehar he siitiichi sii eecha wor, “Miita Nasaret Jisas riitaka taba tar.” ⁶⁸Rii meejichi woshepii majin wor: “Yaho. Nija bawa maji ada meejikasakech.” Worek, rii heechi sabak ir. Irek, apochok aya wor. ⁶⁹Worek, eeta mima sii eeka riina kawka her. Herek, sii anadii ma siitii tari yenya eecha wor: “Rii por doreba!” ⁷⁰Worek, Pita rii meejichi woshepii maji kawka bar. Worek, komas anadii siitii tar ma yecha Pita riina kawka eecha wor: “Mii opoche woshepii tanakech. Rii por doreta miita. Mii Galili nosapek tar ma.” ⁷¹Worek, Pita rii maji kapasek bachi saba howuchi eecha wor: “Kwota kata ma riina ba tawey ada riina hekasakech!” ⁷²Worek, apochok kawka wor. Worek, Pita rii hikichi Jisas riita bar majin. Jisas rii mashi eecha wor: “Apochoch aya upurus wo

nediik miipa eeji hin piiriichar nedii veenyikiita.” Worek, rii hikichi rii eeta harapa keya tar.

YECHA JISAS RIINA PAILAT YE IR

15 Worek, uhadiirek, opelen otii tar harapa ma ye, apoko saba ma ye, lo majin pokiitar ma ye, kaunsil ma ye ya yopo wuchi maji apo diigiichi ye otii hamar. Worek, ye sen pokok Jisas riiti tapan jir. Jichi riina ye i Pailat riiti tapak how har. ²Worek, Pailat rii Jisas riina woher: “Mii boy Ju ma yechi aka tabo yima?” Jisas rii eecha wor: “Eeta mii wocho.” ³Worek, opelen otii tar har ma ye nokwapa nokwapa majin Jisas riitaban ba diima tar. ⁴Ba diima tarek, eena Pailat rii way Jisas riina maji kawka woher: “Boyewak mii saka maji awasen bawak? Yecha miina nokwapa nokwapa ba diima majin bato.” ⁵Worek, Jisas rii maji sen bakasakech siitii meejiba tarek, eena Pailat rii hechi rii negiirabor.

YECHA JISAS RIINA BA DIIMANIGA HAK OTII TAR

⁶Pasova noku sha a nediiik Pailat rii ma mima ye wohechar man Pailat rii heemachicharek ichar. Dii eeta Pailat riita otii tar abo. ⁷Eeta nedii ma por rii poko ji tari riiti hi Barabas. Mashi Barabas rii ow otii ye i tarek, rii ma poren sowakwor. Eena rii anadii ow otii ye i tar ma yechaka eecha poko ji tar. Yecha gavman ma yenya pik otii tarek, ye eena poko ji tar. ⁸Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye Pailat eecha otii tawa boboyen eena woheken ya yopo wuchi yichar. ⁹Worek, Pailat rii yenya eecha woher: “Kwo boy eecha gegiyato ada Ju ma yechi aka tabo yiman heemachinyak iken kwo eena hikitu?” ¹⁰Paillat rii hehar hiki tar nokwapa nokwapa Ju ma ye Jisas riina sumowu tari, opelen otii tar harapa ma ye eena hechi harapa yun yatar. Eena yecha Jisas ri-

ina riiti tapak how har. Eena Pailat rii yatar Ju ma yenya woher, “Naman ada heemachinyak ik?” ¹¹ Worek, ope-len otii tar harapa ma ye ma mima yechi wopun saboyer. Pailat riina wohenyak riita Barabas riina heemachinyak iken eena otii tar. ¹² Worek, Pailat rii ma mima yenya kawka eeche wor: “Ada eeche otiiney, kwo boy eeche hikitu ada boy Ju ma yechi aka tabo yima riina shecha otiiiken?” ¹³ Ye awasen uwar: “Na mek ji siitiichi!” ¹⁴ Pailat eeche woher: “Boyewak. Rii boy boboy kapaseken otii tarek?” Ye meejichi kawka harapa uwar: “Mek na ji siitiichi!” ¹⁵ Worek, Pailat rii ma mima yechi inyaka wopun yecha podatebak hikichi i nobon eena Barabas riina heemachirek ir. Worek, Pailat rii eeche otiierek, ye Jisas riina kubu pichi, ye riina mek ji siitiichir.

OW ANA PICHAWA MA YE JISAS RIINA WOSOBOY KAPASEK OTII TAR

¹⁶ Worek, ow ana pichar ma ye Jisas riina yeechi gavman harapa riiti aka inyik ye ir. Ye iri, anadii ow ana pichar ma yen uwar. ¹⁷ Worek, ye nayim siik tawa saket yeechi Jisas riina ruwuchi yamik tar pokon yeechi yaya shagur veechi riiti masekiik ruwuchir. ¹⁸ Worek, ye riina woshiachi eeche wor: “Sen, mi Ju ma yechi aka tabo yima!” ¹⁹ Ye kubu yeechi riiti masiiken pichi sog-wiyak piichi yecha yatii bogok putiichi yi yichi anemeshero ko boboyen otii. ²⁰ Wosoboy hamarek, ye riina ruwuchir nayim siik tar saket kwoyava yeechi ritin awasen ruwuchir. Worek, ye riina yeechi mek ji siitiichik otii tar eemek ye ir.

YECHA JISAS RIINA MEK JI SIITIICHIR

²¹ Yecha nobok icharek, i ma poren jawor. Riiti hi Saimon. Rii tar eem Sairini.

Riita Aleksanda, Rupus piiriiti eepi. Rii harapa akamak iyareken ir. Ik icharek, yecha riina yeechi Jisas riiti men Saimon riina heechi, wo hapachi heechirek, rii kiya ichar.

²² Yecha Jisas riina eem pochik ye ir. Siiti hi Golgata. Eeta maji siin eeche habato: Masiik hapa. ²³ Worek, ye wain ukun yeechi miir marasin ukuka eeche gwotiichi yaya Jisas riina how har. How hari, Jisas rii yeechi akasakech. ²⁴ Worek, ye riina eeta mek ji siitiichir. Worek, ye riiti siivatabin yeechi satu anamesherokoken eena ye i yayar.

²⁵ Niyega yadiik yecha riina mek ji siitiichir. ²⁶ Riina ba diimar majin howuk keyiri eeche wocho: “Rii Ju Ma Yechi Aka Tabo Yima.” ²⁷ Yecha ma upurus hiyi yatar ow ana pichar ma upurus piiriina mek ji siitiichibar. Poren mama yepak jirek, poren yeeji yepak jir. ²⁸ Eecha otiierek mashi keyir maji sii siiken sokwari, sii eeche wor: “Yecha riina ma kapasek otii tarika eeche kenyichi haba tar.”

²⁹ Ma mima ye ya hechichi ichari, ye wosoboyechichi wokwoyachichi masiik wamar wamaya icharecha eeche tenyecharecha wochar: “Mii eeche wochar harapa lotu akan ada diigiichi yadii piiriichar siinak ada kawka otiiichi yesokwakiita!” ³⁰ Apa mii men na heechi ya saka mayama yesokwa yichi!” ³¹ Opelen otii tar harapa ma ye, lo maji pokiitar ma ye ya eechaba Jisas riina wohega wosoboye tar. Ye awasen awasen eeche wor: “Rii anadii man yesokwari, apa rii mayama yesokwakasakech!” ³² Nota na hecha kapo Kraist rii, Isrel aka tabo yima rii mek taweyn heechi muk ya sakaney, nota riina hiki siitiichikiita!” Anadii ma upurus mek ji siitiichibari piir Jisas riina eechaba wosoboyer.

JISAS RIITA HAR

³³Yadii nediik eeta niy siir. Eyye eemek eeka niy sii hamar. Ya yey nediik eeka hamar. ³⁴Hamarek, Jisas rii harapa uwachi eecha wor: “Eloy, Eoy, ama sabaktani?” Diita majin nota dareboyeri sii eecha wocho: Eeji God, Eeji God, boyewak mii ana heechi ir?” ³⁵Worek, ma kaw ye eeka tarek, ye eena meejichi eecha wor: “Na meeji. Riita Ilaija riina habachi uwato!” ³⁶Ma por rii ya uku shiki a tawa boboyen yeechi wain sukuk kiiviichi mek jichi how Jisas riiti kujak neekichi eecha wor: “Na kowu ta. Nota hechakiita kapo Ilaija rii riina yeechi ya sakaken yato!” ³⁷Worek, Jisas rii harapa uwachi eeta kiiriidiichir.

³⁸Worek, harapa siivatabi harapa lotu akak tayechi tari, rii eeta nediik piikiichi upurus sakar. Howuk mapo piikii ya sakar. ³⁹Ami ow ana pichar ma yechi harapa ma rii meka bana bana siitii tarek, Jisas riita uwachi kiiriidiichirin her. Hechi rii eecha wor: “Diita ma rii eeta siikiin God riiti yikapwa.” ⁴⁰Mima kaw ye eeka tari, yapa siimaka hebar. Magdala akama Maria sii yechaka tar. Karakada Jems, Josis piiriiti awi, siiti hi Maria, sii, Salomi sii yechaka eecha taba tar. ⁴¹Jisas rii Galili nosapek icharek, kata mima ye riina sumowuniga kiyatayeniga eecha ibatar. Anadii mima nokwapa nokwapa tar. Ye eechaba Jisas riitaka Jerusalem akamak i yow ba tar.

YECHA JISAS RIINA YEECHI YE I TIIRIIMO SUPUK SEECHIR

⁴²Hogo sii nediik yarek, Arimatia Josep rii yar. ⁴³Riiti hi kepi tar. Rii kaunsil ma tar. Rii God riiti kigdomen kowu tar. Eeta nediin sayar tar. Eena Josep rii Pailat ritak anabeyichi i Jisas riiti maban yeechi ye i majin woher. ⁴⁴Worek, Pailat rii Jisas riita har majin meejichi negerabor.

Worek, Pailat rii ami ow ana pichar harapa ma riina uwa yayachi woher: “Jisas rii boy ha siiken har?” ⁴⁵Pailat rii ami ma riiti maji meejichi rii Josep riina eecha wor: “Riiti maban miita keena yeechi ye i.” ⁴⁶Worek, Josep rii apoman rikin tokochi maban yeechi ya sakari, rikik jichi tiiriimo supu pochik eeka ye i seechir. Eeta tiiriimo supu papan kwotitar. Seechirek, ye papa poren ye i supu nobon dasiipoyer. ⁴⁷Magdala Maria sii, Maria, Josis riiti awi, siita piiriita otii boboyen her. Piiriita Jisas riina ye i seechir eemen her.

JISAS RII SANIYEECHI AWASEN YA SOKWAR

16 Aka ma siitii tawa nedii hamarek, Magdala Maria sii, Maria, Jems riiti awi sii Salomi sii yecha kwowa ya tawa boboyen tokochi Jisas riiti maban neekiken otii tar. ²Uhadiirek, Sande niyegak yecha tiiriimo supun hek ir. ³Ye nobon icharek ye awasen awasen eecha wor: “Kapo nama ye kata supun dasiipii tawa papan nona jeyigwo ichikiita?” ⁴Eeta papa eeta harapa. Eena ye eecha wochar. Worek, ye i yarechi mow her eeta papan tagwa seechi tarek her. ⁵Worek, ye i supuk yar her hadiyyey yikapwa rii Jisas riina seechir mama yepak eeka yichar. Rii apoma tawa rikin ruwuchi yichar. Herek, ye eena harapa negerabor. ⁶Worek, yichar ma rii eecha wor: “Opoche negerabotanakech. Kwo Nasaret Jisas riina yeshato. Riina mek ji siitiichir. Wowak, rii saka diika tawak. Rii saniyeechi awasen sokwar. Na he! Riina seechi tar eem diitata. Na he. ⁷Kwo ne i. Ada bana maji riiti disaipel yen Pita riitaka napa yen eecha sawo. Jisas rii Galili nosapek mapo heechi ichu. Kwona mapo worega napa eecha riina eeka i he.” ⁸Worek, ye heechi geenyik ameya iyarer. Ye harapa nubunuburek, eena

ameya i yarer. Worek, ye iri anadii man sawokasakech. Ye harapa akii tar.

**MAGDALA MARIA SII
JISAS RIINA HER**

⁹Sande uhadiirek, Jisas rii saniyeechi sokwar. Sokwarek, rii Magdala Maria si-itak yarek, siita riina mapo her. Mashii eeta mima siin Jisas rii 7 spirit kapaseken yeechi rabor mima. ¹⁰⁻¹¹Sii hechi sii Jisas riitaka eecha yo oti chishi tar ma yenya sawo tar. Sii yechak yarek, ye inyapawa hikirek eena keya tarek, sii ya yenya eecha wor: “Jisas rii saniyeechi sokwa tawak, an her.” Ye meejichi eena saka hiki siitiichirek.

**JISAS RII DISAIPEL UPURUSEN
PIIRITAK YAREK, PIIR RIINA HER**

¹²Worek, anadii Jisas riina sumowu-tar ma upurus piir akaman heechi akar eemek icharek, Jisas rii piiriina akar yikadey mabak siichi i piiriin mukuchir. ¹³Worek, piir awasen akamak heechi yar. Yarek, piir anadii riina sumowu tar ma yenya her boboyen piir eena sawor. Sawori, yecha saka eena hikirek.

**JISAS RII MAYAMA 11 DISAIPEL
YENYA MUKUCHIR**

¹⁴Komas 11 disaipele ye oti atarek, Jisas rii mayama yenya eeka mukuchir.

Rii yenya majin wosawor. Yecha eena inyaka saka hiki siitiichirek. Yechi marenoku hapaga tar. Ma kaw ye Jisas riita sokwar maban heri, yenya eena sawori ye saka hiki siitiichirek. Eena Jisas rii yenya majin wosawor. ¹⁵Rii yenya eecha wor: “Kwo na i. God riiti hadabas majin eyey nosapek tawa man napa sawo ye i ta. ¹⁶Kata ma rii Jisas riina hiki siitiichichaney, riipa riina yesokwa yichikiita. Riina uku yeechikiita. Ma ye Jisas riina hiki siitiichinyan siiney, iipa rii sii siiken siikiita. ¹⁷Jisas riina hiki siitiichichana ma yen diita mukuchichawa hapaga boboyen yenya hakiita. Eeji hik yecha kapasek spirit yeechi rabokiita. Yecha akar saniga majin bakiita. ¹⁸Ye hopun yeechi neekiney, kapasek ukun aney, yecha saka kapasek siikiitawak. Ye yechi tapak hak oti tana man neeki taney, ye eeta kepi siikiita.”

¹⁹Harapa Jisas rii yenya maji ba hamarek, God riita riina yeechi hevenek ye yowur. Ye yowurek, rii God riiti mama yepak eeka yir. ²⁰Worek, eeta disaipele ye eyey eemek i ye ya tarek yecha God riiti maji ye i tar. Eeta Harapa Ma rii yenya kiyatay tarek, hapaga boboyeka ye eecha oti tar. Oti tari eeta mukuchir eeta yecha sawo tar maji sii eeta siiken.

LUK

Luk Riita keyir Maji Kepi

LUK RIITA DIITA MAJIN TIYOPILAS RIINA HEECHIREK YAR

1 Tiyopilas, sen. Nokwapa nokwapa ma ye notaka tar otiir boboyen ye eena je keyi hechar. ²Tasiir nedii ma yecha diita boboy hechi sawotar. Sawotarek, keyir ma yecha meejichi keyi tar. Nota eechaba meejir. ³Meejitarek, ada diita boboyen mashi na apa hehar hikichiniga an apa hikitu eeta kepi ada diita meejir maji miina hehar keyichik. ⁴Miipa miina maji poko tar majin miipa hehar siikiin hikiken, eena ada miina diita majin keyichichu.

UKU YEECHIR JON RIINA YIMOWUR MAJI

⁵Eeta nedii Herot riita Judia aka tabo yima tarek opelen oti tar ma por tar. Riiti he eeta Sekaraia. Riiti opelen oti tar magwi, eeta Abaisa. Riiti mima siiti he eeta Ilisabet. Siiti magwi ye eeta Eron riiti magwi. ⁶Piiriita tarek, piiriita yo kepin oti tarek, God riita her. Piiriita God riiti lon, riiti majin hehar somowutar. ⁷Piiriita yikapwa biish. Siita makwo ma tar. Eena yikapwa biish. Piiriita apoko saba siir.

⁸Nedii pochi Sekaraia rii opelen otiitar ma tari, rii God riiti yon oti tar. Riiti yo nedii tarek, rii otiitar. ⁹Opelen oti tar ma yechi oti tar abon riita somowu tari, aboga hisiiri, riita God riiti aka wok ichiniga kwowa ya tar boboyen cheyek tukutar. ¹⁰Tukutar nedii ma mima ye sabak tarek, ye God riina maji batar. ¹¹Maji batarek, Sekaraia riita kwowa ya tawa boboyen tukutar cheyek mam yepak siiti tarek, God riiti ejel por rii

riitak yar. ¹²Yarek, Sekaraia rii hechi nubu nubuchi akiir.

¹³Akiirek, ejel rii eecha wor, “Sekaraia, opoche akiitanakech. Good riita miiti woher majin meejirek, miiti mima Ilisabet, siita hoye yikapwan yimowukiita. Yimowunak, riiti hin napa eecha haba ta, Jon. ¹⁴Diita yikapwa riin yimowunak kichi inyaka kwoya hikikiita. Nokwapa nokwapa ma mima yechi inyaka kwoyawoy hikitakiita. ¹⁵God riita riina mey maka hewak, riita harapa ma siikiita. Riita wiski, wain akasakech. Riina yimowunak, Holi Spirit riina takiikiisiitakiita. ¹⁶Riita nokwapa nokwapa Isrel ma mima yenya yechi Harapa yechi God riina awasen dareboyekiita. ¹⁷Ilaija riita God riitaka hapaga ichawaga, diita ma rii eechaba God riiti miy somak ikiita. Riita apoko yenya yaya yechi yikapwaka eecha heechikiita. God riina nasowoye tawa ma yen riipa dareboytakiita. Dareboy tanak, ye inyaka kepi hiki tawa ma yechi inyakan yakiita. Riipa God riiti ma miman Harapa riina sayarechikiita.”

¹⁸Sekaraia rii ejel riina wor, “Boyega ada hikikiita diita maji siikiin batawey? Ada apoko saba ma siir. Eji mima eeta apoko saba siibar.” ¹⁹Ejel rii riina awasen wor, “Ada Gebriel. Ada God riiti miy somak siitiito. Diita hadabas majin miina sawoken eena riita ana heechirek yar. ²⁰Wowak, ada sawowa maji eeta God riiti nedii sokwakiita. Miita ada bawa majin meejikasakech. Eena miiti kuja diimiikiita. Miita saka hiki siitiichiwak, eena miita kuja saka bakiitawak. Ada miina bawa maji komas siikiin sokwanak, miita kawka kuja bakiita.”

²¹Diita nedii ma mima yecha Sekaraia riina kowutar. Kowuchiniga yecha hikichi kapo boyewak rii God riiti lotu akak eechaba eechaba tar. ²²Riita sabak yarek, rii yenya maji saka batarek, rii abatar. Eena yecha hikitar rii anada

boboyen lotu akak eeka her. Maji saka worek, rii tapabak maji mukuchir. ²³ Sekaraia riiti lotu akak yo otii nedii hamachi rii riiti akak awasen ir. ²⁴ Kommas riiti mima, Ilisabet, sii yikapwan kiyatar. Kiyaniga sii siiti akak niiwiika yokotapa eeka siir. ²⁵ Sii eecha wor, “Apa eeta Harapa rii ana kwoya hecho. Apa riita eeji hiibiyen yeechi rabowa.”

JISAS RIINA YIMOWUR MAJI

²⁶ Ilisabet sii 6 niiwiika yikapwa poche kiyatarek, God rrita ejel Gebriel riina heechirek ir. Galili nosape akaman siiti hi Nasaret, eeka heechirek ir. ²⁷ Irek, omunyegu mima pochin siitaka yar. Ma por tarek, riiti hi, Josep, riita yak tawa miman eena hisiir. Josep riiti wayega eeta Devit. Omunyegu mima siiti hi eeta Maria. ²⁸ Eeta ejel rii siitaka yarek, rii siin eecha wor, “Sen apa. Na eshar ta. Eeta Harapa nijaka tawa. Tawak, rii ninya rukusiichiniga yeyada har.” ²⁹ Maria siita ejel sawotar maji meejichi nubu nubu tarek, sii maji mun hiki tar. ³⁰ Worek, ejel rii siina eecha wor, “Maria, nija opoche akiitanakech. God riita ninya keena harapa rukusiito ³¹ Nija awi siikiita. Nija awi siinak, hoye yikapwan yimowukiita. Yimowunak, riiti hi Jisas na haba ta. ³² Rii harapa siikiita. Riina harapa howuk tawa God rii yikapwa habatakiita. Eeta God riita riina aka tabo yiman otikiita. Riiti wayega, Devit rii tarega, rii eechaba takiita. ³³ Tanak, rii Jekop riiti yakapwan eechaba eechaba neeki yesokwakiita. Riiti kigdom eechaba eechaba takiita. Hamakasakech. ³⁴ Worek, Maria sii meejichi ejel riina wor, “Ada omunyegu mima tawa. Ada makasakech. Boyega diita boboyen ada

siikiita?” ³⁵ Eeta ejel awasen wor, “Eeta Holi Spirit riita nijaka yakiita. Yanak, God riiti hapaga otii tawa boboy ninya gamukiita. Eena diita kepi yikapwa riina God Riiti Yikapwan habatakiita. ³⁶ Niji yakaa, Ilisabet, siina na hiki ta. Sii eeta apoko saba mima siir. Siirek, ma ye eecha wocho, sii keena yakapwan saka yimowukiitawak. Wowak, sii yikapwan kiyato. Yokotapa abo yokotapa pochi niwiika siir. ³⁷ God rrita eyey boboy keena otikiita.” ³⁸ Maria sii eecha wor, “Ada Harapa riiti yo otiitawa wakasa mima. Miita bawa majin wowey, sa way ta.” Worek, ejel rii heechi ir.

MARIA SII ILISABET HEKEN YAR MAJI

³⁹ Kommas Maria sii boboyen sayarechi ameya heechi kwowuk tar eemek heechi ir. Judia nosapek ir. ⁴⁰ Sekaraia, Ilisabet piiriiti akak ir. I hechi Ilisabet siina woshiar. ⁴¹ Woshiarek, Ilisabet sii meejirek, eeta yikapwa rii siiti biik tari, nyegiirabor. Holi Spirit rii yarek, Ilisabet siina takiikiisiirek, ⁴² sii harapa uwar, “Nija akar eyey mimaka tari, God riita nijaban keena rukusiito. God riita niji yikapwan keena rukusiito. ⁴³ Boyewak diita boboy eeta ana yawak, eeji Harapa riiti nokwapa ana hek yawa? ⁴⁴ Ada nija ana woshiar majin meejiwak eeji yikapwa eeji biik tari, ameya rii kwoya woy hikichi, nyegiirabor. ⁴⁵ Nija God riita ninya wochirek yar majin sokwaken hiki siitiichiwey, niji inyaka kwoya woy hikikiita.”

MARIA SII HOKWA CHICHAR

⁴⁶ Maria sii eecha wor, “Eeji wopu eeta Harapa riiti hin yesokwato. ⁴⁷ Eeji yesokwa yichi tawa God riita otirek, eeji inyaka eeta kwoya woy hikitu.

⁴⁸ Ada God riiti kubuchey wakasa mima tawey, rii ana hikitar.

Apa na komas eyey ma mima yecha eecha habatakiita:

Ada eeta God riita rukusii tawa mima.

⁴⁹ Harapa otii tawa God riita harapa boboyen ana otiiichiharek eena ana eecha habatar.

Rii ti hi eeta Holi.

⁵⁰ Ma mima mukaw mashi tarek, apa tawak, komas

tabatawak, riita riiti hehar otii tawa boboyen eena

God riina akii tawa man eena mukuchichu.

⁵¹ Riita riiti hapaga tawa tapan mukuchir.

Wohipi tawa ma yechi inyaka otii hiki tawa boboy

otiierek, riita yenya otii poy pakar.

⁵² Rii harapa akii tabo yima yenya dagiir poyer.

Wok woy tawa ma yenya riita yesokwar.

⁵³ Rii eecha ha tawa ma yenya hadabas aboboyen

takiikiisiir.

Ye yaka tawa ma yenya wochirek ye sobo ir.

⁵⁴ Riita noti wayega yenya wotar majin rii yesokwar.

Riiti wakasa ma, Isrel, yenya rii kiyatayek yar.

⁵⁵ Rii Ebrahim riina hehar rukusii tari saka abosuchirek,

Rii Ebrahim riiti yikapwan yenya eechaba eechaba

saka abosuchiterek.”

⁵⁶ Worek, Maria siitaq niiwiika piiri-ichar kaka siirek, sii Ilisabet siina heechi siiti akamaka awasen ir.

UKU YEECHIR JON RIINA YIMOWUR

⁵⁷ Ilisabet yimowur nediik yarek, sii hoyey yikapwan yimowur.

⁵⁸ Yimowurek, siiti bana bana tar ma siiti magwi Harapa riita siina kepi otiitar boboyen ye meejichi yaniga siitaka maji kwoyawoy batar.

⁵⁹ Yikapwa rii 8 yadii tarek, yecha sapi dagii rabok yar. Yarek, yecha riina hin habak Sekaraia apoko riiti hin, eena waga habatar.

⁶⁰ Worek, riiti awi eecha wor, “Yaho. Sekaraia habakasakech. Riiti hi eeta Jon.”

⁶¹ Yecha awasen siina eecha wor, “Niji magapana diita yikadey hi takasakech.”

⁶² Worek, yecha eepi riina tapa maji batawak woher, “Kapo boy riiti hin habatakiita?”

⁶³ Worek, Sekaraia riita jeyn yaken woher. Wohechi keyirin kadiirek eecha wor, “Riiti hi eeta Jon.”

Worek, eyey nyegiirabor. ⁶⁴ Eeta nedii Sekaraia rii kawka maji sokwarek kawka maji batar.

Baniga, rii God riiti hin yesokwatar. ⁶⁵ Worek, bana bana tar ma ye harapa akii tar.

Worek, diita otiir boboy Judia kwowu tar eemek eeka i ye ya tar.

⁶⁶ Eyey ma mima ye meejichi hikichi woher, “Kapo boy diita yikapwa riipa boy siikiita?”

Eeta geenyek siir God riiti hapaga boboy eeta yikapwa riitaka siir.

SEKARAIA RIITI KOMAS SOKWAK TAWA MAJI

⁶⁷ Riiti eepi, Sekaraia, riina Holi Spirit yaniga takiikiisiirek, Sekaraia rii komas sokwak tawa majin sawor:

⁶⁸ “Eeta Harapa, Isrel yechi God, riina na kwoya

babatanak na kwoya ba hiki ta.

Rii riiti ma mima kiyatayek yar. Yenya heemachik

eena yar.

⁶⁹ Riita otiirek, yesokwa yicha ma sokwar.

Sokwarek, riita nona yesokwa yichir.

Dii eeta Devit, God riiti wakasa ma, riiti neja.

⁷⁰ Mashi mashi riita riiti piirapet, maji sawo tar

ma kepi, riita yechi kujak eecha wor.

⁷¹Riita wotar, nona o ana pichawa ma yecha nona dagiir poyek otii tanak, riita nona yesokwa yichikiita.

⁷²Riita noti wayega yenya eecha wor, “Ada yenya

mashi wotar majin saka abosuchikiitawak.

Ada kwona hehar rukusiitakiita.

⁷³Riiti noti wayega Ebrahim riina majin wotar,

⁷⁴o ana pichawa ma yecha nona dagiir poyek otii tanak, riita nona yesokwa yichikiita.

Riita wotar, nota riiti yon otiichinyey, nota sak

akiikiitawak.

⁷⁵Riita wotar, riita nona riiti miyik henyak, nota eechaba eechaba kepi takiita. Eechaba eechaba hehar takiita.

⁷⁶Miita eeji yikapwa.

Howuk tawa God riiti piirapet miina harapa habatakiita.

Miita Harapa riina mapo ikiita. Mapo iniga Harapa riiti nobon takiichikiita.

⁷⁷Takiichinyak, riipa God riiti ma mi-man yenya yesokwa yichiken eena wokiita. Yechi kapasek boboyen bachi

poyeken eena wokiita.

⁷⁸Noti God rrita nona hehar rukusiito.

Riipa otiitanak, hevenek tawa haba nona okoreechichakiita.

⁷⁹Niyi kiyik yichawa man, hak otii tawey, haba

eeta yenya okoreechichakiita.

Okoreechichanak, hechi noti yatii kepi wey tawa nobok

piitiikiita. Wonyak, nopa kepi hikichi ikiita.

⁸⁰Eeta yikapwa, Jon, sokwatar. Sokwatarek, riiti spirit hapaga sokwar. Riita me biish tar eemek akama biish tar

eemek, eeka yichar. Yi yi yicharek, komas nedii riita Isrel ma mima yechi miy somak ya sokwar.

JISAS RIINA YIMOWUR

2 Eeta nedii Rom ma aka tabo yima, Sisa Ogastas, riita lo majin heechirek ir. Riiti kigdom eyey ma mima yenya diita lon heechirek ir. Riiti lo eecha wor, eyey ma mima yechi hin jeyek sa keyi ta. ²Diita mapo hin keyir yo otiitari, eeta nedii Sairinias rii Siria nosape neeki yesokwatar ma. ³Worek, eyey ma mima yecha yechi akama hin keyiken heechi ir. ⁴Worek, Josep rii Nasaret akama, Galili nosape tarek, heechi Judia nosape eeka ir. Betlehem akamak ir. Ada tabo yima, Devit riin mashi mashi eeka yimowurek, Josep rii Devit riiti neja tarek, eena Josep rii eeka ir. ⁵Maria ri mima sii riitaka ir. Piiriiti hin keyik eena ir. Sii yikapwaka tarek, ir. ⁶Piiriita Betlehem akamak tarek, Maria sii yikapwa yimowu nedii yar. ⁷Yarek, sii siiti mapo yikapwa, hoye yikapwan, yimowur. Yimowurek, sii riina siivatabi jichi bulamakaw aboboy heechi tar eemek eeka seechir. I ye ya tar ma yechi wa tar aka eeta takiikiisiir. Eena bulamakaw yechi eemek eeka watar.

EJELL YECHA SIPSIP HEHAR TAR MA YECHAK YAR

⁸Kata eemek sipsip hehar tar ma kaw yecha niyik yechi sipsip siitii kowu tar. ⁹Eeka tarek, God riiti ejel yechak yar. Yarek, God riiti harapa yama yenya okoreetar. Worek, yecha harapa akii tar. ¹⁰Akii tarek, ejel rii yenya eecha wor, “Opoche akiitanakech! Ada hadabas hiki tawa majin yayar. Ma mima ye meejinak, yecha inyaka kwoya woy hikikiita. ¹¹Apa niy Devit riiti akamak kwoti yesokwa yicha tawa ma riina yimowur. Rii eeta Kraist, eeta Harapa! ¹²Na he. Diita boboyen henyak, kwo hikikiita ri-

ita eeta omutiik: Eeta yikapwan siivatabi jichi bulamakaw yechi aboboy heechi tawa eemek eeka seechitu.”

¹³ Worek, ameya nokwapa nokwapa hevenek tawa ejel yecha yaniga God riina hokwa chichar. God riiti hin yesokwaken eena chichar. Diitata chichar:

¹⁴ God riiti hin howuk tawa eemek na yesokwa ta.

Ma mima ye diita nosapek tawey, God riita yenya kepi hiki tawey, God riiti wopusha tawa boboy yechaka sa ta.

SIPSIP HEHAR TAR MA YE JISAS RIINA HEKEN IR

¹⁵ Ejel yecha yenya heechi hevenek irek, sipsip hehar tar ma yecha awasen awasen eecha wor, “Nota Betlehem akamak na hawa ik. Diita otiir boboyen God riita nona woweyn, nota na heechi i he.” ¹⁶ Worek, yecha ameya heechi ir. Irek, iyarechi yecha Maria, Josep piiriina yesha hechi yikapwa riita bulamakaw yechi aboboy heechi tar boboy eeka watarin her. ¹⁷ Hechiniga, yecha eyey ma miman ejell rii diita yikapwan bar majin wor. ¹⁸ Worek, eyey ma mima yecha sipsipen siitii kowutar ma yecha bar majin meejichi yecha nubu nubu tar. ¹⁹ Worek, Maria sii hechi makabek heechir. Saka abosuchirek. Diita boboyen sii inyaka wopu siitiik hiki tar. ²⁰ Worek, sipsip siitii kowutar ma ye heechi awasen ir. Iniga God riina hokwa chichar. Harapa boboyen yecha herin meejirin eena God riina kwoya babatarek, kwoya ba hiki tar. Ejel riita yenya batari, ii eeta sokwar.

YE JISAS RIINA HIN HAR

²¹ Komas 8 yadii hamarek, eeta sapi dagii poye tar nedii yarek, yecha riiti hin eecha habar, Jisas. Diita hin ejel rii mapo biik tar nediiik har.

JISAS RIINA HARAPA LOTU AKAK YE IR

²² Moses riiti lo wori, piiriiti otii yeetar nedii hamarek, piiriita Jisas riina yeechi Jerusalem akamak ye ir. God riina sobo haken ye ir. ²³ God riiti keyir lo maji eecha wocho, “Eyey mapo hoye yikapwan yimowunak sa habata rii eeta holi, rii eeta God riiti.” ²⁴ God riiti lo wori yecha kawka sejikiir apo upurus aponima yi upurusen upurus hak wori piiriina yeechi ye iniga eeta opelen otiir. ²⁵ Worek, ma por rii Jerusalem akamak tarek, riiti hi eeta Simion. Simion rii yo kepin otii tar ma. Rii God riiti nobon somowutar. Riita Isrel ma yenya yesokwa yichi tawa ma riina kwoutar. Holi Spirit riita riitaka tar. ²⁶ Holi Spirit riita riina mukuchirek, rii hikir rii eeta Kraist, God riita wotarin, rii eena hechiniga komas riipa hakiita. ²⁷ Holi Spirit rii otiirek, Simion rii harapa lotu akak ir. Irek, Mariaka Josep piiriita Jisas riina harapa lotu aka wok ye ir. Lo maji eecha wori, eena ye ir. ²⁸ Ye irek, Simion rii hechi yikapwan riiti tapak yeechi God riina woshi atar. Eecha wor:

²⁹ “Apa miita wotar majin sokwar.

Miiti wakasa ma, ana, na heechinak anapa eshar ikiita.

³⁰ Eeji miyik ada miiti yesokwa yicha tawa boboyen hehar hewa.

³¹ Miita eyey ma mima yechi mi somak sayar otiichir.

³² Mii eecha haba yama tawey, mii shebo shebo biish

tawa ma yenya miiti nobon mukuchichu.

Miiti hadabas boboyen miiti Isrel ma mima yenya hato.”

³³ Simion riita Jisas riina hechi bar majin yikapwa riiti awi, eepi piir meejichi henebarabor. ³⁴ Simion rii piiriina God riiti kepi majin bar. Riiti awi siina eecha wor,

Diita yikapwan God riita hisiir. Hisiirek, rii otiichinyak, nokwapa nokwapa Isrel ma yecha tepekeyinechi sakakiita.

Nokwapa nokwapa anadii ma yecha sokwakiita.

God riita otiirek, riita God riiti nobon ma yenya

diita nobon dasiipiiken otiikiita.

³⁵ Yecha eena otiiniga yechi veenyi hikitar inyakaka tar boboyen riita geenyik yenya kwodii wokiita.

Wonyak, niji inyakan meseken eekik pikiita.

³⁶ Piirapet mima pochi siita eeka tarek, siiti hi Ana. Sii Panuwel riiti yikapwa. Siiti magwi eeta Aser. Sii apokosaba mima. 7 sukwiya siiti maka tarek, rii har. ³⁷ Harek, sii 84 sukwiya saniga tar. Apokosaba siir. Sii harapa lotu akan heechikasakech. Sii eechaba eechaba God riina maji kwoya ba ba tarek, kwoya ba hiki tar. Sii aboboy kaw saka atarek. Sii God riina maji batar.

³⁸ Kata nedii Josep, Maria piir harapa lotu akak tarek, sii iyarechi God riina woshiachiniga sii diita yikapwan hikichi maji bar. Kowutar ma yenya maji bar. Yecha God riita Isrel ma miman yesokwaken kowutar.

JOSEP RII NASARET AKAMAK AWASEN IR

³⁹ Yecha eyey God riiti lo keyir maji oti hamarek, yecha Galili nosape awasen heechi ir. Yechi akama Nasaret, eeka ir. ⁴⁰ Eeta yikapwa sokwatar. Sokwachi hapaga siir. Siirek, rii hokwa sokwa tawa maga siir. God riita riin hehar rukusiitar.

HADIYE YIKAPWA JISAS RII HARAPA LOTU AKAK IR

⁴¹ Eechaba eechaba sukwiya Jisas riiti awi, eepi piiriita noku sha aken Jerusalem akamak ir. Noku sha atawa boboy siiti hi Pasova. ⁴² Jisas riita 12 sukwiya tarek, yecha oti tar boboyen somowu tarek, yecha Pasova noku sha ak eena ir. ⁴³ Noku sha a hamarek, yecha yechi akamaka heechi iken otiir. Heechi ik otiirek, yikapwa Jisas rii Jerusalem akamaka tar. Tarek, riiti awi, eepi saka hikirek. ⁴⁴ Piiriita eecha hikitar Jisas rii kapo awasen ichar ma mima yechaka kapo eecha tawa. Eena yadii pochi piiriita noboka ichar. Yadii pochi nobon opoy icharek, piiriita riina yesha hipur. Nareboy, magwi yechaka eecha riina yesha hipur. ⁴⁵ Yesha hiputarek, piiriita Jerusalem akamak kawka yeshaken eena ir. ⁴⁶ Yadii piiriichar hamarek, piiriita riina harapa lotu akak eeka her. I heri, rii Ju ma maji poko tar ma yechaka eecha yichar. Yiniga rii yechi majin meejichi awasen yenya wowohechar. ⁴⁷ Eyey ma yecha riiti majin meejirin yecha negerabor riiti majin. ⁴⁸ Riiti awi, eepi piir riina hechi negerabor. Worek, riiti nokwapa sii riina eecha wor, “Eeji yikapwa, boyewak miita sinya eecha otiwa? Miina yesha hipurek, miiti eepi adaka sicha miina inyakapa hikichiniga miina yeshato.” ⁴⁹ Rii piiriina awasen eecha wor, “Boyewak kicha ana yeshatar? Ki kapo saka hikirek eeta kepi ada keena eepi Apoko riiti akakeeka tawa?” ⁵⁰ Worek, piiriita riita bar majin saka hikirek.

⁵¹ Worek, Jisas riita piiriitaka Nasaret akamak ir. Irek, riita piiriita batar majin meejichi mayishichar. Riiti nokwapa sii diita otiitar boboyen siiti inyaka wopuk heechi tar. ⁵² Worek, Jisas rii sokwar. Sokwaniga maba kepi siirek, hokwa sok-

war. Siirek, God riita riina rukusiitar. Ma ye riina rukusiitar.

UKU YEECHIR JON RII MAJI SAWOTAR

3 Taibirias Sisa rii 15 sukwiya siitii kowu tarek, Pontias Pailat rii Judia nosap harapa gavman ma tar. Tarek, Herot rii Galili nosap harapa gavman ma tar. Pilip, riiti kumwoy, rii Ituria nosap, Trekonaitis nosap harapa gavman ma tar. Laisenias rii Abilini nosap harpa gavman ma eeta nedii tar. ²Anas, Kaiapis piiriita harapa opelen otii tar ma tar. Eeta nedii God riiti maji eeta Jon, Sekaraia riiti yikapwa, riitaka yar. Rii me bish tar eemek eetaka tar. ³Yarek, Jon riita Jordan pak bana bana tar nosapek i ye ya tar. I ye ya tarek, rii eecha sawotar, “Noti kapasek otii tawa boboyen na diireboyechi uku yeetii poy. Wonyey, God riita kwoti kapasek boboyen bachi poyekiita. ⁴Piirapet Aisaia riita keyir maji eecha wor:

“Me biish tar eemek aya sii eeka uwato: ‘Harapa riiti nobon na sayarechicha! Eye nobo na tak seechi. Wonyak, riipa eeka ikiita.

⁵Tabotii wawu woy takiikii siitakiita. Eye harapa kwow karakada kwow otiiiniga sheyshey siitakiita.

Kuriikwor tawa nobo otii danegwa seechikiita.

Tomo tam papaka tawey, otii kepi siikiita.

⁶Eye ma mima yecha God riita eysokwa yichi tawa boboyen yecha hekiita!”

⁷Nokwapa nokwapa ma mima yecha Jon riitak uku yeechik yatar. Rii yenya eecha wor, “Kwo hopo yechi yikapwa. Kapo nama kwona eecha wor, ‘Komas God riiti kwotaye yana boboyen na heechi akii i.’ ⁸Kwo na yo otiichi akar man na mukuchicha: Kwota kwi kapasek

boboyen heechir. Opoche kwota eecha batanakech, ‘No Ebrahim riiti yikapwa.’ Ada kwona siikiin wocho, God rii eeta kiki sowa rii papan yeechiniga oti-ichirek, Ebrahim riiti yikapwaga eecha siikiita. ⁹Yeebiiru me muk bana bana wato. Eyey me omu wanan siiney, iipa ye yechi hik rabokiita.”

¹⁰Ma mima yecha riina wohechar, “Nopa boyen otiikiita?” ¹¹Rii awasen eecha wor, “Ma por rii siivatabi upurus taney, poren na biish tana man ha. Ma aboboy taney, napa eechaba ha ta.” ¹²Takis yan ya tawa ma uku yeechik yar. Yarek, ye Jon riina woher, “Tisa, nopa boyen otiikiita?” ¹³Rii yaka yakasakech.” ¹⁴O ana pichawa soldia kaw ye riina woher, “Nopa boyen otiikiita?” Rii awasen eecha wor, “Kwota yan woshepii yeechi kwowuk woyetanakech. Kwota piken otiichi yan wohegiya yatanakech. Anasak tawa aka woshepii batanakech. Kwo opoche yakech keyi tanakech. Ii siikayekiisii.”

¹⁵Ma mima yechi inyakak hikiniga kowutar. Jon riina harapa hikitar. Inyaka hikichi wor, “Rii kapo mapo wotar yak tawa Kraist.” ¹⁶Worek, Jon rii yenya eecha wor, “Ada kwona ukuk uku yeechichu. Komas ma por rii yanak, riipa harapa siikiita. Ada karakada siikiita. Ada saka kikisowak, wonyak, ada riitii yatiin su poko hogok wonyak. Riipa kwona Holi Spiritek hika eeka uku yeechikiita. ¹⁷Rii riiti gishagu riita tapak neekitu. Tapak neekitawak, riita kepika, kapasekiika keyiboto. Oti tawak, riita witen heechi tawa akak heechinak, sharega rii yeechi hik eechaba eechaba tukutakiita.”

HEROT RII JON RIIN POKO JI AKAK HEECHIR

¹⁸Hadabas majin sawochiniga nokwapa nokwapa nobon Jon riita ma mi-man yenya kiyapotar. ¹⁹Worek, Jon riita

Herot, harapa gavman ma riina o maji bar. Herot rii mima pochin, riiti yaka riiti mima siina yar. Akar kapasek boboy otiiba tarek, eena Jon rii riina o maji bar.²⁰ Worek, Herot rii way kawka kapasek boboyen otiir. Rii Jon riina pokok jir.

JON RIITA JISAS RIINA UKU YEECHIR

²¹ Eeta nedii Jon rii ma mima yenya uku yeechi hamarek, rii Jisas riina uku yeechibar. Worek, Jisas rii God riina maji batarek niir eeka tagwar. ²² Tagwarek, Holi Spirit rii sejikiirega eecha haga riitak yar. Worek, aya niirek uwari eecha wor, “Ada miina kwoya hecho. Mii eeji Yikapwa. Eeji inyaka miina kwoya woy hikitu.”

JISAS RIITI YEYI, WAYEGA, YECHI HI

²³ Jisas riita riiti yon yesokwari rii 30 sukwiya tar. Ma mima eecha hikitar rii Josep riiti yikapwa.

Josep rii Hilai riiti yikapwa.

Hilai riita Matat riiti yikapwa.

²⁴ Matat riita Livai riiti yikapwa.

Livai riita Melkai riiti yikapwa.

Melkai riita Janai riiti yikapwa.

Janai riita Josep riiti yikapwa.

²⁵ Josep riita Matataias riiti yikapwa.

Matataias riita Emos riiti yikapwa.

Emos riita Neam riiti yikapwa.

Neam riita Eslai riiti yikapwa.

Eslai riita Nagai riiti yikapwa.

²⁶ Nagai riita Meat riiti yikapwa.

Meat riita Matataias riiti yikapwa.

Matataias riita Semen riiti yikapwa.

Semen riita Josek riiti yikapwa.

Josek riita Joda riiti yikapwa.

²⁷ Joda riita Joanan riiti yikapwa.

Joanan riita Resa riiti yikapwa.

Resa riita serababel riiti yikapwa.

Serababel riita Sialtiel riiti yikapwa.

²⁸ Sialtiel riita Nerai riiti yikapwa.

Nerai riita Melkai riiti yikapwa.

Melkai riita Edai riiti yikapwa.

Edai riita Kosam riiti yikapwa.

Kosam riita Elmedam riiti yikapwa.

Elmedam riita Ea riiti yikapwa.

²⁹ Ea riita Josua riiti yikapwa.

Josua riita Eliesa riiti yikapwa.

Eliesa riita Jorim riiti yikapwa.

Jorim riita Matat riiti yikapwa.

Matat riita Livai riiti yikapwa.

³⁰ Livai riita Simion riiti yikapwa.

Simion riita Juda riiti yikapwa.

Juda riita Josep riiti yikapwa.

Josep riita Jonam riiti yikapwa.

Jonam riita Elaiakim riiti yikapwa.

³¹ Elaiakim riita Melia riiti yikapwa.

Melia riita Mena riiti yikapwa.

Mena riita Matata riiti yikapwa.

Matata riita Netan riiti yikapwa.

Netan riita Devit riiti yikapwa.

³² Devit riita Jesi riiti yikapwa.

Jesi riita Obet riiti yikapwa.

Obet riita Boas riiti yikapwa.

Boas riita Salmon riiti yikapwa.

Salmon riita Nason riiti yikapwa.

³³ Nason riita Aminadap riiti yikapwa.

Aminadap riita Admin riiti yikapwa.

Admin riita Anai riiti yikapwa.

Anai riita Hesron riiti yikapwa.

Hesron riita Peres riiti yikapwa.

Peres riita Juda riiti yikapwa.

³⁴ Juda riita Jekop riiti yikapwa.

Jekop riita Aisak riiti yikapwa.

Aisak riita Ebrahim riiti yikapwa.

Ebrahim riita Tera riiti yikapwa.

Tera riita Neho riiti yikapwa.

³⁵ Neho riita Serak riiti yikapwa.

Serak riita Riyu riiti yikapwa.

Riyu riita Pelek riiti yikapwa.

Pelek riita Iba riiti yikapwa.

Iba riita Sila riiti yikapwa.

Sila riita Kenan riiti yikapwa.

³⁶ Kenan riita Apaksat riiti yikapwa.

Apaksat riita Sem riiti yikapwa.

Sem riita Noa riiti yikapwa.

³⁷ Lemek riita Metusala riiti yikapwa.

Metusala riita Inok riiti yikapwa.

Inok riita Jeret riiti yikapwa.

Jeret riita Mahalalil riiti yikapwa.

Mahalalil riita Kenen riiti yikapwa.

³⁸Kenan riita Inos riiti yikapwa.

Inos riita Set riiti yikapwa.

Set riita Adam riiti yikapwa.

Adam riita God riiti yikapwa.

GABA RII JISAS RIINA OTII OTII HECHAR

4 Jisas riita Holi Spirit takiikiisiich, rii Jodan pa heechiniga ir. ²Heechi irek, Holi Spirit rii 40 yadii me biish tar eemek riina ye irek, Gaba rii riina oti oti hechar. Eeta nedii rii aboboy saka atarek. Worek rii harapa eechin har. ³Gaba riita riina eecha wor, “Mii God riiti Yikapwa taney, na miita diita papan wonyak sa geyek sii.” ⁴Jisas rii awasen eecha wor, “God riita keyir maji eecha wocho, ‘Ma geyiban aney, sii kikiisiikasakech.’”

⁵Worek, Gaba rii riina yeechi howuk ye i nosapek tawa nokwapa nokwapa boboyen ameya mukuchir. ⁶Gaba rii eecha wor, “Ada diita eye nosap tawa boboyen hapaga tawaboboyen miina hakiita. eye diita boboyen ana har. Harek, ada hikitawey, ma poren ada haken wonyey anapa keena riina hakiita. ⁷Miita yatii bobo piitiichi adana kwoyaba banak ana kowyaba hiki taney, diita eyey boboy eeta miitiba.” ⁸Jisas rii awasen eecha wor, “God riiti keyir maji eecha wocho, ‘Mii God riitaban na kwoyaba ba ta. Na riitaban na somowu ta.’”

⁹Worek, Gaba rii Jisas riina Jerusalem akamak ye i harapa lotu akak ye yo siitiichi eecha wor, “Mii God riiti Yikapwa taney, diika na siitiichi durii. ¹⁰Keyir maji eecha wocho:

‘God riipa ejel yenya heechinak, inyak yepa

miina siitii kowukiita.’

¹¹“Eeta eechaba wocho, ‘Yepa tapak miina

neeki inyak, papa miiti yatii oborokukasakech.’”

¹²Jisas rii awasen eecha wor, “Keyir maji eecha wocho, ‘Mii opoche God riina oti oti hechanakech. Rii eeta miiti harapa God.’”

¹³Gaba rii diita yikadey boboy Jisas riina oti he hamachiniga akar nedii eena kowur.

JISAS RII YON GALILI NOSAPEK YESOKWAR

¹⁴Holi Spirit rii Jisas riitaka harapa tari, rii Galili nosap awasen ir. Worek, riita otiir yo maji i ye yar. ¹⁵Rii yechi lotu akak iyar barek, yecha riiti hin yesokwar.

NASARET MA YE JISAS RIINA NASOWOYER

¹⁶Worek, Jisas rii Nasaret akamak ir. Nasaret Jisas riita sokwa ma siir akama. Dabat nedii tarek, yecha oti tar abon eena somowure, rii yechi lotu akak ir. Irek, rii i riiti majin kadiik siitiir. ¹⁷Siitiirek, piirapet Aisaia riita keyir jeyn riina har. Harek, rii jeyn tagwachi eeta majin kadiir.

¹⁸“God riiti Spirit adaka tawak, Riita kiiriisiiposii tawa man ada hadabas maji kepin sawoken hisiir.

Ada diita majin sawoken eena ana wochirek ir.

Wochirek iri, poko jichawa man heemachik,

Ma miy dumu tawey, ye sapa mey maka hek,

Ma dagiir poy taweyn heemachik,

¹⁹God riiti hadabas sukwiya yenya sawoken,

eena ana wochirek yar.”

²⁰Jisas rii kadii hamachi jeyn rii gwonyebiiriir. Gwonyebiiriichi rii jeyn aka siitii kowu tawa man ho har. Ho heechi rii he yir. Yirek, akak tar ma ye riitaban hechar.

²¹Tarek, rii yenya maji wor, “Diita kadiiwa majin kwo meejiwey, apa nedii

siiken sokwawa.”²² Meejichi yecha riina kwoya woy hikichi riita kujak bar majin eena meejichi ye henebarabor. Yecha eecha wor, “Rii kapo Josep riiti yikapwa?”

²³ Rii yenya eecha wor, “Ada hehar siiken hikitu kwo na ana majin kepin ba. Kwo kapo bak, ‘Dokta, miita miiti maban mayama na mapo hehar ta.’ Kwota ana kawka eechaba kapo bak, ‘Miita Kapaneam akamak miita yo otiirega nota meejiri apa diita akamak nopa eechaba otii.’”²⁴ Jisas rii kawka eecha wor, “Ada kwona wocho, yecha piirapet por riiti majin ri akama siikiin ye meejikasakech.”²⁵ Ana na meejichi: eeta siiken, Ilaija riita tar nedii nokwapa nokwapa mibiya mima ye Isrel nosapeka tar. Worek, sukwiya piiriichar niiwiika 6 wayi vakasakech. Worek, ma mima ye harapa eechin har.²⁶ Worek, God riita Ilaija riina Isrel mibiya miman Saidon nosapek tarek, eeka wochirek ir.²⁷ Piirapet Ilaisa riiti nedii nokwapa nokwapa ma mima noma pichar. Worek, ma poren uku yeetii kepi hekasakech. Neaman Siria ma, riitaba uku yeetii maba kepi her.”

²⁸ Eyey ma mima lotu akak tari, yecha meejichi inyaka harapa kwotayer.²⁹ Inyaka kwotayechi yecha sokwachi Jisas riina tapak yeechi kwowuk tar akamak ye yo ye ichi rabochinyak iken hikir.³⁰ Worek, Jisas rii ma yechi nedii iniga ir.

KAPASEK SPIRITEKA TAR MA

³¹ Worek, Jisas rii Galili akama, Kapaneam, eeka i siir. I siichi sabat nedii yenya maji pokii tar.³² Pokii tarek, ye riiti maji meejichi nyegarabor. Jisas riita bawa maji eeta hapaga bor maji. Eena ye nyegarabor? ³³ Ma por rii lotu akak tari, kapasek gaba eeta riitaka eecha tar. Tarek, riiti aya Jisas riina harapa uwar,

³⁴ “Nasaret Jisas a, boyewak mii diika yawey nona shecha otiik yawa? Mii kapo nona kapasek otiiken yawa? Ada miina hecho. Mii eeta God riiti ma kepi wey.”

³⁵ Worek, Jisas rii kapasek gaba riina harapa wo sowur, “Miiti kuja na diim. Eeta ma riina na heech.” Worek, kapasek gaba eeta riina ma mima yechi nedii otiichirek, rii sakar. Sakarek, gaba eeta riina ma mima yechi nedii otiichirek, rii sakar. Sakarek, gaba rii heechi riin pishamanekasakech.³⁶ Eyey ma mima ye hechi heneborabochi, awasen awasen eecha wor, “Boy yikadey maji diitata? Rii kapasek gaba yenya hapaga maji bawey, hisaw tawa majin wo sowuwey, yecha heechitu.”³⁷ Worek, Jisas riita otiir majin kata nosapeka eeka i ye yar.

JISAS RIITA PITA RIITI MIMA SIITI NOKWAPAN OTII KEPi SIIR

³⁸ Worek, Jisas rii lotu aka heechi Saimon riiti akak ir. Saimon rii mima siiti nokwapa siita maba harapa hi uwutar. Hi uwutarek, ye Jisas riina yak woher.³⁹ Worek, rii i siiti watar eemek siitiichi maba hi uwutar boboyen wor. Worek, siiti maba hi uwutar boboy eeta ameya kepi siir. Worek, sii sokwa aboboy otiichi sii aboboy gwotiir.

JISAS RII NOKWAPA MA MIMA YENYA OTII KEPi SIIR

⁴⁰ Ya yey nedii eyey ma mima ye hak oti tar ma boboyeka ta yey tari yechaka tari ye yeechi Jisas riitak ya yar. Yarek, rii riiti tapa eeta eyey ma mima yenya howuk neekiiri, ye eeta kepepi siir.⁴¹ Nokwapa nokwapa kapasek gaba eechaba yenya heechiniga uwato: “Mii God riiti Yikapwa.” Worek, rii yenya wo sowuchi banan anachekiir. Yecha hikir rii eeta Kraist eena Jisas rii bokonar yecha kawka maji banakech.

JISAS RII JUDIA NOSAPEK GOD RIITI MAJIN SAWOTAR

⁴² Uhaderek, Jisas rii akama heechi ma biish tar eemek heechi ir. Irek, ma mima ye riina yeshatar. Yesha hechiniga ye riina eeka anachek heechiken otiir. ⁴³ Worek, rii awasen eecha wor, “Ada na God riiti kigdom hadabas maji kepin akar akaman sawo yeyebatak eena God riita ana eena heechirek yar.” ⁴⁴ Worek, rii Ju ma yechi lotu akak Judia nosapek tari, rii maji sawotar.

JISAS RII WOREK PITA NOKWAPA NOKWAPA EMIYEP YAR

5 Akar nedii pochi Jisas rii Gene-saret paka bana bana siitiiterek, nokwapa ma mima ye God riiti maji meejik eena riitak ya yapowur. ² Worek, rii karakada jabiir upurusen gayetarek mey her. Emiyepen yatar ma ye mayan yeetiik heechi ir. ³ Worek, Jisas rii jabiir pochik i yowur. I yowuchi jabi-iren ameda diimiipareken riina woher. Worek, Jisas rii jabiirek yiniga ma mima yenya maji pokii tar.

⁴⁻⁵ Maji poko hamarek, Jisas rii Saimon riina eecha wor, “Mii jabiiren na diimiichinyak, sa wawek inyak, kwoti mayan na yeechi paka rabo.” Saimon rii awasen wor, “Harapa ma, diita niyi nota harapa yon otii tari, emiyep saka yarek. Wowak, miita bawak, an mayan kawka rabok.” ⁶ Worek, ye mayan kawka yeechi rabor. Raborek, ye nokwapa nokwapa emiyep yar. Yeechi maya emiyepoka neekiik otiir. ⁷ Worek, ye yechi nareboyen ye ya yenya kiyatayek uwar. Ye yarek, yecha jabiir upurusek emiyep woy takakiisiir. jabiir gubuk otiir. ⁸ Saimon Pita rii hechi Jisas riiti yatii jumuk rii yatii bogok eeka putiichi yir. He yichi eecha wor, “Harapa Ma mii na ana heechi i. An boboy kapasek otii tawa ma!” ⁹ Rii akar ma riitaka tari, ye nok-

wapa nokwapa yar emiyepen hechiniga ye henebarabor. ¹⁰ Saimon riiti nareboy, Jems, Jon piiriita, Sebedi riiti yikapwa, piiriita akiibatar. Jisas rii Saimon riina eecha wor, “Opoche akiitanakech. Eeta komas nedii miita ma yenya yatakiita.” ¹¹ Worek, ye jabiir i gayerek eyey boboyen heechi Jisas riina somowuniga ir.

JISAS RII NOMAKA TAR MAN OTII KEPI SIIR

¹² Akar nedii pochi Jisas rii akama pochik tar. Ma por rii eeka tari, riita nomaka tar. Rii Jisas riina heri, nosapek miy soma yepa saka wochi woyasachiyasa her, “Harapa Ma, miita hikiney, miipa ana otiiniga kepi siikiita.” ¹³ Jisas rii meejichi riiti mabak neekir. Neekichi eecha wor, “Ada eecha hikitu miita kepi siik. Na kepi ta!” Worek, nomaka tar boboy eeta heechir. ¹⁴ Worek, Jisas rii riina wo sowur, “Akar man diita otiwa boboyen opoche sawotanakech. Mii opelen otii tawa ma riina na nagwa nagwa i mayama na mukuchi. Wonyak miita na eecha otii Moses riita wor majibaga. Opelen na otii. Wonyak, eyey ma yepa miina hikikiita miiti maba eeta kepi sowa.” ¹⁵ Worek, Jisas riita otiir maji ameya ameya i ye yatar. I ye yatarek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina meejik yaniga hak otiitar boboyen otii kepi siiken eena yar. ¹⁶ Worek, rii eechaba shebo shebo eemek ichi God riina maji batar.

JISAS RII YATII TAPA HAR MAN OTII KEPI SIIR

¹⁷ Akar nedii pochi Jisas rii maji pokii tarek, Perisi ye, maji pokii tar ma, yechaka Jisas riitaka bana bana yichar. Yecha eyey Galili, Judia nosap akaman, Jerusalem akaman heechi yar. God riiti hapaga otiir boboy Jisas riitaka eecha tarek, rii eena hak otii tar

man otiiniga kepi siitar. ¹⁸ Ma kaw ye yatii tapa har man yemek jichi kiyaniga yar. Yayari, aka wok Jisas riita siitii tar eemek yayar seechiken otiiri, ¹⁹ eeta eem ma mima nokwapa nokwapa tar. Tarek, eena i hipurek, heechi ye akama toko yo diigiir. Diigiichi yemek jir ma riina supuk heechirek yeyir. Yeyi Jisas riita siiti tar yatii jumuk seechir. ²⁰ Seechirek, Jisas rii yechi hiki siiti-ichichawa boboyen heri, rii eeta ma riina eeche wor, “Ma, miiti kapasek boboyen ada bachipoyewa.” ²¹ Lon maji pokii tar ma ye, Peresi ye awasen awasen maji batar. Ye eeche wor: “Diita ma rii kapo nama? Rii God riina kapasek maji bawa? Namapa kapasek boboyen bachi poyetu? God riitaba saniga keena kapasek boboyen bachipoyetu.” ²² Worek, Jisas rii yechi inyakan eyey herek, rii awasen eeche wor, “Boyewak kwo inyaka eeche hikitu? ²³ Boy yo harapa? Ada banak, miiti kapasek boboyen bachipoyer? Ada banak, na sokwa i! ²⁴ Ada kwona mukuchik Ma Yikapwa rii keena diita nosapeka tawey, hapaga boboy riitaka tawey, rii kapasek boboyen bachipoyeken.” Worek, rii yatii tapa har man eeche wor, “Ada miina wocho, na sokwa mi wa gwsii yeechiniga mi akamak i.” ²⁵ Ameya eeta ma rii eyey ma mima yechi miy somak sokwachi ri watar gwsii yeechiniga akamak icharek, God riiti hin harapa yesokwaniga ir. ²⁶ Ma mima ye riina heri, eyey henebarabo hamar. Harapa inyaka wopuakiichi ye God riiti hin yesokwachi wochar: “Apa nota hadabas tar boboy kepin hewa!”

JISAS RII LIVAI RIINA UWAR

²⁷ Worek, Jisas rii sabak ichi takis yan ya tawa ma, riiti hi Livai, riina rii her. Rii riiti takis yan ha tawa akak yicharek, rii her. Jisas rii riina eeche wor: “Ana

na sumowu ta.” ²⁸ Worek, rii sokwa riiti eyey boboyen heechi riina somowutar.

²⁹ Worek, Livai rii harapa aboboyen riiti akak Jisas riina nokusha ar. Nokusha atarek, nokwapa nokwapa takis yan yatar ma ye akar ma ye ya yibar. ³⁰ Perisi kaw ye yechi lon maji pokii tar ma ye jisas riiti disaipel yanya ow otii majin batar. Yecha eeche woher, “Boyewak kwo takis yan ya tawa maka kapasek otii tawa maka eeche nousha ato?” ³¹ Jisas rii awasen yanya eeche wor, “Kepi tawa ma mima yecha dokta riita kiyatayeken wohekasakech. Yaho. Hak otii tawa ma yechaba wohecho. ³² Kwoya hechawa ma yanya ada sugu wopu dareboyeken eena uwak saka yarek. Ada kapasek tawa man ada wonyak, ye sugu wopu dareboyeken eena yar.”

ABOBOY HEECHI TAWA MAJI

³³ Ma ycha Jisas riina eeche wor, “Jon riiti disaipel ye aboboy akasakech God riina majibatar. Perisi disaipel ye eecheba otiitar. Wowak, miiti disaipel yecha ukun ab oboboyen ato.” ³⁴ Jisas rii meejiichi eeche wor, “Kwo boy hikitu mima ya tawa ma riita riiti apoma yechaka tawey, yecha kapo ukuban ato? Yaho. Eecha otiikasakech. ³⁵ Eeta nedii yakiita eeta mima ya tawa man yeechi ye inyayak yenapa heechikiita. Eeta nedii yecha aboboyen saka atakiitawak.”

³⁶ Jisas rii diita shiyi tawa majin bar, “Ma ye diita boboy eeche otiikasakech: ma ye siivatabi akaren diigiichi bonye siivatabi supun kapakasakech. Yaho. Ye eeche otiiney, akar siivatabi iipa kapasek siinak, akar iipa bonyeka kiki siikasakech. Eeta nobo jekiita. ³⁷ Ma ye akar wain uku sakapa meme sapi bonye siitii woyekiitawak. Iipa uku buwuchi sakanak sapi iipa kapasek siikiita. ³⁸ Ma ye wain uku akar meme sapi akarebak na woy. ³⁹ Ma ye mashi wain uku awaye, ye akar wain ukun kawka wohekasakech.

Ye eecha hikitu mashi wain uku eeta kepi tawa.”

SABAT YO OTIITAWA MAJI

6 Sabat nedii pochi Jisas rii wit sokwa tawa nosapek chishitar. Chishitarek, riiti disaipel ma yecha wit siiken siikiiri-ichi yayaniga tapak neeki siigegichi atar. ²Perisi kaw ye eecha wor, “Boyewak kwo Sabat nedii diina otiito? Eeta lo eena eecha wocho, otiikasakech.” ³Jisas rii yenya awasen wor, “Devit rii riiti wakasa ma yechaka eecha heechi otiirek kwo kapo eena kadiikasakech? ⁴Devit rii God riiti holi akak iyarechi God riiti miy somak tar geyn yeechiniga yaya eechi riiti wakasa ma yenya kaw har. Wowak, noti lo eecha wocho, opelen otiitawa ma ye diita geyn sa saniga a ta. Akar ma por rii diita geyn aney, rii noti lon wosowoyetu.” ⁵Jisas rii kawka eecha wor, “Ma Yikapwa rii Sabaten harapa tawa ma.”

TAPA HAR MA RIITI NOMA

⁶Akar Sabat nedii Jisas rii Ju ma yechi lotu akak wok iyarechi maji pokii tar. Ma por rii eeta akak tari, riiti mama yepa tapa har. ⁷Worek, lon maji pokii tar ma kaw ye Perisi kaw ye Jisas riina hechar. Yecha eecha hikitar rii noti lon nedii riikiiney, nota riina yeechi ye i anasakiita. Yecha hikitar rii kapo Sabat nedii kapasek tar man otiitawa kepi siiken. Eena riina ye hechar. ⁸Worek, Jisas rii yechi inyakan hechar. Hechi rii tapahar man rii eecha wor, “Na sokwa diika mapo siitii.” Worek, rii sokwachi eeka siitii. ⁹Siitiirek, Jisas rii yenya eecha wor, “Ada kwona wohecho, noti lo kapo boy eecha wocho, Sabat nedii boboy kepin na otiitawa? Kapo boboy kapaseken na otiitawa? Kapo ii eecha wocho ma yenya na yesokwa ta? Kapo ma yenya na dagiirepoy ta?” ¹⁰Worek, rii yenya mey maka hechi eeta ma por riina eecha

wor, “Miiti tapan na danegwa.” Meejichi danegwar. Danegwarek, otiitawa kepi siir. ¹¹Worek, yechi inyaka wopu harapa kwotayer. Yecha Jisas riina majin ba yey tar. Riina otiitawa kapasek majin batar.

JISAS RII 12 MAN HISIIR

¹²Eeta nedii Jisas rii God riina maji bak kwowuk heechi ir. Rii eyey niy God riina maji batar. ¹³Uhadiirek, rii riiti disaipel uwar. Uwarek, ye yarek, rii 12 man riita hisiir. Rii yenya eecha habatar, Aposel. ¹⁴Aposel diitata: Saimon (rii akar hi har, Pita), riiti kumwoy, Endreu, Jems, Jon, Pilip, Batolomyu, Matyu, ¹⁵Tomas, Jems (Alpias riiti yikapwa), Saimon (akar hi Selot). ¹⁶Judas (Jems riiti yikapwa), Judas Iskeriot, rii Jisas riina komas magiirechir.

JISAS RII MAJI POKIINIGA OTIITAWA KEPI SIIR

¹⁷Jisas rii kwowuk taren saka yaniga rii sheysheyek siitii. Nokwapa nokwapa riiti disaipel ye riitaka tar. Nokwapa nokwapa akar ma mima ye Judia nosap tar ma mima, Jerusalem akamak tar ma mima, somakwotii pa bana bana tar akama, Taia, Saidon ma mima yecha eyey heechi yaniga eeka tar. ¹⁸Ye yari, riiti maji meejik eena yar. Yechi kapasek boboyen hak otiitawa tar boboyen riita otiitawa kepi siiken eena yar. Ma kaw kapasek spiriteka tari, yarek, Jisas rii yenya otiiniga otiitawa kepi siir. ¹⁹Eyey ma mima yecha riiti maban neeki her. Worek, riiti hisaw hapaga tawaga tawa boboyen rii heechirek yechak irek, ye kepi sokwar.

INYAKAPA HIKI TAWA BOBOY, KWOYA HIKI TAWA BOBOY

²⁰Jisas rii riiti disaipelen hechi eecha wor,

“Kwo biish tawa ma na kwoya woy hiki. God riiti kigdom, ri akama, eeta kwoti.

²¹ “Apa kwo eecha hatawak, kwo na kwoya woy hiki. Kawopa takiikiisiikiita.

“Apa kwo keyatawak, na kwoya woy hiki. Komas kwopa hegekiita.

²² “Kwo Ma Yikapwa riina somowutawey, eena ma ye kwona yuyatawak, nosowoyetanak, maji kubuk pichanak, eecha wocho kwo kapasek tanak, kwoti inyaka na kwoya woy hiki. ²³ Otiitanak, napa hiki ta! Napa yatii kwoya tosii ta. Kwi harapa ya hevenek tawa. Yechi wayega yecha piirapet yenya eechaba otiitar.

²⁴ “Kwo harapa yaka tawa ma harapa kapasek boboy kwotaka eecha siikiita. Eeta boboy kepi kwotaka tari, eeta hamawa!

²⁵ “Kwo apa takiikiisowey, kapasek harapa boboy kwotaka eecha siikiita. Komas kwopa eecha hatakiita.

“Kwo apa hegetawey, kwo komas kwo keyinak keya muk sakatakiita. Kapasek boboy kwotaka yakiita.

²⁶ Eyey ma ye kwoti hin yesokwaney, napa hecha. Harapa kapasek boboy kwotaka eecha siikiita. Yechi wayega ye eechaba woshepii tawa piirapet yechi hin eechaba kepi batar.

KWOTI OW ANA PICHAWA MA NA RUKUSII TA

²⁷ “Ana meeji tawa ma kwona ada wocho: Kwoti ow ana pichawa man na rukusii ta. Ma yecha kwona kapasek otiiney, kwo napa yenya hehar ta. ²⁸ Ma kaw ye kwona maji kapasek baney, kwo napa yenya maji kepi ba ta. Ma ye kwona kapasek otiiney, kwo napa yenya God riina maji ba ta. ²⁹ Ma por rii miina wagii yepan pinyey, mii na way yokwan heechinak sa pi. Ma por rii miiti saket kwoyava yaney, miiti ruwu tawa siivatabi na haba. ³⁰ Ma por rii boboyen miina wohenyey, eena ha. Ma por rii miiti boboyen yaney, mii opoche eecha wochatabakech ana awasen napa ha.

³¹ Akar ma yecha miina otiichik hik-itawey, napa yenya otiichicha.

³² “Kwota kwona rukusii tawa ma yechaban rukusii taney, boyewak kwo eecha hikitu kepi boboyen kwotaka yakiita? Kapasek yo oti tawa ma yecha yenya rukusii tawa ma yenya rukusii-ito. ³³ Kwota kwona oti kepi siitawa ma yechaban kwota oti kepi siiney, boyewak kwo eecha hikitu kepi boboy kwotaka yakiita? Kapasek oti tawa ma ye eechaba yechaban hehareto. ³⁴ Kwo akar man boboyen hataney, kwo eecha hikitaney rii sapo kapasek yo oti tawa ma ye akar man heechiniga eechaba hikitu boboy ana awasen hakiita. ³⁵ Yahoo! Kwona o ana pichawa ma yenya na rukusii tanak, na hehar ta. Na yeyada ha ta. Opoche eecha hikitanakech ada awasen yak. Kwota eecha otiiney, komas hisaw yan yakiita. Kwo harapa howuk tawa God riiti yikapwa siikiita. Egeyebak tawa man kapasek yo oti tawa man God riita hehareto. ³⁶ Kwoti Eepi rii rukusiichi kepi otiitawak, kwo eechaba napa rukusii otiiba ta.

AKAR MAN ANASAK TAWA MAJI

³⁷ “Akar man kwo opoche wo di-imaniga maji anasatanakech. Eecha otiiney, God riipa saka kwona anasakitawak. Kwo opoche akar man kapasek batanakech. Eecha otiiney, God riipa kwona saka kapasek bakiitawak. Akar ma yecha miina kapasek otiiney, miiti inyagak kapasek hiki tawey, na abosuch. Otiiney, God riipa miiti kapasek oti tawa boboyen riipa abosuchikiita. ³⁸ Akar man na yeyada ha ta. Oti taney, God riipa kwona hakiita. Oti taney, kwo yatawa boboy takiikiisiik. Oti taney, kwo ya tawa boboy tapa takiikiisiinak, kaw nosapek sakakiita. Kwo akar man hatawey, God riipa awasen kwona eechaba eechaba hatakiita.”

³⁹Jisas rii diita shiya tawa majin eeche wor: “Ma por rii riiti miy dumutawey, riipa akar miy dumu tawa ma riin nobon saka mukuchikiitawak. Riipa eeche otiiney, piiriipa supuk sakakiita. ⁴⁰Maji pokii wakasa ma ye mapo neeki ichawa ma riin otiipoyechi ye howuk siikasakech. Eyey maji pokii wakasa ma ye maji pokii hamanak, ye sokwa mapo neeki ichawa ma tawaga eecheba siikiita.

⁴¹“Boyewak mii miiti kumwoy riiti miyik tawa riigan hewak, mii saka miiti miy hewak me tapa eeta miiti miyik tawa? ⁴²Boyewak mii miiti kumwoyen bato, “Kumwoy, ada miiti miyik tawa riigan yaken otiito. II mii saka hewak, miiti miyik tawa harapa me tapa? Mii harapa woshepii tawa ma! Mapo eeta me tapa miiti miyik mapo tar na ya. Na yanak, komas miipa hehar hechi kumwoy riiti miyik tawa riigan miipa yakiita.”

ME SIIK NOMA

⁴³“Me kepi kapasek siik saka wakiitawak. Me kapasek sakapa siik kepi wakiitawak. ⁴⁴Ma rii me poren hehar henyang siiney, rii siiken henyak, rii hehar he siitiichikiita. Ma ye arey poko siik kepin siikiiriikasakech. Ma ye heemi siiken saka mokubu men siikiiriitawak. ⁴⁵Ma kepi rii boboy kepi riiti inyaka wopuk tawak, rii eena hehar boboy otiito. Ma kapasek rii boboy kapasek riiti inyaka wopuk tawak, rii eena kapasek boboyen otiito. Ma por riiti mesek eeche tawey, riiti kuja eeta eecheba otiito.”

MA UPURUS PIIR AKA OTIITO

⁴⁶“Boyewak kwota ana eeche habato, ‘Harapa Ma, Harapa Ma’, Kwo eeji maji saka somowutawak? ⁴⁷Eyey ma ye adak yawey, eeji majin meejitawey, somowu otiitawey, rii diitata: ⁴⁸Rii aka otiitawey tar. Rii harapa aka wa kwotiichi

kwatiin heyik siitiichir. Komasa harapa uku ya gamuri eeta aka sakakasakech. ⁴⁹Ma por rii eeji majin meejiiney somuwunan siiney, rii diitata: Rii kapasek aka otiitawey tar maga eeche tar. Rii akan otiitawey, kwatiitawey wa he yey yikasakech. Uku ya gamuri eeta aka eeta ameya sakar. Kapasek siir.”

JISAS RII ROM MA KEPTEN MA RIITI WAKASA MAN OTII KEPI SIIR

7 Jisas riita jecha bar majin ma mima yanya ba hamarek, riita heechi Kapaneam akamak ir. ²Rom ma o ana pichawa kepten ma eeche tari, riita riiti wakasa ma riitaka tari, rii riina rukusii tar. Diita wakasa ma rii harapa hak otiitawey tar. ³Kepten ma rii Jisas riita otiitawey majin meejiirek, rii Ju ma harapa kawen Jisas riina heechirek ir. Jisas riina wohey riiti wakasa man otiitawey kepi siiken, eena heechirek ir. ⁴Yecha Jisas riitak yarek, yecha riina woyasachiyasa woher, “Diita kepten ma riina na kiyatayi. ⁵Rii kepi otiitawey. Riita noti ma mima yanya rukusiichinigalotu akan nona otiitawey.” ⁶Worek, Jisas riita yechaka ir. Kepten riiti aka Jisas rii bana bana tarek, kepten ma rii riiti nareboyek Jisas riina diita majin wochirek ir, “Harapa Ma, boyewak mii harapa yo yayawa? Anapa saka kikiisiikiitawak eeji akak miita yaken otiitawey. ⁷Eena anapa saka miina yakiitawak. Majin na wo sawo tanak, eeji wakasa ma riipa otiitawey kepi siikiita. ⁸Ada eechebatawa: eeji harapa ma adana tabo yichu. Ada eeji o ana pichawa wakasa ma yanya tabo yichu. Ada yanya wo sawonak, yecha otiikiita. Ada diita man eeche wonyey, ‘Na i’, riipa ikiita. Ada akar man eeche wonyey, ‘Na ya’, riipa yakiita. Ada eeji wakasa man eeche wonyey ‘Na otiitawey’, riipa otiikiita. An hikitu. Miita wonyak, eeji wakasa ma riipa kepi siikiita.”

⁹Jisas rii diita majin meejirek, rii nyegerabor. Nyegerabochi rii sokwa siitiichi maji somowu tar ma yenya wor, “Ada diita yikadey hiki siitiichichawa boboyen Isrel ma mimak yechaka hekasakech.” ¹⁰Worek, heechirek ir ma ye Jisas riina heechi Kkepten riiti akak iyarer. Iyarechi ye yasaya her eeta wakasa ma rii kepi siir.

JISAS RIITA MIBIYA MIMA SIITI YIKAPWAN OTIINIGA YESOKWAR

¹¹Komas ameda nedii Jisas riita akar akamaka ir. Eeta akama siiti hi Nen. Riiti disaipel ye nokwapa nokwapa akar ma ye riitaka eechea ir. ¹²Jisas riita akama inyi nubereja iyarerek, ma mima ye har man yemek jichi kyaniga yatar. Har ma rii mibiya mima siiti yikapwa podareba tar. Nokwapa nokwapa kata akama ma mima ye siitaka eechea tar. ¹³Harapa Ma rii siina hechi rii inyakapa hikichi eechea wor, “Ni opoche keyatanakech.” ¹⁴Worek, rii i bana bana siitii har ma riiti yemen tapak how neekir. Neekirek, yemek kiyatar ma ye siitiir. Siitiirek, Jisas rii eechea wor, “Hadeyey ma, ada miina cheyeto na sokwa.” ¹⁵Worek, har ma rii sokwa yiniga maji bar. Worek, Jisas rii diita kepi siir yikapwan riiti nokwapa siina awasen har. ¹⁶Eyey ma mima ye eena harapa akiichi God riiti hin yesokwachi wor: “Harapa piirapet por rii notaka eechea sokwar. God riita riiti ma miman yesokwaken yar.” ¹⁷Diita maji eeta Judia akama akamak i ye yatar.

UKU YEECHIR JON MAJI HEECHIREK IR MA

¹⁸Uku yeechir Jon riiti disaipel yecha Jon riina Jisas riita otiir boboyen wor. ¹⁹Worek, Jon riita disaipel upurusen uwarek riitak yar. Yarek, riita Harapa Ma riina diita majin woheken heechirek ir. “Mii boy kapo komas yak wochar

ma. No boy kapo akar man kowuki-ita?” ²⁰Yecha Jisas riitak yarek, yecha eechea wor, “Uku yeechi tawa Jon riita miina woheken siny a heechiwak yawa, ‘Mii boy kapo komas yak wochar ma. No boy kapo akaren kowutakiita?’” ²¹Eeta nedii Jisas riita nokwapa nokwapa man oti kepi siir. Nokwapa nokwapa hak oti tar boboyen, miy dumutarin, kapasek gabak tar man otiiniga kepi siir. ²²Jisas rii Jon riita heechirek yar ma yenya awasen wor, “Na awasen i Jon riina kwota her boboyen meejir boboyen napa sawo. ‘Mi dimur ma ye hecho, yatii kapasek tar ma ye chishitu. Nomaka tar ma yenya oti kepi siibar. Mabiya gitatar ma ye meejito. Har ma yenya oti yesokwa yichir. Kiiriisiiposii tawa ma yenya God riiti hadabas majin sawoto. ²³Ma por riita ana hiki siitiichichawa boboyen abosuchutanan siiney, ada komas yak wochar ma eena hikitaney, riipa kwoya woy hikikiita.”

²⁴Jon riita heechirek ir ma piiriita Jisas riina heechirek, Jisas rii uku yeechir Jon riina maji sawo tar, nokwapa nokwapa ma yenya. Rii ma mima yenya eechea wor, “Kwo mashi Jon rrina me biish tar eemek i heri kwo boyen heken eena hikitar? Kwo kapo wohija sowa howu tarin eena i heken hikitar? ²⁵Boyega kapo kwo i her? Kapo kwo i ma por rii siivatabi kepin ruwutarin heken eena ichar. Yahoo. Na meejii. Diita yikadey ruwu tawa ma ye anadii boboy kepi yechaka tawey, ye eeta diita nosapen aka tabo yichawa ma yechi akak yichu. ²⁶Ana no wo, kwo boyen heken eena hikitar? Kapo piirapet poren heken eena hikitar? Ayo, ada kwona wocho, piirapet ye eeta karakada, kwota heri rii eeta harapa. ²⁷Mashi keyir maji eeta riina eechea wor, na meejii: God rii eechea wocho: ‘Eejii maji yeechi ye ichawa ma eetata.

Ada heechinak, riita kwotaka mapo inyak, riipa nobon kwona takiichikiita.”

²⁸ Jisas rii kawka eeche wor, “Jon riita diita nosap maka tawey, rii eeta harapa, eyey nosap ma yecha karakada. Wowak, ma por rii God riiti eemek tawey, rii eeta harapa, Jon riita karakada.”

²⁹ Eyey ma mimaka takis yan ya tar ma yechaka Jon riita wo sawor majin meejir. Ye meejichi God riiti majin sumowurek, Jon riita yenya uku yeechir. ³⁰ Worek, Perisi ye, lon maji pokii tar ma ye God riita yenya mukuchir boboyen ye nasowoyer. Nasowoyerek, yen Jon rii saka uku yeechirek.

³¹ Jisas rii kawka eeche wor, “Diita nedii ma ye boyega shecha taken otiito?

³² Yikapwa ye anemesh roko tawa eemek anemesh roko tawaga ye eechaba tawa. Yikapwa kaw ye akaren uwachi wocho: ‘No kwona sagey mambu piita tawey, kwo

hokwa tosokasakech.

Nota inyakapwa hiki hokwan chichawey, kwo chibakasakech.’

³³ Uku yeechir Jon rii yari, gey akasakech, wain uku abakasakech. Worek, kwo eeche wor, ‘Rii gabaka tawa!’ ³⁴ Ma Yikapwa, Jisas, rii yari, geyn atari, wain uku abatari, kwo eeche wor, ‘Diita man na he! Rii geyn harapa atawa ma, wain uku atawa ma. Rii takis yan ya tawa ma riiti nareboy!’ Rii kapasek oti tawa ma yechi nareboy! Diita kwota oti tawa abo. ³⁵ Nago, kata ma ye God riiti inyakaka boboyen yataney, yecha hiki siitiichichu eena eeta boboy siiken.”

JISAS RII SAIMON, PERISI MA, RIITI AKAK EEKA IR

³⁶ Perisi ma por rii Jisas riina aken woher. Woherek, Jisas rii riiti akak inga aken hey yir. ³⁷ Kapasek oti tar mima

kata akamak yichar. Sii meejir Jisas rii Perisi ma por riiti akak oti atar majin sii meejir. Meejichi sii kwowa ya tawa uku botolek yeechi sii neeki Jisas riitak ir. ³⁸ Irek, sii Jisas riiti magiirek yatii jumuk bana bana siiti keya tar. Keya tari keya muku Jisas riiti yatiik saka tar. Saka tarek, sii masebiyak yatiin bachichi omoreramorechi kwowa ya tawa ukuk gwotiiir. ³⁹ Worek, eeta Perisi ma rii Jisas riina aken woheririi mayama hikir: “Diita ma rii piirapet siiken taney, rii waga hikitu diita mima sii riina neediwey sii kapasek. ⁴⁰ Jisas rii Saimon riina eeche wor, “Saimon, ada miina maji bak.” Rii awasen eeche wor: “Ayo, maji pokii ma, na ba.” ⁴¹ Jisas rii eeche wor, “Ma upurus piiriitana, ma por rii yan hari, piiriita riina komas awasen apa hakiita. Ma por riin 100 dola harek, ma por riin 10 dola har. ⁴² Worek, piiriita riina awasen yan hakasakech. Piir yan biish tar. Worek, rii piiriiti awasen hanan bokonar. Worek, ada miina wohecho: Shecha tawa ma rii riina harapa rukusiit?” ⁴³ Waimon rii awasen wor, “An eeche hikitu kata ma rii harapa ya mayakan abosuchir rii eena harapa riina rukusiito.” Jisas eeche wor, “Saimon mii eeta siiken maji bato.

⁴⁴ Worek, Jisas rii mima siina dare-boyechi Saimon riina eeche wor, “Miita diita mima siina na he. Ada miiti akak yawa. Yawey, miita ukun yeechi yaya yatii eejinsaka uku yeetiwak. Wowak, mima siita siiti miy ukuk yatii eneeka uku yeetiwa. Yeetiwak, siiti masebiyak bachuwa. ⁴⁵ Ada yawak, miita ana saka harenaka yaya omoreramowak. Wowak, siita ada ya sayawak siita eeji yatiin omoreramorewa. ⁴⁶ Miita kwowoka ya tawa kwar eeji masekiik gwotiikasakech. Siita eeji yatiin kwowa ya tawa kwar gwotiiwa. ⁴⁷ Ada miin maji wocho, siita ana harapa rukusiitawey, ii eeta mukuchichu siiti harapa kapasek oti tawa boboyen bachipoyewa.

Ma ye karakada kapasek boboyen bachi poyeney, ye mukuchichu ye rukusii tawa boboy eeta karakada tawa. ⁴⁸Worek, Jisas rii mima siina eecha wor: “Niji kapasek boboyen eeta bachipoy hamawa.” ⁴⁹Worek, cheyek yichar ma ye awasen awasen maji batar, “Dii kapo nama rii kapasek boboyen bachipoyetu?” ⁵⁰Jisas rii mima siina eecha wor, “Niji hiki siitiichichawa boboy eeta ninya oti kepi siichuwa. Na i inyaka kwoya hiki i.”

MIMA KAW YE JISAS RIITAKA EECHA CHISHITAR

8 Komas Jisas rii karakada akaman harapa akaman God riiti hadabas kigdom majin sawoken eena i ye yatar. Riiti 12 disaipel ye riitaka eecha chishitar. ²Mima kaw ye riitaka eecha ibatar. Yenya riita kapasek gaba hak oti tawa boboyen eena otiiniga kepi siir. Maria siitaka 7 kapasek gaba siitaka tarek, Jisas rii eeta yeechi rabor. Siitihi Magdala. Sii ibatar. ³Herot riiti wakasa ma, Susa, riiti mima Joana sii eeta ibatar. Susana siitaka akar nokwapa nokwapa mimaka eecha ibatar. Ibaterek, yecha Jisas riina riiti disaipel ma yenya kiyatay tar. Yecha yenya aboboy tokochi yenya havatarek, heharetar.

WIT SIIKEN RABOR NOMA

⁴Nokwapa nokwapa ma mima yechi akamak heechi Jisas riitak yar. Nokwapa nokwapa ma mima ye ya yopowurek, Jisas rii diita shiya tawa majin yenya wor: ⁵“Ma por rii wit yechi siiken nosap rabok ir. Rii siiken rabo tari, siik taw eeta nobok sakar. Nobok sakarek, ma ye yatiik piitiir. Apo ye hechi atar. ⁶Siik kaw eeta papaka tawa nosapek eeka sakar. Sakari, sokwachi ameya reekesiir. Boyewak? Nosap ukukasakech eena reekesiir. ⁷Siik kaw eeta yeemika tawa poko hek eeka sakar. Sakari,

eeta pokok eeka gamupoyer. ⁸Siik kaw eeta nosap kepik sakar. Sakari, eeta harapa sokwachi siik kepin war. Wit por siik 100 watar.” Worek, Jisas kawka eecha wor, “Ma mabiyaka taney, meejik wonyey, na meeji.”

SHIYA TAWA MAJIN JISAS RII SAWO MUKUCHIR

⁹Jisas riiti disaipel ye Jisas riina diita shiya tawa maji mun mukuchiken eena woher. ¹⁰Jisas rii awasen eecha wor, “God riiti veenyi tawa boboy eena kwona hikiken har. Akar ma yenya shiya tawa majik eeka yato. Yatawak, yecha eena hechi hikikasakech. Yecha meejichi mabiya hehar meejikasakech.

SHIYA TAWA MAJI SIITI MU

¹¹“Diita shiya tawa maji eecha wocho: eeta wit siik eeta God riiti maji. ¹²Kata siik nobok sakari dii eeta majin ma kaw ye meejitawak, Gaba riita yaniga majin mesek taweyn yeechi raboto. Gaba rii eecha hikitu: “Kapo yepa God riina hikinak, riipa yesokwa yichikiita.” Eena rii majin yeechi raboto yechi inyakak tawey. ¹³Kata siik papaka tawa nosap sakari, dii eeta majin ma ye meejichi kwoya hikitu. Wowak, diita maji biish shebo shebo otiito. Inyaka wopu yechi yik i ye yakasakech. Yecha riina ameda hikichi abosuchichu. Komas oti oti hinya nedii yanak, yepa nobo kepin heechi kapasek ikiita. ¹⁴Kata siik yeemik tawa pokokeeka sakari, dii eeta majin ma ye meejichi ameda sokwachi siik wakasakech. Diita nosap tawa boboyen inyakapwa hikitawey, yan hiki tawey, anemeshe roko tawey, eeta God riiti majin gamu poyetu. ¹⁵Kata siik nosap kepik sakari, dii eeta majin ma ye meejichi mesekiik heechi majin somowuchiniga i i iniga yecha siiken wato.”

HABA GAMU MAJI

¹⁶“Ma ye haba hayechi gwosiik gamukasakech. Ehey kuruk har veenyikasakech. Hayechi ye cheyek kowu yichitu. Yichitawak, ma ye wok yasayanak yama hecho. ¹⁷Eyey boboyen diita apa veenyi tawey, komas eeta geenyik siikiita. Eyey boboyen dasiipiitari, komas yesha hechi geenyik yamak yesokwa yichikiita.”

¹⁸“Kwo na hehar meeji ta. Kata ma ri boboyeka riita tawey, komas riina kawka hakiita. Kata ma rii boboy biish tawey, komas kata boboyen rii hikitu eeta riiti eena yeechi ye ikiita.”

JISAS RIITI NOKWAPA KUMWOYEKA BAR MAJI

¹⁹Jisas riiti nokwapa Jisas riiti kumwoyyecha riitak yar. Yarek, yecha ritaka bana bana siitiikasakech. Nokwapa nnokwapa mima ma tarek, eena ya bana bana siitiikasakech. ²⁰Ma por rii Jisas riina eecha wor, “Miiti nokwapa miiti kumwoy yecha sabak siitiitawey, miina heken kowutu.” ²¹Worek, Jisas riita eyey ma mima yenya eecha wor, “Kata ma mima ye eeji maji meejiichi somowuchi otiitawak, dii eeta eeji awi eeji kumwoy.”

JISAS RII SOWA YATAREK EENA WOREK HA YE YIR

²²Nedii pochi Jisas riita riiti disaipel yechaka jabiirek i ye ichi yenya eecha wor, “Nota reekichi kata yokwa pagiirebak ik.” Worek, yecha heechi ir. ²³Jabiir icharek, Jisas rii watar. Watarek, harapa sowa yar. Sowa yarek, jabiir uku siiva woyer. Siiva woyerek, ameda ameda kapasek siik otiitar. ²⁴Worek, disaipel ye Jisas riina ya cheyichi eecha wor, “Harapa Ma, Harapa Ma, nota hak otiito.” Worek, Jisas rii sokwachi sowa yatarin uku boro sokwa tarin anacheker.

Worek, eeta sowa eeta uku boro eeta siir. Siirek, eeta biish tar. ²⁵Worek, rii riiti disaipel yenya eecha wor, “Kwo hiki siitiichichawa boboy siitak tawa?” Worek, ye akiichi henebarabo taniga awasen awasen eecha wor, “Diita ma rii kapo nama? Rii sowan anachekerek, uku boro anacherek, eeta siir.”

JISAS RII KAPASEK GABAKA TAR MAN OTII KEPI SIIR

²⁶Worek, yecha jabiirek i Gegesa nosapek igayer. Diita nosap Galili nosap pagiireba yepak tar. ²⁷Jisas rii gayechi rii yatii nosapek pagiirebak howu piitiirek, kapasek gabaka tar ma por rii akaman heechi ya Jisas riina jawur. Eetama rii maba siivatabi ruwukasakech. Riita riiti akak yikasakech, wakasakech. Rii tiiremo papa supuk wok eeka yichar. ²⁸Rii Jisas riina hechi aya harapa uwatar. Rii ya Jisas riiti yatii jumuk saka waniga harapa wor, “Jisas mii Harapa Howuk Tawa God riiti Yikapwa! Miinawa, mii boy boboyen ana otiik yawa? Ada miina woyasachiyasato, miita ana pikasakech.” ²⁹Jisas rii kapasek gaban eecha bar. Nokwapa nokwapa nedii eeta kapasek gaba rii riina hehar neeki siitiichichar. Ma ye riina yatii tapa sen pokok kiitiitar. Kiitiiterek, rii neekichi ma biish tar eemek heechi ir. Kapasek gaba rii riina otii poyechirek rii ir. ³⁰Jisas rii riina woher, “Miiti hi na haba, ii boy?” Rii awasen eecha wor, “Eeji hi eeta nokwapa nokwapa.” Boyerek rii eecha wor, Nokwapa Nokwapa? Nokwapa nokwapa kapasek gaba riiti wok irek, eena riiti hi eecha habar, Nokwapa Nokwapa. ³¹Eeta kapasek gaba riitak tari, ye Jisas riina woyasachiyasar, “Hi uwu tawa kapasek supuk saka wochinak ik tawak.”

³²Worek, nokwapa nokwapa poyi ye kwowuk a yey tar. Tarek, kapasek gaba ye Jisas riina woyasachiyasa woher,

“Noti poyeka eeche ik!” Jisas rii yenya awasen eeche wor, “Na i.”³³ Worek, kapasek gaba ye eeta man heechi i poyi yechi wok i siir. I siirek, poyi ye kwowu heechi amaba iniga paka duruniga uku aniga ha hamar.

³⁴ Worek, poyin siitii kowu tar ma eena hechi ameya heechi akamak, akak iniga ye diita otiir noman eena sawotar.

³⁵ Ma mima ye meejichi akaman heechiniga hek ir. Yecha Jisas riitak ya her. Kapasek gaba heechi tar ma rii Jisas riiti yatiin jumuk keyi yir. Rii siivatabi ruwur. Rii riiti marenoku inyaka wopu eeta opoy kwoya woy hikitar.

Worek, eyey yecha akiir.³⁶ Eeta ma ye heri yecha akar ma yenya sawor. Kapo boyega shecha otii kepi siir.

³⁷ Worek, eyey Gegesa ma mima ye Jisas riina heechinak iken eena woher. Yecha harapa akii tar eena woher. Worek, Jisas rii jabiir i yeyichi heechi ir.³⁸ Kapasek gaba heechi tar ma rii Jisas riina woyasachiyasar, “Ada miitaka eeche ibak.” Worek, Jisas rii riina bokoneechirek ir.

³⁹ Rii eeche wor, “Mii miiti akamak na i. God riita miina otii kepi sowey, akar ma yenya napa sawo ta.” Worek, eeta ma heechi riiti akamak ichi rii akamak tar man Jisas rii riina otiichirin eena sawo tar.

**JAIRAS RIITI MIMA
YIKAPWAN, AKAR MIMAN
JISAS RII OTII KEPi SIIR**

⁴⁰ Jisas rii pagireba yepak i gayerek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina kowu tarek woshiatar.⁴¹ Worek, ma por rii, riiti hi Jairas, rii yar. Rii eeta akama Ju ma yechi lotu akan harapa ma tar. Yarek, rii Jisas riiti yatii jumuk i sakar. Saka wochi rii Jisas riina riiti akak yeechi ye ik eena rii woyasachiyasa tar.

⁴² Riiti mima yikapwa sii eeta podateba sii harapa haken otii tar eena rii Jisas ri-

ina woher. Jisas riita irek, nokwapa nokwapa ma mima ye ya riina somowutar.

⁴³ Worek, mima pochi sii tari, siiti maba pi 12 sukwiya yabatar. Yabatarek, ma ye siina otii kepi siikasakech.

⁴⁴ Worek, eeta mima sii Jisas riiti magiirek yaniga riiti siivatabin howu dagiirer. Dagiirek, eeta siiti yatar pi ameya kepi siir.

⁴⁵ Worek, Jisas rii woher, “Nama ana howu dagiirewa?” Eyey ma mima eeche wor, “Yaho.” Worek, Pita rii riina eeche wor, “Harapa Ma, nokwapa nokwapa ma mima ye miitaka ya yopo wochi siitiito.”

⁴⁶ Jisas rii eeche wor, “Ma kaw mima kaw por ana howu dagiirewa. Eeji harapa boboy eeta ana heechi iwa, an hikiwa.”

⁴⁷ Worek, eeta mima sii hikir Jisas riita siina hehar he hamar. Worek, sii heneba rabochi nubu nubuniga Jisas riitak yar. Yarek, sii Jisas riiti yatii jumuk saka war. Eyey ma yechi mi somak tarek, sii Jisas riina wor,

“Ada miina howu dagiir hewak, ada eeta ameya kepi sowa.”

⁴⁸ Worek, Jisas rii siina eeche wor, “Eeji yikapwa, niji siitiichichawa boboy eeta ninya otii kepi siichuwa. Niji inyaka wopu sapa eshar i.”

⁴⁹ Riita diita majin baterek, maji wochirek ir ma rii Jairas riitiakan heechi yar. Rii Jairas riina eeche wor,

“Opoche mii Harapa Ma riin kawka wohechanakech. Miiti yikapwa sii eyey har.”

⁵⁰ Worek, Jisas rii meejichi Jairas riina wor, “Opoche akiitanakech. Na hiki siitiichicha. Siita otii kepi sokwak.”

⁵¹ Akak iyarechi rii Pita, Jon, Jems, yikapwa siiti awi, eepi yechaka aka wok eechaiyarer. Rii akar ma mima yenya anacheker.

⁵² Eyey ma mima ye eeka tari, ye diita yikapwa siita kechi keyatar. Worek, Jisas rii eeche wor, “Opoche keyatanakech. Yikapwa hakasakech. Sii biish wato!”

⁵³ Worek, ye riina hegi ye itar. Yecha eeche hikitar sii eeta eyey har.

⁵⁴ Worek, Jisas rii siiti tapan neekichi cheyir: “Yikapwa na sokwa.”⁵⁵ Sii

saniyeechi sokwar. Sokwarek, Jisas rii eeche wor, “Aboboyen na yeechi siina hava.” ⁵⁶Worek, siiti awi, eepi heneba rabor. Jisas rii piiriina wo sawor, “Ada otiwa boboy opoche akar ma yenya sawotanakech.”

JISAS RII 12 APOSEL YO HAR

9 Jisas rii riiti 12 disaipel yenya uwarek, ye yar. Yarek, rii harapa hapaga boboyen yenya har. Yenya harek, yecha keena kapasek gaba yenya yeechiniga rabor. Yecha keena hak oti tar boboyen otiiniga kepi siir. ²Worek, rii God riiti majin sawoken, hak oti tar man yesokwa oti kepi siiken eena heechirek ir. ³Rii yenya eeche wor, “Kwo inyak, boboyek ye ikasakech. Kubu na heechi i. Aboboy woyi kwo na heechi iba. Aboboyen, yan, maba riki upurusen na heechi iba. ⁴Ma rii kwona woshianey, kwo kata akamak eeke yichanak, riiti akakbak napa eeke kiki sii. ⁵Ma mima ye kwona woshianan siiney, eeta akama na heechi i. Heechi ik otiinak, yatii cherin napa panebut pakachi heechi i. Diita eeche otiina boboy eeta yenya o batawa boboy.” ⁶Worek, riiti disaipel ye riina heechi eyey akamak i ye yatar. I ye yatarek, yecha hadabas majin sawotar. Yecha hak oti tar man otiiniga kepi siir.

HEROT RII MEEJI SOMOYETAR

⁷Herot, rii Galili nosap aka tabo yima, rii nokwapa nokwapa Jisas rii oti tar boboyen meeji rii somoyetar. Ma kaw ye eeche wor, “Uku Yeechir Jon rii awasen saniyar.” ⁸Akar ma ye eeche wochar, “Akar mashi mashi tar piirapet hachiniga riita eeta awasen saniyar.” ⁹Herot rii eeche wor, “Ada Jon riiti borowaga dagii rabor. Diita oti tawa boboyen ada meeji tari, kapo nama oti-to?” Worek, rii Jisas riina heken eena oti oti hechar.

JISAS RII 5000 MA MIMA YENYA HAVAR

¹⁰Jisas riiti aposel yecha awasen yar. Yarek, yecha Jisas riina yecha otiir boboyen sawor. Saworek, rii yechaka eeche Betsaida akamak yecha saniga heechi eeke ir. ¹¹Ma mima yecha meejiichiniga, ye nokwapa nokwapa riina somowutar. Somowutarek, Jisas rii yenya woshia ye ichar. Rii yenya God riiti kigdom majin sawotar. Rii hak oti tar man otiiniga kepi siir. ¹²Ya ye i nedii riiti 12 maji pokii tar ma ye Jisas ritak yar. Yeechi eeche wor, “Diita ma mima yenya na heechinak sa i. Heechinak sa inyak, yecha akama aka diika tawey, ichi aboboyen anak, wak otiinak, sapa wa. Diita eem no tawey, makasakech.” ¹³Meejiichiniga Jisas rii yenya eeche wor, “Kwotaba aboboyen napa yenya hava.” Yecha awasen eeche no i aboboyen diita eyey ma mima yenya tokochik?” ¹⁴5,000 ma mima diika eemek tar. Jisas rii riiti disaipel yenya eeche wor, “Na wonyak, sa i saniga saniga yopochi chichi yi. 50-50 yopo chichichi yi.” ¹⁵Disaipel ye otiirek, eyey ma mima ye hey yichar. ¹⁶Worek, Jisas rii geyen yokotapa yeechi emiyep upurusen yeechi, neriin mow hechi God riina woshiachi geyen reekii reekiichi, ma mima yenya homochiniga, haken riiti disaipel yechaka har. ¹⁷Eyey ma mima ye atarek, ye eeta biidiir. Worek, disaipel ye gey kawen yeechi yaya 12 wasahaya kwowuk eeke woyi takiikiisiir.

PITA RIITA EECHA WOR: JISAS RII EETA KRAIST

¹⁸Nedii pochi Jisas rii God riina saniga maji ba tarek, disaipel riitak yar. Rii yenya eeche woher, “Ma mima ye ana kapo shecha wocho? An nama?” ¹⁹Yecha awasen riina eeche wor, “Ma kaw ye eeche wocho mii eeta uku

yeechir Jon. Akar ma ye eeche wocho mii eeta Ilaija. Akar ye eeche wocho, mii eeta mashi saniyar piirapet.”²⁰ Rii yenya eeche woher, “Kwo shecha hik-itu. An nama?” Pita rii riina awasen wor, “Mii eeta God riiti Kraist’ Yak wochar ma.”

JISAS RII RIITI KAPA MEEJI HA TAWA BOBOY YAK TAWA MAJIN WOR

²¹ Worek, Jisas rii riita bana majin akar man sawonakech eena anachecker. ²² Rii eeche wor, “Eeta Ma Yikapwa rii sapa harapa kapan sapa meeji. Riina Ju yechi harapa ma ye sapa nasowoy ta. Harapa opelen otii tawa ma ye, lon maji pokii tawa ma ye riina sapa nasowey ta. Yecha riina sowakworek, yadii piiriichar hamanak, riin saniyanak, yesokwakiita.”

²³ Worek, rii eyey ma miman eeche wor, “Ma por rii adaka iken gegiyaney, rii sapa keena riita ichawa nobon sapa heechi. Rii sapa eyey yadii riiti nobon heechiniga ana sumowuchiniga ha tawa nobobak i. ²⁴ Kata ma rii riiti nobon heechiney, eeji hik yaney, riipa eecheba eecheba takiita. Hadabas nobok riipa ikiita. ²⁵ Ma por rii diita nosapek tawa eyey boboy nokwapa nokwapa riitaba yaney, riiti mesek wurubuyareboney, rii boyega shecha takiita? Riipa kapasek siikiita. ²⁶ Ma por rii adana hiibiya riipa yanak, riipa riina hiibiya yakiita. Ma Yikapwa riipa yanak, riipa Eepi riiti hadabas boboyeka yayakiita. Yanak, Holi eje yechi hadabas boboy riitaka eeche yakiita. ²⁷ Ada majin siiken wocho ma kaw diika tawey, ye God riiti kigdom mapo henyak, komas ye hakiita.”

GOD RIITI HADABAS BOBOYEN JISAS RIITAKA YAR

²⁸ Rii diita majin ba hamarek, wik pochi hamar. Hamarek, Jisas rii Pita, Jon, Jems yenya yeechiniga kwowuk God riina maji baken eena ir. ²⁹ Rii

God riina maji baterek, riiti miy soma akar mabak dariiboyer. Riiti siivatabi apoma siir. ³⁰ Ameya ma upurus piiri-ita riitaka maji batar. Piiriita eeta Moses, Ilaija. ³¹ Hevenek tawa hadabas boboy kepi piiriitaka eeche yar. Yarek, maji batar. Jisas riita Jerusalem akamak i ha nedii eena batar. God riiti hikichi otiiina boboyen Jisasrii sumowuken eena bar. ³² Pita, riiti nareboy, yecha wachi sokwar. Sokwachi yecha Jisas riiti hadabas boboyen ma upurus riitaka bana bana siitii tarin her. ³³ Ma piiriita Jisas riina heechi iken otiierek, Pita rii eeche wor, “Harapa Ma, eeta kepi nota eeche diika tawa. Nota aka piiriichar otiik. Miina pochi otiichik Moses riina pochi otiichik. Ilaija riina pochi otiichik.” (Rii diita maji wori, rii saka hehar hikichi barek, pamenabar.) ³⁴ Rii ba tarek, hejagwayap ya saka bana bana siir. Bana bana siirek, disaipel ye akiir. ³⁵ Gamurek, aya eeka eeche uwar, “Dii eeta eeji Yikapwa. Ada riina hisiiri, riina hapa meeji ta!” ³⁶ Aya uwa hamarek, Jisas rii saniga siitiitar. Worek, disaipel ye diita majin anadii ma yen saka sawotarek. Yecha her boboyen ye anadii saka barek.

JISAS RIITA GABAKA TAR YIKAPWAN OTIINIGA KEPI SIIR

³⁷ Iyi yadii yecha kwowuk heechi ye irek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina nobok i jawor. ³⁸ Ma por rii nokwapa nokwapa mima ma yechi nediiik siitiiniga Jisas riina uwar, “Maji pokii ma, ada miina woyasachiyasato, eeji yikapwa podat riina na ya he! ³⁹ Kkapasek gaba eeta riina pichawak, rii harapa uwachi nosapeka saka hikisha yeshachi kujak sogweya yar. Eeta riina pishamanek tawey, eeta boboy riina ameya heechi ikasakech. ⁴⁰ Ada miiti disaipel yenya woyasachiyasarek, yecha raboken otii heri, ye saka kiki siirek.”

⁴¹ Jisas rii awasen eeche wor, “Kwo hiki siitiichinyan biish tawa ma siiken. Kwon sabwiya yeechi kapasek nobok heechi tawak ichawa ma. O! Shasha nedii ada kwotaka takiita? Shasha nedii diita nomoya tawa boboyen ada kiyakiita? Worek, rii ma riina eeche wor, “Miiti yikapwa na yaya! ⁴² Yikapwa yatarek, eeta kapasek gaba rii riina otiichirek, rii nosapek sakachi hikisha yeshar. Worek, Jisas rii kapasek gaban riina wo sowurek, yikapwan otii kepi sirek, rii riina riiti eepi riina awasen har. ⁴³ Eyey ma mima ye God riita harapa hapaga otii tar boboyen herin, ye eena harapa nyegerabor.

JISAS RII RIITI HA NEDIIN KAWKA YENYA BAR

Ma mima ye Jisas riita otiir yon harapa hikitarek, Jisas rii riiti disaipel yenya eeche wor, ⁴⁴ “Diita ada kwona wonya maji opoche abosuchitanakech! Ma Yikapwa riin yeechi akar ma yechi tapak how hakiita.” ⁴⁵ Worek, yecha meejichi saka hikirek. Diita otiitana maji mu yenya veenyir. Eena ye meejikasakech. Yecha akiitar eena yecha riina diita maji saka woherek.

KAPO NAMA EETA HARAPA?

⁴⁶ Disaipel ye awasen awasen ow maji batar. Eecha wochar nama notaka tawey harapa? ⁴⁷ Jisas rii yechi inyakan heri, rii karakada yikapwan yeechi yaya rititaka siitiir. ⁴⁸ Siitiirek, yenya eeche wor, “Kata ma rii diita yikadey yikapwan eeji hik yaney, rii anapa eecheba yakiita. Kata ma rii ana yaney, rii ana heechirek yar ma riina eecheba yakiita. Kata ma rii kwotak karakada hiki tawey, rii harapa mayaka tawa.

MA KWONA OW OW TANAN SIINEY, EETA KWOTI MA APOMA

⁴⁹ Jon rii eeche wor, “Harapa Ma, nota her ma por rii miiti hin habachiniga gaba yenya rabotar. Herek, nota riina anacheker. Rii notikasakech. Eena anacheker.” ⁵⁰ Jisas rii awasen eeche wor, “Opoche anacheketanakech. Kata ma rii kwona ow otiinan siiney, rii kwona otiichichu.”

SAMERIA AKAMA MA MIMA YE JISAS RIINA SAKA YAREK

⁵¹ Jisas riina hevenek yeechi ye inya nediiik yarek, Jisas rii Jerusalem akamak iken hikitar. ⁵² Hikichiniga rii ma kawen mapo wochirek ir. Wochirek irek, ye Sameria akama pochi Jisas riiti boboyen sayarechichak iyarer. ⁵³ Iyarerek, ye Jisas riita yechi akamak yanan yuyar. Rii Jerusalem akamak iken hikitarek, eena ye saka riina yarek. ⁵⁴ Disaipel Jems, Jon piiriita hechi eeche wor, “Harapa Ma, mii kapo hikitu nota hevenek tawa hin wonyak ya saka ma yenya uwunak, eeta akamak hika suw hamakiita.” ⁵⁵ Worek, Jisas rii dareboyichi awasen yenya ow maji bar. Worek, ye akar akamaka ir. ⁵⁶ (-)

MA KAW YE JISAS RIINA SUMOWUTAKEN HIKITAR

⁵⁷ Yecha nobok icharek, ma por rii eeche wor, “Eyey akama miita ik otiiney, ada miina sumowu ibakiita?” ⁵⁸ Jisas rii riina eeche wor, “Kwashika tawa asa yecha supu nosapek tawa. Apo ye wosiik tawa. Wowak, Ma Yikapwa rii wa eemekasakech.” ⁵⁹ Rii akar ma riina eeche wor, “Ana na sumowu ta.” Worek, rii awasen eeche wor, “Harapa Ma, ada mapo i eeji apokon tiiriimok chik.” ⁶⁰ Jisas awasen eeche wor, “Har ma yecha sapa ha tawa ma yenya tiiriimok chi cha. Miita na inyak God riiti

kigdom majin na sawota.” ⁶¹ Akar ma por rii eecha wor, “Harapa Ma, ada miina sumowutakiita. Nago, ada mapo kata ma yecha akamak taweyn, ada mapo i woshi ak.” ⁶² Jisas rii riina eecha wor, “Ma por rii riiti tapak eyiga tawa boboy neeki tawey, komakin mey hechaney, rii God riiti kigdom sayerekasakech.”

JISAS RII 70 DISAIPEL WOCHIREK IR

10 Dii eeta hamarek, eeta Harapa Ma rii 70 ma yenya hisiir. Hisiichi rii yenya keyibor. Upurus upurus heechirek ir. Eyey akama Jisas riita komas iken eena yenya heechirek ir. ² Rii yenya eecha wor, “Nokwapa nokwapa boboy sagii nowoka tawa. Tawak, eeta eem ameda yo oti tawa ma tawa. Nowo kow ye iivii hamakasakech. Kwo na Harapa Nowok Tawa Ma riina na maji ba ta. Rii ma kawka yeechi heechinak sa i yo kawka sa oti ba ta. Eena na wohe cha. ³ Na i! Ada heechiwak, kwo sipsip yi tawaga eecha tawak, ada kwona heechiwak kwashik tawa harapa aqsa tawa eemek ichu. ⁴ Kkwota ya kwo ye ikasakech. Aboboy woyi tawa kwo, yatii ruwu tawa boboy ye ikasakech. Kwo nobok inyak, ma yenya jawoney, maji bakasakech. ⁵ Kwo akak i yowunak, mapo na eecha wor: Kwo na inyaka kwi eshar ta! ⁶ Inyaka kepi tawa ma kaka tawey, kwoti woshia tawa boboy riitaka sa eecha sii. Eecha tanan siiney, kwoti woshi a tawa boboyen na awasen yeechi yaya. ⁷ Kwo eeta podar akak eecha na kiki sii. Ye aboboyen ukun kwona havaney, kwota na kiki a. Wonyak yo oti tawa ma ye yan sa ya ta. Kwota opoche akar aka podar podar ichanakech. ⁸ Kwo akamak iyarenak, ye kwona woshi anak yechi aboboyen kwona banak napa a. ⁹ Kata akamak hak oti tawa ma yenya napa oti kepi sii. Ma yecha eeka tawey, yenya na wo, ‘God riiti Kigdom, ya kwotaka bana bana tawa!’

¹⁰ Wowak, kwo akamak iyarenak, ma ye kwona woshianan siiney, kwo napa i akama nobok na siitiichi wo, ¹¹ ‘Kwoti akama nosap yatii notik tawey, no yatii paynebotiichi i. Paynebotiichi wowak, kwo kapasek boboyeka eecha tawa. Na meeji. God riiti kigdom kwotak bana bana yar.’” ¹² Jisas rii kawka eecha wor, “Ada kwona wocho: Anasaka tawa nedii yanak, God riita riiti inyakapa hiki tawa boboyen Sodoma akama ma miman hakiita. Diit akamak tawa ma miman riiti inyakapwa hiki tawa boboyen yenya hakasakech.”

GOD RIITI MAJIN NASOWOYE TAR AKAMA

¹³ Jisas rii eecha wor, “Korasin akamak tawa ma mima na meeji! Kwo harapa kapasek boboy kwotaka yakiita. Betsaida akamak tawa ma mima, kwo harapa kapasek boboy yakiita. Harapa merakelen kwoti akamak otiirin, Taia akamaka Saidon akamaka eeka otiirega, mashi mashi yecha waga yechi inyaka dareboyer. Yecha siivatabi bonyi ruwuchi hiki shebuk waga yichar. ¹⁴ God riita riit inyakapa hiki tawa boboyen Saidon akama Taia akama ma miman hakiita. Kwon saka hakiitawak. ¹⁵ Kapaneam akamak tawa ma mima! Kwo kapo eecha hikitu kwo hevenek ikiita. Yaho Kwo hi uwu tawa eemek ye ikiita.”

¹⁶ Jisas rii riiti disaipele yenya eecha wor, “Kata ma ye kwona wagatey tawey, ye ana eechaba wagateyitu. Ma ye kwona nasowoye tawey, ye ana eechaba nsaowoyetu. Ma ye ana nasowoye tawey, ye ana heechirek yar Eepi riina eechaba nasowoyetu.”

70 DISAIPEL YE AWASEN YAR

¹⁷ Worek, 70 disapel ye kwoya hikichi awasen Jisas riitak yar. Ye eecha wor, “Harapa Ma, nota kapasek gaba yenya miiti hik wo saworek, yecha noti

majin sumowutar.”¹⁸ Jisas rii yenya awasen eecha wor, “Neer yeerepiya saka tawaga, gaba riita eechaba sakar, ada her. Na wagetey ta.”¹⁹ Ada kwona harapa hapaga tawa boboyen kwona har. Harek, kwo keena hopun yatiik piitii tawey, mediin yatiik piitii tawey, kwo eeta boboy eeta kwona saka pishamanekiitawak.²⁰ Kapasek gaba ye kwoti maji meejichi heechi akii ichawey, kwi inyaka opoche kwoya hikitanakech. Yahoo. Kwi hi havenek tawa jeyek keyiri, eena na kwoya hiki ta.”

JISAS RII INYAKA KWOYA HIKI TAR

²¹ Eeta nedii Jisas rii Holi Spirit takiikiisiirek, rii kwoya woy hikichi eecha wor, “Eepi, mii eeta diita nosap God, mii eeta havenek tawa God, ada miina woshi ato. Kata boboyen miita harapa jebwa hechawa maka hokwa sokwa tawa maka veenyi tari, mii shebo shebo tawa man mukuchichar. Ayo, Eepi, miita miiti inyakak hikitari, miita eena otiitar.”²² Eeji Eepi rii eyey boboyen ana har. Adadii Ma Yikapwa riina hekasakech. Eepi ritaba saniga hecho. Anadii ma ye Eepi riina eechaba hekasakech. Yikapwa riita Eepin hecho. Anadii ma yenya rii Eepi riina mukuchichawak, ye hebato.”

²³ Jisas rii riiti disaipel yenya dareboyichi eecha wor, “Kata boboyen kwota hechawey, kwi inyaka napa kwoya hiki ta.”²⁴ Nokwapa nokwapa piirapet, harapa aka tabo yima ye kwoya hechawa boboyen heken hikitar. Ye meejibaken hikitar. Worek, hekasakech. Meejikasakech.”

SAMERIA TAR MA RII MAN OTII KEPI SIIR NOMA

²⁵ Lon maji pokii tar ma por rii Jisas riina otii otii heken hikichi eecha woher, “Harapa Ma, anapa shecha otiinak eechaba eechaba takiita, hakasakech.”²⁶ Jisas rii awasen riina eecha wor, “Mashi keyir

maji kapo shecha wocho? Mii kenyi tawey, mii shecha hikitu?”²⁷ Kata ma rii awasen eecha wor, “Mii miiti Harapa God riina eyey mesek, wopu, eyey mayi, eyey hapaga boboy, eyey marenoku riina na rukusii ta. Kawka miitaka bana bana tawa man na rukusiiba ta. Mii mayama rukusii tawaga akar man na eechaba otii.”²⁸ Jisas rii meejichi eecha wor, “Miita bawa maji eeta kepi. Miipa otiitaney, miipa eechaba eechaba takiita.”

²⁹ Lon maji pokii ma rii mayama wohowutaken hikitar. Hikichi Jisas riina eecha woher, “Kapo nama adaka bana bana tawa ma?”³⁰ Meejichi Jisas rii noman eecha wor, “Ma por rii Jerusalem akamak heechi Jeriko akamak ye icharek, hiyi ya tawa ma ye riina nobok kubuk pir. Pichiniga ri siivatabi kwoyava yar. Kwoyava yeechi riina harapa pichi heechi ir. Rii haken otii tar.”³¹ Worek, opellen otii tar ma por rii eeta nobok ye iniga pir ma rii hak otii tarek, her. Hechi rii nobo yepak heechi ir.”³² Komas Livai ma rii ibatar. Ibaterek, rii hak otii tar ma riina hechi i bana bana her. Hechi, heheechi ir.”³³ Worek, komas Sameria ma por rii eeta nobobak ir. Iniga riina her. Hechiniga rii riina inyakapwa hikir.”³⁴ Hikichiniga rii i riitak bana bana howuk yichi rii riiti wel ukun wain ukun yeechiniga hak otii tar ma riiti maba ramon gwtiir. Gwtiichi ramojichiniga riiti donki magiirek howu seechiniga ma wa tawa akak ye i heechir. Heechi rii riina hehar tar.”³⁵ Yadii nedii pochi hamarek, rii ya upurusen yeechi akan kowu tawa ma riina har. Harek, rii eecha wor, ‘Riina na hehar ta. Diita ya ada hawey, kapo saka kiki siikiitawak, sa way ta. Komasa ada yanak, anapa kawka hakiita ya miina.”’³⁶ Worek, Jisas rii kawka Lon maji pokii tar man woher, “Mii shecha hikitu? Ma piiriichar tari, shecha tar ma por rii hak otii tar man

bana bana tawa ma riita otii tawa baga eecha otiiir?” ³⁷Lon maji pokii tar ma rii awasen eecha wor, “Eeta ma rii riina hehar otiiichir.” Jisas rii eecha wor, “Wowak, mii na eecha otii ta.”

JISAS RII MATA MARIA RII PIIRIITI AKAK IR

³⁸Jisas rii riiti disaipel yechaka nobok iniga, rii akama pochik iyarer. Kata akamak mima pochi sii tar. Siiti hi Mata. Tarek, sii Jisas riina siiti akan tagwachir. ³⁹Siiti kumwoy, Maria, eeka tar. Sii ya Jisas riita maji pokii tar majin eena mee-jitar. ⁴⁰Worek, Mata sii siina heechinga aboboy yonotii tarek, sii mayama inyakapwa hiki tarek, sii Jisas riitak iniga eecha wor, “Harapa Ma, mii kapo ana heharekasakech? Eeji kumwoy sii ana heechirek, ada saniga yo otiito. Siina na wo, Ana sa ya kiyatayi!” ⁴¹Harapa Ma rii siina awasen eecha wor, “Mata, Mata, ni nokwapa nokwapa boboyen inyakak hikitu. ⁴²Boboy podateba dopoto. Maria sii mama yepa boboyen hisiir. Hisiirek, diita boboyen siitaka tawey, sii heechikasakech.”

GOD RIINA MAJI BAWA MAJI

11 Nedii pochi tarek, Jisas rii eem pochi God riina maji batar. Maji ba hamarek, riiti disaipel por rii riina eecha wor, “Harapa Ma, miita nona God riina maji ba tawa majin na nona pokii. Jon rii riiti disaipel yenya pokii tarega miita nona na eechaba pokii. ²Jisas rii eecha wor, “Diitata God riina na ba ta: ‘Eepi, miiti hi sa holi ta.

Miiti kigdom sa ya ta.

³Diita nedii aboboyen nona na ha.

⁴Noti eyey kapasek boboyen miiti inyakak

na kwoyava heechi.

Akar ma yecha nona kapasek boboy otiiitawey,

nona yenya abosuchibato.

Nona opoche nona otii otii he boboyen heechitanakech!”

⁵Worek, Jisas rii maji shiyi eecha wor, “Ma por rii riiti nareboy riiti akak niy nediiik yawey, riina eecha wocho, ‘Nareboy, miita ana gey piiriichar sobo ha. ⁶Eeji nareboy rii chishi ye i tarek, eeji akak yawa. Rii yawak, ada aboboy biish.’ ⁷Miita wa tawa nareboy rii eecha wonyey, ‘Opoche ya ana boboy yak wohechanakech. Nubereja eeta dasi- ipowa. Ada eeji yikapwa ye wato. Anapa saka sokwa miina aboboy haki- itawak!’ Wowak, miita eechaba eech- aba wohechaney, ⁸ada kwona wocho, ri- ipa sokwachi geyen eyey boboyen mi- ita wohechaweyn riipa miina hakiita. Rii miiti nareboy tawey, kkapo rii mi- ina aboboy hakasakech. Yahoo. Eech- aba eechaba wo wohechaney, eena ri- ipa hakiita. ⁹Wowak, ada kwona wocho, na wohecha. Wohechanak, kwopa yaki- ita. Na yesha ta. Yesha tanak, kwopa hekiita. Na hapaka ta. Hapaka tanak, nubereja tagwakiita. ¹⁰Eyey ma ye wo wohechawey, yepa yakiita. Ma yesha tawey, yepa hekiita. Ma ye hapaka tawey, yepa nubereja tagwachikiita.

¹¹“Ma por riiti yikapwa rii apoko riina emiyepen aken eena wohenyey, riipa kapo boy hopon yeechi hanak akiita? Yahoo. Hakasakech. ¹²Yikapwa por rii riiti apoko riina apobeyen aken wohenyey, riipa kapo boy miiden hanak akiita? Yahoo. ¹³Kwo ma kapasek tawey, kwo eecha kepi hikitu kwoti yikapwan kepi boboyen havato. Tawey, eeta amu- tiik hevenek tawa Eepi riipa Holi Spirit kepin riina wohenyta ma hakiita.”

JISAS RII GABA MAJI BAR

¹⁴Ma por rii tari, kuja diimiitar. Ka- pasek gaba riitaka eecha tar. Tarek, Jisas hechi yeechi kayek rabotar. Yeechi kayek raborek, kata ma rii maji bar. Barek, nokwapa nokwapa ma mima

yecha hechi henebarabor. ¹⁵Kaw ye eecha wor, “Gaba, eyey kapasek gaba yechi apoko, rii Jisas riina hapaga boboyen harek, rii otiito.” ¹⁶Akar ma ye Jisas riina apodagii oti hikishak eena woher, “Mirakelen na otiita. Oti tawey, nota hikiken God riita miina rukusiito.”

¹⁷Worek, Jisas rii yechi inyakan hechiniga awasen eecha wor, “Nosap pochi ma mima ye saniga saniga eecha yi ye inyey, awasen awasen o ana pichaney, komas eeta ma mima ye kapasek siikiita. Mamu pochi sii pochi siina o ana pinyey, iipa eeta saniga saniga siikiita. ¹⁸Worek, Gaba riiti mamu saniga saniga tawey, o ana pichaney, shecha ye kapo hapaga siikiita? Kwo eecha wocho, Gaba rii hapaga boboyen ana hatawak, ada kapasek gaban yeechi raboto. ¹⁹Ada Gaba riiti hik ada kapasek gaban kikir poyeney, kwona sumowu tawa ma ye kapo shecha kapasek gaban kikir poyekita? ²⁰Wowak, God riiti hapaga boboy adaka tawak, kapasek gaban raboto. Eeta kwona mukuchichu God riiti kigdom kwotak yar.

²¹“Ma hapaga siitawey, rii yabu anaba yeechi o yichawak, riiti akan siiti kowu tawak, riiti boboy anada tawa. ²²Wowak, hapaga bor tawa ma rii ya riina o ana pichi dagiirepoyichi riiti anaba yeechi o ana pichar boboyen yeechi ye inyak, akar boboyen yeechi ye inyak, homochikiita.

²³“Kata ma rii eeji nareboy tanan siiney, rii eeta eeji yabu pi ma. Ma rii ma mima adaka yaya yopo yichinan siiney, rii rabo ya payato.”

AWASEN YA TAWA KAPASEK GABA NOMA

²⁴“Kapasek gaba rii ma poren heechi iri, rii shebo shebo eemek chishi ye inga yi hapaka tawa eemen yeshato. Yesha hipuchi rii mayama wocho, ‘An heechi

yar akak awasen kawka ik.’ ²⁵Wowak, rii awasen i eeta aka hako kiirakwur. ²⁶Rii hechi heechi akar 7 gaba kapasek weyen akak kawka ye yayareto. Wowak, kata ma rii mashi kapasek tar. Apa rii kawka kapasek wey tawa.”

INYAKA KWOYA HIKI TAWA BOBOY SIKEN

²⁷Diita majin Jisas rii ba hamarek, mima pochi sii riina eecha wor, “Kata mima sii miina yimowurek mii siiti mukun havari, sii eeta kwoya woy hikitu.” ²⁸Jisas rii awasen eecha wor, “Eeta kepi nija eecha bak, eeta ma ye God riiti majin meejiniga ye sumowutawey, ye kwoya woy hikitu.”

MA MIMA YE MIRAKELLEN WOHER

²⁹Ma mima ye Jisas riitaka ya yopo wuchi siiti tarek, Jisas rii eecha wor, “Ma mima ye diita nedii diita nosap tawey, yecha kapasek woy otiito. Yecha mirakelen eena yesha ye i tar. Wowak, mirakel podareban komas yenya hakiita. Diita mirakel eeta Jona riiti. ³⁰Pirapet Jona rii Nineva akama ma miman mukuchir boboyen harega, Ma Yikapwa rii diita nediiik tawa ma mima yenya eechaba mukuchir boboy бага.

³¹Anasak tawa nediiik Shiba nosapek siitii kowu tawa aka tabo yi mima sii diita nedii ma mima yenya harapa ow maji bakiita. Siita kata yepa anadii eemek heechi Solomon riiti hokwa sokwa majin meejiken yar. Wowak, ma por apa diika tawey, rii eeta harapa. Rii Solomon riina dagiirepoyetu. ³²Anasak tawa nediiik Nineva akama tar ma mima yecha siitiichi kwona harapa ow majin bakiita. Yecha Jona riita sawotar majin meejitarek, ye yechi kapasek oti tar boboyen dareboyer. Ada kwona wocho, ma por apa diika tawey, rii Jona riina dagiirepoyetu.”

MABA RIITI HABA

³³ Jisas rii eecha wor: “Diita yikadey boboy ma ye otiikasakech. Haban hayechi veenyetu. Heebiya wok veenyetu. Yaho. Rii hayechi cheyek yichi tawak, ma ye ya hecho. Miiti miy eeta miiti maba siiti haba. ³⁴ Miiti miy eeta hehar henyak, miiti maba eeta yama hekiita. Wowak, miiti miy kapasek taney, miiti maba eeta eyey niyiki yichu. ³⁵ Na hehar hecha. Yama miitaka tawey, sapa eechaba ta. Iipa niyiki yikiita. ³⁶ Wowak, miiti maba eyey yama hechaney, niyiki kaw tanan siiney, miiti maba eeta eyey yama hecho. Haba eeta miina okoreechichawey, mii eechaba takiita.”

JISAS RII PERISI LON MAJI POKII MA YENYA OW MAJI BAR

³⁷ Jisas rii majin ba hamarek, Perisi ma por rii riina otii aken eena woher. Worek, rii aka wok iyarechi cheyek aken eena yir. ³⁸ Jisas riita riiti tapa saka uku yeetiirek, Perisi rii hechiniga nyegerabor. ³⁹ Worek, Jisas rii riina eecha wor, “Na he. Perisi kwo heebiya saban eena uku yeetiito. Wowak, kwoti wok tawey, kapasek boboy takiikiisii tawa hiyiya tawa boboy eechaba takiikiisii tawa. ⁴⁰ Kwo harapa hikisha weyitu. God riita saban otitawey, rii inyaka wopu wo otii-ibato. ⁴¹ Kata boboyen kwoti heebiyak taweyn kiiriisiiposii tawa man na ha ta. Hatanak, kwi eyey boboy eeta apoma hechakiita.

⁴² “Kwo Perisi kapasek boboy kwotaka yakiita. Kwo kwoti karakada aboboy ten ten God riina hato. Hatawak, kwo nagwa nagwa hikichi otii tawa boboyen, God riina rukusii tawa boboyen two eena hikichi otiikasakech. Eeta kapasek. Diita boboyen na otii ta. Akar yo kepin opoche abosuchetanakech.

⁴³ “Kwo Perisi kapasek boboyen kwotaka yakiita. Kwo Ju ma yechi lotu aka harapa ma yichar tiikiiren kwo eena kwoya hecho. Kwo awaba tawa eemek icharek, akar ma ye kwona hechi harapa woshi atarek, two kwoya hikitar. ⁴⁴ Kapasek boboy kwotaka yakiita. Kwo tiiriimo supu tawaga eecha tawa. Akar ma ye piitii i ye yatawey, kwo hekasakech.”

⁴⁵ Worek, lon maji pokii ma por rii riina eecha wor, “Mii maji eecha ba tawey, mii nona maji kubuk pibato.” ⁴⁶ Jisas rii awasen eecha wor, “Kwo lon maji pokii ma. Kwo kapasek boboyen yakiita. Kwo nomo ya tawa kwon ma yenya hawak, ye harapa yo otiiito. Wowak, kwo kwoti tapama por yenya kiyatayiniga yesokwakasakech.

⁴⁷ “Kwo kwoba sii siiken siikiita. Mashi tar piirapet yenya kwoti wayega ye sowakworek, kwo yechi tiiriimon keyapochichu. ⁴⁸ Kwoti wayega ye piirapet yenya sowakworek, kwo yechi tiiriimon keyapochicharek, kwo eecha mukuchichu kwo hikitu yechi otii tar abo eeta kepi.

⁴⁹ “Eena God riita hikichi wor, ‘Ada yenya piirapet yenya heechinak ikiita. Ada yenya eeji majin ye ichawa ma heechinak ikiita. Heechinak ye inyak, yecha kaw yenya sowakwokiita. Yecha kaw yenya kikirepoyekiita. ⁵⁰ Eyey piirapet yenya mashi mashi diita nosapen otii nedi ya ya ya diita nedi kwoti wayega ye sowakwori, diita nediik diita tawa ma yenya God riita awasen pikiita. Wayega yecha otiiirin eena awasen piikiita. ⁵¹ Ye Sekaraia riina sowakwor. God riina opelen har eem riiti holi tar eem Sekaraia riita tar nedi, eyey piiriita tar nediik, eyey piirapet yenya diita nediik sowakwo hamari, ada kwona wocho, apa diita nediik tawa ma mima yen God riita pikiita. Kata piirapet yenya

sowakwor boboy wayega yecha otiitari, eena yenya awasen pikiita.

⁵²“Lon maji pokii ma kapasek boboy kwona yakiita. Kwo mama yepa hehar hiki tawa nobon kwo dasiipiir. Dasiipiirek, kwo diita nobo kesi kwo ikasakech. Worek, kwo dasiipiirek, akar ma ye boyega ik wonyak?”

⁵³Jisas riita kata eemen heechi irek, lon maji pokii ma, Perisi, yecha riina harapa ow maji batar. Yecha riina nokwapa nokwapa boboyen wo wohechar. ⁵⁴Yecha riina majik baniga sakaken otiitar eena riina wo wohechar.

WOSHEPII TAWA MAJIN NA OPOY SHI TA

12 Nokwapa nokwapa ma mima ya yopo yicharek, kaw yecha ma yatii hek piitiichi siitiitar. Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya mapo wor, “Perisi yechi woshepii veenyi tawa boboy yechi yis, eena na hehar hecha. Yechi woshepii hiki tawa boboy eeta sokwa i ye yakiita. ²Eyey veenyitar majin gamuri, iipa tagwa mukuchikiita. Eyey majin veenyichi otiitari, iipa ma yecha hikikiita. ³Wowak, eyey maji kwo niyik batari, iipa yanak meejiikiita. Eeta maji kwota wosiirek batawey, yepa geeniyik siiti harapa uwa sawokiita.

NAMA NAPAN NO AKIITO?

⁴“Eeji nareboy kwona wocho: Kwo opoche maban sowakwo tawa man akiitanakech. Yecha akar boboyen kawka otiikasakech. ⁵Ada kwona mukuchik naman kwo na akii ta? Kwo God riina na akii ta. Rii kwona sowakwonak, komas riitaba keena kwona hi uwu tawa eemek yeechi rabokiita. Ayo, ada kwona wocho, riina na akii ta!

⁶“Ma ye yokotapa karakada apo yin sen upuruseba tokor. Worek God riita yenya saka abosucherek. ⁷Kwoti masebiyan God riita kadii hamar. Worek,

kwo opoche akiitanakech. Kata apo eeta karakada boboy. Kwo eeta harapa.”

JISAS RIITI HIN GEENYIK NA KWODII WOCHA

⁸⁻⁹“Ada kwona wocho, eeta ma rii eeji hin akar man geeniyik kwodii wochawey, Ma Yikapwaq riita eeta ma riiti hin eechaba geeniyik kwodii wokiita ejel yenya. Ma rii akar man eecha wonyey, Jisas rii eejikasakech, Ma Yikapwa rii riina God riiti ejel yenya eecha wokiita, Eeta ma eejikasakech.

¹⁰“Ma ye Ma Yikapwa riiti hin ow majibataney, God rrita riiti kapasek boboyen kwoyavayakiita. Wowak, kata ma rii Holi Spiriten kapasek majin bataney, God rrita eeta boboyen saka kwoyavayakiitawak.

¹¹“Komas nedii yecha kwona yeechi lotu akak, gavman mak, harapa aka tabo yimak yeechi mi somak anasak ye inyey, iipa opoche inyakapwa hikiitanakech. Kwota mayama kiyatayeniga batana maji opoche inyakapwa hikiitanakech. ¹²Eeta nedii eeta Holi Spirit rii kwona maji pokii tanak, kwopa batakiita.”

HARAPA YAKA TAR HIKISHA TAR MA

¹³Ma por rii ma mima yechaka tari, eecha Jisas riina wor, “Maji pokii ma, eeji yaka riina na wonyak, sichi har eepi riiti nosap boboyen rii ana sa kaw ha.” ¹⁴Jisas rii riina eecha wor, “Minawa, kapo nama ana otiichirek ada anasak tawa ma tawa? Nama ana otiichirek, ada kwona nosapen boboyen homachikiita.” ¹⁵Worek, rii kawka eyey man eecha wor, “Na hecha. Eyey kwoya hechawa boboyen na heechi. Ma por rii riti boboy harapa tawey, eeta boboy riina hakasakech eechema eechema tak tawa boboy. ¹⁶Worek, Jisas rii diita shiya tawa noman wor: “Yaka tar ma por rii tarek, riiti nosap harapa saga

sokwatar. ¹⁷Worek, riiti inyaka eecha hikir: ‘Eeji sagan heechi aka saka kikisiikiitawak. Anapa shecha otiikiita?’ ¹⁸Rii way hikichiniga eecha wor: ‘An hecho anapa eecha otiikiita. Ada diita saga boboyen heechi tawa akan diigiikiita. Diigii rabonak, anapa kawka aka harapa otiikiita. Otiinak, anapa eyey boboy saga eeta akak heechikiita. ¹⁹Otiinak, anapa mayama wokiita: Mii kepi tawa. Miiti boboy nokwapa nokwapa tawey, na sukwiya sapa nokwapa nokwapa ta. Na eshar tanak, na eshar chishi ta. Na yi hapaka tanak, na a tanak, uku aba ta!’ ²⁰Worek, God riita hechi riina eecha wor: ‘Mii hikishato! Diita niy miiti maban heechi mii hakiita. Miita hanak, kapa nama miiti mayama sayarechir boboyen yakiita?’ ²¹Jisas rii kawka eecha wor, “Iipa eechaba tawa ma ye nokwapa nokwapa nosap boboyen mayama sayarechiwak, God riiti boboyen sayarechikasakech.”

GOD RIINA NA HIKI SIITIICHI

²²Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor, “Eena ada kwona wocho: Kwo diita nosap tawey aboboyen maba ruwu siivatabin inyaka opoche hikitanakech. ²³Mesek eeta harapa boboy. Aboboy eeta karakada. Eeta maba eeta harapa boboy. Siivatabi eeta karakada. ²⁴Kwashika tawa apon na he. Yecha aboboy siiken chikasakech. Yecha sagan otiikasakech. Ye boboy heechi akakasakech. Wowak, God riita eeta apo yenya havato! Na hiki. Apo eeta karakada. Kwo eeta harapa. ²⁵Nama kwotaka tawey inyakapwa hiki tawey, rii kawka hiki tanak, rii sukwiya pochika tawa nosap kawka takiita? ²⁶Kwo diita yikadey karakada boboy otiinan siiney, boyewak kwo akar boboyen inyaka hikitu?

²⁷“Gurunayen na hiki ta. Yecha yo otiikasakech. Yecha siivatabin oti-

ikasakech. Ada kwona wocho: Solomon, harapa aka tabo yima, rii diika tarek, riiti harapa yakatarek, rii riiti siivatabin ruwuri, rii saka gurunayeka eecha kikisiikiitawak. ²⁸God riita woheja yenya kehapochichu. Kehapochiwak, woyiheja diita apa tawa iy rabochinyak hiki uwukiita. Wowak, rii wohejan eecha kehapochichawak, riipa kwona kawka eechaba heharekiita? Kwo God riina hiki siitiichichawa boboy eeta amusakech! ²⁹Kwo opoche inyaka hikitanakech diita nosap boboyen. Aboboyen uku a tawa boboyen opoche eechaba eechaba yeshatanakech hikibatanakech. ³⁰Eecha hiki tawa inyaka diita nosap tawa ma ye eechaba hikitu. Yecha diita boboyen eechaba eechaba yeshato. Kwoti Eepi rii hecho kwota dopo tawa boboyen. ³¹Wowak, God riiti Kigdom eena kwota na mapo sumowu tanak, riipa akar boboyen kwona hakiita.

HEVENEK TAWA YA

³²“Karakada magwi opoche akiitanakech. Kwoti Eepi riita inyaka kwoya hikichi riiti kigdomen riita kwona haken hikitu. ³³Kwoti eyey boboyen na tokochi ya yeechi yan kiiriisiiposii tawa man napa ha. Kwo yan woyi tawa kwo neekikasakech na yeechi yaya. Hevenek tawa yaneeka na yopo yichicha. Kaka tawey, eeta ya karakada siikasakech. Kaka hiyiya tawa ma ye yakasakech. Machi akasakech. Kaka kapasek siikasakech. ³⁴Na meeji kwoti yan tawa eem, kwoti inyaka ii bak tawa.”

WAKASA MA KEPI YE KOWUTU

³⁵“Kwo na sayarechi na kow ta. Siivatabi na hehar giiriichi. Kwoti haba na hayi. ³⁶Harapa ma rii yanak, mima tapa aken irek wakasa ma ye riina kowu tawaga kwo eechaba napa kowu ta. Ri-

ita awasen ya nuberejak siitii uwanak, ye meejichi nubureja ameya tagwachikiita. ³⁷Harapa Ma riiti wakasa ma ye sayarechi yi kowutaney, wakasakech, Harapa Ma riiti yanak, yecha riina inyaka kwoya woy hikikiita. Ada kwona wocho: riipa ya siivatabi giiriichi yenya wochanak, yinyak, riipa aboboy yo otikiita. ³⁸Riipa niy nediiik yaney, kapo opochok wo nediiik yaney, riipa heneyey, yecha sayarechi hamawey, yepa yechi inyaka kwoya woy hikikiita.

³⁹“Na hiki! Akak hehar siitii kowu tawa ma rii hiyi ya tawa ma rii ya nedii hikiney, rii hiyi ya tawa man anacheikiita. Wonyak ri kepi tawa. ⁴⁰Kwo eechaba na kowu ta. Ma Yikapwa riipa yak tawa nedii kapo siitiiyekega yakiita? Kwota na kowu ta!”

KEPI WAKASA MA KAPASEK WAKASA MA

⁴¹Pita rii eeche wor, “Harapa Ma, mii diita shiyi tawa majin kapo nona wocho, kapo eyey man wocho?” ⁴²Harapa Ma rii awasen wor: “Nama eeta maji sumowu tawa ma kepi, nama eeta kepi hiki tawa wakasa ma? Rii diitata. Riina eeta Harapa Ma riita riina hisaw yo hakiita. Hanak, riipa riiti aka boboy sagan siitii kowukiita. Kowutanak, rii akar wakasa ma yenya kepi nediiik aboboyen homachichikiita. ⁴³Riiti Harapa Ma rii awasen yanak, diita boboyen wakasa ma rii otiitawey, wakasa ma riipa inyaka kwoya hikikiita. ⁴⁴Eeta siiken, eeta Harapa Ma riipa yanak, riina otichinyak, riipa eyey boboyen harapa ma siitii kowukiita. ⁴⁵Wowak, kata wakasa ma rii mayama eeche wonyey, ‘Eji Harapa Ma riipa saka ameya yakitawak.’ Wonyey, rii akar wakasa ma miman pinyey, harapa nokusha aney, uku eeche beyiney, ⁴⁶riiti Harapa Ma yana nediiin rii sayarechi kowukasakech. Eena

hikikasakech. Harapa Ma riipa yanak, riipa wakasa ma riina harapa pichiniga, heechinak, eeji majin nasowoy tawa ma yecha tawa eemek riin iibak heechinak i siikiita.

⁴⁷“Kata wakasa ma rii riiti Harapa Ma riiti inyakak hiki tawa boboyen hikinak, rii mayama sayarechinyan siiney, Harapa Ma riiti inyakak tawa boboyen otiinan siiney, komas riina harapa kapasek pikiita. ⁴⁸Wowak, kata wakasa ma rii riiti Harapa Ma riiti inyakak hiki tawa boboyen henyan siiney, kapasek boboy otiiney, riipa riina karakada pikiita. Ma por riina harapa boboyen haney, rii sapa harapa yo otii ta. Nokwapa nokwapa boboyen eeta ma riina haney, riisapaawasen eecheba nokwapa nokwapa boboyen ha.”

JISAS RIITA YAREK, MA YE UPURUS HIKITU

⁴⁹Jisas rii eeche wor, “Diita nosapen hik hayeken eena ada yar. Ada gegiyato apa diita nosap hik hay kamawa. ⁵⁰Anapa harapa uku yeechi tawa boboyen yakiita. Ada eena kowutawak, an harapa inyakapwa hikitu. ⁵¹Kwo kapo eeche hikitu: diita nosapek eshar tawa boboy eena ada yayaken eena ada yar? Yaho. Eshar tawa boboyen yayakasakech. Ada boboy kepin yayatawak, upurus hiki tawa boboy sokwato. Eena ada yar. ⁵²Apa na komas magwi pochi tawey, ma yokotapaba tawey, yecha upurus upurus hikikiita. Ma upurus saniga hikikiita. Ma piiriichar ye saniga hikikiita. ⁵³Apoko ye yechi yikapwa yechaka eeche saniga saniga inyaka kapasek hikikiita. Yikapwa yepa apokwon saniga hikinak apoko yepa yikapwan saniga hikikiita. Nokwapa yikapwaka eecheba siikiita. Nokwapa sii yikapwa riiti mimaka eecheba siikiita.”

DIITA NEDII NAPA HEHAR HECHA

⁵⁴Worek, Jisas riita ma mima yenya eecha wor, “Kwo ya ye i tawa eemek hejakwayap eeka sokwaney, kwo hechi eecha wocho ‘wayi vak otiito.’ Wonyak, eechema otiikiita. ⁵⁵Kwo kata yepak yana sowan meejinak, kwo eecha wocho, ‘Harapa hi yami yato.’ Eechema otiikiita. ⁵⁶Kwo woshepii tawa ma! Kwo naosapen neeren hechawak kwo siiti mun kwo nagwa nagwa hikitu. Wowak, boyewak kwo diita nedii mun kwo hekasakech?”

MIITI O ANA PICHAWA MAN NA KEPI OTII TA

⁵⁷“Boyewak kwo mayama nagwa nagwa hikichi yo kepin otiiken anasakasakech? ⁵⁸Ma por rii miina anasaken hikitaney, rii miina anasak tawa akak ye inyey, kicha iipiira inyak, ameya napa gayasay. Gayasayenan siiney, riipa maji sanasak tawa ma miina ye i hakiita. Ye i hanak, riipa miina plisman yen hakiita. Hanak, riipa miina pokojikiita. ⁵⁹Ada miina wocho: miina poko ameya heemakasakech. Miita napa eyey kapasek otiir boboyen eyey toko hama.”

KWOTI KAPASEK BOBOYEN NA DAREBOY

13 Eeta nedii ma mima kaw ye Jisas riina maji kawen sawor. Yecha saworek, Galili ma kaw ye God riina ope-len hatarek, Pailat, gavman harapa ma, rii yenya sowakwor. Eetamaji ya Jisas riina sawor. ²Jisas rii meejiichi eecha wor, “Kwo kapo hikitu kata Gaili ma yenya eecha sowakwori, eeta mukuchir ye eeta hisaw harapa kapasek oti tar ma tawak, akar Galili ma ye karakada kapaseken otiir? ³Yaho. Ada kwona wocho: Kwo kwoti kapasek inyaka dareboyanan siiney, yenya eecha sowak-

wori, kwo eechema hakiita. ⁴Kwo meejiir 18 ma ye Siloam akamak tarek ye papa inyik bana bana siitiiterek, inyi saka yenya sowakwor. Diita kapo boy mukuchir yecha hisaw harapa kapasek yo oti tar ma tawak, akar Jerusalem akamak tar ma karakada kapasek yon otiir? ⁵Yaho. Ada kwona wocho, kwo kwoti kapasek boboyen dareboyanan siiney, yecha eecha hari, kwota eechema habakiita.”

SIIK WANAN SHEBO SHEBO TAR ME SIITI NOMA

⁶Worek, diita noman Jisas rii yenya eecha wor, “Ma por rii pek me pochi riiti nowok eeka sokwato. Worek, rii i siiken omun yesha hiputar. ⁷Yesha hiputarek, rii riiti nowootii tar ma riina eecha wor, ‘Na he. Piiriichar sukwiya ada diika ya siiken omun yesha hiputu. Eena na ye rabo! Boyewak eeta me diita nosapen gamu poyetu?’ ⁸Nowon oti tar ma rii awasen eecha wor, ‘Harapa ma, sukwiya pochi ii na heechi ta. Ada nosapen payi iviichi, ada bulamakaw she yeechi eeka chikiita. ⁹Otiinak, sokwa komas sukwiya pochi omun wanan siiney, napa ye rabo.”

JISAS RII MAGIIR KUR TAR MIMAN OTII KEPI SIIR

¹⁰Sabat nedii pochi Jisas rii Ju ma yechi lotu aka porek maji pokii tar. ¹¹Mima pochi eeka tari, kapasek gaba siitaka tarek, sii 18 sukwiya hak oti tar. Siiti magiir kur tarek, sii gamu gamu chishi tar. ¹²Jisas rii siina hechi uwar, “Ninyawa, hak oti tawa boboy nichaka tawey, eeta ninya heechuwa!” ¹³Worek, rii riiti tapan siina neekirek, sii sokwa danegwar. Sokwa danegwachi sii God riiti hin yesokwatar. ¹⁴Worek, akak siitii kowu tar ma rii Jisas riina kwotayir. Sabat nedii Jisas rii siina oti kepi siir. Eena rii riina kwotayir.

Kwotayichi rii ma mima yenya eeche wor, “6 yadii yo otiito. Otii tawey, kata 6 yadii kwoti hak otii tawa boboyen otii kepi siiken na ya. Sabat yadii opoche yatanakech.”¹⁵ Harapa Ma rii meejichi riina awasen eeche wor, “Kwo woshepii tawa ma. Kwo sabat yadiik kwoti bulamakaw yenya poko heemachi uku siwa eemek yiukun waga havawa.”¹⁶ Na he. Diita mima pochi sii Ebrahim riiti yikapwa tawey, Seten rii siina 18 sukwiya poko jirek, kapo boyewak Sabat nedii siin saka heemachirek?”¹⁷ Jisas riita yenya diita majin geenyik worek, maji ow ana pichar ma yecha mayama hiibiya yar. Worek, eyey ma mima ye riita hadabas yon hechiniga ye inyaka kwoyahikitu.

MASTET ME, YIS SHIYI TAWA MAJI

¹⁸ Jisas rii eeche wor, “God riiti kigdom kapo boy boboy? Kapo boy tawaga tawa? ¹⁹ Eeta mastet siik tawaga tawa. Ma por rii mastet siik poren yeechi nosapek chir. Chirek, eeta sokwar. Sokwa mek siir. Mek siirek, apoyari ye wosii eeka patiir.”

²⁰ Jisas rii kawka eeche woher, “God riiti Kigdom kapo boy boboy tawaga tawa? ²¹ Eeta dii tawagatawa. Mima pochi sii yis eena yeechi harapa dram plaua woyichinga kakotiichiniga komas eyey plaua piipitato.”

KARAKADA NUBEREJA

²² Jisas rii Jerusallam akama icharek, rii karakada akamak, harapa akamak tesen iyarer. Worek, rii ma mima yenya maji pokiitar. ²³ Ma por rii riina woher, “Harapa Ma, kapo karakada magwi God riita yesokwa yichikiita?” ²⁴ Jisas rii yenya awasen eeche wor, “Na yo ya i. Nubereja eeta karakada. Ada kwona wocho nokwapa nokwapa ma mima ye yo iyareken otii otihipunak iyarekasakech. ²⁵ Akan siitii kowu tawa

ma riipa sokwa nubereja dasiipiikiita. Dasiipiinak, kwopa geenyik siitii nubereja hapakachiniga wonyak, ‘Harapa Ma, nuberja na tagwa’. Wonyak, riipa kwona awasen wokiita, ‘Kwota tawa eem ada hekasakech.’ ²⁶ Wonyak, kwo riina awasen wokiita, ‘Nota miitaka otii atar. Miita noti akamak maji pokiitar.’ ²⁷ Wonyak, riipa kawka wokiita, ‘Kwota tawa eem ada hekasakech. Adana na heechi! Kwo kapasek otii tawa ma.’ ²⁸ Ebrahim, Aisak, Jekop yecha God riiti kigdom eeka tanak, eyey God riiti piirapet ye riiti kigdom eeka tanak, kwo hechiniga, kwota eeka geenyik siitiitanak, kwo keya keyachiniga kwoti pun mayama takiimorokiita. ²⁹ Ma mima ye eyey eemen heechi ya God riiti kigdom iyarekiita. Iyarenak, yecha aboboy cheyek yikiita. ³⁰ Apa eeta ma ye mapo ichawey, yepa komasiikiita. Apa eeta ma ye komas ichawey, yepa mapo ikiita. Kommas eeta ma ye harapa siikiita.”

JISAS RII JERUSALEM AKAMAK TAWA MA MIMAN RUKUSIITO

³¹ Eeta nedii Perisi ma kaw yecha Jisas riitak yar. Yaniga wor, “Miita dii eemen na heechi i. Herot riita miina sowakwoken hikituu.” ³² Jisas rii yenya awasen wor, “Kwo kata kwashika tawa asa riina na i wo: ‘Apa, iyik, ada kapasek gaba yenya pichi raboto, hak otii tawa man ada otii kepi siito. Wowak, piiriichar nedii hamanak, eeji yo eeta hamakiita.’ ³³ Wowak, apa ada nobok ik. Iyik, iyavek ada nobok ikiita. Piirapet riina eeta Jerusalem akamak sapa sowakwo. Opoche akar akamak riina sowakwotanakech.

³⁴ “Jerusalem, Jerusalem, kwo piirapet yenya sowakwoto. God riita kwona heechirek yar piirapet yenya kwo papak rabo sowakwoto. Apochok sii siiti yin chipi kuruk yikapwa eeka hehar gamutawaga, ada kwona eecheb eecheb

aba nedii eeji tapak eechaba waga oti-
iwa. Eecha otiik otiitari, kwo yuyar.
³⁵Na he! Kwoti akama biish siikiita. Ada
kwona wocho, kwopa wonyak, 'Kata ma
rii Harapa Ma riiti hik yato. Riiti hi na
yesokwa ta.' Wonyak, kwopa ana komas
hekiita. Wonyan siiney, kwopa ana saka
hekiitawak."

JISAS RII HAK OTII TAR MAN OTII KEPI SIIR

14 Sabat yadii pochi Jisas riiti
harapa Perisi ma riiti akak oti
ak ir. Icharek, ma mima ye riina hehar
hechar. ²Worek, ma por rii tari, riiti
yatii tapa piipiitar. Piipiitari, rii Jisas
riitak eecha yar. ³Yarek Jisas rii lo
majinpokii tar ma yen, Perisi ma yen
woher, "Noti lo hak otii tawa man nopa
boy Sabat nedii otii kepi siikiita?"
⁴Worek, yecha meejichi bakasakech.
Worek, Jisas rii kata ma riina yeechi
otii kepi siichi heechirek ir. ⁵Worek, rii
yanya eecha wor, "Kwoti ma por riiti
yikapwan riiti bulamakaw sabat nedii
supuk yeyiney iipa boy saka yeechi
yesokwatawak sabat nedii?" ⁶Worek,
yecha riina maji awasen saka barek.

MA RII RIITI INYAKA DAGIIREPOY

⁷Worek, akamak yar ma kaw ye mey
maka hechi harapa ma yechi worebey
eeka ya yir. Karakada hechi heechir.
Jisas rii hechi dii shiytawa maji eecha
wor, ⁸"Ma por rii miman yayanak, kwo
noku sha akiita. Kwo nokusha anak,
kwo opoche harapa ma yechi worebey
yichanakech. Mii harapa ma worebey
eeka yinyey kapo komas harapa ma apa
yakiita. Yanak, miina otii havak wor
ma, rii kapo miin ya wohekiita, 'Mi-
ita diika worebey na heechi. Harapa
ma rii diita worebey apa ya yikiita.'
⁹Worek, mii hiibiya yaniga karakada
ma worebeyek yikiita. ¹⁰Kwon nokusha
ak wohenyak, karakada ma yechi wore-

beyek eeka napa yi. Yinyak, miina otii
havak wor ma yaniga miina eecha woki-
ita, 'Eeji nareboy, diika na ya. Harapa
worebey diika na ya yi.' Miita yinyak,
akar yawa ma ye miina hechi eecha hiki-
ita mii eeta harapa ma. ¹¹Eyey ma ye
mayama riiti hin ye ye ye inyey, ri hi iipa
harapa siikiita."

NOKUSHA A TAWA MAJI

¹²Worek, Jisas rii otii havak wor ma
riina eecha wor, "Miita yanya nokusha
aniga hava tanak, opoche miiti nareboy
yen wohechanakech. Miiti yaka kum-
woy wohechanakech. Miiti hadii yanya
wohechanakech. Yaka tawa ma opoche
wohechakech. Wohenyey, yepa miina
aboboy awasen havakiita. Miina awasen
havanak, miiti yan miina awasen ha
hamakiita. ¹³Miita nokushaniga hava
tanak, kiiriisiiposii ma, yatii kapasek
tawa ma, tapa kapasek tawa ma, miyki-
itii ma yanya napa wohe. ¹⁴Wohenyak,
hadabas inyaka hiki tawa boboy miitak
yakiita. Yepa saka awasen hakiitawak.
God riipa miina awasen hakiita. Har
ma kepin yesokwa yichinak, eeta nedii
awasen hakiita."

HARAPA NOKUSHA A MAJI

¹⁵Ma por rii aboboy cheyek yiniga
Jisas riita bawa maji meejichi Jisas riina
eecha wor, "Kata ma ye God riiti aboboy
cheyek riiti kigdom taney, yichaney,
yecha kwoya hikikiita." ¹⁶Jisas rii ri-
ina noman eecha wor, "Ma por rii tari,
rii harapa nokusha ar. Nokusaha atarek,
rii nokwapa nokwapa ma mima yen
ak woher. ¹⁷Rii riiti wakasa ma riina
hechirek ir. Ma mima yanya ak wohek
eena heechirek ir. Rii hechirek, irek, rii
eecha wor, 'Na ya a. Aboboy sayarewa!'
¹⁸Worek, eyey ma ye yo maji bar. Mapo
wor ma rii wakasa ma riina eecha wor,
'Ada nosapen tokor. Tokochi ada hek ik.
Miiti harapa ma na wo, ada ikasakech,

ada riina inyakpa hikitu!’¹⁹ Akar ma por rii eecha wor, ‘Ada 10 bulamakaw tokochi, ada eena oti hek ichu. Ada inyakapa hikitu. Anapa saka yakiitawak.’²⁰ Akar ma rii eecha wor, ‘Ada mima yawa eena ada yakasakech. Inyakapa hikitu.’

²¹ “Worek, wakasa ma rii awasen ichi riiti harapa ma riina maji wor yepa saka yakiitawak. Worek, akama kowu tawa ma rii inyaka kwotayir. Kwotayichi, wakasa ma riina eecha wor, ‘Karakada nobo harapa nobo diita akamak tawey, na ameya i. Inyak, kiiriisiposii ma, yatii kapasek tawa ma, tapa kapasek tawa ma, miy kiitii ma yenza na yeechi yaya.’²² Worek, wakasa ma rii eecha wor, ‘Harapa ma, miita bawa maji ada otiwa. Oti hamawak, miiti aka saka takakiisowak.’

²³ Worek, harapa ma rii wakasa ma riin eecha wor, ‘Nabo i kwashika tana ma, nobo hinya ma napa wohegiya yeechi yaya. Eeji aka sa takakiisii.’²⁴ Ada kwona siiken wocho, ada mashi wor ma yepa saka eeji aboboy akiitawak.”

JISAS RIINA SUMOWU TAWA MA

²⁵ Nokwapa nokwapa ma mima yecha Jisas riitaka ichar. Jisas rii dareboyechi yenza wor,²⁶ “Kata ma rii adak yaney, rii sa riiti awi, eepi, mima, yikapwa, yaka kumwoy, mowey, ruwoy yenza mayama sa magiirechichi heechi. Magiirechichi heechinan siiney, riipa saka ana sumowukiitawak.²⁷ Kata ma rii riiti men kiyanan siiney, ana sumowunan siiney, riipa saka eeji disaipel siikiitawak. Rii sapa eyey yadii riiti nobon heechiniga ana sumowuchiniga ha tawa nobobak i.²⁸ Ma por rii aka otiik hikitaney, mapo rii yi hikichi diita aka ya kapo shasha kiki siikiita. ‘Eeji ya kapo kikisiikiita yo hamakiita?’²⁹ Rii eemna hikinansiiney, riipa kwatibanwoy siitichikiita. Aka hamakasakech. Wonyak,

ma ye ri yon hechi riina wohegakiita.³⁰ Yepa eecha wokiita. ‘Diita ma rii yon tasiiri oti hamakasakech.’³¹ Aka tabo yima por rii akar aka tabo yima riina o ana pik inyey, 10 tausen ow ana pichawa ma riitaka inyey, akar aka tabo yima riipa 20 tausen ow ana pichawa ma yecha riitaka yaney,³² riipa yi eecha hikikiita ada saka kikisiikiitawak riina o ana pinyey. Komas akar aka tabo yima yapak tawey, ow ana pik yanak, riipa wakasa ma wochanak i gayasayekiita. Sakapa ow ana pikiitawak.”

³³ Jisas rii kawka eecha wor, “Kwo eechaba napa hiki. Kwo eyey boboyen magiirechichi heechinan siiney, kwo saka eeji disaipel siikiitawak.”

WOSHI MAJI

³⁴ “Woshi eeta kepi. Wowak, woshi somakwota tawa boboy eeta hamaney, kapo shecha kawka otiinak somakwotakiita?³⁵ Eeta nosapen saka kiyatayekiitawak. Nowo saga, me, saka kiyatayekiitawak. Woshi kapasek eena raboto. Kwo mabiya taney, na meeji.”

SIPSIP NOBOKASAKECH

15 Nedii pochi nokwapa nokwapa takis yan yaya tar ma ye kapasek boboy oti tar ma ye Jisas riina wageteyik yar.² Worek, Perisi ma ye lon maji pokii ma ye Jisas riita otiir yon ye eena awasen awasen maji bar. Yecha eecha wor, “Diita ma rii kapasek boboy oti tawa ma yenza woshi aniga yechaka eecha ato.”³ Worek, Jisas rii diita shiyi tawa noma yenza eecha wor,⁴ “Ma porkwotaka tawey, rii 100 sipsip tawey, pochi heechi iwa. Rii saka hewak. Rii boy shecha otiito? Rii 99 sipsip wohejak tawa eemek eeka heechi rii heechi iwa. Sipsip poren yesha he yak ir.⁵⁻⁶ Rii hewak, rii tawak, yeechi tiimiinak seechi kiya yato. Rii inyaka kwoya hikichi riganiga akamak awasen yayato. Wowak,

rii riiti nareboy bana bana tawa man uwawak, ‘Na kwota eyey ya nota riigak. Ada sipsip por heechichari, he yeechi yayawa.’⁷ Eechaba otiito, ada kwona wocho: kapasek otii tar ma por rii riiti inyaka dareboyeney, hevenek tawa ma mima yecha kwoya woy hikitu. Wowak, inyaka kepi hiki tawa ma yecha inyaka saka dareboyetawak, hevenek tawa ma yecha yenya karakada inyaka kwoya hikitu.

YA POCHI HEECHUWA

⁸Jisas rii kawka eecha wor: “Mima pochi sii 10 yak tawa. Tawey sii pochi abosuchi heechuwa. Heechawak, sii boy shecha otiito? Sii Lam hi hayachi sii ada hakochi eyey eemen sii hehar hechi yan eeka hewa. ⁹Wiita moni hechi sii siiti nareboy, bana bana tawa mima yenya uwato: ‘Na kwota eyey yanak nota riigak. Ada heechuwa yan hewa.’¹⁰ Eechaba otiito, ada kwona wocho: kapasek otiitawa ma rii riiti inyaka dareboyeney, God riiti ejel yecha inyaka kwoya hikitu.”

YIKAPWA NOBOKASAKECH MAJI NOMA

¹¹Jisas rii kawka eecha wor: “Ma por rii tarek, ri hoyey yikapwa upurus tar. ¹²Tarek, karakada yikapwa riita ri apoko riin eecha wor, ‘Apoko, eeji komas yak tawa boboy, miita ana komas hak tawa boboy apok ana na ha.’ Worek, apoko rii riiti boboy, ya yaka kumwoy piiriina homachicir. ¹³Homaschichirek, iyavek kumwoy rii riiti boboy yan yopo yichi, rii heechi akar yepak tawa eemek ir. Irek, rii kapasek yon otiitar. Anemeshe rokotar. Riiti ya rabo ya payar. ¹⁴Rabo ya payarek, komas kata eemek aboboy karakada tar. Aboboy karakada tarek, rii harapa eecha har. ¹⁵Eecha harek, aboboy biish tarek, rii kata nosapek tar ma poren ir. Irek, ri-

ita eecha siir. Siirek, riin poyen havaken heechirek ir. ¹⁶Irek poy atar boboyen rii abak gegiyar. Ma rii aboboy riina saka harek.

¹⁷“Worek, rii hehar hikir. Hehar hikirek, rii mayama eecha wor, ‘Nokwapa nokwapa wakasa ma eeji apoko eeka tawey, ye harapa kepi aboboy ato. Atawak, ada diika tawey, ada eecha hato. ¹⁸Ada sokwa eeji apoko heechi ik. I hechi ada riina wok, Apoko, ada kapasek boboy God riiti miy soma otiitar. Miiti miy soma otiibatar. ¹⁹Ada kapasek tawa, Ana opoche miiti yikapwa habatanakech. Na otiichinyak, ada miiti wakasa ma siikiita!’

²⁰“Worek, riita sokwachi apokon heechi ir. Iniga yapan icharek, riiti apoko rii riina her. Hechi riina inyapapwa hikir. Inyapapwa hikichiniga rii amaba i anapiirer. Anapiirechi omoramorer. ²¹Worek, yikapwa eecha wor: ‘Apoko, God riiti miy soma, miiti miy soma ada kapasek yo otiitar. Ada kapasek tawa. Ana opoche miiti yikapwa habatanakech.’ ²²Worek, apoko riita riiti wakasa yenya eecha wor, ‘Siivatabi kepin na ameya yeechi yaya riina na ruwuchi. Tapama ruwu tawa ring na tapa ruwuchi. Yatii ruwu tawa boboyek yatii na ruwuchi. ²³Bulamakaw, kwokuka tawey, na yeechi yaya somakwo. Nota harapa nokusha akiita. Nota hokwa chikiita. ²⁴Eeji yikapwa mashi har. Hachiniga rii kawka saniyawa. Riina yesha hiputar. Apa ada riina hewa!’ Worek, yecha nokusha eechi hokwa chichar.

²⁵“Worek, riiti yaka rii nowok tari, rii yar. Yarek, akak bana bana siitii meeji. ²⁶Meejirek, rii wakasa ma poren uwachi wo yayar. Yarek, riina hokwa chicharen woher. Woherek, wakasa ma rii awasen riina wor: ²⁷‘Miiti kumwoy rii yawa. Yawak, apoko rii kwokuka tar bulamakaw sowakwowa.

Apoko rii yikapwan hewey, kepi tawa. Eena sowakwowa.’²⁸ Meejiniga, yaka rii inyaka kwotayer. Kwotayechiniga aka wo iyarekasakech. Worek, riiti apoko geenyek ya sayar. Ya sayachiniga riina wowoher.²⁹ Wowoherek, rii awasen riina wor, ‘Na he. Nokwapa nokwapa sukwiya ada miiti yo otiitari, ada miiti maji nosowoyekasakech. An eecha otiitari, mii ana boy boboyen har? Meme yin ana saka harek, ada eeji nareboyen saka nokusha arek.’³⁰ Apa miiti yikapwa riita i kapasek boboyen otiiterek, miiti harapa ya nobo mimak rabo ya paya hamerek, miita kwokuka tar bulamakaw pichiwa.’

³¹“Worek, apoko rii riin eecha wor, ‘Yikapwa, miita adaka eechaba eechaba tawa. Eyey boboy eeji eeta miiti.’³² Eeta kepi nota hokwa chichu. No inyaka kwoya hikitu. Miiti kumwoy rii haniga tar. Apa rii awasen saniyawa. Rii nobo hikishar. Apa no hewa.”

BOBOY SIITII KOWU TAWA MA MAJI NOMA

16 Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor, “Ma por rii tarek, riiti ya harapa tar. Wakasa ma por rii riiti ya yon otiichichar. Harapa ya kwowuka tar ma rii maji kawen meeji. Rii meeji riiti ya ye yon otiichichar ma rii saka ri yan hehar otiichirek.² Meejirek, rii riina uwar, ‘Ana na ya!’ Worek, rii eecha riina wor, ‘Boyen maji ada miitak meejiwa? Jebwa keyi tawa jey na hamachi ana na yaya. Mii saka yo kepi otiitawak, eena mi yo eeta hamawa.’

³“Worek, wakasa ma meejiichi mayama eecha wor, ‘Eeji harapa ma rii ana bokonawa. Bokoneechi ana heechuwak yawa. Anapa boyen otiikiita? Ada hapakasakech. Anapa saka payi iiviikiitawak. An hiibiya yawa akar man aboboyen woken otiitawey, an hiibiya yawa. Anapa boy otiikiita?’

⁴Hikichi mayama eecha wor, ‘Apa ana hikitu an otiiki! Ada diita yon oti hamanak, ada nareboyeka siikiita. Siinak, komas yecha ana yechi akak woniga ye i yikiita!’⁵ Worek, ma ye tari ye harapa yaka tar ma riiti yan sobo yar. Sobo yarin ye riin awasen hakasakech. Diita ma yenya wakasa ma rii uwar Uwachi wor: ‘Kwo na ya! Yarek, ma por riin wakasa ma rii eecha wor, ‘Na meeji. Boboy shasha eeji harapa ma riita miina sobo har?’⁶ Ma rii awasen eecha wor, ‘100 dram gris.’ Meejiichi wakasa ma rii awasen eecha wor, ‘Jey na yeechi yaya 100 na bachi poyenak, 50 dram gris na jeyek keyik!’⁷ Worek, wakasa ma rii akar ma riin eecha woher, ‘Mii boboy shasha sobo yar?’ Rii awasen wor: ‘100 bek wit ana sobo hawa!’ Meejiichi wakasa ma rii awasen wor, ‘Jeyek na keyi 80 bek wit!’

⁸“Worek, harapa yaka tawa ma rii eeta meejiichi riiti kapasek wakasa man wahowur. Rii mayama hehar hiki tawa ma, eena wahowur. Wowak, diita nosap tawa ma yecha yechi boboyen hehar otiitawey, ye hehar weyitu. Wowak, God riiti yamak tawa yikapwa yecha yechi eechaba eechaba tawa boboyen saka hehar otiitawak.”

⁹Jisas rii kawka eecha wor: “Ada kwona wocho: Kwota diita nosap tawa ya eena na otiichinyak, kwi nareboy siikiita. Kwo otiitaney, nosap tawa ya hamanak, yepa kwona wonyak, kwopa ya eechaba eechaba tawa akak kwo yikiita.

¹⁰“Kata ma rii karakada yon hehar otiitawey, riipa harapa yon eechaba hehar otiibatakiita. Kata ma rii karakada yon kapasek otiitawey, riipa harapa yon eechaba otiibatakiita.¹¹ Miita diita nosap tawa yan hehar otiinan sowej, kapo nama miina eechaba eechaba ya siikenen miina hakiita?¹² Miita akar

ma yechi boboyen hehar otiinan sowey, kapo nama miiti boboyen miina hakiita?

¹³“Wakasa ma rii harapa ma upurusen saka sumowukiitawak. Saka kiki siikiitawak. Riipa poren yuyanak, poren rukiisiikiita. Riipa poren sumowutakiita. Poren nasowoyekiita. Opoko miiti God riiti nobo, moni ya tawa nobo, opoko eecha ichanakech.”

JISAS RIITA BAR MAJI KAW

¹⁴Perisi ma yecha diita majin meejir. Meejichi yecha Jisas riina wosaboyer. Yecha moni ya rukusiito, eena yecha riina wosaboyer. ¹⁵Worek, Jisas rii yenya eecha wor, “Kwota mayama otiichiwak, ma ye kwona kepi hecho. Wowak, God riita kwoti mesek, sugu wopu hecho. Kata boboyen ma yecha hikitu eeta harapa. God riita hikitu eeta kubuchey boboy.

¹⁶“Moses rii keyir lo piirapet yecha keyir maji sii tar. Tarek, ma mima yenya kiyatay tar. Tarek, uku yeechir Jon rii yar. Apa ma ye God riiti kigdom, riiti hadabas majin sawoto. Sawotawak, nokwapa nokwapa ma yecha daremaniga iyarek otiito God riiti kigdom.

¹⁷Wowak, diita nosap eeta neerek tawa boboy eeta hamakiita. Wowak, lo riiti karakada wey boboy eeta sakapa hamakiitawak.”

MA MIMA RIIV SII TAWA MAJI

¹⁸“Kata ma rii riiti miman heechiney, akar mima yaney, riita God riiti lo oti kapasowa. Ma por rii heechir mima siina yaney, rii God riiti lo oti kapasowa.”

MONI YAKA TAR MA RIITA LASARAS RIITI NOMA

¹⁹“Nedii pochi ma por rii tarek, riiti moni ya harapa tar. Rii eechaba eechaba siivatabi kepi ruwutarek, diita nosapek tawa boboy kepik eeka yichar. ²⁰Worek, kiiriisiiposii ma por

rii tabatar. Riiti hi Lasaras. Nokwapa nokwapa romo riiti mabak tar. Harapa tar. Tarek, yecha riina yaka tar ma riiti nuburejak eechaba eechaba yadii seechitar. ²¹Seechitarek, rii eecha hatar. Eecha hatarek, aboboy mogo moni yaka tar ma riiti cheyek sakatarek, riita aken gegiyatar. Asa yecha yaniga riiti romon tarekwoyek gwoya ar. ²²Worek, kiiriisiiposii tar ma rii har. Harek, ejel ye riina Ebrahim riita tar eemek kiya ir. Komasi moni yaka tar ma habarek, chir. ²³Chirek, rii kapasek eemek tarek, harapa kapa meejitar. Tarek, rii mey maka hechi Ebrahim riina yapak tar eemek her. Lasaras rii Ebrahim riitaka bana bana tarek, her. ²⁴Hechi rii uwar, ‘Apoko, Ebrahim, ana na inyapapwa hikichi na ba diigiichi. Lasaras riina adak na heechinak ya. Yaniga riipa riiti tapamak ukuk kiiviichi eeji tarekwoyek heechinak, neekiir yakiita. Ada diita hik tawey, harapa kapa meejito.’

²⁵“Ebrahim rii meejichi wor, ‘Yikapwa, na hiki. Miita nosapek tarek, miina miiti boboy kepin yatar. Yatarek, Lasaras riina kapasek boboy yatar. Apa rii kepi sowa. Mii harapa kapa meejito. ²⁶Apa eechaba tawa: Harapa pwayi tobo sichi nediik tawa. Eecha tawak, ma mima yecha diita eemek tawey, miiti eem ik gegiyaney, ikasakech. Ma yecha miiti eemek yak gegiyaney, yakasakech.’

²⁷“Worek, moni yaka tar ma eecha wor, ‘Apoko, ada miina woyasachiyasato. Eeji akak majin Lasaras riitak na heechinak sa i. ²⁸Eeji yaka kumwoy yokotapa eeka tar. Ichi yenya wochanak, yepa kepi hikitanak, yepa diika kapa meejitar oti tawa eemek saka yakiitawak.’

²⁹“Worek, Ebrahim rii eecha wor, ‘Moses riiti maji, piirapet yechi maji yechaka tawa. Tawak, yecha sa meejitar.’ ³⁰Rii awasen eecha wor, ‘Yaho, Ebra-

ham, ma por rii ha eemek heechi saniyaney, yechak inyak, yechi kapasek boboy heechichi dareboyekiita.’³¹ Worek, Ebrahim rii awasen eecha wor, ‘Yecha Moses riiti maji, piirapet yechi maji meejinan siiney, ma por rii ha eemek heechi saniyaney, eechaba yechi inyaka sak hiki siitiichikiitawak.’”

KAPASEK OTII TAWA BOBOY

17 Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor: “Eeta boboy yana kapak, otiichinyak, ma mima ye kapasek boboyen otiikiita. Wowak, kata ma ye diita boboyen otiichiwak, kapasek boboy harapa yechaka yakiita.² Eeta kepi yenya biiriwaga papak kiitiichi ye i pa wawuk rabokiita. Wonyak, yepa eeta kapasek boboy sakapa otiikiitawak.³ Kwona opoy siitii ta! Miiti yaka kumwoy kapasek boboy otiiney, na wo: eeta kapasek! Riita inyakapwa hikichi dareboyeney, riita otiir boboy eena mi inyaka na heechi!⁴ Riita 7 kapasek boboyen rii miitaka yadii pochik otiiney, rii 7 nedii inyakapwa hikichi dareboyeney, miita riita otiir kapasek boboy na abosuchi.”

HIKI SIITIICHICHAWA MAJI

⁵ Disaipel yecha Harapa Ma riina eecha wor, “Nota hiki siitiichichawa boboyen na harapa otiichi.”⁶ Harapa Ma rii eecha wor, “Kwoti hiki siitiichichawa boboy eeta karakada mastet siik tawaga taney, kwota diita men wonyey, ‘Na mayama honachi somakwotii tawa pak na chi! Lipa kwona otiichikiita.”

WAKASA MA RIITI YO

⁷ Jisas rii eecha wor: “Miiti wakasa ma por taney, rii nowo yon otiitawak, kapo sipsip yenya siitii kowu tawak, wakasa ma rii riiti yon heechi akama yanak, mii kapo boy riina shecha wokiita, ‘Ne i aboboy a?’⁸ Yahoo. Eecha bakasakech.

Mii eecha wokiita, ‘Eeji aboboy na otii. Siivatabi na ruwuchi aboboy yon na otii. Ada ak. Komasa miita a.’⁹ Wakasa ma rii majin sumowutawey, kwo kapo riina shecha woshiato? Yahoo. Rii riiti yon otiito. Boyewak riin woshiato?¹⁰ Wowak rii tawaga kwo eechaba tawa. Eey majin kwona bawey, kwo eeta yon hamanak, napa ba, “Nota wakasa ma siiken tawa. Nota noti yoban otiir.”

JISAS RII NOMAK TAR MAN OTII KEPI SIIR

¹¹ Jisas riita Jerusalem akama iniga rii Gaili nosap Sameria nosap rii eeta nediik ir.¹² Rii akama pochi otiirek, rii 10 nomaka kapasek tar man nobok her.¹³ Omu nediik siitiiniga uwar, “Jisas, Harapa Ma. Nona na inyakapwa hikichi na ba diigiichi.”¹⁴ Jisas rii hechi yenya eecha wor, “Kwo mayama kwoti opellen otii tawa ma yenya kwoti maban na i mukuchi.” Worek, ye iniga nobok tarek, yenya otii kepi siir.¹⁵⁻¹⁶ Worek, maba kapasek tar ma por rii ri maba hechi rii awasen ya Jisas riiti yatii jumuk wa Jisas riina woshiar. Diita ma eeta Sameria ma.¹⁷ Jisas rii hechi wor, “10 man otii kepi siir. Akar 9 ma siitak tawa?¹⁸ Boyewak diita yapa eemek tawa ma riitaba awasen yaniga God riina woshi awa?”¹⁹ Worek, Jisas rii riina wor, “Na sokwa i. Miiti hiki siitiichichawa boboy eeta miina otii kepi siir.”

GOD RIITI KIGDOM YAK TAWA MAJI

²⁰ Perisi ma kaw ye Jisas riina woher, “Siitiyekega God riiti kigdom kapo yakiita?” Rii awasen wor, “God riiti kigdom yataway, kwo eena saka hewak.²¹ Ma por rii saka bakiitawak, ‘Na he! Eeta diika tawa.’ Akar ma rii saka eecha bakiitawak, ‘Kataka tawa! Yahoo. God riiti kigdom kwoti wok tawa.”

²² Worek, Jisas rii riiti disaipel yenya eecha wor, “Eeta nediik yakiita kwopa

Ma Yikapwan ri ya nedii heken gegiyakita. Gegiyanak, kwopa saka riina hekitawak. ²³Ma kaw ye kwona eecha wokiita, “Diina na he! Kana na he!” Wonyak opoche riina i yeshatanakech. ²⁴Sarebiya yerepiya tawak, neere yama hewey, eyey eemen yama hewaga, Ma Yikapwa riipa yanak, riita eechaba hekitita. ²⁵Mapo Ma Yikapwa riipa sapa kapa meejji. Mapo riina diita nosap tawa ma ye riina sa nasowoy. ²⁶Ma mima ye Nowa riiti nedii otiitarega, Ma Yikapwa riipa yanak, eeta nedii ma mima eechaba otiitakiita. ²⁷Nowa riiti nedii ma mima yecha otii atar. Yecha mima yatar. Otiitarek, Nowa riita jabiir iyarerek, Harapa wayi vaniga ma mima yenya pi sowakwor. ²⁸Ma mima ye Lot riiti nedii otiitarega, komas Ma Yikapwa ya nedii yepa eechaba otiitakiita. Lot riiti nedii yecha aboboy atar, uku atar. Yecha boboy awasen awasen tokotar. Yecha nowok chichar. Akan otiitar. ²⁹Kata yadii Lot riita Sodom akamak heechi irek, woshika hika eeka sakar. Wayi vatawaga woshika hika eecha sakar. Sakaniga eyey sowakwor. ³⁰Mashi otiitarega, Ma Yikapwa riipa yanak, ma yecha riina henyak, eeta eechaba takiita.

³¹“Jisas riita yana nedii ma rii aka geenyik taney, opoche aka wok iyarechi boboy yatakech. Ma rii nowok taney, opoche awasen akamak ichanakech. ³²Lot riiti mima na hiki! ³³Kata ma rii riiti mesek neeki siitii chinney, riipa mesek komas saka yakitawak. Kata ma rii riiti mesek abosuchiney, riipa riiti mesek komas yakiiita. ³⁴Kata niyi nedii, ada kwona wocho, ma upurus cheyek wakiita. Wanak, poren yeechi yayakita. Por riin heechikiita. ³⁵Mima upurus piiriita aboboy otii atanak, pochi siina yeechi yayakita. Pochi siina heechikiita. ³⁶Ma upurus piir nowo otiikiita. Por riina yeechi yayakita. Por riina heechikiita. ³⁷Disaipel yecha riina

woher. “Harapa Ma, siitak otiikiita? Jisas rii awasen wor, “Har ma yi maba sapi eeka tawey, aponumay ye ya yopo yichikiita.”

MIBIYA MIMA MAJI

18 Worek, Jisas riita diita shiyi tawa majin wor. Rii yenya maji pokiiniga wor: “Eeta kepi yecha God riina maji bato. Opoche yecha inyaka wopu nomayatanakech.” ²Jisas rii diita noman eecha wor, “Jas por rii akama pochik tar. Rii God riiti maji akiikasakech. Rii ma yechi majin meejikasakech. ³Worek, mimbija mima pochi eeta akamak tar. Tarek, sii ya jas riina eechaba eechaba woyasachiyasa woher, ‘Ma por ana dagiirepoy tawak, miita ana na kiyatay.’ ⁴Worek, mapo jas rii meejichi siina saka kiyatayerek. Worek, sii kawka eechaba eechaba rii itak yatar. Worek, komas jas rii mayama eecha wor, “Ada God riina saka akiitawak, ma saka meejitawak, wowak, diita yatawa mima siina ada meejichi otiik. ⁵Sii ana nomuya tawa boboyen hatawak, eeji maba nomuyato. Eena ada ddiita mibiya mima siiti nomon kiyatayekiita.” ⁶Harapa Ma Jisas rii kawka eecha wor, “Diita kapasek jas riita bar majin na meejji. ⁷Wowak, na hiki! Kapo God riita riiti ma mima yenya kiyatayikasakech. Yahoo. Riipa kiyatayek. God riiti ma mima yecha eechaba eechaba yadii niyi riina wohechanak riipa boy kapo ameya yenya kiyatay anaseechikiitawak? Riipa kapo boy eshar yenya kiyatayechikiita?” ⁸Ada kwona wocho: Riipa anasanak, riipa ameya yenya kepi otiichikiita. Wowak, Ma Yikapwa riipa yanak, nosap tana ma kapo riina hiki siitiichichakiita?”

TAKIS YA YA TAWA MA YECHI NOMA

⁹Ma kaw ye eeka tarek, yecha eecha hikitar yechi inyaka kepi tawa eyey akar

ma yechi inyaka kapasek tawa. Worek, Jisas riita diina hikichi diita shiyi tawa majin wor. ¹⁰“Ma upurus piiriita Ju ma yechi harapa lotu akak God riina maji bak yo ir. Perisi ma por tarek, takis yak tawa ma por tar. ¹¹Perisi ma ri-iba geenyik siitiichiniga God riina maji baniga wor, ‘God, ada boboyen kwoya hekasakech. Ada hiyyakasakech. Akar mima anemesh rokokasakech. Ada kata takis yak tawa ma kaka tawey, ada riitabaga takiisakech. Eena ada miina woshiato. Ada akar ma yechabaga takisakech eena ada miina woshiato. ¹²Upurus yadii eechaba eechaba wik ada aboboy akasakech. Ada miina ten ten hato.’ ¹³Worek, takis ya tawa ma rii yapa eemek siitiichiniga mo heyiniga, riiti biiriipen hapakaniga God riina maji bar, ‘God ana inyapawa hikichi na ba diigiichi. Ada eeta kapasek boboy oti tawa ma!’” Worek, Jisas rii eecha wor,

¹⁴“Ada kwona wocho: Diita takis ya tawa ma riita akak irek, God riita riina kwoya her. Perisi ma riina kwoya hekasakech. Eyey ma ye mayama hin ye o ye inyey, ri hi iipa ye ikiita. Eyey ma ye mayama hin ye ye ye inyey, ri hi iipa harapa siikiita.”

JISAS RIITA YIKAPWAN YEECHI RUKUSIITAR

¹⁵Ma mima kaw ye yechi yikapwa baregan Jisas riitak yeechi yayar. Jisas riita riiti tapak neekik eena yayar. Riiti disaipel ye hechi yenya ow maji bar. ¹⁶Worek, Jisas riita yikapwan uwachi wor, “Eeta kepi yikapwa ana yak. Opoche anachekatanakech. God riiti kigdom eeta yikadey ma yechi. ¹⁷Diita na hiki ta! Ma rii yikapwaga God riiti kigdom ek inyan siiney, riipa saka iyarekiitawak.”

MONI YAKA TAWA MA

¹⁸Ju ma harapa por tar. Rii Jisas riina woher, “Maji pokii ma kepi, anapa shecha otiinak ada eechaba eechaga takiita?” ¹⁹Jisas rii riina eecha wor, “Kapo mii boyewak ana kepi habato? God riitaba kepi tawa. ²⁰Mii 10 o maji hecho. Akar mima anamesherokotanakech. Opoche man sowakwotanakech. Opoche hiyi yatanakech. Opoche woshepii maji batanakech. Miiti awi eepi piiriiti hin na hehar hikichi ba ta.” ²¹Rii meejichi awasen eecha wor: “Ada yikapwaga tar nediik ya ya diita apa ada 10 maji sumowutar.” ²²Jisas riimeejichi riina eecha wor, “Boboy podat mii saka otiirek. Eyey miiti boboy napa tokochi yan yeechi yaya. Yayaniga kiiriisiiposii tawa ma yenya napa homochi ha. Otiitanak, miipa hevenek tawa hadabas boboy kepin miipa yakiita. Oti hamanak, napa ya. Ana na sumowu ta.” ²³Worek, ma rii meejichi riiti inyaka harapa nomoyar. Riiti ya eeta harapa.

²⁴Jisas rii riina hechi eecha wor, “Yaka tawa ma rii God riiti kigdom ek otiwey, rii harapa yo yato. ²⁵Yaka tawa ma God riiti kigdom ek iken otiiney, riipa harapa yo mayakan otiikiita. Wowak, kamel ye wowi pinya supuk iyarek otiiney diita yo karakada. ²⁶Ma mima ye meejichi riina woher, “Kapo nama yenya yesokwa yichikiita?” ²⁷Jisas awasen wor, “Boboy ma ye keena saka otiitawak, God riitaba otiito.”

²⁸Pita rii eecha wor, “Na he. Nota noti akan heechi miina sumowutar.” ²⁹Jisas rii yenya eecha wor, “Ada kwona wocho: diita maji siiken. Ma rii riiti akan, miiman, yaka kumwoyen, awi eepin, yikapwan heechiniga God riiti kigdom iken wonyey, ³⁰diita apa nedii riipa nokwapa

nokwapa boboyen yakiita. Kommas nedii riipa eechaba eechaba takiita.”

JISAS RIITA SOKWAR NEDIK MAJI BAR

³¹ Jisas rii 12 disaipel yechaban eecha wor, “Na meeji. Nota Jerusalem akamak ichu. Mashi tar piirapet yecha Ma Yikapwa majin keyitar. Eyey maji yecha keyiterek, worek, Jerusalem akamak eeka sokwakiita.” ³² Riina anadii ma tapak yeechi hanak, yecha riina wosaboyeniga, wokwoyaniga, sogweya piikiita. ³³ Yecha riina kubuk pichiniga sowakwonak, yadii piiriichar siichi riipa awasen saniyakiita. ³⁴ Worek, riiti disaipel yecha riita bar maji saka hikirek. Maji mu eeta veenyetar eena yecha Jisas riita bar maji saka meejirek.

JISAS RII MIY KIITIIR MA OTII KEPI SIIR

³⁵ Jisas riita Jeriko akamak icharek, miy kiitiir ma por rii yichinga yan wo wohechar. ³⁶ Rii nobok yicharek, ma mima ye icharek, rii meejichi woher, “Iiboy otiito?” ³⁷ Ye meejichi eecha wor, “Nasaret Jisas riita yato.” ³⁸ Worek, rii meejichi rii uwar, “Jisas! Devit riiti neja, ana na inyapwa hikichi na ba diigiichi!” ³⁹ Worek, yecha riina ow bachi anacheker. Worek, rii harapa teejiniga uwar, “Devit riiti neja, ana na inyapwa hikichi na ba diigiichi!” ⁴⁰ Worek, Jisas rii meejichi siitiir. Siitiichi rii eecha wor, “Miy kiitiir ma riin adak na yeechi yaya.” Ye riina yayaniga bana bana tarek, Jisas rii eecha wor, ⁴¹ “Ada miina shecha otiiken mii wochi?” Rii awasen wor, “Ada miy mey maka heken.” ⁴² Jisas rii riina eecha wor: “Mi miyin na he. Miita hiki sitii chichawa boboy eeta miina otii kepi sowa.” ⁴³ Worek, miy otii kepi siirek, rii her. Hechi rii Jisas riina sumowuniga

God riina woshiatar. Ma mima yecha hechi yecha God riiti hin yesokwatar.

SAKIAS RIITI NOMA

19 Jisas rii Jeriko akamak iyarechi i wok yayer. ² Takis yan harapa ya tar ma rii eeka tar. Riiti hi eeta Sakias. ³ Rii tobo kada tar. Tobo kada tarek, Jisas riina heken eena otii otii hechar. Rii saka kiki siirek, ma mima kaw ye howuka siir. ⁴ Eena rii amaba i mapo sekamor mek yowur. Jisas riina heken eena i yowur. Rii hikir Jisas riita diita nobok yato. Eena yowur. ⁵ Worek, Jisas riita eeta mek bana bana yaniga rii mo hechi Sakias riina eecha wor, “Sakias, na ameya saka ya. Ada miiti akak apa eeka yik otiito.” ⁶ Worek, Sakias rii ameya saka yar. Saka yaniga inyaka kwoya hikichi Jisas riina woshiar. ⁷ Eyey ma mima ye eena hechi eyipiir. Yecha wor, “Diita ma Jisas rii kapasek otii tawa ma riiti akak otii ak iwa.” ⁸ Worek, Sakias rii siitiichi Harapa riina eecha wor, “Harapa Ma, na meeji. Ada eeji boboy nedii piikiichi kiiriisiiposii tawa ma kawen yenya hakiita. Ada ma kaw yenya hiyik yari, anapa yenya awasen diipiira kapiira hakiita.” ⁹ Jisas rii riina eecha wor, “Apa diita magwi eena yesokwa yichawa. Diita ma rii eechaba Ebrahim riiti yikapwa. ¹⁰ Nobo somoye tawa ma yenya yesha yeechi yesokwa yichiken eena Ma Yikapwa rii yar.”

MONI YA OTII TAR NOMA

¹¹ Worek, Jisas rii diita shiyi tawa noman meeji tar ma yenya sawor. Jisas riita Jerusalem akamak eeta nedii iyarek otii. Eena ye eecha hikir God riiti kigdom kapo ameya sokwakiita. ¹² Eena Jisas rii diita noman eecha wor, “Harapa ma por tarek, rii heechi yapak tawa eemek ir. Riina harapa aka tabo yiman otiiken eena ir. Kommas riipa riiti eemek awasen yakiita. ¹³ Yapa eemek ik oti-

irek, rii riiti wakasa ma 10 yenya uwar. Uwachi yenya moni yan pochin podat podat har. Heechiniga rii eeche wor, ‘Di-ita moni yan na yeechi. Ada i akar eemek tanak, kwo diita yan napa yeechi akar yan na otii.’¹⁴ Worek, kata nosap tawa ma yecha riina yuyar. Worek, Harapa ma rii heechi irek, yecha yechi wakasa ma kawen majin wochirek ir. Ye eeche wochirek irek, eeche wor: ‘Nota kata ma riita aka tabo yima siinan yuyawa.’

¹⁵“Worek, harapa ma riina aka tabo yima otiichir. Otiichirek, rii awasen yar. Awasen yarek, rii riiti moni ya har wakasa ma yenya uwachi wor: ‘Adaka na ya. Anapa hekiita kwo kapo ya shasha otiitar?’¹⁶ Worek, meejichi mapo yar ma rii yaniga eeche wor: ‘Harapa ma, miita ana podat har yan ada otiiniga 10 mani yan kawka yar.’¹⁷ Worek, rii awasen wor: ‘Eeta kepi. Mii eeta wakasa ma kepi. Miita karakada boboy miita hehar sumowuri, anapa miina otiichinyak, miipa 10 harapa akamak kubu neeki ma siikiita.’¹⁸ Worek, akar wakasa ma por rii yaniga eeche wor: ‘Harapa ma miita ana har yan ada otiiniga 5 mani yan an kawka yar.’¹⁹ Rii meejichi awasen riina eeche wor: ‘Anapa otiichinyak, miipa 5 harapa akamak kubu neeki ma siikiita.’

²⁰“Worek, akar wakasa ma rii yaniga eeche wor: ‘Harapa ma, miiti maniy yan diita tawa. Ada ya pochin eeji siivatabik jichi veenyitar.’²¹ Ada miina akiitar. Mii hapaga tawa ma. Boboy miitikasakech mii i yayato. Saga miita saka chichawak, mii yeechi yayato.’

²²“Worek, rii awasen riina eeche wor: ‘Mii wakasa ma kapasek! Miita bawa maki anapa yayanak, miina digii poyekiita. Mii eeche hikitu ada hapaga tawa ma. Mii eeche hikitu boboy eejikasakech ada yayato, saga ada saka chichawak ada yayato.’²³ Wonyak, miita hikitari boyewak miita ada miina har yan beng saka heechirek? Miita eeche

otiiyega ada awasen yawak, ada mani yan awasen yeechi win mani eeche waga yawa!’²⁴ Wochi rii kata siiti tawa ma yenya eeche wor, ‘Mani ya pochin na yeechi 10 mani ya tawa man na pochi ha!’

²⁵“Worek, yecha riina eeche wor, ‘Harapa ma, boyewak riina kawka hak? Rii 10 mani ya tawa!’

²⁶“Worek, rii eeche wor, ‘Ada kwona wocho, kata ma ye boboyek tawey, yen boboyen kawka hakiita. Kata ma ye boboy biish tawey, karakada boboyek yechaka tawey, ye heechikiita.’²⁷ Wowak, kata ma ye ana piken otiitawey, an harapa aka tabo yiman siinan yuyawey, yenya na yeechi adak yayanak, eeji mi somak na pi sowakwo.”

JISAS RIITA JERUSALEM AKAMAK IYARER

²⁸ Jisas rii diita majin yenya wochi rii mapo Jerusalem akamak ir. ²⁹ Rii Betpasi akamak Betani akamak iyarek otiitar. Eeta akama Oliv kwowu bana bana tar. Iyarek otiitarek, rii riiti disapel upurusen heechirek, piir mapo ir. ³⁰ Rii piiriina eeche wor: “Kicha na kata akama yepak i. Iyarenak, donki yi kicha hekiita. Mashi ma por rii eeta donki yin saka yo yicharek. Eena na heemachi na yeechi yaya. ³¹ Ma por rii kinya wohenyey, ‘Boyewak kicha donki heemato?’ Riina napa awasen eeche wo: ‘Eeta Harapa ma rii yoka tawa eena yeshato.”

³² Worek, piiriita iniga her, Jisas riita bar maji eeka tar. ³³ Piiriita donki yin heemachiniga donki ma ye piiriina eeche wor: “Boyewak ki donki hemato?”

³⁴ Worek, piir awasen eeche wor: “Eeta Harapa Ma rii yoka tawa eena yeshato.”

³⁵ Worek, piiriita donki yeechi Jisas riina ye ir. Ye irek, piiriita maba riki yeechi donki maban ruwuchir. Ruwuchi piiriita Jisas riina yesokwa

howuk yichir. ³⁶Riita donki yiniga icharek, yecha yechi maba rikin nobok seechitar. ³⁷Riita Jerusalem akamak iyarek otiitarek, Oliv Kwowu nobo i ye i icharek, nokwapa nokwapa riina sumowu tawa ma ye God riina woshieechiniga riina kwoyaba batarek, kwoyaba hikitar. Yecha harapa otiir boboyen herin eena yecha God riiti hin harapa yesokwa tar. ³⁸Ye eecha wor:

“Eeta aka tabo yima rii God riiti hik yatawey,
God riitana na hehar ta.

God riiti inyaka eeta kwoya woy hikitu!
Howuk tawa God riiti hin na yesokwata!”

³⁹Worek, Perisi ma kaw eeka tari, ye eecha wor, “Maji pokii ma, miiti disaipel yechikujan na dasepii!” ⁴⁰Worek, Jisas rii awasen wor, “Ada kwona wochi, yecha yechi kujan dasepiiney, diita yichawa papa yepa teejikiita.”

JISAS RII JERUSALEM AKAMA MA MIMA YECHA KECHI KEYATAR

⁴¹Rii Jerusalem akama bana bana irek, rii hechi eena keyatar. ⁴²Keyaniga eecha wor: “Ada diita boboyen siiken hek, kwo siiken hikitu: inyaka otii kepi sii tawa boboy. Wowak, kwo saka hewak. Eena ada keyato. ⁴³Eeta nediik yakiita kwonow ana pichawa ma yanak, yepa kwona heedii par payachi nediik heechikiita. ⁴⁴Wonyak, yepa kwona eyey ma mima yen inyi nediik tanak, pi hama seechikiita. Yepa inyi jichar papa eyey rabo hamakiita. Eeta nedii God riita kwona yesokwa yichik yari, kwo saka herek, eena kwon pi hama seechikiita!”

JISAS RII JU MA YECHI LOTU AKA WOK IR

⁴⁵Jisas riita Ju ma yechi lotu aka wok iniga rii mani ya yo otii tar ma yenyana kikiir heechirek ir. ⁴⁶Worek, rii

eecha wor, “God rii mashi keyir majik eecha wor: ‘Eeji ada sii eeta ana maji ba tawa aka siikiita.’ Wowak, kwo otiirek, diita aka sii hiyi ya tawa ma yechi aka.” ⁴⁷Worek, eyey yadii Jisas rii lotu harapa akak maji pokii tar. Harapa opelen otii tar ma yecha lo majin pokii tar ma yecha, aka tabo yima yecha Jisas riina sowakwo nobon yeshatar. ⁴⁸Worek, yecha pi nobokasakech. Eyey ma mima yecha riina wageteyetar. Riiti eyey majin yecha meejik gegiyar. Eena yecha riina saka pi sowakworek.

YECHA JISAS RIINA WOHER: MIIN NAMA HISAW MA WOR?

20 Yadii pochik Jisas rii harapa lotu akak ma mima yenyana maji pokii tar. Rii God riiti hadabas majin eena sawo tar. Sawo tarek, harapa opelen otii tar ma yecha, lo maji pokii tar ma yecha, akar harapa ma yecha yaniga ²riina eecha wor: “Nona na sawo, nama miina wochirek, miita diita boboy otii? Nama diita boboyen miina harek, miita otii?” ³Worek, Jisas rii awasen wor, “Ada kwona maji wohek. Na ba. ⁴Nama uku yeechir Jon riina wochirek, rii uku yeechi tar? Kapo God riita riina wochirek, kapo ma yecha riina wochirek? ⁵Worek, woher ma yecha awasen awasen maji bar. Ye eecha wor, “No boy shecha wok? Nota baney, ‘God rii riina wochirek,’ riipa awasen bakiita: ‘Boyewak kwota Jon riita bar majinsaka hiki siitiichirek.’ ⁶Wowak, nota baney, ‘Ma yecha riina wochirek,’ diita nokwapa nokwapa ma mima yecha nona papan yeechi nona rabokiita. Ma mima yecha hiki siitiichichu Jon rii eeta piirapet.” ⁷Eena yecha Jisas riina awasen wor, “Nota saka hikitawak, nama Jon riina hisiiir.” ⁸Worek, Jisas rii yenyawaawaseechea wor, “Ada eecheba kwona saka bakiitawak nama ana hisiiirek, ada diita boboyen otii?”

NOWO OTII TAR MA YECHI NOMA

⁹Worek, Jisas riita diita shiyi tawa noman ma mima yenya wor: “Ma por rii wain nowon chichar. Chi hamarek, worek rii wakasa ma kaw yecha otiken eena wochir. Harek, rii riiti akaman heechi akar yapa eemek ir. Irek, nokwapa nokwapa sukwiya eeka tar. ¹⁰Eeka tarek, siiken siikiir tar yarek, rii riiti wakasa ma riina nowoka tar ma yenya heechirek ir. Riiti nowok tar saga kawen yaken eena heechirek ir. Wakasa ma rii iyarerek nowo otii tar ma yecha riina kubuk pir. Boboy saga riina saka heechirek irek. ¹¹Worek, rii akar wakasa ma por riina heechirek, kawka ir. I nowok iyarerek, nowoka tar ma yecha riina kubuk pibar. Pibachi kapasek boboy riina otii. Yecha riina eecha otichi ye boboy riina saka heechirek irek. ¹²Worek, rii akar wakasa ma kawka heechirek ir. Nowoka tar ma ye riina kawka pir. Pi rabor. ¹³Worek, nowo ma rii eecha wor, ‘Ada shecha otiik?’ Worek, rii eecha hikir, ‘Eeji yikapwa podareban ada rukusii tawey, anapa riina heechinak ikiita. Riina heechinak inyak, yecha riina meejikiita!’ ¹⁴Hikichi riina heechirek irek, nowoka tar ma ye riina hechi ye awasen awasen wor, ‘Di eeta nowo ma riiti yikapwa. No riina sowakwok. Sowakwonak, diita nowo eeta noti siikiita!’ ¹⁵Worek, ye riina nowok rabochi sowakwor. Wowak, eeta nowo ma rii nowoka tawa ma yenya kapo shecha otiikiita? ¹⁶Riipa yakiita. Yanak, riipa nowoka ma yenya sowakwokiita. Wonyak, riipa eeta nowon akar man hehareken hisiikiita.” Ma mima yecha meejichi eecha wor, “God sa anachek!” ¹⁷Jisas rii meejichi yen hehar hechi eecha woher, “Wowak, diita mashi keyir maji siiti mu ii boy? ‘Kata papan yo otii tawa ma yecha rabori,

apa rii eeta aka otii somar kwatii siir.’

¹⁸Kata ma ye kata papak sakaney eeta papa yenya pishemanekiita. Wowak, diita papa eeta ma hek sakaney, eeta riina monyenak, nosapega siikiita.”

¹⁹Lo maji pokii tar ma ye, harapa ope-len otii tar ma yecha meejichi eeta nediiik Jisas riina poko jik otii her. Yecha hikir Jisas riita shiyinga batar maji yenya ow maji bar. Worek, akar ma mima yenya akiitarek, eena saka pokojirek.

TAKIS YAN TOKO TAWA MAJI

²⁰Worek, yecha kowuniga hechar. Yecha akar ma kawen mani yan heechiniga Jisas riina kasiyaken heechirek ir. Maji ama ye ik eena heechirek ir. Diita ma ye ichiniga kapasek boboy otititerek, ye mukuchikeneecha hikitar ye eeta ma kepi. Ye iniga Jisas riina otii hikisihak ir. Otii hikisheyega yecha riina gavman riiti tapak how haken. ²¹Maji kasiya ma ye Jisas riina woher, “Maji pokii ma, no hikitumiita batawa maji miita pokii tawa maji eeta maji siiken. No eechaba hecho mii eecha hikitu ma he ho siikiisakech. Podatebak tawa. Mii God riiti nobon nona hehar mukuchuweyitu. ²²Wowak, nona na wo, noti lo kapo shecha wocho. Ii boy kepi nota Sisa riina takis yan hatawey, ii boy kapasek?” ²³Worek, Jisas riita yechi inyakan wopun hechi awasen eecha wor, ²⁴“Ya pochin ana na mukuchi.” Mukuchirek eecha woher: “Namey misoma diika tawa? Namey hi diika tawa?” ²⁵Yecha wor, “Sisa riiti misoma. Riiti hi.” Worek, Jisas rii eecha wor, “Wowak, Sisa riiti boboyen riina na ha ta. God riiti boboyen riina na ha ta.” ²⁶Worek, yecha eyey ma mima yechi mi somak ye riiti majin saka otiiniga hikishatarek. Yecha henebarabochi eena ye kuja diimur.

HA TAWA MA SANIYA TAWA MAJI

²⁷ Sadyusi ma kaw ye Jisas riitak yar. Sadyusi ma ye eeche wor, ma mima ye saka saniya sokwatarek. Yecha Jisas riina woher: ²⁸ “Maji pokii ma, Moses rii diita majin keyir: Ma por rii tawey, rii haney, yikapwa biish taney, har ma riiti yaka kumwoy riiti miman sa yanak, har man yikapwa sa kiyachi! ²⁹ Nedii pochi tarek 7 yaka kumwoy tar. Mapo yimowur yaka yikapwa har. Yikapwakasakech. ³⁰ Worek, kumwoy rii riiti miman yar. ³¹ Yatari, rii habar. Nedii ma riita siina yarek, har. 7 yaka kumwoy ye eechaba eechaba otii tar. Ye yikapwakasakech. ³² Worek, mima sii komas habar. ³³ Wowak, saniya sokwa tawa nedii kata mima siin namey mak yakiita? Wyey yaka kumwoy ye siina yatar.”

³⁴ Worek, Jisas rii yenya awasen eeche wor, “Diita nosapeka tawa nedii ma yecha mima yenya yato. ³⁵ Wowak, kata har ma mima yecha kepi wiirek, yesokwanak, eechaba eechaba tanak, yecha miman saka yakiitawak, man saka yakiitawak. ³⁶ Yecha ejel tawaga eeche takita. Yecha saka hakiitawak. Ye God riiti yikapwa sowa. Ye harek, God riiti otiihirek, yecha saniyeechi wokwar. ³⁷ Moses rii hehar mukuchir har ma yenya yesokwakiita. Mashi karakada men uwurek, Moses rii her. Herek, Moses rii eeche wor: ‘Eeta God eeta Ebrahim riiti God, Aisak riiti God, Jekop riiti God.’ ³⁸ Maji mu diitata: God rii eeta tawa ma yechi God. Har ma yechi Godekasakech. God riita ma yenya hechawey, eyey ma yecha tawa.”

³⁹ Worek, lo maji pokii ma kaw eeche wor, “Maji pokii ma, eeta maji kepi.” Worek, yecha riina saka maji kawka woherek. ⁴⁰ Yecha akiitar.

**KOMAS YAKIITAWA
MA MAJI WOHER**

⁴¹ Jisas rii yenya eeche wor, “Boyewak keyir maji eeche wocho eeta Kraist, eeta komas yakiitawa ma, rii eeta Devit riiti yikapwa? ⁴²⁻⁴³ Devit riitaba eeche wor, ‘Eeta Harapa rii eeji Harapa riina eeche wor:

Eeji mama yepak diika na yi. Yichanak, miiti ow ana pichawa man ada otiiichinyak, miipa yen yatiik piiti dagiir takiita.”

⁴⁴ Wowak, Devit rii riina eena habar, ‘Harapa.’ Habatarek, boyega komas yakiitawa ma rii, eeta Kraist, rii Devit riiti yikapwa siikiita?”

**JISAS RII LO MAJI POKII
TAR MA YENYA MAJI BAR**

⁴⁵ Eyey ma mima yecha Jisas riina wageteyeniga, Jisas rii riiti disaipel yenya eeche wor: ⁴⁶ “Lo maji pokii tawa ma yenya na ow poy sii. Kaw yecha siivatabi gworowoka chishitu. Yecha awaba eemek eeka iwak, ma mima yecha lo maji pokii ma yenya woshi ato. Woshi atawak, lo maji pokii ma ye inyaka kwoya hikitu. Yecha harapa worebey lotu aka taweyek yecha eeka yichu. Nokusha atanak, yecha harapa worebey eeka yichu. ⁴⁷ Yecha mibiya mima yechi boboy eyey yato. Yechi akan hiyika yato. Wowak, yecha woshepiiniga God riina harapa maji batol Komas yenya anaseechi pinyak, yecha harapa kapa meejikiita.”

**MIBIYA MIMA SII YAN
GOD RIINA HAR**

21 Jisas rii mey maka hechi rii mani yaka tawa ma yenya her. Ye mani yan bokis lotu akak tari, eeka heechir. ² Heechi rii kiiriisiiposii tar mibiya mima siina hebar. Sii karakada ya upuruseban heechir. ³ Worek, Jisas rii eeche

wor, “Ada kwona wocho diita kiiriisiposii tawa mibiya mima sii harapa ya siiken har. ⁴Wiita kiiriisiposii tawey, sii siiti eyey yan har. Mani yaka tawa ma yecha kaw hawak, harapa ya kaw yechaka tawa.”

HARAPA LOTU AKAN DIIGIIR MAJI

⁵Ma kaw ye harapa lotu aka maji batar. Eeta aka ma ye kwoya her. Mashi harapa kepi otiir papa eeche tar. Ma mima kaw ye papan God riina har. Akar boboy riina mashi har. Eena yecha hechi kwoya hechi maji bar. ⁶Worek, Jisas rii eeche wor, “Diita eyey boboyen kwota heweyn eyey papan heweyn, komas reekiichi sakakiita. Ma ye papa pochi hek awa awa ho siichiri, sakapa takiitawak. Eyey sakakiita.”

KOMAS KAPASEK BOBOY YAKIITA

⁷Ma ye Jisas riina woher, “Maji pokii ma, kata nedii kapo siitiiyekega yakiita? Eeta boboy yak otiiney, nona kapo shecha tawa boboyen mapo mukuchikiita?” ⁸Jisas rii eeche wor, “Na ow poy sii ta! Yepa eeta kwona woshepiikiita. Nokwapa nokwapa ma ye yaniga eeji he eeche wokiita, ‘Ada eeta riita. Eeta nedii eeta yawa.’ Yenya kwo opoche sumowutanakech. ⁹Ma ye awa awa ow ana pichanak, kwomeejitanak, opoche akiitanakech. Diita boboy eeta sapa ya. Ii hamakiitawa nedii saka ameya yakiitawak.”

¹⁰Rii kawka eeche wor, “Ma ye eem pochik tawey, ye akar eemek tawa ma yenya ow ana pikiita. Akar harapa akama riipa way akar harapa akaman ow ana pikiita. ¹¹Harapanyenyaw yakiita. Harapa eeche hatawa nedii yakiita. Harapa hak otiitawa nedii yakiita. Eyey eemen. Kapasek boboy neerek otiikiita. Hisaw siirenobo neerek otiikiita.”

¹²“Diita boboy komas yakiita. Wowak, mapo kwona yeechi poko

jikiita. Poko jinyak, kata kapasek boboy komas yakiita. Kwona lotu akak anaseechiniga poko jikiita. Kwota eeji hin habatanak, yepa kwona yeechi harapa aka tabo yima, gavman ma yechak kwona yeechi ye i siitiichi maji anasakakiita. ¹³Eeta nedii kwopa napa God riiti hadabas maji napa geeniyik sawo ta. ¹⁴Diita makabek na heechi ta. Opoche inyapwa hikitanakech. Siikayekasii kwota bana maji. ¹⁵Ada kwona kiyatayekiita. Ada kwona inyaka kepi tawa boboyen kwona hakiita. Hanak, kwoti ow ana pichawa ma ye maji awasen saka bakiitawak. Kwota bana maji yecha saka awasen bakiitawak.

¹⁶“Kwoti awi eepi, yaka kumwoy, ruwoy, nareboy yecha kwona kaw sowak-wokiita. ¹⁷Eeji hi kwoti sugu wopuk inyakak eeke taney, yecha kwona yuyakiita. ¹⁸Wowak, kwota kwoti masebiya por saka heechikiitawak. ¹⁹Na anabeyechi siitii. Anabeyechi siitiitanak kwopa mayama yesokwa yichikiita.”

JISAS RII EECHA WOR JERUSALEM AKAMA KAPASEK SIIKIITA

²⁰Jisas rii kawka eeche wor: “Ow ana pichawa ma ye Jerusalem akaman saban ow yi hamanak, kwo henyak, kwopa hikikiita akama siina pi hama sechikiita. ²¹Eeta nedii ma mima ye Judia nosapek taney, ye sapa kwowuk amaba i. Ma mima ye akamak taney, ye sapa heechi. Yecha sabak taney, ye opoche akama iyaretanakech. ²²Diita nedii eeta awasen pik oti tawa nedii. Eecha otiinak, eyey mashi keyir majin wochari, iipa sokwakiita. ²³Eeta nedii mima ye yikapwa kiya taney, kapasek siikiita. Eeta nedii mima ye yikapwan muku havataney, eeta kapasek siikiita. Hisaw kapasek boboy diikapa yakiita. God riita harapa inyaka kwotayechi ddita ma mima yenya pikiita. ²⁴Yenya eemek ye

ikiita. Biish tawa ma yecha Jerusalem akamak chishitakiita. Biish tawa ma yechi nedii eeta hamanak, ye Jerusalem akamak saka kawka piitikiitawak.

²⁵ “Komas siirenobo ya, niiwiika, winyumay yechaka siikiita. Diita nosapek nokwapa nokwapa ma mima ye harapa akiita. Somakwotii tawa pa eeta harapa ukuboro sokwakiita. Sokwatanak, wasege yatanak yepa harapa akiitakiita. ²⁶ Hisaw mayaka kapasek boboy diita nosapek yatanak, ma ye akiiniga kowutanak, ma kaw ye akiiniga hamag siikiita. Neereka tawa boboy yepa yechi nobon heechikiita. ²⁷ Yanak, Ma Yikapwariipa eecha yakiita. Hisaw hapaga mayakak hadabas boboyek riipa eecha yakiita. ²⁸ Diita boboy eeta tasiinak, na siitiiniga na mey maka hecha. Kwona yesokwa yichi tawa nedii eeta bana bana siito.”

ME MAJI POKII TAWA NOMA

²⁹ Worek, Jisas rii diita noman yenya wor, “Pek men akar men na hiki ta. ³⁰ Kwota henyak meshi buyanak kwo eecha hikikiita me siikwakiita. ³¹ Wowey, kwopa na hikikiita God riiti kigdom ameya yakiita.

³² “Na hiki! Diita hega ma saka hamakiitawak, ada bawa eyey maji sii mapo sokwakiita. Sokwa hamanak, yepa hamakiita. ³³ Eeta neer ddita nosap eeta eyey i hamakiita. Wonyak, ada bawa maji eeta saka i hamakiitawak.

NA SIITII KOWU TA

³⁴ “Kwota mayama na ow poy sii ta. Opoche harapa nokusha atanakech. Hapaga uku atanakech. Kwo nosap boboyen opoche inyakapwa hikitqanakech. Otiitaney, hamakiitana nedii yanak, kwonmaniga eecha sakakiita. ³⁵ Man saka tawaga kata nedii eyey diita nosapek tawa ma yenya eecha sakakiita. ³⁶ Na siitii kowu ta God

riina maji ba ta. Siitii kowu taney, God riina maji ba taney, kwopa anabeyechi siitikiita. Anabeyichi siitiinak, diita kapasek boboy yanak, kwopa eyey kepi siikiita. Siichi kwopa Ma Yikapwa riiti mi somak siitikiita.”

³⁷ Eeta nedii Jisas riita Ju ma yechi harapa lotu akak maji pokii tar. Hogo sii nedii riita Jerusalem akamaka heechi sabak i Oliv Kwowuk eeka i watar. ³⁸ Niyegak eyey ma mima ye harapa lotu akak riiti maji meejik ichar.

JU MA YECHA JISAS RIINA KAPASEK BOBOY OTIIKEN HIKITAR

22 Eeta nedii Ju Ma yechi Pasova nokusha atar nedii. Yecha eecha Gey Yis Biish nokusha atar. ² Harapa opelen otiitar ma ye, lo maji pokii tar ma ye Jisas riina sowakwoken oti oti her. Sowakwo nobo yesha hipur. Yecha ma mima yenya akiitar. Nokwapa nokwapa ma mima ye riina sumowu tarek, eena ye akiitar.

³ Worek, Gaba rii Judas Iskeriot riiti sugu wopu wok ir. Rii eeta Jisas riiti disapel por. ⁴ Worek, Judas rii heechi harapa opelen oti tar ma yenya harapa lotu akan siitii kowu tar ma yenya maji bar. Boyega riita Jisas riina yechi tapak howu hak wonyak, eena maji ba tar. ⁵ Yecha meejichi inyaka kwoya hikichi Judas riina mani ha maji wor. ⁶ Judas rii yechi majin wohowur. Wohowurek, Jisas riina yecha pi nobon eena yeshar. Mima ma yecha henyan yuyar eena yeshar.

JISAS RII PASOVA NOKUSHA AK OTIITAR

⁷ Gey Yis Biish nokusha a nedii yar. Ma mima ye sipsip yin sowakwoken otiitar. ⁸ Worek Jisas riita Pita, Jon piiriina heechirek ir. Rii piiriina eecha wor, “Na i. Noti Pasova nokusha ak na sayarechi.” ⁹ Piir meejichi woher,

“Mii shecha hikitu? Sicha kapo siita sayarechik?”¹⁰ Rii eecha wor, “Na meeji. Ki akamak iyarenak, kipa hekiita ma por rii uku awen kiyato. Nobok jawonak, riina na sumowu. Rii aka wok inyak, na sumo iba.”¹¹ Ki iyarenak, aka ma riina na wohe, ‘Eeta Maji Pokii Ma rii miina wocho: Siitak tawa aka wo adaka eeji disaipel yechaka Pasova nokusha ak?’¹² Wonyak, riipa kinya aka won mukuchikiita. Eeta aka wok otiwa a tawa boboy eeka tawa. Kicha na eena sayarechi ta.”¹³ Worek, piir heechi ir. Heechi iyarerek, piir her Jisas bar maji eeta tar. Tarek, ye Pasova otiwa a boboy sayarechir.

HARAPA MA RIITI ABOBOY

¹⁴ Pasova nokusha ar nedii yarek, Jisas riita riiti aposel yechaka cheyek yir.¹⁵ Worek, rii yenya eecha wor, “Komas ada harapa kapa meejikiita. Mapo ada Pasova aboboy kwotaka nota ak gegiyato.”¹⁶ Ada kwona wocho, ada diita aboboy diika kawka saka akiitawak. Ma ye diita aboboy siiti mun God riiti kigdom eemen hikinak, anapa kawka yechada akiita.”¹⁷ Worek, Jisas rii heebiya yeechi God riina maji ba wor, “Diita wain uku yeechi na homachichiniga an.”¹⁸ Ada kwona wocho: Apa diita wain ukun kawka akasakech. Komas God riiti kigdom yanak, eeta nedii anapa diita ukun kawka akiita.”¹⁹ Worek, rii geyen yeechi God riina maji bachi yenya hachi wor, “Dii eeta eeji maba. (Ada kwona hato. Kwota na eecha otiitaney, ana na hiki ta.”²⁰ Otii a hamarek, riita heebiya eechaba yeechi yenya har. Rii eecha wor, “Diita heebiya eeta God riiti akar wohowur boboy. Eeji pi sakanak, ii eeta hapaga siikiita. Ii eeta poko shik kiitiito. Eeji pi eeta kwona gwotapakachiwa.)

²¹ “Wowak, na he! Kata ma rii ana magiirechichawak, riita diita cheyek adaka yichu!”²² God riita otiichirek, Ma

Yikapwa riipa hakiita. Wowak, kata ma rii riina magiirechichawak, riipa eeta kapasek wey siikiita.”²³ Worek, yecha awasen awasen maji wohechar, “Kapo namapa diita boboyen otiikiita?”

NAMA EETA HARAPA

²⁴ Jisas riiti disaipel yecha awa awa ow maji bar. Yechaka tari, kapo nama eeta harapa, kapo nama eeta karakada eena awa awa maji bar.²⁵ Jisas rii yenya eecha wor, “Diita nosapeka tawa aka tabo yima yecha wochuwak ma ye otiito. Hapaga boboy yechaka tawak, ye mima ma yenya dagiirepoytu. Riina habato rii ma mima yenya hehar tawa ma.”²⁶ Wowak, diita nosap oti tawa abo kwotaka opoche oti tanakech. Harapa ma kwotaka tawey, riita yikapwaga sa ta. Neeki yesokwa tawa ma rii kwotaka tawey, riita wakasa ma tawaga sa eecha ta.”²⁷ Diita nosapeka tawey, nama eeta harapa? Ma kaw cheyek ak yichawey, ma kaw aboboy gwotiito. Nama eeta harapa diita nosap? Yichawa ma rii eeta harapa. Wowak, ada kwona wocho, ada kwotaka tawey, ada wakasa ma yo otiito.

²⁸ “Nokwapa nokwapa nomoya boboy adaka eechayatari, kwo ana heechi ikasakech.”²⁹ Eeji Apoko rii ana harek, ada ma mima yesokwa neekitu. Riita ada yesokwa neeki tawa boboyen harega, ada kwona eechaba hakiita.”³⁰ Komas kwopa eeji kigdom eemek cheyek eeka aboboyen ukun yi akiita. Kwopa harapa worebey yichiniga kwopa Isrel riiti 12 magwi yenya anasakiita.

JISAS RII EECHA WOR PITA RII JISAS RIITI HIN VEENYIKIITA

³¹ “Saimon, Saimon! Na meeji! Gaba rii ana woher kwon yeechiniga oti oti heken. Wit sharega saniga yichinak omu saniga yicha waga Gaba rii kwona eechaba otiiken gegiyato.”³² Wowak, ada God

riina maji bar. Miiti God riina hiki siiti-ichichawa boboyenkwna heechinakech eena ada miina God riina hiki siiti-ichichawa boboyen kwona yanak, mii miiti yaka kumwoy yenya na oti sa hapaga sii.”³³ Pita rii awasen eeche wor, “Ada miitaka poko jibak iken hikitu. Ada miitaka habak iken hiktu.”³⁴ Jisas rii eeche wor, “Ada miina wocho, eeta apochok rii aya nedii miiti eeji hin veenyiniga piiriichar wokiita, ‘Ada ritikasakech.’ Wonyak, eeta apochok rii aya wokiita.”

YA WOY KWO, BOBOY WOY KWO, EEKI MAJI

³⁵ Worek, Jisas rii yenya eeche woher, “Mashi ada kwona heechirek iri, mani ya woy kwo, boboy woy kwo, su saka ye irek, Kwo boy boboyekasakech. Kwo boy dopotar? Yecha eeche awasen eeche wor: “Nowi tar.”³⁶ Jisas rii awasen wor, “Wowak, apa na komas nedii kata ma rii mani ya woy kwo taney, boboy woy kwo taney na yeechi ye i. Kata ma rii eekik tanan siiney, riipa riiti saket na heechi mani ya yeechi, eekin tokochi na ye i.”³⁷ Ada kwona wocho: mashi keyir maji ana bari, ii sapa sokwa. Eeche wor, ‘Rii pokojir ma yechaka eeche heechir.’ Eeta mashi keyir maji ana bari, eeta omu-tiik sapa wokwa.”³⁸ Disaipel ye mee-jichi wor, “Harapa Ma na he! Eeki upurus diika tawa.” Rii eeche wor, “Eeta kiki sowa.”

JISAS RII GOD RIINA MAJI BAR

³⁹ Jisas rii heechi Oliv kwowuk heechi ir. Rii oti tar abo. Riiti disaipel ye rititaka eeche ir.⁴⁰ Ichar eemek iyarerek, rii yenya eeche wor, “God riina na wohecha. Kapasek boboy yanak, kwon oti oti hekasakech.”⁴¹ Worek, rii yenya heechi ameda i sakachi God riina maji batar.⁴² Rii God riina bar, “Apoko mi-

iti inyaka eeche hiki taney; diita kapasek boboy adak yatawey mii na kwoy-ava yeechi. Wowak, eeji inyakak otikasakech. Miiti inyakak na keena oti ta.”

⁴³ (Worek, ejel por hevenek tar yarin, riitak yeechi riina oti kiyapor.⁴⁴ Worek, rii God riina harapa maji bar. Riiti maba ukurama eeta pi saka tawaga eeche sakato.)

⁴⁵ Worek, rii sokwachi riiti disaipel yecha tar eemek ir. I heri, yechi bii nomoyarek, watar.⁴⁶ Worek, rii yenya woher, “Boyewak kwo wato? Na sokwachi God riina maji ba. Banak, kapasek boboy yanak, kwona oti oti hehasakech.”

MA YE JISAS RIINA POKO JIK YAR

⁴⁷ Rii maji baniga ma ye yar. Judas, Jisas riiti disaipel ma por rii mapo tar. Rii yaniga rii Jisas riina omoreremorek yar.⁴⁸ Yarek, Jisas rii eeche woher, “Judas mii boy ya ana omoreremorek Ma Yikapwa riina magiirechichu?”⁴⁹ Kata daisaipel yecha Jisas riitaka tari, otiik tawa boboy yecha heri yecha eeche wor, “Harapa Ma, no boy kapo noti eekik ow ana pik?”⁵⁰ Disaipel por rii eeki yeechi harapa opelen oti tar ma riiti mabiya tiim rabor.⁵¹ Worek, rii eeche wor, “Eetayo!” Worek, rii wakasa ma riiti mabiya tapak how neekeri, eeta kepi siir.

⁵² Worek, Jisas rii harapa opelen oti tar ma yenya, harapa lotu akan siiti kow tar ma yenya, Ju ma yechi harapa ma yenya Jisas riina yak yari, Jisas rii yenya eeche wor, “Boyewak kwo ana kubuka, eekika ana eeche yak yawa? Ada boy hiyiya ma?”⁵³ Eechaba eechaba yadii ada harapa lotu akak kwotaka tar. Ada eeka tari, kwo ya ana otiik yakasakech. Wowak, diita nedii eeta kwoti. Diita nedii eeta hapaga niyi yo oti tawa ma riiti.”

PITA RII JISAS RIITI HIN VEENYIR

⁵⁴ Worek, yecha Jisas riina yeechi harapa opelen otii tar ma riiti akak ye ir. Ye iniga Pita rii yenya yapak sumowutar. ⁵⁵ Ma kaw ye aka saba inyi wok hi tuku tar. Hi tuku tarek, ma kaw ye hik yicharek, Pita rii yaniga ii bak yir. ⁵⁶ Yirek, wakasa mima pochi sii riina hechi sii riina he siitiichi eecha wor: “Diita ma rii Jisas riitaka eechaba tar.” ⁵⁷ Worek, Pita rii eecha wor, “Yaho. Mima, ada riina hekasakech!” ⁵⁸ Komas ma por riina hechi eecha wor, “Mii eetata, por!” Worek, rii awasen wor, “Yaho, ada riitikasakech.” ⁵⁹ Awa komas akar ma rii eecha kwodii wor, “An her diita ma rii riitaka tar. Rii eeta Galili nosap ma.” ⁶⁰ Worek, Pita rii awasen eecha wor, “Yaho. Ada miiti maji meejikasakech.” Worek, riita maji wocharek, apochok aya ameya wor. ⁶¹ Worek, Jisas rii siitiiniga dareboyechi Pita riina he siitiichir. Herek, Pita riita Jisas riita bar maji hikir: “Apa miita piiriichar eejii hin veenyiniga wokiita, ‘Ada riitikasakech. Wonyak, eeta apochok rii aya wokiita.’” ⁶² Worek, Pita rii heechi sabak i harapa keyatar.

JISAS RIINA WOSABOYECHI KUBUK PIR

⁶³ Ma ye Jisas riina siitii kow tar. Siitii kow taniga Jisas riina wosaboyechi kubuk pir. ⁶⁴ Worek, yecha riiti miyin siivatabik jir. Jichi yecha riina kapasek woher, “Na ba. Nama miina piwa?” ⁶⁵ Worek, akar kapasek majin yecha riina wor.

JISAS RIIN KAUNSIIL MITING YE IR

⁶⁶ Uhadiirek, Ju ma yechi harapa ma ye, harapa opelen otii tar ma ye, lo maji pokii tar ma ye ya yopo yichar. Worek, ye Jisas riina yayar. ⁶⁷ Yayarek, yecha eecha wor, “Nona na ba. Mii boy kapo

eeta komas yak tawa ma?” Worek, rii awasen eecha wor, “Ada kwona wonyey, kwota ana saka hiki siitiichikiitawak. ⁶⁸ Ada kwona maji whohenyey, kwopa saka an awasen wokiita. ⁶⁹ Apa na komas Ma Yikapwa rii Harapa Mayaka God riiti mama yepa tapak yikiita.” ⁷⁰ Worek, eyey awasen wor, “Mii boy God riiti Yikapwa?” Rii awasen eecha wor, “Kwota bawey, eetata.” ⁷¹ Yecha awasen eecha wor, “Nopa boy majin kawka meejikiita? No riiti majin no meejijiwa.”

YECHA JISAS RIINA PAILAT RIITAK YEECHI YE IR

23 Worek, yopo yichi sokwachi Jisas riina yeechi Pailat, aka tabo yima, riitak ye ir. ² Ye irek, yecha riina ow maji bar. Eecha wor, “Kata ma rii nona ma miman nobo kapaseken mukuchichu. Rii eecha wor: ‘Sisa riina takis yan hatanakech.’ Rii eecha wor: ‘Ada eeta Kraist, eeta aka tabo yima.’” ³ Pailat rii meejichi riina eecha woher, “Mii boy Ju Ma yechi aka tabo yima?” Jisas rii awasen wor, “Mi maji eetata.” ⁴ Worek Pailat rii harapa opelen otii tar ma yen, ma mima yen eecha wor: “Ada riiti majin meejijewey, rii eeta kepi. Boy nobok adapa riina dagiir poyekita?” ⁵ Worek, yecha harapa ow maji bar. Ye eecha wor: “Rii maji pokii tawey, nokwapa nokwapa ma ye inyakapwa kapasek hikichi kapasek nobok ir. Rii Galili nosapek sokwachi Judia nosapeka icharin rii apa diika yar.”

YECHA JISAS RIINA HEROT RIITAK YE IR

⁶ Pailat rii meejichi eecha woher, “Diita ma rii boy Galili ma?” ⁷ Herot rii Galili nosapen aka tabo yima. Pailat rii meejichi Jisas ri yir eem eeta Herot riita neeki siitii tar eem. Rii meejichi rii Herot riitak heechirek ir. Eeta nedii Herot rii Jerusalem akamak tabatar.

⁸Herot Jisas riina hechi rii inyaka kwoya hikir. Rii Jisas rii oti tar abon mashi meejir. Meejichi rii mapo Jisas riin heken gegiyar. Kapo Jisas riita merikal otiinak heken gegiyar. ⁹Worek, Herot rii Jisas riina nokwapa nokwapa maji woher. Woherek, Jisas rii awasen bakasakech. ¹⁰Worek, harapa opelen oti tar ma ye, lo maji pokii ma ye ya Jisas riina kapasek ow majin wor. ¹¹Herot riita riiti ow ana pichar ma ye Jisas riina wokwoyar, riina wosaboyer. Yecha aka tabo yima yechi siivatabin yeechiniga riina ruwuchir. Worek, ye Jisas riina kawka Pailat riitak heechirek ir. ¹²Eecha otiirek, eeta yadii nedii Pailat, Herot piiriita nareboy siir. Mashi piir ow ana pichar.

JISAS RIINA SOWAKWO MAJI BAR

¹³Pailat rii uwarek, harapa opelen oti tar ma ye, Ju ma yechi harapa ma ye, ma mima ye ya yopo yichar. ¹⁴Yicharek, rii yenya eecha wor, “Kwo diita ma riin adak yayar. Ya yeechi ana eecha worek rii ma mima yenya kapasek nobon mukuchichar. Apa kwota diika tawak, ada riina wo wo hewa. Ada wo wo hewak, ada hecho kwota riina kapasek yo oti majin bawey, rii takasakech. ¹⁵Herot rii eechaba heri, rii adak heechirek yar. Rii kapasek boboyen saka otiirek. Boyewak nota riina pi sowakwok? ¹⁶Ada riina kubuk pichi ada riina heechinak ik.” ¹⁷Worek, eyey ma ye eecha wor, “Riina na sowakwo. Barabas riina na nona heemachi.” ¹⁸(Eechaba eechaba Pasova nokusha ar nedii Pailat rii poko jichar ma poren heemachichawak ichu.) Eena ye eecha wor: Barabas riina na nona heemachi. ¹⁹Barabas riita akar ma poren pi sowakwor. Rii ow ana pichar maji barek, ma ye ow ana pi inyakan hikir eena riina poko jir.

²⁰Worek, Pailat rii Jisas riina heemachik gegiyar. Eena rii ma yenya ya ya yopo yichi maji wor. ²¹Worek, ma ye harapa uwar, “Riina na mek ji siitii chi. Na mek ji siitiichi.” ²²Worek, Pailat rii piiriichar wor, “Boy kapasek boboyen rii otiir? Ada riina kubuk pichi heechinak ik.” ²³Worek, ma ye harapa uwabatar. Yecha eecha wor: “Rin sa mek ji siitiichi.” Harapa uwatarek, ye Pailat riiti inyakan dagiir poyer. ²⁴Worek, Pailat rii yechi woher maji meejichi otiir. ²⁵Barabas riina rii heemachir. Barabas rii akar ma poren pi sowakwor. Rii ow ana pichar maji barek, ma ye ow ana pi inyakan hikir eena riina poko jir. Worek, Pailat riita Jisas riina Ju ma yechi tapak howu harek, ye yechi inyagak hikiri eecha otiir.

JISAS RIINA MEK JI SIITII CHIR

²⁶Worek, yecha Jisas riina ye ir. Iniga yecha ma poren nobok jawor. Riiti hi eeta Saiman, Rii Sairini nosap ma. Rii saba heechi harapa akama iyareken otiitarek, yecha riina tapa tobok neekichi wohegiya heechirek, rii Jisas riiti men yeechi kiyaniga ir. Kiya Jisas riina sumowuniga ir.

²⁷Nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riina sumowuniga ibar. Mima kaw ye Jisas riina keya yesokwaniga ichar. ²⁸Jisas rii yenya dareboyechi eecha wor, “Jerusalem akamak tawa mima, na meeji. Ana opoche keyatanakech. Kwoti yikapwan na eena keya ta. Kwota na mayama keya ta? ²⁹Eeta nedii yakiita ma mima yecha wokiita: ‘Kata mima ye yikapwan yimowunan biish tawey, yikapwa baregan yimowan biish tawey, yikapwan muku heechinan siiney, eeta kepi.’

³⁰Kata nedii ma mima ye eecha wokiita, ‘Kwow tom na noti mabak

saka dagiir! Karakada kwow tom nona na gamu!”³¹ Ma yecha eeta kapasek hega boboy me ukuka tanak, otiiney, yepa kapo shecha otiikiita me eeta reekasiinak.”

³² Yecha anadii ma upurusen ye ir. Piir kapasek yo tar ma eena ye piiriina Jisas riitaka eecha sowakwoken ye ir. ³³ Yecha eem pochi siin eecha habatar “ma masek” eeta eemek iyarer. Iyarerek, yecha eeta eemek Jisas riina mek ji siitiichir. Worek, yecha kapasek yo otiir ma piiriina eechaba iibak ji siitiichir. Por mama yepa shikichirek, por yaji yepak shikichir. ³⁴ Worek, Jisas rii eecha wor, “Apoko, miita yechi kapasek boboyen na kwoyavayeechi. Ye saka oti hechawak.” Worek, yecha riiti saket yeechiniga laki anemeshe rokotarek, ma porek yar. ³⁵ Harapa Ju ma ye siitii Jisas riina wosaboyetarek, ma mima ye mey maka her. Ye eecha wor, “God riita riina hisiirega, rii eeta Kraist, eeta yak tawa ma eecha taney, rii mayama sapa yesokwa yichi. Rii anadii ma yenya yesokwa yichir.” ³⁶ Ow ana pichar ma ye eechaga riina wosaboyer. Ye riina ya wain ukun howu hak otiir. ³⁷ Ye eecha wor, “Mayama na yesokwa yichi. Mii Ju ma yechi aka tabo yima taney, na oti.” ³⁸ Worek, me subuk jebwa eeka keyir, “RII EETA JU MA YECHI HARAPA AKA TABO YIMA.”

³⁹ Worek, kapasek yo oti tar ma por riin shikichirek, rii tarek, rii kapasek majin Jisas riina wor, “Miita Kraist taney, mii mayama, sinyana yesokwa yichi.” ⁴⁰ Anadii ma por rii riina eecha wosowur, “Mii boy God riina akiikasakech. Yecha miin eechaba anasar. ⁴¹ Sicha kapasek yo otiiterek, eena yecha sinyana anaseechiniga dagiir poyer. Wowak, diita ma rii kapasek yon saka otiirek.” ⁴² Worek, rii Jisas riina eecha wor, “Jisas miita eecha yanak, aka tabo yimaga miita eecha yanak, ana

napa hiki!”⁴³ Worek, Jisas rii eecha wor, “Ada miina wocho, apa miitaka adaka hadabas eemek siikiita.”

JISAS RIITA HAR

⁴⁴ Oti a nedii siirek, ya saka pirek, niyi ya eyey nosap gamur. Awa piiriichar eeta siir. ⁴⁵ Eeta siivatabi harapa lotu akak tari, eeta piikar. ⁴⁶ Worek, Jisas rii aya harapa uwar: “Apoko, eejimek miitatapak hatu.” Eecha wochi rii har. ⁴⁷ Ow ana picha harapa ma rii diita hechi rii God riiti hin yesokwachi eecha wor, “Eeta siiken rii eeta ma kepi.” ⁴⁸ Ma mima ye boboy heken eeta eemek ya yopo yirek, diita boboyen herek, ye yechi akamak awasen iniga mayama inyaka kapasek hikichi biiriipiin hapakatar. ⁴⁹ Eyey ma mima ye Jisas riina hikichi riitaka Galili mima ye Galili nosap heechi Jisas riina sumowuterek, ye yapak siitiichi riina otiirin boboyen her.

JISAS RIINA TIIRIIMOK YE I CHIR

⁵⁰⁻⁵¹ Ma por rii tarek, riiti hi Josep. Riiti aka ma eeta Ju ma yechi akama Arimatia. Rii eeta ma kepi. Riiti hekepi tar. Rii God riiti kigdom kowutar. Rii eeta kaunsi ma tar. Kaunsil ma tarek, rii kaunsi ma yechi inyakak podat hikikasakech. ⁵² Rii Pailat riina hek ir. Jisas riiti maban yeechi ye i chicken eena iniga woher. ⁵³ Worek, rii Jisas riiti maban yeechi apama siivatabik jichi kiya ir. Irek, papaka tar tiiriimo supuk ye i seechir. Eeta tiiriimo akar man saka chicharek. ⁵⁴ Eeta yadii eeta Sabat yak otiitar nedii.

⁵⁵ Kata mima Galili nosap heechi Jisas riina sumowuterek, yecha Josep riitaka i tiiriimo her. Josep rii Jisas riina seechir tobon eena hebar. ⁵⁶ Hebaterek, yecha akamak heechi ir. Iri, yecha akamak maba kwowa ya tawa ukun kwowa ya tawa boboyen sayayerer. Worek, sabat

nedii yecha yihapakar. Lo majin wori eecha otiir.

JISAS RII SOKWAR MAJI

24 Uhadiirek, Sade nedii eeta mima ye sayarechi kwowa ya tawa boboyen ukun yeechi tiiriimo supukye ir. ²Iyareri, yecha i her papa tagwa seechi tarek, ³ye iyarer. Iyareri, Jisasriti maban saka herek. ⁴Ye somoyeniga siitii tarek, ma upurus piir ameya yari, piiriiti siivatabi harapa apama hecharek, piir bana bana siitii tar. ⁵Ye akiichi mo heyirek, piiriita yenya eecha wor, “Kwo boyewwak tawa man har ma tawa eemen yeshato. ⁶Rii diika takasakech. Rii saniyeechi awasen sokwar. Riita bar maji Galili nosapek tari na hiki ta. ⁷Rii eecha wor, ‘Ma yikapwa riina kapasek yo otiwa ma yeechi tapak sa howu ha. Howu hanak mek sa ji siitii chi. Ji siitii chinyak, yadii piiriichar siichi sa saniya sokwa.’”

⁸Worek, mima ye riiti maji wori ye eena marenokuk hikir. ⁹Hikichi ye tiiriimo supun heechi diita otiir majin 11 disaipel yen anadii ma yenya eecha wor. ¹⁰Yar mima diitata: Maria Magdala, Joana, Maria, Jems riiti awi, yecha anadii mima yechaka aposel yenya i eecha wor. ¹¹Worek, aposel ye meejiichi hikir mima ye bar maji eeta sobo maji bar. Ye eena saka hikirek. ¹²Worek, Pita rii sokwa tiiriimo supuk amaba ir. Iyarerek, rii i gamuchi tiiriimo siivatabiban mey her. Worek, rii heechi akamak awasen yaniga eecha otiir boboyen rii eena harapa hikitar.

MA YE EMEAS AKAMAK CHISHITAR

¹³Diita yadii nedii ma upurus piir Emeas akamak chishitar. Jerusalem akama heechi Emeas 7 mail iyarererek, ¹⁴piiriita eyey otiir boboy maji batar. ¹⁵Yecha awasen awasen maji batari, Jisas rii piiriitak yaniga eecha chishitar.

¹⁶Piiriitak chishitari, piir riina hehar hekasakech. ¹⁷Jisas rii piiriina eecha wor, “Boy maji ki awa awa ba chishitu?” Meejiichi piir ichari siitiir. Nomoyarek siitiir. ¹⁸Siitiichi ma por rii, riiti hi Kliopas eecha woher, “Mii kapo boy miitaba Jerusalem akamak tarek, diita nedii otiir boboyen saka meejirek.” ¹⁹Rii awasen eecha wor, “Ii boy boboy?” Piir awasen wor, “Kata Nasaret Jisas riina otiir boboy. Diita ma Jisas rii eeta piirapet. God riita her eyey ma mima ye eecha her rii harapa yo otiiniga harapa maji bar. ²⁰Noti harapa opelen tawa ma ye noti harapa ma ye Jisas riina Pailat riiti tapak howu harek, yecha riina dagiir poyerek, riina mek ji siitiichir. ²¹Nota eecha kowu tarek eecha hikitarek rii kapo Isrel ma yenya yesokwa yichik. Diita boboy eecha otiirek, rii hari, piiriichar yadii diita sowa. ²²Mima kaw noti magwi tawey, ye nona wori no nyegarabor. Ye uhadiirek tiiriimo supuk ichi ²³riiti maban saka herek. Worek, ye awasen ya worek, ejel yenya her. Ejel eecha wor, ‘Rii tawa.’ ²⁴Ma kaw notaka tawey, ye tiiriimo supuk ichiniga mima bar maji eeta siirek, ye her. Worek, yecha Jisas riina saka herek.”

²⁵Worek, Jisas rii yenya eecha wor, “Kwo hikishato. Boyewwak kwo piirapet yecha bar majin eshar hiki siitiichir? ²⁶Eeta Kraist rii kapa meeji tawa boboyen sa mapo kiya. Riita mapo sa kapa meeji tawa boboy yeechi komas hadabas boboy riipa yakiita.” ²⁷Worek, Jisas rii riina mashi keyir majin piiriina geenyik sawor. Rii Moses riiti maji tasiirek, eyey piirapet yechi keyir majin geenyik sawor.

²⁸Yecha i akama iyarererek, Jisas rii kawka ik otiirek, ²⁹yecha riina anachek yayar. Piiriita eecha wor, “Notaka na sii. Niyi siik otiito.” Worek, rii piiriiti akak eeka siik otiitar. ³⁰Worek, pi-

iriitaka cheyek yiniga, geyen yeechi God riina maji bachi, geyen reeki-ichi piiriina har. ³¹Worek, piiriiti miy eeta tagwachi eeta mey maka riina her. Herek, rii ameya i veenyirek, piir hekasakech. ³²Piir awa eecha wor, “Rii sinya nobok bari, rii mashi keyir maji sinya geenyik bari, si inyaka wopu eeta kwoya woy hikiwa?” ³³Worek, piiriita ameya sokwa Jerusalem akamak awasen heechi ir. Iyarerek, piiriita 11 disaipele ye anadii ma yechaka ya yopo yicharek, hechi ³⁴yecha piiriina eecha wor, “Eeta Harapa Ma rii siiken sokwar. Saiman rii riina her.” ³⁵Piiriita nobok her boboyen yenya geenyik sawotar. Eecha wor Jisas riita geyen reekiirek piiriita riina her.

JISAS RII RIITI DISAIPEL YECHAK YAREK, YE HER

³⁶Piiriita yenya diita boboyen sawotarek, eeta Harapa Ma rii ameya yechaka siitiitar. ³⁷Worek, yecha eecha hikir yecha kapo gaban her. Eena eecha harapa akiitar. ³⁸Worek, ye eecha wor, “Boyewak kwi inyaka akiito? Boyewak kwo saka eena hiki siitiichirek?” ³⁹Eeji tapan eeji yatiin na he. Dii eeta ada. Ana na neeki he. Wonyak kwo hekiita. Ada maba omu tawa. Ada hapa tawa. Eena spiritekasakech.” ⁴⁰Worek, rii riiti tapan riiti yatiin mukuchir. ⁴¹Worek, yecha saka hiki siitiichirek. Yecha inyaka nyegarabori, kwoya hikiri eena saka hiki siitiichirek. Worek, rii eecha

woher, “Kwo kapo aboboy tawa?” ⁴²Worek, yecha riina emiyepen kaw har. ⁴³Rii yeechi yechi mi somak rii ar.

⁴⁴Worek, rii eecha wor, “Ada mashi kwotaka tarek, ada diita majin kwona bar. Moses riita ana keyir maji, piirapet yecha keyir maji, Sam maji eeta siiken sokwar. Eeta sa sokwa.” ⁴⁵Worek, rii yechi marenoku tagwarchir. Mashi keyir majin hikiken eena tagwar. ⁴⁶Rii yenya eecha wor, “Keyir maji diitata: Eeta Kraist rii sa kapa meeki tawa boboyen kiyachiniga sa ha. Hachi yadii piiriichar sa sii. ⁴⁷Wonyak, riiti hik kapasek nobon dareboyek majin, kapasek boboyen kwoyava ya tawa majin eyey nosap ma mima yenya sapa i sawo ta. Diita majin Jerusalem akamak sa tasii ta. ⁴⁸Kwota diita boboyen herin, kwopa napa sawo ta. ⁴⁹Kata boboyen eeji Apoko rii wocharin, anapa kwona hakiita. Wowak, diita akamak na kowu. Howuk tawa hapaga boboy ee-tapa kwotak apa yakiita.”

GOD RIITA JISAS RIINA YEECHI YEYO IR

⁵⁰Wowak, rii mapo geenyik saya Betani akamak ir. Eeka rii riiti tapan ye wowuchi yenya rukusiitar. ⁵¹Rii yenya rukusiitari, rii yenya heechi howuk hevenek heechi ir. ⁵²Worek, yecha riiti hin yesokwachi Jerusalem akamak awasen inyaka kwoya hiki ir. ⁵³Harapa lotu akak ichi God riina woshiatar.

JON

Jon Riita Keyir Maji Kepi

GOD RIITI MAJI SII EETA MAK SIIR

1 Mashi mashi nedii Maji rii eechaba tar. Eeta Maji rii God riitaka eecha tar. Eeta Maji rii eeta God. ²Mashi heyi nedii rii God riitaka eecha tar. ³God riita riitak eyey boboyen otiitar. Boboy pochi akar nobok ya sokwakasakech. Yaho. Eyey sokwari riita eyey otiichirek, sokwar. ⁴Mayi riitaka eecha tarik eeta mayi sii eeta eyey ma yechi haba. ⁵Eeta haba sii niyik yiyik okor tawak, niyi ya eeji pakasakech.

⁶Ma porin riiti hi, Jon, God riita heechirek yar. ⁷Rii haba majin sawoken eena yar. Rii yarek, diita haba majin sawonak, ma mima yenya hiki siitiichiken, eena yar. ⁸Riita eeta habakasakech. Yaho. Rii yari, eeta haba majin geenyik kwodii wo mukuchiken eena yar.

⁹Diita haba rii eeta haba siiken. Diita haba rii yarek, eyey nosapek tawa ma mima yenya okoreechichu. ¹⁰Diita maji rii diita nosapek tarek, God riita diita nosapen riitak otiiri, diita nosapek tar ma mima ye, riina saka sumowurek. ¹¹Rii riiti nosapek iri, eeta ma mima ye saka riina yarek. ¹²Wowak, ma kaw ye riina yar. Yari, ye riina hiki siitiichiri, ye eeta kiki siirek, ye eeta God riiti yikapwa siikiita. ¹³Eeta yikadey ma mima ye pin, omun yimowukasakech. Ma otii tawa abon yimowukasakech. Yaho. God riita otiiniga ye sokwa riiti yikapwa siir.

¹⁴Eeta Maji rii mak siirek, noti nediiik tawa. Tawak, no ri hadabas boboyen her. Diita hadabas boboy sii rukusii tawa boboy omutiik tawa boboy takiikiisiir. Rii Apoko God riiti podareba yikapwa tarek, eena diita hadabas boboyen riina

har. ¹⁵Jon rii riiti majin geenyik kwodii wor. Eecha kwodii wor: “Diita ma riina ada kwona eecha wori, ‘Ana komas yaki-itawa ma rii eeta eeji Harapa. Mashi rii tar nedii ada takasakech. Yaho.’”

¹⁶Nota eyey riitaka tawa rukusii tawa boboyen nota eyey eechaba eechaba yatakiita. ¹⁷God riita lon Moses riitak har. Wowak, rukusii tawa boboy omutiik tawa boboy sii eeta Jisas Kraist riitak yar. ¹⁸Ma por keena God riiti misoman hekasakech. Riiti yikapwa podareba riita riitaka tarek, rii eeta Godega tawak, rii riina geenyik kwodii wochar.

UKU YEECHITAR JON RII MAJI KWODII WOR

¹⁹Jerusalem akamak tar Ju ma ye nediiik tar ma kawen Livai ma kawen yechaka eecha heechirek, Jon riina maji woheken ir, “Mii kapo nama?” ²⁰Jon riita meejichi maji veenyikasakech. Riita awasen eecha kwodii wor: “Ada Kraistekasakech.” ²¹Worek, ye awasen eecha wor: “Mii kapo nama? Mii kapo eeta Ilaija?” Jon rii awasen eecha wor: “Yaho. Ada riitakasakech.” Ye awasen eecha wor: “Mii kapo piirapet tawa?” Rii awasen eecha wor: “Yaho.” ²²Worek, yecha eecha wor: “Mii kapo nama? Na awasen banak, nota keena nona heechirek yar ma yenya sawok. Miiti hi kapo nama habato?” ²³Worek, Jon rii awasen eecha wor: “Ada diitata: ‘Ayan meejinan biish tawa eemek uwato: Harapa Ma riiti nobon na nagwa nagwa danegwa seechi!’”

Diita majin piirapet Aisaia riita mashi keyir.

²⁴Perisi ma yecha diita ma yenya heechirek yar. ²⁵Yecha Jon riina woher: “Mii Kraist riikasakech. Mii Ilaija riikasakech, mii eeta piirapetekasakech. Wowey, boyewak mii ma mima yenya uku yeechitu?” ²⁶Worek, Jon rii awasen

eecha wor: “Ada yenya ukuk ukuyeechitu. Wowak, ma por rii kwoti nediiik siitiitawey, kwo riina hekasakech. ²⁷ Riita ana komas sumowu yatawey, ada saka kiki siikiitawak riiti yatii pokon ada saka heemakiitawak.” ²⁸ Diita maji sii Betani akama Jodan pa pakiireba yepak tarek, eeka bar diita majin. Diita eemek Jon rii ma eeka uku yeechitar.

JISAS RII GOD RIITI SIPSIP YI

²⁹ Kommas yadii pochi siirek, Jon rii her Jisas rii ya riitak yar. Worek, rii hechi eeche wor: “Na he! Dii eeta God Riiti Sipsip Yi. Rii diita nosapek tawa ma mima yechi kapasek boboyen bachi poyi tawa ma! ³⁰ Diita ma riina mashi ada wori apa ada kawka wocho: ‘Ma por rii ana sumowu yari rii eeta eej Harapa. Mashi ada tanan tar nedii rii tar.’ ³¹ Ada keena riina hekasakech. Kapo nama yato? Ada yarek, man uku yeechitari, Isrel ma yecha diita ma riina heken eena an mukuchichar.”

³² Jon riita maji yaya geenyik sawor: “Ada her Spirit rii heven heechi sejikiiregba saka tawaga eeche ya sakachi eeta ma riitaka tar. ³³ Ada riina saka hechawak. Wowak, God riita ana ukuk uku yeechiken heechirek yar. Heechirek, yarek, rii ana eeche wor: ‘Mii hekiita Spirit rii sakachi ma poreka yikiita. Diita ma rii Holi Spiritek uku yeechikiita.’” ³⁴ Jon rii kawka eeche wor: “Ada eena siiken her. Dii eeta God riiti Yikapwa.”

JISAS RII DISAIPEL YENYA UWA YAYAR

³⁵ Kommas yadii pochik Jon rii eeka kawka siitiitarek, riiti disaipelel upurus piir riitaka eeche siitiitarek, ³⁶ rii her Jisas rii chishi irek, Jon rii hechi eeche wor: “Na he. Dii eeta God Riiti Sipsip Yi!” ³⁷ Disaipelel upurus piir meejiichi hechi riina sumowu eeche ir. ³⁸ Worek, Jisas rii dareboyichi heri,

piir riina sumowu icharek, rii piiriina eeche woher: “Ki boy boboyen yeshato?” Worek, piir eeche wor: “Rabai, mii siita akak wato?” Rabai maji siin eeche wocho, Tisa. ³⁹ Jisas rii awasen eeche wor: “Ki na ya he.” Worek, piiriita riitaka i watar akan her. Worek, piir riitaka eeche nedii pochi tar. Hogo siiken otiitar nediiik diitata.

⁴⁰ Ma por diita majin meejiichi Jisas riitaka iri, riiti hi Endru. Rii Saimon Pita riiti kumwoy. ⁴¹ Rii ameya i riiti yaka, Saimon, riina i sawor: “Nota hewa eeta Mesaia.” Mesaia diita maji eeche wocho eeta Kraist. ⁴² Endru rii Saimon riina yeechi Jisas riitak ye irek, Jisas rii riina hechi eeche wor: “Mii Saimon, Jon riiti yikapwa. Miiti hi komas eeta Sipas habakiita.” Diita hi siin eeche dareboyer, Pita, Papa.

JISAS RII PILIP, NATANIEL PIIRIINA UWAR

⁴³ Kommas yadii pochik Jisas rii Galili nosapek iken otiir. Rii Pilip riina yesha hechi wor: “Mii ya adaka eeche ikiita.” ⁴⁴ Pilip rii Betsaida ma. Endru Pita piiriiti akama. ⁴⁵ Pilip rii i Nataniel riina yesha hechi wor: “Diita ma riina Moses riita lo majik keyiri, piirapet yecha keyibari, no riina diita hewa. Rii eeta Nasaret Jisas, Josep riiti yikapwa.” ⁴⁶ Nataniel rii meejiichi awasen eeche wor: “Kapo Nasaret akama boboy kepin yesokwaney, kapo kiki siikiita?” Worek, Pilip rii awasen eeche wor: “Miita na ya he.”

⁴⁷ Worek, Jisas rii Nataniel riita riitak irek, rii hechi eeche wor: “Na he. Rii eeta Isrel ma siiken, Woshepii tawa maji riitaka kaw takasakech!” ⁴⁸ Worek, Nataniel rii awasen eeche wor: “Boy nobok miita ana tar nediiik an heri, mii pek me, muk siitiitarek an her.” ⁴⁹ Worek, Nataniel rii awasen eeche wor: “Tisa, mii God riiti yikapwa, Isrel yechi aka

tabo yima!”⁵⁰ Jisas rii riina eecha wor: “Mii pek me muk siitiiterek, ada miina wowey, mii ana hiki siitiichichawey, ay, komas miita harapa boboy mayakan hekiita!”⁵¹ Worek Jisas rii yenya eecha wor: “Ada maji siikenen bato: Heven nubureja tagwa seechi tanak, God riiti ejel ye eeka ichichi yatanak, Ma Yikapwa riitaka eecha takiita. Eecha otiit tanak kwo hekiita!”

KENA MA POR RII MIMAN YAR

2 Yadii nedii upurus siirek, ma por rii Kena akamak Galili nosapek mima tapa aken otiirek, Jisas riiti awi sii iibak tar.² Ye Jisas riina riiti disaipel yechaka yabaken woher.³ Worek, wain uku hamarek, Jisas riiti awi sii riina eecha wor: “Wain uku eeta hamawa.”⁴ Worek, Jisas rii siina eecha wor: “Mima, dii niji yokasakech. Yaho. Eeta eeji yo. Ada eena otiik tawa nedii saka yatawak.”⁵ Worek, Jisas riiti awi sii yo otiitar wakasa ma yenya eecha wor: “Riita kwona boy majin wonyey ii napa sumowu otiit ta.”

⁶ Sikas papa awo eeka tari, Ju ma yechi lotu uku yatar awo. Diita awo tari, podar rii 20 galen ukun siivatar.⁷ Worek, Jisas rii eecha wor: “Ukun na yeechi yaya awok gwotii.” Worek, yecha siiv takiikiisir.⁸ Worek, rii yenya eecha wor: “Kwota na kaw gwotiichi ye i aboboyen siitii kowu tawa ma riina ha.” Worek, ye ye ir.⁹ Ye irek, diita mashi uku sobo tar wain ma rii yeechi a her. Rii hekasakech eeta wain uku sii kapo siitak taren yar. Wowak, uku yon otiitar ma ye her. Worek, aboboyen siitii kowu tar ma rii mima tapa aken otiitar ma riina uwa yayar.¹⁰ Uwa yayeechi riina eecha wor: “Eyey ma ye wain kepin mapo homochichu. Komasa ma ye nokwapa nokwapa awak, ye kaw kapasek kepi a tawa wain ukun homochichu.

Wowak, mii eeta wain uku kepin egesii heechi tari, apak mii yayato!”

¹¹ Dii eeta Jisas riita mapo mirakel tasiichi otii mukuchir. Kena akamak Galili nosapek eeka otii mukuchir. Riiti hadabas boboyen geenyik mukuchiken eena otiir. Eecha otiirek, riiti disaipel ye eena hechi riina hiki siitiichir.

¹² Dii hamarek, Jisas rii riiti awi siitaka, riiti kumwoy yechaka, disaipel yechaka ye Kapaneam akamak ir. Irek, ye nedii kaw eeka i siir.

JISAS RII HARAPA LOTU AKAK BOBOYEN TOKOTAR MAN YEECHI RABOR

¹³ Ju ma yechi Pasova nokusha a nedii sayarek otiiterek, Jisas rii heechi Jerusalem akamak ir.¹⁴ Harapa lotu aka wok ma ye bulmakawen, sipsipen, nuriiren tokoterek, her.¹⁵ Hechi Jisas rii pokon yeechi kubu pichawa pokon otiichi rii eyey sipsipen bulmakawen kikir poyi pakachi yan tokotar cheyen dabuchirek, ya mani saka i ye yar.¹⁶ Worek, rii nuriirek tokotar ma yenya eecha wor: “Na yeechi ye i. Kwo opoche eeji Apoko riiti akak awobak otiitanakech!”¹⁷ Worek, riiti disaipel ye mashi keyir majin eena hikitar. Diita maji sii eecha wor: “Ada miiti akan hakok otiitawey, hik uwunaga an eecha meejiito.”

¹⁸ Worek, Ju ma ye riina eecha wor: “Mii bwimey boboy nona mukuchiikiita diita yo eeta miiti yo?”¹⁹ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: Kwota diita God riiti akan na dagiinak, yadii piiriichar ada kawka otiikiita.”²⁰ Ye meejiichi riina eecha wor: “46 sukwiya eecha otiir aka! Mii boy eecha hikitu yadii piiriichareba ada otiikiita!”

²¹ Wowak, eeta akan riita wori, riiti maban eena wor.²² Komasa Jisas riina tiiriimok chirek, awasen ya sokwarek, riiti disaipel ye eeta majin hikir. Hikirek, ye

mashi keyir maji siin Jisas riita bar majin ye eena hiki siitiichir.

JISAS RII EYEW MAN HE HAMATO

²³ Jisas rii Jerusalem akamak tarek, nokusha atarek, riita harapa yon otiirin, ma mima ye eena hechi hiki siitiichir. ²⁴ Wowak, Jisas yenya hehar hikikasakech. Rii eyew man he hamatawak, eena rii hehar hikikasakech. ²⁵ Rii eyew man sugu wopun he hamato. Riina maka sawokasakech. Rii boyen doponak iin ma yecha otii tawa abon sawo mukuchik.

JISAS RII NIKODIMAS RIITAKA MAJI EECHA BATAR

3 Ma por rii tari, riiti hi Nikodimas. Rii Perisi ma tarek, Ju yechi harapa ma. ² Eeta ma rii Jisas riina niyik yarek, eecha wor: “Tisa, no hecho mii eeta God riita heechirek yar Tisa. Ma por God riitaka tanan siiney, riipa diita yikadey mirakelen eecha otiikasakech.”

³ Jisas rii awasen riina eecha wor: “Eeta siiken ada miina wocho ma por kawka yimowunan siiney, riipa God riiti kigdom iyarekasakech.”

⁴ Nikodimas rii awasen riina eecha wor: “Boyega siichi harapa ma siirin kawka yimowukiita? Kapo awi siiti biik iyarenak, kawka yimowukiita?”

⁵ Jisas rii riina eecha wor: “Ada miina maji wocho, ma por rii ukuka Spiriteka yimowunan siiney, riipa saka God riiti kigdom iyarekiitawak. ⁶ Omu sii omu tawa boboy yimowutu. Spirit rii spirit tawa boboyen yimowutu. ⁷ Opoche kwo eena nyegiirabotanakech. ‘Kwota na kawka yimowu.’ ⁸ Sowa sii sokwa yatawey, siiti yok yato. Wowak, kwuku taweyn kwo eena meejitawak, sii sokwa ya tawa eem ichawa eem kwo hekasakech. Sii eeta nokwapak Spiriten yimowu tawaga eecha otiito.”

⁹ Nikodimas rii eecha wor: “Eeta boboy sii kapo shecha tawa?” ¹⁰ Jisas rii awasen riina eecha wor: “Mii Isrel ma yechi harapa tisa tawey, boyewak mii somoyeto? ¹¹ Ada miina maji siikenen wocho: Nota batawey, nota hechawa boboyen eena bato. Nota sawotawey, nota her boboyen eena sawoto. Wowey, kwota nota sawo tawa majin magi-irechichu. ¹² Ada kwona nosapek tawa eyew boboyen eyew wori, kwo eena hiki siitiichikasakech. Howuk tawa boboyen ada kwona wonyey, kwopa kapo shecha hiki siitiichikiita? ¹³ Ma por hevenek i yokasakech. Yahoo. Ma Yikapwa riiba hevenek tarin ya sakar. ¹⁴ Moses riita biish tar eemek, hopon yesokwa howuk seechirega, Ma Yikapwa riin napa eechaba yesokwa howuk seechi. ¹⁵ Wonyey, eeta ma yepa eechaba eechaba tawa boboyen yatakiita.

¹⁶ “God riita diita nosapek tawa man rukusiitarek, rii riiti Yikapwa podareban heechirek yar. Eeta ma rii riina hiki siitiichichawey, riipa hakasakech. Riipa eechaba eechaba takiita. ¹⁷ God riita riiti Yikapwan heechirek yari, saka nosapek tawa man anasaken eena heechirek, yarek. Yahoo. Yenya yesokwa yichaken eena heechirek yar. ¹⁸ Ma por Jisas riina hiki siitiichinyey, riipa anasakasakech. Ma por riina hiki siitiichinyan siiney, riipa anaseechi sii siiken siikiita. Rii God riiti Yikapwa podareba riina saka hiki siitiichicharek, eena sii siiken siikiita. ¹⁹ Anasak tawa boboy si mu diitata: Haba diita nosapek heechirek yari, ma ye niyi nobon kwoya hechawak, haba eena yuyato. Yecha kapasek boboyen otiitawak, eena ye eecha otiito. ²⁰ Ma ye kapasek boboyen otiitawey ye eeta haban yuyatawak, ye eena habak yakasakech. Rii riiti kapasek boboyen habak yayaniga habak geenyik mukuchinyakech. ²¹ Wowak, ma rii God riiti yon sumowuchi, otiitawey, rii eeta

habak yato. Yatawak, ma kwo napa riina heech rii God riina sumowu tawak, yo kepin otiitawak, rii eena yato.”

JON RIITA JISAS RIITA YAR MUN GEENYIK KWODII WOR

²²Dii hamarek, Jisas rii heechi Judia nosapek ir. Rii i yechaka eecha tarek, rii yanya uku yeechir. ²³Jon rii eechaba Inon akamak Selim akamak bana bana tarek, uku yeechibatar. Harapa uku eeka tarek, eena uku eeka yeechitar. Ma mima ye riitak yarek, rii yanya uku yeechitar. ²⁴Eeta nedii Jon riin poka jikasakech. Kommas poka jir.

²⁵Jon riiti disaipel ye eeta nedii Ju ma yechaka uku yeechitar majin eena awasen awasen batar. ²⁶Worek, ye Jon riitak ya riina wor: “Tisa, mii her Jordan pa yepak chishitar ma riina miita wori mii kapo hikitu? Wowak, rii man uku yeechi tawak, eyey ma riitabak ichu!” ²⁷Jon rii meejichi yanya awasen eecha wor: “Hevenek yana boboyen yanan siiney ma boyega shecha yakiita?” ²⁸Kwota mashi ada bar majin meejir. Ada eecha wor: ‘Ada Kraistekasakech. Yaho. God riita ana heechirek, mapo yari nobon ada takiiseechi taken eena yar.’ ²⁹Ma por mima yaken otiiney, eeta mima sii eeta riiti. Wowak, mima yawa ma riiti nareboy rii siitii eena wageteyetu. Rii mima yawa ma riiti ayan meejinak, rii eeta kwoya hikitu. Eeta nobon ada eeta kwoya hikitu. ³⁰Rii sa ya harapa siinak, ada ye i karakada siikiita.”

³¹Howuk yar ma rii eyey boboyen rii eyey boboyen rii howuk tawa. Ma rii nosapek taren heechi yari, rii eeta nosap ma. Rii diita nosapek tawa majin eena bato. Hevenek heechi yar ma rii eyey boboyen howuk tawa. ³²Rii sawotaway, riita meejir bobyen her boboyen eena sawoto. Sawotaway, ma por eena meejichi kiikiiriina

neekikasakech. ³³Wowak, ma por rii diita majin meejichi kiikiiriina neekitawak, rii eecha wocho, “God rii eeta siiken.” ³⁴Diita ma riina God riita heechirek yari, riita God riiti majijn kwodii wocho. God riita riina Spiriten hawey, takiikiisiinak, eena rii kwodii wocho. ³⁵Apoko rii riiti Yikapwa riina rukusiitawak riiti eyey boboyen riitaban har. ³⁶Ma rii Yikapwa riina hiki siitiichichaney, riipa eechaba eechaba takiita. Ma rii Yikapwa riiti nobon sumowunan siiney, riipa eechaba eechaba tawa boboyen yakasakech. Iipa God riiti owuka tawa boboy eeta ma riitaka eecha siikiita.

JISAS RII SAMERIA TAR MIMA SIITAKA MAJI BAR

4 Eeta nedii pochik Perisi ye maji pochin eecha meejir: Jisas riita nokwapa nokwapa ma miman yeechi uku yeechi hamar. ²Wowak, ii Jisas riita uku yeechikasakech. Riiti disaipel yecha keena uku yeechir. ³Jisas riita her, Perisi ye eeta meejir. Worek, rii Judia nosap heechi Galili nosapek ir. ⁴Eeta nobo sii i Sameria yechi nosapek i ichar.

⁵Worek, rii i Sameria yechi nosapek tarek i Saika nosapek iyarer. Nosap Jekop riita iiti yikapwan har nosap tar eemek ir. ⁶Jekop riita kwotiir wokebi eeta eemek tar. Tarek, Jisas rii ichari, riiti maba nomuyarek, rii eeta wokebi tar eemek eeka he yi hapakatar. Oti tawa mayi tarek, yichar.

⁷Sameria mima pochi sii uku siiviiken yar. Yarek, Jisas rii siina eecha wor: “Nija ukun na siiviichi ana ha.” ⁸Riiti disaipel y akar akamak aboboyen tokoken i hamar. ⁹Worek, eeta Sameria mima sii awasen Jisas riina eecha wor: “Mii Ju ma. Ada Sameria mima. Boyewak miita ana ukun wohecho?” Ju ma ye Sameria ma yechaka awasen awasen geyekasakech.

¹⁰ Jisas rii awasen siin eecha wor: “Nija God riita hatawa boboyen hikiyega, ninya ukun wohewa ma riina nija heyega, nicha riina wohewaga rii waga ninya eechaba eechaba tawa uku kepin ninya hawa.” ¹¹ Mima sii riina awasen eecha wor: “Harapa Ma, miita uku siivii heebiya yakasakech. Diita wokebi heyek tawa. Miita eechaba eechaba takiiitawa ukun mii siitan yato? ¹² Noti wayega Jekop riita nona diita wokebi ukun otiichi har. Riita, riiti yikapwa, riita asa boboy diita ukun atar. Mii kapa eecha hikitu ada harapa rii kapo karakada?” ¹³ Jisas rii awasen siina eecha wor: “Ma diita ukun ataney, yepa komas kawka uku aken hikikiita. ¹⁴ Wowak, diita ukun ada haken otiitaweym, ma por eena aney, riipa saka boriuwaga kawka reekasiitiitawak. Yaho. Eeta ukun ada yenya hatawey, iipa uku siiv eemega tanak, siipa eechaba saya tanak yepa keena eechaba eechaba takiiita.” ¹⁵ Mima sii riina awasen eecha wor: “Harapa Ma, diita yikadey ukun na ana hanak, anapa saka boriuwaga reekiisiinak, ukun kawka ya siiviikiitawak.”

¹⁶ Jisas rii siina eecha wor: “Naja na i niji man uwachi kicha diika eecha ya.” ¹⁷ Mima sii eecha wor: “Ada makasakech.” Jisas rii awasen eecha wor: “Naja ma biish ta maji wochawey, ni siiken woy wocho. ¹⁸ Mashi nija ma yokotapa tar. Eeta ma rii apa nijika tawey, rii niji ma siikenekasakech. Ni eeta siiken wowa.” ¹⁹ Mima sii eecha wor: “An hikitu mii eeta piirapet por. ²⁰ Noti wayega ye diita kwowuk ya yopo wuchi yi God riina woshiato. Wowak, kwo eecha wocho Jerusalem akamak eeka sa God riina kwoyaba hikitanak, kwoyaba ba ta.”

²¹ Jisas rii siina eecha wor: “Mima ni napa eeji majin hiki siitiichicha. Eeta nedii yakiita kwo eeta kwowuk,

Jerusalem akamak God riiti hin yesokwatakasakech. ²² Sameria ma kwo kwota God riiti hin yesokwa tawey, kwo saka oti hechawak. Nota God riiti hin yesokwa tawey, nota oti hechaweyn eena yesokwato. Ma yesokwa yichi tawa boboy sii Juk tar heechi yar. ²³⁻²⁴ Eeta nedii sii yato ya apa diita tawak, God riiti hin siiken yesokwa tawa ma ye spirit tawa nobok, omutiik tawa nobok God riiti hin yesokwatakiita. Eeta yikadey man Apoko God riita yeshato riiti hin yesokwataken.”

²⁵ Eeta mima sii riina eecha wor: “An hewa Mesaia riipa yakiita, riiti hi Kraist. Riipa yanak nona eyey boboyen sawo mukuchikiita.” ²⁶ Jisas rii awasen siina eecha wor: “Diita adaba. Nijika maji bari.”

²⁷ Eeta nedii Jisas ri disaipel ye heechi riitak yar. Yarek, ye her Jisas rii mimaka eecha majibaterek ye eena hechi nyegerabor. Worek, ye piiriina majikasakech. Ye siina saka wopoy paka herek, “Boyewak yawa?” Riina saka eecha woherek, “Boyewak mii mimaka maji eecha bawa?” ²⁸ Worek, eeta mima sii siiti heebiyen hey yichi heechi akamak iri, akama yenya eecha wor: ²⁹ “Na ya ma poren he. Riita ada mashi eyey otiitar boboyen kwodii wo hamawa. Rii boy kapo eeta Mesaia?” ³⁰ Worek, ye akaman heechi eyey Jisas riina heken ir.

³¹ Eeta nedii pochik riiti disaipel ye eecha wor: “Tisa, mii naw oti a!” ³² Worek, rii awasen eecha wor: “Eeji aboboy kaw tawey, kwo hekasakech.” ³³ Worek, disaipel ye meejiichi awasen awasen bar: “Kapo riina anadii mak aboboyen har?” ³⁴ Jisas rii yenya eecha wor: “Eeji aboboy diitata: Ana heechirek yar ma riiti inyakan ada oti sumowuken riita ana har yon oti hamakiita. Eetata.

³⁵ “Kwota eeta wocho: ‘Niwilka diipiira kapiira siinak, kow iiviikiita.’ Wowey, ada kwona wocho: Kwota na

nowon he yeyi ta. Kow iivii nedii bana siito.³⁶ Ma rii sagan yeechi yopo yichi tawey, rii eeta yan yatawey, eechaba eechaba tawa ma yechi sagan yato. Eecha otiwoy hikitu.³⁷ Eena diita maji eeta siiken: ‘Ma kaw nowo sagan otii tawak, ma kow iiviito.’³⁸ Ada kwona heechirek iri, kwota yo otiinan siir nowon kow iiviikiin eena heechirek ir. Masho anadii mak otiiri, apa kwo saga kepin yato.”

³⁹ Nokwapa nokwapa Sameria ma ye Jisas riina hiki siitiichir. Eeta mima sii eecha wor: “Eyey boboyen ada otiitarin, rii geenyik kwodii wor.” Eena yecha Jisas riina hiki siitiichir.⁴⁰ Worek, Sameria ma ye riitak ya riina woher: “Miita na notaka eecha ta.” Worek, Jisas rii yadii upurus eeka tar.

⁴¹ Nokwapa nokwapa ma ye riiti majin meejiichi ye hiki siitiichir.⁴² Ye eeta mima siina eecha wor: “Saka nija sawowa majiban no meejiichi hiki siitiichichawak. Yaho. Nota riiti kujak bar majin meejiirek, eena nota hiki siitiichichu. Nota hikitu diita ma rii diita nosapek tawa man aasen yeechi yesokwa tawa ma.”

JISAS RII GAVMAN MA RIITI YIKAPWAN OTII KEPi SIIR

⁴³ Jisas rii yadii pochi siichi Galili nosapek heechi ir.⁴⁴ Jisas rii geenyik wor: “Piirapet rii riiti akaman hi takasakech.”⁴⁵ Rii Galili nosapek iyarerek eeta Galili ma ye inyaka kwoya woy hikir. Ye Jerusalem Pasova nokusha atar nediiik i riita otiitar tobon hebar. Eena ye kwoya hikitar.

⁴⁶ Jisas rii Kenan Galiliyaka eeka ir. Eeta eemek rii wain ukun eeka otiir. Eeka tarek, gavman ma por rii riiti yikapwa Kapaneam akamak hak otiitar.⁴⁷ Eeta ma rii meejiiri Jisas rii Judia nosap heechi Galili nosapek i majin meejiir. Worek, rii i riina hechi eecha

wor: “Miita na Kapaneam akamak yanak eeji yikapwan otii kepi siik. Rii kiiriidi-ichiken otiito.”⁴⁸ Jisas rii riina eecha wor: “Kwo harapa mirakellen henyan siiney, kwo eena hiki siitiichikasakech.”⁴⁹ Worek, gavman ma rii eecha wor: “Harapa, miita na adak ameya. Opoche eeji yikapwa hatanakech.”⁵⁰ Jisas rii awasen eecha wor: “Na i. Miiti yikapwa eetapa kepi siikiita.” Worek, eeta ma rii riita bar majin hiki siitiichi heechi ir.⁵¹ Rii nobon icharek, riiti yo otiitar wakasa ma ye ya riina nobok jawor. Jaworek, ye riina eecha wor: “Miiti yikapwa eeta tawa!”⁵² Rii meejiichi yenya woher: “Boy mey aua hageyegawa?” Ye awasen eecha wor: “Hogo yadii nediiik maba hi uwutar boboy sii saka iwa.”⁵³ Worek, apoko rii eeta auaka meejiichi tarek, Jisas rii eecha wor: “Mi yikapwa apa eeta meseka takiiita.” Worek, eena rii riiti yimana yechaka hiki siitiichir.⁵⁴ Jisas rii Judia nosap heechi Galili nosapek iyarerek, mirakel upurus eeka otiir.

JISAS RII MA POREN PAK OTIINIGA KEPi SIIR

5 Nedii pochi siirek, Ju ma yechi nokusha atawa nediiin sayarer. Worek, Jisas rii Jerusalem akamak yo ir.

² Jerusalemek sipsip yechi aka nuberejak pa pochi eeka bana bana tar. Eeta pa siiti hi Betesda. Ma yichar aka yokotapa eeta pa giirebak siitii tar.³ Eeta aka ye nokwapa nokwapa hak otiitar ma yecha watar. Miy dumutar ma, yatii hatar ma, yatii neeki ma eeka watar. Ye wa uku boro sokwakken eena kowutar.⁴ Nedii pochi Harapa riiti ejel rii eeta pak yi i uku borowon sabwey tarek yatar. Worek, eecha otiiterek, ma por rii mapo i eeta pak ye i rumuchi sokwari rii kepi siir.⁵ Worek, ma por rii eeta akak watari riita hak otiitar boboy 38 sukwiya eecha

tar. ⁶Eeta ma rii watarek, Jisas riita i heri rii keen mashi mashik haken otiitarek wabatar ma. Worek, Jisas rii riina eecha wor: “Mii boy ada otii kepi siiken hikitu?” ⁷Hak otiitar ma rii awasen eecha wor: “Harapa Ma, ada uku boro wokwanak, i ye iken otiitawey, nama ana yeechi hey heechik? Ada eeta pak i ye ik otii tawey, ana anadii ma yecha heechi mapo i ye itu.”

⁸Worek, Jisas rii eecha wor: “Na sokwa miiti wa gwosen yeechi siitii chishi ta.” ⁹Worek, eeta ma rii ameya wa gwosen yeechi sokwa siitii chishir.

¹⁰Eeta nedii akamak siitar nedii. Eena Ju ma yecha otii kepi siir ma riina eecha wor: “Diita akamak siitawa nedii. Miita miiti wa gwosen kiyaniga yawey, eeta noti lon mii reekiiwa.” ¹¹Worek, rii awasen yenya eecha wor: “Ana otii kepi siir ma riita ana eecha wor: ‘Wa gwosen na yeechi kiya siitii chishi i.’”

¹²Worek, ye riina woher: “Nama miina wochuwak miita wa gwosen yeechi kiyaniga chishitu?” ¹³Worek, otii kepi siir ma rii riina saka hikirek. Nokwapa nokwapa ma mima eeka tarek, Jisas rii i heechi ir. Eena rii saka hikitarek.

¹⁴Komas Jisas rii riina harapa lotu akak hechi eecha wor: “Na he. Mii eeta kepi tawa. Komas kapasek boboyen kawka otiikasakech. Iipa harapa kapasek boboy miitak kawka yakiita.” ¹⁵Worek, eeta ma rii i Ju ma yenya wor: “Ana otii kepi siir ma rii eeta Jisas.”

¹⁶Eecha otiirek, eena Ju ma ye riina kikireken hikitar. Boyewak? Riita akamak siitawa nedii eeta boboyen otiirek, eena kikirek hikitar. ¹⁷Jisas rii yenya eecha wor: “Eeji Apoko riita yo otii i diita apa nedii ada eena eechaba otiito.” ¹⁸Worek, eena Ju ma yecha Jisas riina sowakwoken kwotay siitiichichar. Boyewak? Saka riita akamak siitawa nedii eeta boboyen rii eecha wor: “God rii eeta

eeji Apoko.” Eeji wori, rii eecha wor: “Ada eeta Godebaga siir.”

APOKO GOD RIITA RIITI YIKAPWAN MAJI BAR BOBOYEN HAR

¹⁹Jisas rii awasen yenya eecha wor: “Eeta siiken bor: Yikapwa rii saniga yon keena keena otiikasakech. Rii Apoko riita otii taweyn hechi rii otiito. Apoko rii eyey boboyen otiitawey, Yikapwa rii otiibato. ²⁰Apoko rii eeta Yikapwa riina rukusiitawak, rii eyey boboyen otiitaweyn rii riina mukuchichu. Kommas riipa riina harapa yo mayakan mukuchinak, diita otii tawa yon dagiir poyekiita. Otiinak kwo nyegiirabokiita. ²¹Apoko rii ha tawa man yesokwa yichi tawaga Yikapwa riipa eechaba ha man yesokwa yichibakiita. ²²Apoko rii ma poren anasakasakech. Eeta anasak tawa yo rii Yikapwa riitaban ha hamar. ²³Ma rii Apoko riiti hin yesokwa tawaga Yikapwa riiti hin eechaba yesokwataken anasak tawa boboy eena har. Ma por rii Yikapwan riiti hin yesokwanan siiney, Yikapwan heechirek yar Apoko riiti hin yesokwakasakech.

²⁴“Ayo, ada kwona maji siikenen wocho: ma por rii eeji maji hiki siitiichinyey, ana Apokok heechirek yarin hiki siitiichichaney, riipa eechaba eechaba takiita. Eeta ma rii ya anasakasakech. Ha tawa boboyen rii heechirek, rii eechaba eechaba tawa.

²⁵“Ada kwona maji siiken wocho: yak otiitar nedii, sii apa diita yawa ha tawa ma yepa God riiti Yikapwa riiti ayan meejiikiita. Meejinak, yepa eechaba eechaba takiita. ²⁶Apoko rii eechaba eechaba tawa boboy mu tawak, rii Yikapwa riina diita boboyen harek, rii eeta eechaba eechaba tawa boboy mu tawa. ²⁷Jisas rii Ma Yikapwa siiken tawak, eena God rrita anasak tawa boboyen riiti tapak har. ²⁸Kwo eena i hiki yo hikikasakech. Eeta nedii yanak,

tiiriimo supuk tawa ma ye riiti ayan meejikiita. ²⁹Meejinak, yepa tiiriimon heechi geenyik ya sokwakiita. Wonyak, yo kepin otii tawa ma yen yesokwa yichinak, yepa eechaba eechaba takiita. Yo kapaseken otii tawa ma yen yesokwa yichinak ye anasakiita.

KRAIST RIITI YO SII EETA RIINA HEEMA PAKACHICHU

³⁰“Adaba keena saniga eeji inyakak hikichi otiikasakech. Apoko God riita ana har maji bak eeka an anasakiita. Ada eeji inyakak otiikasakech. Yaho. Ada ana heechirek yar Apoko riiti niyakak oti-itawak, eena eeji anasak tawa boboy sii eeta siiken.

³¹“Ada mayama eeji hiban kwodii wochaney, ii maji siikenekasakech. ³²Wowak, akar tawey, riita eeji hin geenyik kwodii wo sawo mukuchitakiita. Wochawak an hecho ana kwodii wo mukuchichawa maji sii eeta siiken.

³³“Kwo Jon riina heechirek iri, rii maji siikenen kwodii wo hamar. ³⁴Sakayekasii eeji mun kwodii wochawey. Ada diita majin batawey kwona yesokwa yichaken eena bato. ³⁵Jon rii eeta habaga tarek, rii man okoree mukuchichar. Worek, kwoti inyaka wopu riiti haban ameda kwoya hechi siir.

³⁶“Wowak, boboy kaw tawey, sii Jon riita heema pak tawa boboy siin dagiir poyechi eeji mun kwodii wocho. Ada otii tawa yo siita ana mayama heema pakachichu. Eeji Apoko riita ada oti-iken har yo siita ana geenyik kwodii wo mukuchichu. Sii eecha wocho Apoko riita ana heechirek yar. ³⁷Ana heechirek yar Apoko riita eeji mun kwodii wocho. Kwo riiti ayan meejikasakech. Riiti misoman hekasakech. ³⁸Riiti maji kwoti wok takasakech. Riita heechirek yar Yikapwan kwo hiki siitiichikasakech.

³⁹Kkwo hikitu kwo mashi keyir majin kenyaney, kwopa eechaba eechaba takiitawa boboyen yeshaniga hekiita. Kwota eecha otiitawey, ii mashi keyir maji eeta ana kwodii wo mukuchichu! ⁴⁰Wowak, kwo eena adak ya eechaba eechaba tawa boboyen yakasakech.

⁴¹“Ada saka chishi ye i tawak, ma yecha eeji hin yesokwataken. ⁴²Wowak, ada kwona hecho. Kwota kwoti sugu wopuk God riina rukusiikasakech. ⁴³Ada eeji Apoko riiti hik yari, kwo ana saka yarek. Ma por rii riiti hik mayama yaney, ii kwopa riina yakiita. ⁴⁴Kwota yaka kumwoy kwoti hin mayama yesokwato. Wowak, kwo yo otiikasakech God riita kwoti hin yesokwaken. Eecha otiitawey, boyega shecha kwota hiki siitiichiikiita? ⁴⁵Kwo hikitanakech anapa Apokok i kwona maji bakiita. Moses rii Apoko riitak i kwona maji sawokiita. Diita Moses riina kwo eecha hikitu riita kwona kiyatayekiita. ⁴⁶Kwota Moses riiti majin hiki siitiichiyega, ii waga eeji maji eechaba hiki siitiichiwa. Riita eeji hin keyichir. ⁴⁷Riita keyirin kwota hiki siitiichinyan siiri, boyega kwo eeji majin hikikiita?”

JISAS RII 5,000 MAN HAVAR

6 Worek, komas Jisas rii Galili pagiiiri-iba yepak heechi ir. Siiti hi Taibirias pa. ²Ma yecha Jisas riita otiir mirakellen herek, hak otii tawa man otii kepi siirin herek, nokwapa nokwapa ma mima yecha sumowuchishitar. ³Jisas rii kwowukheechi yo iri, riiti disaipel yechaka eecha yichar. ⁴Ju ma yechi Pasova nokusha nedii bana bana tar. ⁵Jisas riita mey maka hecharek her nokwapa nokwapa mima ma ye riitak yatari, rii Pilip riina eecha wor: “Nopa aboboy siitan tokochi diita eyey ma mima yena havakiita?” ⁶Rii Pilip riina otii heken

eena wor. Rii her riita otiik tawa yon rii her.

⁷Pilip rii awasen eecha wor: “Nota 200 dola tokona gey jecha yuwa ma sakapa kiki siikiitawak?” ⁸Akar disaipel por, Endru, Saimon Pita riiti kumwoy, rii eecha wor: ⁹“Hadiyey yikapwa por diik tawey, rii gey yokotapa heechi tawak, emiyep upurus eecha heechitu. Wowey, kapo apa jecha yuwa ma sakapa kiki siikiitawak.” ¹⁰Worek, Jisas rii eecha wor: “Eeta ma mima yenya na wochinak sa hey yi.” Eeta eem nokwapa nokwapa wohijaka eecha tar. Eeta yir ma ye 5,000 ma eecha tar.

¹¹Yecha yirek, Jisas rii God riina woshi eechi geyen yeechi yichar ma yenya homachi hapwoy pakar. Worek, rii emiyep piiren eechaba otiibar. Yenya hari ye eeta kiki siir. ¹²Worek, ari kiki siirek, rii disaipel yenya wor: “Aboboy kaw tawey, na yaya podat eemek yopo yichi. Iipa kaw wurubu yarebokiita.” ¹³Worek, ye eyey yopo yicharek, bali gey chipen wasiihaya kwo yokotapa woyichi yichir. Eeta ma ye ari kiki siirek, kaw eechaba tar.

¹⁴Worek, eeta ma mima ye riita eecha oti mirakel herek ye eecha wor: “Eeta siiken diita piirapet rii diita nosapek yar!”

¹⁵Jisas rii heri, yecha riina neekichi ye i aka tabo yima heken otiitar. Worek, riita kawka eena heechi kwowuk saniga yo ir.

JISAS RII PA HEK HOWU CHISHITAR

¹⁶⁻¹⁷Hogo nedii siirek, Jisas ri disaipel ye i pak ye i jabiir yeechi Kapaneam akamak iken ichari, nobok niy siirek Jisas rii yen saka i hecharek. ¹⁸Worek, harapa sowa yarek, hisaw uku boro sokwar. ¹⁹Worek, yecha jabiiren eyika ichari 2 mail-3 mail tarek, ye her Jisas rii eeta pa hek how irek, i jabiirek bana bana siirek, disaipel ye hechi akiitar. ²⁰Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Dii eeta ada yato!

Opoche akiitanakech.” ²¹Worek, yecha iken otiitar eemek gayer.

EYEW MA MIMA YE JISAS RIINA YESHATAR

²²Iy nedii eeta ma ye eeta pagiireba yepak i tar. Tarek, ye heri jabiir po-dateba woy tar. Ye her Jisas rii eeta disaipel yechi jabiirek ikasakech. Disaipel ye jabiirek Jisas riina heechi ir. ²³Worek, akar jabiir, Taibirias yechi jabiir, ya eeta ma mima yecha geyen yi ar eemek, Harapa riita God riina woshitar eemek, eeka ya gayer. ²⁴Eeta ma mima ye Jisas riina disaipel yechaka eecha hipurek, yecha jabiirek i ye irek Kapaneam akaman Jisas riina yesha heken eena ir.

JISAS RII HEVENEK TAWA GEY

²⁵Worek, ye riina yeshaniga pagiireba yepak her. Herek, ma mima ye riina woher: “Tisa, mii siitiiyekega yar?” ²⁶Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Eeta siiken woy ada kwona wocho: kwo saka eeta mirakelen ya heren kwo ana ya yesha hek yawak. Yaho. Kwota eeta geyen ari biidiirek, eena kwo ana yesha hek yawa. ²⁷Kwo opoche kwopa siitii tawa aboboyen yaken otiitanakech. Yaho. Kwo na eechaba eechaba tawa ma yechi aboboyen yaken gegi ya ta. Ma Yikapwa riipa eeta yikadey aboboyen kwona hakiita. Eeta Apoko God riita riina oti yon riiti hik har.

²⁸Worek, ye riina woher: “Nopa kapo shecha otiinak, God riiti yon nopa otiikiita?” ²⁹Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Diita yikadey yon God riita kwota otiiken gegiyato: riita heechirek yar ma riina na hiki siitiichicha.”

³⁰Worek, ye riina wor: “Boy mey mirake boboyen otiinak nota miina hiki siitiichikiita? Mii kapo boyen otiikiita?” ³¹Noti wayega ye manan me biish tar eemek eeka atar. Mashi keyir maji eecha

wocho: 'Rii hevenek tar geyen yenya harek ar.'

³²Worek, Jisas rii yenya eeche wor: "Ada kwona maji siiken wocho: Moses riita kwona hatar geyen ii hevenek ya geyekasakech. Yaho. Eeji Apoko riita hevenek tawa gey siikenen kwona hatu. ³³God riita ha tawa gey sii diitata: rii heven heechi ya sakari diita nosapek tawa man yesokwa yichitu."

³⁴Worek, ye riina eeche wor: "Harapa Ma, diita geyen nona na eecheba eecheba ha ta." ³⁵Jisas rii yenya awasen eeche wor: "Ada eeta yesokwa yichi tawa gey. Eeta ma rii adak yaney, riipa aboboy eeche hakasakech. Eeta ma rii ana hiki siitiichinyey, riipa borowaga reekasiikasakech.

³⁶"Wowak, ada kwona wor: kwo ana heri, kwo ana hiki siitiichikasakech. ³⁷Eyey ma miman eeji Apoko rii ana hari, yepa adabak yakiita. Ma adak yaney, anapa saka yen magiirechichi otii poyekiitawak. ³⁸Ada heven heechi ya sakari, saka ada hiki tawa abon otiik yarek. Yaho. Ana heechirek yar Apoko riiti inyakak tawa boboyeban otiiken yar. ³⁹Ana heechirek yar Apoko riiti inyakak tawa boboyen ada diina otitaken eyey ma miman rii ana hari, ada por heechikasakech. Yaho. Hamak tawa nedii anapa yenya eyey yesokwa yichikiita. ⁴⁰Dii eeta eeji Apoko riiti inyaka: eyey ma ye Yikapwa riina herin hiki siitiichichaney, yepa eecheba eecheba takiita. Eeta yikadey ma yen hamak tawa nedii yanak, anapa yen yesokwa yichikiita."

⁴¹Jisas rii mashi eeche worek, "Ada eeta hevenek taren ya sakar gey." Eena Ju ma ye riina ow maji awasen awasen batar. ⁴²Eena ye eeche wor: "Dii boy Josep riiti yikapwa, Jisas. Nota riiti nokwapa apokwon hecho. Boyewak rii eeche wocho ada hevenen heechi ya sakar?"

⁴³Jisas rii yenya eeche wor: "Opoche kwotaba maji awasen awasen batanakech. ⁴⁴Ana heechirek yar Apoko riita ma poren yeechi yayanan siiney, iipa ma saka adak yakiitawak. Eeche otiney, ada hamak tawa nedii ada riina yesokwakiita. ⁴⁵Eeta piirapet yecha keyir: 'God riipa eyey man pokiitakiita.' Eyey ma ye Apoko riiti majin meeji tawey, riiti pokii tamamajin meejitawey, yepa adak yakiita.

⁴⁶"Ma por Apoko riina hekasakech. Yaho. Ma podat riitak eeche taren yari, riitaba her. ⁴⁷Ayo. Ada kwona maji siikenen wocho: Ma por rii ana hiki siitiichinyey, riipa eecheba eecheba takiita. ⁴⁸Ada eeta eecheba eecheba takiitawa gey. ⁴⁹Mashi mashi kwoti yeyi wagega ye me biish tar eemek manan atarek, ye ha hamar. ⁵⁰Wowak, gey hevenek ya sakarin ma yecha eena aney, yepa hakasakech. ⁵¹An eecheba eecheba tawa gey an hevenen heechi ya sakar. Ma por riita diita geyen aney, rriipa eecheba eecheba takiita. Diita gey ada riina haney, ii eeta eeji maba omu. Ada eeta boboyen hanak diita nosapek tawa ma yepa eecheba eecheba takiita."

⁵²Worek, Ju ma ye eena meejierek, maji awasen awasen batar. Ye eeche wochar, "Boyega kata ma eeche wocho riiti maba omun nona hanak akiita?"

⁵³Jisas rii yenya eeche wor: "Ada kwona maji siikenen wocho: Kwo Ma Yikapwa riiti maba omun anan siiney riiti pin anan siiney, kwo eecheba eecheba tawa boboy takasakech. ⁵⁴Ma ye eeji maba omun atawey, eeji pin atawey, yepa eecheba eecheba tanak, hamak tawa nedii yenya ada yesokwa yichikiita. ⁵⁵Eeji maba omu sii eeta aboboy siiken tawa. Eeji pi sii eeta uku kepi tawa. ⁵⁶Ma ye maba omu eejin aney, eeji pin aney, riita eeji wok tawak, ada riiti wok tawa. ⁵⁷Eecheba eecheba tawa Apoko riita ana heechirek yar. Riita tawak,

ada eena eechaba tawa. Eecha tawaga, ada otiitawak, ma ye ana aney, riipa eechaba eechaba takiita. ⁵⁸Diita gey sii hevenek taren heechi ya sakar. Sii mashi wayega yecha eechi har geyega eecha takasakech. Yaho. Ma diita geyen aney, iipa eechaba eechaba takiita.” ⁵⁹Jisas riita Kapaneam lotu akak yenya yopo yichi diita majin pokii tar.

**JISAS RII MA EECHABA
EECHABA TAKIITAWA MAJI
GEENYIK KWODII WOCHAR**

⁶⁰Riiti nokwapa nokwapa disaipel ye diita majin meejiichi eecha wor: “Diiti maji hapaga maji. Nopa kapo boyega shecha hikitakiita?” ⁶¹Jisas rii riiti inyagak mayama her riiti disaipel eena maji awasen awasen batar. Worek, riita yenya eecha wor: “Diita maji sii boy kwoti inyaka wopun kapasek oti-iwa? ⁶²Wowak, kwota henyak, Ma Yikapwa riita yar nobok kawka heechi inyey, kwopa kapo shecha hikikiita? ⁶³Spirit riita man eechaba eechaba kepi ta boboyen hato. Maba omu sii nona kaw kiyatayekasakech. Diita majin ada hatawey eeta Spirit, eeta eechaba eechaba takiitawa boboy. ⁶⁴Wowak, ma kaw kwotaka tawey, ye hiki siitiichikasakech.” Mashi mashi nedii Jisas rii her ma riina hiki siitiichinyan siiri. Rii hebar ma por riina yabu pi ma siikiita. ⁶⁵Rii kawka eecha wor: “Eena ada kwona eecha wor, Apoko riita otiichinyan biish siyega, ma por riipa saka adak yakiitawak.”

⁶⁶Eeta maji worek, eena nokwapa nokwapa disaipel ye riina heechi irek, riina kawka sumowukasakech. ⁶⁷Worek, Jisas rii 12 disaipel yenya wor: “Kwo boy kapo ana heechi ibakiita?” ⁶⁸Worek, Saimon Pita rii awasen eecha wor: “Harapa Ma, nopa namak ikiita? Eechaba eechaba takiitawa maji eeta miitaka

eecha tawa. ⁶⁹Nota hiki siitiichichu no hecho mii eeta God riiti Holi Ma.”

⁷⁰Jisas rii awasen eecha wor: “Ada boy 12 kwona hisiir? Wowak, por kwoti nedii tawey, rii kapasek spiriteka eecha tawa!” ⁷¹Rii Judas, Saimon Iskeriot riiti yikapwa, riina eecha wor. Diita ma Judas rii Jisas riina yabo pi man ye i sawor. Rii yechi nediiik 12 tar ma.

**JISAS RIITI KUMWOY YE RIINA
HIKI SIITIICHIKASAKECH**

7 Worek, Jisas rii Galili yepak chishi ir. Rii Judia nosapek inyan yuyar. Juda ma yecha riina sowakwoken otiitarek, eena ikasakech. ²Eeta nedii Ju ma yecha yepaba akak nokusha ar. ³Worek, eena riiti kumwoy ye riina eecha wor: “Na diina heechi. Judia nosapek i miita oti tawa yon otiinak, mi disaipel ye sa hehar he. ⁴Ma por rii riiti hin geenyek yesokwaken otiiney, riipa saka boboyen veenyi eemek otiikiitawak. Eeta boboyen otiiken otiiney, na geenyik siitii ma mima yechi misomak otiitanak, ye sa hehar hecha.” ⁵Jisas riiti kumwoy ye riina hiki siitiichi kasakech. ⁶Eena Jisas rii yenya eecha wor: “Eeji nedii saka yatawak. Wowak, apa kowti nedii bak tawa. ⁷Diita nosapek tawa ma mima ye kwona yabu pi ma takasakech. Ye adaban yabu pi ma tawa. Ada yecha oti tawa kapasek boboyen ada kwodii wochawak, eena ana yabu pi ma tawa. ⁸Kwotaba na i nokusha a. Wowak, eeta nokusha a tawa nedii ada apa ikasakech. Eeji nedii saka yatawak.” ⁹Rii yen eecha wochi rii Galili nosapek tar.

JISAS RII NOKUSHA A NEDIIK IR

¹⁰Worek, ri kumwoy ye nokusha ak irek, Jisas rii komas sumo ibar. Wori, rii geenyek ikasakech. Rii veenyichi ir. ¹¹Eeta Ju ma ye noku sha atar nedii riina yeshar. Ye woher: “Eeta ma rii siitak tawa?” ¹²Eyey ma mima ye nokwapa

nokwapa maji batar. Kaw ye eecha wor: “Rii ma kepi.” Kaw ye eecha wor: “Rii eyey ma miman woshepiito.”¹³ Wowak ye Ju ma yenya akiirek, ma por rii geenyik yesokwa bakasakech.

¹⁴Nokusha a hamak otiitar nediik Jisas rii harapa lotu aka wok iyar maji pokiitar. ¹⁵Worek, Ju ma ye i hiki ya hikichi woher: “Rii siitak otii her? Riita i maji pokiikasakech.” ¹⁶Jisas rii awasen eecha wor: “Ada diita pokiitawa maji sii eejikasakech. Dii eeta ana heechirek yar God riiti maji. ¹⁷Ma por rii God ri inyakan sumowutaken hikitaney, diita ada sawo tawa maji siiti mun hekiita. Riipa hekiita ada God riiti hin, eeji hin maji pokiitu. ¹⁸Ma por rii riiti inyakak tawa majin eena sawo tawey ii rii riiti hin mayama sobo yesokwato. Ma por rii heechirek yar ma riiti hiban yesokwataney, ii rii eeta nagwa nagwa nobok ichu. Woshepii tawa boboy eeta ma riitaka takasakech.

¹⁹“Mashi Moses rii kwona lon har. Wowey, na por kwoti nediik tawey, rii Moses riiti lon sumowukasakech. Wowak, boyewak kwo ana sowakwo haken otiito?” ²⁰Eeta ma mima awasen riina eecha wor: “Kapasek spirit eeta miitaka eecha tawak, namey mak miina pi sowakwok otiito?” ²¹Jisas rii awasen yenya eecha wor, “Ada yo podaten otiirin, kwota ana i hiki ya hikir. ²²Moses rii tasiikasakech. Kwoti wayega yecha otiitar abo. Kwota eecha otiitawey, kwota akamak sii tawa nediik, kwo yikapwa maban hichu. ²³Wowak, kwota yikapwa maban akamak sii tawa nediik hichawak, ii kwo Moses riiti lon reekiinan siiney, ada eechaba akamak sii tawa nediik ma poren otii kepi siiney, boyewak kwo ana kwotayeto? ²⁴Opoche kwo kwoti miyik shebo shebo homachichanakech. God riiti misomak no geenyik homachicha.”

YECHA EECHA WOR, “DIITA MA RII KAPO KRAIST”

²⁵Jerusalem akamak tar ma mima kaw ye eecha wor: “Diita ma riina yecha kapo pi pi hak? ²⁶Na he! Rii geenyik kwodii wo majin sawotawak, ma riina majikasakech! Kapo harapa ma ye hecho rii eeta Kraist? ²⁷Wowak, nota diita ma riiti akama siikenen hecho? Kraist riita diika yanak, riiti akama ma ye hekasakech.”

²⁸Jisas rii harapa lotu akak tarek, rii yenya uwaba mukuchitar: “Kwo boy eeji heechi yar eemen hebato? Wowak, ada keena saniga yakasakech. Ana heechirek yar Apoko riita otii tawa boboy riita siiken boboyeban otiito. Kwo riina hekasakech. ²⁹Adaba saniga riina hecho. Riita ana wochirek, an riina heechi yar.”

³⁰Worek, ye eena riina pok jiken otiir. Wowak, eena ma ye riina tapa neeki hekasakech. Riiti nedii saka yatarek.

³¹Wowak, nokwapa nokwapa ma mima ye riina hiki siitiichichar. “Kraist riita diika yanak, rii kapo otiina mirakel diita ma riita otiitaweyn dagiir poyekiita?”

YECHA OW ANA PICHAR MAN HEECHIREK JISAS RIINA POKO JIKEN YAR

³²Eeta Perisi ma yecha meejirek, eeta ma ye Jisas riina diita yikadey majin ba ye i tar. Worek, yecha harapa nediik tar ma yechaka ow ana pichar ma yenya heechirek Jisas riina poko jiken yar. ³³Worek, Jisas rii eecha wor: “Ada kwotaka ameda teechi anapa heechi ana heechirek yar ma riitak awasen ikiita. ³⁴Inyak, kwopa ana yesha taney, kwopa saka hekiitawak. Kwopa sakapa ada ikiitawa eemen ikiitawak.” ³⁵Eena Ju ma ye eecha wor: “Riipa kapo siitak inyak nopa riina saka hekiitawak? Kapo riipa noti ma kaw Grik nosapek

i eeka siinak, yenza maji pokiitakita? ³⁶Rii eecha wocho: ‘Kwota ana heken yeshataney, kwopa ana saka hekitawak! Rii kawka eecha wocho: ‘Ada inya eem kwopa sakapa yabakiitawak.’ Diita yikadey maji si mu, boy?’”

EECHABA EECHABA TAKIITAWA UKU

³⁷Diita nokusha a tar harapa nedii sii eeta hamak tawa nedii. Diita yadiik Jisas rii siita yenza harapa ayak eecha wor: “Ma ye ukun borowagii reekii siiney, ii sapa adak yanak, adapa eechaba eechaba tawa uku kepin hanak, riipa akiita. ³⁸Mashi keyir majik wori, ‘Ma por rii ana hiki siitiichichaney, eechaba eechaba tawa uku siipa riiti biik i takiik siichi gwoyeechi i anadii man kiyatayebakita.” ³⁹Ii Spiriten eena bar. Hiki siitiichichawa ma yepa yataken eena bar. Eeta nedii Spiriten hakasakech. Eeta nedii Jisas rii hadabas boboyen saka ya tarek.

MA MIMA REEKIICHI I YA YA SIIR

⁴⁰Ma kaw ye eeta majin meejirek, ye eecha wor: “Eeta siiken diita ma rii eeta yaken oti tawa piirapet.” ⁴¹Anadii ma ye eecha wochar: “Ka eeta Kraist.” Wowak, ma kaw eecha wochar: “Kapo Kraist rii Galili nosapek sokwachi yaken otiito? ⁴²Mashi keyir maji sii eecha wocho: Kraist rii Devit riiti yimana riipa Betlehem akamak yakiita. Diita akama eeta Devit riiti akama.” ⁴³Eena ma mima ye reekiichi i ya ya siir. ⁴⁴Ma kaw ye riina poko jiken otiiri wowak, eeta ma ye riina tapa now neekihekasakech.

JU MA YECHI HARAPA MA YE JISAS RIINA HIKI SIITIICHIKASAKECH

⁴⁵Worek, ow ana pichar ma ye heechi Ju ma yechi harapa ma Perisi yechaka awasen ir. Irek, ye eecha wor: “Boyewak kwosaka riina yeechi diika yayawak?” ⁴⁶Ow ana pichar ma ye awasen eecha

wor: “Diita nosapek tawa ma por mashi saka kata ma riita batawa majiga batarek!” ⁴⁷Peiisi ma ye awasen eecha wor: “Rii kapo kwona woshepii tawak, kwo eena woshepii hiki ye itu? ⁴⁸Kwo boy kapo meejito Perisi harapa ma Ju yechi harapa ma ye kapo boy Jisas riina hiki siitiichibato? Yaho. ⁴⁹Eeta yikadey ma mima yecha Moses riiti lon hekasakech. Yecha tawey, God riitimi-somak kiirisiiposii kapasek maga eecha tawa.”

⁵⁰Worek, Nikodimas rii yechi nediiik tar. Diita ma rii mashi Jisas riitak ir ma. Rii eecha wor: ⁵¹“Noti lo sii boy eecha wocho man nota shebo shebo yaya anasakiita? Yaho. Riita oti tawa abon na mapo hechi riiti majin meejichi komas yaya anasa.” ⁵²Ye awasen eecha wor: “Mii kapo Galili ma tabato: Mashi keyir majin na hehar kenye he. Miipa hekiita piirapet por Galili nosapek sokwachi yakasakech.” ⁵³(-)

MIMA POCHI SII NOBO ANEMESH ROKOTAR MAJI

8 Worek, eyey ma mima ye heechi yechi akak i ye yar. Worek, Jisas rii heechi Oliv Kwowuk yo ir. ²Worek, niyegak rii harapa lotu akak i yarerek, eyey ma mima ye yar riitak yopo wuchi yir. Yirek, rii yenza maji pokiitar. ³Ma pochi sii nobo anamesh rokotarek, Perisi ma lon maji pokiitar ma ye siina yeechi Jisas riitak ye i ma mima yechi mi somak siitiichir. ⁴Worek, ye Jisas riina eecha wor: “Tisa, diita mima sii nobo anamesh rokotarek, ye her. ⁵Noti Moses riiti lon eecha wocho, eeta yikadey miman nota papak raboto. Mii shecha hikitaney, ii na ba?” ⁶Ye eecha wori, riina anasa nobon eena otiheri, Jisas rii meejichi rii saka gamuchi yi nosapen tapamak keyir.

⁷Yecha siitiitarek, riina wowo hecharek, rii awasen eecha wor: “Ma podar kwotaka tawey, kapasek boboyen

biish tawey, riitaba sapa papa podar mapo rabo.”⁸ Worek, rii way kawka he gamuchi nosapen tapamak kawka keyir.⁹ Ye eena meejirek, ye podar podar saya ir. Apoko saba tar me ye maporek, anadii ma ye yenya sumowuniga ir.

¹⁰ Worek, Jisas rii siitii mima siina wor: “Mima, ye siitak iwa? Kapo ma por sakapa ninya anasakiitawak?”

¹¹ Mima sii eecha wor: “Harapa Ma, makasakech.” Jisas rii eecha wor: “An eechaba ninya anasakasakech. Na i. Kommas ni kapasek boboy kawka otiikasakech.”

JISAS RII DIITA NOSAPEK TAWA MA YECHI HABA

¹² Jisas rii yenya eecha wor: “Ada diita nosap haba. Ma ana sumowuney, riipa saka niyi kiyik chishikiitawak. Yaho. Riipa eechaba eechaba tawa hababak eeka takiita.”¹³ Worek, Perisi ye riina eecha wor: “Mii keena miiti majin mayama sawoto. Eecha sawotawak mi maji eena siikenekasakech.”¹⁴ Worek, Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Ayo, ada mayama tayechi heema pakatawey, eeta siiken. Ada hecho ada heechi yar eem. Ada hecho ada ikiitawa eemen eena eeji maji eeta siiken. Wowak, kwo ada heechi yar eemen hekasakech. Ada awasen ikiitawa eemen hekasakech.”¹⁵ Kwo nosapek tawa ma anasatawaga eecha anasato.¹⁶ Wowak, ada man anasaken otiiney, nagwa nagwa anasakiita. Adaba saniga takasakech. Ana heechirek yar Apoko rii adaka bana bana tawak, eena ada nagw nagwa anasato.¹⁷ Kwoti lo eecha wocho: Ma upurus piiriita heemakiitana maji chegiibak siiney, piiriiti maji eeta siiken.¹⁸ Ayo, ada keena mayama tayechi heemapakato. Wowak, ana heechirek yar Apoko rii ana eechaba heemapakachibato.”

¹⁹ Worek, ye eena eecha wor: “Mi Apoko rii siitak tawa?”

Jisas rii awasen eecha wor: “Kwo ana hekasakech. Eeji Apoko riina kwo hekasakech. Kwota ana heyega ii kwo waga eeji Apoko riina hebawa.”

²⁰ Rii diita majin mani yan heechitar aka wok siitii bar. Eeka Jisas riita harapa lotu akak yenya maji pokii tar. Ma por rii riina pokok jikasakech. Riiti nedii saka yatarek, eena poko jikasakech.

KWOTA SAKA KIKI SIIKIITAWAK ADA IKIITAWA EEMEN

²¹ Rii kawka wor: “An ichu. Kwopa saka an kawka hekiitawak. Kwopa hanak, kwoti kapasek boboy siipa eechaba takiita. Kwota saka kiki siikiitawak, ada ikiitawa eem.”²² Worek, eena Ju ma ye eecha wor: “Rii eecha wocho, ada ichawa eemen kwopa saka kiki siikiitawak. Diita maji si mu kapo riita mayama pi sowakwok otiito?”²³ Jisas rii awasen yenya eecha wor: “Kwo kuruk taren yar. Ada howuk taren heechi yar. Kwo diita nosap ma. Ada diita nosapek makasakech.”²⁴ Eena ada kwona wor: kwopa hanak, kwi kapasek boboy eechaba takiita. Kwo diita Ma, ana, hiki siitiichinyan siiney, kwopa hanak, kwi kapasek boboy eechaba takiita.”

²⁵ Worek, yuway riina awasen woher: “Mii nama?” Worek, Jisas rii yenay awasen eecha wor: “Ada diita ma kwona mashi wori.”²⁶ Ada nokwapa nokwapa maji kwota oti tawa abon kwona bak otiito. Kommas ada eeta boboyen anasakiita. Wowak, eeta ma riina heechirek yari, riita oti tawa abo sii eeta siiken. Ada riiti eyey majin meeji tawey, ada iiban ddiita nosapek tawa ma mima yenya sawoto.”

²⁷ Riita yenya bari, rii Apoko riina bari, ye riina hekasakech.²⁸ Eena Jisas rii yenya eecha wor: “Kwota Ma Yikapwa riiti hin yesokwana nediiik

kwopa eecha hikikiita dii eeta ma riita. Wonyak, kwopa ana eecha hikichi saniga eecha otiikasakech. Eeta Apoko riita ana pokiitar majiban ada iiban kwona sawoto. ²⁹Ana heechirek yar Apoko rii adaka eecha tawa. Eechaba eechaba nedii ada riiti inyakak otiitawak, rii eena ana heechi ikasakech.”
³⁰Rii eecha worek, nokwapa nokwapa ma mima ye riina hiki siitiichir.

**MA YE EETA MAJI SIKENEN
MEEJITAWAY, KAPASEK BOBOY SII
YENYA POKOGA JIKASAKECH**

³¹Worek, Jisas rii riina hiki siitiichichar Ju ma yenya eecha wor: “Kwota ada pokii tawa majin hehar sumowutawey, kwo eeta eeji disaipel siiken. ³²Wonyak, kwopa maji siikeban hechakiita. Wonyey, kwo poko ji maga eecha takasakech.”

³³Worek, ye riina awasen eecha wor: “No Ebrahim riiti neja. Nota nedii pochi anadii maka poko ji takasakech. Boyewak mii eecha wocho, ‘Kwota poko ji maga takasakech?’”

³⁴Jisas rii yenya eecha wor: “Ada kwona maji siikenen wocho: eyey ma ye kapasek boboyen otiitawey, kapasek boboy sii eeta riina pokoga jichu. ³⁵Poko ji yo otii tawa ma rii akak saka eechaba eechaba takiiitawak. Yaho. Yikapwa rii eechaba eechaba takiiita. ³⁶Wowak, eeta Yikapwa rii kwona pokon heema jinyey, eeta heema siiken jiwa.

³⁷“Ada hecho kwo Ebrahim riiti neja. Wowey, eeji maji kwoti inyakak takasakech eena kwo ana sowakwoken otiito. ³⁸Diita boboy ana eeji Apokoriita mukuchirin eena ada sawoto. Wowak, kwo kwoti Apokok sawo mukuchichrin, eena kwo otiito.”

KWOTI APOKO RII EETA GABA

³⁹Ye riina awasen eecha wor: “Noti apoko eeta Ebrahim.” Jisas rii awasen

eecha wor: “Kwota Ebrahim riiti neja tawey, ii kwo riita otii tawabaga eechaba otiito. ⁴⁰Ada God riita har omu tiik majin meejin eetaban ada otiitar. Wowak, kwo ana sowakwoken otiito. Diita hikichi otii tawa yon Ebrahim rii eechaba otiikasakech! ⁴¹Kwo kwoti apoko riita otiitawa aboga eecha otiito.”

Ye riina awasen eecha wor: “Nota nobok ya yikapwakesakech. Nowi Apoko podareba, eeta God.” ⁴²Worek, Jisas rii eecha wor: “God rii kwoti apoko taney, ii kwo waga ana rukusiito. Ada God riitaka taren heechi ya diita eechaba tawa. Ada sobo yakasakech. Riita ana heechirek an yar. ⁴³Boyewak kwo saka eeji majin hehar hikitawak? Kwo eeji majin meejinan yuyatawey, kwo mabiya giito.

⁴⁴“Kwo kwoti apoko, Gaba, riiti yikapwa. Eecha tawak, kwo eena apoko riiti nobon sumowutu. Mashi mashi nedii rii man pi hatar. Ii rii saka nobo kepin sumowu tarek. Maji siiken riitaka eecha takasakech. Rii woshepii ma taweym, rii woshepii tawa boboy yechi apoko. Eena rii woshepii tawak, rii rii ito nobobak ichu. ⁴⁵Ada kwona maji siikenen sawo tawey, kwo eena hiki siitiichikasakech. ⁴⁶Namey ma por kwotaka riitapa keena adaka tawa kapasek boboy pochin hechi kwona wokiita? Wowak, ada maji siikenen sawotawey, boyewak kwosaka ana hiki siitiichichawak? ⁴⁷Eyey ma ye God riiti ma tawey, ye riiti majin meejiito. Kwo God rii ito makasakech eena kwo eeji majin meejikasakech.”

**EBRAHAM RIINA YIMOWUNAN
BIISH TAR NEDII ADA EECHABA TAR**

⁴⁸Ju ma ye Jisas riina eecha wor: “Nota maji siikenen bato: mii eeta Sameria ma. Spirit kapasek miitaka eecha tawa.” ⁴⁹Jisas rii awasen eecha wor: “Kapasek spirit adaka eecha

takasakech. Yaho. Ada eeji Apoko riiti hin yesokwatawak, kwo eeji hin dagiir poyetu.⁵⁰ Ada mayama eeji hinotii yesokwakasakech. Ma por rii tawey, riita eeji hin yesokwachi hehar siiken anaseechitu.⁵¹ Eeta ada kwona siiken majin wocho: Ma por eeji majin sumowu taney, riipa saka eechaba eechaba hakiitawak.”

⁵² Worek, Ju ma ye eecha wor: “Nota he hamawa mii spirit kapasekeka tawa. Ebrahim rii harek, piirapet rii habar. Wowak, mii eecha wocho: “Ma por rii eeji maji hehar sumowuney, riipa saka hakiitawak.⁵³ Iiboy mii noti wayega Ebrahim riina dagiir poyetu. Rii har. Piirapet ye habar. Mii miita mayama otiniga namaga siiken otiito?”

⁵⁴ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Ada eeji hin mayama yesokwataney, iipa kubuchey siikiita. Wowey, eeji Apoko rii eeji hin yesokwato. Wowey, kwo eecha wocho: ‘Ka noti God!’⁵⁵ Wowey, kwo riina hekasakech. Ada, adaba riina hecho. Ada eecha wonyey, ‘Ada riina saka hechawak’, woney, iipa ada kwota woshepiibak tawa maga eechaba siikiita. Wowak, ada riina hehar hechawak, ada riiti majin hehar sumowutu.

⁵⁶ “Kwoti wayega Ebrahim rii eeji nedii heri, riita kwoya woy hikitar. Riita herek, ri inyaka kwoya hikir.”

⁵⁷ Worek, eena Ju ma ye eecha wor, “Mii 50 sukwiya takasakech. Eecha tawey, mii boy Ebrahim riina her?”⁵⁸ Jisas rii awasen eecha wor: “Eeta siiken, ada kwona wocho, mashi Ebrahim riina yimowunan biish tar nedii ad tabatar.”

⁵⁹ Worek, Ju ma ye riina papak raboken otiirek, rii veenyichi lotu akan heechi saka ir.

MIY KIITIIR MA RIITI NOMA

9 Jisas rii chishi icharek, i her miy kiitiir ma poren. Heri nokwapa si-

ita yimowurek, kiitiir.² Jisas riiti disaipel ye riina woher: “Kapo namey kapasek boboy miy kiitiir? Kapo diita ma riiti, kapo riiti awi, eepi piiriiti kapasek boboy?”

³ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Diita ma riiti kapasek boboy riiti awi eepi piiriiti kapasek boboy riiti miyin kiitiikasakech. God riiti hapaga tawa boboyen ma yechi misomak geenyik otiitaken eena riiti miy kiitii mukuchir.⁴ Apa nedii nota na ana heechirek yar God riiti yon hapaga siichi otii ta. Apa yadii tawa. Niy sii yak otiito. Sii yanak, ma yo otiikasakech.⁵ Ada diita nosapek tawa nedii an diita nosap haba.”

⁶ Rii eecha wochi rii sogwiyan piichi nosapeka neekijeeborechi eeta ma riiti miyik neekir.⁷ Worek, riin eecha wor: “Miita na i Siloam pak uku yeetii.” (Diita hi dareboyechi eecha wocho, heechinak sa i.) Worek, eeta ma rii i uku yeechi yari meyimaka her.

⁸ Riiti akama ma ye mashi hecharek mani yan somak wochar ma ye wopoy paka her, “Kapo kata ma rii yiniga yan somak wochar ma?”⁹ Ma kaw ye eecha wor, “Ayo, dii eeta ma riita.” Anadii ma ye way eecha wor: “Dii eeta ma riitaga eecha hewa.” Worek, eeta ma rii eecha wor: “Diiitata ada.”

¹⁰ Worek, ye riina woher: “Boyewak mi miy kepi sowa?”¹¹ Worek, rii awasen eecha wor: “Diita ma riina Jisas habato riita nosapen yeechi ukukajeeborechi eeji miyin apo yichi eecha wor, ‘Miita na i Siloam paka uku yeetii poy. Eena an i uku yar. Wowak, eeji miy eeta kepi siirek ada mey maka hecho.”¹² Worek, ye awasen eecha woher, “Eeta ma rii siitak tawa?” Rii eecha wor: “An hekasakech.”

¹³ Worek, miy kiitii tar ma riin yeechi Perisi yechak ye ir.¹⁴ Eeta nedii Jisas rii chiren yeechi miyin apoyer nedii sii eeta akama sii tawa nedii.¹⁵ Eena ye riina kawka woher, “Mi miy ii shecha

kepi sowa?” Worek, rii yenya eeche wor: “Rii chiren yeechiniga eeji miyik apoyechuwak, ada uku yawak, eeji miyin diita mey maka hecho.”¹⁶ Worek, Perisi akamak siitawa nedii reekito.” Worek, anadii ma ye eeche wor: “Boyega diita kapasekeka tawa ma rii boyega diita harapa yo mayakan otiito?” Worek, ma ye piikachi saniga saniga siir.

¹⁷ Worek, Perisi ye eeta ma riin kawka woher: “Diita ma rii miiti miyin otiit kepi sowey, mii riin shecha wocho?” Rii awasen eeche wor: “Rii eeta piirapet.”

¹⁸ Eeta siiken, mashi diita ma rii ri kiitiitari komas rii her. Wori, Ju ma ye eena hikikasakech. Worek, eena ye miy kiitiir ma riiti awi eepi piiriina uwar. ¹⁹ Yecha piiriina woher: “Dii kapo kichi yikapwa? Ki eeche wocho, yimowur nedii miy eeke kiitiir? Eeche tawey, boyewak rii apa kata mey maka hecho?” ²⁰ Worek, awi eepi piir awasen eeche wor: “Ayo, sicha hecho sichi yikapwa. Riina yimowur nedii eecheba miy kiitii tar.

²¹ Apa riiti miy mey maka hecho wey, ii si hekasakech. Nama riiti miyin tagwawa. Ii eecheba si hekasakech. Kwota na riina wohe. Rii eeta harapa siir. Riipa kwona sawo mukuchikiita!” ²² Riiti awi eepi piir Ju ma yenya akiirek, eena eeche wor. Ju ma ye geenyik eeche worek, ma por rii Jisas riina eeche wochaney, rii eeta Kraist, iipa riina lotu akak otiit poyikiita. ²³ Eena awi eepi piir eeche wor: “Riina na wohe. Rii eeta harapa siir!”

²⁴ Worek, komas nedii ye miy kiitiir ma riina eeche wor: “Miita na God riiti hin yesokwa ta. No hikitu diita ma rii kapasekeka tar ma.” ²⁵ Ma rii awasen eeche wor: “Rii kapo kapasekeka tawa ma, kapo biish. An saka hechawak. Boboy podaten an hecho, mashi eeji miyin kiitiitari apa an hecho.”

²⁶ Worek, ye riina woher: “Shecha otiirek, mi miyin tagwachir?”

²⁷ Rii awasen yenya eeche wor: “Ada kwona ba hamar. Kwo meejikasakech. Boyewak, kwo kawka meejiken otiito? Kwota eecheba riiti disaipel siibaken hikitu?”

²⁸ Worek, ye riina wosoboyer. Eeche wor: “Miitaba saniga riiti disaipel. No Moses riiti disaipel. ²⁹ Nota hikitu God rii Moses riina maji har. Eeta ma rii si-itak taren yar? Nota hekasakech.”

³⁰ Eeta ma rii awasen yenya eeche wor: “Diita henebarabo tawa boboy siiken. Rii eeji miyin tagwari, kwo riita heechi yar eemen hekasakech! ³¹ No hikitu God riita kapasekeka tawa ma majin meejikasakech. Wowak, ma ye God riiti hin yesokwotawey, riina sumowutawey, rii yenya meejito. ³² Mashi mashi nedii apa nedii diita maji takasakech: Ma por miy kiitiitarin ma por rii tagwachirek her. ³³ God riita diita man heechinak yanan siiyega, rii waga diita yikadey boboyen saka waga otiiwak.”

³⁴ Ye riina awasen eeche wor: “Miiti awi sii miina kapasek boboyeka eeche yimowurek, mii kapasekeka tawa ma siir. Mii boy nona pokiiken otiito?” Ye eeche wochi riin otiit poyir.

GOD RIITI SPIRITEN HE MIYIKASAKECH

³⁵ Jisas rii ma riina otiit poyi majin rii meejir. Meejirek, rii yesha hechi wor: “Mii boy kapo Ma yikapwan hiki siitiichichu?” ³⁶ Ma rii awasen eeche wor: “Harapa ma, diita ma rii kapo nama? Miita ana sawonak, anapa riina hiki siitiichikiita.” ³⁷ Jisas rii eeche wor: “Mii riina her. Riina herek, miitaka apa maji bato.” ³⁸ Ma rii meejichi eeche wor: “Harapa Ma, ada hiki siitiichichu.” Worek, rii yatii bogok putiichi God riiti hin yesokwatar.

³⁹ Jisas rii eeche wor: “Ada diita nosapek yari man anasaken yar. Eena ma henyan biish tawey, yepa hekiita. Ma

ye hechawey, yechi miy iipa kiitiiki-ita.”⁴⁰ Worek, Perisi ma kaw ye bana tarek, ye diita majin meejir. Worek, ye eecha wor: “No eechaba miy kiitiito?”⁴¹ Jisas rii eecha wor: “Kwoti miy kiitii tawey, kwo kapasek boboyekasakech. Wowak, kwo eecha wocho: ‘Noti miy hecho.’ Eena kwi kapasek boboy sii eechaba tawa.”

SIPSIP HEECHI TAWA INYI SHIYI TAWA MAJI

10 “Ada kwona maji siikiinen bato. Ma por rii sipsip yechi inyi nuburejak iyarenan siiney, anadii nobok iyareney, rii eeta hiyiya tawa ma.² Wowak, ma rii nuburejak iyare tawey, rii eeta sipsipen siitii kowu tawa ma.³ Nubureja tagwachichawa ma rii nuburejan diita man tagwachichu. Wowak, eeta sipsip ye riiti ayan meejito. Rii riiti sipsip siiken yechi hin uwato. Rii yenza yeechi geenyik ye ichu.⁴ Geenyik ye ichawak, rii mapo tawak, riiti sipsip ye riiti ayan meejichi sumowutu.⁵ Ye akar man sumowukasakech. Yahoo. Ye heechi aka ichu. Ye anadii ma yechi ayan meejikasakech. Eena akii ichu.”⁶ Jisas rii diita shiyi tawa majin bari, ye eeta maji mun hehar meejikasakech.

JISAS RII SIPSIP YENYA SIITII KOWU TAWA MA KEPI

⁷Worek, Jisas rii riina eecha wor: “Eeta siiken, ada kwona wocho ada eeta sipsip yechi nubureja.⁸ Eeyey ma ye mashi kwotak yari, ye eeta hiyiya tawa ma. Wowak, eeta sipsip ye yechi ayan meejikasakech.⁹ Ada eeta nubureja. Ma por rii adak yanak nuburejak iyareney, God riipa riina awasen yakiita. Riipa iyaretanak, yasayatanak, iyeyatanak, aboboy atakiita.

¹⁰“Hiyiya tawa ma rii sipsipen hiyik yatanak, sowakwoken, kapasekeban otiiken eena yato. Ada yatawey, ma yecha

hehar tanak, God riiti boboy kepi takiikiisiiken eena ada yar.¹¹ Ada sipsipen siitii kowu tawa ma rii sipsipen yenza hachiken eena sayareto.¹² Ma ya yon otii tawey, rii sipsipen siitii kowu tawa ma siikenekasakech. Riiti sipsipekasakech. Kwashik tawa asa yaney, riipa hechi akii ikiita. Wonyak, kwashika tawa asa ya sipsip yenza kikirechishinak, yepa heechi akii iyeyakiita.¹³ Diita ma rii ya yoban otiitawak, sipsip yen hehar hekasakech.

¹⁴“Ada sipsipen siitii kowu tawa ma kepi. Ada eeji sipsipen hechawak, eeta sipsip ye way ana hecho.¹⁵ Ana Apoko riita hechawabaga, ada eeji sipsipen hikitu, yecha ana hikitu. Ada eeta sipsip yenza hachik otiito.¹⁶ Eeji akar sipsip kaw tawey, ye diita inyik takasakech. Anapa yenza yayabakiita. Yepa eeji ayan meejikiita. Wonyak, yepa podateba sipsipek siinak, siiti kowu tawa ma podareba siikiita.

¹⁷“Ada eeji sipsipen hachiken otiitawak, an komas saniyeechi kawka yakiita. Eena ana Apoko riita rukusito.¹⁸ Ma por rii ana otiichinyak, hakasakech. Adaba saniga hikitu ada keena heechinak ma ye pi sowakwokiita. Ana otiichinyak ha hapaga boboyeka aneecha tawa. Diita maji eeji Apoko riita ada eecha otiiken har.”

¹⁹Ju ma ye diita majin meejirek, piikachi saniga saniga hikitar.²⁰ Nokwapa nokwapa ma eecha wochar, “Kapasek spirit riitaka eecha tawak, rii beyito. Boyewak kwota riiti maji meejito?”²¹ Wowak, ma kaw ye eecha wochar, “Dii spirit kapasek tawa ma riiti majikasakech. Boyega kapasek spiriteka tawey, rii miy dumu tawa man tagwachichu?”

JU MA YE JISAS RIINA WOSOWOYER

²²Noku sha atawa nedii pochik Jerusaem akamak niikiir yar nedii

sokwar. Nokusha atawa nedii siiti hi Derikeshan. ²³Jisas rii harapa lotu akak Solomon riiti aka cheyek chishitar. ²⁴Eeka tarek, Ju ma ye ya riina ya cheshenechi siitiir. Siitiirek, eecha woher, “Kapo yadii shasha miipa heechinak, noti inyakapa hikitawak no miina kowutu. Mii nona na geenyik ba. Mii kapo Kraist?”

²⁵Worek, Jisas rii yenya awasen eecha wor: “Ada kwona maji ba hamari, kwo eena hikikasakech. Eyey yon ada eeji Apoko riiti hik otiitawey, ii eeta eeji hin yesokwato. ²⁶Kwota eeji sip-sipekasakech eena kwo ana hiki siitiichikasakech. ²⁷Eeji sipsip ye eeji ayan meejitawak, ye ana sumowutawak, ada yenya hecho. ²⁸Ada yenya eechaba eechaba takiitawa boboyen hanak, yepa saka hakiitawak. Yaho. Ma por sakapa eeji tapak tanan yakiitawak. ²⁹Eeji Apoko rii yenya ana har. Rii hapaga bor tawak, eyey boboyen dagiir poyirek, ma por rii Apoko riiti tapak tanan yakasakech. ³⁰Adaka Apoko rititaka shi shichiba.”

³¹Worek, Ju ma ye papan yeechi riina raboken otiir. ³²Otiirek, Jisas rii yenya eecha wor: “Ada kwona Apokoriiti nokwapa nokwapa yo kepin mukuchir. Ada boy mey yon otiirin kwo ana papak raboken otiito?”

³³Ju ma ye awasen eecha wor: “Miita yo kepin otiirin, nota eena miina papa rabokasakech. Miita God riiti hin wosoboyeto. Miita sobo ma tawey mii eecha wocho ada eeta God!”

³⁴Jisas rii awasen eecha wor: “Kwoti jeyek tawa lok God rii eecha wocho: ‘Kwo godega eecha tawa.’ ³⁵No hikitu eeta keyi tawa maji siipa siiken eechaba eechaba siikiita. Wowak, God riiti majin har ma yenya God rii goden habatar. ³⁶Wowak, Apoko riita ana hisiichi heechirek, an diita nosapek yar. Eena ada eecha wocho, ‘Ada God riiti

Yikapwa.’ Kwo boyewak eecha wocho, ‘Mii God riina wohega maji bato?’

³⁷“Ada eeji Apoko riiti yon otiinan siiyega, kwo eeji majin opoche hiki siitiichichanakech. ³⁸Wowak, ada riiti yon otiito. Kwota eeji majin hiki siitiichinyan yuyaney, ii na ada otii tawa yon hiki siitiichi. Kwo eecha otiiney, kwopa hehar hekiita: Apoko rii adaka tawak, an rititaka tawa.”

³⁹Worek, ye riina poko jiken otiitari, rii yenya taviyichi heechi ir.

⁴⁰Worek, Jisas rii heechi i Jodan pa giireba yepak ir. Iri, Jon riita man uku yeechi tar eemek iyarechi eeka siir. ⁴¹Siirek, nokwapa nokwapa ma mima ye rititak yar. Yari, ye eecha wor: “Jon rii mirakel pochi otiikasakech. Wowak, eyey boboyen diita ma riina bari, eeta siiken.”

⁴²Worek, eeta em nokwapa nokwapa ma ye riina hiki siitiichichar.

LASARAS RIITA HAR NOMA

11 Ma por haken otiitari, riiti hi Lasaras, Betani akamak tar ma. Betani eeta Maria Mata piiriiti akama. Maria sii Mata siiti kumwoy. ²Diita Maria sii mashi kwowa ya tawa ukun yeechi ye i Harapa Ma riiti masekiik gwotiichi kaw riiti yatiik bachir. Siiti medaya, Lasaras, rii haken otiitar. ³Eena mowey piir Jisas riina maji wochirek ir. Iri, eecha wor: “Harapa Ma, miiti rukusii tar apoma rii haken otiito.” ⁴Worek, Jisas rii meejichi eecha wor: “Eeta yikadey hak otii tawa boboy sii ma hakasakech. Eeta hak otii tawa boboy sii God riiti hin yesokwaken eena yar. God riiti Yikapwa riiti hin yesokwaken eena yar.”

⁵Jisas rii Mata siina, siiti kumwoy, Maria siina, Lasaras riitaka yenya rukusiitar. ⁶Jisas rii Lasaras riita haken otiitar majin meejichi rii yadii upurus riita tar eemek kawka tar. ⁷Worek, rii ri-

iti disaipel yena eecha wor: “Kwo napa heechi Judia nosapek i.”

⁸Worek, disaipel ye awasen eecha wor: “Tisa, mashi Ju ma ye miina papak raboken otiiri. Mii boy eeta eemek kawka iku?”

⁹Jisas rii eecha wor: “Kwo kapo eecha hikitu? Apa yadii podat 12 awa tawa. Ma yadiik chishi taney, rii saka sowakwoksakech. Rii diita nosap yaman hechi eeka chishitu. ¹⁰Ma rii niyik chishitaney, riipa saka sowakwokiita. Haba riitaka eecha takasakech eena saka sowakwokiita.”

¹¹Jisas rii eecha wochi kawka eecha wor: “Noti nareboy Lasaras rii wato. Rii watawey, ada i riina chey yesokwa yichikiita.” ¹²Disaipel ye eecha wor: “Harapa Ma, riita wataney, riipa kepi siikiita.” ¹³Jisas rii hikir Lasaras rii eeta kiiriidiichir. ¹⁴Eena Jisas rii yena geenyik kwodiiwor: “Lasaras rii ha hamar. ¹⁵An saka riitaka eecha tarek, kwoti hin ada hikitawak, eena ada kwoya hikitu. Kwopa henyak, kwopa hiki siitiichikiita. Eena ada kwoya hikitu. No hawa riitaka ik.” ¹⁶Tomas habatari, Didimas, rii eecha wor: “Na hawa i. Riitaka eecha habak!”

**JISAS RII EETA YESOKWA
YICHINAK, EECHABA EECHABA
TAKIITAWA BOBOY**

¹⁷Jisas rii i yarerek, rii i meejiir, Lasaras rii tiiriimo supuk yadii dupura kapiira siir. ¹⁸Betani Jerusalemeka bana bana tar. Mail upurus tar. ¹⁹Piiriiti medaya harek, eena nokwapa nokwapa Ju ma ye ya Maria Mata piiriiti inyakan saboyeken eena yar. ²⁰Mata sii Jisas riita ya majin meejierek, sii riina nobok jawoken eena ir. Worek, Maria sii akak yichar.

²¹Mata sii jawochi riina eecha wor: “Harapa Ma, miita diika teyega siichi medaya rii waga saka hawak. ²²Apak

ada hikitu miita God riina wohenya boboy riipa miina hakiita.”

²³Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Na medaya riina awasen yesokwakiita.” ²⁴Mata sii riina awasen eecha wor: “An hikitu riipa hamak tawa nedii eyey ma mima awasen saniyeeci yesokwana nedii rii sokwabakiita.” ²⁵Jisas rii awasen eecha wor: “Yeechi oti saniyeeci yesokwa tawa ma diita ada. Eechaba takiitawa boboy diita ada. Ma rii ana hiki siitiichichaney, riipahaney, rii eechaba eechaba takiita. ²⁶Ma rii tawak, ana hiki siitiichichaney, riipa hakasakech. Ni boy diina hiki siitiichichu?” ²⁷Sii awasen eecha wor: “Harapa Ma, ayo. Ada hiki siitiichichu mii eeta Kraist, God riiti Yikapwa. Mii God riita nona mashi wotarek, yakiitawa ma.”

JISAS RII KEYAR

²⁸Mata sii eecha worek, sii heechi awasen i siiti kumwoy siina veenyichi sawor. Sii siina eecha wor: “Rii nija yaken wohecho.” ²⁹Maria sii eena meejiichi sokwa ameya ir. ³⁰Jisas rii akama saka iyare tarek. Rii Mata siita riina i her eembak eeka tar. ³¹Sii sokwa irek, eeta akak tar ma ye Maria siina saboyetar ma ye siina hechi sokwa geenyik iyarer. Ye eecha hikir sii tiiriimo supuk yi keyataten ichu.

³²Maria sii Jisas riita tar eemek iyar riina hechi sii riiti yatii jemuk yatii bogok putiichi riina maji eecha wor: “Harapa Ma, miita diika ya teyega, eeji medaya rii waga saka waga harek.”

³³Jisas rii her sii keyatarek, siitaka ir Ju ma ye keyabatarek, her. Worek, rii inyakapwa hikitarek bii nomuyatar. ³⁴Nomuyatarek, rii eecha wor: “Kwo siitak seechuwa?” Ye riina eecha wor: “Harapa Ma, na ya her.”

³⁵Worek, Jisas rii keyar. ³⁶Eena Ju ma yecha eecha wor: “Na he. Rii riina

harapa rukusiitar.”³⁷ Worek, ma kaw ye eecha wor: “Diita ma rii kiitii tawa miyin tagwa tawa ma. Rii boy saka Lasaras riita hak otiirin neeki dagiirerek siirek?”

JISAS RIITA LASARAS RIINA OTII SANIYAR

³⁸ Jisas rii kawka bii nomuyarek rii tiiriimok ir. Eeta tiiriimo supu papa hen kwotiir. Akar papa taken dasiipii paretar. ³⁹ Worek, Jisas rii eecha wor: “Kwota na tadii tawa papan tagwa.” Mata, har ma riiti mowey, sii eecha wor: “Harapa Ma rii hari, yadii dupura kapiira siir. Eena kwopa yato.” ⁴⁰ Jisas rii siina eecha wor: “Ada boy mashi ninya saka worek, nija hikisiitiichiyega ni waga God riiti boboy kepin hewa?” ⁴¹ Worek, ye papan tagwar.

Jisas rii neren mo hechi rii eecha wor: “Apoko ada woshi away mii meejuwa. ⁴² Ada hechi, eechaba eechaba nedii ada miina wohechawey mii meejito. Ada diita ma yecha ya siitii ye i taweyn eena ada eecha wocho. Ye henyak, yepa hiki siitiichikiita, miita ana heechirek yar.”

⁴³ Eecha wochi rii uwar: “Lasaras, na ya saya!” ⁴⁴ Worek, har ma rii sokwachi ya sayar. Ri yatii tapa siivatabik jichar. Misoma siivatabibak gamutar. Worek, Jisas rii eecha wor: “Rina na heemachinyak, sa sokwa i.”

JU HARAPA MA YE JISAS RIINA PI SOWAKWO MAJIN BAR

⁴⁵ Nokwapa nokwapa Maria siina heken yar Ju ma ye Jisas riita otiir boboyen heri, ye eena riina hiki siitiichir. ⁴⁶ Wowak, kaw ye heechi i Perisi ma yenya Jisas riita otiir boboyen sawo mukuchir.

⁴⁷ Worek, eena Ju opelen otiitar harapa ma ye, Perisi ma ye kaunsil ma yen woyayeechi yenya eecha wor:

“Nopa kapo shecha otiikiita? Diita ma rii nokwapa mirakelen otiito! ⁴⁸ Nota riina heechinak, riita eechaba otiitaney, eyey ma mima yepa riitaban hiki siitiichikiita. Rom ma harapa ma ye yanak, ye noti harapa lotu akan noti akaman kapasek otiikiita.”

⁴⁹ Worek, yechaka tar ma por, riiti hi Kaiapas, rii opelen mapo otiitar harapa ma, rii eecha wor: “Kwo sobo hikitu. ⁵⁰ Kwo boy eecha hikitu ma por riitaba ma miman hachiney, eeta kepi. Eyey Ju ma ye ha hamaney, eeta kapasek.”

⁵¹ Riita bari, riiti inyagak saniga bakasakech. Yaho. Eeta sukwiya pochi rii opelen otii harapa ma tar. Eecha tarek, rii komas yak tawa boboyen eena wor. Eecha wor Jisas rii Ju ma yenya waga hachuwa. ⁵² Jisas rii waga Ju ma mima yechaban saka waga hachuwak. God riiti yikapwa ye eyey diita nosapek ta yey taweyn, yaya podabak yopo yichiken eena waga hawa.

⁵³ Worek, eeta nedii Ju harapa ma ye Jisas riina sowakwo majin tasiir. ⁵⁴ Eena Jisas rii Juda nosapek geenyik chishikasakech. Rii eeta eemen heechi me biish tar eemek ir. Eeta akama sii hi Epraim. Rii eeta akamak riiti disaipel yechaka eecha tar.

⁵⁵ Ju ma yechi Pasova noku sha a nedii bana siir. Eena nokwapa nokwapa akaman heechi iri Jerusalem akamak ir. Maban uku yeetii tawa abon otiken eena ir. ⁵⁶ Worek, ye eena Jisas riina yesha heken otiir. Ye harapa lotu akak iyar yopo wuchi siitii maji batar. Ye eecha wor: “Kwo shecha hikitu? Riipa kapo saka noku sha a nedii yakitawak?” ⁵⁷ Opelen otii tar harapa ma yechaka Perisi yechaka yenya wo sawor: “Kwota ma por Jisas riina hechaney, ii napa ya nona wo.” Ye Jisas riina poko jiken gegiyatarek, eena wor.

**MARIA SII KWOWA YATAR UKUN
YEECHI JISAS RIITI YATIİK GWOTIIR**

12 Yadii 6 tarek, nokusha a nedii saka yatarek, Jisas rii Betani akamak iyarer. Eeta akama Lasaras riiti akama, Jisas riita tiiriimo supuk taren oti saniyeechi yesokwar ma, riiti akama. ²Yecha Jisas riina eeka aboboy oti ar. Mata siita aboboy gwotiiterek, Lasaras rii ma yechaka yichar. ³Worek, Maria sii yan najitar kwowa yatar uku kepin yeechi yaya Jisas riiti yatiik gwotiichi kaw siiti masebiyak bachir. Worek, eeta uku si kwowa eeta akamak sokwa punyir. ⁴Worek, Jisas rriti disaipel ma por, ri hi, Judas Iskeriot, rii komas Jisas riina yabu pichar ma yenya mukuchir ma, rii eeche wor: ⁵“Boyewak no diita kwowa yatawa ukun saka 300 yak tokochi kiiriisiiposii tawa ma yenya hawak?” ⁶Rii saka eeta kiiriisiiposii tawa ma yenya hikichi eeche wor. Yaho. Rii hiyi bak tar ma. Rii yan heechitar bokisen siitii kowu tarek, hiyik yatar ma.

⁷Worek, Jisas rii yenya eeche wor: “Na heechi eeta mima siin. Sii eena neekitaney, i ana tiiriimok chikiita. ⁸Kiiriisiiposii tawa ma ye kwotaka eecheba takiita. Wowak, ada kwotaka eecheba takasakech.”

**OPELEN OTIITAR HARAPA
MA YE LASARAS RIINA PI
SOWAKWO HAKEN HIKITAR**

⁹Nokwapa nokwapa Ju ma mima ye meejiri Jisas rii Betani akamak tar. Worek, ye eena eeka ichar. Ye ya Jisas riitaban hekasakech. Lasaras riina hebaken eena yatar. Mashi Jisas riita riina tiiriimok oti saniyeechi yesokwarek, eena hek yar. ¹⁰Eena opelen otiitar harapa ma ye Lasaras riina pi sowakwobaken hikitar. ¹¹Nokwapa nokwapa Ju ma ye Lasaras riina hechi opelen otiitar harapa ma yen yu yeechi hechi

yari, Jisas riitaban hikisiitiichichar. Ye eena hikitar.

**JISAS RII AKA TABO YIMAGA HE
JERUSALEM IYARER**

¹²Komas yadii pochi nedii nokwapa nokwapa ma mima ye noku sha aken yari, ye meejir Jisas riita Jerusalemek ya maji meejir. ¹³Worek, ye eena me tapan rekiichi neeki i nobok jawor. Jawochi ye uwar:

“Hasana!

Diita ma rii God rii hik yatawey, riiti hiban na yesokwa ta.

Rii eeta Isrel yechi aka tabo yima!”

¹⁴Worek, Jisas rii donki yesha he yeechi eeka yo yirek ir. Keyir maji eeche wor:

¹⁵“Saion akama kwo opoche akiitanakech.

Na he! Kwi aka tabo yima rii diita yato. Rii donki magiirek yo yi yato.”

¹⁶Eeta nedii disaipel ye diita majin hikikasakech. Wowak, komas Jisas rii riiti hadabas boboy kepin yar nedii ye eeka hikir diita jek keyir majin. Ye hikibar eeta ma yecha riina otiir boboyen.

¹⁷Eeta nedii Jisas rii Lasaras riita harek tiiriimo supuk tarin uwa yesokwa yichiri ma mima ye eena hechi otiir boboyen ba ye itar. ¹⁸Eeta ma mima ye eeta mirakel otiirin meejichi ye eena i riina nobok jawor. ¹⁹Worek, eena Perisi ye yechaba awasen awasen batar: “Na he! Nota keena kata boboyen otiiniga dagiir poyekasakech. Eyey ma mima ye iri riitaban sumowutu!”

**GRIK MA KAW YE JISAS
RIINA HEKEN WOR**

²⁰Ma mima ye Jerusalem akamak irek, Grik ma kaw ye God riiti hin yesokwataken ibabar. ²¹Irek, ye Pilip riitaka yar. Pilip ri akama Betsaida Galili nosapek tar ma. Riitaka yari, ye riina eeche wor: “Miinawa, nota Jisas riina heken

gegiyato.”²² Worek, Pilip rii i Endru ri-itaka Pilip riitaka piir eecha i Jisas riina wor.²³ Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Eeta nedii ya hamawa. Apa Ma Yikapwa rii hadabas boboy kepin yak otiito.”²⁴ Ada kwona maji siikenen wocho: wit siikii nosapek sakachi sokwa siichi hanan siiney, riipa saniga takita. Wowak, siita sakachi haney, iipa sii sokwachi harapa siiken wakiita.²⁵ Ma rii riiti mesek mayama rukusii tawey, riipa sii siiken siikiita. Wowak, ma rii riiti maban diita nosapek tanak yuyaney, iipa ri maban neekichi eechaba eechaba takita.²⁶ Ma por riita eeji yon neekitaney, rii sapa ana sumowu ta. Eecha otiitaney, eeji yo oti wakasa ma riipa ya ada tawa akamabak adaka tabatakiita. Ma por rii eeji yon otiitaney, eeji Apoko riipa riiti hin howuk heechikiita.

EYEY MA YE SA MA YIKAPWA RIITI HIN YESOKWA TA

²⁷ “Apa eeji bii negiirabotawak, an nubunubutu. Anapa shecha wokiita? Anapa kapo eecha wok, ‘Apoko, mii kapo adak yak otiawa boboyen na yeechi rabo? Yahoo. Anapa saka eecha wokiitawak. Eeta yikadey nomu yatawa boboyen kiyaken yar.”²⁸ Apoko! Miita miiti hin ma yechi misomak otiisa kepi wey sii!” Worek, howuk ya sakar aya eecha wor: “Ada eeji hin oti harapa siir. Apa ada kawka otiiniga harapa mayaka siikiita.”²⁹ Ma mima ye bana bana siitiitarek, meejin ye eecha wor: “Nerek kurutu.” Kaw ye eecha wor: “Ejel por riita riina maji bato.”

³⁰ Jisas rii awasen eecha wor: “Diita maji sokwari, sii an kiyatayekasakech. Yahoo. Sii sokwari kwona kiyatayechiken eena sokwar.”³¹ Apa diita nosapek tawa ma mima yenya anasaken otiit. Apa diita nosapek aka tabo yichawa man dagiir poyeken otiito.³² Ana nosapek tawan yesokwanak, eeta nediiik ada ma mima

yenya yeechi yayakiita.”³³ Rii eecha wori riita hakiitawa majin eena wor.

³⁴ Worek, eeta ma mima ye awasen eecha wor: “Noti lo nona eecha wocho: Kraist riipa eechaba eechaba takiita. Boyewak mii eecha wocho, ‘Ma Yikapwa riina yesokwakiita?’ Diita Ma Yikapwa rii na ma?”

³⁵ Worek, Jisas rii yenya eecha wor: “Ameda siinak haba siipa kwotaka eecha takiita. Apa kwo habaka tawa. Eena kwota na habak chishi ta. Iipa niyiki ya kwona gamukiita. Ma niyikiyik chishitaney, rii i eemen hekasakech.”³⁶ Kwo habak tawey, eena na hiki siitiichicha. Iipa kwo haba yikapwa siikiita.”

NOKWAPA NOKWAPA JU MA JISAS RIINA HIKI SIITIICHIKASAKECH

Jisas rii yenya diita maji bachi rii yechi misomak heechi i veenyir.³⁷ Yeherék, rii nokwapa nokwapa mirakelen yechi misomak otiiri, ye eena hiki siitiichikasakech.³⁸ Eena piirapet Aisaia riiti maji sii siiken sokwar. Rii eecha wor:

“Harapa Ma, nama kapo noti majin hiki siitiichir?”

Naman kapo Harapa Ma riiti hapaga tawa boboyen mukuchir?”

³⁹ Ye kiki siichi hiki siitiichikasakech. Eena Aisaia rii eecha wor:

“God rii yechi miyin oti dumur, Worek, yi inyaka sii papaga siir.”

⁴⁰ Eena yechi miy hekasakech, marenoku hikikasakech.

Yechi inyaka wopu dareboyekasakech eena ada yenya oti kepi siichikasakech.”

⁴¹ Aisaia rii Jisas riiti hadabas boboyen hechi eena eecha wor.

⁴² Worek, nokwapa nokwapa Ju yechi harapa ma ye Jisas riina hiki siitiichir. Worek, ye Perisi ma yenya akiitarek, eena ye hiki siitiichichari geenyik

kwodii wokusakech. Ye eecha hikir: “Iipa ye nona lotu akak nonapa otii poyekiita.” ⁴³Ye God riiti yenya yechi hin yesokwanan yuyatar. Ye ma yecha yechi hin yesokwataken eena gegiyatar.

JISAS RIITI MAJI SIIPA EYEW MA YENYA ANASAKIITA

⁴⁴Jisas rii harapa uwachi eecha wor: “Ma ye ana hiki siitiichichaney, ii kwo saka adaban hiki siitiichichawak, rii ana heechirek yar Apoko riina hiki siitiichi-bato. ⁴⁵Eeta ma ye ana hechawey, ye ana heechirek yar P Apoko riina hebato. ⁴⁶Ada diita nosapek yari, habaga eecha yar. Eyey ma ye ana hiki siitiichinyak yepa niyik takasakech. ⁴⁷Eeta ma ye eeji maji meejiichi nasowoy taney, ada yenya anasakasakech. Ada saka anasak yarek. Ada ma mima yenya yesokwa yichiken eena yar. ⁴⁸Eeta ma rii ana wosowoyeney, eeji majin yanan siiney, riina anasakiita. Ada sawotar maji sii hamak tawa nediik riina anasakiita.” ⁴⁹Ada batawa maji saka eeji inyakak hikichi batak. Yaho. Ana heechirek yar Apoko rii ada sawoken wochirek yar majin ana har. ⁵⁰Wowak, apa ada hecho riiti maji sii man eechaba eechaba takitawa boboyen hato. Eena eyey majin ada batawey, eeji Apoko riita har majiga ada eechaba bato.”

JISAS RII RIITI DISAIPEL YECHI YATIIN UKU YEETIICHIR

13 Mashi yadii podat Pasova nokusha a nedii tarek, Jisas rii hikitar rii diita nosapen heechi Apoko riitak awasen ikiita. Jisas rii diita nosapek tawa ma mima riitin rii rukusiitari, i i eeta riitaka hamak tawa nediik rii rukusiibatar.

²Hogo nediik ye atar. Gaba rii hiki hamar: Judas Iskeriot, Saimon riiti yikapwa, rii Jisas riina ye i yabu pi ma yechi tapak howur har. ³Jisas rii

her eeta Apoko rii eyey hapaga boboy Jisas riina ha hamar. Rii her rii God riita heechirek, yari riipa awasen riitak ikiita. ⁴Eena Jisas rii aboboy heechi sokwa riiti saket kwoyaveechi siivatabin yeechi giiriir. ⁵Giiriichi, rii ukun yeechi heebiyaken gwotiipakachi riiti disaipel yeechi yatiin yeetiichi riita nedii poko giiretar siivatabin yeechi yechi yatiin bachir. ⁶Eecha otiirek, rii Saimon Pita riitak yar. Yarek, Pita rii eecha wor: “Harapa Ma, mii boy eeji yatiin yeetiibaken yato?”

⁷Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Ada otii tawa boboy mii hekasakech. Komam miipa hekiita.”

⁸Pita rii eecha wor: “Miipa yatii eejin sakapa yeetiichi tawak. Eeta sii siiken!” Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Ada miina yeechinan siiney, eeji eyey boboyen mii yakasakech.” ⁹Worek, Saimon Pita rii awasen wor: “Harapa Ma mii eeji yatiiban yeechikasakech. Tapa masek napa yeechiba!”

¹⁰Jisas rii awasen eecha wor: “Ma rii riiti eyey maban uku yeetii hamaney, rii kawka riiti maban uku yeetiikasakech. Yatiiban yeetiiney, siipa eeta apama hekiita. Kwo eeta apama hecho. Wowak, podareba rii apama hekasakech.” ¹¹Jisas rii her eeta ma riipa riina yabu pi man yaya mukuchikiita. Eena rii eecha wor: “Kwo eyey apama hekasakech.”

¹²Worek, Jisas rii yechi yatiin uku yeechi hamarek, rii riiti saketan ruwuchi kawka yir. Rii yen eecha wor: “Kwo kapo ada kwona otiwa boboyen hikitu? ¹³Kwota ana Tisa, Harapa Ma habato. Eeta kepi kwota eecha wochawey, ada eechaba tawa. ¹⁴Ada Harapa. Ada Tisa. Tawak, ada kwoti yatiin yeechiwa. Wowak, kwo na eechaba kwoti yak kumwoy, yechi yatiin yeechiba ta. ¹⁵Otii tawa abo kepin ada kwona mukuchuwa. Ada kwona otiichirega kwo napa eech-

aba otii ta. ¹⁶Ada kwona maji siikenen bato: Yo otii tawa wakasa ma rii riiti harapa man ichawa ma rii riiti yon wochitawak ichawa ma riin dagaar poyekasakech. ¹⁷Apa kwo diita majin hecho. Wowak, kwo i otiiney, kwo kwoya hikitakiita.

¹⁸“Ada kwona eyey wokusakech. Ada hisiir ma yenya ada hikitu. Wowak, mashi keyir maji sii diita siiken sokwato. Sii eecha wor:

‘Ma rii eeji geyen atari, ii rii riiti yatiin yesokwachi ana piken otiiir.’

¹⁹Ada apa kwona komas sokwakiitawa majin wocho. Komasa ada wochawa sokwanak, kwopa hiki siitiichikiita ada diita Ma siiken. ²⁰Ada kwona maji siiken wocho: Eeta ma rii ada heechinak ikiitawa ma riin yeechi hehar taney, rii ana yeechi eechaba heharetakiita. Eeta ma rii ana yaney, riipa ana heechirek yar Apoko riina yabakiita.”

JUDAS RII JISAS RIINA YEECHI YABU PI MA YECHI TAPAK HOWU HAKIITA

²¹Jisas rii eecha worek, riita harapa inyapapwa hikichi rii eecha wor: “Ada kwona siiken wocho: Ma por rii kwoti nediiik tawey, riipa ana yabu pi ma yechi tapak howu hakiita.” ²²Rii eecha worek, riiti disaipel ye miyibak mey maka her. Ye hikikasakech. Ye eecha hikir kapo naman wocho. ²³Disaipel poren Jisas rii he hechitari, rii Jisas riitaka bana bana tar. ²⁴Worek, Saimon Pita rii riin ri masekiik yeyadiichi eecha wor: “Riina na woher? Rii kapo naman wocho?” ²⁵Worek, disaipel rii Jisas riitak i bana bana maji woher: “Harapa Ma, ii mii naman wocho?” ²⁶Worek, Jisas rii awasen maji wor: “Ada gey kawen poyekuk heechi eeta ma riina hak.” Worek, Jisas rii gey kawen yeechi poyekuk woyichi Judas, Saimon Iskeriot riiti yikapwa, riina har.

²⁷Worek, Judas rii diita aboboyen yarek, Gaba rii riiti sugu wopuk iyarer. Worek, Jisas rii riina eecha wor: “Miita otiiken otiina boboy na ameya otii!” ²⁸Ma ye Jisas riitaka tiikiirek yichari ye Jisas riita bar maji meejikasakech. ²⁹Judas rii ya mani woyi tar kwowun heharer. Eena disaipel ye kaw eecha hikir Jisas rii wochirek, Judas rii aboboy tokoken ir. Kaw eecha hikir rii wochirek, kiiriisiiposii ma kawen boboy kiyatayeken ir. ³⁰Judas rii gey kawen yeechi rii sokwa geenyik iyarer. Eeta niy nedii.

AKAR LO MAJI

³¹Judas rii geenyik iyarerek, Jisas rii eecha wor: “Apa Ma Yikapwa riiti hadabas boboy sii geenyik sokwakiita. ³²God riita riiti hadabas boboyen Jisas Kraist riitaka mukuchinyey, God riitaba Ma Yikapwa riiti hadabas boboyen geenyik kwodii wo ameya mukuchikiita. ³³Eeji yikapwa an sakapa kwotaka harapa takiitawak. Wonyak, kwopa ana komas yeshakiita. Ada Ju ma yenya kwodii worega ada kwona eechaba kwodii wocho: Ada inya eem kwo yabakasakech. ³⁴Ada kwona akar lon hato. Kwota na yaka kumwoy yenya awasen awasen rukusii ta. ³⁵Kwota anadii man rukusiitawey, eyey ma yecha eena henyak, hikikiita two eeta eeji disaipel.”

JISAS RII EECHA WOR PITA RIITA ANA MAGIIRECHIKIITA

³⁶Pita rii eecha wor: “Harapa Ma, mii siitak ichu?” Jisas rii awasen eecha wor: “Ada apak ichawa eemen mii ana sumowukasakech. Wowak, komasa mii ana sumowukiita.” ³⁷Pita rii awasen eecha wor: “Harapa Ma, boyewak apa adapa miina saka sumowukiitawak? Ada miina sayarechichu. Ada miina hachikiita.”

³⁸Jisas rii awasen eecha wor: “Mii boy sayarechichawey mii ana hachiki-ita? Ada miina siiken wocho: Apochok wonyan biish tana nedii miipa eeji hin piirrichar nedii veenyekiita.”

APOKO RIITAK ICHAWA NOBO EETA JISAS

14 “Kwoti inyaka opoche i hiki ya hikitanakech. Kwo God riina hiki siitiichichawey, ana na eechaba hiki siitiichicha. ²Eeji Apoko riiti aka wo nokwapa nokwapa tawa. Eecha tanan siiyega, ada mashi waga kwona wowa. Ada ichawey, kwoti eemen sayarechiken ichu. ³Ada kwoti akaman hamanak, ada kawka ya kwona yeechi ye i adaka eecha takiita. Eena ada tawa akama kwopa eechaba ya adaka tabatakiita. ⁴Ada ichawa akama nobo kwo hecho.”

⁵Tomas rii eecha wor: “Harapa Ma, mii siitak ichu? Eeta nobon no hekasakech. Boyega no eeta nobon hekiita?”

⁶Jisas rii yenya eecha wor: “Ada eeta nobo. Ada omutiik boboy mu. Ada eechaba eechaba takiitawa boboy mu. Ma por Apoko riitak saniga i nobokasakech. Yaho. Diita adaba. ⁷Kwota ana hechayega, ii kwo waga eeji Apoko riina hebawa. Apa kwota riina hikichi her.”

⁸Pilip rii eecha wor: “Harapa Ma, miita na nona Apoko riina mukuchi. Wonyak, nopa eeka kiki siikiita.”

⁹Jisas rii riina eecha wor: “Pilip ada kwotaka mashi harapa nedii tarek, mii boy ana saka hecharek? Ma ana henyey, rii eeta Apoko riina hebato. Boyewak mii eecha wocho, ‘Apokoriina na nona mukuchi?’ ¹⁰Kapo mii ana hiki siitiichikasakech ada Apoko riitaka eecha tawak, riita adaka eecha tawa. Ada kwona batawa maji ansaka eeji inyakak hikichi batawak. Apoko rii adaka tawak, rii riiti yon otiichichu. ¹¹Kwota na diita

majin hiki siitiichicha Apoko rii adaka tawak, an riitaka tawa. Kwo ana hikiran siiney, ii napa ada otii tawa yon hechi napa ana hiki siitiichi.

¹²“Ada maji siikenen bato: ma rii ana hiki siitiichinyey, eyey ada otii tawa yikadey yon riipa otiibatakiita. Kommas riipa otiiina yo siipa harapa mayaka siinak, ada otii tawa yon dagiir poyekiita. Ada Apoko riitak ikiita. Eena eecha otiitakiita. ¹³Eyey boboyen kwota eeji hik wohenyey, ii anapa otiichiki-ita. Eecha otiinak, Apoko riiti hadabas boboy siipa Yikapwa riiti hik geenyek kwodii wo mukuchikiita. ¹⁴Kwota eeji hik boy boboyen ana wohenyey anapa otiichikiita.

JISAS RII WORU HOLI SPIRITEN HEECHINAK YAKEN EENA WOR

¹⁵“Kwota ana rukusiitaney, iipa kwo eeji lon sumowubatakiita. ¹⁶Anapa eeji Apoko riina wohenyak, riipa kwona anadii kiyatay tawa boboy pochin kwona habakiita. Hanak, riipa kwotaka eechaba eechaba takiita. Dii eeta omutiik Spirit. ¹⁷Diita nosapek tawa ma mima ye kiki siichi yakasakech. Ye riina hekasakech, hikikasakech. Wowak, kwo riina hecho. Rii kwotaka tawa. Kwoti inyaka woka tawa.

¹⁸“Anapa saka kwona heechikiitawak. Anapa kwotak yakiita. ¹⁹Ameda siinak, diita nosapek tawa ma mima yepa saka an kawka hekiitawak. Wowey, kwopa ana hekiita. Ada eechaba eechaba tawaga kwopa eechaba takiita. ²⁰Eeta kommas nedii ad eeji Apoko riitaka eecha tawey, kwo hekiita. Kwo eecha hekiita kwo adaka tawak, ada kwotaka eecha tawa. ²¹Ma riieeji lon yeechi sumowutaney, eeta ma rii ana rukusi-ito. Rukusiitawey, iipa eeji Apoko ri-ipa riina rukusiibatakiita. Wowak, anapa eechaba riina rukusiibatakiita. Wowak,

ada geenyek ya sayanak, riipa an hehar hekiita.”

²²Anadii Judas (Iskeriot, yaho) rii Jisas riina woher: “Harapa Ma, boyewak mii notaban geenyek mukuchichawak, diita nosapek tawa ma mima yensakapa mukuchibakiitawak?” ²³Jisas rii awasen eecha wor: “Ma rii ana rukusiitaney, riipa eeji majin sumowutakiita. Wonyak, eeji Apoko riipa eeta ma riina rukusitakiita. Wonyak, sipa riitaka yanak, eechaba eechaba riitaka takiita. ²⁴Eeta ma rii ana rukusiinan biish tawey, riita eeji majin sumowukasakech. Diita majin kwota meeji tari, ii eeji majikasakech. Ana heechirek yar Apoko riiti maji.

²⁵“Ada kwotaka eecha tarek, diita boboyen ada kwona sawotar. ²⁶Eeta kiyatay tawa nareboyen, eeta Holi Spiriten, eeji hik eeta Apoko riipa heechinak yakiita. Eeta Holi Spirit riipa yanak, riipa kwona eyey boboyen pokiiitanak, ada kwona mashi sawor eyey majin riipa yaya kwoti masekiibak heechikiita.

²⁷“Ada heechi ik otiinak, eshar kwoya ta boboyen kwotana heechi ikiita. Eeji eshar kwoyaba ta boboyen kwona heechi ikiita. Diita nosapek tawa ma mima yecha eshar kwoya tawa boboyen kwona hatawaga an eecha hakasakech. Opoche kwi inyaka negarabochi akiitanakech. ²⁸Ada kwona heechi ichi awasen kawka kwotak yakiita ii kwo meejiir. Kwota ana rukusiiteyega, ada eeji Apoko iken otiitawey, kwo waga eena meejiichi kwoya hikitu. Apoko rii eeta harapa. An dagiir poyetu. ²⁹Dii saka yatawak, ada kwona wocho. Ii yanak, napa kwo eena hiki siitiichi.

³⁰“Anapa kwotaka nokwapa maji kawka bakasakech. Diita nosapen aka tabo yichawa ma rii yato. Riiti hapaga tawa boboy sii ya ana siitii kowukasakech. ³¹Wowak, diita nosapek tawa ma ye sa hiki ada

Apokon rukusiito. Eena Apoko riita ana batawa eyey majin ada eena otiito. Na sokwanak, hawa ik.”

**JISAS RII EECHA WOCHO:
“ADAKA NA EECHA CHISHI TA”**

15 “Ada eeta me nawaba. Eeji Apoko rii nowo yo otii tawa ma. ²Eeji me tapa omu wanan siiney, ii Apoko rii tiimii raboto. Eyey, me tapa omu watawey, Apoko rii eena hechi tiimii poy tawak rii hehar tawak, omu hehar wato. ³Ada kwona sawotar maji sii eeta kwona tiimii poy hamar. ⁴Kwota na adabaka eecha ta. Tanak, kwotaka eecha takiita. Me tapa nawabak tanan siiney, iipa boyega siik watakiita? Eechaba tawa kwota adaka tanan siiney, kwo omu wakasakech.

⁵“Ada eeta me nawaba kwo eeta me tapa. Eeta ma ye adaka tanak, an yechaka taney, yepa harapa siiken watakiita. Kwota ana heechi ineyey, kwopa omu wakasakech. ⁶Ma por rii adaka tanan siiney, riin me tapaga tiimiichi rabonak, riipa reekiisiikiita. Wonyak, eeta me tapa yen ye i yopo yichi hik tukutu.

⁷“Kwota adaka eecha taney, eeji maji sii kwotaka eecha taney, kwo yaken hikina eyey boboyen wohenyey, iipa kwo yakiita. ⁸Wowak, kwo siik harapa watanak, kwo eeji disaipel sinak, eeta nobok eeji Apoko ri hi ee-tapa harapa siikiita. ⁹Apoko rii ana rukusii tawaga, ada kwona eechaba rukusiito. Eena na ada rukusii tawa boboyek na ta. ¹⁰Kwota eeji lon hehar sumowu taney, ii kwopa eeji rukusii tawa boboyek eeka siikiita. Ada eeji Apoko riiti majin sumowu tari, ada riiti rukusii tawa boboyek eeka tawaga, kwopa eeji rukusii tawaboboyek eechaba siikiita. ¹¹Diita majin ada kwona ba hamar. Eena ada kwoya hiki tawa boboysa kwoti sugu wopuk ta. Tanak,

kwoti sugu wopuk takiikiisiichi tanak, na kwoya hiki ta.

¹²“Dii eeta eeji lo eecha tawa: Ada kwona rukiisii tawaga kwo na eechaba kwoti yaka kumwoyenrukusiiba ta. ¹³Ma por rii riiti nareboyen kiyatayeken maban mayama heechiney, akar rukusii tawa boboy sii diina dagiir poyechi kepi siikasakech. ¹⁴Kwota eeji majin eecha sumowu taney, kwo eeta eeji apoma tawa.

¹⁵“Yo oti wakasa ma ye yechi harapa ma riita oti tawa boboyen hekasakech. Eena ada kwona yo oti wakasa ma habakasakech. Yaho. Eyey majin ada eeji Apoko riitak yarin, ada kwona sawo hamar. Eena ada kwona nareboy wocho.

¹⁶“Kwota ana hisiikasakech. Yaho. Ada kwona hisiir. Kwota inyak harapa siiken waken eena hisiir. Eecha otiiri, siik eechaba eechaba takiita. Eecha otiiri, kwota eeji hik Apoko riina yaken otiina boboyen wohenyey, ii riipa hakiita. ¹⁷Dii eeta eeji lo maji: anadii man na rukusii ta.

NOSAPEK TAWA MA YEPA DISAIPEL YENYA OW ANA PIKIITA

¹⁸“Diita nosapek tawa ma yecha kwona yuyataney, kwo na hiki mapo ye ana yuyeechi ow ana pir. ¹⁹Kwota diita nosapek tawa ma taney, diita nosapek tawa ma yepa kwona rukusiitakiita. Wowak, kwo diita nosapek tarin, ada kwona hisiirek, kwo diita nosapek yechikasakech. Eena diita nosapek tawa ma ye yuyato. ²⁰Ada kwona bar majin opoche abosuchitanakech. Na hiki ta, yo oti wakasa ma ye yechi harapa man dagiir poyekasakech. Yecha ana kikir poyeri, yepa kwona eechaba kikir poyekiita. Ye eeji majin sumowuyega, ii ye waga kwoti majin sumowubawa. ²¹Wowey, ye ana heechirek yar Apoko riina hekasakech. Eena kwo eeji yo oti ma taweyn yepa kapasek otiikiita.

²²“Ada ya yenya maji banan siiyega, ye waga kapasek boboy takasakech. Wowey, apa ye kapasek boboy veenyi nobokasakech. ²³Nokwapa nokwapa yon anadii ma ye eeji Apoko riina yuyabato. ²⁴Nokwapa nokwapa yon anadii ma ye eena otiikasakech. Ada ya yechi nediik eeka oti mukuchir. Ada eeta yon yechi nediik ya otiinan siiyega ye waga kapasek boboykasakech. Wowey, apa ye he hamarek, eena ye ana eeji Apoko riitaka sinya yuyato. ²⁵Wowak, yechi lo maji sii eecha wocho: ‘Yecha ana biish sobo yuyato.’

²⁶“Komas kwona kiyatayek tawa ma, Spirit siiken, rii Apoko riitaka taweyn, ada i heechinak, rii ya ana maji kwona batakiita. ²⁷Kwo na eechaba sawoba ta. Mashi kwo adaka tarek, ada tasiir yo sii i i diita apa nedii. Eena na sawo ye i ta.

16“Kwota ana hiki siitiichichawa boboyen abosuchinakech eena ada kwona diita majin wocho. ²Komas ye kwona otu akak oti poyechinyak geenyik ya sayakiita. Komas nedii yanak, kwona pi sowakwo hamakiita. Wonyak, eecha hiki takiita ye God ri yon kiyatay tawa ma. ³Wowey, ye Apoko riina saka hechawak, ana saka heb akiitawak eena eecha otiikiita. ⁴Wowey, ada kwona diita boboyen ba hamar. Komas diita boboy sokwanak, kwo napa ada mashi sawo tarin hiki ta.”

HOLI SPIRIT RIITI YO

⁵“Mashi ada kwotaka eecha tarek, ada eena kwona sawokasakech. ⁶Wowak, apa ada ana heechirek yar Apoko riitak ichu. Wowak, kwoti nediik tawa ma por rii ada i eemen ana wohekasakech. ⁷Yaho. Ada diita majin kwona batawey, kwi bii kapo nomoyato. Ada kwona maji siikenen wocho. Ada heechi inyey, eeta boboy sii kwona kiyatay boboy. Ada inyan siiney kwona kiyatay boboy rii yakasakech. Wowak, ada heechi in-

yey, anapa riina wochinak, ya kwona kiyatayi takiita. ⁸Komas riita ya oti-ichinyak, diita nosapek tawa ma yepa kapasek boboy siiti mun hekiita. Yepa nagwa nagwa kepi oti tawa boboy siiti mun hebakiita. Yepa anasa tawa boboy siiti mun hebakiita. ⁹Yecha ana hiki siiti-ichinyan biish tawey, ii eeta ye kapasek boboyeka eecha tawa. ¹⁰Ada eeta Apoko riitak awasen inyak, kwo kawka ana saka hekiitawak, ii yepa nagwa nagwa oti tawa boboy siiti mun hekiita. ¹¹Diita nosapek aka tabo yichawa ma riin anaseechi oti poyerek, eena yepa anasatawa boboyen hekiita.

¹²“Ada nokwapa nokwapa majin kwona wok, wonyey, kwopa kapo saka hehar eyey meeji hamakiitawak. ¹³Komas omutiik tawa Spirit riipa ya kwona siiken tawa boboyen mukuchitakiita. Yanak, riipa saka riiti inyakak saniga otiitakiitawak. Yahoo. Riita meeji majin iiban sawotakiita. Riipa kwona komas yak tawa boboyen eena sawotakiita. ¹⁴Riipa eeji majiba yeechi kwona sawotakiita. Eecha otiitanak, riipa eeka eeji hin yesokwatakiita. ¹⁵Eyey Apoko riiti boboy eeta eejiyiba. Eena ada eecha wocho eeta Spirit rii eeji maji yeechi kwona sawotakiita.

**KWO MAPO NOMUYATAWA
BOBOYEN ABOSUCHI
KWOYA HIKITAKIITA**

¹⁶“Ameda nedii siinak, kwopa an sak kawka hekiitawak. Komas ameda nedii siichi kwopa ana kawka hekiita.” ¹⁷Riiti disaipel kaw ye eecha batar: “Ii boy maji mun rii nona wocho? Rii eecha wochi, ‘Ameda nedii siinak, kwopa an saka kawka hekiitawak. Komas nedii siichi kwopa ana kawka hekiita! Rii kawka eecha wocho, ‘An Apoko riitak iku!” ¹⁸Ye eecha woher, “Diita ameda nediiin

riita wowey, rii boyen wowa? No riita bawa maji mun meejikasakech!”

¹⁹Jisas rii hikir yecha woheken otiir majin. Eena rii yenya eecha wor: “Kwoboy ada kwona bar maji mun eena wopoy paka hecho? Ada kowna wowa: ‘Ameda nedii siinak, kwopa an hekasakech. Komas ameda siinak, kwopa na kawka hekiita.’ ²⁰Ada kwona maji siikenen wocho: Kwopa keya keyaniga inyakapwa hkitakiita. Wonyak, diita nosapek tawa ma mima yepa kwoya hiki ye itanak, kwoti bii apa nomuyatakiita. Wonyak, bii nomuyatawa boboy siipa dareboyenak, kwopa kwoyawoy hikitakiita. ²¹Mima yikapwan yimowuk otiwa nedii sii yawak, sii inyakapwa hikitu. Sii hecho kapa meeji tawa nedii sii yato. Eena inyakapwa hikitu. Wowak, yikapwan yimowu hamanak, sii kapa meejiitar boboyen abosuchitakiita. Yikapwa yimowu hamarek diita nosapek tawak eena sii abosuchi kwoya hikitu. ²²Kwo eechaba tawa. Apa kwi bii nomuyato. Wowak, anapa way kwon kawka henyak kwopa kwoya woy hikitakiita. Kwoti kwoya hiki tawa boboyen nasowoyekasakech.

²³“Eeta nedii yanak, kwopa ana boy boboyen wohekasakech. Ada kwona maji siikenen bato: Kwo Apoko riita kwona boboyen haken wohenyey, riipa eeji hik kwona hakiita. ²⁴Mashi kwo eeji hik boboyen yaken wohekasakech. Apa na wo hecha. Wonyak, kwopa yatakiita. Eena kwi sugu wopu kwoya woy hikitu.”

**JISAS RII DIITA NOSAPEK OTII TAWA
ABON RII DAGIIR POY HAMAR**

²⁵“Ada kwona diita boboy wochari, ada shi tawa majik wochar. Ada komas kwona shiyi tawa majik bakasakech. Eeta nediiik ada kwona geenyik Apoko riina kwodii wo mukuchikiita. ²⁶⁻²⁷Eeta nediiik kwopa eeji hik God riina maji

batakiita. Ada eecha bakasakech ‘Ada Apoko riina kwona kiyatayeken wohekasakech.’ Yaho. Apoko riita kwona rukusiito. Kwo ana rukusiitawey, kwo ana God riita heechirek, yarek eena hiki siitiichichawak, eena God riita kwona rukusiito. ²⁸ Mashi ada Apokoka taren heechi diita nosapek yar. Apa ada diita nosapen heechi Apokok ichu.”

²⁹ Worek, riiti disaipel ye meejichi eecha wor: “Apa mii geenyik kwodii wocho. Mii shiyi majik bakasakech. ³⁰ Apa no hecho namey ma miina awasen wohekasakech. Mii eyey boboyen hecho. Eena nota miina hiki siitiichichu. Mii God riitaka eecha taren yar.”

³¹ Jisas rii awasen eecha wor: “Apa kwo boy hiki siitiichichu? ³² Eeta nedii yato. Ayo, eeta apa yawa. Yepa kwona kikirichinyak, kwopa heechi kwoti akamak saniga saniga i ye yanak, adaba saniga diika takiita. Wowak, ada saniga takasakech. Apoko rii adaka eecha tawa. ³³ Ada hikitu kwoti inyaka sa adaka tanak kwo na kwoya hiki ta. Eena ada diita majin kwona wocho. Kwo diita nosapek tawey, nomuyato. Wowak, kwoti inyaka sa hapaga siichi ta. Ada diita nosapek tawa boboyen dagiir poy hamar.”

**JISAS RII DISAIPEL YENYA
KIYATAYEKEN EENA GOD
RIINA MAJI BATAR**

17 Jisas rii diita majin ba hamarek, rii neren now hechi eecha wor: “Apoko, diita nedii sii yawa. Mii napa miiti Yikapwa riiti hinna yesokwa ta. ² Wonyak, Yikapwa riipa miiti hin yesokwaba takiita. Miita Jisas Kraist riina eyey man siitii kowu hapaga boboyen hakiita. ³ Eechaba eechaba tak tawa boboy diitata: ma ye sa he mii, omutiik tawa God, Jisas Kraist, miita heechirek yar Yikapwa, riina sa heba ta.

⁴ “Ada miiti hadabas boboyen yaya nosapek tawa man mukuchir. Ada miita

ana har yo otii hamar. ⁵ Apoko! Apa miitaka tawa hadabas boboyen na ana ha. Mashi adaka eecha tar boboyen nosap sokwanan biish tar nedii tar boboyen eena na ana ha.

⁶ “Diita nosapek tawa ma kawen miita ana hari, yena ada miina mukuchi hamar. Yecha miiti tawa. Tawak, yena miita ana har. Yecha miiti majin mayishichi sumowutar. ⁷ Apa yecha hecho eyey miita ana har boboyen, miita ana har. ⁸ Miita ana har majin ada yena har. Worek, yecha yar. Yecha hecho ada miitaka taren heechi yar. Yecha hiki siitiichichu miita ana heechirek, an yar.

⁹ “Miita yena kiyatayeken ada miina maji bato. Ada diita nosapek tawa ma yena maji bachikasakech. Yaho. Miita ana har ma yechaban ada bachichu. Eeta miitiyiba eena ada bachichu. ¹⁰ Eeji boboy eyey eeta miitiyiba. Miiti eyey boboy eeta eejiyiba. Wowak ye eeji hin yesokwato.

¹¹ “Ada heechi kawka miitak yak otiito. Ada diita nosapek takasakech. Yechaba diika takiita. Holi Apoko yena na hehar siitii kowu ta. Yepa miiti hik eeka sapa ta. Miita ana har hibak sapa ta. Wonyak, ye sapa podatebakta. Shicha podatebak tawaga, sapa eecha ta. ¹² Ada yechada tar nedii an yena hehar ta. Ye miiti hik tarek, ye kepi tar. Eeta hi miita ana har hi. Ada yena hehar otiiterek, por kapasek siikasakech. Ma podar riitaba wurubu yarebo tawa. Mashi keyir maji sii eecha wor riipa wurubu yarebokiita. Mashi heyir maji sii sokwa siiken taken eena rii eecha tar. ¹³ Apa ada miitak yato. Yechi sugu wopu sa takiikiisiinak kwoya woy hiki ta eena diita nosapek kwona wocho.

¹⁴ “Ada miiti maji yena ha hamar. Ada diita nosap ma yechikasakech. Yecha eechab diita nosap yechikasakech. Eena diita nosap ma ye yena yuyato. ¹⁵ Miita

yenya diita nosap tawan yeechi ye iken ada eena miina wohekasakech. Yahoo. Ada miina wohechawey, miita yenya hehar tanak, Gaba rii yenya yeechi wadey siikasakech. ¹⁶Ada diita nosapeksasakech. Ye eechaba diita nosapekasakech. ¹⁷Miiti maji eeta maji siiken. Miita eeta majik na yenya otiichinyak, ye sa holi ma kepiga sii. ¹⁸Miita ana heechirek, diita nosapek yarega ada yenya eechaba heechirek, diita nosapek ir. ¹⁹Yecha kepi siiken eena eji maban miina hato. Ada gegiyato yecha sokwaniga miiti ma siiken eena ada miina hato.

²⁰“Ada miina maji batawey, yechabansaniga bachikasakech. Yahoo. Batawey, eeta ma yecha yechi majin meejichi ana hiki siitiichikeneena bato. ²¹Yecha podarebak hiki takeneena ada miina wohecho. Apoko, miita adaka tawak, ada miitaka tawaga yecha eeche takeneena ada wohecho. ²²Eeta hadabas boboyen miita ana hari, ada yenya ha hamar. Miita sicha podebak tawaga yecha sa eechaba podatebak ta. ²³Miita adaka tawak, ada yechaka tawak, yepa sokwa podatebak siikiita. Eecha otiitaney, diita nosap tawa ma yepa eeche hikiita miita ana heechirek yar. Yecha keena eeche hikikiita miita ana rukusiitawaga, miita yenya eechaba rukusiibato.

²⁴“Apoko, ada hikitu miita ana har ma yecha ada tawa eemebak taken an hikitu. Eecha tanak, miita ana har boboyen, hadabas boboyen, ye sapa heba ta. Diita nosap saka oti tar nediik miita ana rukusiitar boboyen har. ²⁵Yo omutiikeban oti tawa Apoko, diita nosapek tawa ma ye miina saka hechawak. Wowak, ada miina hecho. Diita nosapek tawa ma ye miina saka hechawak. Wowak, ada miina hecho. Diita ma ye eeche hecho miita ana heechirek, an diika yar. ²⁶Ada miiti hin yenya geenyik kwodii

wo mukuchirek, ada kawka eechaba otiikiita. Miita ana rukusii tawa boboyen yechaka eeche siiken, ada yechaka eeche taken, eena ada eeche otiito.”

OW ANA PICHAWA MA YE JISAS RIINA YAR

18 Jisas rii God riina maji bar hamarek, worek, rii riiti disaipel yechaka i Kidron pa reekiichi akar yepak ir. Ye hapaka tar eem sii eeke tarek, eena Jisas rii riiti disaipel yechaka eeche i yarar. ²Judas, Jisas riina anadii ma tapak how haken otiitar ma, rii eeta eemen hebatar. Eechaba eechaba nedii Jisas rii riiti disaipel yechaka eeche eemek yaya yichar. Eena hebatar. ³Eena, Judas rii, gavman yechi ow ana pichawa ma yechaka eeche eemek ir. Perisi ye opelen otiitar ma ye yechi ow ana pichawa ma yenya heechirek iri, Judas riitaka eeche ibar. Yecha iri, habata ow ana pichawa boboyeka eeche neekii neekii ir. ⁴Worek, Jisas rii her eyey boboy riitak yak otiiri, worek, rii sokwa i bana bana siitiichi yenya woher: “Kwo naman yeshato?” ⁵Worek, ye awasen eeche wor: “No Nasaret Jisas ya yeshato.” Worek, rii awasen yenya eeche wor: “Ada diitata.” Judas, Jisas riina mukuchir ma, rii yechaka eeche siitiibatar.

⁶Jisas rii eeche worek, “Ada diitata,” ye meejichi sen sen iri, nosapek sakar. ⁷Worek, Jisas rii yenya kawka woher, “Kwo naman yeshato?” Worek, ye eeche wor: “Nasaret Jisas.”

⁸Worek, Jisas rii awasen eeche wor: “Ada kwona wo hamawa, ada diitat. Kwo ana yeshataney, diita ma yenya na heechinak, sapa i.” ⁹Kapo boyewak diita majin rii wor? Mashi rii God riina eeche wor: “Diita miita ana har ma yen ada por heechinak sakakasakech.” Diita maji siita siiken wey sokwaken eena rii eeche wor. ¹⁰Worek, Saimon Pita eekika

eecha tari, rii eekin heyi huguruk yeechi rii opelen otiitar harapa ma riiti yo otiitar sakasa ma poren riiti mabiya mama yepan tiimii rabor. Eeta wakasa ma riiti hi, Malkas. ¹¹ Worek, Jisas rii Pita riina wor: “Miiti eekin na saragak awasen heyi heechi. Ii boy ana Apoko riita har kapa meeji tawa heebiyen anapa saka boy uku akiitawak?”

**YE JISAS RIINA YEECHI
ANAS RIITAK YE IR**

¹² Worek, gavman ow ana pichawa ma yechaka, yechi harapa ma riitak, Ju ma yechi ow ana pichawa ma yechaka ye Jisas riina yeechi pokok jir. ¹³ Jirek, ye Anas riitak ye ir. Anas riiti mima siiti apoko eeta Kaiapas. Kaiapas rii eeta sukwiya harapa opelen oti hechar ma. ¹⁴ Kaiapas rii mashi Ju ma yenya eeche wor: “Sabor ma podareba hanak, eyey ma miman kiyatayechi hacho.”

**PITA RII EECHA WOR: “AN
JISAS RIINA HEKASAKECH”**

¹⁵ Saimon Pita rii akar disaipel por ritaka piir Jisas riina sumowutar. Opelenotiitar harapa ma rii eeta akar disaipel poren hechar. Eena rii opelen otiitar ma riiti inyik iyarebar. ¹⁶ Wowak, Pita rii sabak nuburejaka bana bana siitiitar. Akar disaipel riin oplen otiitar harapa ma rii hechari rii nuberejan siitii kowutar mima siina worek, rii Pita riin i yayarer. ¹⁷ Nuberejan siitii kowutar mima sii Pita riina woher: “Mii kapo diita ma riiti disaipelebar.”

Worek, Pita rii awasen eeche wor: “Yaho. Adakasakech.” ¹⁸ Yo otiitar ma ye siitii kowutar ma yechaka hin tukuchi maba neekiir yarek eena he waretar. Worek, Pita rii i yechaka eeche siitiichi hi warebar.

**OPELEN OTIITAR HARAPA MA
RII JISAS RIINA WOHER**

¹⁹ Eeta opelen otiitar harapa ma rii Jisas riina woher riita pokiitar majin disaipel yechi majin eena woher. ²⁰ Worek, Jisas rii awasen eeche wor: “Ada majin eyey ma mima yechimisomak geenyek kwodii wochar. Eechaba eechaba nedii ad lotu akak sawotar. Ju ma yecha ya yopo wuchi yichar eemek eeka an sawotar. An boy majin veenyi eemek pochi bakasakech. ²¹ Boyewak mii ana wochecho? Na eeta majin mmejitar ma yenya wohe. Ada batar maji ye mjejitar.”

²² Rii eeche wocharek, kubu neeki ma por rii bana siitiitari rii Jisas riina pichi eeche wor: “Mii boyewak harapa ma riina eeche wocho?”

²³ Worek, Jisas rii awasen eeche wor: “Ada kapasek majin bataney, ii na eeta kapasek maji siin geenyek kwodii wo. Ada maji kepin bataney, boyewak mii ana piwa?”

²⁴ Worek, Jisas riin jir poko eechabatarek, Anas rii riin heechirek, Kaiapas ritak ir.

**PITA RII KAWKA WOR: ADA
JISAS RIINA HEKASAKECH**

²⁵ Worek, Saimon Pita rii siitii hi watarek, ye riina eeche wor: “Mii kapo riiti disaipeleba?” Rii veenyechi eeche wor: “Yaho. Adakasakech.”

²⁶ Worek, opelen otiitar harapa ma riiti yo otiitar wakasa ma por, Pita riita mabiyen tiimiir ma riiti magapa, rii eeche wor: “Ada miina kapo yichar eemek hebar?” ²⁷ Worek, Pita rii awasen eeche wor: “Yaho.” Worek, apochoko aya wor.

**YE JISAS RIINA YEECHI
PAILAT RIITAK YE IR**

²⁸Worek, ye Jisas riina yeechi Kaiapas riina heechi harapa gavman ma riiti akak ye ir. Eeta niyega hubuk. Yecha eeta harapa gavman ma riiti akan iyarekasakech. Ye eecha hikir, “Nota otiiniga kehanak, nopa kapo Pasova nokusha akasakech. Eena ye iyarekasakech. ²⁹Worek, eena ye geenyek tarek, Pailat rii ya saya yenya woher: “Kwo diita ma riin boyewak anasaken otiito?” ³⁰Worek, ye awasen eecha wor: “Diita ma riita kapasek boboyen otiinan biish teyega, no waga saka miitak yayawak.”

³¹Worek, Pailat rii yenya eecha wor: “Na keena kwota oti tawa aboga eecha otiiniga anasa.”

Worek, eeta Ju ma ye riina eecha wor: “Nota man por pi sowakwo nobokasakech.” ³²Mashi nedii Jisas rii ha majin wori eeta maji sii eeta sokwa siiken majik siir.

³³Eena Pailat rii heechi gavman harapa ma riiti akak tawka iyarer. Worek, rii Jisas riina uwa yayeichi woher: “Mii boy kapo Juda yechi aka tabo yima.”

³⁴Jisas rii awasen eecha wor: “Kapo miita saniga eeta majin hikichi ana wocho? Kapo akar mak miina ana eecha wor?”

³⁵Pailat riiawasen eecha wor: “Mii boy eecha hikitu an boy Ju ma? Miiti ma ye opelen otiitawa harapa ma yechaka kwo adak yayawa. Mii boyen otiir?” ³⁶Worek, Jisas rii awasen eecha wor: “Eeji yo oti wakasa ma ye waga ow ana piwa. Wowak, namey ma ana Juda yechi tapak how hakasakech. Wowey, eeji kigdom diita nosapek takasakech.”

³⁷Worek, eena Pailat rii eecha wor: “Wowak, mii aka tabo yima por? Jisas rii awasen eecha wor: “Miita keena eecha

wocho, an aka tabo yima. Eeji awi sii ana yimowurek ada diita nosapek yar. Boyewak an yar? Ada boboy podaten otiiken eena yar. Maji siikeneban sawotaken eena ada yar. Eyey ma kaw ye maji siikeneka eecha tawey, ye ana meejiito.” ³⁸Worek, Pailat rii awasen woher: “Maji siiken ii boy boboy?”

**PAILAT RII JISAS RIINA MEK JI
SIITIICHIKEN WOR**

Worek, rii eecha bachi rii kawka Juda yechaka iyarer. Iyarechi rii eecha wor: “Ada riiti kapasek boboyen pochi hekasakech. ³⁹Wowey, kwoti Pasova oti tawa abo ada ma poren pokon heemachichawak, ichu. Eena kwo kapo hikitu ada Juda yechi aka tabo yiman heemachik?”

Worek, ye eena uwar: “Rii biish! Mii napa Barabas riina heemachi!” Barabas rii man pi sowakwotawak mey boboyen hikyik yato. ⁴⁰(-)

19 Worek, eena Pailat rii Jisas riina kubuk pir. ²Ow ana pichar ma ye yamika tar pokon yeechi makwoga otiichi riiti masekiik ruwuchir. Ruwuchirek, siivatabi nayen ruwuchibar. ³Ye yari, wohegachi woshi ar: “Sen, mii Juda yechi aka tabo yima.” Worek, ye i riina pir.

⁴Worek, Pailat rii kawka geenyik i yarechi wor: “Na he. An riina yeechi Kwona geenyik ya sayato. Kwopa hekiita ada riiti kapasek boboyen kaw hekasakech.” ⁵Worek, Jisas rii geenyik ya sayar. Worek, yamika tar pokon makwoga otiichi ruwuchiri, sii masekiik tarek, eecha ya sayar. Siivatabi nayen ruwuchiri sii tabatar. Worek, Pailat rii yenya wor: “Na diita ma riina he!”

⁶Worek, opelen otiitar harapa ma ye, kubu neeki tar ma ye, riina hechi uwachi eecha wor: “Mek na ji siitiichi! Mek na ji siitiichi!”

Worek, Pailat rii eecha wor: “Kwota na keena yeechi yi i mek ji siitiichi. Ada riiti kapasek boboyen pochi hekasakech.”

⁷Worek, eeta Juda ye riina awasen eecha wor: “Nowi lopochi tawa. Eetalo sii eecha wocho: eeta ma rii sa ha. Riita eecha wor: “Ada God riiti Yikapwa.”

⁸Pailat rii eeta majin meejirek, rii harapa akiitar. ⁹Worek, rii gavman ma riiti akak kawka i yarer. I yarerek, rii Jisas riina eecha wor: “Mii si-itak taren yar?” Wori, Jisas rii awasen maji bakasakech. ¹⁰Worek, Pailat rii riina wor: “Mii boyewak ana kapo bakasakech? Anapa keena kiki siinak miina heemachinyak, anapa keena miina mek ji siitiichikiita.”

¹¹Jisas rii awasen eecha wor: “Howuk tawa God riita miina hapaga tawa boboyen hanan siiyega, mi hapaga boboy sii ana dagiir poyekasakech. Wowak, eena ma ye miiti tapak howu hari, yechi kapasek boboy eeta harapa mayak. Miiti kapasek boboyeka kiki siikasakech.”

¹²Pailat rii eena meejirek, rii eena riina heechinak i nobon yeshar. Wori, Juda ye uwar: “Miita diita ma riina heechinak, inyey, ii miipa Sisa riiti nare-boyekasakech. Rii eecha wochawey, ada eeta aka tabo yima, ii Sisa riina ow ana pichu!”

¹³Worek, Pailat rii diita majin meejirek, rii Jisas riina geenyik yeechi ya sayar. Worek, rii anasak tawa tiikiirek eeka yichir. Ye eecha habatar papaga tar eem. Hibru maji eecha wochar, Gabata. ¹⁴Diita nedii Pasova nokusha a nediiin sayaretar. Dii eeta kiya nokun atawa nedii. Pailat rii Juda yenya wor: “Na kwoti aka tabo yima riin he!”

¹⁵Worek, rii awasen eecha wor: “Na ye i. Mek ji siitii ji!”

Pailat rii yenya awasen eecha wor: “Kwo boy eecha hikitu, kwoti aka tabo yiman ad ye i mek ji siitiichik!” Worek,

opelen otiitar harapa ma ye eecha wor: “Noti akar aka tabo yima takasakech. Sisa riitaba eeta noti aka tabo yima podar!” ¹⁶Worek, eena Pailat rii Jisas riina mek ji siitiichiken yechi tapak how har.

YE JISAS RIINA MEK JI SIITIICHIR

¹⁷Worek, eena ye Jisas riina yeechi riina ji siitiichi men harek, rii kiyaniga akaman heechi eem pochik ye ir. Eeta eem siiti hi, Masekii Hapa. ¹⁸Eeta eem riina mek ji siitiichir eem. Akar ma upurus piiriin yepa yepa akar mek irek, Jisas riin nediiik jir.

¹⁹Worek, Pailat rii maji kawen keyichi eeta mebak heechir. Rii eecha keyir, “Nasaret Jisas, Juda Yechi Aka Tabo Yima.” ²⁰Eeta eem Jisas riina mek ji siitiichir eem harapa akama pochi eeka bana bana tar. Eena nokwapa Ju ma ye eeta keyir majin keniyitar. Pailat rii eeta majin Hibru majik keyirek, Rom majik keyirek, Grik majik keyir. ²¹Worek, eeta Juda opelen otiitar harapa ma ye Pailat riitak i maji eecha wor: “Opoche mii eecha keyitanakech, Ju Ma Yechi Aka Tabo Yima. Mii na eecha keyi, Diita Ma Rii Eecha Wor: Ada Ju Ma Yechi Aka Tabo Yima.”

²²Worek, Pailat rii awasen eecha wor: “Ada eecha keyiri, eeta an keyi abor.”

²³Eeta gavman ow ana pichar ma ye Jisas riina mek ji siitiichi hamarek, ye riiti siivatabin yeechi diipiira kapiira yopo yichi ow ana pichar ma ye homachi ye i yayar. Worek, ri saket yabar. Diita saket-siin kapa nobokasakech. Podareba tar. ²⁴Eena gavman ow ana pichawa ma ye eecha wor: “No diigiikasakech. Sa eecha tanak, nota satu anemesheroke tanak, eeka sapa ma porek ya.” Yecha otiirek, mashi keyir maji sii eeta sokwa siiken siir. Keyir maji sii eecha wor:

“Ye eeji siivatabin yeechi yaya homachirek,

Eeji saket satu anamesh rokochi ma porek yar.”

Ow ana pichawa ma ye eeche otiir.

²⁵ Jisas riina jir mek riiti awi siitaka siiti kumwoy siitak, Klopas riiti mima, Maria, siitaka, Magdala Maria, siitaka ye eeche eeka siitiitar. ²⁶ Jisasrii riiti awi siina herek, riiti disaipel por rii riina rukusiitar ma riina hebar. Worek, eena rii eeche wor: “Diita ma rii eeta niji yikapwa.” ²⁷ Worek, rii eeta disaipel riina eeche wor: “Diita mima sii eeta miiti awi.” Worek, eeta nedii disaipel rii Maria siina yeechi riiti akak ye irek, hehar otii hechatar.

JISAS RIITA HAR

²⁸ Eeche otii hamarek, Jisas rii her riiti yo eeta hamar. Keyir maji eeche wor, “Ada biiriwaga reekiisowak, ukun aken.” Rii eeche worek, eeta maji sii ya geenyik sokwar. ²⁹ Heebiya pochi eeka tari ye viniga ukun sheke atawa boboy eeta heebiya wok heechir. Worek, kubuk jichi Jisas riiti kujak heechirek, rii ar. ³⁰ Jisas rii ukun eechi eeche wor: “Eeta hamawa!” Worek, rii masekii eeta saka jeyirek, eeta kuriidiichir.

JISAS RIITI BAYAGEYN YABUK PIR

³¹ Eeta nedii Pasova sayaretar nedii. Eeta akama siitar nedii sii harapa nedii, eena eeta nediiik Juda ye maba mek tanak, yuyar. Worek, ye Pailat riina wor: “No yechi yatiin reekiinak, maban yeechi ye ik. ³² Worek, gavman ow ana pi ma ye i ma upurus Jisas riitaka eeche jiri, piiriiti yatiin reekiir. ³³ Worek, ye ya Jisas riina heri, rii ha siiken harek, eena saka rii yatiin reekiirek. ³⁴ Worek, ow ana pichar ma por rii Jisas riiti bayegeyn yabuk pirek, pika ukuka eeche gwotii sakar. ³⁵ Ma por ii eena heri, rii geenyik kwodii wor. Eeta kwodii wor maji sii eeta maji siiken. Eena kwota na hiki siitiichicha. ³⁶ Mashi keyir maji eeche wor:

“Ye ri yatiin reekiikasakech.” Eeche oti-iri, eeta maji sii eeta ya geenyik sokwar. ³⁷ Akar mashi keyir maji sii eeche wocho: “Ma mima ye eeta pir ma riina hekiita.”

YE JISAS RIITI MABAN YEECHI YE I PAPA SUPUK SEECHIR

³⁸ Ii hamarek, Arimatia Josep rii ya Pailat riina wor: Jisas riiti maban yeechi ye i chicken. Josep rii Jisas riiti disaipel por tar. Echa tari, rii Juda yenya aki-irek, eena riiti hiki siitiichichar boboyen rii veenyir. Pailat rii bar majin meejichi eeche wor: “Na yeechi ye i chi.” Worek, Josep rii maban yeechi ye ir. ³⁹ Nikodimas, rii mashi Jisas riina niyik ya heri, rii Josep riitaka piir eeche ir. Josep rii kwowa ya tawa boboyeka eeche yayar. Eeta pi yechi hi, miir, alos. Eeta boboy si nomu 100 paun. ⁴⁰ Piir Jisas riiti maban yeechi siivatabik jichi Juda yecha otii tawa aboga eeche otiir. Kwowa ya tawa ukuk neekichi ye ir. ⁴¹ Jisas riina mek ji siitiichir eemek nowo pochi eeka tar. Eeta nowok tiiriimo akar eeka tar. Papa supu tiiriimo eeka tar. Mashi ma por eeta tiiriimok chikasakech. ⁴² Eeta yadii nedii Juda yecha Pasova sayaretar nedii. Eeta tiiriimo supu eeka bana bana tarek, eena piir ye i eeka chir.

JISAS RII SANTIYEECHI AWASEN YESOKWAR

20 Sand yadii uhadiirek, niyi kaw tarek, Magdalla Maria tiiriimo supun heken ir. Irek, sii her dasiipii paretar papa tagwa seechi tar. ² Worek, sii heechi amaba i Saimon Pita riina akar disaipel, Jisas riita rukusiitari, yechaka eeche wor: “Yecha eeta Harapa riina tiiriimo supuk tarin, yeechi ye iwey, kapo siitak heechuwa?”

³ Worek, eena Pita riita akar disaipel poreka piiriita heechi tiiriimo supuk ir. ⁴ Piiriita amaba iri, akar disaipel por rii

Pita riin dagaar poyechi mapo amaba i her. ⁵Rii gamuchi mey heri, siivatabibak yicharek, her. Wowey, rii iyarekasakech. ⁶Worek, Saimon Pita riita komas yari, rii ya nagwa nagwa tiiriimo supuk i yarer. I yearechi herei, siivatabi kawebak yichar. ⁷Heri, siiviitabi pochi Jisas riiti maseken jiri, siin hebar. Eeta siivatabi siin saniga saniga har yichi ye ikasakech. Podatebak yopo wuchi yichitar. ⁸Worek, akar disaipel por mapo yari, rii i yarebar. I yarebari, rii eena herek, rii hiki siitiichir. ⁹Eeta nedii piir saka hikiterek God riiti mashi keyir maji eecha wor: Jisas riita hanak, saniyeechi kawka yesokwakiita. ¹⁰Worek, eeta disaipel piir heechi piiriiti akak ir.

MAGDALA MARIA SII JISAS RIINA HER

¹¹Maria sii tiiriimo supuk bana bana siitii keyiterek, sii gamuchi won mey her. ¹²Sii heri, ejel upurus piir siivatabi apaman ruwuchi yicharek sii her. Piir Jisas riiti maban seechir eemek por masekiik yicharek, por yatii hugushak yichar. ¹³Piiriita hechi Maria siina eecha wor: “Na boyewak keyato?”

Worek, sii awasen piiriina eecha wor: “Ye eiji Harapa riina yeechi kapo siitak ye i heechuwa?” ¹⁴Sii eecha wochi diiriiboyeri, sii Jisas riin her, siitatarek. Wori, Maria sii Jisas riin hekasakech.

¹⁵Worek, Jisas rii siin maji wor: “Mama, ni boyewak keyato? Ni naman yeshato?”

Maria sii eecha hikir dii nowon siitii kowu tawa ma. Hikichi eecha wor: “Sen, miita yeechi ye siitak seechi taney, napa ana wonyak, an yeechi kiya ik.”

¹⁶Jisas rii Maria siina eecha wor: “Maria.”

Worek, Maria sii diiriiboyerek, Hibru majik wor: “Rabonai.” Diita maji eecha wocho: “Tisa.”

¹⁷Jisas rii siina eecha wor: “Opoche ana neeki heechanakech. An saka howuk i yowu tawak. Ada saka eiji Apoko riin ichawak. Wowak, nija napa i eiji yaka kumwoy yenza sawo: ‘Ada i yowunak, eiji Apoko riita, kwoti Apoko riitak riina hekiita. Eeji God kwoti God riina i hekiita.’”

¹⁸Worek, Magdaa Maria sii ir. Irek, sii disaipel yenza eecha wor: “Ada Harapa riina her.” Sii Jisas riita bar majin sii yenza sawor.

DISAIPEL YE JISAS RIINA HER

¹⁹Disaipel ye Juda yenza akiiterek, yecha tar aka nuburejan dasiipiichi yichar. Eeta Sande nedii ya ye i tar nedii Jisas rii ya yechi nedii siitiir. Siitiichi yen eecha wor: “Kwoti sugu wopu sa hehar ta.” ²⁰Eecha wochi rii riiti bayegeyn mukuchirek, tapan mukuchir. Eeta disaipel ye eeta Harapa riina herek, yecha kwoya woy hikitar. ²¹Jisas rii yenza kawka wor: “Kwoti sugu wopu sa kepiba ta. Apoko riita ana heechirek yar. Eechaba ada kwona heechinak ikiita.” ²²Eecha wochi rii yenza piineechi kawka wor: “Kwo eeta Holi Spiriten yawa. ²³Kwo anadii ma yechi kapasek boboyen kwoyawa yeechiney, kwi kapasek boboy eeta biish woy sowa. Kwota anadii ma yechi kapasek boboyen egesiichi heechi taney, yi kapasek boboy siipa yechaka eechaba takiita.”

TOMAS RII JISAS RIINA HER

²⁴Eeta nedii Jisas rii yari, disaipel ye 12 por yechaka takasakech. Riiti hi Tomas. Ri akar hi pochi Didimas. ²⁵Worek, akar disaipel ye riina wor: “No Harapa riina her!”

Worek, Tomas rii yenza eecha wor: “Ada riiti tapan pir wowi supun eena henyan siiney, eiji tapa riina wowi pir nobon neeki henyan siiney, eiji tapa ri-

iti bayegeyn neeki henyan siiney, ii ada hiki siitiichikasakech. Eeta sii siiken!”

²⁶ Komas 8 de siirek, Jisas riiti disaipel ye kawka i yarerek, Tomas iibak taba tar. Ye eyey nubureja dasiipii hamarek, worek, Jisas rii ya yechi nediik siitiir. Siitiirek, rii eecha wor: “Kwoti sugu wopu sa hehar ta.” ²⁷ Worek, rii Tomas riina wor: “Miiti tapaman na diika yaya. Na eejii tapan he. Miiti tapan na yaya eejii bayegeyn na neeki he. Opoche hiki siitiichichawa boboyen nasowoyetanakech. Yahoo. Mii na hiki siitiichi.”

²⁸ Worek, Tomas rii awasen eecha wor: “Mii eejii Harapa! Mii eejii God!”

²⁹ Worek, Jisas rii awasen riina eecha wor: “Mii ana hewey, mii boy hiki siitiichichu? Eeta ma ye ana henyan siiri, ana hiki siitiichichaney, ya sa kwoya hiki ta.”

JON RIITA KEYIR JE SIITI MU

³⁰ Jisas rii nokwapa nokwapa akar mirakelen disaipel yechi misomak otiitar. Otiitari, ada eena eyey, diita jeyek keyakasakech. ³¹ Wowey, dii an keyi hamar. An keyiri, kwota Jisas riina hiki siitiichiken rii eeta Kraist, God riiti Yikapwa, eena ada keyir. Kwo hiki siitiichichaney, kwopa riiti hik eechaba eechaba siikiita.

7 DISAIPEL JISAS RIINA HER

21 Komas nediik Jisas rii kawka disaipel yechi misomak Taibirias pak eeka her. Diita nobok yechak eecha yar: ² Saimon Pita, Tomas (ri hi pochi, Didimas), Nataniel (riiti eem Galili Kena), Sebedi riiti yikapwa upurus piir, Jisas riiti akar disaipel upurus piir yecha eecha eeka tar. ³ Worek, Saimon Pita rii yenya eecha wor: “An emiyep chik iku.” Worek, ye riina eecha wor: “Nota miitak ibak.” Worek, ye iri, i jabiirek yowur. Wori, eeta niyi ye emiyepen por yakasakech.

⁴ Uhadiirek, ya sokwak otiitarek, Jisas rii pagiiirebak siitiitar. Worek, eeta disaipel ye Jisas riina hekasakech. ⁵ Worek, Jisas rii yenya woher, “Yikapwa kwo boy emiyep kaw yawa?” Meejichi awasen eecha wor: “Yahoo.” ⁶ Worek, rii yenya eecha wor: “Kwota na mayan yeechi mama yepa gayek rabo. Rabonak, kwopa emiyep eeka yakiita.” Worek, ye eena meejichi maya rabor. Wori, ye emiyep nokwapa nokwapa yar. Maya ye yesokwakasakech. Emiyep takiikiisiir.

⁷ Eeta disaipel por riin Jisas riita rukusiitari, rii Pita riina wor: “Rii eeta Harapa!” Saimon Pita rii riiti saketen kwoyaveechi yo otiitari, rii meejiri, “Rii eeta Harapa”, rii eena sakaten yeechi ruwuchi pak duriir. ⁸ Worek, eeta anadii disaipel ye yari, ye eeta emiyepen mayaka eecha kiyi ye yo wur. Ye pagiiirebak yapak takasakech. 300 pit eecha tar.

⁹ Ye ya gayechi heri, hi uwutarek, emiyep hik uwutarek, gey iibak tar. ¹⁰ Jisas rii eecha wor: “Kwota yawa emiyepen kaw na yeechi yaya.” ¹¹ Worek, Saimon Pita rii meejichi jaborek yowur. I Yowuchi mayan kiyi yaya giirebak yichir. Nokwapa nokwapa harapa emiyep eeta maya takiikiisiir. 153 emiyep eecha tar. Eecha nokwapa nokwapa harapa tari, maya sii neekiikasakech.

¹² Jisas rii yenya eecha wor: “Na ya a.” Eecha wori, disaipel por eena eecha wohekasakech: “Mii nama?” Ye eyey her rii eeta Harapa. ¹³ Jisas rii yari, geyen yenya homachi hapoy pakar. Emiyepen eechaba otiir.

¹⁴ Jisas rii tiirimok heechi ya sokwarek, rii mayama disaipel yenya piiriichar nedii mukuchir.

JISAS RII PITA RIITAKA MAJI BAR

¹⁵ Ye a hamarek Jisas rii Saimon Pita riina maji bar: “Saimon, Jon riiti

yikapwa, mii boy kapo diita disaipel kaw yen dagiir poyechi mii ana rukusiito?” Pita rii awasen eecha wor: “Ayo, Harapa Ma, mii hecho, ada miina rukusiito.” Worek, Jisas rii riina eecha wor: “Miita napa eegi sipsip yin hava ta.”

¹⁶Kawka rii way wor: “Saimon, Jon riiti yikapwa, mii boy ana rukusiito? Kapo saka rukusiitawak?” Worek, Pita rii riina wor: “Ayo, Harapa Ma, mii ana hecho, ada miina rukusiito.” Jisas rii awasen riina wor: “Miita napa eegi sipsipen siitii kowu ta.”

¹⁷Piiriichar nedii rii way kawka wor: “Saimon, Jon riiti yikapwa, mii boy kapo ana rukusiito?” Worek, Pita riiti bii nomuyar. Piiriichar nedii woherek, “Mii boy ana rukusiito?” Worek, rii Jisas riina wor: “Harapa Ma, mii eyey boboyen hecho. Mii hecho, ada miina rukusiit.” Worek, Jisas rii riina wor: “Mii napa eegi sipsip yenya hava ta.”

¹⁸“Eeta siiken woy, ada miina wocho, mashi miita hadiiyey tarek, mii miiti putu sabin giiriichi miita iken otiitar eemek iken otiitari, mii ichar. Wowey, komas miita apoko saba siinak, eeta nedii miipa miiti tapan yesokwanak, akar mak miin putu sabin giiriichi ye ikiita. Miita inyan yuyatana eemek ye ikiita.” ¹⁹(Jisas rii diita majin wochawey rii eecha wocho Pita riipa hanak, riipa God riiti hin yesokwakiita.) Worek, Jisas rii Pita riina eecha wor: “Ana na sumowu ta.”

JISAS RII DISAIPEL POREN MAJIN BAR

²⁰Worek, Pita rii vayoko hechi akar Jisas ri disaipelen her. Diita her disaipel riin Jisas rii rukusiir. Disaipe yecha aboboy atarek, diita disaipel rii Jisas riitaka bana bana kwarkwar i Jisas riitaka anahayichi eecha woher: “Harapa, nama notaka tawey, apa miina kapasek otiikiita?” ²¹Pita rii riina hechi Jisas riina woher: “Harapa, ii boy diita ma riita?” ²²Jisas rii awasen eecha wor: “Ada gegiyaney, riipa saka hatanak anapa yakiitawak. Iipa miiti yokasakech. Ana na sumowu ta.” ²³Jisas rii diita majin eecha worek, eena Jisas riina sumowu tar ma ye eecha hikir diita disaipel rii saka hakiitawak. Eena maji i ye yatar. Wowak, Jisas rii saka worek, rii saka hakiitawak. Yaho. Rii eecha wor: “Adagegiyaney, riipasaka hatanak, anapa yakiitawak. Iipa miiti yokasakech.”

²⁴Diita disaipel riitaba rii diita maji bachiniga riitaba keyir. Wowak, no hikitu riiti maji eeta omutiik.

²⁵Wowak, nokwapa nokwapa akar boboy Jisas rii otiir. Eyey riita otiir boboy podat podaten keyiney, an eecha hikitu diita nosap sakapa kiki siikiitawak keyir jey takiikiisiikiita.

APOSEL

Aposal Yechi Yo

HOLI SPIRIT RII YAK TAWA MAJI

1 Tiyapolas, sen, Ada mapo keyir jeyek eeka ada Jisas riita otiir yon riita bar majin eena ada keyir. ²Jisas eyey yon tasiichi otii hamachi heechi yowur majin eena keyir. Eeta nedii rii saka yo tarek, rii riita hisiir aposel yenya Holi Spirit riiti hapaga boboyek majin eeka pikii tar. ³Rii kapa meejichi harek, rii 40 de siir. Eeta 40 de siirek, rii riiti aposel yenya nokwapa nokwapa mukuchichar. Mukuchicharek, aposel ye her. Herek, eeta mukuchichu rii tawa. Yecha riina hechi chisi tarek, maji batar. ⁴Jisas rii God riiti siiti kowu tawa boboyen wosawor: “Kwota Jerusalem akaman opoche heechitanakech. Eeji Eepi riita mashi wotar maji na kowu ta. Ada eena kwona mashi wor. ⁵Jon ukuk ukuyeechir. Wowak, komas kwona Holi Spiritek uku yeechikiita.”

⁶Aposel yecha Jisas riitaka ya yopo wuchi yicharek, yecha riina woher, “Harapa Ma, kapo apa miita God riiti siitii kowu tawa boboyen Isrel yenya awasen hakiita?” ⁷Worek, Jisas rii yenya eecha wor, “Sokwa tawa nedii eeta Apoko riiti yo. Kwotikasakech. Kwo eecha hikikasakech. ⁸Wowak, eeta Holi Spirit riita kwotak yanak, kwo hapaga tawa pawa takiikiisiikiita. Takiikiisi-inak, kwopa Jerusalem akamak, Judia nosapek, Sameria nosapeka, akar eyey nosapeka kwopa eeji hin geenyik sawo takiita.”

JISAS RII NEREK YOWUR

⁹Worek, yecha riina hechari, God riita riina yeechi yeyowurek, hejeg-wayap gamur. ¹⁰Yecha neeren mo maka

hecharek, rii icharek, ma upurus apoma siivatabi ruwuchi ya bana bana siitii yenya wor: ¹¹“Galili ma, kwo neren boyak siitii mo hech? Eeta Jisas rii kwona heechi nerek iwey, komas riipa eechaba ya sakakiita. Rii nerek irega ri- ipa eechaba yakiita.”

APOSEL YECHA MA POREN JUDAS RIITA OTIITAR YON OTIIKEN EENA HISIIR

¹²Worek, aposel yecha Oliv Kwowuk heechi Jerusalem akamak ir. Oliv Kwowu eeta bana bana tar eem. Wowak, Ju ma ye sabat yadiik chishitarek, eeta bana bana tar eemek. ¹³Yecha Jerusalem akamaka iyarechi yechi tar aka howuk eeka ir. Pita, Jon, Jems, Endru, Pilip, Tomas, Batolomyu, Matyu, Jems, Alpiyas riiti yikapwa, Saimon Selot, Judas, Jems riiti yikapwa yecha eecha tar. ¹⁴Yecha ya yopo yichitarek, ye God riina maji batar. Yecha mima kawka, Maria, Jisas riiti awi, Jisas riiti kumwoy yechaka ya yopo yichi God riina maji batar.

¹⁵Eeta nedii Jisas riina hiki siiti-ichichar ma yecha ya yopo yichar. Eeta 120 ma mima ye ya yopo yicharek, Pita riita siitii wor: ¹⁶⁻¹⁷“Eeji yaka kumwoy na meeji. Eeta Holi Spirit riita Devit riita keyir majik riita Judas riina wor’ Worek, keyir maji eeta sa sokwa. Judas riin hisi-irek, rii noti yo kaswen otiiken eena hisiir. Hisiirek, kwotaka tar. Tarek, rii Jisas riina yeechi sowakwo nobon eena mukuchir.”

¹⁸(Riita diita kapasek yon otiir yak rii noaspen tokor. Tokochi rii eeka sakar. Sakarek, riiti bii eeta piikar. Piikarek, riiti sugu wopu saka i ye yar. ¹⁹Worek, eyey Jerusalem akamak tar ma mima yecha meejir. Meejichi yecha Judas har nosap yechi majik eecha habar: Akel-ladama. Maji mu eecha wocho, “Pi Nosap.”)

²⁰“Sam keyir maji eecha wocho: ‘Ri-iti aka eeta biish siikiita. Ma ye i yikasakech.’ Keyir maji kawka eecha wocho: ‘Akar ma napa riiti yon kawka ya.’

^{21–22}“Wowak, ma por rii notaka sa ya sii. Riipa eecha omutiik wokiita: An her Jisas rii sokwar. Riita notaka sa mashi eecha ta. Kata nedii Harapa Ma Jisas riita notaka chishi tarega, riita eechaba notaka tar. Jon riita uku yeechir tar nedii Jisas riina erek yeechi ye yo yi ir nedii riita notaka sa eecha ta.”

²³Worek, ma upurusen hikitar. Ma por ri hi, Josep. Yecha riina haba tar, Basabas, akar hi pochi, Jastas. Ma por ri hi, Mataias. ²⁴Worek, yecha God riina maji eecha wor: “God, mii hecho eyey ma inyaka wopu. Wowak, nona na mukuchi upurus tawa ma shecha mii kapo nona hisiiichir. ²⁵Judas rii God riiti yo kepin heechiniga riiti kapasek eemek ir. Kapo nama aposell riiti yon otiikiita?”

²⁶Worek, yecha yechi otii tawa abok eecha sumowuchi, ye papa rabori he si-ikenek eena otiir. Otiirek, Mataias riiti hin hissir. Hisiirek, rii akar 11 aposel yechaka eecha ichar.

HOLI SPIRIT RII YATO

2 Worek, Pentikos yadii yar. Yarek, Jisas riina hiki siitiichichar ma ye podat eemek ya yopo yichar. ²Worek, wosawosa nerek tari heechi ameya ya sakar. Sowaga eecha yar. Yari eeta yichar aka takiikiisiir. ³Worek, karakada hi tarekwoyiga eecha her. Herek, i ye yar. I ye yari, saniga saniga i ye yir. ⁴Worek, yecha Holi Spirit takiikiisiir. Takiikiisiirek, eeta Holi Spirit rii otiirek, yecha maji akar saniga saniga bar.

⁵Nagwa nagwa hiki tar Ju ma ye akar akaman heechi Jerusalem akamabak yichar. ⁶Diita ma yecha diita wosawosa tar boboyen meejirek, eena nokwapa nokwapa ye ya yopo wuchi yichar.

Yecha eyey nyegerabor. Yecha meejir ma ye yechi majik barek meejir eena ye nyegerabor. ⁷Nyegerabochiniga, henebarabochiniga yecha eecha wor, “Kata ma yecha diita majik batawey ye eeta Galii ma. ⁸Boyewak yecha batawa maji noti majiga eecha meejito? ⁹Nota Patia ma, Midia ma, Ilam ma. Nota Mesopotemia nosapek heechir. Nota Judia nosap, Kapadosia nosap, Pontas nosap, Esia nosap, ¹⁰Prisia nosap, Pampiiia nosap, Isip nosap, Sairini nosap Libia nosap har tawey, nota heechi ya tawa. Ma kaw Rom akaman heechi yar.

¹¹Nota Ju ma kaw. Nota shebo shebo tar ma kaw Ju ma yechi boboyen herin eena hiki siitiichichu. Ma kaw ye Krit nosap heechi yar. Ma kaw ye Arebia heechi yar. Wowak, nota meejitawey, yecha noti majik God riita harapa otiir boboyek bato.” ¹²Hikisha tari, somoyetari, yecha awasen awasen wohe maji batar. “Boy boboyek otiitawak eeta maji eecha bato?” ¹³Worek, akar ma ye hiki siitiichichar ma yenya wokwoyarek wohega wor, “Yecha wain ukun aniga beyatar.”

PITA RIITA YENYA MAJIN SAWOR

¹⁴Worek, Pita rii 11 aposel yechaka eecha siitiichi harapa aya ma mima yenya uwa batar, “Ju ma, kwo Jerusalem akamak tawey, ada bana majin napa wagetey tanak, napa meejita. ¹⁵Kwo eecha hik tawey, diita ma ye saka beyatawak. Dii eeta niyega nedii. ¹⁶Wowak Piirapet Joel rii eeta boboyen eecha wor:

¹⁷‘God rii eecha wor: “Komas nedii adapa diita boboyen otiikiita: Ada eeji spiriten eyey yenya gwotiiipowkiita. Gwotiiipownak, kwoti yikapwa ye maji piirapet yecha batawaga eechaba batakiita.

Anapa saniga saniga boboyen kwoti hadiyyey ma yenya mukuchikiita.

Kwoti apokosaba ma yepa wa sukwi yakiita.

¹⁸ Ayo, kata nedii ada eeji Spiriten eeji wakasa

man eeji wakasa miman yenya gwotiipowkiita.

Gwotiipownak, yecha eeji maji sawukiita.

¹⁹ Ada harapa boboy mayakan howuk nerek otiikiita.

Ada nosapen eechaka harapa boboy mayakan

otiibakiita.

Pi, hirika, he ye eecha takiita.

²⁰ Ya niy siikiita.

Niiwiika siipa nayim siik piga siikiita.

Komas Harapa Ma riiti nedii yakiita.

²¹ Eeta nedii kata ma ye Harapa Ma riiti hin habatanak,

riipa yenya yesokwa yichikiita.’

Wowak, piirapet Joe rii eecha wor.

²² “Isrel ma, kwota diita maji na meeji.

Ada Nasaret Jisas riina bato. God riita riina hisiirek, riita harapa nyegerabo tar boboy mayakan otiir. God riita otiirek, riita harapa sirenoboka eecha otiir.

Kwotak otiir kwo hechi hikitar. ²³ God riita riiti inyakak mapo hikichi otiirek,

Jisas riina kwoti tapak how tar. Riina how harek, kwota riina sowakwor. Kapasek oti tar ma yecha riina mek ji siitii chir. ²⁴ Harek, God riita riina awasen

yesokwar. Oti yesokwarek, Jisas riiti kapa meeji tawa boboyen ha tawa boboyen riita kwoyavar. Ha tawa eem

eeta riina neekikasakech. ²⁵ Devit riita diita Jisas riiti majin eecha wor:

‘Ada hecho Harapa Ma rii adaka tawa.

Riita eeji mama yepak tawa.

Tawak ada akiikasakech.

²⁶ Eena eeji inyaka wopu eeta kwoya hikitu.

Ada maji batawey,

an wopu sato.

Ada mabak tawey, ada yihapakatawak Harapa

Ma riin kowutu.

²⁷ Miita eeji mayin ha tawa eemek saka yeechi

heechikiitawak.

Miita miiti hehar oti tar Kepi Ma kwopa siitawa

eemek saka yeechi heechikiitawak

²⁸ Miita eechema eechema takiitawa nobo ana mukuchir.

Miita adaka eechema tanak, eeji inyaka iipa kwoya hikitakiita.’

²⁹ Pita rii kawka eechema wor: “Yaka kumwoy, ada noti wayega Devit riina

kwona maji geenyik bakiita. Rii harek, eeta chirek, riiti tiiriimo apa notaka

tawa. ³⁰ Rii eeta piirapet. Worek, rii God riita riina wochar majin hiki siitiichir.

God riita riina wochar, Devit riiti neja por anapa otiiniga aka tabo yima siikiita.

Riita tarebaga riiti neja riipa eechema siikiita. ³¹ Devit rii mashi her eeta

boboyen God riitapa komas eechema otiikiita, rii Kraist saniyeechi sokwa tawa

boboyen eena wor: ‘Riina ha tawa eemek saka yeechi heechirek. Riiti maba saka

kwopa siirek.’ ³² Diita Jisas riina God riita oti saniyeechi yesokwar. Eechema otiirin,

nota her. ³³ Riina God riita riiti mama yepak yesokwa yichir. Yesokwa yichi

riita riina Holi Spiriten har. Riina wocharin eena har. Ma mima akar majin

batawey, no hecho apa riita nona gwotii tawey, kwota meeji taweyn, hechaweyn

eena hawa. ³⁴ Devit riita diita majin wori, rii hevenek takasakech. Rii eechema

wor,

‘Eeta God rii eeji Harapa Ma riina eechema wor,

“Eeji mama yepak diika na yi.

³⁵ Yichanak, miiti o ana pichawa man ada otiiniga

yepa miiti yatii seechitar worebega eechema siikiita.”

³⁶“Worek, eyey Isrel ma mima sa hiki ta eeta Jisas riina kwota mek ji siitiichiri, God riita otiirek, rii eeta Harapa Ma siir. God rii otiirek, rii eeta Kraist.”

NOKWAPA NOKWAPA MA MIMA YENYA UKU YEECHIR

³⁷Ma mima ye diita maji meejirek, yechi bii harapa nomoyar. Nomoyarek, yecha Pita riina anadii aposel yenya eecha woher, “Yaka kumwoy, nota boy shecha otiik?”

³⁸Pita rii awasen wor, “Kwota eyey noti kapasek boboyen na kayek heechi Jisas Kraist riiti hik na uku yeetii ta. Wonyak, kwoti kapasek boboyen rii kwoyava yakiita. Wonyak, kwota God riita ha tawa boboyen, eeta Holi Spirit eena yakiita. ³⁹God riita wochar boboyen kwona kwoti neja yenya har. Nokwapa nokwapa ma mima yepak tawey yenya har. Kata ma yenya noti Harapa Ma, noti God, riita mayama habatawey, wochar majin har.”

⁴⁰Pita riita diita majin yenya wochar. Riita akar kiyapo majin yenya babatar. Rii eecha wor, “Kwo na mayama yesokwa yichi. Harapa kapasek otii tawa boboy diita kapasek tawa ma yechak yakiita. Opoche kwona diina yabatanakech!” ⁴¹Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye riita sawor majin meejichi hiki siitiichirek, uku yeechir. Eeta 3,000 ma mima kaw yecha hiki siitiichirek, ye Jisas riina hiki siitiichichawa ma yenya ya yopo yichabar.

MAPO KRISTEN SIITAWA MA YECHA OTII TAWA ABO

⁴²Worek, yecha aposel yecha pokii tar. Yecha awasen awasen kiyapotar. Awasen awasen a tar. Awasen awasen God riina maji batar. ⁴³Nokwapa nokwapa merikal nokwapa nokwapa nyegerabo tawa boboyen Aposel yecha otiir. God riita otiirek, yecha otiir.

Otiirek, eyey ma mima ye henebarabor. ⁴⁴Eyey Jisas riina hiki siitiichichawa ma ye awasen awasen kiyapochi otiitar. Yecha yechi sagan awasen kiyatayechi tar. ⁴⁵Yecha yechi saga akar man harek, yan yeechi Jisas riina hiki siitiichichawa ma yenya homachir. Ma yen dopotarek, eena homachi har. ⁴⁶Eyey yadii yecha Ju ma yechi lotu akak ya yopo yichir. Yecha yechi akak aboboy kwoya hiki-chiniga atar. ⁴⁷Yecha God riiti hin habaniga yesokwa yichitar. Akar ma ye yenya hechi kwoya hechar. Eyey yadii nedii God riita otiirek, ma mima kaw ye ya hiki siitiichicharek, ye Jisas riina hiki siitiichichar ma yenya ya yopo yichabar.

YATII KAPASEK TAR MA RIIN OTII KEPI SIIR

3 Yadii pochi 3 klok siirek, ma ye God riina maji batar nedii siirek, Pita, Jon piiriita harapa lotu akak ir. ²Irek, nubereja, siiti hi eeta kwoya hechawa nubereja, eeka yatii kapasek tar ma rii yichar. Rii yimowurek riiti yatii kapasek siir. Eyey yadii ma ye riina nuberejak riina kiya i seechitar. Kiya yar seechiterek, rii eyey ma mima God riina maji bak icharin, rii ye ya yan somak wochar. ³Riita Pita rii Jon rii piiriita i nubereja yarerek, rii piiriina yan woher. ⁴Wohererek, piiriita riitaban mi he siitiichirek, Pita rii eecha wor, “Sinya na he!” ⁵Worek, riita piiriina hechi eecha hikir piir kapo ana boboyen hak. ⁶Worek, Pita rii riina eecha wor, “Ada ya biish. Wowak, adaka boboyen ada miina hak. Nasaret Jisas Kraist riiti hik ada miina wocho, Na sokwa siiti chishi ta.” ⁷Worek, Pita rii riiti tapak neekichi yesokwar. Worek, ma riiti yatii bogo riiti yatii eeta ameya hapaga siir. Siirek, rii ameya durer. ⁸Ameya durechi yatiik piitiichi chishi i ye yar. Worek, rii harapa lotu akak piiriitaka eecha iyarer. Iyarechi durechishiniga God riiti hin

harapa yesokwatar. ⁹Rii eecha otiirin, eyey ma mima ye riina her. ¹⁰Yecha her rii kata ma rii ya wowohechari, kwoya hechawa nuberejak ye wowo hechar. Riina otiir boboyen yecha herin, yecha heneba rabochi nyegerabor.

PITA RIITA HARAPA LOTU AKAK MAJIN SAWOTAR

¹¹Otii kepi siir ma rii Pita, Jon piiriina neekirek, eyey ma mima nyegerabochi yechak amaba yar. Solomon aka moybi ya yopo wuchi ichar eemek eeka yar. ¹²Ma yarek, Pita riita hechi rii eecha wor, “Isrel ma, boyewak kwo jecha otiir boboyen nyegerabor? Boyewak kwo sichaban hecho? Kwo kapo eecha hikitu sichi kepi tawa boboyek sichi hapaga tawa pawak kapo eeka otiitawak, ma kepi siichi chishitu? Yaho. ¹³Ebrahim riiti God, Aisak riiti God, Jekop riiti God, noti wayega yechi God riita riiti hevenek tawa hadabas boboyen riiti wakasa Jisas riina har. Worek, kwo riina gavman ma yenza har. Harek, Pailat riita riina maji wo wo hechi rii eecha hikir riina heemachinyak iken eena hikir. Worek, kwo riina nasowoyer. ¹⁴Riita yo kepi siikiinen otiitarin, kwo riina yuya nasowoyechi kwo Pailat riina woher, kapasek otii tar ma sowakwo tar ma riina na heemachi. ¹⁵Worek, kwo tawak kwo eyey boboyen otii yesokwa tawa ma riina kwo sowakwor. Worek, God riita otii saniyeechi yesokwar. Wworek, diita boboyen nota her. ¹⁶Riiti hi Kraist, riita hin hiki siitichichawa boboy sii eeta man otiiniga hapaga siir. Kwo diita riina hecho. Ayo, Kraist riin hiki siitichichawa boboy sii eeta kwoti mi somak diita man otii kepi siir.

¹⁷“Eeji yaka kumwoy, ada hikitu kwota kwoti harapa ma ye Jisas riina kapasek otiirek, kwota somoyerek, eena eecha otiir. ¹⁸Mashi mashi God ri-

ita otiirek, riiti piirapet ye eecha wor, eeta Kraist rii sapa kapa meeji tawa boboyen kiya. Rii eecha otiirek, diita nobo sokwar.

¹⁹“Apa kwoti inyaka na dareboy ta. God riitak na dareboy ta. Dareboy tanak, riipa kwoti kapasek boboyen kwoyava yakiita. ²⁰Wonyak, God riiti Spirit yanak, Harapa Ma riita kwotaka yanak, kwoti mayi eeta hapaga bor siikiita. Wonyak, riipa Jisas riina eeta Kraist riina kwona heechinak yakiita. Dii Jisas riin rii kwona hi siitiichir. ²¹Worek, riita hevenek i sa tanak, eyey boboy ye sokwa kepi siinak riipa kawka yakiita. Mashi nedii rii riiti piirapet yenza otiichirek, yecha diita majin bar.

²²“Moses rii eecha wor, ‘Eeta Harapa Ma, eeta kwoti God, riipa piirapet riina kwona heechinak yakiita. Riipa ma poren kwotaka taweyn riipa yesokwakiita. Kwopa riita eyey kana maji hapa meeji ta. ²³Kata ma ye diita piirapet riiti majin meejinan siiney, yenza God riiti ma mima yecha ya keyabochichi yakiita. Wonyak, God riipa yeechi yenza pi hamakiita. ²⁴Maji sawotar piirapet Samyuel riita, komas sokwar akar piirapet yecha diita nedii sokwar boboyen bar.

²⁵“Diita piirapet yecha God riita wochar majin sawotarek, yecha kwona bato. God riita kwoti wayega yenza nobon otiichiniga kwopagerabotar. Kwopagerabotarek, rii kwona kwopagerabobatar. God riita Ebrahim wori, ‘Ada miiti neja yenza rukusii tanak, ada nosapek tawa ma yenza eyey eechaba rukusiikiita.’ ²⁶Worek, God riita riiti wakasan hisiirek, riita riina mapo heechirek kwona ir. Riita kwona rukusiitarek, kwota kapasek otii tar boboyen heechiken, eena kwona rukusiir. Kwo kepi siiken, eena otiir.”

**KAUNSI MA YECHA PITA,
JON PIIRIINA YE IR**

4 Pita, Jon piir mima ma yenya batarek, opelen otii tar ma ye, harapa lotu akan siitii kowu tar opisa ma rii, Sadyusi yecha piiriitak yar. ²Piiriita ma mima yenya Jisas riita hachi kawka saniyeechi sokwar majin sawotar. Eena yecha piiriina gwoyabawa maji batar. Piiriita batar maji eecha wochar ma yepa hachi kawka saniyakiita. ³Worek, yecha piiriina yeechi poko jir. Otiirek, eeta hogo nedii. Iyik kapo maji anasakiita. ⁴Worek, nokwapa ma ye sawo tar maji meeji hiki siitiichir. 5,000 ma yecha hiki siitiichichar.

⁵Yadii pochi yarek, Ju ma yechi harapa ma ye, lotu akan harapa tar ma ye, lon maji pokii tar ma ye Jerusalem akamak ya yopo yichar. ⁶Yecha harapa opelen otii tar ma Anas rii, Kaiapas rii, Jon rii, Aleksanda rii, akar harapa opelen otii tar ma riiti apoma ye yechaka ya yopo wuchi yichar. ⁷Worek, yecha maji barek, piiriita yechi misomak siitii tar. Siitii tarek, yecha piiriina woher, “Dii otiir boboy ii shecha otiir? Boy hapaga boboy kichaka eecha tawa? Namey hik tawa?”

⁸Pita rii Holi Spirit takiikiisiichiniga yenya eecha wor: “Ma miman siitii kowu tawa ma kwo ana na meeji: ⁹⁻¹⁰Yatii kapasek tar ma riina yo toii kepi siir. Kwo sinya wo wohecho, riin boyega otii kepi siiri an sawok. Kwota na hiki eyey Isrel ma yecha sapa hiki ta: diita ya siitii tawa ma rii hehar kepi tawey, kwo misoman hewey, Nasaret Jisas Kraist riiti hik riiti pawak riin eeka otii kepi siir. Diita Jisas riin kwo mek ji siitii chirek, rii harek, God riita riina otii saniyeechi yesokwar. ¹¹Eeta mashi keyir maji eeta Jisas riiti majin bar, ‘Kata papan yo otii tawa ma yecha rabori, apa rii eeta aka otii somar kwatii siir.’ ¹²Ma ye yesokwa yichi tawa

boboy eeta Jisas riitabak tawa. Akar hin God riita yesokwa yichi tawa boboyen diita eyey nosapek tawa ma yenya saka harek. Nota hevenek ik otiiney, Jisas riiti hik nota na i.”

¹³Kaunsil ma meeji hiki ye haneba rabor. Pita, Jon piiriita siitii anabeyichi maji hapagan sawo tar. Piiriita hokwa pokii eem saka irek. Piir sobo tar ma. Eena yecha heneba rabor. Worek, yecha hechi hikir mashi piiriita Jisas riitaka eecha tar. ¹⁴Worek, yecha maji saka barek. Yecha heri otii kepi siir ma rii Pita, Jon piiriitaka eecha siitiir.

¹⁵Worek, yecha piiriina wochirek, yecha geenyik ir. Irek, kaunsil ma ye awa awa maji batar. Ye eecha wor, ¹⁶“Piiriina nota boy shecha otiik wonyak? Eyey ma mima Jerusalem akamak tawey, eecha hikitu diita hapaga otii tawa mirakel piiriita eena otiir. Nota eena dagaar poyekasakech. ¹⁷Wowak, opoche ddiita maji akar eemek i ye yatanakech. Eena nota na piiriina na anachek owpoy sii ta. Piir akar man Jisas Kraist riiti hin opoche batanakech.” ¹⁸Worek, yecha piiriina kawka wochirek aka wok i yarer. I yarerek, yecha piiriina owpoy sii maji bar, “Ki opoche Jisas riiti hin kawka habatanakech, riiti hik maji pokiitanakech.”

¹⁹Worek, Pita, Jon piir yenya eecha wor, “Kwotaba saniga na hiki: God riiti mi somak hechawey, sicha boy kwoti nobok ik? ²⁰Wowak, sicha herin, meejiirin, kuja diimiikasakech eena sawoto. Kwota na hechi anasa. Nama nota kapo sumowuta? Kapo God riina, kapo kwona?”

²¹Worek, kaunsil ye meeji hiki harapa owpoy mayaka siirek, piiriina heemachir. Piiriina maji anasa nobokasakech. Eyey ma mima ye God riiti hin yesokwaterek, yecha piiriina anasa poko jinyan akiir. ²²Kata ma

riina piiriita otii mirakel kepi siiri, rii 40 sukwiya siir.

**kristen ma ye god riina maji
woharek, rii yenya otii anabeyichi
siitii god riiti majin sawoken otiir**

²³Pita, Jon piiriina heemachirek, piiriita piiriiti apomak awasen heechi ir. Irek, piir harapa opelen otii tar ma ye, Ju ma yechi lotu harapa ma ye, piiriina otiir boboyen piir eena apoman sawor. ²⁴Yecha meejiichi kikibak God riina maji batar. Ye eech wor, “God mii Harapa Apoko. Mii diita nosapen, uku boro, neeren eyey boboy eeka taweyn mii otiir. ²⁵Miita otiirek, eeta Holi Spirit riita noti wayega Devit riiti kujak maji bar. Rii eecha wor,

‘Boyewak shebo tawa ma yechi inyaka kwotayir?

Boyewak ma mima yecha inyagak raga hikichi

somoyeto?

²⁶Diita nosapek tawa aka tabo yi ma ye ya yopo wuchi

yicharek,

yecha miina, Harapa Apoko, miiti Kraist riina o ana

pi dagiir poyeken eena otiir!’

²⁷“Eepi miita Jisas riina hisiirek Kraist sokwar. Worek, Herot riita Pontias Pailat riita piiriita diita akamak ya yopo wurek, shebo shebo tar ma yecha, Isrel ma yechaka kikibak ya yopo wurek, ye miiti wakasa ma kepi, Jisas, riina dagiir poyer. ²⁸Miita mapo miiti inyagak hikichiniga miita miiti pawak otiichirek yecha ya yopo wuchi yichiniga otiir.

²⁹Apa, Harapa Ma, yecha nona o maji barin eena na hiki tanak, miiti wakasa ma nona na kiyapo tanak, miiti majin nota anabeyichi siitiiniga sawotakita. ³⁰Miita na miiti tapan danagwachi man na otii kepi sii. Kepi siinak, mirakel, heneba rabo tawa boboyen miiti

wakasa ma kepi, Jisas riiti hik otiinak, kepi siikiita.”

³¹Yecha God riina maji ba hamarek, ya yopo yichi tar eemek eeka howor. Yecha Holi Spirit riina takiikiisiirek, yecha God riiti majin anabeyechi siitiiniga sawotar.

**KRISTEN MA YE EETA SUGU
WOPU CHEGEK TAWA**

³²Jisas riina hiki siitiichichar ma ye inyaka chegebak tar. Ma por rii saka eecha barek, kata boboy eej. Eyey ma ye yechi boboyen homachi hapwoy pakar.

³³Haraga pawa yechaga tarek, Aposel yecha Harapa Jisas riita saniyeechi sokwar boboyen eena sawotar. Sawotarek, God riita riiti hadabas boboyen yechak gwotiiir. ³⁴Worek, ma por rii yechak tari, rii aboboy dopokasakech. Kata ma ye nosapek tar, akak tar, ye eena tokochi yan yeechi. ³⁵Aposel yenya har. Harek, yecha yan homachi hapwoy pakar.

³⁶Worek, ma por rii tarek, riiti hi Josep. Rii eeta Livai ma. Rii Saipras nosapek riina yimowur. Aposel yecha riina habatar, Banabas. Riiti hi maji mu eeta eecha wocho, ‘Kiyatay tawa ma.’ ³⁷Rii riiti nosap pochin tokochi yan yeechi aposel yenya har.

ANANAIAS, SAPAIRA PIIRIITI MAJI

5 Worek, ma por rii tar riiti he eeta Ananaias. Riiti mima siiti hi eeta Sapaira. Riiti nosap pochin tokochi ²yan yeechi ya kawen rii egesiir. Riiti mima sii eeta inyaka hikibatar. Worek, rii ya kawen aposel yenya har. ³Worek, Pita rii riina eecha woher, “Ananaias, mii boyewak Gaba rii miiti inyakan kapasek oti-iwak, mii nosapen tokor ya kawen mii egesiir? Miita Holi Spiriten riina woshipiir. ⁴Mashi eeta nosap eeta miiti. Eeta nosap mii tokochi mii yan yeechi eeta ya eeta miiti. Boyewak miita diita kapasek otii tawa boboy mii in-

yaka hikichi otiir? Mii ma yeban saka woshepiitawak. Mii God riina woshepiir.” ⁵Worek, Ananaias rii meejiichiniga haniga sakar. Worek, eyey ma ye meejiichi harapa akiitar. ⁶Worek, hadiye ma ye i wok yar yeechiniga maban siivatabik jichi kiya saya i chir.

⁷Awa piiriichar hamarek, riiti mima sii yar. Yarek, riin otiitar boboyen sii saka hikitarek. ⁸Worek, Pita rii siina eecha wor, “Ana na wo, diita ya diika tawey, kicha yeechi nosapen tokori, ii kapo kikisiir?” Sii awasen eecha wor, “Ayo, eeta eyey kikisiir.” ⁹Worek, Pita rii siina eecha wor, “Ki boyewak ma riitaka God riiti Spiriten oti oti hecho?” Niji man ye i tiiriimok chichar ma yepa ya nuberejak siitii kowutawak, yecha ninya eechaba yeechi kiya ibakita.” ¹⁰Worek, sii eeta ameya ha sakar. Ha sakarek, hadiye ma ye i yar hechi siin yeechi kiya i ma riina chir tiiriimo bana bana tarek siin iibak chir. ¹¹Eyey Jisas riina hiki siitiichichar ma ye, akar meejiatar ma ye, eena hechi ye harapa akiitar.

MIRAKEL, HENEBA RABO TAR BOBOYEN APOSEL YECHA OTIIR

¹²Nokwapa nokwapa mirakel heneba rabo tawa boboy aposel ye ma mima yechaka eecha otiitar. Eyey Jisas riina somowu tawa ma yecha ye saka yaniga yechaka eecha yopo wuchi yichar eemek yar. ¹³Wowak, anadii ma ye saka yaniga yechaka eecha yopo yirek. Wowak, ma ye yenza inyaka kepi hikir. ¹⁴Wowak, ma kawka ya yepak yi nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riina hiki siitii chichar. ¹⁵Aposel ye eeta yon otiitarek, hak oti tar ma mima yen yeechi kiya i nobok yimaka cheyaka eecha seechitar. Yecha hikitar Pita rii nobok yanak riiti mayik gamuk eena yenza seechitar. ¹⁶Nokwapa nokwapa ma mima ye Jerusalem akama bana bana tar. Ye

anadii akamak tar. Ye yeechi hak otiitar man yeechinga yayabar. Ye kapasek gabaka tar ma yen yayabar. Yayabarek, yenza oti kepi siir.

EJEL RII POKO JICHAR APOSEL YENYA HEEMACHIREK IR

¹⁷Worek, harapa opelen oti tar ma rii, riiti nareboy ye, Sadyusi ma kaw ye, Aposel yenza kwotayer. ¹⁸Worek, yecha yenza yeechi poko jir. ¹⁹Poko jirek, niy nediiik God riiti ejel yar. Yarek, rii poko ji aka nuberejan tagwachi rii nobon mukuchichi maji eecha wor, ²⁰“Kwo na i harapa lotu akak na siitiichi ma mima yenza na diita akar nobon napa sawo ta!”

²¹Worek, Aposell ye meejiichi uhadiirek harapa lotu akak i yarechi yen maji pokii tar.

Worek, harapa opelen oti tar rii riiti nareboy ye akar Ju ma yenza neeki yesokwa tar ma yen uwa yayarek, kaunsil ma ye ya yopo wuchi yichar. Worek, yecha poko jichar aka maji heechirek ir. Aposel yenza yeechiniga yayaken eena wochirek ir. ²²Worek, plisman ma ye poko jichar akak i yareri yecha aposel yenza saka herek. Worek, yecha awasen i kaunsil ma yenza maji sawor. ²³“Noti poko jichar aka i yarewey, no hewey, nubereja hehar dasiipiitar eyey siitii kowu tar ma nuberejak siitiitar. Worek, nota nubereja tagwachi no heri ma ye takasakech.”

²⁴Worek, harapa lotu aka siitii kowu tar plisman rii, harapa opelen oti tar maka ye eecha hikitar dii boy boboy diita Aposel yenza otiwa? ²⁵Worek, ma por rii yari eecha wor, “Na meeji. Kata ma yen kwo pokii jichari, ye i harapa lotu akak siitiichi ma mima yenza maji poko tar.” ²⁶Worek, plisman harapa rii, riiti wakasa ma ye heechi i Aposel yenza kawka yeechi yayar. Harapa o maji ba woksakech. Pikasakech. Yecha akii

eecha hikitar ma mima ye kapo nona papak rabokiita eena eshar yeechi ye ir.

APOSEL YE MAJI BAK OTIIRI KAUNSIIL MA YEN AKIIKIISAKECH

²⁷ Worek, yecha Aposel yenya yeechi aka wok ya yarerek, yecha kaunsil ma yechi mi somak siitiir. Siitiirek, harapa opelen otii tar ma rii maji wowo hechar. ²⁸ Rii eecha wor, “Nota kwona harapa maji wo sawotar kwo kata ma riiti hin opoche maji pokiitanakech. Wowak, kwo kwota otii tar boboyen na he. Kwo Jerusalem akamak kwoti majin eena takiikiisiir. Kwo eecha wocho nota kata ma riina pi sowakwor.”

²⁹ Worek, Pita rii anadii Aposel ye awasen eecha wor: “Nota God riina na sumowu ta. Man nota opoche sumowutanakech. ³⁰ Noti wayega riiti God rii Jisas riina otii saniyeechi yesokwa yichir. Kwo riina mek ji siitiichirek, rii harek, God riita otiichirek, rii saniyeechi yesokwar. ³¹ Otiichirek, rii Jisas riina mama yepak yichir. Yichirek Jisas rii eeta man neeki yesokwa tawa ma, rii eeta man yesokwa yicha tawa ma, siir. Siirek Isrel ma ye yechi kapasek boboyen heechiken. Kapasek boboyen kwoyavaya ya tawa noboka apa eecha tawa. ³² Nota diita boboyen hechi meeji eena sawoto. Eeta Holi Spirit rii sawobato. Eeta ma ye God riiti majin sumowutawak, God riita yen Holi Spiriten hakiita.”

GAMELIEL RII MAJIN BAR

³³ Worek, kaunsil ma ye diita maji meejichi inyaka harapa kwotayer. Kwotayechiniga hikitar Aposel yenya sowakwoken eena hikitar. ³⁴ Worek, ma por rii yechaka tar, riiti hi Gameliel. Rii eeta Peresi. Riita lon maji pokii tar. Ma mima ye riina hehar hiki tar. Rii siitii tar. Siitiichiniga rii eecha wor, “Aposel yenya yeechi geenyik sabak

ye i ameda kow.” ³⁵ Worek, rii kaunsil ma yenya yeechi eecha wor, “Isrel ma kwo na kata man na eshar hikichi otii ta. ³⁶ Mashi Tiudas riita sokwa tar. Tarek rii eecha hikichi wor, ‘An harapa ma.’ Worek, 400 ma ye riina sumowutar. Worek, riin sowakwor. Sowakworek, riina sumowutar ma ye heechi i ye yar. Worek, riiti yo eeta sobo sakar. ³⁷ Komasa anadii ma, riiti hi Judas, Galili ma, rii sokwa tar. Ma hin ya tawa nedii rii eeka sokwa tar. Ma mima ye riina sumowubatar. Worek, riina sowakwobar. Sowakwobarek, riina sumowutar ma ye heechi i ye yar. ³⁸ Wowak, ada kwona wocho, kwo kata tawa man na ow poy sii ta. Yenya na heechi. Yechi inyaka hiki tawa yecha otii tawa boboy eeta shebo shebo mak otiichichaney, sii eeta sakakiita. ³⁹ Wowak, eeta boboy God riita otiichinyey, kwopa saka yenya dagiir poyekiitawak. Ii kwopa God riina yabu pi ma siikiita.”

APOSEL YENYA KUBUK PIR

⁴⁰ Kaunsil ye Gameliel riita bar majin meejichi ye sumowutar. Worek, Aposel yenya uwarek, ye yarek, yenya kubuk pir. Pirek, yenya wor, “Jisas riiti hin geenyik bakasakech.” Worek, yue yenya heemachirek ir. ⁴¹ Aposel ye iniga inyaka kwoya hiki tar. God riita yenya kwoya hecharek, ye Jisas riiti hik yecha kapa meeji tarin eena kwoya hikir. ⁴² Worek, eechaba eechaba nedii ye harapa lotu akak, yechi akamak eechaba, ye eecha sawo tarek, pokii tar: “Jisas rii eeta Kraist.”

7 WAKASA MA KIYATAYEKEN HISIIR

6 Komasa nokwapa nokwapa Jisas riina sumowu tar ma ye yar. Worek, Grik maji batara Ju ma ye, Hibru maji batara ma ye awasen awasen o maji batara. Grik maji batara ma ye eecha wor, “Noti

mibiya mima yecha boboyen hoyet. Eyey yadii aboboyen homachichawey, mibiya mima ye sabor yakasakech. ²Worek, 12 Aposel ye eyey Jisas riina sumowu tar man uwarek, eyey yar. Yarek, ye eecha wor, “Boyewak nopa God riiti maji heechi nota aboboyeban homachichu? Ii eeta kapasek. ³Wowak, yecha kumwoy, 7 man na keyibo. Mama yepak nagwa nagwa hiki tawa ma yenza Holi Spirit takikiisiir ma yenza na keyibo. Kwo keyibonak, nota wonyak, yecha diita yon kiyakiita. ⁴Wowak, eena eyey nedii nota Aposel na God riina ba ba tanak na sawo ta.”

⁵Aposel yecha bar majin kwoya meejichi yecha Stiven riina hisiiir. Riita kapaga hiki siitiichicharek, Holi Spirit eeta riina takikiisiir. Hisiir ma kaw ye hi diitata: Pilip, Prokoras, Naikena, Taimon, Pamenas, Nikolas. Nikolas rii eeta Antiok ma. Mashi riita shebo shebo tar ma tarek, worek rii eeta Ju ma siir. ⁶Worek, yecha Aposel yechi mi somak siitiirek, Aposel yecha yenza God riina maji baterek, tapak how seechitar.

⁷Worek, God riiti maji diita nosap kawek i ye yatar. Jerusalem akamak nokwapa nokwapa ma kaw ye yechi inyaka dareboyechi Jisas riina hiki siitiichi tar. Nokwapa nokwapa opelen otii tar ma ye inyaka dareboyechi hiki siitiichir.

JU MA YE STIVEN RIINA YEACHI YA YAR MAJI ANASAK

⁸Stiven riina God riita rukusiiterek, hapaga pawa rii takikiisiir. Worek, riita harapa mirakel heneba rabo tawa boboyen ma mima yechaka otiir. ⁹Worek, ma kaw ye riina maji owk o ana pichar. Kata ma ye lotu aka pochik ichar. Yecha eecha akan habatar Frima Yechi Aka. Sairini Ju Ma ye Aleksandria Ma ye eeka ya yopo yichar. Yecha, Solisia ma yecha, Esia Ma yecha Stiven riina o maji bar. ¹⁰Eeta Holi

Spirit riita Stiven riina harapa hiki tawa boboyen riina harek, Stiven riita yenza awasen barek, yecha saka riina awasen baterek. ¹¹Eena yecha kapasek hikichi ma kaw yenza hiyik moni har. Stiven riina woshepii maji baken eena moni yenza har. Harek, moni yatar ma ye eecha wor, “Nota meejir rii eecha Moses riina lon maji wosowoyer. God riina wosowoyer.” ¹²Eeta nobok yecha ma mima yechi inyaka, neeki yesokwa tawa ma yechi inyaka, lon maji poko tawa ma yechi inyaka, eena otiirek, yechi inyaka kwotayer. Worek, yecha Stiven riina neeki yechi kaunsil ma yenza ye ir. ¹³Worek, kata ma ye eecha wor, “Diita ma Stiven rii eechaba eechaba kapasek majin noti harapa lotu aka kepin bato. Noti lon kapasek majin babato. ¹⁴Nota meejir rii eecha wor, ‘Nasaret Jisas rii diita harapa lotu akan diigiikiita. Riipa nota otii tawa abo Moses riita nona harin riipa rabokiita!’ ¹⁵Worek, kaunsil akak yichar ma ye Stiven riina hechar. Hechari, Stiven riiti misoma ejel misomaga eecha her.

STIVEN RIITA MAJIN SAWOTAR

7 Worek, harapa opelen otii tar ma rii Stiven riina woher, “Diitamaji ada meejiri, iiboy kapo maji siiken?” ²Meejichirek, Stiven rii maji awasen eecha wor, “Yaka kumwoy, apoko ana meejji. Hadabas boboyotii tawa God kepi rii mayama Ebrahim riina mukuchir. Ebrahim rii Mesopetemia nosap tarin Heran nosapek rii saka icharek, Godriita mayama riina mukuchir. ³Rii rriina eecha wor, ‘Miiti magwi yenza na hyeechi miiti nosapen na heechi. Ada miina mukuchinya nosapek napa heechi i! ⁴Worek, Ebrahim rii Kaldia nosapek heechi Heran nosapek iyir. Eeta yicharek, riiti apoko rii harek, God riita worek, Ebrahim riita Heran nosap heechi kwota yichawa eemek ri-

ita yichar. ⁵Eeta nedii Godriita Ebraham riina diita nosapen saka harek. Riina saka kaw kada harek. Worek, God riita riina eecha wochar: 'Komas ada miina diita nosapen hakiita. Hanak, miiti neja na yepa eeka siikiita.' Eeta nedii God riita riina majin wochari, Ebraham rii yikapwakasakech. ⁶God riita Ebraham riina eecha wor, 'Miiti neja ye anadii ma yechi nosapek eeka yichakita. Yichanak, yecha yo otii wakasa ma siikiita. 400 sukwiya eeka tanak, tawa ma ye yenza kapasek boboyen otiikiita. ⁷Yichanak, kata ma yenza yecha yon kiyataye takiita eena yen an anaseechi pikiita. Wonyak, komas miiti neja kata nosapen heechi diita nosapek yanak, yecha Eeji hin yesokwatakiita.' ⁸Worek, God riita Ebraham riina kwopagey rabo tawa boboy seerenobon riina har. Har seerenobon diitata: Sapi kawen diigii raboto. Eena Ebraham rii riiti yikapwa Aisakriiti sabin diigii rabor. Yikapwa rii wik pochi siirek rii sapi diigii rabor. Worek, Aisak rii Jekop riiti apoko siir. Siirek, Jekop riita riiti 12 yikapwan, noti harapa wayega apoko siir.

⁹“Worek, noti wayega harapa yecha Josep riina inyaka kapasek anadii ma yenza heechirek tokor. Tokorek, Josep rii i Isip nosapek i shebo shebo yo otii wakasa ma siir. ¹⁰Siirek, God riita riitaka bana bana eecha tar. Tarek, kapasek boboy riitak yatari, rii hehar tar. Worek, Josep rii Pero, Isip harapa aka tabo yima, riiti mi somak ir. God riita riina rukusiirek, Josep rii nagwa nagwa hikichi rii kepi otiitar. Worek, Pero rii riina hechi Josep riina harapa gavman ma otiichir. Ottichirek, Josep rii eyey isip man hehar otiitar. Pero riiti akama boboy saga, ma miman hehar otiitar.

¹¹“Worek, harapa eecha ha tar nedii yar. Isip nosapek Kenan nosapek eeka yar. Yarek, nokwapa nokwapa mamima ye harapa kapa meeji tar. Worek, noti

wayega ye aboboy doporek, yesha hipur. ¹²Worek, Jekop rii meejir noku Isip nosapek eeka tarek, rii noti wayega yenza wochirek, ye mapo ir. ¹³Komas ye kawka ir. Irek, Josep rii mayama riiti yaka yenza mukuchir. Worek, Pero rii her. Hechi rii eecha hikir Josep riiti magwi. ¹⁴Worek, Josep rii riiti apoko Jekop, riina majin wochirek ir. Riiti magwi ye sapa Isip nosapek ya. 75 ma mima ye eecha tar. ¹⁵Worek, Jekop rii heechi Isip nosapek ir. Irek, rii noti wayega yecha eeka har. ¹⁶Komas yechi hapan yeechi Sikem akamak ye ir. Ye irek, eeka tiiriimo supuk eeka chir. Diita tiiriimo supu Ebraham riita tokor supu. Hemo riiti magwi yan harek, tokor.

¹⁷“Mashi God riita Ebraham riina maji wochar. Wochar nedii bana bana yarek diita sokwar. Worek, nokwapa nokwapa noti ma mima eeka siir. ¹⁸Komas akar aka tabo yima rii Isip nosapen neeki yesokwatar. Rii Josep riina saka herek. ¹⁹Riita noti ye wayege yenza woshepii tar. Yenza kapasek otiitar. Rii noti wayege yenza wohigiyarek, kapasek otiirek, yecha yechi yikapwan yeechi sabak heechiterek, yecha hatar. ²⁰Eeta nedii Moses riina yimowur. Riina kwoya hechar. Niiwiika piiriichar riita riiti apokio riiti akak tar. ²¹Tarek, riina yeechi sabak heechir. Sabak heechirek, Pero riiti mima yikapwa siita riina he yeechi ye i akak seechirek, rii sokwar. Siiti yikapwaga eecha yeechi yesokwar. ²²Riina eyey Isip ma yecha hiki tawa boboyen riina maji pokii tar. Pokii tarek, rii harapa siirek, maji kepin yo kepin otiitar.

²³“Moses riita 40 sukwiya tarek, rii riiti Isrel apoma yenza i heken rii gegiyar. ²⁴Iri rii i her Isip ma rii Isrel ma poren kapasek boboy otiitar. Worek, rii Isrel ma riina kiyatayeken hikirek, rii Isip ma poren sowakwor. ²⁵Moses rii eecha hikir riiti apoma hikitu God ri-

ita Moses riiti tapak Isrel ma yenza heemachikiita. Worek, ye saka eena hikirek. ²⁶Eeta komas nedii rii her Isrel ma upurus piir o ana pichar. O ana picharek rii piiriina neekibiirachi ana cheker. Rii eecha wor, ‘Ki yaka kumwoy tawa. Opoche o ana pichankech?’ ²⁷Worek, kata ma rii akar man kapasek boboy otiitarin rii Moses riina deginya poyechi eecha woher, ‘Nama miina nona neeki yesokwa ma siir? Anasa tawa ma siir?’ ²⁸Mii kapo ana sowakwobak? Mii Isip man yerek sowakworega ana kapo eechaba sowakwoken otiito?’ ²⁹Worek, Moses rii meeji Isip nosapek ameya heechi akii ir. Midian nosapeka eeka heechi ir. Eeka rii tarek, hoyey yikapwa rii upurus kiyar.

³⁰“Worek, 40 sukwiya kawka eeka tarek, ejel por riitak yar. Me biish tar eemek karakada meshikek hi eeka okoreetarek, eeka yar. Sainai kwowu eeka tar. ³¹Worek, Moses riita herin rii nyegetrabor. Worek, rii meshikek tar eemek rii bana bana siitii hek eena yar. Yarek, rii God ri ayan meeji. ³²Rii riina eecha wor, ‘Ada miiti wayega yechi God. Ada Ebrahim riiti God, Aisak riiti God, Jekop riiti God.’ Worek, Moses riita akii nubunubur. Rii akiichi hekasakech. ³³Worek, God riita riina eecha wor, ‘Miiti sun na kwoyava. Miiti siitii tawa eem ii eeta ada tawa eem kepi. Opoche bana yatanakech. ³⁴Ada her eeji ma mima Isip nosapek harapa kapan meeji tawey. Ada her yecha visuwu taweyn eena ada yenza yesokwa yichiken ya sakar. Na sokwa ya. Ada miina Isip nosapek heechinak ik.”

³⁵Stiven rii kawka eecha wor: “Diita ma Moses riina Isrel ma ye wosowoyer. Ye eecha woher, ‘Nama miina otii nona neeki yesokwa ma siir? Anasa tawa ma siir?’ Diita ma yecha wosowoyetari, God riita riina hisiirek, neeki yesokwa tawa ma siiken wochirek ir. God riita

hi uwu tar meshikek otiirin Moses rii eena herek riin God rii eena heechirek ir. ³⁶Worek, riita ma mima yenza Isip nosapek heechi neeki ichar. Rii harapa mirakel Isip nosapek, Nayim Siik Tawa Soma Kwotiitawa Pan, me biish tar eemek 40 sukwiya wopu dareboy boboy eeka otiir. ³⁷Eeta Moses rii Isrel ma mima yenza eecha wor, ‘God riita piirapet poren kwona heechinak yakiita. Rii ana kwona wochirek yarega riina eechaba wochanak yakiita. Riita kwoti ma siikiita.’ ³⁸Isrel ma mima ye me biish tar eemek tarek, Moses rii eeka tabatar. Rii noti wayega yechaka tar. Ejel por Sainai kwowu riina worek rii eeka tar. Riita God riiti yesokwa yichi tawa majin yeechi ya ya nona har.

³⁹“Worek, noti wayega yecha riina saka sumowutarek. Yecha riina deginya poyetarek, rii Isip nosapek heechi iken eena kaw hikitar. ⁴⁰Worek, yecha Eron riina eecha wor, ‘Miita na noti goden otiichinyak, yecha nona neeki ichakiita. Diita ma Moses riita nona yeechi Isip nosapek heechiri nota saka riina herek rii heechi iri kapo siitak ir?’ ⁴¹Worek, yecha bulamakaw yin god otiir otiirek yo opelen riitak otiitar. Noku sha ar. Yecha yechi tapak otiir boboyen heri, ye keena eena mayama rabachi yechi hin yesokwar. ⁴²Otiirek, God riita yenza hechi yuyeechi magiir chir. Worek, yecha nerek tawa winyumay, ya, niwiika, yechi hin yesokwa tar. Worek, piirapet yecha keyir maji eecha wocho, ‘Isrel ma mima kwo mashi 40 sukwiya

me biish tar eemek, kwo ana bulamakaw sipsipen sowakwochi, ana saka harek. Yaho.

⁴³Kwota Molok chikiyawas riiti akan kiya ye i tar.

Kwota Repan chikiyawas riiti winyumayka eechaba kiya ye i tar.

Kwota chikiyawas otiichi yechi hin yesokwatar.

Eena ada kwona heechinak Bebilon akama

kata yepak heechinak ikiita.’

⁴⁴“God riita yichawa aka noti yeyi wayega yecha eecha tar. Me biish tar eemek eeka tar. God riita Moses riina barek, aka yechi mayin riina mukuchirek, akan otiir. ⁴⁵Komas noti yeyi wayega akan yechak yeechi ya yarek, Josua riitaka eecha ichiniga akar nosap ma yen pichiniga nosapen yar. God riita mapo kwoyava poyerek, ye komas yar. Worek, eeta aka yechaka eeka siir. Devit riiti nedii yarek, eeta eeka siir.

⁴⁶Worek, Devit riina God riita rukusii tarek, Devit rii God riina woher, ada Jekop riiti God riiti akan kapo otiichikiita. ⁴⁷Worek, Solomon rii God riiti akan otiichir.

⁴⁸“Worek, howuk tawa God riita ma otii tawa akan saka yichawak. Piirapet rii eecha wocho:

‘God rii eecha wocho: Neer eeta eeji harapa

worebey.

⁴⁹Diita nosap eeta eeji yatiin seechi tawa

boboy.

Shecha tawa yikadey akan ana kwo otiichikiita?

Siitakay eemek ada ya yi hapakakiita?

Kwopa saka kiki siikiitawak.

⁵⁰Adaba diita eyey boboyen otiitar.”

⁵¹Stiven kawka eecha wor, “Kwi mabiya giisiitii tawa. Meejikasakech. Kwoti mesek wopu shebo shebo tawa. Kwo God riiti maji saka meejitarek! Kwoti yeyi wayega tarega kwo eechaba tawa. Kwo eechaba eechaba Holi Spirit riina wosowoyebato. ⁵²Eyey piirapet yenya yeyi wayega yecha kikire-

poyetar. God riita heechirek yar ma eeta piirapet ye wocho: God riiti otii kepi siik tawa wakasa ma riipa yakiita. Worek, yecha yenya sowakwor. Apa kwo riina nasowoyechi sowakwor. ⁵³God riita riiti lon kwona eje yechi tapak how yar. Yari kwo eena saka sumowutarek.”

STIVEN RIINA PAPAK RABO SOWAKWOREK, RII HAR

⁵⁴Kaunsil ma ye Stiven riita bar maji meejiichi harapa inyaka kwotayecniniga ye yechi pu riina giiriigar. ⁵⁵Holi Spirit riita Stiven riina takiikiisiirek, Stiven riita neren mo heri, God riiti hadabas boboy her. Jisas rii God riiti mama yepak siitiitarek, rii her. ⁵⁶Hechi rii eecha wor, “Na he. Neren tagwawak, ada hecho Ma Yikapwa rii God riiti mama yepak eeka siitiito.”

⁵⁷Worek, yecha harapa aya uwarek, yecha mabiyan giichi amaba i yecha Stiven riina neekir. ⁵⁸Neekichi ye riina ye i sabak rabochi papak rabo pichar. Yecha eecha otiitarek, yecha yechi siivatabin kwoya veechi hadiye ma por riiti yatii jumuk ye i yichir. Diita ma riiti he eeta Sol. ⁵⁹Yecha Stiven riina papak rabotarek, riita God riina uwatar, “Harapa Jisas miita eeji spirit na yeechi ye i!” ⁶⁰Worek, rii saka yatii bogok putiichi harapa ayak eecha wor, “God, yechi kapasek yon mii boyakasakech.” Worek, rii har.

8 Sol rii hechi riiti inyaka kwoya hikitar.

SOL RII JISAS RIINA SUMOWU TAR MA YEN KIKIR POYETAR

Kata nedii Jerusalem akamak tar Jisas riina sumowu tar ma yen harapa kikirepoyetar. Kikirepoyetarek, eeta ma ye Judia nosapek Sameria nosapek i ye ya tar. Aposel ye Jerusalem eeka siir. ²Jisas riina harapa hiki siitii chichar ma ye Stiven riina yeechi chichiniga ye

harapa keyatar. ³Worek, Sol rii Jisas riina sumowutar ma mima yenya pi hamaken otiitar. Rii nokwapa nokwapa akan i yar hiki siitiichichar ma mima yenya yeechichi ye i poko jir.

GOD RIITI HADABAS MAJIN SAMERIA NOSAPEK SAWOTAR

⁴Jisas riina sumowutar ma ye i ye yatarek, yecha God riiti majin sawotar. ⁵Pilip rii heechi i Sameria akamaka iniga eeka Kraist majin ma mima yenya sawotar. ⁶Riita majin sawotarek, ye hehar meeji siitiitar. Meejichi riita nokwapa nokwapa wopu dareboy boboy otiitari yecha eena her. ⁷Riita otititerek, kapasek gaba ye nokwapa nokwapa ma miman heechi ye harapa uwar. Yatii tapa kapasek tar ma yen otii kepi siir. ⁸Worek, ma mima Sameria akamak harapa kwoya hikitar.

⁹Kata akamaka ma por rii tar. Riiti hi Saimon. Tarek, rii siiga kapa otii tar kapasek boboyen mashi otii tarek, Sameria ma mima yecha riina heneba rabor. Rii eecha hikitar an eeta harapa ma. ¹⁰Eyey akamak tar ma mima karakada na harapa yecha riiti majin meejitar. Ye eecha wor, “Diita ma riiti harapa sii tawa boboy sii eecha habato: God riita harapa boboy mayaka.” ¹¹Riita titi heneba rabo tawa boboyen rii eechaba eechaba otiitari, ma mima ye riiti majin hehar meejitar. ¹²Worek, yecha Pilip riita God riiti siitii kowu tawa hadabas maji kepin meejichi, Jisas Kraist riiti hin meejichi, ye hiki siitiichirek ye uku yeechitar. Ma mima yen uku yeechitar. ¹³Saimon rii Jisas riina hiki siitiichibatar. Worek, riin uku yeechitar. Worek, rii Pilip riitaka bana bana i ye yatar. Pilip riita harapa otiir wopu dareboy boyen nyegerabotar boboyen Saimon riita eena hechi nyegerabochi nubu nubur.

¹⁴Worek, Aposel ye Jerusalem akamak tarek yecha meejiir Sameria ma

mima ye God riiti majin meejitar. Aposel ye meejichi ye Pita, Jon piiriina Sameria akamak wochirek piir ir. ¹⁵I yarerek, yecha God riina maji bar. Jisas riina somowu tar ma yecha Holi Spirit riina yaken eena maji bar. ¹⁶Eeta Holi Spirit rii yenya mashi saka yarek. Yecha Harapa Jisas riiti hibak eeka uku yeechir. ¹⁷Worek, piiriita tapan ye yo wurek Holi Spirit eeka yen yar.

¹⁸Aposel ye yechi tapan yenya ye wowurek Holi Spirit rii yechaka yarek, Saimon rii hechi Pita, Jon piiriin monik tokoken otiir. ¹⁹Rii eecha wor, “Diita hapaga tawa pawa ana napa haba! Habanak eeji tapan ye yowunak ma ye eechaba Holi Spirit yakiita.”

²⁰Worek, Pita rii riina eecha wor, “Miita miiti monika eecha hi uwu tawa eemek eeka na i. God riita ha tawa boboyen miita yak tokokasakech.

²¹God riiti misoma miiti mesekek wopu kapasek hecho. Eena diita yo mitakasakech. ²²Miiti inyaka hiki tawa boboy na kayek heechinak na magiirechi. God riina na maji batanak riipa kapo miita hiki tawa boboyen kwoyava yeechikiita. ²³Ada hecho miiti kapasek bii owka tawa boboy, nokwapa nokwapa takiikiisii siitiito. Wowak miiti kapasek boboy eeta miina mayama poko jichu.”

²⁴Worek, Saimon rii Jon Pita piiriina eecha wor, “Ada na God riina majin bachi. Bachinak, miita bawa kapasek boboyen ana yakasakech.”

²⁵Worek, yecha yechi sawotar maji ba hamarek, God riiti maji sawotarek, Pita, Jon piiriita Jerusaem akamak heechi ir. Nobon ichari piiriita nokwapa nokwapa Sameria akamak eeka hadabas majin eena kenya mukuchichar.

PILIP RII ITOPIA HARAPA MA POREN GOD RIITI MAJIN SAWOR

²⁶God riiti ejel por rii Pilip riina wor, “Na sokwaniga i. Saut yepak na i. Kata

nobo Jerusalem akama heechi Gesa akamak napa i.” Diita nobo eeta me biish tar eem eeka tawa. ²⁷⁻²⁸ Worek, Pilip rii sokwaniga heechi ir. Eeta nedii Itiopia harapa ma por rii riiti nosapek ichar. Eeta ma rii Itiopia nosap harapa ma. Rii aka tabo yi mima siiti ya kwon eena hehar heechitar. Siiti hi Kandesii. Rii Jerusalem akamak tari rii God riiti hin yesokwa baken eena yar. Worek, eeta nedii rii riiti nosapek awasen ichar. Karenga ichawa boboyek rii eeka ichar. Icharek, riita piirapet Aisaia God riiti majin kadii ichar. ²⁹ Worek, eeta Holi Spirit rii Pilip riina wor, “Miita na i kareka bana bana i.” ³⁰ Worek, rii amaba ichi rii meeji harapa ma rii piirapet Aisaia riiti majin kadiiterek, meeji. Meejichi rii eeche woher, “Mii boy kapo eeta maji mu hechawak, mii kadiito?”

³¹ Worek, rii awasen eeche wor, “Ma ana mukuchinyan siiney, boyega shecha ada hekiita?” Worek, rii Pilip riina wor, “Miita ya sokwanak sicha eeche yik.”

³² Harapa ma rii diita majin kadiitar. “Ye riina sipsip poren otii tawaga yeechi ye i

akar eemek sowakwoken ye ichu. Sipsip yi por ri nebiin diigii tawaga, rii kuja hanakasakech.

Rii maji bakasakech.

³³ Riina dagiir poyerek, yecha maji saka hehar anasarek riin.

Ma yecha riiti yikapwa ma mima yenya sakapa sawotakiitawak.

Riita nosap kawka takasakech.

Rii yeechi ye ir.”

³⁴ Worek, harapa ma rii Pilip riina eeche woher, “Ana na wo. Eeta piirapet naman wocho? Rii kapo mayama wocho? Rii kapo anadii man wocho?”

³⁵ Worek, Pilip rii riina majin bar. Diita kadiir majin tasiirek, Jisas riiti hadabas jeyek tawa majin riina sawotar.

³⁶ Piiriita nobok icharek, uku tar eemek iyarer. Iyarerek harapa ma eeche woher,

“Uku diika tawa. Kapo apa ana uku yeechi?”

³⁷ Pilip rii eeche wor, “Miita miiti eyey sugu wopuk Jisas riina hiki siitiichinyey, miita yak.” Worek, rii awasen wor, “Ayo. Ada hiki siitiichichu Jisas Kraist rii eeta God riiti yikapwa.”

³⁸ Worek, harapa ma rii maji wo-saworek, kar i siirek, harapa ma Pilip piir ye i ukuk uku yeechir. ³⁹ Yeetiichi piir awasen yesokwarek, God riiti Spirit Pilip riina yeechi ameya ye ir. Harapa ma rii riina saka kawka herek. Rii riiti nobobak iri riiganiga ir. ⁴⁰ Worek, Pilip rii Asdot akamak eeka i sokwar. Worek, rii i nokwapa nokwapa akaman hadabas majin sawo mukuchi ye i tar. Worek, rii i Sisaria akamak iyarer.

SOL RII INYAKA DAREBOYECHI JISAS RIINA HIKI SIITIICHICHAR MA SIIR

9 Eeta nedii Sol riita Jisas riina hiki siitiichichar ma yenya kapasek ow maji baterek, yeb pi sowakwoken hikitari. Rii harapa opelen otii tar ma riin i jeyn yaken woher. ² Eeta yo otiik Sol riiti hin Damaskas Ju yechi lotu tar ma yenya mukuchir je majin. Sol rii Jisas riiti nobon sumowutar man Damaskas akamak hereyega, rii ma mima yenya pokok jichi Jerusalem akamak heechi awasen yaken eena rii woher. ³ Worek, rii heechi Damaskas akamak ir. I akamak bana bana tarek, harapa haba nerek heechirek sakar; riina buyar. ⁴ Buyarek, rii nosapek sakar. Sakachi rii ayan meeji, “Sol! Sol! Boyewak mii ana diigiir poyetu?” ⁵ Rii meeji eeche wor, “Harapa Ma, mii kapo nama?” Aya eeche wor, “Ada eeta Jisas. Mii ana dagiir poyetu.” ⁶ Wowak, na sokwa akamak i. Inyak, miita otiina yon miina wokiita!”

⁷ Eeta nedii Sol riitaka ichar ma ye i tar. Ye tari bakasakech. Ye ayan meeji ma saka herek. ⁸ Worek, Sol riita sokwa ri mi tagwari saka herek. Eena

yecha riiti tapak yeechi Damaskas akamak neeki ir. ⁹Yadii piiriichar rii riiti miy hekasakech. Eeta nedii rii aboboy akasakech uku akasakech.

¹⁰Worek, Damaskas akamak maji Jisas riina sumowu tar ma por rii tarek, riiti hi, Ananaias, Riita waterek, sukwiya. Sukwiya, eeta God riita riina eecha wor, “Ananaias! Rii awasen eecha wor, “Harapa, ada didika tawa.”

¹¹God rii eecha wor, “Na sayarechi nobo pochik eeka na i. Siiti hi, Nagwa Nagwa Nobo. Miita Judas riiti akak inyak, napa woher: kapo Sol, Tasas ma diika tawa? Rii God riiti maji bato. ¹²Riita sukwiya, rii her ma por rii, riiti hi Ananaias, riita i yareri, rii riiti tapan riina howu neekiterek, riiti mi kepi heken eena howu neekir.”

¹³Ananaias rii meejichi awasen eecha wor, “Harapa Ma nokwapa nokwapa ma ye ana wor: Diita ma rii miiti ma mima ye Jerusalem akamak tarin harapa kapasek boboyen otiir. ¹⁴Harapa opelen oti tar ma ye riina jeyn harek, rii Damaskas akamak iyareri riita miiti hin haba tawa ma miman yeechi poko jiken eena yar.”

¹⁵God riita riina eecha wor, “Na i. Ada riina hisiirek, riita eeji yon otiitakiita. Riita eeji hin geenyik batanak, akar biish tawa ma ye, aka tabo yi ma ye eeji hin meejikiita. Isrel ma ye meejibatakiita. ¹⁶Adaba riina mukuchikiita: nokwapa nokwapa kapa meejichi tawa boboyen eeji hik kiyachikiita.”

¹⁷Worek, Ananaias rii heechi akak iyarechi riiti tapan Sol riina howu neekichi wor, “Kumwoy, eeta Harapa, eeta Jisas, rii ana wochuwak yawa. Miita diika yaterek nobok riina her. Miita miy kawka heken, Holi Spirit rii miina takiikiisiken, eena ana heechuwak yawa.”

¹⁸Emiyep ganye tawaga tawa boboyek Sol riiti miyin tagwachi sakar. Sakarek, rii kawka mey maka her. Rii sokwa siiti-

irek, worek riina uku yeechir. ¹⁹Worek, rii aboboyen a hamarek, rii hapaga siir.

SOL RII DAMASKAS AKAMAKA GOD RIITI MAJIN SAWOTAR

Yadii ameda Jisas riina sumowu tawa ma yechaka Damaskas akamak tari rii eeka siir. ²⁰Riita ameya Ju ma yechi lotu akak i Jisas riiti majin yenza sawotar. Rii eecha wor, “Jisas rii eeta God riiti yikapwa.” ²¹Ma yecha riina meejiri ye heneba rabor. Heneba rabochi ye woher, “Ii boy eeta ma riita Jerusalem akamak tawey, rii Jisas riiti hin haba tar ma mima yen pichar? Rii boy kapo diika yawey, yenza eechaba yeechi poko jichi harapa opelen oti tawa ma yechak ye iken yar?”

²²Worek, Sol riita kawka hapaka siichi God riiti majin yenza harapa geenyik kwodii wochar. Riita hehar mukuchi siikeney, Jisas rii eeta Kraist. Worek, Ju ma Damaskas akamak tari, ye riiti maji meejichi riina saka awasen maji barek. Saka kiki siirek.

SOL RII DAMASKAS AKAMAK HEECHI IR

²³Worek, komas nedii Ju ma ye ya yopo yichi Sol riina sowakwoken inyaka hikitar. Yadii niy Ju ma ye akama nuberejak eeka riina ow yichar. Riina piken eena yichar. ²⁴Worek, Ju ma yecha inyagak hikitarin Sol rii meejir. ²⁵Worek, niy pochik Sol riiti apoma ye riina yeechi papa iny sabak Pol riina kwowuk woyechi pokok kiitiichi heechirek, sabak saka ya muku siitiichi rii heechi ir.

SOL RII JERUSALEM AKAMAK TAR

²⁶Worek, Sol rii Jerusalem akamak irek, rii akar Jisas riina sumowu tawa ma yechaka yaya yopo yichiken otiitar. Worek, yecha riina akiir. Yecha riina saka eecha hikirek rii eeta Jisas riina sumowu tawa ma. ²⁷Worek, Ba-

nabas rii ya riina kiyatayer. Rii riina Aposel yechak ye ir. Ye ichi rii yenya majin kwodii eecha wor. Sol riita Jisas riina nobok herin, Jisas riita riina majin worin, Banabas rii yenya eecha wor. Rii eechaba wor: Sol rii Jisas riiti hin Damaskas akamak riita anabeyichi sawotar. ²⁸ Worek, Sol rii eeta yechaka eecha siir. Siirek, Jerusalem akama eem eyey rii chishi ye i tarek, God riiti majin Jisas riiti hik sawotar. ²⁹ Riita Grik majik batar Ju ma yenya harapa majin yenya awasen awasen batar. Worek, yecha riina sowakwoken eena otiitar. ³⁰ Yaka kumwoy wakasa ma ye meejichi yecha Sol riina yeechi Sisaria akamak ye i Tasas akamaka heechirek ir.

³¹ PITA RIITA LIDA AKAMAK JOPA AKAMAK TAR

³² Pita rii eyey eemen chishi ye i tarek, nedii pochi rii God riiti ma mima Lida akamak tari yechak eecha i her. ³³ Eeka tarek, rii ma por ri hi Inias riina her. Inias riita ma kapasiniga bor yichar. Bor yicharek, rii riiti wa gwsii 8 sukwiya eecha watar. ³⁴ Worek, Pita riita riina hechi eecha wor, “Jisas Kraist rii miina kepi boboy otiito. Na sawo. Miiti wa eemen hehar yeechi.” Worek, rii meejichi ameya sokwar. ³⁵ Sokwarek, eyey ma mima Lida akamak, Seron akamak, tari, ye eena hechiniga ye inyaka dareboyechi Jisas riina hiki siitiichir.

PITA RII TABITA SIINA YESOKWAR

³⁶ Jopa akamak mima pochi sii eeka tarek, siiti hi Tabita. Sii Jisas riina hiki siitiichichar. Grik hik habatari Dokas. Eyey nedii siita eechaba eechaba boboy kepiban otiitar. Kiiriisiiposii tar man siitii kiyatayetar. ³⁷ Worek, eeta nedii sii hak otiiniga har. Harek, yecha siina yeechi ye i maba uku yeetiichi aka howuk ye yo cheyak ye i seechir. ³⁸ Lida akamak Jopa akamak bana bana tar. Worek, eeta hiki siitiichichar ma ye,

Jopa akamak tarek, ye meejir Pita rii Lida akamak tar. Worek, yecha ma upurusen maji heechirek ye ir. Eecha wor, “Miita na ameya notak ya.” ³⁹ Worek, Pita rii sayarechi piiriitaka eecha ir. Rii iyarerek, yecha riina yeechi howuk ye yo ir. Worek, nokwapa nokwapa mibiya mima ye yaniga Pita riitaka bana bana siitiiniga keyatarecha siitii yenya hatar klos mukuchichar. Otiichichar saket mukuchichar. Siita yechaka tarek eeka otiichichar, yenya. ⁴⁰ Worek, Pita rii eyey tar ma mima yenya wochirek ye geenyik iyarer. Iyarerek, Pita rii yatii bogok putiichi rii God riina maji bar. Worek, rii dareboyechi siina eecha wor: “Tabita, na sokwa.” Worek, sii siiti miy tagwachi Pita riina hechi sii sokwa yir. ⁴¹ Pita rii i tapak neekichi yesokwa siitiichir. Worek rii hiki siitiichichar ma yenya mibiya mima yenya uwachi siin tarebaga eecha siirek yenya har. ⁴² Worek, diita otiir yo sii Jopa akamak eeka i ye yarek, nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riina hiki siitiichir. ⁴³ Pita rii Jopa akamak nokwapa nokwapa yadii eeka tarek, ma por bula-makaw sapi yon otiitar ma, Saimon, rii riiti akak yichar.

EJEL RII PITA RIINA MAJI WOCHIREK YAR

10 Ma por rii Sisaria akamak tari, riiti hi Konilias. Rii eeta Ro ma, harapa o anapi ma tar. Rii eeta kepten 100 o anapichar man Itali kompani habatari rii eena siitii kowutar. ² Rii God riitaban hiki siitiichichar ma. Rii riiti magwi, ye God riiti hin yesokwatar. Riita kiiriisiiposii tar Ju ma yenya kiyatayetar. Rii God riina eechaba eechaba maji batar. ³ Yadii pochi hogo sii nediiik, 3 klok, rii sukwiyanaga eecha her. Riita God riiti ejel poren herek, rii riina eecha wor, “Konilias!”

⁴Konilias rii hechi harapa akiiniga eecha wor, “Harapa Ma, mii boyek yawa?”

Ejel rii awasen eecha wor, “God riita miita yeyada hatawey rii hecho. Miita God riina batawa majin rii hebato. Hechi rii miina kwoya hikitu.”⁵ Wowak, apa miiti ma kawen Jopa akamak sa i, ma poren wochinak, rii sa ya. Riiti hi eeta Saimon Pita.⁶ Rii bulamakaw sapin yo otii tawa ma riiti akak eeka tawa.”

⁷Worek, maji batar ejel rii heechi ir. Irek, Konilias rii riiti wakasa ma upurusen, o ana pichar ma poren yenya uwar. O ana pichar ma rii God riitaban hehar hiki siitiichichar. Riita Konilias riiti wakasa ma tar.⁸ Worek, Konilias rii ejel bar majin yenya sawochi, yenya Jopa akamak heechirek, yecha ir.

PITA RII SUKWIYANIGA HER BOBOY MAJI

⁹Eeta komas yadii nediik yecha nobok icharek, Jopa akamak iyareken otiitarek, Pita riita akak yo i howuk God riina maji bak ir. Eeta otii a nedii.¹⁰ Worek, Pita rii eecha harek otii ak gegiyar. Aboboy otii tarek, rii kawka sukwi yanaga eecha her.¹¹ Rii mow herek, neer tagwar. Tagwachi harapa siivatabi subu yepa yepa neekichi heechirek saka tar.¹² Saka tarek, rii her nokwapa nokwapa apo, hopo, nosapek tawa kiya, boboy eeka tarek rii her.¹³ Worek, aya riina uwachi eecha wor, “Pita, na sokwa sowakwachi a.”¹⁴ Worek, Pita rii bokoneechi eecha wor, “Harapa, yaho. Ada saka keena aki-itawak. Ada kapasek tawa kiya ada saka atarek.”¹⁵ Worek, aya kawka riina eecha wor, “Eyey boboyen God riita otii kepi siirin, mii boyewak kapasek wocho?”¹⁶ Diita boboy piiriichar otiir. Worek, eeta boboy eeta heechi ameya neerek i yowur.

¹⁷Worek, Pita riita diita sukwiyanaga hechar boboy siiti mun harapa hik-

itarek yeshatar. Eecha hikitarek, Konilias heechirek yar ma yecha Saimon riiti akan yesha yar. Yari yecha nuberejak bana bana siitiitar.¹⁸ Yecha uwachi wor, “Diita kapo tawa ma riiti hi eeta Saimon Pita?”¹⁹ Pita rii sukwiyar maji mun hikitari, Spirit rii eecha wor, “Na meeji. Ma piiriichar ye diika yatawey miina yeshato,”²⁰ Miita mayama sayarechi na saka i. Ada yenya miina wochirek yar eena opoche mii siitii siitii siichi ichanakech.”

²¹Worek, Pita riita saka ichi ma yenya eecha wor, “Kata ma riina kwo yeshatawey, diita ada. Boyak yawa?”²² Ye awasen eecha wor, “Kepten Konilias rii nona heechirek yar. Rii eeta ma kepi. Rii God riiti hin yesokwatar. Ju ma ye riina hehar hikitar. God riiti ejel por rii riitak ya wor: miita na Pita riiti akamak ya. Yanak, miita bana majin riita meejik.”²³ Worek, Pita riita yenya worek, yecha niy pochi eeka siir.

PITA RIITA KONILIAS AKAK IR

Komas yadii riita sayarechi yechaka ir. Akar Jopa Jisas riina sumowu tawa yaka kumwoy ye riitaka ibatar.²⁴ Kommas yadii pochi riita Sisaria akamak iyarer. Eeka Konilias riita riina kowutar. Konilias rii riiti magapa riiti apoma yenya worek, ye kowubatar.²⁵ Pita riita wok iyarek otiirek, Konilias rii riina hechiniga Pita riiti yatii jumuk bana bana saka he yir.²⁶ Worek, Pita rii riina yesokwa wor, “Na sokwa siitii. Ada eeta ma sobo.”²⁷ Piiriita aka wok iyarechi Pita rii maji batar. Iyarek, rii her nokwapa nokwapa ma mima ye ya yopo wuchi yichar.

²⁸Worek, Pita rii yenya eecha wor, “Kwota hehar hikitu Ju ma yechaka kwotaka ya yopo yikasakech. Ju ma yechi lo maji sii Ju man anacheker. Anachekerek, yecha akar biish tawa man yechaka opoche yichanakech, opoche

maji batanakech. Wowak, God riita ana mukuchir eeta kapasek ada hikitu ma mima kaw ye wagiishi chichu. ²⁹ Kwota ana maji wochirek yarek ada siitii siitii siikasakech. Eena ada kwona wohecho, boyewak kwota ana maji wochirek yar?”

³⁰ Worek, Konilias rii eecha wor: “Yadii 4 mashi siirek, eeta nediik ada God riina maji batar. 3 klok nedii siirek, ma por rii yari eejj mi somak siitiir. Riiti siivatabi apoma woy hechar. ³¹ Worek, rii eecha wor: ‘Konilias, God riita miita God riina batawa majin rii hecho. Miita yeyada hatawa boboy rii hebato. ³² Wowak, apa ma kawen Jopa akamak sa i. Ma poren wochinak rii sa ya. Riiti hi eeta Saimon Pita. Rii bula-makaw sapin yo otii tawa ma riiti akak eeka tawa. Rii somakwotii tawa paka bana bana tawa!’ ³³ Worek, eena ada miina maji wochirek ir. Wowak, miita hiki hamachi yawa. Apa nota God riiti miy somak diika tawey, nota miina kowutu. God riita miina batar majin miita nona sawoken no eena kowutu.”

PITA RIITA MAJIN SAWOR

³⁴ Pita riita eecha wor, “Ada hehar eecha hikitu eeta siiken God riita saka eecha hikitawak, ma por eeta harapoa ma por eeta karakada. ³⁵ Eyey ma ye God riina hehar hikitawak, yo kepin otiitawak, God riita yenya kepi hikitu. God riita man hechawey, rii saka riiti wayegan hechawak. Rii keena ma podar podareban hecho. ³⁶ Kwo hikitu eeta maji God riita riiti Isrel ma mima yenya wochirek yar. Eeta maji eecha wocho: Jisas Kraist rii eeta eyey ma yechi God. Eeta maji inyaka kepi wey siikii tawa maji. ³⁷ Kwo hikitu Jon Baptais uku yeechi tawa maji. Eeta sokwarek, harapa boboy eeka tasiir. Tasiirek, komas Judia nosapek eeka i ye yar. ³⁸ Ii eeta Nasaret Jisas maji. Kwo mee-jir God riita riiti Holi Spirit riiti ha-

paga tawa pawak Jisas riina gamuchir. Gamuchirek, riita eyey eemek i ye ya tarek, boboy kepin otiichicharek, gaba riita dagiir poyer man rii otii kepi siichi yesokwa tar. God riita riitaka eecha tar. ³⁹ Worek, diita boboyen riita Ju ma yechi nosapek, Jerusalem akamaka otiitarek, no eena hechi sawoto. Worek, yecha riina ye i mek ji siitiichirek, rii har. ⁴⁰ Harek komas yadii piiriichar siirek God riita riina yeechi yesokwarek, ma ye opwoy her. ⁴¹ Eyey ma ye riin saka herek. Eyey ma yen God riita hisiiri, riin her. God rii nona hisiiri, no Jisas riina herek apa no riiti majin sawoto. God riita riina yesokwarek, nota riitaka eecha otii atar. ⁴² Worek, riita nona wochir diita hadabas majin ma mima yenya napa sawo ta. Riita nona wochir: napa yen sawo: Jisas riitaba eeta God riita hisiiri, rii eeta ha ma yechi jas rii eeta tawa ma yechi jas. ⁴³ Eyey piirapet ye riina majin wor. Ye eecha wor: eyey ma ye riina hiki siitiichinyey, yechi kapasek boboyen riiti hapaga tawa hik kwoyava yakiita.

AKAR BIISH TAWA MA YE HOLI SPIRIT RIINA YAR

⁴⁴ Pita riita majin batarek, eeta Holi Spirit rii eyey maji mee-jitar ma yechak sakar. ⁴⁵ Jisas riina hiki siitiichichar Ju ma yecha Pita riitaka Jopa akamak heechi yari, ye hechi henebarabor. God riita riiti Holi Spirit akar biish tar ma harek, gwotii powubarek, eena henebarabor. ⁴⁶ Yecha mee-jir ye akar akar maji ba ye tarin, ye God riiti hin eena yesokwatar. Worek, Pita rii eecha wor, “Nota eeta Holi Spirit riina yarega, yecha eechaba yawa. ⁴⁷ Kapo nama uku yeechi tawa ukun yenya anachekekiita?” ⁴⁸ Worek, riita wochirek, Jisas Kraist riiti hik yenya eeka uku yeechitar. Worek, ye riina woher: “Miin notaka yadii ameda eecha takiiita.”

PITA RII JERUSALEM AKAMAK MAJIN SAWOR

11 Aposel ye Jisas riina sumowu-
tar yaka kumwoy ye, eyey Ju-
dia nosapek tari, ye meejir eeta akar bi-
ish tar ma, ye God riiti majin meejitar.

² Worek, Pita rii Jerusalem akamak yo ir.
Irek, sapin dagiiken hikitar ma ye riina o
maji bar. ³ Eecha wor, “Miita i yechaka
eecha oti atari, yechi maba sapi saka
dagiirek.”

⁴ Worek, Pita riita eyey boboy sok-
warin eena yenya sawotar. ⁵ Rii eecha
wor: “Ada Jopa akamak God riina maji
batarek sukwiyar. Sukwiyarek, ada her
ner tagwarek, harapa siivatabin subu
yepa yepa neekichi heechirek, ya saka
adak bana bana yir. ⁶ Bana bana yirek,
ada nosapek tawa kiya, yogwosii, hopo,
apo yenya hehar her. ⁷ Worek, ada ayan
meejir. Aya ana uwar, ‘Pita na sokwa
sowakwochi na a.’ ⁸ Worek, ada eecha
wor, ‘Yaho, God. Kapasek kiya eji
kujak ada keena akasakech.’ ⁹ Worek,
nereka tar aya kawka eecha wor, ‘Eyey
boboyen God riita riita otiiri, eeta kepi
boboy. Mii boyewak eena eecha wocho?’

¹⁰ Kawka piiriichar otiir. Otiichi sii eeta
howuk nerec ir. ¹¹ Ma por wochirek,
eeta nedii ma piiriichar ye Sisaria aka-
man heechi i ada tar eemebak iibak
iyarer. ¹² Iyarerek, Spirit riita ana eecha
wor, ‘Yechaka eecha na i. Opoche siitii
siitii siitabakech! Worek, diita 6 yaka
kumwoy ye adaka Sisaria akamak eecha
ibatar. Ibaterek, i Konilias riiti akak
iyarer. ¹³ Iyarerek, riita nona eecha wor,
‘Ejel poren riiti aka wok siitiiterek, rii
her. Herek, ejel rii riina eecha wor: Miita
ma kawen na heechinak, Jopa akamak
sa i Saimon riina wochanak, rii sa diika
ya. Riiti akar hi pochi eeta Pita. ¹⁴ Riita
miina maji batanak, kwota meejitanak,
miiti magwin yenya yesokwa yichikiita.’

¹⁵ Worek, ada yenya maji batarek, eeta

Holi Spirit yechak sakatar. Nona tasiir
nediik sakarega yenya eechaba sakatar.
¹⁶ Otiirek, ada inyagak hikir Jisas riita
bar majin. Rii eecha wor, ‘Jon riita ukuk
uku yeechitar. Kwona Holi Spiritek uku
yeechi tar.’ ¹⁷ Worek, eeta geenyik siir
eeta nedii God riita nona har boboyen
God riita akar biish tawa ma yen eech-
aba har. Nota Harapa Ma, Jisas Kraist,
riina hiki siitiichirek, God riita Spiriten
nona harega, rii akar biish tawa ma
yenya eechaba har. Wowak, ada nama
God riiti nobon dasiipiito.”

¹⁸ Worek, yecha riita bar majin mee-
jichi yecha yechi op majin kujan diimi-
ichi God riiti hin yesokwatar. Ye eecha
wor, “Nota hecho God riita akar bi-
ish tawa ma yenya yechi inyakan dare-
boyechi yesokwa yichi tawa boboyen
habar.”

ANTIOKATAR JISAS RIINA HIKI SIITIICHICHAR MA

¹⁹ Stiven riina sowakworek Jisas ri-
ina sumowu tar ma yenya kikiirepoy-
erek, yecha eyey nosapek heechi i ye
yatar. Jisas riina sumowu tar ma kaw
ye Pinisia nosapek, Saipras nosapek, An-
tiok akamak icharek, Ju ma yechaban
God riiti majin yenya sawotar. ²⁰ Worek,
hiki siitiichichar ma kaw ye Saipras
ma, Sairini ma yecha Antiok akamak
ichiniga akar biish tar ma yenya Harapa
Ma, Jisas, riiti hadabas majin sawotar.
²¹ Eeta Harapa Ma riiti hapaga pawa
yechaka eecha tarek, nokwapa nokwapa
ma mima yecha Jisas riina inyaka dare-
boyechi hiki siitiichir.

²² Worek, diita maji sii Jerusalem aka-
mak Jisas riina sumowutar ma yechaka
eecha yar. Yarek, ye meejichi ye Ba-
nabas riina Antiok akamak heechirek
ir. ²³ Worek, riita i yar her God riita
eeta ma miman rukusiiterek, riita kwoya
hikirek. Kwoya hiki chiniga riita yenya
kiyapotar. Riita eecha wor, “Na kwota

anabeyichi na siitii ta. Jisas riiti nobon na sumowu ta.” ²⁴ Banabas rii eeta ma kepi. Eeta nedii nokwapa nokwapa ma mima ye eeta Harapa Ma riiti nobobak eeka siir.

²⁵ Worek, Banabas rii Tasas akamak Sol riina yeshaken eena ir. ²⁶ Riita riina yesha hechi rii riina Antiok akamak yeechi yayar. Yeechi yayarek, piir sukwiya pochi piir nokwapa nokwapa Jisas riina sumowu tar ma mima yenya yaya yichi maji pokii tar. Antiok akamak mapo Jisas riina hiki siitiichichar ma yenya habatar eeta Kristen ma.

²⁷ Eeta nedii piirapet ma kaw ye Jerusalem akamak heechi Antiok akamak ir. ²⁸ Ma por riiti hi Agabas, rii siitii Holi Spirit riiti hapaga pawa takikiisiirek, eecha wor, “Eyey eem harapa eechin hakiita.” Worek, komas Klodias rii harapa aka tabo yima tar nediiik, eeta eechi ha tawa boboy eeta nediiik yar. ²⁹ Worek, eeta Kristen ma ye eecha hikitar yecha Judia nosapek tar yechi yaka kumwoy yenya kiyatayekin hikitar.

³⁰ Hikichi otiir. Yecha yan yeechi Banabas, Sol piiriina harek, piir yeechi ye iniga Kristen hehar tar ma yenya har.

KRISTEN MA YENYA KIKIREPOYER

12 Eeta nedii aka tabo yima Herot rii Kristen ma kawen kikirepoyetar. ² Riita Jems, Jon riiti yakan, riina eekik sowakwor. ³ Otiirek, Ju ma ye inyaka kwoya hikitar. Kwoya hiki tarek, Herot rii meejichi rii Pita riina pokok jir. Yis Bish Tar Gey nokusha ar nediiik riina poko jir. ⁴ Riina poko jirek, Herot riita otiirek, 16 ow ana pichar ma yen hisiirek, ye eeta Pita riina siitii kowu tar. Herot rii eecha hikitar. Pasova nedii hamanak ada Pita riina ma mima yenya geenyik mukuchikiita. ⁵ Worek, Pita riita poko ji tarek, Kristen ma ye riina God riina harapa maji batar.

PITA RIINA POKO JICHARIN HEEMAR

⁶ Herot riita Pita riina ma mima yen geenyik mukuchiken hikitarek, mashi niy pochi Pita rii o ana pichar ma yechak tar. Ow ana pi ma upurus piir por yokwak por yokwak siitii kowutarek, Pita rii nediiik watar. Ain poko upurusek jichi seechitar. Siitii kowu tar ma upurus piir poko ji aka nuberejak siitii kowu tar. ⁷ Worek, Harapa Ma riiti ejel heechirek yarek, eeta eemek ameya ya saka higa okoreerek, rii siitiitar. Worek, ejel rii Pita riina tiiminan neekichi cheyer. Rii eecha wor, “Na ameya sokwa.” Worek, riiti tapak tar ain poko sii eeta saniga heemachi sakar. ⁸ Worek, ejel rii eecha wor, “Siivatabi hehar giiriichi yatii na ruwuchi.” Pita rii meejichi otiirek, ejel rii riina kawka wor, “Miiti maba saket na ruwuchi adaka na ya howoshi ik.” ⁹ Pita riita meejichi riina sumowuniga piir poko jichar aka heechi i geenyik yarer. Worek, Pita rii eecha iri rii eecha hikir kapo ada sukwiyo. Ana otiichuwa boboy kapo boboy siikenekasakech? ¹⁰ Piiriita ya mapo siitii kowutar ma piiriin heechi saya ir. Iri, komas siitii kowu tar ma piirin i heechi iyarebar. Iyarebari i harapa akama ichawa ain nuburejak i yarer. Worek, eeta nubureja sii saniga tagwarek, heechi ir. Worek, i piiriita nobo chegiik i ejel rii Pita riin heechi rii ir.

¹¹ Eecha otiirek, Pita rii riina otiichir boboyen hikichi eecha wor, “Apa ada hikitu ana otiichuwa boboy eeta boboy siiken. Eeta God riita riiti ejell ana heechirek yarek, rii ana Herot riiti hapaga boboyen ana heemachir.” ¹² Rii diita boboyen hikichi rii Maria siiti akak ir. Sii Jon Mak riiti awi. Siiti akak nokwapa nokwapa ma mima ya yopo yichi God riina batar. ¹³ Batarek, Pita rii siiti aka nuburejak siitii geenyik siitii hapaka

tarek, wakasa mima pochi, siiti hi Roda, sii meejichi nuburejak yar. ¹⁴Sii yaniga siita Pita riiti ayan meejichi sii inyaka kwoya hikichi sii aka tagwakasakech sii awasen heechi kawka iri eecha wor, “Pita rii kata geenyik siitiito.” ¹⁵Ye meejichi siina eecha wor, “Na hiki shato.” Worek, sii awasen eecha wor, “Ada hewa rii siitiito. Ada woshepiikasakech.” Ye eecha wor: “Kapo riiti mayi?”

¹⁶Ye eecha batarek, Pita rii way kawka nuburejan siitii hapakar. Worek, yecha nuburejan tagwachi riina hechi henebarabor. ¹⁷Worek, rii riiti tapan ye yowuchi anacheker. Worek, rii Harapa Ma riita riina poko ji akak heechitar majin eena yenya sawor. Rii eecha wor, “Ada bawa majin Jems riina, akar yaka kumwoy yenya, napa sawo ta.” Eecha wochi rii akar eemek ir.

¹⁸Uhadiirek Pita riina siitii kowu tar ma yecha Pita riina hipurek, yecha nyegerabochi ye yesha tar. Ye eecha wor, “Pita kapo siitak tawa?” ¹⁹Herot rii meejichi Pita riina yesha chishi majin yenya wochar. Worek, yecha riina yesha hipiirek, Herot rii Pita riina siitii kowutar ma yenya majin awasen woher. Wohe hamachi rii yenya pi sowakwo majin akar o ana pichar man worek, ye ya yenya pi sowakwor. Worek, Herot rii Judia nosapek heechi Sisaria akamak i siir.

HEROT RII HAR

²⁰Herot rii Taia akamak tar ma yenya Saidon akamak tar ma yenya inyaka kwotayer. Worek yecha ya yopo wuchi Herot riitana hek ir. Irek, yecha Blastas riina majin m apo bar. Barek, Blastas rii meejichi riita yechaka eecha hikitar. Blastas rii Herot riiti akaman akan hehar kowu tar ma. Worek, yecha Herot riina heken ir. I hechi riina wopi kepi sii majin wor. Yecha Herot riiti nosapek i

aboboyen tokotar. Eena i wopi kepi sii maji bar.

²¹Worek, Herot rii mashi yadii pochin hisiichiniga rii riiti kwoya hechawa siivatabi keyapochichi i harapa worebeyek yo yir. Rii yi yenya harapa maji gworon bar. ²²Barek, ma mima meejichi ye eecha harapo wor: “Dii rii makasakech. Rii eeta god.” ²³God riiti ejell Herot riina ameya pichirek, rii sakar. Riita God riiti hin saka habatarek, eena pichirek sakar. Wayawaya riiti bii takiikiisitarek riina chi har.

²⁴Worek, God riiti maji harapa sokwarek, akar akamak eyey i ye yar.

²⁵Banabas, Sol piir piiriiti yo hamachi piir Jerusalem akamak heechi ir. Piiriita Jon Mak riina yeechi ye eecha ir.

BANABAS SOL PIIRIINA HISIICHIREK, PIIRIITA IR

13 Piirapet ma kaw tisa ma kaw ye Antiok Kristen ma yechaka eecha tar. Diitata. Banabas, Simion (riina eecha habatar, Kehapa), Lusias (riiti nosap Sairini), Maneyen (Rii Herot riiti akak eeka sokwar), Sol yecha tar. ²Yecha God riiti hin habatar nedii ye aboboy saka atarek, eeta nedii Holi Spirit rii yenya wor, “Banabas, Sol piiriina na yeechi saniga heechi ada yenya hisiir yon heechinak sa i.” ³Worek, yecha aboboy saka atarek. Yecha God riina maji batarek, ye yechi tapan piiriina howuk seechi piiriina heechirek ir.

PIIRIITA SAIPRAS NOSAPEK IR

⁴Banabas, Sol piiriina Holli Spirit riita heechirek irek, piiriita Selusia akamak iniga jabiirek ye ichi Saipras nosapek i ir. ⁵Piir Salamis iyarechi piir Ju ma yechi Lotu akak iyarechi God riiti majin sawotar. Jon rii piiritaka tarek, piiriina kiyapo tar.

⁶Worek, yecha eyey nedii kwowuk chishiniga i Pepos akamak iyarer.

Iyarechi ye ma por riin her. Riiti hi Ba-Jisas. Rii eeta Ju ma. Rii siiga kapa otiitar ma, keyap map otii tar ma. Riita mayama piirapet eecha habatar. Rii woshepii tawa piirapet. ⁷Rii Sesias Polas, harapa gavman ma, riiti nareboy. Sesias Polas rii harapa inyaka hikitar ma. Riita Banabas, Sol piiriina uwar. Rii God riiti maji meejiken eena piiriina uwar. ⁸Uwarek, Elimas (Grik hi eecha habatar: Ba-Jisas), rii siiga kapa otii tar ma, rii piiriina uwa yeechi anachekek otiir. Rii harapa gavman ma riiti inyaka wopun dareboyiken riin otuii otii her. Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen riita magiirechiken eena otii otii her. ⁹Worek, Sol (riina eecha habatar, Pol) rii Holi Spirit riina takiikiisiirek, riita siiga kapa otii tar man miy he siitiichi eecha wor: ¹⁰“Mii Gaba riiti yikapwa. Mii boboy kepin o ana pichawa ma. Miiti kapasek yo otii tawa boboy miitak takiikiisii siitiichichu. Harapa Ma riiti omutiik majin mii yeechiniga woshepii majik heechitu. ¹¹Apa Harapa Ma riiti tapa eeta saka miina pinyak miiti miy dumukiita. Apa ameda saiinak, mii yama saka hewak.” Worek, ameya riiti miy dumuri saka herek. Worek, rii chishitarek, rii riiti tapak neeki tawa man nobon mukuchiken eena yeshatar. ¹²Worek, eeta harapa gavman ma rii otiir boboyen eena hechi rii Jisas riina hiki siitiichir. Harapa Ma riiti maji pokiitawa majin meejichi rii henebarabor.

PISIDIA NOSAPEK IR

¹³Worek, Pol riita riiti nareboy yechaka Pepos akamak heechi jabiirek ir. Irek, Pega, Pampilia nosapek tarek, iyarerek, Jon rii piiriina heechi rii Jerusalem akamak ir. ¹⁴Worek, piiriita Pega akamak heechi Antiok akamak, Pisidia nosapek tari, piir eeka iyarer. Iyarerek, Sabat sii tar nediiik, Sarere,

piir Ju ma yechi lotu aka i yir. ¹⁵Worek, lotu ma ye Moses riiti lo majin piirapet riita keyir majin kadii hamarek, lotu tar ma ye piiriina maji wochirek ir. Eecha wor, “Yaka kumwoy, kicha ma mima yenya kiyapo majin baken taney, ii na ba.” ¹⁶Worek, Pol rii sokwa siitiichi rii riiti tapak ye yo wuchi maji yesokwa bar. Rii eecha wor:

“Isrel ma kwona, akar ma kwona God riiti hin yesokwa tawey, ana na meeji! ¹⁷Diita Isrel ma yechi God rii noti wayegan hisiichi yenya otiichirek, ye yaya how ma Isip nosapek tari, ye sokwa hapaga siir. Siirek, God riita riiti hapaga pawak yenya Isip nosapek tarin yeechiniga akar eemek ye ir. ¹⁸Ye irek, 40 sukwiya eecha tarek, God rii yenya bii nomu mayaka yatar. ¹⁹Worek, rii 7 mamu akama saniga saniga ma Kenan nosapek tari yenya pi hamar. Pi hamachi, rii yechi nosapen riiti ma yenya har. ²⁰Harek, ye 450 sukwiya eeka tar. Worek, riita jas ma yenya har. Worek, yecha tarek, Samyuell sokwarek piirapet siirek, ye eeta hamar.

²¹“Worek, ye God riita yenya aka tabo yiman haken eena woher. Woherek, Sol, Kish riiti yikapwa Bensamin riiti neja, God riita yenya har. Harek, 40 sukwiya rii siiti kowutar. ²²Worek, God riita riina bokoneechi rii Devit riina aka tabo yima heechir. God riita ma yenya Devit maji kawen eecha wor, ‘Ada yesha her Devit, Jesi riiti yikapwa, riina ada kwoya hecho. Eeji inyagak tawa boboyen ritapa otiikiita.’ ²³Worek, God riita Jisas, Devit riiti heja, riina Isrel ma yenya yesokwa yichi tawa ma otiir. Rii mashi wocharin eena otiir.

²⁴“Jisas rii saka yatarek, Jon rii Isrel ma mima yenya sawotar. Eecha wor: ‘Kwoti kapasek boboyen na magiirechichi na uku yeetii poy.’ ²⁵Jon rii ha nedii bana vbana tarek, rii ma mima yenya eecha wor, ‘Kwo boy kapo

ana shecha hikitu? An diita kwota kowu tawa makasakech. Na he! Ri-ipa ana komas yakiita. Yanak, ada kubuchey boboy tawak, riiti sun an saka heemakiitawak.”

²⁶ Pol rii kawka eeche wor, “Eeji yaka kumwoy, Ebrahim riiti neja, ana na meeji. Akar ma kaw God riiti hin yesokwa tawey, ana na meeji. Nona diita yesokwa yichi tawa majin heechirek, yar. ²⁷ Worek, Jerusalem akamak tawa ma ye yechi harapa ma ye eeche hikitar: Jisas rii yesokwa yichi tawa majasakech. Wowak, yecha piirapet yechi majin eyey Sabat nediik kadii tarin ye hikikasakech. Wowak, yecha Jisas riina dagaar poy hamarek, ye piirapet yecha bar majin woyik eeche siir. ²⁸ Yecha riina sowakwori, rii kapasek boboyeka saka tarin riina sowakworek. Worek, yecha Paululat riina woher, riina sowakwok. ²⁹ Eyey mashi keyir majin riina batarin, yecha eyey yesokwarek mek ji siitiichi tarin ye yeechi ye i tiiriimok chir. ³⁰ Tiiriimok chirek, God riita riina otii saniyeeki yesokwar. ³¹ Yesokwarek, kata ma ye mashi riitaka Jerusalem akamak, Galili nosapek, ichar yo tarek, ye riina her. Her boboyen apa yecha Isrel ma yen sawoto.

³²⁻³³ “Worek, sicha diika yawey, God riiti hadabas maji kepin sawo taken, eena yawa. Kata otina boboyen God riita noti wayega mashi wocharin, rii eeta nona otiiichir. Nota noti wayega yechi neja eena nona otiiichir. Rii Jisas riina yesokwar nobok nona eeka otiiichir. Sam 2 majik keyiri eeche wocho: ‘Mii eeji Yikapwa. Apa ada miiti Apoko.’ ³⁴ God riita diita riina saniyeeki yesokwa tawa majin kwopa sii tawa eem rii kawka i kwopa siikasakech. Wowa majin rii eeche wor: ‘Kata boboyen ada Devit riina hak wokwona hakiita!’ ³⁵ Akar mashi keyir maji eeche wocho, ‘Miitana sumowu tawa wakasa ma kepi riin miita nobon egesiinak, riipa kwopa si-

ikasakech.’ ³⁶ Devit riita eeta nediik tari, rii God riiti inyakak tar boboyen otiiir. Otiirek, Devit rii har. Harek, yecha riiti wayegan bana bana tar tiiriimok chir. Chirek, riita kwopa siir. ³⁷ Wowak, kata ma riina God riita saniyeeki yesokwa tari, riita saka kwopa siitarek. ³⁸⁻³⁹ Eeji yaka kumwoy, kwotyaya eyey eena napa he. Nota Jisas riiti hik diita noti kapasek boboyen kwoyaya ya tawa nobon eena kwona sawoto. Kwota na henyak na hiki ta: Kwoti kapasek boboyen Moses riina har lo sii saka kwoyaya yarek. Kwo Jisas riina hiki siitiichinyey, iipa kapasek boboy riipa kwoyaya yakiita. ⁴⁰ Wowak, na ow poy sii ta. Piirapet yechi maji iipa kwotak yanakech. Ye eeche wor: ‘God riita eeche wor: ⁴¹ Wosaboy tawa ma kwo na he! Na kayek heneba rabochi ha! Kata yon ada kwoti nediik otii tawey, eeta boboyen ma por rii kwona geenyik mukuchinyey, kwopa saka eena hiki siitiichikiitawak.”

⁴² Worek, Pol, Banabas piir Ju ma yechi lotu akan heechirek otiiiri, ma ye piiriina woher, “Ki komas Sabat nediik yanak, diita majin ki kawka napa ba. ⁴³ Ma mima ye yechi otu akan heechi iri, yecha Po, Banabas piiriina sumowur. Nokwapa nokwapa Ju ma ye nokwapa nokwapa akar biish ma ye, Ju ma yechi majin sumowutari, ye Pol, Banabas piiriina nobok i sumowu ir. Irek, Apose piir yenya maji eeche wochiniga yenya kiyapo majin bar. Eeche wor, “God riiti rukusii tawa boboyek eeka na ta.”

⁴⁴ Worek, komas Sabat nediik nokwapa nokwapa akamak tar ma ye God riiti majin meejik yar. ⁴⁵ Yarek, Ju ma ye nokwapa nokwapa ma mima yen hechi kapasek hikichi yecha inyaka kwotayer. Kwotayechi ye Pol riita bar majin o otii maji bar. Ye riiti hin kapasek habar. ⁴⁶ Worek, Pol, Banabas piir anabeyichi harapa eeche wor, “Sicha God riiti majin Ju ma kwona geenyik mapo bak.

Batawak, kwo nasowoye tawak, kwo eecha wocho: “Nota keena saka eechaba eechaba tawa boboyen yakiitawak.” Wowak, nota kwona heechi akar ma biish tawa ma yechaka eecha ikiita. ⁴⁷ Di-ita majin eeta Harapa Ma rii nona har, ‘Ada kwona otiichirek, kwota, akar biish tawa

ma yechi habak siikiita.

Ada otiichirek, kwota Ju ma eeta eyeey nosap tawa mas yenza yesokwa yichi tawa nobo.”

⁴⁸ Akar biish tar ma ye diita maji meejichi yechi inyaka kwoya woy hiki-chiniga God riiti majin yesokwatar. Kata ma yen God riita hisiiri, ye Jisas riina hiki siitiichir.

⁴⁹ Worek, Jisas riiti maji kata eemek i ye yatar. ⁵⁰ Worek, Ju ma ye eeka tari ye akama harapa tar ma, God riina hiki siitiichichar mima yechi inyakan dareboyer. Worek yecha kikirepoy oti tawa boboyen eena tasiir. Worek, piirina yeechi kata eemek rabor. ⁵¹ Worek, Aposel ye yechi yatii cheren pupoyechi Aikoniam akamak ir. ⁵² Worek, Kristen ma ye tari Holi Spirit yenza takiikiisirek, yecha inyaka kwoya hikir.

POL, BANABAS AIKONIAM AKAMAK TAR

14 Aikoniam akamak eechaba kawka otiir. Pol, Banabas piir Ju ma yechi otu akak i maji sawotarek, nokwapa nokwapa Ju ma ye, akar biish tar ma yechaka Jisas riina hiki siitiichichar. ² Worek, Ju ma kaw ye saka hiki siitiichirek. Ye kapasek otiichiniga ye akar biish tar ma yechi inyaka wopu dareboyer. Dareboyek, ye yechi yaka kumwoy yenza inyaka kapasek hkir. ³ Worek, aposel piir eeka tar eemek harapa kadii siirek, riiti majin siitii anabeyichi sawotar. Sawotarek, God riita mukuchir piiriita

bar maji eeta omutiik siiken. Hapaga tawa pawan piiriitaka tari, piir wopu dareboy tawa boboy, henebarabo tawa boboyen otiir. ⁴ Ma mima ye saniga saniga yi hiki ye itar. Ma kaw ye Ju ma yechi inyakak hikitar. Kaw Aposel yechi inyakak hikitar. ⁵ Worek, akar biish tawa ma, Ju ma, harapa ma, yechaka Aposel piiriina kapasek boboyen yenza papak rabo tawa bbooyen otiiken eena hikir. ⁶ Worek, Aposel piir meejichi piir heechi Laikoniam nosapek ir. Bana bana tar akama, piiriiti hi Listra, Debi eeka ir. ⁷ Irek, piir eeta hadabas maji kepin sawotar.

POL, BANABAS LISTRA, DEBI AKAMAK TAR

⁸ Piir Listra akamak tarek, ma por rii riiti yatii kapasek tarek eena yichar. Yimowurek, riiti yatii kapasek siir. Rii chishi ye kiasakech. ⁹ Rii Pol riiti majin meejir. Meejitarek, Pol rii her riina otii kepi siiken hiki siitiichir. Worek, Pol riita riina hehar her. ¹⁰ Hechi harapa aya wor: “Na sokwa yatii piitiichi siitii.” Worek, ma rii meejichi durapowuchi saka siitii chishir.

¹¹ Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye Po riita otiir boboyen hechi ye yechi Likionia majik eecha wor, “Eeta sikiyawas ye mak siirek, ye notaka saka yar!” ¹²⁻¹³ Ye Banabas riina habar, Sus. Ye Po riina habar, Hemis. Worek, Sus opelen otii tar ma rii bullamakawen keyapo chichi eecha yeechi yayaniga akaman nuburejak yayar. Sus riiti aka saba yepak tar. Opelen otii tar ma rii ma mima ye Banabas, Pol piiriina poy poyeken hikitar.

¹⁴ Banabas, Pol piiriita yecha otiiken otiitar boboyen hechi piir piiriiti si-ivatabin woyarechi piir eeta ma mima yechi nediik i harapa uwar. ¹⁵ Eecha wor: “Boyewak kwo jecha otiito? Sicha kiki ma ta! Kwota tawabaga eecha tawa!

Sicha God riiti hadabas majin sawoken eena yar. Kwo kapo diita kubuchey boboyen magiirechichi eechaba eechaba takiiitawa God riitak kwo dareboyekeken eena sicha yar. Riita neeren otiir, nosapen otiirek, soma kwotii tawa harapa pan otiirek, eyey boboyen eeka tarin riita otiir. ¹⁶ Mashi God riita ma mima yenya heechirek iri, yecha keena ichar nobok woyek ir. ¹⁷ Worek, God riita mashi, apa eechaba eechaba ma mima yen mukuchichu rii eeta kepi otiitawa God. Riita nona otiichichawak, wayevatawak, nowo saga kepi sokwatawak, aboboyen hatawak, kwoti inyaka kwoya hikitu.”

¹⁸ Aposel piir diita maji worek, ye kawka poy poyeken eechaba hikitar. Piir harapa maji wochi yen anacheker.

YE POL RIINA PAPAK RABO TAR

¹⁹ Ju ma kaw Antiok akamak, Aikoniam akamak tari, ye heechi yar. Heechi yaniga, ye Laistra akamak tar ma mima yechi inyakan dareboyeche Pol riina papak rabo pichi riina sabak nekii rutii i seechir. Otiichi yecha hikir rii siiken har.

²⁰ Worek, Jisas riina hiki siitiichichar ma ye riitak yopo yirek, worek, rii sokwa heechi harapa akamak ir. Komayadii rii, Banabas riitaka eecha Debi akamak ir.

²¹ Irek, Po, Banabas piiriita hadabas majin Debi akamak sawotar. Sawotarek, nokwapa nokwapa ma mima Jisas riina hiki siitiichir. Worek, piir heechi Listra akamak awasen ir. Iri, Aikoniam akamak ir. Iri, Antiok akamak ir. ²² Piir Kristen ma mima yenya i hapa hachi kiyapowur. Yecha God riiti nobo omutiikek iken eena kiyapowur. Piir eecha wor: “Nota Harapa God riina sumowuk otiitawey, nokwapa nokwapa nomoya tawa boboy notak yakiita.” ²³ Eyey akamak ma mima ye ya yopo yicha tari piir Kristen man hehar tar ma yenya hisiir.

God riina maji bak otiiri piir akasakech. Worek, eeta Jisas riina yecha hiki siitiichirin piir Jisas riiti tapak yenya har.

POL, BANABAS PIIR ANTIOK AKAMAK AWASEN IR

²⁴ Worek, piir Pisidia nosapek i yar hamachi iri Pampiiia nosapek eeka i yar. ²⁵ Worek, piir God riiti maji Pega akamak sawotar. Worek, piir Atelia akamak ye ir. ²⁶ Irek, jabiirek iyarechi heechi Antiok akamak awasen ir. Mashi eeta akamak Kristen ma ye piiriina God riiti yon har. Wochiniga eecha wor: “Kinya, eeta God riiti tapak how hawa. Riita kinyapa heharekiita.” Piir diita yo hamachiniga Antiok akamak kawka yar. ²⁷ Piir Antiok akamak iyarechi worek, Kristen ma mima ye ya yopo wuchi yir. Yirek, piir eyey God riita piiriitaka otiir yon eena yenya sawotar. Piir yenya eecha wor: “God riita hiki siitiichichawa nobon akar biish tar ma, yenya tagwachir.” ²⁸ Worek, piir Jisas riina hiki siitiichichar ma yechaka eechaba eechaba tar.

KRISTEN MA JERUSALEM AKAMAK YA YOPO WUCHI YICHAR

15 Ma kaw ye Judia nosapek heechi Antiok akamak ir. Iri, yecha majin tasiichi Kristen ma mimayenya eecha wor, “Moses riiti lo maji eecha wocho: kwota sapi kawen na diigii rabo. Kwona diigii rabonan siiney, God riita kwona yesokwa yichikasakech.” ² Pol, Banabas ye meejichi yenya harapa o majin bar. Awasen awasen majin bar. Worek, Kristen ma yecha ba bachi eecha hikichinga Pol, Banabas piiriitaka anadii maka eecha majin ye iken hisiir. Ye Jerusalem akamak iken, diita majin apodiigiik, Aposel yenya, Kristen hehar tar maka diita majin baken, eena hisiir. ³ Kristen ma mima yecha yenya heechirek ir. Yecha nobon icharek, ye Pinisia nosapek Same-

ria nosapek ichar. Icharek, ye sawotar akar biish tar ma ye God riiti nobon sumowu tar. Worek, Kristen yaka kumwoy ye meejichi yechi inyaka kwoya hikitar.

⁴Yecha Jerusalem akamak iyarerek, ya yopo yichar ma, Aposel, Kristen man hehar tar ma ye yechaka tapa neekiichi woshiar. Yecha yarek, akar ma yenya yecha God riita yechaka otii mukuchir yon eena sawotarek, ye eechaba yenya woshiar. ⁵Worek, Perisi ma kaw ye Jisas riina hiki siitiichir. Yecha eecha wor, “Yecha sapa Moses riiti lo maji sumowutanak, sapi kawen sapa diigii rabo.”

⁶Worek, Aposel ye Kristen man hehar tar ma ye diita boboyen hiki taken eena ya yopo wuchi yichar. ⁷Yecha harapa gworo o maji batar. Batarek, Pita rii sokwa wor: “Eeji yaka kumwoy, kwo hikitu mashi ada kwotaka tari God riita ana hisiir. Akar biish tar ma yenya God riiti hadabas majin sawoken, yecha kapo meejichi Jisas riina hiki siitiii chiken eena ana hisiir. ⁸God riita eyey ma yechi inyaka wopu eyey hecho. Hechawak, riita nona Holi Spirit riina hatarega, rii akar biish tar ma yenya eechaba har. Harek, God riiti inyaka eeta nona mukuchichu. ⁹Nona otichinyak, yenya saniga otiiichikasakech. Yecha Jisas riina hiki siitii chiri, God riita yechi kapasek boboyen kwoyava yeechir. ¹⁰Wowak, apa kwo boyewak God riiti inyaka kwotayechik otiito? Kwo Kristen ma yechi magiiren harapa nomo yatawa boboyen boyewak how yichitu? Mashi noti wayega, ye apa notaka Moses riiti lon kiyakasakech. ¹¹Yaho. Nota hiki siitiichichawey, Harapa Jisas riiti yeyada nona rukusiitawa boboyeba eeta nona yesokwa yichitawaga yenya eechaba yesokwa yichitu.”

¹²Worek, ma mima ye meejichi maji awasen saka barek. Worek, Pol, Banabas piir God riita piiriitaka otiir heneba rabo

tawa boboyen akar biish tar man otiirin eena sawotar.

¹³Piir maji ba hamarek, Jems rii sokwa wor: “Yaka kumwoy, ana na meeji! ¹⁴Saimon Pita rii apa nona eecha wor, God riita nona mukuchir riita akar biish tar man rukusiibato. Akar biish tar ma kawen yechaka tawey, God riita yenya hisiichi yanak, eeta riiti. ¹⁵Piirapet yechi maji eechaba wor, mashi keyir maji eecha wocho,

¹⁶‘God rii eecha wor: Kommas anapa way kawka yakiita.

Yanak, Devit riiti aka sakarin ada ya otii yesokwakiita.

Eeta aka boboy kapasek tawey, ada akaren yeechi otiiikiita.

Ada eena kawka otiiichi yesokwakiita.

¹⁷Wonyak, akar ma ye God riina yesha hekiita.

Kata eyey ma yen ada habari, ii siiken ye riina yeshaniga hekiita.’

¹⁸Eeta God riita diita majin wor. Riita diita boboyen mashi geenyik wor!”

¹⁹Worek, Jems kawka eecha wor, “Ada eecha hikitu opoche kata ma ye God riina dareboyechichawey, yenya nota yon kawka hatanakech.

²⁰Wowak, nota na jeyn wochinak, sa i. Yecha opoche yecha sikiyawas hatar aboboyen, kapasek tarek, atanakech. Ye opoche akar miman anesmesherotanakech. Ye opoche kiya pika taney opoche atanakech. Pi opoche atanakech. ²¹Moses riiti lo majin eyey Sabat nedii mashi na apa lotu akak eechaba eechaba kadiitar. Riiti maji eyey akamak sawoto.”

YECHA KRISTEN MA YENYA JEYBN HEECHIREK IR

²²Worek, Aposel ye, Kristen man hehar tar ma ye, ya yopo yicha tawa ma

yechaka hikichi ma kawen yechaka tarin yen hisiir. Hisiichi Pol, Banabas piiritaka Antiok akamak iken eechee hiinak iken hikir. Yecha Judas (riina eechee habatar, Basabas), Sailas piiriina hisiir. Kristen ma yaka kumwoy yecha hikitari, piiriina kepi tanaga eechee hikitar. ²³ Worek, ye jeyn keyichi heechirek yechak ye ir. Eeta jey maji eechee wor: “Eeta Aposel ye Kristen man hehar tawa ma ye kwoti yaka kumwoy yechaka diika tawey, no eyey akar biish tar ma Antiok akamak, Siria nosapek, Silisia nosapek tari, nota kwona woshiato. ²⁴ Nota meejir noti ma kaw notaka tari, ye heechi kwotak eechee irek, kwon maji kaw wor. Kwo meejichi kwota bii nomuyar. Worek, diita heechi ir ma no yenya saka maji bachirek irek. ²⁵ Worek, no ya yopo wuchi yichar. Yicharek no hikitar ma kawen nota hisiichi heechinak kwotaka eechee ikiita. Piir noti apoma Banabas, Pol piiritaka eechee ikiita. ²⁶ Piir Harapa, Jisas Kraist riiti yon otitirek, piir kapasek yon otiiir ma yen saka akiitirek. ²⁷ Worek, no Judas, Sailas piiriina kwotak heechuwak ichu. Piirita inyak, diita keyiwa majin kwona piir eechee sawokiita. ²⁸ Eeta Holi Spirit riir notaka hikitu nomuyatawa boboyen no kwona saka hakiitawak. Diita boboyen na otii ta: ²⁹ Kwo sikiyawasen yaya yopo wu tawa aboboy kwo opoche atanakech. Pi opoche atanakech. Kiya pika taney opoche atanakech. Akar miman opoche anemesh rokotanakech. Kwo eechee otinan siiney, kwo yo kepin otiiikiita.”

³⁰⁻³¹ Jeyn ye ichar ma ye heechi Antiok akamak ir. I ye worek, hiki siitiichichar ma ya yopo wuchi yirek, ye yenya jeyn har. Harek, ye eena kiyapo maji kadiichi yechi inyaka kwoya hikir. ³² Judas, Sailas piir piirapet tarek, yaka kumwoy yen majin sawotarek, ye meejichi yey hapaga siichi siitiitar. ³³ Piir eeka i kaw tarek, yaka kumwoy ye pi-

iriina heechirek irek, yechi sugu wopuk eeta kepi tarek, wochirek ir maka piir awasen eechee ir. ³⁴ (Silas riir iken hiki hipurek, riir eeka siir.) ³⁵ Worek, Pol, Banabas piir Antiok akamak siir. Piir nokwapa nokwapa anadii maka God riiti majin sawotarek, maji pokiiitar.

POL RII BANABAS RIIN HEECHI IR

³⁶ Kommas Pol riita Banabas riina eechee wor, “Sicha heechi ik. Kata akama sicha mashi God riiti majin eeka sawotari, sicha yaka kumwoy howushi hek. Kapo ye boyen otiito? Kapo ye kepi tawa?” ³⁷ Worek, Banabas riir eechee hikitar sicha Jon Mak riina yeechi nota eechee ik. ³⁸ Wori, Pol riir meejichi riir hikiri saka kepi hikirek, eena riir bokonar. Bokoneechi riir eechee wor: “Mashi riir saka sichaka eechee icharek. Riir saka yo sichaka eechee i otiiitirek. Riir Pampiia akamaka sinye eeka heechi riir awasen ir.” ³⁹ Worek, piiriita inyaka saniga saniga kwotayechi piir saniga saniga heechi ir. Banabas riir Mak riina yeechi piir heechi Saipras nosapek ir. ⁴⁰ Pol riir sailas riina hisiirek, yaka kumwoy ye piiriina eechee wor: “God riiti rukusii tawa boboyen kichawa apa eechee ikiita.” Piir eeka eechee ir. ⁴¹ Heechi irek, riir Siria nosapek, Silisia nosapek ichiniga Kristen ya yopo yichi tar ma yenya riir i yenya kwochobo rabotar.

TIMOTI RII POL SAILLAS PIIRITAKA YE EECHA ICHAR

16 Pol riir Debi akamak Listra akamak ir. Kristen ma por eeka tari, riiti hi Timoti. Riiti awi siitaka eechee i siir. Riiti awi sii eeta Ju mima. Sii Jisas riina hiki siitiichichar. Riiti apoko riir eeta Grik ma. ² Kristen ma Listra akamak tari, Aikoniam akamak tari, ye Timoti riina wohow tar. ³ Worek, Pol riita eechee hikitar Timoti riitaka piir eechee ik. Eecha hikichi riiti sapi kawen diigii ra-

bor. Ju ma ye eeta eemek tari, ye eecha hikir Timoti riiti apoko rii eeta Grik ma eena Pol riita Timoti riiti sapi kawen diigii rabor. ⁴Worek, Pol, Sailas, Timoti yecha akama akama i ye yatarek, Jerusalem Aposel, Kristen hehar tar ma yechaka hikichi batar majin Kristen ma yenya sawotar. Sawochiniga ye eecha wor, diita majin na sumowu ta. ⁵Worek, Kristen ma ye eena i harapa hapaga hiki siitiichirek, nokwapa ma ye yatar.

POL RII SUKWIYAR

⁶Worek, yecha Prisia nosapek Galeisia nosapek i ye yatar. Icharek, Holi Spirit rii yenya egesiirek, yecha God riiti majin Esia nosapek i sawonakech. ⁷Yecha Misia nosapek iyarek otiirek, yecha Bitinia nosapek i heken eena hikir. Worek, Jisas riiti Spirit rii yenya egesiir. ⁸Worek, ye Misia nosapek har heechiniga Troas akamak eeka iyarer. ⁹Ye eeka tarek, niy siirek, Pol rii watarek, rii sukwiyar. Sukwiyar, rii wa her, Masedonia ma por rii ya siitiiniga riina woyasachiyasa hechar: “Miita na Masedonia nosapek na ya nona kiyatay!” ¹⁰Worek, nota Masedonia nosapek iken eena sayarer. Nota eecha hikitar God riita nona wochir. Nota hadabas majin Masedonia ma miman yenya sawoken God riita eena nona wochir.

LIDIA SII JISAS RIINA HIKI SIITIICHIR

¹¹Worek, nota Troas akamak heechi jabiirek ye ichi ir. Iri Samotres akamak iyarer. Iyarechi heechi kawka yadii pochi i Niapolis akamak igayer. ¹²Igayechi heechi Pilipai akamak ir. Pilipai siita eeta akamak podat Masedonia nosapek eeka tar. Ii eeta harapa akako. Pilipai sii eeta Rom ma yechi akama. Irek, nota yadii nokwapa nokwapa eeka tar. ¹³Sabat yadii nota akama heechiniga pak ir. Nota eecha hikitar diita pagiirea Ju ma ye kapo God riina

maji eeka batar. ¹⁴Mima pochi sii meejiirek, siiti hi Lidia. Siiti akama eeta Taiaaira. Siita siivatabi nayim siik toko tar mima. Sii God riiti hin habatar. Worek, God rrita siiti marenoku tagwarek, eena siita Pol riita bar majin hehar meejiitar. ¹⁵Worek, siin uku yeechir. Siiti akak tar ma mima yen kiki uku yeechibar. Worek, siita nona woher, “Kwo hikiney, ada God riina hehar hiki siitiichichu eei akak na ya eeka yicha.” Sii maji eecha barek, nota eena meejiichi siina sumowu ir.

PILIPAI AKAMAK YENYA Eeka POKO JIR

¹⁶Yadii pochi nota God riina maji batar eemek icharek, wakasa mima pochi nota siina nobok awa awa her. Kapasek gaba siiti inyakak eeka tarek, sii komas yak otiitar boboyen sii eena sawotar. Siita diita yon shebo shebo otiitarek, siiti harapa ma ye harapa moni yen yar tar. ¹⁷Sii Pol riina notaka sumowuniga sii uwar, “Diita ma ye howuk tawa harapa God riiti wakasa ma. Ye God riita nona awasen yeechi ye i nobon eena hehar mukuchichawa ma.” ¹⁸Nokwapa yadii sii eechaba otiitar. Eechaba otiitarek, Pol rii yuyeechi dareboyechi kapasek gaba siitaka tarin eecha wor, “Ada miina wocho Jisas Kraist riiti hik mii na ya geenyik saya.” Worek, eeta gaba siitak ameya heechi ir.

¹⁹Worek, siiti harapa ma yecha diita boboy hikirek, yecha her moni ya tawa nobo sii biish woy siir. Herek, yecha Pol Sailas piiriina yeechi mageyetar eemek yeechi piiriina ye ir. Ye iri, gavman ma yenya mukuchir. ²⁰Rom ma harapa ma yechak yi i mukuchichi eecha wor, “Diita ma eeta Ju ma. Yecha diita harapa akamak kapasek yon otiito. ²¹Piiriita kapasek otiitawa abon eena yenya sawotar. Piir noti lon eena nasowoyetu. Wowak, Rom ma nopa piiriita sawo tawa

maji no sumowukasakech.”²² Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye eechaba piiriina maji ba diimiitar. Diimitarek, eeka tar harapa ma ye Pol, Sailas piiriiti maba rikin neeki woyarechiniga piiriina kubuk piken wochir.²³ Worek, piiriina harapa pirek, piiriina poko jir. Jirek, ye poko ji akan siitii kowu tawa ma riina wor, “Na hehar siitii kowu ta.”²⁴ Rii meejichi siitii kowu tar ma rii piiriina yeechi aka wok ye i heechir. Heechitarek, piiriiti yatin supuka tar plang eeka heechirek eeka tar.

²⁵ Worek, niy nediik Pol Saillas piiriita God riina maji batarek, hokwa chicharek, anadii poko jir ma ye piiriina meejitar.²⁶ Worek, harapa nenyaw ameya yar. Yarek, poko jichar aka kwatii ye howorek, nubereja tagwarek, man jichar sen poko sii saniga heemabar.²⁷ Worek, akan siitii howu tar ma rii sokwa siitii her. Poko ji aka nubereja tagwa seechitarek, rii heri rii eecha hikir poko jichar ma ye kapo sokwa heechi akii ii hamawa. Worek, rii riiti eekin huguruku yeechi mayama pi sowakwo-ken eena otiir.²⁸ Worek, Pol rii eena hechi rii harapa uwar, “Miita opoche mayama pishemanetanakech. Nota eyey diika tawa.”²⁹ Worek, siitii kowu tar ma rii meejichi rii haban uwachi, rii heechi wok i yarechi, iri Pol, Sailas piiriiti yatii jumuk i nubunubu hasakar.³⁰ Worek, rii piiriina yeechi geenyik ye ichi eecha wor, “Harapa ma, anapa shecha otiinak, God riita ana yesokwakiita?”

³¹ Piir eecha wor, “Jisas riina na hiki siitiichi. Hiki siitiichinyey, miina miiti akaka ma yenya God riita yesokwa yichikiita.”³² Worek, piir riina riiti akak tar ma yenya God riiti maji sawor.³³ Eeta niy nediik siitii kowu tar ma rii piiriina yeechi piiriiti maban kubuk pir ramon eena uku yeetiir. Worek, rii riiti akak tar ma mima yenya ameya uku yeechi hamar.³⁴ Worek, rii Pol, Sailas

piiriina riiti akak yeechi ye yo ye i aboboy havar. Rii riiti akak tar ma ye God riina hiki siitiichichi inyaka kwoya hiki tar.

³⁵ Eeta komas niyega nediik Rom harapa ma ye majin heechirek plisman ma yechak ye ir. Ye eecha wor, “Diita ma piiriina na heechinak sa i.”³⁶ Worek, poko ji aka siitii kow tar ma rii maji piiriina wor: “Rom harapa ma ye heechinak i majin wochirek yar. Wowak, kicha na ishar na i.”

³⁷ Pol rii meejichi plisman yenya eecha wor, “Sinya Rom pochi akamak eeka yimowurek, sicha Rom ma tawa. Wowak, sicha kapasek boboyen otikasakech. Wowak, kwo sinya kubuk pir. Nokwapa nokwapa ma mima yechi miy somak sinya pichiniga poko jir. Wowak, apa kwo sinya heechinak ishar ikiita. Yahoo! Rom ma harapa ma sa ya sinya nobo mukuchichi heechinak sicha keena ikiita.”

³⁸ Worek, plisman ye Pol riita bar majin Rom ma harapa ma yechak wochirek ir. Yecha meejirek, Pol, Sailas piiriita Rom ma tarek, eena yecha akiitar.³⁹ Akiitarek, ye heechi piiriina mija maji bar. Worek, yecha piiriina poko ji akak tarin, yeechi geenyik ya sayachiniga piiriina whoher” “Piiriita iken.”⁴⁰ Worek, Pol Sailas piir akan heechi Lidia siiti akak ir. Iri, akar yaka kumoyen i he yar. I he yarek, piiriita yenya kiyapo majin bachi heechi ir.

POL, SAILAS PIIR TESALONAIIKA NOSAPEK TAR

17¹⁻² Piiriita Ampipolis akama iyarechi hechi Aponia akama iyarer. Iyarechi, Ju ma yechi llotu aka eeka iyarer. Pol riita mashi otiitabaga eechaba iyar otiir. Rii Sabat piiriichar nedii eeka tarek, rii God riiti mashi keyir majin yechaka awasen

awasen batar. ³Rii yenya kwodii wo mukuchichar Jisas riita eeta Kraist. Keyir maji eecha wor: “Riipa keena kapo meejikiita. Riipa keena hakiita. Riipa keena kawka yesokwakiita.” Rii eecha God riita hisiir ma.” ⁴Ma kaw ye eena meejichi piiriina sumowutar. Nokwapa nokwapa Grik ma ye God riiti hin yesokwa tari, ye Pol Sailas piiriina eechaba sumowubatar. Harapa ma yechi mima kaw ye eechaba sumowubatar.

⁵⁻⁶Worek, Ju ma ye eena hechi inyaka kwotayer. Kwotayechiniga yecha awaba eemek yi kapasek yo otiitar ma yenya ya yopo yichi kapasek maji yenya bar. Barek, ye sokwa kapasek boboy otiirek, nokwapa nokwapa ma mima ye kapasek oti inyakan hikir. Worek, ye Jeson riiti akak ya hedii pa payachi iyar. Iyarek, ye piiriina yeechi ma mima yechi tapak haken yesha hipiir. Yesha hipiirek, Jeson riina tapa tobok yeechi neeki akar Kristen yaka kumwoy yechaka eecha ye ir. Akama harapa ma yenya ye ir. Ye i uwachi wor, “Diita ma ye eyey eemek kapasek boboy otiitar. Apa yecha noti akamak yar. ⁷Yarek, Jeson rii riiti akak yeechi heechir. Yecha eecha wocho: ‘Akar aka tabo yima tar. Riiti he eeta Jisas.’ Yecha eecha wochuwak, ye Sisa riiti lon wosowoyetu.” ⁸Worek, kapasek otiitar ma eecha otiirek, ma mima ye, akama harapa ma ye, inyaka kapasek hikichi kwotayechi otiitar. ⁹Worek, harapa ma ye otiirek, Jeson rii akar Kristen ma ye moni gavman yenya har. Harek, yeechi yenya heechirek, ir.

BERIA AKAMAK TAR

¹⁰Niy siinak, Kristen yaka kumwoy ye Pol Sailas piiriina Beria akamak heechirek, ir. I iyarechi piir Ju ma yechi lotu akak i ir. ¹¹Beria ma ye saka kata Tesalonaika tawa maga eecha tawak. Ma mima ye kaka tari, ye yechi inyaka wopu

tagwachi majin hehar meejitar. Worek, ye Pol riiti majin ye eena yeechi hehar hikitar. Eechaba eechaba yadii nedii ye mashi keyir majin ye eena kadii tarek, Pol riita bar majin ye eena yesha her kapo eeta omutiik. ¹²Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye Jisas riina hiki siitiichir. Nok wapa nokwapa Grik ma ye riina hiki siitii chibatar. ¹³Worek, Tesalonaika tar Ju ma ye Pol riita Beria akamak sawotar majin meejichi ye i Pol riina akama oti kapasek sii boboyen i otiir. Otiirek, akamak tar ma ye kapasek hikir. ¹⁴Worek, Kristen yaka kumwoy ma ye Pol riina yeechi soma kwotii tawa pa akamak heechirek ir. Worek, Sailas, Timoti piir Beria akamak tar. ¹⁵Pol riina ye ir ma ye riina Atens akamak heechir. Heechirek, ye Beria akamak maji heechirek ir. Pol rii maji awasen wochirek ir. Rii eecha wor, “Sailas, Timoti kicha napa adak ameya ya.”

ATENS AKAMAK TAR

¹⁶Pol riita Atens akamak eeka Sailas, Timoti piiriina kowutar. Kowuchiniga rii nokwapa nokwapa geenyik tar sikiyawas yenya her. Akama takiikiisiirek, rii henebarabochi ri inyak kwotayer. ¹⁷Worek, Ju ma yechi lotu akak ichi Ju ma yen God riiti hin habatar akar biish ma yenya maji awasen awasen batar. Rii akama awaba eemek ichi yatar ma yenya awasen awasen batar. ¹⁸Epikurian riina sumowu tar ma ye, Stoik nobon sumowutar ma ye Pol riina awasen awasen maji batar. Ma kaw ye eecha woher, “Diita harapa majin har ba ye tawa ma rii kapo shecha wocho?” Anadii ma ye eecha wor, “Riita kapo akar sikiyawas eena maji bato.” Pol riita Jisas riina yesokwa yichi tawa boboyen eena sawotarek, eena ye eecha wor. ¹⁹Worek, yecha Pol riina yeechi Ariopagas ya yopo yichi tar eemek

ye ir. Ye irek, ye eecha wor, “Nota i akar ba tawa majin meejiken hikitu. ²⁰Miiti maji kawen nota meejitawey, eeta akar maji. No eeta meeji dopowa.” ²¹(Atens akama yichar ma ye, akar nosapen heechi yatar ma ye eeka tari, ye eechaba eechaba kada kada majin hehar meejiken eena ya yi meejitar. Dii eeta yecha otiitar abo.)

²²Worek, Pol riita Aripogas kaunsil ma yechi mi somak siitiichi eecha wor, “Atens ma, na meeji. Ada hecho kwo nokwapa nokwapa sikiyawas yenyanya sumowutu. ²³Ada kwoti akamak chishi ye i tarek, kwoti sikiyawas yechi akan he ye i tarek, ada opelen otii tar chey pochin heri, keyir jebwa eeka tarek, her. Eeta jebwa keyiri eecha wor, ‘Dii Eeta Sikiyawas Podar No Riina Hekasakech.’ Kata sikiyawas riina kwo riiti hin yesokwa tawey, kwo riina saka hechawak, apa eena ada kwona sawok.

²⁴“Eeta God rii diita nosapek tawa eyey boboyen otiiri rii howuk tawa boboy heyik tawa boboy eeta riitaba saniga harapa. Riita mak otii tawa akak eeka silkiisakech. ²⁵Riita eyey man popoyen hatu. Eyey akar boboyen habato. Riita boy boboyen somoyenak, ma tapak riina mukuchik wonyak? Riina kiyatayek wonyak? ²⁶Riita mapo wayega podar otiirek, eyey ma ye sokwa eyey eemek i ye yar. Riita otiirek, mashi na apa nedii yechi nosap siir nobo sorechichi yen eeka heechi ye ir. Heechi ye irek, yecha eeta eemek yir. ²⁷Ma ye God riina yesha heken eena otiitar. Ye hiki hiki i he siitiichiken, eena otii tar. Wowak, God riita yapak takiisakech. ²⁸Eena nota riitaka eecha yichawak, riitaka eecha chishitawak, eena nota riitaka eecha tawa! Kwoti jebwa keyi hechar ma kaw ye eecha wor, ‘Nota eeta riiti yikapwa tabato.’ ²⁹Wowak, nota riiti yikapwa tawey, boyewak nota eecha hikitu God riita gol,

silva, pap tawaga eecha tawa boboy? Boyewak nota eecha hikitu ma yecha yechi tapak sikiyawas otiito? ³⁰Mashi ma ye saka hikitarek, God riita riiti miy dumur. Nota kapasek boboyen otiitari, rii hekasakech. Wowak, apa riita eyey man eyey eemen hechi wocho, ‘Kapasek yon na kayek heechi inyaka na dareboy!’ ³¹Riita nedii pochin nagwa nobok wotarek, riita eyey diita nosapek tawa man riipa nagwa nagwa yenyanya anaseechikiita. Rkiita ma poren hisiiri, riipa keena kwona anaseechikiita. Diita man riita hisiirek, riita riina ha tawa eemek awasen yeechi yesokwar. Yeechi yesokwachi, otiirek, apa diita nona otiichichu: Rii eeta anasakii tawa ma siiken.”

³²Worek, ye Pol riita ha tawa man otii saniyeechi yesokwa tawa maji meejiirek, ma kaw yecha riina wohega wokwoyar. Anadii ma ye meejiichi eecha wor, “No eeta diita majin kawka meejiken.” ³³Worek, Pol rii ya yopo yichawa eemek tarin rii heechi ir. ³⁴Ma kaw yechaba Jisas riina hiki siitiichir. Sumo ir ma por riiti hi Daionisias. Riita Ariopagas tar ma. Sumo ibar mima pochi siiti hi Damaris. Anadii ma ye hiki siitiichiniga Pol riina sumowu ibar.

POL RII KORIN AKAMAK YO OTIIR

18¹⁻²Worek, Pol riita Atens akamak heechi Korin akamak ir. Korin akamak Ju ma por tari, riiti hi, Akwila. Riin Pontas akamak yimowur. Akwila riita riiti mimaka, Prisila, piir Itali nosapen heechi yar. Harapa Rom gavman ma, riiti hi Klodias rii majin wotarek, eyey Ju ma ye Rom akaman heechi ir. Eena Akwila rii heechi yabar. Worek, Pol rii riina heken ir. ³Worek, rii riiti akak heechi ir. Ichi rii eeka siir. I siirek, rii yechaka yo eecha otiitar. Riiti yo eeta sapi akan otiitar yo. Akwila riiti yo ii taba. Eena Pol riita i otiitar.

⁴Eyey Sabat nedii rii Ju ma yechi lotu aka ichiniga maji awasen awasen batar. Ju ma Grik ma yechi inyakak hikitar nobon darboyeken eena batar.

⁵Sailas, Timoti piir Masedonia nosapen heechi Korin akamak iyarerek, Pol riita God riiti majiban eena sawotar. Rii Ju ma yenza sawotar: Jisas rii eeta Kraist. ⁶Worek, ye meejichi riina nasowoyechi riiti maba riigiin varekwo poyechi rii eecha wor: “Kwota sii siiken siiney, ii eetakwota mayama otii tepekeyineechi yeyuwa. Ada otii kapasek siikaskech. Kwoti yo. Apa ada akar biish tawa ma yechaka eecha ikiita.” ⁷Worek, rii yenza heechi i akar biish tar ma por riiti akak i siir. Eeta ma riiti hi Tisias Jastas. Rii God riiti hin habatar. Riiti aka Ju ma yechi lotu akak bana bana tar. ⁸Krispas, rii Ju ma yechi lotu akak harapa ma tarek, rii Jisas riina hiki siitiichichar. Rii riiti mima yikapwaka eecha hiki siitiichibatar. Anadii Korin ma mima ye eechaba meejichi hiki siitiichibachi yen uku yechir.

⁹Niy pochi Pol riita wa sukwiyaniga Jisas riina her. Herek, Jisas rii riina eecha wor, “Pol, opoche akiitanakech. Miita na eeji maji geenyik na kwodii wocha. Mii opoche egesii heechitanakech. ¹⁰Ada miitaka eecha tawa. Diika tawa ma por rii miina otii pishemanakasakech. Eeji nokwapa nokwapa ma mima diika akamak tawa.” ¹¹Worek, Pol rii 18 niiwiika eeka siiniga eeka tar ma mima yenza God riiti majin sawotar.

¹²Worek, komas Galio rii Rom yechi harapa gavman ma tar. Rii Grik nosap siitii kow tar. Tarek, Ju ma ye ya yopo wuchi yichiniga Pol riina tapa tobok yeechi maji anasak ye ir. ¹³Yecha eecha wor, “Diita ma rii ma mima yenza maji pokii tawak, God riiti hin yesokwaken maji pokii tawak nobo kapasek batakawak, ye noti lon eena nasowoyetu.” ¹⁴Pol

rii majin bak otiirek, Galio rii Ju ma yenza majin eecha wor, “Ju ma, riita kapasek yon kapasek boboyen otiyega, ada waga kwota bawa majin meejuwa. ¹⁵Diita maji eeta kwoti maji, kwoti hi, kwoti lo, eena eeta o maji na kwota otiniga hama. Eeta yikadey boboyen ada keena saka anasakiitawak!” ¹⁶Worek, rii yenza maji anasa tawa akak yeechi rabor. ¹⁷Worek, yecha Sostenis, Ju ma yechi lotu aka harapa ma, Grik ma ye riina yeechiniga ye i maji anasa tawa aka sabak riina kubuk pir. Piri, Galio rii eena inyaka hikikasakech.

YECHA ANTIOK AKAMAK AWASEN IR

¹⁸Worek, Pol rii Korin akamak Kristen yaka kumwoy yechaka nokwapa nokwapa yadii eeka siir. Siirek, riita yenza heechi Akwila, Prisila piiriita yechaka Siria nosapek eeka ir. Eeta nedii Pol riita Senkria akamak maji wohowuchi eena rii riiti masebiyan yechir. Yechirek, ye jabiirek ir. ¹⁹Iri, yecha Epesas akamak iyarer. Iyarerek, Pol rii Prisila, Akwila piiriina heechi rii ir. Ju ma yechi lotu akak eeka ichi Ju ma yechaka eecha maji ba tar. ²⁰Worek, yecha riina woher: “Miita kawka diika na sii.” Woheri, rii yuyar. ²¹Worek, rii yenza heechi iken otiirek, yenza woshiachi eecha wor, “God riita wonyak, ada kapo awasen yakita.” Worek, rii eeta heechi Epesas akamak ir. ²²Irek, Sisaria akamak iyarerek, Jerusalem akamak ir. Iyarerek, Kristen ma yenza woshiatar. Worek, rii heechi Antiok akamak ir.

POL RII WAY KAWKA CHISHI YE IR

²³Iri, eeka siirek, rii way kawka heechi ir. Galesia nosapek, Prisia nosapek icharek, Kristen ma yenza rii i otii kiyapoyichichar.

²⁴Ju ma por tarek, Aleksandria akamak riina eeka yimowurek, Epesas akamak ya tar. Riiti hi eeta Apolos. Ri-

ita God riiti keyir majin harapa hikitar. Rii maji harapa batar ma. ²⁵Riina God riina sumowu tawa nobon hehar mukuchichar. Mukuchicharek, rii Jisas riita otiir boboyen rii hagayegachi man hehar sawo mukuchi tar. Worek, rii Jon riita uku yeechir nobon rii hechar. ²⁶Worek, rii Ju ma yechi lotu akak anabeyichi siitii geenyik kwodii wochar. Worek, Prisila, Akwila piirita riina mejichi piir riina yeechi piirita akak ye ichi God riiti nobon kawka kwodii wo mukuchichar. ²⁷Worek, Apolos rii Grik nosapek iken hikitarek, Epesas tar Kristen ma ye riina kiyatyer. Ye Grik ma Kristen yaka kumwoy yen jeyen keyichi heechirek ir. Maji eecha keyir riina napa woshia. Worek, rii iyarechi rii Kristen ma yenya harapa kiyatayetar. Kata Kristen ma ye God riita nona yeyada rukusii tawa nobok eeka hiki siitiichichar. ²⁸Apolos rii harapa maji baterek, rii Ju ma yenya dagiir poyechi sawotar. Eyey ma mima yechi mi somak dagiir poyechi mukuchichar Jisas rii eeta Kraist.

POL RII EFESAS AKAMAK YO OTIITAR

19 Apolos rii Korin akamak tarek, Pol rii howuk tar nosapek eeka i iri, Epesas akamak iyarer. Iyarerek, rii God riina sumowu tar ma mima kawen her. ²Hechi rii yenya woher, “Kwota hiki siitii chiri kwoboy Holi Spirit riina yar?” Ye meejichi awasen eecha wor, “No Holi Spirit maji meejikasakech.” ³Worek, Pol rii yenya eecha woher, “Wowak, kwo kapo shecha tawa uku yeechir?” Yecha awasen yenya wor, “Jon riiti uku yeechi tawa boboyek uku yeechir.”

⁴Pol rii awasen eecha wor, “Jon riita uku yeechi tar boboyen ii kapasek boboyen magiirechichar ma yenya hatar. Rii Isrel ma yenya eecha wor, “Ana sumowu yak tawa ma riina napa

hiki siitiichi. Rii eeta Jisas riina napa kwo hehar hiki siitiichi. ⁵Ye meejichi Harapa Jisas riiti hik ye eeka uku yeechitar. ⁶Pol riita riiti tapan yesokwachi yechi masiiken gamurek, Holi Spirit rii yechak ya tar. Ya tarek, ye akar majin saniga saniga baterek, ye God riiti majin sawotar. ⁷Diita ma mima ye 12 tar.

⁸Worek, Pol rii Ju ma yechi lotu akak eeka ichinga God riiti majin rii siitii anabeyechi yenya sawotar. Niiwiika piirichar rii eeka ma mima yenya sawoterek, awasen awasen maji baterek, yechi inyakan God riiti hehar rukusii tawa boboy eena dareboyeken otii otii hechar. ⁹Worek, ma kaw ye mabiya gii siitiichiniga saka hiki siitiichirek. Worek, eena yecha Jisas riiti nobon kapasek majin batar. Eyey, ma mima yechi miy somak batar. Worek, Pol riita eeta Jisas riina sumowu tar ma yenya yeechi heechi ir. Irek, rii Tiranans maji batar akak eeka yi maji batar. Eyey yadii rii awasen awasen maji batar. ¹⁰Sukwiya upurus rii eeka eecha otiichir. Otiichirek, eyey ma mima Esia nosapek tarek, Ju ma ye akar biish tar ma yechaka Jisas riiti majin meejitar.

SIVA RIITI YIKAPWA

¹¹God riita otiichirek, Pol harapa wopu dareboy tawa boboy mayakan otiir. ¹²Ma kaw ye Pol riiti neekitar siivatabin yeechi hak otiitar man ye i haterek, ye eeta kepi sii tar. Kapasek gaba ye yenya heechi akii ir.

¹³Ju ma kaw ye akar nosapek i ye yatari, ye kapasek gaban yeechi rabotar yon eena otiitar. Otiiterek, ye Harapa Jisas riiti hin eena otii hechar. Yecha kapasek gaba yenya eecha wor, “Jisas riiti hik Pol riita sawo tawak ada miina wocho.” ¹⁴Ma por rii tari, riiti hi Siva, rii Ju ma yechi harapa opelen otii tar ma tarek, riiti ma yikapwa 7 eecha tar. Riiti yikapwa yechaka eecha

otiitar. ¹⁵Ma poren ye eecha otiirek, kapasek gaba rii maka eecha tarek, rii eecha wor, “Ada Jisas riina hik-itu. Ada Pol riiti hin meejibatawak, kwo kapo eeta namey ma?” ¹⁶Worek, gabaka tar ma rii yenza harapa o ana pi rii yenza dagiir poyer. Dagiir poyechi yenza piniga arowa piken oti heechirek, maba biish akii ir. ¹⁷Eyey Ju ma, akar biish tar ma ye Epesas akamak tari, ye meejichi harapa akii tar. Worek, Jisas ri-iti hin yecha harapa yesokwa tar. ¹⁸Nok-wapa nokwapa Kristen ma ye yaniga ye ma mima yechi misomak yecha kapasek oti tar boboyen geeniyik kwodii wor. ¹⁹Nokwapa nokwapa ma ye siiga kapa otiitar ma mima keyapo otiitar ma ye yechi buken yeechi yayaniga ma mima yechi mi somak eeka hik tukur. Ye moni tokor abon kenyi otiitarek, eyey moni 50,000 dola. ²⁰Diita yikadey nobo Jisas riiti maji sokwa hapaga siirek, eyey eemek i ye yar.

EPESAS TAR MA YE POL RIINA KAPASEK UWAR

²¹Diita boboyen otiirek, Pol rii God riina maji bachi eecha hikir Masedonia nosapek Grik nosapek i Jerusalem akamak iken eena hikir. Rii eecha wor, “Inyak, ada Rom akamak heken ik.” ²²Worek, rii Timoti, Irastas piiriina Masedonia nosapek heechirek ir. Piir ri-iti kiyatayetar ma. Irek, Pol rii Esia nosapek kawka eeka siir.

²³God riiti nobon ma mima ye sumowutarek, kapasek boboy eeta Epesas akamak sokwar. ²⁴Ma por rii tarek, ri hi Dimitrias rii silva sikiyawas kiiriikar akan otiitar. Atemis sikiyawas siiti akan otiitar. Otriitarek, riita riiti yon otiitar ma ye harapa moni yan yatar. ²⁵Worek, rii uwatarek, ri yon otiitar ma, akar ma diita yikadey yon otiibatar ma, yechaka eecha ya yopo yicharek, rii eecha wor, “Kwonawa,

kwo eecha hikitu kwo diita yon toiitawak harapa moni yan yato. ²⁶Wowak, kwo hecho kwo meejito diita Pol riita oti tawa yo. Rii eecha wocho: ‘Mak oti tawa sikiyawas ii omutiikakasakech.’ Wowak, ma mima ye riiti majin meejichi ye hikitar. Diita Epesas akama Esia nosapek yecha riita batar majin meejito. ²⁷Ada eecha hikitu Pol rii kawka otiitaney, noti yan ya tawa nobo hi kapasek habakiita. Wowak, ada eecha hikitu harapa Atemis sikiyawas siiti lotu akak sii eeta kubuchey boboy siikiita. Siiti hin eyey eemek Esia, eyey akar nosapek yesokwa tar. Yesokwa tarek, komas siiti hin eeta dagiir poyekiita.”

²⁸Epesas ma ye diita maji meejichi ye harapa inyaka kwotayer. Kwotayechi ye eecha uwar, “Epesas yechi sikiyawas, Atemis, sii eeta harapa!” ²⁹Worek, yecha uwari, eyey akama tar eemek eyey uwa ye ir. Worek, ma upurus Pol, ri-itaka eecha chishi ye i tar. Piiriiti hi Gaias, Aristakas. Piir eeta Masedonia ma. Ma ye piiriina yeechi ma yi gey eemek ye ir. ³⁰Pol riita ma mima yechi nediik iken gegiyatarek, Kristen ma ye riina anacheker. ³¹Gavman ma kaw ye Pol ri-iti nareboy tari, ye riina maji wochirek ir: Mii opoche yechi mi somak i siiti maji batanakech.

³²Eecha otiitarek, ya yopo yichi tar ma yecha eechaba eechabga uwatar. Ma kaw ye saniga saniga ba ye ir. Akar ma ye akar maji ba ye ir. Yari, ye yar mun hekasakech. ³³Worek, ma kaw ye Aleksanda riin wo diimar. Ju ma ye oti-ichirek, Aleksanda rii yechi mi somak siitiir. Worek, Aleksanda rii tapan ye yo wuchi yenza maji baken otiir. ³⁴Worek, ma ye riina hehar heri rii eeta Ju ma. Worek, ma ye eyey kikibak uwa yesokwa tar, “Epesas yechi sikiyawas, Atemis, sii harapa.” Aua upurus ye eecha uwa yesokwatar.

³⁵Worek, Epesas akama jebwa keyi tar harapa ma rii yenya kabuk wor. Kabuk wochi rii maji har: “Kwo Epesas ma, eyey ma mima eeche hikitar Epesas akama sii Atemis siiti lotu aka siitii kowutar. Tarek, nota neerek sakar papan eena siitii kowu tar. ³⁶Ma mima ye diita boboyen nasowoyekasakech. Wowak, kwo na eshar ta. Kwo kapasek boboy ameya atikasakech. Wowak, kwo na eshar ta. ³⁷Diita ya yawa ma piir lotu akak tawa boboyen hiyik yakasakech. Piir noti sikiyawas siina kapasek majin bakasakech. Wowak, kwo piiriina diika yeechi ya yawa. ³⁸Wowak, Dimitrias rii riiti yo oti tawa ma ye akar ma yenya majika siiney, yecha napa keena yenya ye iniga maji anasa. Harapa gavman ma ye diita tawa. Tawak, yecha eeka maji anasakiita. ³⁹Wowak, kwo anadii maji anadii boboyen otiiken gegiyaney, yecha gavman ma yecha majin sawo tawa akak ne i meeji. ⁴⁰Na ow poy sii ta. Nota diita boboyen oti tawey, no own yesokwatawey, gavman ma ye kapo nona majika eeche siikiita. Diita own yesokwa tawa boboy sii mukasakech. Eena wohenyey, napa boyen mu eena mukuchikiita.” ⁴¹Worek, ye yopo yichari rii yenya wochirek, ye heechi i ye yar.

POL RII MASEDONIA NOSAPEK GRIK NOSAPEK IR

20 Eecha otiir boboy sii hamarek, Pol rii uwarek, Kristen ma ye meejichi ya yopo yir. Yirek, rii yenya kiyapo maji bachi yenya woshiar. Worek, rii heechi Masedonia nosapek ir. ²Diita nosapek iri, rii ma mima yenya maji kiyapo batar. ³Worek, rii Grik nosapek iyarerek niiwiik piiriichar eeka siir. Siirek, rii Siria nosapek iken rii eena sayarechi rii meejir Ju ma ye riina sowakwoken eena hikitar. Worek, rii inyaka dareboyechi Masedonia nosapek

awasenheechi ir. ⁴Worek, Sopata, rii Piras riiti yikapwa, riiti eem eeta Beria, rii Pol riitaka eeche ir. Aristakas, Sekandas, Tesalonaika akama ma, piir riitaka eeche ibar. Gaias, Debi ma, rii, Timoti rii, Tikikas rii, Tropimas rii, piir Esia ma, yecha Pol riitaka eeche ibar. ⁵Yecha mapo iri Troas akamak eeka nona kowutar. ⁶Worek, yis biish gey nokusha ar nedii hamarek, no Pilipai akaman heechi jabiirek ir. Yokotapa yadii hamarek, no i yenya Troas akamak her. Worek, wik pochi eeche siir.

POL RII TROAS AKAMAK EEKA SIIR

⁷Worek, Sade niy siirek, no oti aken eena ya yopo wuchi yichar. Worek, Pol rii ma mima yen maji sawor. Sawo i i i niy nedii siir. Rii niyegak heechi iken otiirek, eena yenya maji sawotar. ⁸Yecha ya yopo yichi eem sii eeta howuk tar. Nokwapa nokwapa haba eeka shikii tar. ⁹Worek, hadiiyey ma por eeka tari riiti hi Yutikas. Rii aka windo eeka yichar. Dii eeta harapa howuk tar aka. Piiriichar chey eeka yo tar. Pol rii maji sawo tarek, Yutikas rii miy meejirek, rii eena watar. Riita miy meejinga wa he ir. Wa he irin, eeta riibaga sakar. Sakarek, ye i riina yeechi yesokwachi heri rii eeta har. ¹⁰Worek, Pol rii eeta ye ir. Ye iniga eeta yikapwa riin yeechiniga anapiirer. Worek, rii eeche wor, “Inyakapwa harapa hikikasakech. Rii tawa.” ¹¹Worek, rii howuk kawka yo ir. Ichi geyen yeechi reekii tarek, ye atar. Atarek, rii yenya maji awasen awasen sawotar. Sawo sawo uhadiirek heechi ir. ¹²Worek, yecha hadiiyey ma riina yeechi akak ye irek, yechi inyaka kwoya hiki tar.

POL RII MAILITAS AKAMAKA IR

¹³Nota kawka i ichi jabiirek i ye ichi Asos akamak iken otiir. Nota i Pol ri-

ina jabiirek eeta akamak yeechi yakiita. Mapo Pol riita majin nona eecha wotar. Riita nosapek yatiik ichaken eena rii eecha wor. ¹⁴Worek, rii nona ya Asos akamak hechi nota riina jabiirek yeechi Mitilini akamak ir. ¹⁵Nota eena heechi iyi nedii Kaios akamak bana bana iyarer. Kommas nedii pochi nota Semos akamak iyarer. Iyarerek, heechi kommas nedii pochi Mailitas akamak iyarer. ¹⁶Pol riita hikichi Epesas akama saka igayerek. Yadii eeta Esia nosapek hamanakech eena yuyar. Eena Esia eyey nosapek saka gaerek. Rii Jerusalem ameya iken eena heechi ir. Rii Pentikos nedii bana bana siirek rii eena ameya i Jerusalem akamak siiken eena ir.

POL RIITA EPESAS HARAPA MA YENYA WOSHIAR

¹⁷Pol rii Mailitas akamaka gayerek rii majin Epesas akaman wochirek ir. Kristen ya yopo yichar harapa tar ma yecha Mailitas akamak yaken eena wor. ¹⁸Ye yarek, Pol rii yenya eecha wor, “Ada Esia nosapek mapo yarek, ada kwotaka eecha siir. Siirek, kwo ada otii tawa abon kwo her. ¹⁹Kwo hikitu nokwapa nokwapa yadii Ju ma ye ana dagiir poyek hikitar. Worek, ada eeji hin dagiir poyer. Ada God riiti yoban otiiir. ²⁰Kwo hikitu ada kwona God riiti maji sawotarek, ada kiyatay tawa boboyen kwona saka egesiterek, kwoti adak kwoti akama magey tawa eemek ada kwona sawotari, an egeysiikasakech. ²¹Ju ma yenya akar biish tar ma yenya ada ow poy siichi wor, ‘Kwoti kapasek boboyen na magiirechichi God riina na dareboyechi hechi Harapa Jisas Kraist riina na hiki siitiichi.’ ²²Apa ada Holi Spirit riina sumowutawak, ada Jerusalem akamak ichu. Inyak an saka hikitawak ye kapo an shecha otiikiita. ²³Ada hikitu eyey ‘Poko

jichawa boboy kapasek otii tawa boboy adak yakiita.’

²⁴“Wowak, ada eecha hikitu eeji maba eeji popwoy eeta kubuchey boboy. Ii siikayekesii eeji yon Harapa Jisas riita ana harin ada eena otii hamak. Har yo diitata: God riiti hadabas yeyada rukusii tawa boboyen ada sawoto.

²⁵“Ada kwotaka eecha chishi ye i tari ada God riita nona yeyada rukusii tawa majin kwona sawotar. Worek, ada apa eecha hikitu kwo ana kawka saka hekitawak. ²⁶Eena apa ada kwona harapa bato: ma por kwotaka eecha tawey, riita kapasek eemek iyey, ii eeji yokasakech.

²⁷God riiti maji mun hiki tawa boboyen ada kwona egesiinak, heechikasakech.

²⁸Kwo mayama na siitii kwo tanak na ow poy sii ta. Kwo eeta sipsipen Holi Spirit riita harin na siitii kowu ta. God riiti Kristen ma mima yen na hehar ta. Rii eena riiti pik tokor. ²⁹Ada eecha hikitu ada heechi inyak, kommas kwashik tawa asa yecha kwotaka eecha ya siichi sipsip yenya kapasek otiikiita.

³⁰Eeta nedii yanak, kwotaka tawa ma ye woshepii maji batanak, Jisas riina hiki siitiichichawa ma yenya yechi kapasek nobok woshepiichi ye iken otiikiita. ³¹Wonyak na ow poy siitanak na hiki ta. Eechaba eechaba yadii na niy, sukwiya piiriichar, ada kwona keyamuk sakatawak, ada kwona eyey maji pokii tar.

³²“Apa ada kwona God riiti tapak howu heechitu. Riiti yeyada nona rukusii tawa majik eeka heechitu. Riita keena kwona otii yesokwachikiita. Eeta ma mima yen God riita hisiirin God riipa kommas yakiitawa boboyen kwotaka yechaka hakiita. ³³Ada ma por riiti gol, silva siivatabin eena kwoya he makasakech. ³⁴Kwo mayama eecha hikitu ada eeji apomaka boboyen dopoyega, eeji tapak ada keena otiichi yayar. ³⁵Ada otiiterek, ada kwona

mukuchir nota na yo harapa otii ta. Otii tanak, nota kubuchey man kiiriisiposii tawa man na kiyatayi ta. Harapa Jisas riita wochar majin eena na hiii ta. ‘Eeta ma rii boboyen sobo haney, rii eeta ameda kwoya hikikiita.’”

³⁶ Pol riita yenya maji ba hamarek, riita yechaka yatii bogok putiichi yiniga God riina maji batar. ³⁷ Yecha riina tapak neekichi omore amorechi keyatar. ³⁸ Pol riita yenya worek, yecha riina saka komas kawka hekiitawak, eena yecha harapa inyakapwa hikitar. Worek, yecha riina jabiirek ye ir.

POL RII JERUSALEM AKAMAK IR

21 Nota yenya woshi achi jabiirek ye ichi heechi ir. Heechi nagwa nagwa i Kos nosapek eeka ir. Yadii nedii pochi nota Ros nosapek eeka ir. Heechi iri Patara akamak ir. ² Eeka igayererek, nota Pinisia nosapek iken otiitar jabiirek her. Hechi yey ibak i ye ichi ibar. ³ No heechi i Saipras nosapen her. Hechi mama yepak i Siria nosapek ir. Worek, i Taia akamak igayer. Jabiirek igayechi boboyen heechiken eena eeka igayer. ⁴ Worek, no eeka Kristen ma kawen yenya hechi 7 yadii nedii yechaka eecha siir. Siirek, ye Holi Spirit riiti pawak Pol riina eecha wor, “Mii Jerusalem akamak opoche ichanakech.” ⁵ Nota tawa nedii eeta hamarek, nota yenya heechi nobok ir. Heechi ik otiirek, eyey ma mima ye yechi yikapwa yechaka notaka eecha i geenyik i yarechi iri, pagiirebak yiniga yatii bogok putiichi no God riina maji batar. ⁶ Worek, woshi atarek nota jabiirek i ye irek, yecha yechi akamak awasen ir.

SISARIA AKAMAK AGABAS RII POL RIINA PIIRAPET MAJI EEKA BAR

⁷ No icharek, Taia akaman heechi Tolemes akamak igayer. Igayechi Kristen ma yaka kumwoy yenya woshi achi

yechaka niy pochi eecha siir. ⁸ Siirek, komas yadii pochik no heechi Sisaria akamak iyarer. Iyarerek, Pilip, God riiti majin sawotar ma, riitaka eeka eecha siir. Eeta nedii 7 ma yenya mashi Jerusalem akama hisiirek, Piip riin hisiibarek, rii yechi nedii tar. ⁹ Riiti mima yikapwa diipiira kapiira tarek, riiv siikiikasakech. Yecha God riiti majin hehar sawotar.

¹⁰ Nota yadii kaw eeka tarek, Judia nosapek tar piirapet por rii yar. Riiti hi, Agabas. ¹¹ Rii notak eecha yaniga Pol riiti let yechi rii mayama yatii tapan poko jir. Poko jichi eecha wor, “Holi Spirit rii eecha wocho: Diita let ma riina komas Jerusalem akamak Ju ma riina eechaba otiikiita. Otiitanak, yecha riina akar biish tar ma yechi tapak hakiita.”

¹² Nota diita maji meejiri no Pol riina woyashachiyasa woher, “Mii Jerusalem akama ikasakech.” ¹³ Worek, rii awasen eecha wor, “Kwo boyen wocho? Kwo boyewak eecha keyato? Kwo eeji mesken diigiito. Ada lowutu Jerusalem akamak inyak yecha anapa poko jinyak, wonyak, yecha ana sowakwok wonyey, sapa Harapa Jisas riiti hik ana sowkawo.” ¹⁴ Worek, nota riiti inyaka saka dareboyerek. Worek, eena nota kawka wohekasakech. No eecha wor, “God riiti inyakak sapa otii.”

POL RII JEMS RIINA HER

¹⁵ Yadii kaw eeka siirek, nota noti boboyen sayarechichi Jerusalem akamak heechi ir. ¹⁶ Sisaria Kristen ma kaw ye notaka eecha ibar. Ibachiniga ye nona ye i nota siik ir ma riiti akak ye i heechir. Riiti he Heson. Rii mashi Kristen ma tar. Riin Saipras akamak yimowur. ¹⁷ Nota Jerusalem akamak iyarererek, Kristen yaka kumwoy yecha inyaka kwoya hikichi yar.

¹⁸ Worek, komas yadii pochi siirek nota Pol riitaka eecha Jems riina heken ir. Irek, Kristen hehar tar harapa ma ye

riitaka eeche tar. ¹⁹ Worek, Pol rii yenya woshi achi rii akar biish tar man sawotar majin eena geenyik kwodii wor. God riita Pol riitaka otiirin rii eena sawobatar.

POL RII HARAPA MA YECHI MAJI MEEJICHI LOTU AKAK IR

²⁰ Sawotarek, yecha meejiichi God riiti hin habatar. Worek, yecha Pol riina eeche wor, “Yaka, mii hikitu. Tausen Ju ma kaw ye Kristen ma siir. Kristen ma siichiniga ye Moses riiti kon hehar sumowutu. ²¹ Worek, yecha maji meejiichi ye hikitu miita Ju ma yenya akar nosapek taweyn miita yenya eeche wochar Moses riiti ion na heechi, yechi yikapwa opoche yechi sapi dagiitanakech. Ju ma yecha oti tawa abon na heechi Ju ma diika tawey, ye miita maji sawo chishi tarin meeji hamar. ²² Diita Ju ma ye meejiikiita mii diika iyarer. Nopa boy shecha otiik wonyak? ²³ Nota miina wonyak na oti! Ma diipiira kapiira diika tawey ye God riina maji wohowu tar. ²⁴ Wohowu tarek, yechaka na eeche i. Moses riita bar uku yeetii tawa abo na i kikibak eecheba oti. Otiitanak, miipa yenya moni hatakiita. Hatanak, yecha yechi masibiyen yechetakiita. Miita diita nobon sumowu taney, eyey ma yepa hikikiita eeta maji miina bari, ye meejiiri, eeta omutiikakasakech. Miita otiinak, yecha hikikiita miita Moses riiti lo majin sumowutu.” ²⁵ Wowak, yecha akar biish tar Kristen ma yechak wor, “Nota akar Kristen ma yenya jeyn heechirek ir. No eeche wor, ‘Kwota ma yecha woshepii sikiyawas hana kiya kwo opoche abatanakech, pin opoche abatanakech. Pika tana kiya opoche atanakech. Mimaka tawey, opoche akar mima kapasek otiitanakech. Miman anemesh rokotanakech.”” ²⁶ Worek, komas yadii pochik Pol rii diita ma yenya yeechi ye i uku yeetiir tawa abon

otiir. Worek, rii Ju ma yechi harapa lotu akak iyarer. Iyareri akak tar harapa ma yenya eeche wor: “7 yadii komas noti uku yeetii tar nedii hamakiita. Eeta yadii hamanak nona saniga saniga opelen oti tawa boboyen otiikiita.”

POL RIINA HARAPA LOTU AKAK NEEKICHI YE IR

²⁷ Yadii 7 siik otiirek, Esia nosap Ju ma kaw y Pol riina harapa lotu akak her. Hechi ye ma mima yenya ow yesokwa maji bar. Worek, yecha Pol riina neekichi uwar, ²⁸ “Isrel ma, na kiyatayi! Diita ma rii eyey eemek chishi maji pok ye iniga Isrel ma mima yenya, Moses riiti ion eena, noti harapa akan, rii dagiir poyetu. Apa rii akar biish tar ma kawen yeechi diita harapa otu akak yasayabachi diita hadabas eemen rii kapasek otiwa.” ²⁹ (Yecha her Pol riitaka Tropimas, Epesas ma, riitaka akamaka tar. Tarek, heri ye eeche hikir Pol rii riina harapa lotu akak ye ir. Eena ye eeche wor.)

³⁰ Worek, ow maji yesokwari, eyey akama eemek maji i ye yar. Worek, nokwapa nokwapa ma mima ye amaba yari, yaniga Pol riina ya yopo wuchi riina neekichiniga riina sabak ye ir. Worek, harapa lotu aka siiti nubereja siina dasepiir.

ROM YE POL RIINA YAYAR

³¹ Ma ye Pol riina sowakwoken eena otiitarek, maji heechirek ir. Rom harapa o ana pichar kepten ma riina heechirek ir. Maji eeche wor, “Eyey Jerusalem ma ye kapasek boboyen yesokwachi eena otiiken otiito.” ³² Worek, kepten rii o ana pichar ma kawen yeechi ye yechaka eeche amaba ir. Irek, Jerusalem ma ye o ana pichar ma yenya heri, ye Pol riina kawka pikasakech. ³³ Worek, kepten rii Pol riitak iniga riina yeechi rii eeche wor, “Sen poko upurusek riina na ji.”

Jirek rii eeche woher, “Diita ma kapo nama? Rii boyen otiwa?” ³⁴Worek, ma kaw ye maji pochik worek, ma kaw ye akar majik wor. Maji harapa baterek, kepten ma rii eeta maji mun hehar mee-jikasakech. Worek, rii riiti o ana pichar wakasa ma yenya wor, “Diita ma riina o ana pichar ma yechi akak na yeechi ye i.” ³⁵Yecha riina aka toku muk yar. Yarek, Ju ma ye harapa kwotayeechi Pol riina piken otiiterek, eena o ana pichar ma ye riina yeechi yesokwa neeki howuk kiyaniga ye yo ir. ³⁶Ye riina sumowuniga uwar, “Riina na sowakwo.”

POL RII MAJI AWASEN BAR

³⁷Worek, ye Pol riina aka wok ye iken otiiterek, Pol rii kepten riina Grik majik eeche wor, “Ada miina maji kawen work.” Kepten rii meeji eeche wor, “Mii boy Grik majik bato? ³⁸An eeche hikitu mii kapo kata Isip ma rii mashi kapasek maji yesokwarek, 4,000 ma eekik tari ye riina sumowuniga me biish tar eemek i own yesokwaken eena eeka ir. Mii boy eeta ma?” ³⁹Pol rii awasen eeche wor, “Yaho. Ada eeta Ju ma. Ana Silisia Tasas akamak, eeta harapa akamak, eeka yimowur. Sen, ada ma mima yenya maji bak.” ⁴⁰Worek, kepten rii eeche wor, “Na ba.” Worek, Pol rii aka tokuk howuk yo eeka siitiichi rii riiti tapan mima man yenya yesokwar. Yecha wokwinya siitiirek, Pol riita Hibru majik bar.

22 Pol rii eeche wor: “Ma, yaka kumwoy, eepi, kwota ana na meeji. Ada he meeji taweyn eena ada kwona bak.” ²Rii Hibru majik saworek, ye meejiirek, ye eena kawka wokwinya siitiir. Worek, Pol rii yenya eeche wor:

³“Ada eeta Ju ma. Ana Silisia Tasas akamak eeka yikowur. Yimowurek, ada Jerusalem akamak sokwa harapa siir. Siirek, gameliel riita ana maji pokii tar. Pokii tarek, ada noti wayega yechi ion

ada hehar meejiitar. Meejiiterek, kwota apa God riina sumowu tawabaga, ada eecheba God riina hehar sumowutar. ⁴Ada God riina sumowutarek, ada Jisas riiti nobon sumowuytar ma yenya ada kikirepoyechi sowakwoken otiitar. Ada yenya sen pokok jichi poko jichawa akak rabotar. ⁵Eeta harapa opelen otiit tawa ma rii eyey kaunsil ma ye eeche wokiita ada maji siikiinen bato. Yecha jeyn keyichichi ada harapa Ju ma yenya Damaskas akamak tarin, haken eena har. Worek, ada Damaskas akamak ir. Diita nobon sumowu tar ma mima yenya yeechi sen pokok jichi Jerusalem akamak yayachiniga kubu piken eena ir.”

POL RIINA OTIIR MAJIN WOR

⁶“Ada nobok i Damaskas akamak bana bana siiterek, ayadii nedii harapa habaga tawa boboy neerek ya adak sakar. ⁷Worek, ada nosapek sakar. Nosapek sakachi uwar aya poren meeji. ‘Sol, Sol, boyewak miita ana kikirepoyetu?’ ⁸Ada awasen eeche wor, ‘Harapa, mii kapo nama?’ Rii ana awasen eeche wor, ‘Ada Nasaret Jisas. Mii ana kikirepoyetu.’ ⁹Worek, adaka tar ma ye haba herek, ana uwar ayan ye meejikasakech.

¹⁰“Worek, ada riina eeche wor, ‘Harapa, adapa shecha otiik wonyak?’ Worek, Harapa riita ana eeche wor, ‘Na sokwa Damaskas akamak eeka na i. Inyak, ma por rii miina hana yon God riita hisiichiri miina wokiita.’ ¹¹Worek, haba ana harapa okoreetari, eena eeji miy saka herek. Eeena eeji apoma ye na tapa tobok neeki Damaskas akamak ye ir.

¹²“Irek, ma por rii eeka tarek, riiti hi, Ananaias. Rii eeta God riiti hin yesokwatar ma. Noti ion riita sumowubatar. Akar Ju ma ye Damaskas akamak tari ye Ananaias riiti hin kepi hiki tar. ¹³Worek, rii adaka yaniga siitiiterek,

eecha wor, ‘Kumwoy, na kawka he!’ Eeta nedii ada ameya kawka her. ¹⁴Riina ada herek, riita ana wor, ‘Noti wayega yechi God rii miina hisiir. Riiti inyakan hikiken eena hisiir. God riiti yon oti kepi siir wakasa ma, ri hi Jisas, riina heken eena hisiir. Jisas riita kujak batar majin meejiken eena hisiir. ¹⁵Riita otiirek, miita riiti yon otiikiita. Miita her boboyen, meejir boboyen, mitapa sawotakiita. ¹⁶Wowak, boyewak nota kawka kowutu. Na sokwa uku ya. Riiti hin na haba. Habanak, miiti kapasek boboyen kwoyavayakiita.”

**POL RII AKAR BIISH MA YENYA
GOD RIITI MAJI SAWOTAR**

¹⁷“Ada Jerusalem akamak awasen heechi ir. Irek, ada harapa lotu akak God riina maji baterek, ¹⁸sukwiyana ada Jisas riina her. Herek, rii ana eeche wor: ‘Na ameya sokwa Jerusalem akaman heechi i. Diita tawa ma mima ye miita ana bawa maji saka meejikitawak.’ ¹⁹Ada riina awasen eeche wor, ‘Harapa Jisas, yecha hikitu ada eyey lotu akak ichiniga miina hiki siitiichichawa ma yenya yeechiniga kubuk pichiniga poko jir. ²⁰Miiti wakasa ma Stiven riina sowakworek, ada iibak tarek, hechi an eeche hikir eeta kepi. Ada sowakwo oti tar ma riiti riken ada siiti kowu tar.’ ²¹Worek, God rii ana eeche wor, ‘Na i. Ada miina akar biish tar ma yapak taweyn, ada miina wochanak ikiita.”

**ROM O ANA PICHAWA MA
RII POL RIINA HEHAR TAR**

²²Ju ma ye Pol riita mapo bar maji chepen hehar wageteytar. Wageteyetarek, akar biish tar ma yenya bar majin meejirek, ye harapa inyaka kwotayechiniga harapa uwar. Ye uwachi eeche wor, “Riina na ye i

sowakwo. Boyewak nota riina diita nosapek heechitu?” ²³Yecha harapa uwachi yechi riken kwoyava yeechiniga niigiiriibagiir rabo tarek, eeta yecha yeva yaniga nosap yeechi howuk rabo tar. ²⁴Worek, Rom ma yechi Kepten rii riiti o ana pichar wakasa man eeche wor, “Riina na yeechi o ana pichawa akak na ye i kadii yeechi eeka na pi. Pinyak, eeta maji mun sawonak nota meejik. Kapo boyewak diita Ju ma ye riina harapa uwato.”

²⁵Worek, riina poko jichi piken otiirek, Pol riita harapa ma por riitak bana bana siitiirek, rii woher, “Mii kapo shecha hikitu ii boy kepi mii Rom ma poren poko jichi pichi rii i anasakasakech?”

²⁶Harapa ma rii meejichi rii riiti kepten riitak ir. Irek, rii riina eeche woher, “Mii boyen otiito? Diita ma rii Rom ma.” ²⁷Worek, kepten rii meejichi Pol riitak ichi woher, “Ana na ba, mii boy Rom ma?” Pol rii eeche awasen wor, “Ayo.” ²⁸Worek, kepten rii eeche wor, “Ada harapa moni harek, ada eena Rom mak siir.” Pol rii awasen eeche wor, “Ada Rom por akamak yimowurek, eena ada Rom mak siir.” ²⁹Worek, ameya Pol riina woheken otiitar ma ye Pol riina heechi akii ir. Worek, kepten rii Pol rii Rom ma meejichi rii akii tar. Rii Pol riina sen pokok jirek, rii eena akiitar.

³⁰Worek, kepten rii yeshatar kapo boyewak Ju ma ye Pol riina harapa inyaka kwotayer. Eena rii yadii nedii pochik Pol riina jir sen pokon heemachirek, riita harapa opelen oti tar ma yenya, kaunsil ma yenya, wochirek, ye ya yopo wuchi yichar. Worek, riita Pol riina yeechi yayarek, Pol riita Kaunsil ma yechi misomak eeka siitiitar.

**POL RII MAJI GEENYIK
JUDIA KAUNSILL MA
YENYA KWODII WOCHAR**

23 Pol rii kaunsil ma yechi mi soman hechi eeche wor, “Eeji yaka kumwoy, ada God riiti mi somak chishitawak, eeji inyaka wopu eeta kepi tawa.” ²Worek, harapa opelen otii tar ma riiti hi Ananaias, rii Pol riitaka bana bana siitii tar ma yenya eeche wor, “Riiti kuja sabin na tiiriikwo!” ³Worek, Pol rii riina eeche wor, “Mii woshepii tawa ma! God riita miina pikiita. Mii yichawak, ana lo nobok anasatawak, wowak, mii piken wochawey, mii lon eena riikiito.”

⁴Worek, Pol riitaka bana bana siitii tar ma ye riina eeche wor, “Miita God riiti harapa opelen otii tawa man kapasek majin bato!”

⁵Worek, Pol rii eeche wor, “Yaka kumwoy, ada saka hechawak rii eeta harapa opelen otii tawa ma. Mashi keyir maji eeche wocho, ‘Ma mima yenya siitii kowu tawa ma riin kwo opoche kapasek majin batanakech.’”

⁶Worek, Pol eeche her ma kaw ye Sadyusi ma kaw ye Peresi tar. Worek, rii kaunsil ma yenya eeche wor, “Yaka kumwoy, ada eeta Peresi, Peresi yechi yikapwa. Ada eeta kowutu hatawa ma saniyeechi kawka ya sokwakiita. Eena kwota ana maji anasato.”

⁷Rii eeche worek, Peresi ma ye, Sadyusi ma yechaka o maji awasen awasen batar. Ye saniga baterek, ye way saniga batar. ⁸(Sadyusi ma ye eeche wocho: ma ye sakapa saniyeechi sokwakiitawak. Yecha hikitu ejel takasakech. Spirit takasakech. Worek, Peresi ye diita piiriichar boboyen eena hiki siitiichir.)

⁹Ma ye kawka harapa uwatarek, Peresi ma kaw ye, ye eeta lon maji pokii tar ma, ye siitiichi maji harapa eeche wor, “No heri diita ma rii kapasek takiisakech.

Kapo spirit kepi kapo ejel rii riina majin sawor!”

¹⁰Worek, ma ye inyaka kwotayechi harapa o maji baterek, kepten rii eeche hikir kapo ma ye Pol riina yokwa yokwa kiyi ye i yanyaniga nediik neekiikiita. Eena rii riiti o ana pichar ma yenya eeche worek, ye yechaka eeche ye i riina yeechi tapa tobok neekiiniga ye ichi o ana pichar ma yechi akak ye i heechir.

¹¹Worek, yadii pochi niy siirek, Harapa Jisas riita Pol riitak bana bana siitiirek eeche wor, “Mii na ana beyichi siitii ta! Miita na Jerusalem akamak eeji maji miita ba hamachir. Wowak, apa mii napa eeji maji diita Rom akaman eecheba sawo ta.”

**MA YE POL RIINA
SOWAKWOKEN OTIITAR**

¹²Niy siirek, niyegak Ju ma kaw ye ya yopo wuchi yicharek maji apodiigitar. Worek, ye eeche wohowutar, “No ukun aboboyen saka akiitawak. Poll riina sowakwonak eeka nota kawka akiita.” ¹³40 ma ye diita boboyen otii iken hikitar. ¹⁴Otiirek, ye harapa opelen otii tar ma yen akar harapa ma yen ichi eeche wor: “Nota apodiigiichi eeche wochar: nota uku aboboyen saka akiitawak. Pol riina sowakwonak, eeka kawka akiita. ¹⁵Wowak, kwota kaunsil ma ye Rom ma kepten riitak majin wochanak sa i. Riina na eeche wo Pol riina na yeechi diika yaya. Kepten rii sapa hiki kwota riiti maji mun kawka meejiken wocho. Wonyak, riita diika ya tanak, nota riina nobok sowakwoken ow yikiita.”

¹⁶Worek, Pol riiti mowey siiti yikapwa riita diita majin meejirek, rii o ana pichar akak iyarechi Pol riina wor. ¹⁷Worek, Pol rii harapa ma poren uwachi eeche wor, “Diita yikapwa riin kepten riina na ye i. Rii riina majika tawa.” ¹⁸Worek, harapa ma rii riina

yeechi kepten riina ye ichi eecha wor, “Poko jiwa ma Pol rii ana uwachi eecha wor: ada diita hadiiyey ma riina miitaka ye i. Rii majika tawa.”

¹⁹Worek, kepten ma rii hadiiyey ma riina tapa tobok neekiniga akar eemek ye ichiniga rii woher, “Boyen majin miita ana bak?” ²⁰Rii awasen eecha wor, “Ju ma ye ya yopo wuchi yi ye apodiigiitari, ye miina wohekiita: Iyi niyegak miita Pol riina kaunsil ma yechak ye ikiita. Ye miina woshepiichi maji sabwi yaken eena wokiita. ²¹Mi eena opoche meejitanakech. 40 ma ye riina nobok sowakwoken eena kowukiita. Yecha diita sowakwoken bar majin wohowur. Wohowurek, ye aboboyen ukun akasakech. Pol riina sowakwonak, komas yepa aboboy akiita. Yecha eena sayarechi miita bana majin eena kowutu.” ²²Worek, kepten rii meejichi eecha wor, “Miita ana bawa majin opoche akar man sawotanakech.” Worek, rii hadiiyey man wochirek, rii ir.

POL RIINA GAVMAN HARAPA MA PILIKS, RIITAKA YE IR

²³Worek, kepten rii riiti harapa o ana pichar ma upurusen uwachi eecha wor: “200 o ana pichawa man, 70 o ana pichawa hosek yo yichawa man, 200 yabu kiya tawa man na sayarechi. Na sayarechinak, niy siinak, 9 klok, Sisaria akamak na heechi i. ²⁴Kicha na Pol riiti hosen sayarebachi ye i. Kicha na harapa gavman ma Piliks riitak na hehar otii ye i ha.” ²⁵Worek, kepten rii jeyn keyir. Keyiri eecha wor:

“Ada Klodias Lisias. Harapa Gavman Ma Piliks, sen. ²⁶Ju ma ye diita ma riina yeechi sowakwoken otiitar. ²⁷Worek, ada meejir rii eeta Rom ma por tar. Eena ada eejii o ana pichar ma yechaka eecha iniga Ju ma yechi tapak how yeechi yayar. ²⁸Ada yechi o maji siiti mun eena meejiken eena ada riina Ju ma yechi

kaunsil ma yechaka ye ir. ²⁹Worek, ada yeshaniga her riina sowakwoken otiitar boboyen mukasakech. Riina poko jichar boboyen eechara mukasakech. Ju ma yecha Pol riina batar majin eeta yechi keena lo majin ye eena batar. ³⁰Worek, ada meejir Ju ma ye riina apodiigiichi sowakwoken batar. Ada meejirek, ada eecha hikir ada riina miitak heechinak ikiita. ada Po riina maji ba diima tar man yenya eecha wor: yecha sapa miiti mi somak sapa ye geenyik kwodii wo.” Jey maji eecha wor.

³¹Worek, o ana pichar ma ye eeta maji meejichi otiitar. Yecha Pol riina yeechi ye iniga niy siirek Antipatris akamak eeka war. ³²Komas yadii nedii pochik yatiik piitii ichar o ana pichar ma ye heechi o ana pichar ma yechi akak awasen ir. Heechi irek, hosek yichar ma yechaba Pol riina yeechi ye ichar. ³³Yecha Sisaria akamak ye ichiniga jeyn harapa ma riina harek, Pol riina harapa gavman riitak har. ³⁴Harek, harapa ma rii jeyn kenyichi Pol riina woher, “Miiti nosap hi bwimey?” Rii Pol riiti nosap Silisia meejirek rii eecha wor, “Miina majin ba diima tawa ma yecha yanak, ada miiti majin meejikiita.” ³⁵Worek, rii eecha wor: Pol riina na yeechi ye i Herot riiti harapa yichawa akak ye ichi man napa riina siitii kowu ta.

JU MA YE POL RIINA MAJI BA DIIMAR

24 Yadii yokotapa siirek, harapa opelen otii tar ma, ri he Ananias, rii Sisaria akamak heechi ir. Akar harapa ma ye, majin kiyatayechi batar ma por, riiti hi, Tetalas, riitaka ye eecha ir. Irek, ye gavman ma Piliks riitak ichi ye Pol riina ba diima majin i bar. ²Tetalas riina uwarek, rii Pol riina ba diimaniga eecha wor: “Piliks, harapa ma miita nagwa nagwa hikichi nona siitii kowu tarek, nota eeta kepi. Wowak, mi-

ita noti nosap ma miman hehar tawak, miita yo kepin otiitawak, mii kapasek boboyen yeechi raboto. Wowak, no diita kepi. ³Dii eeta kepi, nota inyaka kwoya hikitu. Nota miina woshiato.

⁴“Ada miina maji harapa bakasakech. Wowak, ada miina woyasachiyasato miita eeji majin meejiken eena ada miina wocho. ⁵Nota hecho diita ma rii kapasek yon harapa yesokwa tawa ma. Rii Ju ma yechi nedii i kapasek boboyen yesokwachi otiibato. Riita eecha otiitawak, eeta ma ye inyaka yechi eechaba kwotayeto. Rii eeta eyey Nasaret ma yechi harapa ma. ⁶Rii noti harapa lotu akan otii kehaken eena rii hikir. Otiirek, no riina neekichi poko jir. (Nota riina noti lok anasaken eena hikitar. ⁷Hikitarek, harapa kepten ma, Lisias, rii yaniga nona harapa o ana picharek, Pol riina yeechi ye ir. ⁸Worek, Lisias rii maji wosaworek, Pol riina maji ba diimar ma yen sapa miiti mi somak ya siitii ba.) Miita diita man wohenyey, miita keena hikikiita nota riina ba diimar maji.”

⁹Worek, Ju ma ye diita bar maji Pol riina ba diimabar.

POL RIITA PILIKS RIINA MAJI BAR

¹⁰Worek, harapa gavman ma rii Pol riina wochirek, rii bar: “Ada hikitu nokwapa nokwapa sukwiya miita jasega diita nosapek tawa ma miman eecha otiichichar. Eena ada eeji majin miina kwoya hikichi sawok. ¹¹Miita yenya wohenyey, miipa diita maji meejikiita. ¹²yadii siirek ada God riiti hin haba yesokwaken eena Jerusalem akamak ir. ¹²Irek, ada harapa lotu akak ma poreka ow maji bakasakech. Ye hekasakech. Ye saka herek akar lotu akak akama eemek, ada gwoy maji batar. ¹³Yecha ana ba diima tawa maji sii mukasakech. Yecha mun geenyik kwodii wokusakech. Yahoo.

¹⁴“Ada diita majin sawok: ada nobo pochin noti wayega yechi God riiti

hin eena haba yesokwato. Ada nobon sumowutawak, ye eecha wocho: ka woshepiito. Ada hiki siitiichibato Moses riiti lon piirapet yechi keyir majin. ¹⁵Yecha God riina kowutawaga ada eechaba kowutu. Ada eechaba hikitu eyey ma, kepi, ipasek, ye hachi kawka awasen saniya yeechi sokwakiita. ¹⁶Eena ada yo kepin otiito. Otiitawak, eeji inyaka wopu sii eeta God riita miy somak ma yechi miy somak kwoya hikitu.

¹⁷“Ada Jerusalem akaman heechi i sukwiya kaw akar eemek i siir. Eeka siirek, ada heechi eeji akamak awasen yar. Eeji akama ma mima yenya moni haken, God riina opelen haken eena yar. ¹⁸Diita boboyen otiitari eena yecha ana harapa lotu akak her. Ada uku yeetii tawa tobon eena ada otii hamachi lotu akak ada iyarerek, ye her. Eeta nedii ma nokwapa nokwapakasakech. Hapaka ye ikasakech. ¹⁹Worek, Esia Ju ma kaw ye tar. An eecha hikitu kata ma yecha ana majika taney, yecha sapa miiti miy somak ya ana maji ba diimak. ²⁰Yecha bokonaney, diita yar ma ye sapa ba. ada kaunsil ma yechi mi somak siitiiterek, boy kapasek boboyen ada mashi otiir? ²¹Podar boboyen yecha kapo ana ba diimato. Ada yechi mi somak siitiiterek, yenya eecha wor, ada eecha hiki siitiichichu ha tawa ma ye saniyeechi kawka ya sokwakiita! Eena kwota apa ana anasato.”

²²Worek, Piliks rii meejichi maji ba hamar. Riita nokwapa nokwapa Kristen nobo majin meejitar. Worek, rii eecha wor, “Kepten Lisias riita diika yanak, anapa miina eeka anasakiita.” ²³Worek, rii Pol riina siitii kowu tar ma riina eecha wor, “Riina na o ana pichar ma poren hisiiri, riita sa siitii kowu ta. Poko ji akak riin eeka na heechi. Eeta kepi riiti apoma ye riina dopo tawa boboyen hak wonyey, sa ha.”

**PILIKS RII POL RIINA SUKWIYA
UPURUS POKO JI AKAK HEECHIR**

²⁴Komas Piliks, riiti mima, Drusila piir yar. drusila sii Ju mima. Yarek, Piliks rii Pol riina maji wochirek ir ri-ita yaken eena wochirek ir. Yarek, Pol rii Jisas Kraist riina hiki siitiichichawa nobon eena sawotarek, piir wageteyetar. ²⁵Pol rii eecha wor, “Kapasek nobon na kayek heechi. Yo kepiban na otii. Inyaka maba kapasek boboyen otiiken hikitaney, ii napa kayek heechi anasak tawa nedii komas yakiita eena ada wochi.” Piliks rii meejichi eena akiichi eecha wor, “Miita na heechi i. Komas ada miina kawka wokiita.” ²⁶Piliks rii hikir kapo Pol riita Piliks riina mani kaw haken eena rii Pol riina nokwapa nokwapa majin riita yaken eena wochirek irek, Pol riita yaniga riina majin eech-aba sawotar. ²⁷Worek, sukwiya upurus siirek Posias Pestas rii harapa gavman mak siir. Worek, Piliks rii Ju ma yechi maji kepin yaken, eena rii Pol riina poko jichar aka kawka heechir.

**POL RII WOHER SISA RII POL
RIITI INYAKAK TAR MAJIN
MEEJIKEN EENA WOHER**

25 Pestas rii distrik yarek yadii piiriichar siirek rii Sisaria akaman heechi Jerusalem akamak ir. ²Eeka harapa opelen otii tar ma ye, harapa Ju ma ye, Pol riina majin ba diimatar. Yecha Pestas riina woyasachiyasachi woher, ³“Miita na Pol riina yeechi Jerusalem akamak yaya. Yecha riina nobok ow yichi sowakwoken eena hikitar eena woher. ⁴Pestas rii meejichi eecha wor, “Pol rii Sisaria akamak poko jichi heechitu. Ada ameda siichi eeka kawka ikiita. ⁵Pol riita kapasek yon otiyega kwoti harapa ma ye adaka sa ya Sisaria akamak Pol riina ba diima.”

⁶Worek, Pestas rii 8-10 yadii Jeerusalem akamak siirek, Sisaria akamak awasen ir. Komas yadii pochi siirek, rii anasaken otiir. Yirek, rii eecha wor, “Pol riina na yeechi yaya.” ⁷Pol riita yarek, Jerusalem akamak tar Ju ma ye ya riitaka bana bana siitiiniga Pol riina woshepii maji baniga diimar. Maji mukasakech eena ba diimarek, saka geenyik kwodii worek. ⁸Worek, Pol riita maji awasen yenya eecha wor, “Ada Ju ma yechi lon wosowoyakasakech. Yechi harapa lotu ada boboyen ada nasowoyekasakech. Sisa riina ada nasowoyekasakech.”

⁹Pestas rii Ju ma yechi maji kepin yaken eena rii Pol riina woher, “Kapo miita Jerusalem akamak inyaka ada miiti majin eeka meejinak anasakiita?”

¹⁰Pol rii meejichi eecha wor, “Ada Sisa riiti anasa tawa akak ada siitiito. Diika ana napa anasa! Ada Ju ma yenya kapasek boboyen saka otiirek, Mii hecho. ¹¹Ada lon nediiik reekiyega, ada sowakwoken otii tawa boboyen otiyega, ii an waga hawa. Wowak, yecha ana woshepii maji ba diima tawey, ma sakapa ana yechi tapak howuk hakitawak. Ada Sisa riitak ik. Riita eeji majin meejik.” ¹²Worek, Pestas riiti kaunsil maka maji bachi eecha wor, “Miita Sisa riina maji baken wonyey, ii ne i ba.”

AGRIPA RII POL RIITI MAJI MEEJIR

¹³Komas aka tabo yima tar ma por, riiti hi Agripa, rii riiti mima, Benaisi, piiriita Sisaria akamak yar. Pestas riina woshi aken piir eena yar. ¹⁴Yadii kaw eeka siirek, Pestas rii eeta aka tabo yima riina Pol riita bar majin eecha wor: “Piliks rii diika tarek, rii poko jir ma diika heechi iri, riiti hi Pol. ¹⁵Ada Jersusalem akamak irek, Ju ma yechi opelen otii tar ma ye, yechi harapa ma ye, Pol riina maji ba diimar. Worek, yecha ana riina sowakwo majin woher. ¹⁶Worek,

ada yena eecha wor, 'Rom ma yechi lo oti tawa abo diitata: ma poren kapasek yon maji ba diimaney, nota diita ma yechi tapak saka howu hakiitawak. Rii sa riina ba diimawa ma yechi mi somak siitiinak, rii sa awasen maji ba.'

¹⁷“Ada kowukasakech. Yecha eyey diika yarek, komas yadii pochik ada anasa tawa tiikiirek yirek, ada worek, kata ma riina yeechi yayar. ¹⁸Yayarek, riina ba diimar ma ye siitiichiniga worek, ada eecha hikitar yepa kapo harapa maji kapasek ba diima siitiichikiita. Wowak, ye riina maji baniga diimakasakech. Yahoo. ¹⁹Yecha kubuchey maji batar. Yecha Pol riitaka yechi lotu maji awasen awasen batar. Ma por rii harin, riiti hi Jisas, ye eena awasen awasen batar. Pol rii eecha wocho diita ma rii saniyeechi sokwa eechaba tawa. ²⁰Ada saka hehar herek. Kapo boy nobok ada diita ba diimar majin ada hehar henyak, anapa hehar riina anasakiita? Worek, eena ada Pol riina woher riita kapo Jerusalem akamak inyak, ada diita ba diimar majin eeka hehar meejinak eeka anasakiita. ²¹Worek, Pol riita yuyeechi rii bokoneechi rii eecha woher: Sisa rii itak akamak inyak eeka anasakiita. Rii eecha woher poko kawka jinyak Sisa riita anapa anasakiita. Worek, ada eecha majin worek, rii poko jichar akak eeka tar. Kommas rii heechinak Sisa riita ikiita.” ²²Worek, Agripa rii Pestas riina eecha wor, “Ada keena diita ma Pol riiti majin meejen eena gegiyato.” Pestas rii eecha wor, “Iyik napa meeji.”

²³Komas yadii pochik Agripa rii Benaisi siitaka piir keyapochichinga yatii kikibak yesokwaniga yar. Piiriita yarek, i harapa aka wok iyar harapa ow ana pichar ma yechaka eeta akamaka tar harapa ma yechaka eecha iyarer. Worek, Pestas rii worek, Pol riina yecha yeechi yayar. ²⁴Worek, Pestas rii eecha wor, “Agripa, aka tabo yima, akar ma diika

tawey, kwo diita ma riina hecho. Eyey Ju ma diita akamak tawey, Jerusalem akamaka tawey, yecha riina kapasek majin batar. Yecha harapa aya uwachi wocho eeta kapasek riita tawey. Na kayek sowakwon. ²⁵Wowak ada yeshawey riiti kapasek boboyen an saka hewak. Boyewak ye riina sowakwoken wochar. Wowak, Pol rii keena woher Sisa riitak iken eena ada hiki abochi heechinak ikiita. ²⁶Wowak, ada riiti maji kepin hehar meejinak tanak eena ada jeyn keyichiniga Sisa riina hanak een ye ik. Wowak, eena ada riina kwotak yayato, harapa Agripa, miitak eecha yayato. Miita riita bana majin napa hehar hikinak ada jeyn keyichi heechinak ikiita. ²⁷Ada eecha hikitu poko jichawa man heechinak saniga inyey, ba diimar majin saka hehar ba hamachi Sisa riitak heechinak inyak, eeta kapasek.”

POL RIITA RIITA OTIIR YON EENA AGRIPA RIINA SAWOR

26 Worek, Agripa rii Pol riina eecha wor, “Miita apak miiti majin na geenyik kwodii wo.” Worek, Pol riita riiti tapan yesokwachiniga kwodii wor:

²“Agripa, aka tabo yima, ada eecha hikitu ii eeta kepi ada miiti misomak siitiiniga diita maji ba heema paka hamakiita. Ju ma yecha ana ba diima tarin eena ada heema paka hamakiita. ³Miita Ju ma yechi oti tawa abo miita hecho. Yecha saniga saniga hikichi oti ye i tawa boboy miita yen hecho. Eeta kepi. Eena ada miina wohecho ada baneyn miita hehar meejiika.”

⁴Rii eecha wor: “Eyey Ju ma ye ana hechar. Ada karakada tarek, otiitari apa ada harapa sowak, an eechaba diita otiito. Yecha hechar ada eeji nosapek tarek otiitari Jerusalem akamak tarek otiibatari, ye hechar. ⁵Yecha hechar ada Peresi ma yechi yo abon otiitar. ⁶Apa ada diita siitiitawak, ana

ye anasato. Ada God riita noti wayega yenya wochar majin ada hiki siitiichi kowutawey, eena yecha ana anasato. ⁷Kata wochar majin noti wayega yechi 12 magwi yecha eechaba eechaba hikichi kowu tawey, God riiti hin yesokwa taweyn, eena ada eechaba kowubato. Ada eena kowubatawak, eena Ju ma ye ana maji ba diimato. ⁸Boyewak kwo har man God riita oti saniyarin saka eena hiki siitiichichawak?

⁹Mashi ada eecha hikitar eeta kepi ada nokwapa nokwapa kapasek yon Nasaret Jisas riiti hi kapa dagiir poyekita. ¹⁰Diita yon ada Jerusalem akamak eeka oti tar. Harapa opelen oti tar ma ye ana jejn harek, ada nokwapa nokwapa God riiti ma mima yenya poko jichi akak heechir. Heechirek, yenya sowakwoken otiirek, ada eeta eena wohowur. ¹¹Nok wapa nokwapa nedii ada yechi lotu akak ichinga kapasek boboy otiitar. Hik siitiichichawa boboyen nasowoyeken eena ada otiitar. Ada yenya harapa kwotayichiniga yenya sumowuniga yapa eemek yenya dagiirepoyeken eena ir.”

**POL RIITA RIITI INYAKAN
DAREBOY TAWA MAJIN EENA
AGRIPA RIINA SAWOR**

¹²“Eena ada harapa opelen oti tar ma yecha ana jejn harek, ada Damaskas akamak ir. ¹³Harapa Agripa, nobon icharek, yadii nedii tarek, ada harapa haban her. Diita haba eeta okoreeri yaka kikisiikasakech. Adaka ichar ma yenya adaka eecha harapa neerek okoreer. ¹⁴Worek, nota eyey nosapeka sakarek, ada Hibru majik uwar ayan meeji. Eeta eecha wor, ‘Sol, Sol mii boyewak ana kikirepoyetu? Miita awasen pichawey, ii miita mayama pishamaneto. Bulamakaw siita riiti ma riita pichawa kubun yatiik awasen pichawaga, miita eechaba otiito.’ ¹⁵Worek, ada eecha woher,

‘Harapa Ma, mii kapo nama?’ Rii awasen eecha wor, ‘Ada eeta Jisas. Ada eeta miita kikirepoy tawa ma. ¹⁶Wowak, na sokwa siiti. Ada miina eeji wakasa ma hisiiken eena yawa. Miina hisiinak, miita akar man miita apak hewa boboyen eena napa sawo ta. Ada miina komas mukuchiya boboyen napa sawoba ta. ¹⁷Ada miina Isrel ma yenya akar biish tawa ma yechaka heechinak, inyak adapa miina heharetakiita. ¹⁸Miita inyak, miita yechi miyin tawachikiita. Tagwachinyak, yecha niyik tawek, yecha yamak tawa eemek dareboyekiita. Tagwachinyak, yecha Gaba riiti eemen heechi God riiti nobok ikiita. Wonyak, yecha ana hiki siitiichichanak, yechi kapasek boboyen ada kwoyavayakiita. Wonyak, yecha yechi God riita hisiir ma yechi eemebak eeka ya siikiita.’

POL RIITA RIITI YON SAWOR

¹⁹“Harapa Agripa, wowak, ada neerek tar boboyen heri ada saka nasowoyerek. ²⁰Mapo Damaskas akamak, komas Jerusalem akamak, eyey Judia nosapek, akar biish tar ma yechi nosapek ada God riiti majin sawotar. Ada eecha wor, ‘Kwoti kapasek boboyen na heechinak, God riitak na dareboy. Kwo napa oti mukuchi: Kwo kwoti inyaka God ritak dareboyer. ²¹Eena eeta Ju ma ye harapa lotu akak tarek, ye ana hechi neekichi sowakwoken otiitar. ²²Worek, God riita eechaba eechaba ana kiyatay tarek, ada diika siitiiniga eyey man harapa karakada yenya maji geenyik sawoto. Eeta piirapet yecha Moses ritaka komas sokwana majin batarin, ada eechaba apa eena bato. ²³Yecha eecha wor: ‘Eeta Kraist rii sapa kapa meeji ta. Meeji tanak, riipa mapo ha tawa eem saniyeechi heechi sokwakiita. Sokwanak, riipa haba yama Ju ma yenya mukuchinyak, wonyak, akar biish tawa ma yen mukuchibakiita.”

POL RIITA AGRIPA RIINA GOD RIITI MAJIN SAWOTO

²⁴ Pol riita diita majin eeche wori, Pestas rii riina uwachi eeche wor, “Pol, mii hikishato! Miina harapa maji pokii tari, eena mii eeta hikishak otiito!”

²⁵ Pol rii meejichi eeche wor, “Harapa ma, ada saka hikishatawak. Ada bawa maji eeta omutiik maji siiken. ²⁶ Harapa Agripa, ada miina anabeyichi wocho. Mii diita boboyen mii hikitu. Ada bawa maji sokwarek, mii meejichi hikitar. Diita boboyen otiiri saka veenyichi otiirek. ²⁷ Harapa Agripa, mii kapo piirapet yecha bar majin hiki siitiichichu? Ada eeche hikitu mii eeta hiki siitiichichu!”

²⁸ Worek, Agripa rii Pol riina eeche wor, “Mii kapo eeche hikitu, miita ana maji ameda banak, ada eeke kapo Kristen ma siikiita?”

²⁹ Pol rii awasen eeche wor: “Karakada nedii eeta kepi, gworo nedii eeta kepiba. Ada God riina batawak, kwo ana meejitaweyn, ada tawaga kwo sokwa eecheba takiiita. Wowak, diita sen pok kwotaka takasakech.”

³⁰⁻³¹ Worek, Agripa riita Pestas riita, Benaisi siita, akar eyey ma ye sokwa heechi awasen awasen eeche wor: “Diita ma rii saka boboy kapaseken otiirek, wowak, eena sowakwok wocho.”

³² Worek, Agripa rii Pestas riina eeche wor, “Diita ma rii Sisa riitak ye i anasak tawa majin wohenyan siiney riipa keena heechi ikiita.”

YE POL RIINA YEECHINIGA JABIIREK WOYIR

27 Nota Itali nosapek iken hiki hamarek, yecha Pol riina Julias riiti tapak howu har. Yecha akar pokojichar man riiti tapak howu habar. Julias rii Sisa riiti ami kepten ma. Riita 100 ami ma yenya siitii kowu tar ma. ² Worek, nota adramitiam akamak jabi-

irek yowuchi ir. Ma ye eeta jabiiren sa-yarechi Esia somakwotii tawa akamak iken otiir. Iken otiiri, eeche ir. ³ Kommas yadii pochi nota i saidon akamak iyarer. Julias rii Pol riina heharetar. Heharetarek, Pol riina saka anachekerek, eena Pol rii riiti nareboy yenya hek ir. Irek, yecha Pol riita dopotar boboyen ye riina har. ⁴ Worek, nota heechi ir. Heechi ichari, sowa yarek, nota heechi Saipras nosapek pa mushik ichar. ⁵ Icharek no pak silisia nosapek, Pampilia nosapek taviyiniga ichar. Ichari, no Lisia Maira akamak eeke igayer.

⁶ Igayererek, kepten Julia Aleksandria akamak heechi tar jabiiren Itali nosapek iken otiiri rii yesha her. Yesha herek, riita nona jabiirek yeechi ye yo yichir.

⁷ Worek, nota jabiir eshar icharek, yadii nokwapa siir. Worek, no Naidas akamak bana bana i tar. Eeke tarek, eeta sowa harapa ya dasiipii pakarek, worek, eena kata nobo ikasakech. Worek, nota Krit nosap pa mushik eeke i icharek, Salmoni eemek eeke i ichar. ⁸ No nosapek eeke bana bana ichari, harapa yon yaniga ichar. Icharek, no iyerer eem siiti hi Pa Mushi Kepi. Eeke iyerer. Eeta eem Lasia akamak bana bana tar.

⁹ Nokwapa nokwapa yadii eeke siir. Siirek, harapa uku boro sokwatari, eeta kapasek nota inyey. (Ju ma yechi aboboyen heechi tar yadii pochi hamar.) Siirek, Pol riita jabiirek tar ma yenya eeche wor: ¹⁰ “Kwonawa ada eeche hecho nota inyey, nopa i kapasek boboyen yakiita. Jabiirek tawa boboy kapo wurubuyarebokiita. Ma kapo eecheba hakiita.” ¹¹ Worek, ami kepten rii jabiir tokor apoko riiti majink jabiir kepten tar ma, piiriiti majin meejir. Pol riiti majin, jabiir kepten tar ma piiriiti majin meejir. Pol riiti majin meejichi nasowoyer. ¹² Yecha i tar pa mushi eeta kepikasakech harapa sowa yatar. Eena

jabiiren otiir ma eecha hikitar, “Nota heechi pa nedii inyak Piniks akama pa mushik igayekiita.” Piniks pa mushi eeta Krit nosapek tawey, harapa sowa yaney, eeta pa mushi kepi. Eeka sowa harapa yakasakech. Yecha eeta eemek inyey, i tanak, sowa ya nedii hamanak, kapa piiriichar niiwiika Piniks pa mushi sii magiir yepak tar. Eena pa mushi kepi.

PA HARAPA SOWA YATAR

¹³Worek, karakada sowa yatarek, jabiir ma eecha hikitar Piniks akamak iken hikitar. Hikiterek, ye jabiir siiti anka eena yesokwarek, jabiir eeta Krit nosapek bana bana eeka ir. ¹⁴Irek, harapa sowa ameya yar. Taleo sowa eeta Krit nosapek sokwa yar. ¹⁵Yarek, eeta jabiiren pir. Pirek, ma ye saka kikisiiterek, uku boro harapa yatarek, jabiir eena sowa yatar nobon ikasakech. Eena biish shebo shebo geytar. ¹⁶Worek, nota Koda nosap bana bana pa mushik icharek; no harapa yo otiiniga karakada dingi yeechi ye yo jabiir hek seechi pokok hehar jir. ¹⁷Jirek, yecha jabiiren pokok har eyey ji ye ir. Jabiir eeta Aprika siiti giirebak inyakech eena akiichi sel yeechi ya saka yichir. ¹⁸Harapa sowa kawka yatar. Yatarek, ma ye jabiirek tar boboy sagan yeechichi pak rabor. ¹⁹Raborek, yecha jabiir toiitar boboyen yechi tapak yeechi pak rabobar. ²⁰Nokwapa yadii nota yan, winyuman saka herek. Sowa harapa kawka yatar. Yatarek, worek, no eecha hikitar nopa hakiita. Komasa kepi siikasakech.

²¹Ma ye nokwapa nokwapa aboboy akasakech. Worek, Pol riita ma mi somak sokwa siitiichi wor: “Kwonawa, kwota eeji majin mapo meejinak tanak. Krit nosapek nota siinak tanak. Krit heechi yanan siiyega nowaga diita boboyen saka waga rabowak. ²²Apa na kwota anabeyichi ta! Diika tawa ma por riipa saka hakiitawak. Jabi-

irebak eeta kapasek siikiita. ²³⁻²⁴Niyi nedii eeji God eeta God riina ada riiti hin yesokwa tawey, riiti ejel por rii yaniga ana eecha wor: ‘Pol, opoche akiitanakech. Miita Sisa riiti misomak napa i siitii. Wowak, God riita rukusiitawak, riita miitaka jabiirek tawa ma yenya miina har.’ ²⁵Eena kwota na anabeyichi ta! Ada God riina hiki siitiichichawak, ana wowa maji eetapa siikiita. ²⁶Komasa nota inyak nedii kwowu pochik i yowukiita.”

²⁷Eeta 14 niyi siirek, sowa yatarek, yecha Edria pak yecha eeka biish gayi ye itar. Niyi nedii siirek, jabiir otiitar ma yecha eecha hikitar yecha nosapek kapo bana bana tawa. ²⁸Eena yecha pan chey her. Chey herek, yecha her 120 pit. Worek, yecha way kawka chey her. Chey heri yecha her 90 pit. ²⁹Worek, yecha akiitar. Ye eecha hikitar jabiir sii eeta kapo papak i yowuwa. Eena akiitar. Worek, yecha diipiira kapiira anka jabiir siiti muku eeka rabor. Raborek, yecha yechi sikiyawas yenya hikichi maji eena batar. Ye uhadii ameya yak eena sikiyawas yenya majin batar. ³⁰Jabiir yo otiitar ma ye jabiiren heechi iken otiitar. Eena yecha karakada dingi yeechi pak he seechir. He seechi ye ankan masekiik heechinak ye i woshepiitar. ³¹Worek, Pol riita yenya hechi ami kepten riina ami ma yenya eecha wor. “Diita jabiir otii tawa ma yecha jabiirek tanan siiney, kwon yesokwa yichikasakech.” ³²Worek, ami ma ye dingi yesokwa tawa pokon diigiichi heechirek, ir.

³³Uhadii nedii Pol rii yenya aboboyen aken eena wohe ye ir. Rii eecha wor: “Kwo 14 yadii shebo shebo siir. Kwo akasakech. ³⁴Wowak, kwoti masebiya niibii por kwoti masiik sakapa heechi ikiitawak.” ³⁵Worek, Pol riita gey kawen yeechi yayachi, God riina maji wochi, eena reekiichi ar. ³⁶Worek, ye yi inyaka kwoya hikir. Eyey ma

ye aboboy kawen ar. ³⁷276 ma ye jabiirek tar. ³⁸Eyey a hamarek yecha rais tawaga tar boboyen pak raborek, jabiir kaw sii sokwar.

JABIIR SII KAPASEK SIIR

³⁹Uhadiirek, jabiir yo otiitar ma ye nosapen heri, hehar hekasakech. Ye pa mushi kesin heri ye hikitar kapo jabiir eeka ye ichi kesinek eeka gayekita. ⁴⁰Worek, ye anka poken diigichichi pak heechirek ye ir. Worek, eyin jichar pokon heemachir. Heemachik ye sel ena masiik yepak tawar. Jabiir masiik yepa iken ena eeka tagwar. Tagwarek, jabiir kesin ek gayik iken ena otiir. ⁴¹Jabiir eeta ichari iniga kesin tomotarek, eeka i yowuri eeka yir. Jabiir siiti masiik eeka yir. Yirek, harapa uku bor sokwari, jabiir mun uku borowok yaya reekiitar. ⁴²Worek, ami ma ye hikichi poko jichar ma yenya sowakwoken otiitar. Yecha hikitar kapo ma ye pak ye ichi uku rii i gayichi akii iken hikitar. Eena sowakwoken hikitar. ⁴³Worek, ami kepten ma rii Pol riina pinyan egesiir. Eena rii yenya bokonor. Bokoneechi yenya anacheker. Worek, rii eecha wor: “Eyey ukuree hechawa ma kwo napa duruchi rii i giiriibak i yo. ⁴⁴Uku ree somoye tawa ma kwo napa jabiirek tawa men yeechi neekinak sapa kwon yi i. Ma yecha eecha otiirek, eyey ma i giiriibak yo hamar.

MOLTA NOSAPEK TAR

28 Nota pa giiriibak tarek, nota mee-jir diita nosap siiti hi, Molta. ²Nedii kwowuk tar ma ye nona hehar otiir. Wayivak otiirek, nota neekiiriyarek, ye hechi hi tukuchi nona woshiatar. ³Worek, Pol rii hichapwa yeechi chenek jichi yaya hi tukurek, hopo riini eeka saya Pol riiti tapak eeka takiiviichi war. ⁴Worek, eeta nedii kwowuk tar ma ye hopo Pol riiti tapak takiivii siitiirin

hechi awasen awasen eecha wor: “Kapo diita ma rii man pi sowakwo ha tawa ma. Riita tawak, kapo apak eeta kepi rii ipa hakiita. Rii somakwotii tawa pan rii kepi heechuwak, yawa. Apa riipa kapo hakiita?” Eena eecha wor. ⁵Worek, Pol riita riiti tapak hopo che siitiirin riita hik tapan gwagwanyerek, hopo yebeechi hik sakar. sakarek, Pol rii kepi siir. ⁶Nedii kwowuk tar ma ye eena hechi yecha kowutar riiti tapan wunan heken kowutar. Miy gwunyi sakanan heken kowu hipurek heechir. Kowu kowu hipurek heechir. Pol riina kapasek boboy saka otiirek, ena yecha yechi inyaka dareboyir. Worek, ye riina eecha wor: “Rii kapo siskiyawas por.”

⁷Diika bana bana tar eem nosap kaw tawey, Pablias riiti nosap. Pablias rii diita nosapen harapa tar ma. Rii nona harapa woshiatar. No riitaka yadii piiriichar riitaka siir. ⁸Worek, Pablias riiti apoko hak otii tarek, rii eena watar. Maba hi uwutarek, shegwiya hako-batarek, ena rii watar. Worek, Pol rii kata ma riita watar eemek i yarechi, God riina maji bachi, riiti tapak how neekichi riina otii kepi siir. ⁹Worek, nokwapa nokwapa hak otiitar ma ye eeka tari ye yarek, Pol riita yenya otiiniga kepi siibar. ¹⁰Yecha nokwapa nokwapa boboyen nona shebo shebo har. Nota jabiir porek i yowurek, nota dopo tar boboyen yecha nona har.

MOLTA NOSAPEK HEECHI ROM AKAMAK IR

¹¹Niiwiika piiriichar siirek, no Aleksandria akama heechitar jabiirek i yowuchi ir. Eeta jabiir Sus riiti hoyey yikiapwa upurus piiri mayi eeta jabiir masiikiik tar. Diita jabiir sowa ya tawa nedii pa mushik eeka tar. ¹²Worek, no heechi icharek, no Sairakyus akamak eeka i gayir. I gayichi yadii piiriichar eeka siir. ¹³Siirek, heechi Risiam

akamak eeka i gayir. Gayichi komas nedii pochi sowa kepi yarek, no heechi i yadii upurus no Pyutiolai akamak i gayir. ¹⁴Worek, no Jisas riina hiki siitiichichawa ma kawen eeka yesha hechi eeka 7 yadii eeka siir. Nona woherek, eena eeka no siir. Worek, no Rom akamak komas i yarer. ¹⁵Kristen ma Rom akamak tari, ye meejir no tari, ye Apias awa bawata eemek, boboy toko tawa aka piiriichar eeka nobok nona awa awa heken eena yar. Ye yarek, Pol riita yenya hechi, rii God riina wohsiarek, riiti inyaka kwoya woy hikir. ¹⁶Nota Rom akamak iyarerek, kepten ma rii Pol riitaban saniga heechirek, ami ma por rii riina siitii kowu tar.

POL RII ROM AKAMAK HADABAS MAJI BATAR

¹⁷Yadii piiriichar siirek, Pol riita Ju ma yechi harapa ma yenya uwarek, ye ya yopo wuchi riitaka eecha yir. Yirek, Pol rii yenya eecha wor: “Eeji yaka kumwoy, na meeji. Ada noti wayega yecha otii tar abon ada eena dagi-irepoyekasakech. Saka eena eecha otitirek, yecha Jeeusalem akamak ana poko jirek, Rom ma yechi tapak ana how har. ¹⁸Rom ma ye ana anasa maji woheri, ye ana heechinak ik gegiyar. Rom ma yechi lok yecha her ada kapasek boboy saka otiirek. Eena ye eecha hikitar boyewak anapa sowakwokiita? ¹⁹Ju ma ye eena meejichi yuyeechi eecha otirek, ada woher anapa Sisa riitak i anasakiita. Ada i anasak otiiri, ada eeji ma mima yenya maji awasen ba diimakasakech. ²⁰Eena ada kwona ada hechi maji ba maji eena kwona woher. Isrel ma mima ye ma poren kowutu. Riina kowu tawak, diita ma riiti hik ana diita ain pokok jichir.”

²¹Yecha awasen eecha wor: “Miina bar jey Judia nosap heechi nona

yakasakech. Noti yaka kumwoy ye diika saka yatarek. Miina bar maji saka ye saka yayarek. Miina kapasek maji barin no meejikasakech. ²²Wowak, nota miita hiki tawa majin nota eena meejiken gegiyato. Wowak, no hikitu ma mima eyey eemek yi ya tawey, yecha miita hiki tawaga eechara hiki tawa ma mima yenya kapasek maji bato.”

²³Worek, yecha ya nedii pochi kenyirek, nokwapa nokwapa ma ye Pol riita tar akak ye eeka yar. Uhadiirek, Pol riita yenya God riita man hehar tawa maji sawo i i hogo sii nediiik hamar. Riita Moses riiti llo majin piirapet yecha keyir majin sawoba tarek, rii yenya Jisas riina hiki siitiichi nobon eena mukuchi tar. ²⁴Worek, ma kaw ye riiti maji meeji hiki siitiichir. Akar ma kaw ye saka hiki siitiichirek. ²⁵Worek, ye iken otiiri, ye ow maji awasen awasen batar. ²⁶Worek, Pol rii eecha wor: “Eeta Holi Spirit riita noti wayega yenya piirapet Aisaia riiti kujak bar maji kepi diitata:

‘Diita ma mima yenya ne i sawo ta:

Kwopa meeji tanak, hikikasakech.

Kwopa hechanak, eechara hikikasakech.

²⁷Diita ma mima yechi marenoku eeta

hapaga sowak,

eena ye hikikasakech.

Ye yechi mabiya eeta giitar.

Y yechi miy eeta dumur.

Otiinan siiney,

yechi miy kapo hekiita.

Yechi mabiya kapo meejikiita,

yechi marenoku kapo hikikiita.

Otiiney, God rii eechara wocho,

yecha ana dareboyenyey,

ada yenya yesokwa otii kepi siitiichikiita.”

²⁸Pol rii kawka eechara wor: “Diina na hiki ta, God riiti yesokwa yichi tawa majin akar biish tar ma yenya, shebo shebo tar ma yenya, heechirek ir. Heechirek iri yecha meejikiita.”

²⁹ (Worek, Ju ma ye heechi ye awasen awasen ow majin batar.)

³⁰ Sukwiya upurus Pol riita aka por riiti yak tokochi eeka tarek, ma mima

ye riitak yatarek, rii yenya woshi eechi.

³¹ God riiti man hehar tawa boboy eena Harapa Jisas Kraist riina anabeyichi geenyik sawotar.

ROM

*Pol Riita Rom Ma
Yenya Keyichi Har Jey*

APOSEL POL RIITA OTIIR YO MU MAJI

1 Ada eeta Pol, Kraist Jisas riita ana yo otii ma hisiichi wochirek, ada hadabas majin kwodii wocho. ²Mashi God riita hadabas majin haken wori, riiti piirapet ye riita bar baga eechaba riiti jeyek keyir. ³Diita hadabas maji man diita nosapeka tawan riiti Yikapwa, Jisas Kraist, riina wor. Rii sokwa mak siir. Rii Devit riiti nobok yari, eeta riiti neja siir. ⁴Riita eeta holi God tabato. Riita harek, riina tiirimo supuk awasen yeechi yesokwarek, rii eeta God riiti Yikapwa siiken. Dii eeta nona mukuchichu God riiti hapaga tawa boboyen. ⁵Jisas Kraist riita yo otitar nobok ana eeka otiichirek ada eeta aposel siir. Otiiri, Jisas Kraist riiti hin yesokwataken eena otiir. Eyey nosapek ta ye i tawa ma miman Jisas riina hiki siitiichi sumowuken eena otiir. ⁶Kwota Rom akamak tawey, God riita kwona eechaba habato. Kwota Jisas Kraist riiti siiken eena habato.

⁷Eena kwota Romek tawey, kwona ada jeyen keyito. God riita kwona rukusiitawak, kwota riiti siiken eena kwona wocho. Noti Apoko God, Jisas Kraist piiriita kwona rukusiichi otiichinyak, kwoti inyaka wopu sa kepiba hiki ta.

POL RII ROM AKAMAK TAWA MA YENYA HEKEN HIKITAR

⁸Ada mapo kwona diina bak: kwota eecha tawey, ada kwona Jisas riiti hik God riina woshiato. Eyey nosapek ta ye tawa ma yecha kwota Jisas ri-

ina hiki siitiichichawa boboyen meejitawak, eena ada God riina woshiato. ⁹⁻¹⁰Ada God riiti yon eeji inyaka wopuk hehar otiitawey, God riiti Yikapwan hadabas majin sawotawey, God riipa kwona mukuchikiita eeji diita maji eeta siiken, God rii hecho eechaba eechaba nedii ada riina maji batakaw, ada kwona bachitu. Ada God riiti inyakan wohecho riita kapo otiichinyak, ada kapo ya kwoti misoman hekiita. ¹¹Ada kwona ya heken harapa hikitu. ada kwona ya Holi Spirit rii haken otiitawa boboyen haken hikitawak, kwona hehar yesokwa baken hikitu, eena ada kwona heken hikitu. ¹²Ada eecha hikitu kwota hiki siitiichichawa boboy sii ana kiyatay kiyaponak, ada hikisiitiichichawa boboy sii way awasen kwona kiyatayechi kiyapokiita.

¹³Kwo, eeji yaka kumwoy, na hiki ta: eechaba eechaba nedii ada kwona ya heken otiitawey, kapo boy boboyek adana nobo dasiipet? Ada anadii shebo shebo biish tar ma nobon mukuchirega, ye Jisas riina hiki siitiichichawaga, ada kwona eechaba nobon mukuchiken hikitawey, kwo riina eechaba hiki siitiichikiita. ¹⁴God riita ana yeyada hari, ada eechaba anadii man yeyadahabaken hikitu. Otiir hechawa ma yenya, shebo shebo tawa ma yen maji pokiitar ma yen maji pokiinan biish tar ma yechaka ada yeyada haken hikitu. ¹⁵Eena ada kwona Rom akamak taweyn ada hadabas majin sawoken hikitu.

GOD RIITI HADABAS MAJI EETA GOD RIITI HAPAGA BOBOY

¹⁶Ada diita hadabas majin hiibiyakasakech. Dii eeta God riiti hapaga tawa boboy! Eeta Jisas riina hiki siitiichichawa ma yenya yesokwa yichi tawa boboy. Mapo Ju ma yesokwa yichitu. Anadii nosapeka shebo shebo tawa man eechaba yesokwa yichitu.

¹⁷ God riiti hadabas maji sii God riita man wo sawo tawa boboyen eena nona mukuchichu. Diita boboy sii eeta hiki siitiichichawa boboy saniga. Mashi keyir maji eecha wocho: “Eeta ma rii hiki siitiichichaney, God riipa riina pichi hehar wosawo heechinak, nagwa nagwa ichanak, riipa eechaba eechaba takiita.”

**EYEW MA YE GOD
RIINA MAGIIRECHIR**

¹⁸ Nota hecho God riita kwotay tawa boboy hevenek heechitawak, ma yechi kapasek boboyen eena sakato. Yecha kapasek boboyen otiitawak, God riiti omutiik tawa boboy siikenen vennyitu. Veenyitawak, ma yecha diita omutiik tawa boboyen eena hechi otiitakasakech. ¹⁹ Diita boboy ma yecha kiki hikichi siitiivey, eena God riitaba yechi misomak mukuchichu. ²⁰ Mashi God riita diita nosapen otiir nedii sii i diita apa nediiik God riiti hapaga riiti hadabas boboy riiti boboy nota henyani biish tawa boboy ma yecha hechar. God riita diita nosap eyey boboyen otiitarek, ma yecha eena hecharek, riiti boboy siikenen hecho. Eecha otiitarek, ma yecha eena hecharek, riiti boboy siikenen hecho. Eecha otiitarek, ma ye eena yechi kapasek hikichi otii tawa boboyen boyega shecha veenyik wonyak?

²¹ Yecha God riina hecho. Hechawey, ye riiti hin yesokwakasakech. Riina woshiakasakech. Yahoo. Yechi shebo shebo tawa inyaka hikishatawak, eena ye niyiki yichu. ²² Yichawak, ye eecha wocho, “Nota eeta nagwa nagwa hiki tawa ma.” Wowak, ye eeta hikisha yeshatawa ma. ²³ Yecha God riiti hin magiirechichi heechi riiti eechaba eechaba tawa hi kepin yesokwa yichikasakech. Yecha men ha tawa ma misomaga eecha teechi apoga tawa

boboyen teechi kwashik tawa boboy hechawaga tawa boboyen ta siitiichi pak tawa boboyega eecha teechi yechi hin eena yesokwatar.

KAPASEK OTII YE I TAWA BOBOY

²⁴ Ma yecha eecha kapasek otiitawak, God riita yenya heechitarek, ye inyaka kapasek woy hikitar nobon eena sumowutar. Sumowutarek, yecha awasen awasen kapasek boboyen otiitar. ²⁵ Yecha God riiti omutiik tawa boboy siiken yari, ii heechi woshepii tawa nobon eena rukusiir. Worek, ye God riita otiir boboy yechi hin eena yesokwatarek, ye eyey boboyen otiir God siiken ri hin yesokwakasakech. Nota God riiti hiban na yesokwa ta. Eeta siiken.

²⁶ Ma ye eecha kapasek otiitawak, God rii yenya heechirek, ye yechi maba inyaka wopuk hiki tawa nobon eena sumowutu. Eena sumowutawak mima ye riivisi tawa nobo kepin heechi ye yechi kapasek nobon ichu. ²⁷ Ma ye eechaba mima ya tawa nobon heechi ye anadii man kapasek otii ye itu. Eecha otii ye itawak, anadii ma yechaka eecha otiito. Eecha otiitawak, eeta boboy yechak ya tawey, God riita eena awasen hakiita.

²⁸ Ma ye God riiti nobon inyagak eeka heechikasakech. Wowak, God rii yenya heechirek, ye i God riita bokonar kapasek boboyen eena otiitar. ²⁹ Worek, kapasek boboy yechana takiikiisiitawak, ye eena harapa kapasek boboy mayakan otiito. Yecha boboyen kwoya hechawak, kapasek hikitawak, man pi sowakwo tawak, akar man ow ana pichawak, woshepiitawak, akar man wosiiboy tawak, ³⁰ akar man kapasek majin batawak, ye God riina yuyatawak, ye wohipi tawak, yechi hin harapa haba tawak, kapasek yoban hiki tawak, awi eepi majin nasowoy tawak, ³¹ nobo miman anamesheroko tawak, maji

siikenen yechi kujak sokwakasakech, anadii man yecha heharekasakech. ³²Yecha hecho God riiti lo maji eecha wocho: “Eecha otii tawa ma yepa hakiita.” Hiki tawey, heechi kapasek boboyeban eechaba otiito. Eechaba otiitawak, akar ma ye kapasek boboyen otiitawey, ye eecha wocho, “Eetata.”

GOD RIITA ANASAK TAWEY, NAGWA NAGWA ANASAKIITA

2 Ma eecha tawey, eeji apoma, mii boy kapo anadii man kapasek hikichi maji ba diimato? Mii boy kiki sowak, diita yikadey boboyen mii otii? Mii eecha otiitaney, mii yecha otiitawa boboy eechaba otiitawey, mii eeta mayama miiti hin dagaar poyebato. ²Nota hikitu ma ye kapasek otiitawey, God riita yenza anasatawewey, rii eeta kepi wey anasto. ³Wowak, eeji apoma, miita kapasek boboy otiitawey, diita yikadey kapasek boboyen anadii man ye otiinak, mii henyey, mii yenza kapasek hikichi maji ba diimato. Eeta kapasek. Mii boy kapo eecha hikitu God riita miina saka wosawochikiitawak. ⁴God riita miina hehar otii tawey, miina kowu chichi hatawewey, mii kapo eena yuyato. Mii kapo saka hiki tawak, God riita miina eecha hehar otiitawey, rii miita inyakan dareboyeken eena otii hechichu! ⁵Wowak, miiti mabiya sii giitawak maji meejikasakech. Eecha tawak, eena komas eeta nedii God riita nagwa nagwa anasanak, riita harapa kwotay tawa boboyen nota henyak, riipa miina harapa pikiita. ⁶God riipa eyey ma yecgha kapasek otiitawa boboyen homachichiawasen yechaban hakiita. ⁷Ma kaw ye yo kepin hapaga siichi otiitawey, hadabas boboyen, hi kepin eechaaeechaba tak tawa boboyen yeshatawewey, iipa God riipa yenza kiyatayechi yesokwa yichinak, yepa eech-

aba eechaba siikiita. ⁸Anadii ma ye yechi noboban sumowu tawey, nobo kepin nasowoy tawey, kapasek nobon sumowu tawey, God riipa riiti kwotay tawa boboyen yechak gwotiikiita. ⁹Ayo. Kapasek yo otii tawa ma yecha harapa kapa meejii takiita. Mapo Ju ma yecha kapa meejitakiita, komas anadii ma. ¹⁰Wowak, eeta ma ye yo kepin otiitaney, God riipa yenza hadabas boboy kepiweyn, hi kepin, eshar tawa boboyen hakiita. Ju ma yenza mapo hanak, anadii ma yen komas habakiita. ¹¹God riita diita nosapek tawa eyeyma kaw yechi hin meejikasakech. Riita otii tawa yoban iiban homochichi hato.

¹²Eeta shebo shebo biish tawa ma ye Moses riiti lon yakasakech. Lo eeta yechaka biish tawey, ye kapasek yon otii tawey, God riita yenza anasanak, riita hechar ma ye ya yenza lo majin sawokasakech. Wowak, Ju ma ye lo majin meejir. Ye meejiri, kapasek yon otii tawey, God rii yenza anasanak, riipa yenza loka anasatakiita. ¹³Na hiki. Ma yecha lo majin biish meejibatawewey, God riiti misomak kepi takasakech. Yaho. Ma ye o maji meejichi sumowu tawey, ye eeta God riiti misomak kepi tawa. ¹⁴Eeta shebo shebo biish tawa ma ye loka takasakech. Eecha tawey, yecha yechi inyakak God riiti lon sumowu tawey, ii yechi inyaka eeta lo. ¹⁵Yecha yo kepin otii tawey, sii eeta mukuchichu eeta lo eeta yechi sugu wopuk tawa. Yechi inyaka mukuchibato dii eeta siiken tabato. Yechahiki tawey, yechi inyaka kaw eecha wocho: “Ada otiiri, eeta kepi,” eecha wocho: “Ada otiiri, eeta kapasek.” ¹⁶Eecha tawey, kwo komas eechaba siikiita. Eeta nedii God riita Jisas Kraist riitaka eyey ma yechi otii ichi veenyi tawa boboyen riita anasakiiita. Diita hadabas majin ada sawotawewey, sii eecha wocho.

**JU MA YECHA EECHA LON HIKI TARI,
EETA MAN YESOKWA YICHATAR**

¹⁷ Kwo boyen shecha otiito? Kwota mayama eecha habato, Ju ma. Kwoeecha hikitu, loka kwona yesokwa yichikiita. Kwo eecha wocho: “No God riiti ma.” ¹⁸ Kwo God riita tawa tobon hecho. Kwo lo majin meejitarek, eena kwo nagwa nagwa nobok sumowu ichu. ¹⁹ Eecha tawak, kwo eena eecha hikitu mi dumu ma yenya nobon mukuchichu. Kwo hikitu kwo eeta haba niyik tawa ma yenya okoreechichu. ²⁰ Kwo eecha hikitu nota hikiran biish tawa man nobo mukuchichawa ma, yikapwan maji pokiitawa ma. Kwo eecha hiki tawey, lo notaka eecha tawey, siitaba nona eyey boboyen mukuchinak, eechaba eechaba tak tawa mukuchichawa boboy notaka tawa. ²¹ Kwo anadii man maji pokiitu. Boyewak, kwo mayama kwona maji pokiitu? Kwo eecha sawoto opoche hiyi yatanakech. Eecha wochi kwo kapo hiyi yato? ²² Kwo eecha wocho nobo miman opoche anemesherotanakech. Kwo eecha wochi kwo kapo nobo miman anemesherekoto. Kwo woshepii tawa goden harapa yuyato. Eeta kepi. Wowak, kwo kapo shebo shebo tawa ma yechi lotu akak tawa boboyen hiyik yato. ²³ Kwo kwoti hinmayama yesokwachi eecha wocho God riiti o notaka eecha tawa. Wowak, eecha wochawey ii kwo God riiti on reekiitawak, God riina hiibiya ya majin bato. ²⁴ Ayo, God riiti maji eecha wocho, “Ju ma kwo eeta lon reekiitawak, eena shebo shebo tawa ma ye God riiti hin kapasek habato.”

²⁵ Kwota on sumowutanak, maba sapin diigii tawa boboy sii eeta kwona kiyatayeto. Kwota on nasowoyeny, ii maba sapin boyak diigiito? Ii kwona kiyatayekasakech. ²⁶ Biish shebo shebo

tawa ma ye maba sapin diigiinan biish sowey, ye lo majin sumowu taney, God rii yenya hechiniga eecha wokiita: ye eeta maba sapin diigii hamar. ²⁷ Wowak, shebo shebo tawa ma ye kwota otii tawa tobon henyak, ye kwona wohega maji bakiita. Kwo God riiti on jeyek keyi hamari, maba sapin diigii hamar. Eecha otiirek, kwo eena lo majin nediik reekiito. Reekiitawak, shebo shebo tawa ma ye lo majin sumowutawak, yi maba sapin diigiinan biish tawak, wowak, eena ye kwona wohegakiita. ²⁸ Ada kwona wohecho: “Nama eeta Ju ma siiken tawa? Nama maba sapi siiken diigii hamar? Maba sapiban sobo diigii tawa ma ye eeta Ju ma siikenekasakech. Eeta maba sobon otii tawa boboy. ²⁹ Ma eeta Ju ma siiken tawey, ye eeta yechi sugu wopuka eeta Juba tawa. Ii eeta yechi sugu wopuk tar kapasek boboy diigii hamar. Dii eeta Spirit riiti yo. Lo siiti yokasakech. Eecha otii tawa yikadey ma yen ma ye yechi hin yesokwakasakech. God riita yechi hin yesokwato.

**KAPASEK BOBOY SII BOBOY KEPI
SIINA DAGIIREPOYEKASAKECH**

3 Eecha tawak, Ju ma ye anadii ma yen shechapa heechi mapo ikiita? Kapo boy yikadey nobok yenya kiyatayeto? ² Ayo, yechi eeta nobo sii yenya harapa kiyatayeto. Mapo, God riita Ju ma yenya riiti majin harek, yecha eena siitii kowutar. ³ God riita yenya harek, yecha hehar siitii kowunan biish siiri, wovey, God riipa boy yenya kapo hehar siitii kowukasakech? ⁴ Yahoo. Riipa hehar siitii kowutakiita. God riita batawa maji eeta siiken tawa. Ma ye woshepii maji batakawak, God riita woshepii maji bakasakech. Riita mashi keyir maji riina eecha wocho: “Mii miiti maji na siiken maji ba ta. Batanak, miina ye i anasany,

kwota eeka kapaga siikiita.”

⁵Nota kapasek yo sii eeta God riita otii tawa boboy kepin nona mukuchiney, nopa kapo shecha awasen wokiita? No kapo wokiita God rii nona wosawuchinyak rii kapasek otiito? ⁶Yaho. Biish. God riita kapasek anasaney, ri-ipa kapo boyega diita nosapek tawa ma miman anasatakiita? (Ma yechi inyaka eecha hiki taweyn, eena ada bato.)

⁷Ada woshepii maji baney, eecha otiney, God riiti omutiik tawa boboy siiken sii geenyik yanak, God riiti hadabas boboy kepin kawka henyak, kapo wohekiita: ada kapasek yon otii tari, boyewak God riipa ana pikiita? ⁸Kapo ma por apa eecha wokiita: “Nota kapasek boboy na otiita. Otiitanak, God riiti boboy kepin nota hekiita!” Wowak, ma kaw eecha wocho: Diita otii tawa abon eena ada bato. Wowak, diita yikadey ma yepa ya kapasaken yakiita.

YO KEPIN OTII MA POR TAKASAKECH

⁹Wowak, nota kapo Ju ma kepi tawak, anadii ma kapasek tawa? Yaho. Ada kwona mukuchuwa kapasek yo otii tawa boboy nona eyey, Ju ma, anadii ma, nona eyey gamu poyetu. ¹⁰Mashi keyir maji sii eecha wocho:

“Ma kepi por takasakech. Yaho.

Otii hechawa ma por takasakech.

¹¹God riina yesha he ma por takasakech.

Ye eyey God riina magiirechir.

¹²Eyey kapasek siir.

Yo kepin otii ma por takasakech.

¹³Yechi kuja tiiriimo supuga eecha tawa.

Yechi tarakwoy sii woshepii majiban bato.

Yechi kuja wo hopo kwoyayega eecha tawa.

¹⁴Owuka eecha tawa kapasek maji yechi kuja takiikiisii siitiito.

¹⁵Yecha amaba i man pi sowakwokiita.

¹⁶Ye eechaba boboyen otii kapasek siitawak,

man harapa nomo yatawa boboyen hato.

¹⁷Ye podat nobok sii inyakan eshar eshar

hikikasakech.

¹⁸God riina akii tawa nobon ye makabek heechikasakech.”

¹⁹Nota eecha hikitu eyey lo maji sii lon sumowuken otii tawa ma yenya bato. Eena ma por eecha wokasakech, “Ada ma kepi.” Yaho. Nota eyey nosapek tawa ma God riiti misoman hiibiyaka tawa ma. Ma ye lon hechawey, ye yechi kapasek boboy hechawey, yecha yechi kujan dasiipeto. ²⁰Lon sumowu tawa nobon sumowuk otiiney, ii ma God riiti misomak kepi otiikasakech. Lo sii noti kapasek boboyen eena mukuchichu.

MA JISAS RIINA HIKI SIITIICHICHAWEY, RII EETA GOD RIITI MISOMAK KEPI TAWA

²¹Wowak, God riita ma kepi siik riiti misomak otiwa nobon God riita nona geenyik mukuchir. Ii o siina sumowu nobokasakech. God riiti maji piirapet yechi maji eeta geenyik kwodii wochar.

²²Eecha wochar: Eyey ma ye Jisas Kraist riina hiki siitiichinyey, God riita otichinyak, ye riiti misomak kepi sowa.

Eyey ma ye hiki siitiichichawey, riita yenya otiichichu. Ye saniga saniga takasakech. Ye podatebak yawa. ²³Nota eyey ma kapasek boboyen otii tarek, no

God riiti hadabas tawa boboyen nota eena esanato. ²⁴Wowak, eecha tawak,

God riita nona rukusii tawa boboyen yeyada hatawey, ii eeta Jisas Krasit riiti nobok riiti misomak nona otii kepi siir.

Otii kepi siirek, no gaba riiti yon otii wakasa makasakech. ²⁵God riita Jisas riina ma yenya harek, rii harek, ma ye riina hiki siitiichichawak, rii ma yechi kapasek boboyen bachi tawa nobo siir.

God riita Jisas riina ma yenya heechi riita

nona mukuchir God riiti misomak maka siik tawa boboy. God rii mashi tar ma yecha kapasek boboyeka tarin, God riita ameya saka pirek. ²⁶Wowak, apa riita ma yechi kapasek boboy hechawak, eena bachi poyeken otiito. Eecha toiitawak, dii eecha mukuchichu rii eeta man oti kepi siiken otiito. Eyey ma Jisas riina hiki siitiichichawey, God riita yenya oti mak siik otiitawak, dii eecha mukuchichu rii eeta nagwa nagwa oti tawa God kepi.

²⁷Boy boboy siita tawak, nota noti hin mayama yesokwato? Yaho. Biish. Ma rii o majin sumowutaney, rii kapo mayama riiti hin yesokwatakiita? Yaho. Hiki siitiichinyey, rii God riiti hin yesokwatakiita. ²⁸Nota eecha wocho: hiki siitiichichawa nobok God riita eeka man oti kepi siito. Loban sumowu tawey, ii oti kepi siikasakech. ²⁹God rii boy Ju yechiba God? Yaho. Rii anadii shebo shebo tawa ma yechi God tabato. ³⁰God rii eeta podareba. Ju ma yecha Jisas riina hiki siitiichinyey, God riita yenya oti kepi siikiita. Anadii shebo tawa ma ye Jisas riina hiki siitiichinyey, God riita yenya oti kepi siibakiita. ³¹Dii boy kapo eecha wocho o majin nota boy kayek rabok? Yaho. Eecha otiikasakech. Nota lo siina siiti eemebak eeka heechitu.

GOD RIITA EBRAHAM RIITA OTIITAR NAGWA NAGWA NOBON SAWOTAR

4 Ebrahim rii noti wayega. Boy masha jika nota riina tawa? ²Ebrahim rii yo oti tawa abo kepi siita God riiti misomak kepi sokwaney, ii Ebrahim rii sa riiti hin mayama yesokwaba ta. Wowak, ii opoche God riina eecha wochanakech rii kepi tawa. ³Boyewak? God riiti maji eecha wocho: “Ebrahim rii God riina hiki siitiichichari, eena hechi rii nagwa nagwa ichawa maga eecha yar.” ⁴Ma por rii yo otiichi yan yato. Yan yanak, rii eechahikitu dii eeta eji

yon tokowa. Rii saka eecha hiki tawak, yeyada ha tawa boboy. ⁵Ma por rii oti tawa yon henyan siiney, rii God riitaban hiki siitiichichaney, God riita eena hechi eecha wocho kata ma riita hiki siitiichichawa boboy sii riina oti kepi tawa. Eecha tawak, kapasek boboy tawa ma ye nagwa nagwa i ma siikiita. ⁶Devit rii maji kepin bar eeta yikadey man God riita hiki siitiichichawa boboyek eeka oti kepi siir. Yok oti kepi siikasakech.

⁷Rii eecha wor:

“Eyey ma yen God riita kapasek boboyen bachi poyechiri,
God riita gamu poyeri,
ye sa inyaka kwoya hiki ta!

⁸Ma por riiti kapasek boboyen God riita eena abosuchiyega,
rii sa inyaka kwoya hiki ta.”

⁹Dii Devit riita kwoya hiki tawa majin wori, maba sapi diigii tawa ma yechaba kapo meejihi kwoya hikitu? Yaho. Maba sapi diigiinan biish tawa ma ye kwoya hikibato. Nota eecha wocho: Ebrahim rii God riina hiki siitiichichari, eena hechi rii nagwa nagwa ichawa maga eecha yar. ¹⁰Ebrahim rii shecha tarek, iin God rii nagwa nagwa ichawa ma wochar? Rii kapo mashi maba sapin diigiir? Kapo saka diigiitawak? Ayo. Rii sapi diigiinan biish tarek, God riita riina nagwa nagwa ichawa ma herek, eena yar. ¹¹Eecha tarek, maba sapin komas diigiir. Ebrahim rii biish tarek, rii God riina hiki siitiichicharek, God riita riina nagwa nagwa ichawa maga eecha yar. Yarek, rii riiti maba sapin diigiiri, sii eeta mukuchir, rii eeta nagwa nagwa tawa ma. Wowak, Ebrahim rii eeta eyey God riiti majin hiki siitiichichawa ma yechi wayega. Rii eeta maba sapin diigiinan biish tawa ma God riita yenya nagwa nagwa ichawa maga eecha yari, yechi wayega eeta Ebrahim. ¹²Ebrahim rii eeta maba sapin diigii ma yechi wayegaba. Yecha Ebrahim riita hiki si-

itiichichawa nobon sumowutar mashi maba sapi diigiirin, eena Ebrahim rii eeta yechi wayega. Ye sabin diigiiri, yi apoko saka otiichirek.

GOD RII EECHA WOR: EBRAHAM MII MIITI NEJAKA ADA KWONA NOSAP AKAREN HAKIITA

¹³Mashi God rii ebrahim riina wor: Komasa ada miina miiti nejaka nosap akaren hakiita. Ebrahim riita God riina hiki siitiichichari God riiti misomak rii kepi tarek, eena saka lon sumowutarek, God riita riina akar nosapen haken worek. ¹⁴Ma ye lo majin sumowutawa, nobok God riita ma yenya hadabas boboyen haney, ma yechi, hiki siitiichichawa bobey eeta kubuchey boboy, God riita wochar maji eeta kubuchey tawa. ¹⁵Eeta lo sii nona hadabas boboyen hakasakech. Sii God riita kwotay tawa boboyen nona eena hatu. Wowak, ma ye lo majin meejinan biish tawey, ye lo majin nasowoyekasakech.

¹⁶Wowak, ada kawka kwona bak hiki siitiichichawa boboy sii God riita wochar maji siiti mu. Eecha tawak, eeta yesokwa yichi tawa boboy sii eyey Ebrahim riiti neja yechak yeyada yato. Saka lon hiki tawa ma yechabak yatawak, ma Ebrahim riita hiki siitiichirega eecha hiki siitiichichawa ma yen yabato. Ebrahim rii eeta noti eyey hiki siitiichichawa boboy apoko eena nota eecha wocho. ¹⁷God riita mashi keyir maji eecha wocho: “Ada miina otiichirek, mii eeta eyey ta ye i tawa ma yechi woyegasiir.” Diita wotar maji sii God riiti misomak eechaba eechaba kepi wey tawa. Diita God rii eeta harapa mayaka tawa. Rii eecha tawak har man rii oti saniyeeci, yesokwa yichi tawak, mashi biish tar boboyen apa rii wo otiiniga diita tawa.

¹⁸Mashi Ebrahim rii eeta nobon hekasakech. Rii tarek, rii hiki siitiichichi rii God riita wotar maji siita sokwaken

eena kowutar. Worek, rii eena eyey ta ye i tawa ma yechi wayega siir. Mashi keyir maji eecha wor: “Miiti nejana nokwapa nokwapa siikiita.” ¹⁹Rii 100 sukwiya bana siirek, riiti maba eeta nejir. Worek, Sera, riiti mima sii apoko saba siirek, yikapwa kiyakasakech. Eecha tarek, Ebrahim rii riiti maban hikichi rii hiki siitiichichawa bobyen kwotayechi hiki tar. ²⁰God riita wotar majin rii saka abosuchirek, hiki siitiichicharek, anabeyechi tarek, God riiti hin yesokwatar. ²¹Rii harapa kwotayechi hiki tar God riita wotar majin riipa kiki sikiita. ²²Riita hiki siitiichicharek, eena God riita riina nagwa nagwa ichawa maga eecha yar.

²³Wowak, diita maji jeyek tawey, saka Ebrahim riitaban worek. ²⁴Nona kiki wobar. Jisas riita harek, God riita riina oti yesokwa yichirek, nota eena hiki siitiichichawey, eena God riita nona nagwa nagwa ichawa maga eecha yato. ²⁵Nota eyey kapasek boboyen oti tawak, God riita Jisas Kraist riina haken eena har. Harek, riina awasen yesokwarek, nota eena God riiti misomak kepi tawa.

GOD RIITA NONA EECHA HABATO NAGWA NAGWA ICHAWA MA

5 Apa God riita riiti misomak hiki siitiichichawa nobok nota nagwa nagwa ichawa ma habato. Eecha tawak, eena nota Harapa Jisas Kraist riitaka eecha hehar tawa. God riita nona ow maji bakasakech. ²Jisas Kraist riita hiki siitiichichawa nobok nona yeechi nota God riita yeyada hatawa boboyek nota eeka riitaka chishitu. Eecha tanak, nota God riiti hadabas boboyen kowu tawak, noti inyaka kwoya hikitu! ³Nomo yatawa boboy notak yanan nota eena kwoya hikiba takiita. Nomo yatawa boboy siita noti sugu, wopun kiyatayeto. Kiyatayetawak, nota eeka hapaga siichi oti-

ito. ⁴Hapaga siichi otii tawak, God riita hechawey, rii eeta kwoya hecho. Riita kwoya hechawak, nota Jisas yak tawa nediiin kowutu. ⁵Nota kowu tawak, nota meja maji bakasakech. God riita nona rukusii tawak, Holi Spirit nobok nota eeka meejito. Eeta Holi Spiriten God riita nona hatu.

⁶Mashi nota saka hapaga siitarek, God riita hisiiir nediiik Kraist rii kapasek yo otiichi magiir chichar ma yenya Kraist riita hachir. ⁷Na hiki ta: ma por rii boy nagwa nagwa hiki tawa man hachikiita? Kapo ma por rii ma kepin hachikiita. ⁸Nago, nota kapasek tawa ma tarek, Kraist riita nona hachir! Eecha otiiri, eeta God riiti rukusii tawa boboyen, nona mukuchichu. ⁹Riita harek, apa God riiti misomak nota kepi tawa. Rii eeta otiichirek, no kepi tawak, eeta siiken nota God riiti kwotayi tawa boboyen no heechinak, non yesokwa yichikiita. ¹⁰Mashi nota God riiti ow ana pi ma tarek, eeta nediiik Jisas riita harek, nona otiiniga God riiti nareboy sowa. Harek, nareboy sowak, eeta siiken riita tawak, nona yesokwa yichikiita. ¹¹Ada kawka bak, noti eena kwoya hikichi God riiti hin yesokwato.

ADAM MAJI KRAIST MAJI

¹²Ma por rii tarek, riitaba kapasek boboyen diita nosapek yayar. Yayarek, ha tawa boboyen yayabar. Yayabarek, eyey ma ye diita nosapek tawey, kapasek boboyen otii tawey, ye eena habato. ¹³Wowak, eeta nedii lo maji saka diita nosapek yatarek, ma ye kapasek boboyen otiitar. Otiitarek, lo biish tarek, God riita ma yecha otiitar kapasek boboyen eena hechi abosuchi tar. ¹⁴Adam ri nedii heechi i i Moses riiti nedii eyey ma ye hatar. Ma kaw ye Adam riita God riiti majin nasowoyechi otiirega, saka eechaba otiirek, wowak, ha tawa boboy sii eynya dagiir poyebatar.

Adam rii eeta komas yak tawa ma riiti mayi mukuchir ma.

¹⁵Wowak, piir chegiik takasakech. God riita yeyada hatawa boboy sii Adam riiti kapasek tawa boboyeka piir eecha chegiik podabak takasakech. Eeta siiken podar ma riiti kapasek boboyek nokwapa nokwapa ma ye hatar. wowak, God riita harapa rukusii tarek, nokwapa nokwapa man rii riiti yeyada boboyen Kraist Jisas riiti nobok hatar. ¹⁶God riita yeyada ha tawa boboy sii ma por riiti kapasek boboyega eecha takasakech. Diita ma por rii kapasek boboyen otiirek, God riita anaseechi eecha wor: "Ma ye eeta sii siiken siikiita. Wowak, eecha tawak, God riita yeyada yenya hatarek, rii eecha wochar kwo eeta kepi tawa!" ¹⁷Eeta siiken ma por rii kapasek boboyen otiiri, ha tawa boboy sii man tasiichi dagiir poyetar. Wowak, Jisas Kraist riita harek, God riita yeyada ha tawa boboy sii sokwa eeta harapa mayaka siir. Siirek, eyey ma ye eena eyey yari, riiti yeyada ha tawa nagwa nagwa otii tawa boboyen yari, ye Kraist riitaka eechaba eechaba siitii kowu takiita.

¹⁸Wowak, nota eena eeta hecho: ma por rii kapasek boboyen otiiri, nota eeta eyey sii siiken sowa. Eecha tawak, ma por rii yo kepi poren otiiri, eyey ma eeta kwoya woy hiki tawak, nota eechaba eechaba takiita. ¹⁹Eecha wochawak, ma por rii boboy kapaseken otiiri, nokwapa nokwapa ma eena kapasek boboy otiito. Ma por rii God riiti nobon nagwa nagwa sumowu ichari, nokwapa nokwapa ma yen God riiti misomak eeka otii kepi siikiita.

²⁰Eeta lo maji sii yarek, kapasek boboy sii eechaba sokwa harapa mayak siir. Siirek, God riiti rukusiichi yeyada hatawa boboy sii sokwa eechaba harapa mayaka siir. ²¹Eecha tawak, kapasekeka tawa boboyen siitii kowu tarek, ma

ye hatar. Wowak, God riita rukusiichi yeyada ha tawa boboy sii nona nagwa nagwa ichawa nobok heechi tawak, nona siitii kowutu. Siitii kowutawak, Harapa Jisas Kraist riiti nobok noa eechaba eechaba siikiita.

**NOTA JISAS KRAIST
RIITABAKA Eecha TAWA**

6 Eena nopa shechapa bakiita? Nopa boy mashi nobobak kawka tanak, God riita rukusiichi yeyad ha tawa boboy sii nona boy kapo nokwapa nokwapa mukuchitakiita? ²Yaho. Sii siiken. Nota harek, kapasek boboy oti tawa nobon nota heechir. Boyewak nota kawka kapasek boboyen otiikiita? ³Kwo hikitu: nota Jisas riitaka eecha uku yeetiiri, ii eeta no podat nobobak siirek, riitaka har. ⁴Notu uku yeetiiri, ii riitaka eecha nota tiirimok chir. Chirek, riitaka eecha har. Apa boyewak? Jisas Kraist riin tiirimok heechi God riiti hadabas hapaga boboyek saniyeechi yesokwarega, nota eechaba sokwanak kepi wey takiita.

**NOPA MESEK KRAIST
RIITAKA Eecha TAKIITA**

⁵Nota riitaka eecha hayega, podak tanak, riita harek, riin saniyeechi yesokwarega, nopa eechaba riitaka ya sokwanak, podatiibak takiita. ⁶No eecha hikitu: noti kapasek nobo siin eeta Kraist riitaka eecha mek ji siitiichir. Kapasek oti tawa hapaga boboy siina pi sowakwo hamaken eena mek ji siitiichir. Mek ji siitiichirek, nota kapasek boboy siiti yo oti wakasa makasakech. ⁷Ma ye hanak, kapasek tawa boboyen yechaka eecha heemar.

⁸Nota Kraist riitaka eecha hari, nota eena hikitu no riitaka eechaba takiita. ⁹No eecha hikitu Kraist rii tiirimok awasen saniyeechi ya sokwarek, kawka saka hakiitawak, kapasek tawa hapaga

boboy sii eeta riina siitii kowukasakech. ¹⁰Riita hari, kapasek boboy siin eeta pi hamar. Apa rii tawa. God riitaka eechaba eechaba takiita. ¹¹Eecha tawey, eechaba na hiki ta. kwota kapasek yo ichawa nobo eeta hamar. Kapasek boboy sii nona oti hechaney, no mayishikasakech. Kwo Jisas Kraist riitaka God riitaka eecha siito.

¹²Ii kapasekeka tawa boboy sii kwona siitii kowu ma siikasakech. Eena kwo opoche kwoti maba siiti nobon sumowutanakech. ¹³Kwo opoche kwoti maba kawen hanak, kapasek otiitanakech. Wowak, kwota na eyey mabak tawa boboy kwotin God riitaban ha. Kwota na kwoti eyey maba boboyen abosuchi heechi nagwa nagwa God riitabak i. Tiiriimon heechi yesokwa tawa maga na eecha i. ¹⁴Kapasek boboy sii kwona siitii kowukasakech. Lo maji sii kwona siitii kowu takasakech. God riita rukusiichi yeyada ha tawa boboyek eeka kwona siitii kowutu.

**NOTA EETA NAGWA NAGWA
NOBOK ICHAWA WAKASA MA**

¹⁵Wowak, nopa shecha otiikiita? Nota on heechi God riita rukusiichi hatawa boboy siita nona siitiikowu tawey, nopa boy kawka kapasek boboy otiikiita? Yaho! ¹⁶Kwo eecha hikitu: kwota ma por riiti majin meejichi sumowuney, ii eeta riiti yo oti wakasa ma siiken sowa. Nago, kwo kapasek boboy siiti yo oti wakasa ma siiney, ii kwopa hakiita. Kwota God riitaban sumowuney, ii kwopa God riiti misomak kepi takiita. ¹⁷Mashi kapasek boboy siiti kuruk eeka tar. Apa kwo pokiitawa maji kepin sugu wopuk heechi eena sumowutu. Eena ada God riina woshiato. ¹⁸God riita kwona kapasek boboy pokok jicharin heemachi yaya boboy kepin oti wakasa ma heechir. ¹⁹Ada batawey, kwoti sugu wopu sii saka kiki siitawak, eena ada ma

otii tawa abon wocho. Mashi kwo kwoti maban eyey boboyen kapasek boboy si-itaban hatar. Hatarek, kwo een kapasek otiir. Apa kwo na eye maba kwi God ri-itaban hanak, riiti boboy kepi siiti yo otiir wakasa ma na siinak, holi boboyeban na otiir ta.

²⁰Mashi kwota kapasek boboy yechi kuruk tari, God riiti nagwa nagwa ichawa nobo kwota ikasakech. ²¹Mashi kwota tar nobo sii kwona kapasek boboyen otiiterek, kwo boboy kepin boyega shecha yatar? Eeta yikadey boboy sii eeta ha tawa nobo. ²²Wowak, apa God riita kwona kapasek boboy tar pokon heemachir. Heemachirek, apa kwo eeta God riiti yo otiir wakasa ma siir. Siirek, apa kwota eyey boboy kwotin ri-itana har. Harek, kwo eechaba eechaba siikiita. ²³Kapasek otiir tawa boboy sii eeta hatawa nobon tokoto. Wowak, God riita yeyada ha tawa boboy sii eeta nona Jisas Kraist, noti Harapa, riitaka eechaba eechaba takiitawa nobon eena hatu.

NOTA AKAR NOBOK ICHU

7 Yaka kumwoy, ada bana maji kwota hikitu. Kwo lo majin meejiito. ²Maka eecha tawa mima sii sa ma riitabaka eecha ta. Wowak, riita heechi hanak, lo eeta mima siin neekikasakech. ³Wowak, siita siiti ma rii tanak, sii heechi akar man siiney, siina eecha habakita nobo anemesheroke tawa mima. Wowak, siiti ma rii haney eeta lo siina anachekekasakech. Siita akar man siiney, sii kapasek siikasakech. ⁴Kwota, eeji kumwoy, eechaba tawa. Lo siiti majik, kwo eeka har. kwota Kraist riiti mabaka tawak, eena kwo har. Kraist riita harek, riin saniyeechi awasen yesokwarek, no eeta riiti tawa. Tawak, nota na kepi tanak God riiti yo kepin otiir ta. ⁵Nota mashi kapasek boboy yeechi kuruk tari, lo maji sii nona kapasek

otiiitar inyakan eena yesokwar. Yesokwarek, nota eeta ha nobok eeka ichar. ⁶Mashi eeta llo sii nona poko jichar. Wowak, apa nota harek, eeta lo sii nona neekikasakech. Eena lo sii nona anachekekasakech. Apa nota Spirit riiti nobon sumowutu. No mashi keyir majiban sumowukasakech.

KAPASEK BOBOY SIITI NOBO SII NONA KAPASEK OTIITO

⁷Eena nopa shechapa bakiita? Lo sii boy kapasek otiito? Yahoo. Wowak, lo siita nona mukuchinan siiyega ada waga boyega siina shecha hikiwa? Lo siita ana eecha wonyan siiyega, opoche mii kowya hechanakech, ada waga eena boyega shecha hikiwa? ⁸Diita lo maji yarek, ada nokwapa nokwapa kapasek otiir tawa nobon her. Ada nokwapa nokwapa boboyen kwoya hechar. Ayo. Lo biish teyega kapasek boboy sii waga biish sowa. ⁹Mashi lo biish tari, ii an tar. Lo sii yarek, kapasek boboy sii geenyik sokwarek, ada eeta har. ¹⁰Lo majin sii man yesokwaken sokwari, an eena heri sii eeta ana pi sowakwoken otiir. ¹¹Kapasek boboy sii otiir nobon yeshatari, diita lo sii otiitar nobon hechi iibak otiir. Otiitari sii ana woshepiitar. Eecha otiiterek, kapasek boboy sii ya ana pi sowakwor. ¹²Eena eeta lo sii eetahoi, kepi taw. Eyey siiti maji sii eeta holi, nagwa nagwa tawa ichawa nobo, eeta kepi wey tawa.

¹³Diita maji mu kapo eecha wocho boboy kepi sii ana pi sowakwor? Yahoo. Kapasek boboy siita pi sowakwor. Kapasek boboy sii boboy kepi yeechi otiichi ana pi sowakwor. Worek, kapasek boboy siiti mu geenyik ya sokwarek, no hehar hecho. Eeta yikadey boboy, lo siiti nobok ya sokwarek, kapasek boboy sii eeta kapasek wey.

**KAPASEK BOBOY SI NOBO NOTI
INYAKAN POKOGA JICHU**

¹⁴Nota eeche hikitu lo sii eeta God riiti spiriteka eeche tawa boboy. Wowak, ada diita nosapek tawa maba omuka tawak, kapasek boboy siita ana poko jirek, ada siiti yo otii ma siir. ¹⁵Wowak, ada otii tawa mun hikikasakech. Boyewak ada otii? Ada otii otii tawa boboyen an way otii kasakech. Wowak, ada yuya tawa boboyen eena an otii. ¹⁶Ada yuya tawa boboyen otii nak, ada eeche wocho, “Lo eeta kepi tawa.” ¹⁷Wowey, dii ada otii kasakech, kapasek boboy siita adaka tawak, otii. ¹⁸Ada ma sobo tawey, eeta boboy sii ana kepikasakech. Eeche tawak, ada yo kepin otii ken otii tawey, boyega sheche otii? ¹⁹Ada otii ken otii tawey, boboy kepin otii kasakech. Wowak, kapasek boboyen ada yuyeechi otii. ²⁰Ada kapasek yon yuyeechi otii ney, dii eeche wocho an otii kasakech. Kapasek boboy siitaba adaka tawak, siitaka eeche otii.

²¹Wowak, an hecho eeta boboy sii eeta yo otii. Ada yo kepin otii ken otii tawey, ada kapasek boboyen otii. ²²Eeji sugu wopuk ada God riiti lon otii ken hikitu. ²³Wowak, anadii lo sii eeji mabak otii. Diita lo sii sugu wopuk tawa lo siitaka eeche ow ana pichu. Eeche mabak otii tawak, kapasek boboy tawa lo sii ana poko jichu. ²⁴ada kapasek wey siito. Diita maba sii ha tawa nobok ichawey, kapa nama ana kwoyava yeechikiita? ²⁵Ada Jisas Kraist, noti harapa, riiti hik God riina woshiato. Riita ana kwoyava yeechik. Wowak, ada diika tawa: ada eeji inyakabak hikitu an God riiti yon otii tawak, maba sobo tawa boboy sii kapasek boboy siiti yo otii nobon sumowutu.

**KRAIST RII KAPASEK BOBOYEN
KWYAVA YEECHI
SPIRITEN HEECHIR**

8Wowak, apa ma ye Kraist riitaka eeche tawey, anasakasakech. ²Spirit siiti lo sii ana Jisas Kraist riitaka eeche eeche tawa boboyen hatawak, sii hatawa kapasek boboyeka tawa lon ana heemachir. ³Ma ye maba omuk eeche tarek, ma kiiriisiiposi tarek, lo sii eena kikisiikasakech. Eeche tarek, God riita otii. Riita riiti yikapwa podareban heechirek, yar. Yari, rii ma sobo tar boboyega eeche siir. Siirek, ma yechi kapasek boboyen kwoyava yeechiken eena yar. Yari, God riita Jisas Kraist riitak ma yecha kapasek otii tar boboyen rii dagiir poyer. ⁴God riita eeche otii tarek, lo siita yeechi yayaken otii tar boboy, ma nagwa nagwa sii boboy sii notaka hehar sokwataken eena otii. Riita otii, Spirit riiti nobok eeke otii. Ma yecha otii tawa aboga eeche otii kasakech.

⁵Ma ye maba omuk tawa boboyen sumowu tawey, yechi maba omuk tawa boboy sii eeta yechi inyakan siitii kowutu. Ma ye Spiriten sumowu tawey, eeta Spirit riita yechi inyakan siiti kowutu. ⁶Maba omuk tawa boboy sii inyakan siitii kowu taney, ma riipa hakiita. Spirit riita inyakan siitii kowu taney, eeta ma riipa eeche eeche kepi hikiniga takiita. ⁷Ma rii riiti maba omuk tawa boboyen sumowutaney, rii eeta God riina ow ana pichawa ma. Rii God riiti lo nobon sumowukasakech. Ii saka kiki siikiitawak. ⁸Maba omuk tawa boboyen sumowu tawa ma yen God riita kwoya hekasakech.

⁹Wowak, kwo maba siiti nobok takasakech. Spirit rii kwotaka eeche yichaney, kwo eeta Spiriteka eeche tawa ma. Eeta ma por rii Kraist riiti Spiriteka eeche tanan siiney, ii riitikasakech. ¹⁰Kapasek boboy sii

kwona otiichirek, kwi maba eeta har. harek, Kraist rii kwotaka eeche taney, ii kwo eeta God riiti misomak nagwa nagwa tawa. Tawak, eeta Spirit rii kwona tawa. Tawak, eeta Spirit rii kwona otii verechichawak, kwo eeta kepi wey tawa. ¹¹ God riita Jisas Krasit riita harek, rina otii saniyeechi yesokwar. Riiti Spirit rii kwotaka taney, iipa Jisas Kraist harek, rina otii saniyeechi yesokwar. Riiti Spirit rii kwotaka taney, iipa Jisas Kraist harek, rina otii saniyeechi yesokwarega kwoti ha tawa maban otiiiniga yesokwachibakiita. Riiti Spirit kwotaka eeche tawey, rii eeche otiiito.

SPIRIT RII NONA OTIINIGA GOD RIITI YIKAPWA SIIR

¹² Eena yaka kumwoy nota awasen ha boboy tawey, maba omuk otiiwa tawa boboyen awasen ha boboyekasakech. ¹³ Yaho. Kwo maba omuk tawa boboyen sumowu taney, ii kwopa hakiita. Kwo Spiriten sumowuchiniga kwota yo kapaseken Spiritek dagaar poyetaney, kwopa eecheba eecheba kepi takiita. ¹⁴ Eeta eyey ma ye God riiti Spiritek chishitaney, ye eeta God riiti yikapwa tawa. ¹⁵ Eeta Spiriten God riita kwona hari, kwo akii tawa yo otii wakasa ma siikiisakech. Yaho. Eeta otiichichawak, kwo eeta God riiti yikapwa sowa. Yikapwa siichi tawak, Spirit riiti hapaga boboyek eeke nota God riina uwato: "Apoko, eeji Apoko!" ¹⁶ God riiti Spirit riita noti spiriteka eeche parechi eeche wocho: "Nota God riiti yikapwa." ¹⁷ Nota God riiti yikapwa tawey, komas nota riiti boboyen yabakiita. Kraist riita yak tawa boboyen Apoko rii apa eena siiti kowu tawey, eena nota Kraist riitaka eeche yabakiita. Nota riitaka kiki chishi tawak, kapa kiki meeji tawey, riiti hadabas boboyen nota kiki yakiita.

KOMAS NOTA GOD RIITI HADABAS BOBOY KEPIN YAKIITA

¹⁸ Ada eeche hikitu diita kapa meeji tawa boboyen apa nota kiyatawey, eeta kubuchey boboy. Komas God riita nona geenyik mukuchik tawa hadabas boboy sii eeta harapa. ¹⁹ Eyey boboyen God riita otiiirek, sii eena kowutu. God riita riiti yikapwa yenya riita otii boboyen geenyik kwodii wo mukuchiken eena kowutu. ²⁰ God riita otiiir boboy sii God riiti boboy siiken siin saka hechawak. Ii yechi yokasakech. Ii God riiti inyaka tawa yo. Wowak, sii sokwak tawa nediiin eena kowutu. ²¹ God riita diita nosapek tawa otiiir boboy eyey sii eeta kwopa siito. Eeche tawak, siin poko jiniga tar. Jiniga tawak, sii eeta heema nediiin kowutu. Eeta nedii yanak, sii God riiti yikapwa yechaka eeche kepi wey siikiita. Kwopa siikasakech.

²² Kwota hikitu eyey boboyen God riita diita nosapek otiiiri, sii kapameejik otii tawey, mimayikapwa yimowuken otii tawak, kapa meeji tawaga eeche meeji. ²³ God riita otiiir boboy siitabakowukasakech. Nota eecheba kowutu God riita riiti Spiriten nona mapo hari, notaka eeche tawak, noti inyakak visuwutu. Nota God riita nona riiti yikapwa siiken otiichiken, nota kwopa siitii tawa boboyen heemachiken eena kowu tawak visuwutu. ²⁴ Nota kowu tawak, nona yesokwa yichikiita. Nota kowu tawa boboyen henyey, nota eena kawka kowukasakech. Kapo nama riita hewa boboyen kawka kowu takiita? ²⁵ Wowak, nota henyen sobo tawa boboyen kowu taney, nota kiya yaniga kowu takiita.

²⁶ Eeta Spirit rii ya nona kiyatayebato. Nota arobaro tawey, Spirit rii nona kiyatayeto. Nota God riiti yikapwa tawey, eeta Spirit riita nona visuwuchi kuruk bachichu. Kujak banan siir maji

eena eeta Spirit riita kuruk bachichu. ²⁷God riita ma yechi inyaka wopun hecho. Hechawak, Spirit rii God riiti inyakan God riiti ma mima yenya wosyasachiyasa hechichu.

²⁸Wowak, no hikitu eeta ma ye God riina rukusii tawey, eeta ma yen God riita hisiichi yon hari, eyey yenya ya tawa boboy sii yenya kiyatayechichu. ²⁹Eeta ma yen God riita hisiiri, ye sokwa riiti yikapwaga eecha siiken eena rii yeechi saniga yichir. Yichi tawak, ye God riiti Yikapwa riiti kumwoy siikiita. ³⁰Ada kawka wocho eeta ma yen God rii yeechi saniga yechi tawey, yenya rii habatar. Habatarek, rii riiti misomak yenya oti nagwa nagwa tar. Tarek, ye riiti hadabas boboy kepin yenya habar.

GOD RIITI RUKUSII TAWA BOBOY SII YENYA HEECHIKASAKECH

³¹Eena nopa shechapa bakiita? God riita nona kiyatay tawey, kapo nama nona yabu pi ma? ³²Na he! Riita riiti Yikapwan egesiikasakech. Riita heechirek, yari, nona kiyatayeken eena yar. Riita Yikapwan nona kiyatayeken hari, ripa kapo nona riiti akar boboyen saka kapo habakiitawak? Yahoo. Riipa eyey boboyen habatakiita!

³³Kapo nama God riiti ma miman kapasek majin ba diimakiita? God riita yenya eecha wocho: ye kapasek boboyekasakech. ³⁴Nama kapo yenya dagiir poyekiita? Yahoo. Jisas Kraist rii harek, riina yesokwa yichirek, rii God riiti mama yepa tapak yichu. Yichiwak, riita God riina nona anasa majin eena wo wohecho. ³⁵Wowak, kapo boy boboyek Kraist riita rukusii tawa boboy sii nona kwoyava yeechikiita? Kapo nomoya tawa boboyek, kapo harapa yok, kapo nona kikir poy boboyek kapo eecha ha tawa boboyek, kapo kiiriisiiposii sinakech, kapo pinyakech akiitanak, kapo ha tawa boboyen akiitanak nona Kraist

riita rukusii tawa boboyek nona kwoyava yeechikiita? Yahoo. ³⁶Mashi keyir maji sii eecha wocho, “Nota miiti ma mima tawak, eena eechaba eechaba nedii nona pi hato.

Ye nona hechawey, sipsip yiga eecha pi sowakwoto.”

³⁷Ayo. Diita boboy notak yaney, noutapa dagiir poyekiita. Jisas Kraist riita nona rukusii tawa nobok nopa eeka dagiir poyekiita! ³⁸⁻³⁹Ada eena hehar hecho akar boboy pochi sii nona Kraist riiti rukusii tawa nobo nona ya kwoyava yeechikasakech. Ha boboyek, tawa boboyek, egelek, siitii kowu tawa boboyek, apa tawa boboyek, komas yaka tawa boboyek, howuk tawa boboyek, heyik tawa boboyek, akar boboyek nona sakapa God rukusii tawa boboyek taweyn kwoyava yakasakech. Diita hapaga boboyen Jisas Kraist, noti Harapa, riita otiirek, eena eeta noti.

GOD RIITI MA MIMA

9 Eeji diita maji an sikken wocho. Ada Kraist riiti. Ada saka woshepii tawak. Holi Spirit rii ana siitii kowu tawak, eeji inyaka sii eecha wobatoada woshepiikasakech. ²Ada eeji ma mima, eeta eeji pi eeji maba omu, yenya hiki tawey, ada harapa inyapwan hiki tawak kapa meejito. ³Nobo taney, ada God riina wohenyak, God riita ana otichinyak, ada ha tawaemek inyak, eeji yaka kumwoy ye sapa eeka kepi sokwa. ⁴Yecha God riita hisiir ma. Riita otichirek, ye riiti yikapwa siir. Siirek, rii riiti boboy kepin yenya habatar. Rii wotar majin yenya wobar. Riitilon yenya har. Yecha God riiti hin yesokwahechar. God riita boboy kepin yenya haken wori, ye meeji. ⁵Yechi wayega eeta Ebrahim, Aisak, Jekop. Kraist rii sokwa mak siiri, rii Ju mak sokwar. Eetakepi wey. Eyey

boboyen siitii kowu tawa God riiti hin na yesokwa ta. Amen.

GOD RII RIITI MA MIMAN HISIIR

⁶Ada saka batawak, God riita wota hipir. Yaho. Eyey Isrel ma siiken bakasakech. ⁷Eyey Ebrahim riiti neja ye God riiti yikapwakasakech. God riita Ebrahim riina eecha wor: “Aisak riiti yikapwayechaba eeta miiti yikapwa.” ⁸Diita maji mu eecha wocho: eetayikapwa ye sobo sokwa tawey, ye God riiti yikapwakasakech. Yaho. God riita wotar majik yimowu tawa yikapwa ii eeta God riiti yikapwa. ⁹God riita wotar maji eecha wor: “Eeta nediik ada awasen yanak, Sera siipa hoye yikapwa por yimowukiita.”

¹⁰Apa an maji kawka tawa. Rebeka sii yikapwan upurusen yimowuri, apoko podareba. ¹¹⁻¹²God riita diita boboyen riiti inyagak otiiken otiitarek, ma yechi boboy takasakech eena rii eecha wor: “Yaka riipa kumwoy riiti kuruk takita.” God riita wor nedii yikapwa piirina saka yimowu tarek, worek. Piirsaka kepi boboy otiitarek, kapasek boboyen otiitarek, rii wor. Wowak, boyarek God rii hisiir? Riiti inyagak saniga hikir. Piiriita hikichi otiitarek yon saka eena hisiirek. ¹³Mashi keyir maji eecha wocho, “Ada Jekop riina rukusii tarek, Iso riina yuyatar.”

¹⁴Eena nopa shecha bakiita? God rii boy kapasek boboyen otiito? Yaho. ¹⁵Rii Moses riina eecha wor: “Adama poren rukusiichi yeyada haken wonyey, anapa hakiita. Ma por riin ada inyapwa hikichi haken wonyey, anapa hakiita.” ¹⁶Wowak, nota hecho God riita otiitarek abo sii eeta riita hikichi rukusii otiitarek tawa boboy. Ma yecha otiitarek hiki tawa boboy sii takasakech. ¹⁷God riita mashi keyir maji sii Pero riina wor: “Miina eeji hapaga tawa boboyen mukuchiken, eena ada miina aka tabo yima otiitarek

heechir. Eeji hin eyey nosapek meeji ye i taken eena ada miina eena aka tabo yima otiitarek.” ¹⁸Nago, God riita ma poren hehar rukusiik wonyey, ii riipa keena otiitarek mabiya giiken wonyey, riipa otiitarek giikiita.

GOD RIITI KWOTAY BOBOY RIITI RUKUSIICHI YEYADA HA TAWA BOBOY

¹⁹Wowak, ma por rii kwotaka tawey, kapo eecha wokiita, “Diita maji siiken taney, boyega God riita shecha hikitu ma ye kapasek tawa? Kaponama awasen God riiti inyakan bato?” ²⁰Wowak, ada awasen wocho, eeji nareboy, mii nama kapo God riina awasen bato? Ma por rii awon chichawey, awo sii riina maji eecha wokasakech, “Boyewak miita ana eecha otiitarek?” ²¹Ma por rii nosap pochin yeechi awo upurus chinyey, awopochi yo kepin otiitarek tawa awo, pochii sii yo kapaseken otiitarek tawa awo, riiti inyagak hikichi chichawey, eeta kepisa keena otiitarek.

²²God riita eechaba otiitarek tar. Rii ma yenya riiti kwotay tawa boboyen riiti hapaga tawa boboyen geenyik mukuchiken hiki tar. Nokwapa nokwapa ma yenya God rii yuya kwotayerek, ye kapasek tarek, God riita yenya pi sowakwo hamaken eena sayar tarek, rii kowu ye yayatar. ²³God riitariiti hadabas boboyen ma yenya geenyik yesokwa mukuchiken hiki tar. Hiki tarek, rii riiti hadabas boboyen nota yaken eena nona sayarechichar. Riita nona sayarechicharek, rii nona rukusiichiniga riiti hadabas boboy kepin notaka gwotii powur. ²⁴Eeta notaba. Riita nona uwarek, yar. Ju ma kaw yechaban uwakasakech. Shebo shebo tawa ma kaw yen uwabatar.

²⁵Hosia riita keyiri, God riita eecha wor: “Eeta ma mima yenya eeji wonyan siiri,

ada eeche habato, eejiyiba.
 Eeta ma mima yenya ada saka
 rukusiiterek,
 apa ada yenya rukusiito.
²⁶Eeta akaman ma mima yenya ada
 eeche wori,
 eaji yikasakech,
 eeta akama ma yenya eechaba eechaba
 tawa
 God riiti yikapwa siiken haba takiita.”

²⁷Aisaia rii Isrel ma yenya eeche wor:
 “Isrel ma yecha somakwotii tawa pak
 tawa kesinega eeche taney, iipa kaweban
 yesokwa yichikiita. ²⁸Ayo, Eeta
 Harapa riipa ameya anasanak, boboy
 awasen hakiita.” ²⁹Aisaia rii mashi
 eeche wor: “Eeta hapaga tawa Harapa
 rii riiti nejan otiinan siiyega, nota waga
 Sodom akamak tawa maga, Gomora aka-
 mak tawa maga eeche sowa.” (Yechi
 akama harapa hi sokwar.)

**ISREL MA YE EECHABA
 EECHABA TAK TAWA
 BOBOYEN YAKEN YO YATAR**

³⁰Eena nopa shecha bakiita? Diitata.
 Eeta shebo shebo tawa ma ye nagwa
 nagwa ichawa nobon yesha he oti-
 ikasakech. Wowak, God riita yenya hiki
 siitiichichawa nobok God riiti misomak
 nagwa nagwa otiichir. ³¹Wowak, God
 riita hisir Ju ma ye nagwa nagwa otii
 tawa lon sumowu ichar. God riiti miso-
 mak ye kepi siiken eena sumowu ichar.
 Sumowu ichari, ye nagwa nagwa si-
 ikasakech. ³²Boyewak? Yecha otii tawa
 boboy yechi mu ii sii eeta yo. Sii eeta
 hiki siitiichichawa boboyekasakech. Ye
 i papak yatiima oborokochi sakatar.
³³Mashi keyir maji sii eeta papan maji
 geenyik wor. Eecha wor:
 “Na he. Ada papa pochin Saion akamak
 yichir.
 Yichirek, ye i yatiima oborokochi
 sakatakiita.
 Yichir papa por man otiichinyak sakaken

otiiken eena heechir.
 Wowak, eeta ma rii eeta papa riina hiki
 siitiichichaney,
 riipa hiibiya sakapa yakiitawak.”

**EETA ISREL MA YE GOD RIITI
 NAGWA NAGWA TAWA
 BOBOYEN YAKASAKECH**

10 Eaji yaka kumwoy, eaji ma mima,
 Iarel yenya, God riita yeechi
 yesokwa yichiken ada eena gegi yato.
 Ada yenya God riina eechaba eechaba
 nedii wohe maji bachichu! ²Ada keena
 kwona sawotakiita. Ada otii hecho:
 yecho God riiti nobon sumowubaken
 ye harapa gegin yatar. Wowak, yecha
 ichawa nobon eena sobo yo yato. ³Yecha
 God riita manotii hehar yichi tawa
 nobon eena hehar hekasakech. Yecha
 akar nobon takari, ye eeka ichar. Eecha
 otiirek, yecha God riita man nagwa
 nagwa kepi wey otiitawa nobon eena
 rukusiichi sumowukasakech. ⁴Kraist rii
 lon otii hamarek, rii eyey riina hiki siiti-
 ichichawa ma yenya God riiti misomak
 otii kepi siir.

**GOD RIITA EYEW MA
 MIMAN YAKEN HIKITU**

⁵Moses rii eeche keyir eeta ma rii
 God riiti misomak nagwa nagwa kepi si-
 iken lo eeka sumowuken otiitawey, rii
 sapa lon hehar sumowu ta. ⁶Wowak, ada
 hiki siitiichichawa nobok nagwa nagwa
 ichawa hi kepin majin ada sawoto:
 “Kwo opoche kwoti inyakan mayama
 batanakech; Nama kapo hevenek iniga
 Kraist riina yeechi yayakiita? ⁷Opoche
 eeche batanakech: Nama ha tawa eemek
 iniga Kraist riina yeechi yayakiita?” ⁸Di-
 ita maji eeche wocho: “God rii sawo
 tawa maji sii eeta kwotaka eeche bana
 bana tawa. Kwoti kujaktawak, sugu
 wopuk eeka tawa.” Diita hiki siiti-
 ichichawa majin sawoto. ⁹Miita mi-
 iti kujak eeche wonyey, “Jisas rii eeta

Harapa,” miita miiti sugu wopuk eecha hiki siitiichinyey, Jisas riita harek, God riita riina awasen yeechi yesokwa yichir, eecha hikiney, God riipa miina yesokwa yichikiita. ¹⁰Notanoti sugu wopuk Jisas-riina hiki siitiichichawey, God riiti mi-somak nona nagwa nagwa otii chichu. Nota Jisas Kraist riiti hinnota kwodii wochiwak, nona yesokwa yichitu.

¹¹Eetamashi keyir maji eecha wocho: “Ma ye riina hiki siitiichinyey, riipa kapasek boboy saka takitawak.” ¹²Diita maji eecha wocho Ju ma shebo shebo tawa ma saniga saniga takasakech. God riita eyey man siitii kowutu. Siitii kowu tawak, riita eyey riina wohechawa ma yenya harapa hadabas boboyen hato. ¹³Mashi keyir maji eecha woch: “Eyey ma ye Harapa riiti hin uwatawey, yenyapa yesokwa yichikiita.”

¹⁴Yecha riina hiki siitiichinyan siiney, boyegapa shecha riina uwataki-ita? Yecha sawo tawa majin meejinan siiney, boyega shecha hiki siitiichichu? Yecha sawo tawa majin meejinan siiney, boyega shecha hiki siitiichichu? Eeta maji siina sawo tanan siiney, ma boyega shecha meejito? ¹⁵Maji sawo tawa man heechinak inyan siiney, boyega shecha majin sawoto? Mashi keyir maji eecha wocho, “Majin ye ichawa ma yechi yatii eeta kwoya hecha wey.”

EETA ISREL MA YE HADABAS MAJIN SUMOWUKASAKECH

¹⁶Yecha eyey eeta majin sumowukasakech. Aisaia rii eecha wor: “Harapa nama kapo nota sawo tawa majin hiki siitiichichu?” ¹⁷Wowak, Kraist riiti majin sawo tawey sii eeta i ye yato. Ma yecha eena meeji tawey yecha hiki siitiichichu.

¹⁸Wowak, ada eena wohecho: Kapo eeta siiken yecha majin saka meejirek, Yahoo. Yecha meejir. Mashi keyir maji eecha wocho:

“Yechi aya eyey nosapek i ye yar.

Yechi maji sii eyey eemebak i ye yar.”

¹⁹Ada kawka wohecho: Eeta Isrel ye diita majin kapo saka meejirek? Yahoo. God riita Moses riitak eecha wor:

“Anapa shebo shebo tawa ma miman yeechi boboy

kepin ada yenya otiichinyeyen kwopa eena

inyaka kapasek hikichi kwotayekiita.”

²⁰Wowak, God riita otiichirek, Aisaia rii anabeyichi siitii wor:

“Ana yesha henyan biish tawa ma ana he hamar.

Ana wohenyan biish tar ma yenya ada geenyik

ya sayarek, ye her.”

²¹Ada Isrel yenya majik tawa. God rii eecha wor, “Ada yenya eechaba eechaba nedii tapan seechi tari, ye eena hechi wosowoyechi tar.”

GOD RIITA ISREL MA KAW YENYA YEYADA RUKUSHIICHI HATAR

11 Eena ada wohecho: God riita kapo riiti ma miman bokona poyer? Yahoo. Bokona poyekasakech. Ada eeta Isrel maba. Eeta Ebrahim riiti neja. Bensamin riiti neja. ²God riita baka baka nediik hisiirman rii bokona poyekasakech. Kapo kwo hikitu God riiti majin Ilaija rii sawo tawey, Ilaija rii Isrel yenya anasaken God riina wohecho. Rii riina eecha woher: ³“Harapa, yecha miiti piirapet yenya pi sowakwo hamar. Yecha miiti opelen otii tar cheyen dagii rabor. Adaba saniga taweyn, ye ana pi sowakwoken otiito.” ⁴Wowak, God riita kapo yenya awasen shecha wor? Rii eecha wor: “Ada 7,000 man hisiichi heechi tawey, yecha Beal, woshepii tawa goden, riiti hin saka yesokwa tarek.”

⁵Eechaba tawak, apa God riita ma kawen rukusiichi hisiiri, ye tawa. ⁶God riita yenya hisiiri, yecha otii tar yon rii saka heharek. Riiriiti inyaka rukusiichi

yeyada hataweyn eeka eeta nobok hisiir. God riita ma otii tar yon hechi hisiiyega, riita yeyada rukusiichi ha tawa boboy sii siikenekasakech.

⁷Eena nopa shecha bak? Isrel ma ye yesha tar boboyen saka herek. Eeta karakada ma kawen God riita hisiiri, yechaba her. Anadii ma kaw ye God riita uwar majin meejikasakech. Mabiya giir.

⁸Mashi keyir maji eecha wochari, “God riita otiichirek, yechi sugu wopu marenoku giitar.

Mashi nedii ya apa nedii yechi miy saka mey maka hechawak, yechi mabiya saka meejitawak.”

⁹Devit rii eecha wocho: “Yecha nokusha atawak, mayan heemachi jichawaga eecha sa ji.

Yecha sa saka pishaman!

¹⁰Yechi miy sa niyik inyak mey maka hekasakech.

Nomo ya tawa boboy yechak yanak, magiir sa eechaba eechaba reekii ta.”

GOD RIITA ANADII MA YENYA AWASEN YAKIITA

¹¹Wowak, ada wohecho: Ju ma ye sakari ye boy eyey saka hamar? Yaho. Yecha kapasek boboyen otii tarek, eena yesokwa yichi tawa boboy sii anadii shebo shebo tawa ma yenya yar. Yarek, ye eeta boboy kepin yari, Ju ma ye eena herek, yechi inyaka kwotayetar. Eecha otiiken eena shebo shebo tar man yar. ¹²Ayo. Ju ma ye nobo kepin heechirek, eena anadii ma ye eeta boboy kepin yato. Ju ma ye Spiriteka tawa boboy kepin heechirek, God riiti hadabas boboy sii shebo shebo biish tar ma yechak yar. Eecha otii tawey, Ju ma yepa eeta nobo kepik kawka iken otii tanak, hadabas boboy kepi sii eeta nokwapa nokwapa maka yakiita.

¹³Apa ada anadii tawa ma kwona bato. Ada anadii tawa ma kwoti aposel

yo otii tawak, eji inyaka kwoya hikitu. ¹⁴Ada eecha otii tawak, kapo Ju ma mu kaw ye hechi inyaka kwotayechi inyaka dareboyenak, yenya yesokwa yichikiita.

¹⁵Ju ma yenya bokona poyerek, eeta nedii diita nosap ma ye God riiti nareboy siir. God riita Ju ma yenya kawka yayanak, ii kapo shecha siikiita Ha tawa ma ye eechaba eechaba siikiita! ¹⁶Ma ye mapo chir geyen God riina haney, eeta eyey gey eeta God riitiba. Ma ye me neejin God riita haney, me nawaba tapa eechaba eeta riiti.

¹⁷Nowok tar oliv me tapan kaw tiim yeechi yaya kwashek tar oliv me tapan tiim rabochi eedii jir. Jirek, eeta tapa sii neejik tar ukun ayey ichar. Anadii tawa ma kwo kwashek tawa oliv me tawaga eechaba tawa. Eecha tawak, kwo eena Ju ma yechi boboy kepin hapaga boboyen yato. ¹⁸Eecha tawak, eena kwo tiim rabor tapan opoche kapasek hikitanakech. Kwo opoche wohiputanakech. Kwo tapabak tawa. Nenyen siita kwona kiyatayeto. Kwota nenyen kiyatayekasakech.

¹⁹Kwota kapo apa eecha wokiita, “Ayo, wowak, God riita ana eemen kaw heechiken otiirek, eena rii oliv me tapan reekiir.” ²⁰Ayo. Eeta siiken. Yecha saka hiki siitiichirek, eena yenya reekiir. Kwota hiki siitiichichawey, eena kwo eeta tawa. Wowak, opoche kwo wohiputanakech. God riina napa akii ta. ²¹Ju ma yecha eeta me tapa siiken tarek, God rii yenya rabor. Kwo diita me tapa siikenekasakech. Kwo hiki siitiichinyan siiney, kapo kwon saka rabokitawak? Kwon rabokiita! ²²Dii apa no hecho God riita nona rukusii tawa boboy riiti harapa kwotay tawa boboy. Eeta ma ye nobo heechi iri, God riita yenya kwotayetar. Kwo riiti nobon heechinan siiney riipa kwona eechaba eechaba rukusii takiita. Kwo nobon heechiney, riita kwona tiimiibakiita. ²³Eeta Ju

ma yecha kawka hiki siitiichinyey, ri-
ipa yenya kawka yeechi eeta tapabak
eediichikiita. God rii keena eeta kiki
sowa. Riipa keena otiikiita. ²⁴Anadii
ma kwo kwasheka tawa oliv me tapan
reekii tawaga eeche tawa. Kwo tapa si-
ikenekasakech kwona nowoka tawa oliv
mek yaya eekii jir. Ju ma ye eeta nowoka
tawa oliv me tawaga eeche tawa. God ri-
ita mashi tiimiir tapan yeechi yaya eeta
nawaba siikenek eedii jik wonyey, riipa
keena otiikiita. Eeta kubuchey boboy.

GOD RIITA EYEW MA RUKUSIITO

²⁵Veenyi tawa maji siikenen ada eeji
yaka kumwoy kwona baken hikitu.
Ada kwona sawoney, kwo kapo saka
wohupukiitawak. Eena ada bako. Maji
eetata: Isrel ma kaw ye marenoku ha-
paga siirek mabiya eecheba eecheba
gii takiita. Eecheba eecheba ta i i si-
inak, eyew God riiti anadii tawa ma ye
ya riiti kigdom siikiita. ²⁶Eeche tanak,
eeta nobok God rii eyew Isrel ma yenya
yesokwa yichikiita. Mashi keyir maji
eeche wocho:

“Yesokwa yichi tawa ma rii Saion eeka
sokwakiita.

Sokwanak, rii Jekop riiti eyew neja yechi
kapase

otii tawa boboyen kwoyava yakiita.

²⁷Ada yechi kapasek boboyen bachi
poyenak,

Ada yechaka eeche maji apo dagiikiita.”

²⁸Eeta Ju ma ye God riina ow ana
pichawa ma tawak, ye eena riiti had-
abas maji wosowoyetawak, ye eeta
kwona kiyatayeto. Wowak, God riita
Ju ma yechi wayega yenya rukusiichi
hikitawak, rii eeta Ju ma yechi nare-
boy sowa. Nareboy sowak, rii Ju ma
kawen hisiir. ²⁹God riita ma yenya
rukusiichi hisiiri, rii riiti inyaka upurus
hikikasakech. Yahoo.

³⁰Anadii ma tawey, kwo mashi God
riina nasowoye tar. Apa Ju ma yecha
nasowoye tawey, God riiti rukusii tawa
boboy sii eeta kwotak yar. ³¹Kwo mashi
kapasek tari, God riita kwona rukusi-
ichi yeyada harebaga, apa Ju ma ye na-
sowoy tawey, yecha God riita rukusii
tawa boboyen eecheba yakiita. ³²Ayo.
God riita eyew man otiiniga eyew ma ye
nasowoy tarek, poko ji tawak, God riita
eyew man riiti yeyada rukusiichi ha tawa
boboyen mukuchikiita.

NOTA GOD RIITI HIN NA YESOKWA TA

³³Eyew God riiti boboy riita hiki tawa
boboy sii eeta harapa woy tawa. Kapa
nama riiti nobon hecho? Kapo nama ri-
iti inyakan hikitu? ³⁴Mashi keyir maji
eeche wocho:

“Nama Harapa riiti inyakan hecho?

³⁵Namapa riina maji kepin pokiikiita?

Nama riina boboyen harek,
rii sa yan awasen ha?”

³⁶Rii eeta eyew boboyen otiir mu.
Eyew boboyen riita otiir. God riiti hin na
eecheba eecheba yesokwa ta.

NOTA NA NOTI MABAN GOD RIINA HA

12 Wowak, eeji yaka kumwoy, God
riita nona rukusii taweyn, ada
eena kwona wohok: kwo na mayama
God riina opel ha. Riiti yon otiiken eena
ha. Riita inyaka kwoya hikiken eena na
ha. Kwo eeche otiiney, sii eeta God ri-
iti hin yesokwa tawa nobo siiken. ²Kwo
opoche diita nosapek tawa maga eeche
ehishitanakech. Yahoo. Kwo na God ri-
itak inyakan, riipa kwoti inyakan dare-
boyechinyak, kwopa akar ma sokwaki-
ita. Sokwanak, kwopa God riiti inyakan
hehar hekiita. Kwopa hechi oti tanak,
kwopa kwoya woy hikikiita.

GOD RIITA SOBO HAR HADABAS BOBOY YON NOTA OTIIK

³ God riita rukusiichi yeyada ha tawa nobok ada kwona bak: Kwo opoche harapa mayaka siiken otiitanakech. Kwota tawabaga sa eechaba hiki ta. Kwota na hiki ta God riita kowna hiki siitiichichawa bobyen harebaga kwo na eechaba hiki ta. ⁴Nota hecho eyey maba nokwapa nokwapa yo otii boboy tawey, ye saniga saniga yon otii ye itu. ⁵No eeta eechaba tawa. Nota nokwapa nokwapa tawey, Kraist riiti mababak eeka sowa. Sowak, nota saniga saniga yoka eecha sowa.

⁶Eecha tawak, God riita riiti rukusii tawa boboyen nona hari, diita boboyen na otii ta. Riita nona God riiti maji sawo tawa boboyen hari, no napa sawo ta. ⁷Riiti yo otiiken hari, no napa riita har woyek otii ta. Maji pokiiken hari, no napa maji pokiita. ⁸Akar man kiyapoken hari, no napa yenya kiyapo ta! Akar man yeyada haken God riita miina wonyey, ii napa hehar ha. Ma siitii kowu tawa yo haney, mi sugu wopu sapa iiban na hiki ta. Ma yaka kumwoyen inyakapwa hik-inak, kiyatayeken otiiney, ii sa inyaka kwoya hikichi kiyatay ta!

ANADII MAN RUKUSII TAWA BOBOY

⁹Kwota yaka kumwoyen rukusii tawey, ii na hehar rukusii ta. kapasek boboyen na harapa yuya ta. Boboy kepin na hehar kiikiirena neeki ta. ¹⁰Kraist riiti kumwoy tawey, yenya na rukusii ta. Anadii ma yechi hin na hehar haba ta. ¹¹Harapa yon na otii ta. Kwo opoche biish shebo shebo yichanakech. Na otii ta. Miita miiti sugu wopun eyey na God riitaban ha tanak, riiti yoban na otii ta. ¹²Kwota Kraist riina kowu tana nedii ii na kwoya hiki ta. Nomoya tawa boboy yaney, ii na kiyayaniga otii ta. Eechaba eechaba nedii God riina maji

ba ta. ¹³Kristen yaka kumwoy yecha doponey, ii na awasen yenya kiyatay. Akar akama ma ye kwotak yaney, ii na yenya hehar ta.

¹⁴Anadii ma ye kwona kikir poy taney, ii na God riita yenya rukusi-ichiken wohecha. Kwo opoche yenya kapasek otii wohe maji batanakech.

¹⁵Ma yecha kwoya hiki taney, kwo na yechaka eechaba kwoya hikiba ta. yecha keya taney, ii kwo yechaka na keyaba ta.

¹⁶Anadii man na hehar tanak, nobo kepin yenya mukuchi cha. Kwo opoche eecha hikitanakech adaba eeta harapa tawa. Kwo na kubuchey yon na otiba ta. Kwo opoche eecha hikitanakech ada eeta harapa otii hechawa ma.

¹⁷Ma porrii miina kapasek otiiney, mii opoche rina awasen kapasek otiitanakech. Kwota na yo kepiban eyey ma yechi misomak geenyik otii ta. ¹⁸Kwo opoche ow otii inyakan hikitanakech. Owun otii kepi sii tawa nobon hikichi eeka na otii kepi sii. ¹⁹Eeji yaka kumwoy, kwota kwona kapasek otii tawa boboyen eena awasen otiikasakech. God riiti kwotay tawa boboyek riita keena awasen otiikiita. Mashii keyir maji eecha wocho: "Kapasek boboyen awasen otii tawa boboy adapa keena saniga otiikiita. God riita wocho; Ada awasen otiichikiita." ²⁰Mashi keyir maji eecha wocho: "Miiti yabu pi ma eecha haney, aboboyen na riina ha. Riiti borowaga reekiisiiiney, ii na ukun hava ta. Miita eecha otiiney, ii mii eeta riiti masekiik hin tuku tawaga eecha otiito." ²¹Kwo opoche heechi tanak, kapasek boboy sii kwona dagiir poyetanakech. Kepi boboy siita sa kapasek boboy siina dagiir poy.

NOTA GAVMAN YECHI KURUK NA SII

13 Eyey ma ye sa gavman kurubak ta. Eyey gavman sobo takasakech. God riita hisiichi heechir. ²Ma ye gavman yechi majin nasowoy

tawey, ii God riita otiir boboyen nasowoyebato. Eeta ma ye eena nasowoy taney, yepa ya kapasek yakiita. ³Yo kepin oti tawa ma ye siitii kowu tawa man akiikasakech. Miita gavman man akiichi tanan siiney, ii na boboy ekspiban na oti ta. Miita oti taney, riita miiti hin yesokwakiita. ⁴Gavman ma rii eeta God riiti yo oti tawa ma. Oti tawey, rii miina hehar otiichichu. Mii kapasek yon otiiney, mii na riina akii ta. Rii harapa eekin neekichi siitii tawey, rii kapasek boboyen awasen otiik siikiita. Rii God riiti yo oti wakasa ma. Eecha tawak, rii God riiti kwotay tawa boboyek kapasek oti tawa man yeechi yayato. ⁵Eeta siiken God riita kwotay tawa boboy sii harapa. Wowak, noti sugu wopuk eecha wobatogavman ma yechi maji na sumowu ta. Eena na oti ta.

⁶Eena kwota takis yan hatu. Gavman ma ye yechi yon otiiney, ye God riiti yon otiichichu. ⁷Eena takis ya na ha ta. Yecha kwona hehareto. Gavman yenya awasen ha ta. Gavman yechi hin na nagwa nagwa haba ta.

MA YE ANADII MAN NA RUKUSII TA

⁸Kwo opoche akar ma yechi boboyen sobo yeechi eechaba tanakech. Sobo ya tawa boboy podat tawa. Diitata: Akar man na awasen awasenrukusii ta. Ma ye akar man rukusii tawey, rii lo majin sumowutu. ⁹Lo maji diitata: “Opoche nobo miman anemesherotanakech. Man pi sowakwotanakech. Hiyiyatanakech. Boboyen kwoyahechanakech.” Diitata akar taba taweyn diita lo siiti mu eeta chegiibak tawa. Maji sii diitata: “Miita mayama rukusii tawaga, akar ma bana taweyn na eechaba rukusii ta.” ¹⁰Eeta ma rii bana tawa man rukusii taney, rii riina kapasek boboyen saka oti takiitawak. Ma ye eena rukusii taney,

rii riina kapasek boboyen saka oti takiitawak. Ma ye eena rukusii tawey, rii eeta eyey lo majin sumowutu.

NO HEHAR IK

¹¹Kwo diita nedii hikitu. Eena na eecha oti ta. Apa watawey, na heechi sokwa. Nota hikitu yesokwa yichi tawa boboy sii ya bana bana siito. Mashi kwo eena saka hiki tarek. ¹²Niy nedii sii eeta hamato. Yadii sii bana bana siito. Uhadiiken otiito. Nota niy yon opoche otiitanakech. yadiik keyapo chichi ow ana pichawa bobyen na yeechi yaya. ¹³Nota na hehar chish taney, ma yadii chishi tawaga eecha na chishi ta. Opoche wohipu tanak, beyitanakech. Opoche nobo miman anamesheroko ye itanakech. Keha tawa nobok anamesheroko ye itanakech. No ow maji ba tanak, mey boboyen kwoya hekasakech. ¹⁴Kwota na Harapa Jisas Kraist riina yeechi ow ana pichawak ruwu tawa boboyega eechaba hehar na ruwu ta. Opoche kwoti maba siiti nobon sumowutanakech.

NOTA YAKA KUMWOY YECHI NOBON SANIGA SANIGA TAKIICHIKASAKECH

14 Ma por hehar hiki siitiichinyan siiney, ii na riina yeechi yopo yichi tawa eemek yaya. Iipa kwo riina nokwapa nokwapa maji ba yopotanakech. ²Ma por rii hiki siitiichichawey, rii nokwapa nokwapa aboboyen ato. Wowak, kiiriisiiposii hiki siitiichichawa ma rii kiya akasakech. ³Kiya atawa ma rii opoche kiya nan biish tawa ma riiti nobon dasiipiitanakech. Wowak ma kiya anan biish tawey, mii opoche kiyan a tawa ma riiti nobon reekiitanakech. Yaho. God riita eeta ma riin yabakiita. ⁴Mii nama akar ma riiti yo oti wakasa man wosowoyet? Riita riiti yok tanak hapaga siichi tanak, saka sowakwoney,

ii riiti harapa ma riiti yo. Eeta Harapa riiti otiichinyak, riita hapaga siichi siitii otiiken wonyey, riipa otiikiita. ⁵Ma por rii eecha hikitu eeta yadii pochi sii eeta harapa tawak, eeta yadii kawka ye eeta kubuchey boboy. Anadii ma por rii way eecha hikitu eyey nedii ye eeta kikibak tawa. Eyey ma eecha hiki tawey, eena na hehar hiki ta. ⁶Ma por rii yadii pochin harapa hiki tawey, rii Harapa riiti hin yesokwa taken eena otiito. Eeta ma por rii eyey aboboyen aken oti tawey, riita Harapa riiti hin yesokwaken eena otiito. Riita God riina woshiachichi ato. Eeta ma rii aboboy kawen anan heechi tawey, rii Harapa riiti hin yesokwabato. Rii God riina woshiabato.

⁷Saniga biish ta ma kwotakeecha por takasakech. Rii haney, riitaba saniga hakasakech. Eyey ma kiki kapa meeji bakiita. Nota sobo tawey, no Harapa riiti hin yesokwa takiita. ⁸Nota haney, Harapa riiti hin yesokwa takiita. Nota sobo tawey, no haney, no eeta Harapa riiti. ⁹Kraist riita hachi ya sokwarek, worek, eena apa riita ha tawa ma sobo tawa ma yechi Harapa.

¹⁰Eecha tawey, kwo boyewak, yaka kumwoy yenya wosowoyetu. Boyewak yenya yuyato? Kommas nota God riiti misomak siitii anasakiita. ¹¹Mashikeyir maji eecha wocho:

“Harapa rii eecha wocho: ‘Eeta siiken komas eyey ma yatii jumuk sakachi eecha wokiita, Ada eeta God.’”

¹²Eena wocho, nota eyey ma ta ye i tawey, noti eyey yon God riita-bangeenyik kwodii wo mukuchikiita.

**NO OPOCHE NOTI YAKA
KUMWOYEN OTIICHINYAK YE
TIIPPIKEYINEECHI SAKATANAKECH**

¹³Wowak, kwo kwoti yaka kumwoyen wosowoye tawey, ii sakayekasii. Yahoo.

Diina na hikichi otii ta: No opoche noti yaka kumwoyen otiichinyak, ye tiipikeyineechi saka kapasek boboyen otiitanakech. ¹⁴Ada Kraist riitaka tawey, riita ana maji pokiirek, ada hehar hecho boboy sii saniga otiiniga kehakasakech. Ma eecha hikiney keha tawey, sii eeta riina mayama otii kehato. ¹⁵Miita aboboy kepin atanak, miiti yaka kumwoy eena hechi bokonak hikiney, ii miita rukusii tawa nobok saka otii tawak. Kraist rii eeta yaka kumwoyen har. Opoche riita pochi kapasek otiitanakech! ¹⁶Kwota boboy kepika tawey, opoche anadii ma ye kwoti boboyen wokwoyatanakech. ¹⁷Uku atawa boboy, kiya nokun atawa boboy, sii God riiti maji mu takasakech. God riiti kigdom diitata: Nagwa nagwa otii tawa boboy, inyaka kwoya hikitawa boboy, inyaka wok hapaga siichi tawa boboy. Eeta boboyen Holi Spirit riitaba hatu. ¹⁸Eeta ma rii Kraist riiti yon eecha otii taney, God riita riina hechi ri inyaka eeta kwoya hikitu. Ma yecha eena hechi wohowutu.

¹⁹Eena nota eechaba eechaba nedii anadii man kepiba kwoyaba otii ta. Ma ye hapaga siichi kepi taken eena na eechaba eechaba otii ta. ²⁰Kwo opoche aboboyeban hiki tanak, God riiti yon otiiniga kapasek siitanakech. Eyey atawa boboy eeta kepi. Wowak, mii atanak, miiti yaka kumwoyen otiichinyak saka sowakwoney, ii eeta kapasek. ²¹Miita wain ukun ataney, kiyan atanak, akar boboyen otii tanak miiti yaka kumwoy ye eeka saka sowakwoney, ii siikayekisii. ²²Miiti hiki siitiichichawa boboy sii eeta miitaka God riitaka kichiyiba. Eeta ma rii otiichi mayama wohowu tawey, mayama otiichi wokwoyaman siiney, rii sapa eeta kowya hiki ta. ²³Ma rii inyaka upurus hikichi ataney, anak, God riita riina wosoboyekiita. Rii hiki siitiichikasakech, eena eecha otiito. Eyey boboyen ma yecha otiiniga hiki siiti-

ichinyan siiney, ii kapasek boboyeka eecha tawa.

**KWO KRAIST RIITI
INYAKAN NA SUJMOWUTA**

15 Nota hiki siitiichichawa ma tawey, nota ameda hiki siitiichichawa ma yecha kiya tawa boboy eena na kiyapo ta. Nota noti saniga nobok ikasakech. ²Yaho. Nota saniga saniga notaka eecha bana bana tawa man na kiyapo tanak, yecha harapa hiki siitiichiken eena na kiyapo ta. ³No hikitu Kraist riita riiti nobon sumowukasakech. Mashi keyir maji eecha wocho: “Eeta ma ye kwotaka eecha tawey, yecha maji kapaseken batawey, eeta maji sii ya ana gamupoyebato!” ⁴Mashi keyir maji siin keyiri, nona mukuchiken eena keyir. Eeta maji keyiri, nota hiki siitiichi hapaga siichi tanak, no God riina kowu tanak, riita ya nona yakiita. ⁵God riita otiichichawak, ma ye kiya yaniga otiito. Apoko tawey, riita heharechichu. Riita eecha otiichichawey, eena ada riina wohecho kwota na podateba inyakabak ta. Kraist riiti nobok eeka na ta. ⁶Eecha tanak kwota God riiti hin Harapa Jisas Kraist riiti hin kikibak yesokwa takiita.

**KRIAST RII JU MA YENYA ANADII
MA YECHAKA EECHE OTII KEPI SIIR**

⁷Wowak, Kraist riita kwona eecha yari, kwo napa anadii man eechaba yaya ta. Yaya otiichinyak, God riiti hin yesokwa takiita. ⁸Ada kwona wocho Kraist rii Ju ma yechi yo oti wakasa maga eecha siir. Siirek, rii eeta boboyen nona mukuchir God rii eeta siiken. Eecha otiirek, God riita noti wayega yenya wochar majin sii eeta siiken. Eecha otiirek, God riita noti wayega yenya wochar majin sii eeta sokwar. ⁹Riita wakasa maga siirek, anadii shebo shebo tar ma ye God riita rukusiichi oti

tar boboyen hechi God riiti hin yesokwa tar. Mashi keyir maji eecha wocho: “Eena ada miiti hin anadii ma yechak yesokwa takiita.

Ada miiti hin hokwak chi yesokwa takiita.”

¹⁰Mashi keyir maji kawka eecha wocho:

“Kwo shebo shebo tawa anadii ma God riita hisiir ma yechaka eecha na kwoya hiki ta!”

¹¹Kawka eecha wocho:

“Shebo shebo tawa ma kwo Harapa riiti hin na yesokwa ta.

Kwo eyey ma mima riiti hin na harapa yesokwa ta!”

¹²Aisaia eecha wobato:

“Eeta Jesi riiti neja por riipa yakiita.

Riita yanak, riipa sokwachi shebo shebo biish

tawa ma yenya siiti kowu takiita.

Wonyak, yecha riina hiki siitiichinyak, kowu takiita.

¹³Noti God rii nona hapaga tawa boboyen hato. Eena ada riina wohecho kwo riina hiki siitiichichawak, riipa kwoti inyakak kwoya hiki tawa bbobyen sawoyamokiita. Sawoyamonak, Holi Spirit riiti hapaga tawa boboyek kwon yesokwanak, kwo Jisas riina kowu tanak, na eechaba kowu ta.

**POL RII RIITA OTII
TAR YON KWOYA HIKI TAR**

¹⁴Eiji yaka kumwoy, na meeji: Ada eecha hikitu boboy kepi sii kwona takiikiisiir. Kwo hehar oti hecho. Eecha tawak, eena kwota awasen awasen maji pokiitakiita. ¹⁵Ada diita majin keyiri, ada ana beyichi siitii tawak, eena ada kwona wocho. God riita ana diita yon harek, eena ada ana beyichi siitii bato.

¹⁶Ada Jisas Kraist riiti yo oti wakasa ma shebo shebo tawa ma yenya sawo tawa ma. Ada hadabas maji sawo tawey, ada

opelen otii tawa ma tawa. Shebo shebo tawa ma yenza God riina opel kepiga otii-iken eena ada sawo mukuchichu. Holi Spirit riita yenza riina haken eena otiito.

¹⁷ Ada Jisas Kraist riitaka eecha chishi tawey, ada God riiti yon otii tawey, ada ana beyichi siitiito. ¹⁸⁻¹⁹ Ana beyichi siiti tawak, ada Kraist riita adaka yo eecha otii tariban ada bako. Majik, yok mirakelen, jebwan, Holi Spirit hapaga tawa nobok ada shebo shebo tawa ma yenza hapaga boboyen ana harek, ada Jerusalem akama heechi akar eemek ichar. An i i Ilirikam nosapek i siir. I siirek, ada Kraist riiti hadabasmajin sawotar. ²⁰ Diita maji kepin ada sawo ye iken otii tawey, anadii ma kaw ye Kraist riiti hin meejikasakech. Eecha otii tawey akar mak aka kwatiin woy siiti-ichiri anapa sakapa eeta eemebak kwatii woyekiitawak. ²¹ Mashi keyir maji eecha wocho:

“Eeta ma ye riiti hin meejinan siiri, yepa riina hekiita.
Eeta ma ye riiti maji meejinan siiri, yepa hehar meejikiita.”

POL RIITA ROM AKAMAK IKEN HIKI TAR

²² Diita yo sii eeji i kwona he nobon eechaba eechaba dasepiito. Wowak, ada kwona saka ya hechawak. ²³ Apa ada diita nosapek otii tawa yo sii eeta hamato. Nokwapa nokwapa sukwiya ada eechaba i heken gegi yatar. ²⁴ Ada Spen nosapek tawa ma miman heken inyak ada kwona hebak hikitu. Ada ya kwotaka ameda siinak, kwo ana kiyatayenak, ada Spen nosapek ikiita.

²⁵ Wowak, apa ada Jerusalem akamak tawa God riiti ma miman kiyapowuken ik. ²⁶ Masedonia ma mima ye Grik ma mima ye God riiti ma ye Jerusalem akamak kiiriisiposii taweyn yenza moni yan haken hiki tar. ²⁷ Yechaba saniga hikichi eecha otii tar. Wowak, yecha ki-

iriisiiposii tawa Ju ma yenza yeyadii har boboyeka eecha tawa. Boyewak? Ju ma ye yechi spiriteka tar boboy kepin shebo shebo tawa ma yenza homachi kapwoy pakar. Eena shebo shebo anadii ma yecha sa yechi ya kepin Ju ma yenza awasen ha.

²⁸ Ada diita yon otii hamachi eyey harmoni yan Jerusalem ma mima yenza heechi ada Spen ichawa nobok inyak, eeta nediiik ada kwona hekiita. ²⁹ Ada kwona henyak, ada eeta hikitu God riita ana hadabas boboyen hanak, ada kwona hakiita.

³⁰ Yaka kumwoy, ada kwona wohecho Harapa Jisas Kraist riiti nobok, Spirit riita har rukusii tawa nobok kwota ana na eechaba God riina harapa maji bachi-bata. ³¹ God riina na wohechanak, ada Jisas riina hikiran biish tawa Ju ma yechi tapak saka ikiitawak. Na eechaba wohecha ada Jerusalem yo otii tanak ma mima yecha wohowu takiita. ³² Wonyak, ada heechi God riita hikiney, ada kwotaka eecha ya tanak, kwoya hikichi kwotaka yihapakakiita. ³³ Noti God rii eeta eshar tawa maji God rii eeta eshar tawa maji mu. Rii sa kwotaka eecha ta.

POL RIITA NOKWAPA NOKWAPA MA MIMAN WOSHIAR

16 Ada Fibi siina majin bato. Siita mima kepi tawey, sii Senkria yopo yichi tawa man hehareto. ² Siina Harapa riiti hik na yanak, siita dopo tawa boboyen siina na ha ta. Dii eeta God riiti ma mima yecha otii tawa abo. Siita nokwapa nokwapa ma mima yenza kiyatay tarek, siita ana kiyatayeba tar.

³ Priska, Akwila piiriita adaka Kraist Jisas riiti yon eecha otii tar. Eena piiriina na woshiata. ⁴ Piir ana kiyatay tarek, anadii ma ye piiriina pi sowakwo baken otii tar. Eena adaba woshiakasakech. Eyey eemek ya yopo wuchi yichawa ma

kwo na woshiaba ta. ⁵Kwota na piiriti akamak yayopo wuchi yichawa ma yenya woshiaba ta.

Kwota na Epinitas riina woshiaba ta. Esia ma rii mapo Kraist riina hiki siitichir ma.

⁶Kwota na eeji woshiatawa majin, Maria siina babata. Sii kwona harapa yo mayakan otii tar.

⁷Kwota eeji wishiatatawa majin Andronikas, Junias piiriina woshiaba ta. Piir aposelhi kepika eeche tar. Piiritaka adaka poko ji tar. Piir mapo sokwa Kristen ma siir. Adakomas siir.

⁸Kwo eeji woshiatawa maji Amplietas riina haba ta. Rii eeji nareboy siiken sicha Kraist riitaka eeche tar.

⁹Kwota eeji woshiatawa majin Eban riina haba ta. Rii nota yo Kraist riina kiki otii tar ma. Kwo na Stekis riina eeji woshia majin baba ta. Rii eeta eeji nareboy siiken.

¹⁰Kwo na eeji woshia majin Apelis riina baba ta. Apelis rii Kraist riina sumowu tar hiki eeche tawa.

Kwota na Aristobyulas riiti akan woshiaba ta.

¹¹Kwota na eeji woshia majin Herodionriina woshiaba ta. Rii eeta eeji akama ma.

Kwota eeji woshia majin Nasisas riiti Kristen akan na woshiata.

¹²Kwota na eeji woshia majin Traipina Traiposa piiriina aba ta. Piiriita Harapa riiti yon otii tar.

Kwo eeji woshia majin Pesis riina na baba ta. Riita Harapa riiti yon harapa otii tar. ¹³Kwota eeji woshia majin Rupas riina na baba ta. Riita Harapa riiti yon harapa otii tar. Riiti awi siina na woshiaba ta. Sii eeta eeji awiga eeche tar.

¹⁴Kwota eeji woshia majin Asinkritas, Piligon, Hemis, Patrobas, Hemas, akar yaka kumwoy ta ye i ta weyika yenya na eeche woshia ta.

¹⁵Kwota na eeji woshia majin Filologas riina Julia siina baba ta. Nerias riin riiti nowiyika eeche na woshiaba ta. Kwo eeji woshia majin Olimpasiina eeche tawey, yenya na woshiaba ta.

¹⁶God riiti ma mima nota otii tawa abo eyey ma miman tapa neeki woshia ye i ta. Eyey God riiti yopo yichawa ma ye kwona woshia ye itu.

POL RIITA OW POY SIICHI TA MAJI BAR

¹⁷Yaka kumwoy, ada kwona maji bak. Na siitii kowu ta. Yopo wuchi yichawa boboyen reekii tawa ma yenya na ow poy sii ta. Yecha hiki siitii chichawa boboyen kapasek otiol Yecha kwoti maji kepin meejirin ye eena wosowoyetu. Yenya na taveye ta. ¹⁸Eeche tawa yikadey ma ye noti Harapa Kraist, riiti yon otiikasakech. Ye yechi maba siiti noboban eena sumowutu. Ye andii ma yenya maji sabwi ba tawak, ye ameda hiki tawa ma yenyawoshepiichi kapasek nobon mukuchichu. ¹⁹Kwo hadabas nobon sumowu tari, eyey ta ye i tar ma ye eena meejir. Ada eena meejibatawey, ada kwoya hikibato. Ada eeche otiiken hikitu kwota na hehar hikichi boboy kepin na hehar sumowu ta. Kapasek boboyen na heechi ta. ²⁰Wonyak, God riipa Gaba riina pichi riita kwoti yatii jumuk piitii monyekeiita.

Harapa Jisas riiti yeyada rukusii tawa boboy kwotaka sa eeche ta.

MA KAW YE ROM YENYA WOSHIACHIREK YAR

²¹Ada yo mesh otii tar ma, Timoti, rii kwona woshiato. Lusias, Jeson, Sosipata, ye nota podat akama ma, ye kwona woshiabato. ²²Ada Tetias. Ada diita jeyen Pol riina keyichir. Ada kwona Harapa riiti hik woshiabato.

²³ Gaias rii kwona woshiabato. Ada riiti akak wato. Ya yopo yichi tawa ma ye riiti akak ya yopo wuchi yichu.

Erasta rii noti kumwoy Kwotas piir kwona woshiabato. Erasta rii diita akama gavman yechi yan siitii kowu tar ma.

²⁴ (Harapa Jisas Kraist riiti yeyada rukusii tawa boboy sii sa kwotaka eecha ta.)

GOD RIITI HIN NA YESOKWA TA!

²⁵⁻²⁶ Rii eeta kiki sowa. Hadabas maji eecha wocho. Riita keena otiichinyak,

kwo kwoti hiki siitiichichawa boboyeka eecha ana beyichi siikiita. Diita hadabas maji ada sawo tawey, Jisas Kraist riina geenyik ba tawa maji sii eecha wocho. Diita maji sii mashi veenyichi tarek, apa piirapet keyir maji sii sokwa geenyik sowa. Eechaba eechaba tawa God riita worek, diita maji sii sokwa eyey nosapek i ye ya tanak, ma mima ye sa eena hiki siitiichi eena na sumowu ta. ²⁷ Eena nota na eeta otii hechawa God podareba riiti hin Jisas Kraist riiti hik na yesokwa ta. Amen.

1 KORIN

*Pol Rii Korin Ma Yenya
Mapo Har Jey Maji*

1¹⁻² Ada Pol. ada Jisas Kraist riiti aposel. God riita ana hisiirek, ada aposel siir. Ada eeji kumwoy, Sostenis, sicha diita jeyn keyichi ha tawey, Korin lotu ya tawa ma mima kwona hatu. Ada keyichi ha tawey, eeta ma yenya God riita haba tawey, ye eeta God riiti Jisas Kraist riitaka eeche tawa. Ada keyichi ha tawey, eyey ma akar eemek har ta ye i tawey, Harapa Jisas Kraist riiti hin haba tawa, yechaka eeche hatu. Kraist rii eeta yechi Harapa, rii notika Harapa. ³Noti Apoko God riita Harapa Jisas Kraist riitaka piiriiti rukusii tawa boboyen kwona eshar otii tawa boboyen sa ha ta.

POL RIITA GOD RIINA WOSHIAR

⁴God riita kwona Jisas Kraist riiti nobok yeyada rukusii tawa boboyen kwona ha tarek, kwo kepi tawak, eena ada woshiato. ⁵Kwota Kraist riitaka eeche tawak, eena kwo kepi tawa. Eeche eyey boboy kepin kwotak yar. Yarek, kwo majin hehar ba tawak, hokwa sokwa tawa boboy sii kwotak yar. ⁶Jisas Kraist riina sawo tar majin kwoti inyaka wopu eeka hapaga sii tawa. ⁷Eeka tawak, kwo Jisas Kraist riina kowutu. Riita geenyek ya sayak eena kowutu. Kwo kowutawak, kwo God riiti nokwapa nokwapa hadabas boboyen kwo yato. ⁸Jisas Kraist riipa kwona kiyatayianak, God riita kwona henyak, kwo kapasek takaskech. ⁹God riita kwona wochari, kwota Harapa Jisas Kraist God riiti Yikapwa, riitaka podatebak taken, eena wochar. Wochari, diita boboyen no hiki siitiichicha. Riita siiken tawa.

LOTU YA TAWA MA NEDIK REEKIICHI SANIGA SANIGA SIITANAKECH

¹⁰Kwo na meej! Harapa Jisas Kraist riiti hapaga tawa boboyek wohecho: Kwo na podatebak tanak saniga saniga riikiirakii siikasakech. Kwota na eyey podatebak yopo wuchi podat inyaka wopubak iibak ta. ¹¹Ayo, eeji yakakumwoy, Klowi magwi ma yecha ana wor: Kwo ana pichawa maji kwoti nediik tawa. ¹²Ada meejirek, eena ada bato. Kwota por saniga saniga eeta yikada maji ba ye itu. Ma por rii eeche wocho: “Ada eeta Pol riiti.” Anadii ma por rii eeche wocho: “Ada eeta Apolos riiti.” Anadii ma por eeche wocho: “Ada eeta Pita riiti.” Anadii ma por eeche wocho: “Ada eeta Kraist riiti.” ¹³Iiboy? Kraist rii riikiirakiichi saniga saniga tawa? Pol rii kapo mek ji siitiichicharek, hari, kapo boy kwotakech har? Kwo boy uku yeechiri, eeji Pol hik uku yeechir? Yahoo! ¹⁴Ada God riina wohowutu. Ada kwoti nediik tarek, ada ma nokwapa nokwapa man ada saka uku yeechirek. Kripas, Gaias piiriitaban ada uku yeechir. Upuruseban uku yeechirin eena ada God riina woshiato. ¹⁵Eeche otiirin, ma keena eeche wokusakech “Pol riina sumowu tawa ma sowa.” Yahoo. ¹⁶Ayo. An abosuchitar. Ada Stepanas riina riiti magwi yenya uku yeechibar. Wowak, ada saka hechawak, kapo an akar man ukuyeechibar? ¹⁷Kraist riita ana heechirek yari, ada man uku yeechiken yakasakech. Yahoo. Rii ana heechirek yari, ada hadabas maji kepin sawo ye itaken eena ana heechirek yar. Sawok yari, hadabas maji eena sawok yar. An saka nosapek tawak hokwa sokwa tawa ma yechi majin sawok yarek. Ada eeche otiiney, iipa Kraist riina ji siitiichir me siiti hapaga bobyen ada sobo yatanakech.

KRAIST RII EETA GOD RIITI HAPAGA TAWA BOBOY

¹⁸Eeta ma ye yechi kapasek ha nobon ichawey, ye eecha hikitu Kraist mek har boboy sii eeta kubuchey hkisha tawa boboy. Wowak, nota, God riita yesokwa yicha tawa ma nota eecha hikitu eeta sii God riiti hapaga bor tawa boboy.

¹⁹Mashi keyir maji eecha wocho:

“Anapa hokwa sokwa tawa ma yecha otii tawa boboyen anapa otiichinyak, hama seechikiita.

Anapa inyaka nokwapa nokwapa hiki tawa ma yechi hiki tawa boboyen yeechi rabokiita.”

²⁰Eecha tawak, hokwa tawa ma ye sitak tawa? Ma jeyn hehar kenyi tawak, ekyi tawa ma ye siitak tawa? Diita nosapek tawak, awasen awasen maji ba poyi bak tawa ma ye siitak tawa? God riita nona mukuchir diita nosapektawa hokwa sokwa tawa boboy sii eeta hikisha yesha tawa boboy!

²¹God riiti hokwa sokwa nobo otichirek, ma ye saniga hokwa sokwa boboy sii kiki siikasakech. Ii ye God riina saka hechawak. Yaho. God riita saniga hikichi otiirek, nota sawo tawa majik God riita hiki siitiichichawa man eeta nobok yesokwa yichikiita. Diita nosapek tawa ma ye eecha hikitu diitamaji sii hikisha tawa maji. ²²Eena Juma ye mirakel heken yowuk yeshato. Grik ma ye hokwa sokwa boboyen ye eena yeshato. ²³Wowak, no Kraist riita mek ji harin eena geenyek kwodiiwocho. No eecha wochawak, diita mek jir maji siin Ju ma yecha meejanan yuyato. Grik ma ye eecha hikitu nota sawo tawa maji hikisha tawa maji. ²⁴Wowak, no, God riita hisiir ma, Ju kaw, Grik kaw, no eecha hikitu diita maji sii eeta Kraist. Rii eeta God riiti hapaga tawa boboy. Riita God

riiti hokwa sokwa tawa boboy. ²⁵Eeta God riiti boboy ma eecha hikitu eeta hikisha tawa boboy sii eeta God riiti hokwa sokwa harapa boboy. Sii eeta ma yechi hokwa sokwa tawa boboyen dagiir poyetu. God riiti arobaro tawa boboy sii ma yechak hapaga tawa boboyen dagiir poyebato.

²⁶Yaka kumwoy, God riita kwona uwarin, kwota mashi tar nobo kwo na hiki ta. Ma yechi misomak kwoti nedii nokwapa hokwa sokwa makasakech. Ma nokwapa hapaga siichi takasakech. Ma nokwapa harapa hikasakech. ²⁷Yaho. God riita diita nosapek hikisha otii tawa boboyen rii yeechi otiirek, worek, diita nosapek hokwa sokwa tawa ma ye hi-ibiyak siir. Boboyen diita nosapek tawa ma yecha eecha habato eeta arobaro boboy God riita eena yeechi otii hapaga siirek, worek, diita nosap hapaga ma ye siikiita. ²⁸Eeta boboyen diita nosap tawa ma ye eecha hikitu eeta boboy hikasakech, eeta kubuchey boboy, eeta noku biika God riita yeechi otiichi rii diita nosapek tawa boboyen pi hama seechikiita. ²⁹Riita eecha otii tarek, ma por rii mayama riiti hin God riiti misomak ye yo ikasakech. ³⁰God riita kwona yeechi ye i Jisas Kraist riitaka eecha chegiik heechikiita. Wowak, God riita otii Kraist riina otiiiniga rii eeta noti hokwa sokwa nobo mu. Eetaba Jisas Kraist riiti nobok nota eeka God riiti misomak i kepi tanak, nagwa nagwa sinak, nota eeta God riitiba siinak, no holi ma kepi sikiita. ³¹Wowak, God riita eecha otii tawak, eeta maji sii sokwa mashi keyir maji sii eechaba wocho: “Ma rii kwoya hiki taney, rii sa God otii boboyeban eena rii sa kwoya hiki ta.”

POL RIITA JISAS RIINA JIR MEN GEENYIK KWODII WOR

2 Eeji yaka kumwoy adai kwotaka tarek, God riiti veenyitar maji

siikenen sawoken otii tarek, ad kwona nosaptawa hokwa sokwa maga saka eecha barek. Kwonasabwimaji saka barek. Yahoo. ²Ada kowtaka eecha tarek, ada mayama hiki hamachi eecha wor: Ada Jisas Kraist riitaban maji sawokiita. Riina mek ji siitiichirek, hari, eetaba sawok. ³Adamashi kwotaka eecha ya tari, ada akii tarek, nubu tar. ⁴Ada kwona batari, ada kwonasaka maji maga eecha ba tarek. Hokwasokwa ma yechi majin yeechikwoti inyakan dareboyeken eenabakasakech. Yahoo. Ada God riiti Spirithapaga boboyen eena mukuchichar. Eenakwo God riina sumowutu. ⁵Kwoti hiki siitiichichawaboboy siiti mu sii eeta God riiti hapaga boboy eeka tawa. Ma yechi hokwa sokwa boboy eeka takasakech.

GOD RIITI HOKWA SOKWA TAWA BOBOY

⁶Wowak, God riiti nobok hapaga si-ichi sokwa tawa ma ye ada ba tawa maji meeji tawak ye eecha hikitu eeta hokwa sokwa majin bato. Wowak, di-ita hokwa sokwa maji sii diita nosapek tawa majikasakech. Diita nosapek si-itii kowu tawama yechi majikasakech. Yahoo. Diita siitiikowu tawa ma ye yechi hapaga tawa boboyen heechinak, ye eeta kubucheysiikiita. ⁷Adaba tawey, God riita veenyi tawa majin eena bato. Ma ye eeta majin hikikasakech. Mashi mashi bakabaka nedii God riita diita nosapen otiinan biish tar nedii God riita nota riiti akamak kepi wey siichi taken diita hokwa sokwa tawa boboyen hisiir. ⁸Diitanosapek tawak aka tabo yichawa ma por rii diita hokwa sokwa boboy rii hikikasakech. Yahoo. Yecha otii hechayega ii yowaga ye saka Harapa Ma kepiwey riina waga saka mek ji siitiichirek. ⁹Wowak, mashi keyir maji eecha wocho:

“Kata boboyen mashi ma saka herek, saka meejirek, eeta boboy ma yechi inyaka saka iyarebarek, Diita boboyen God riita yeechiriina rukusii tawa ma yenza sayarechi har.”

¹⁰Wowak, God riita riiti Spirit nobok nona riiti veenyi tawa boboyen mukuchir. Ayo. Spiritrii eyey boboyen he hama tawak, rii hecho God riiti veenyi tawa boboy siiken. ¹¹Namey ma riita akar ma riiti inyakan hecho? Yahoo. Riiti spirit riitaba riitaka eecha tawak riita keena saniga hecho. Eechaba tawa, ma por rii God riina hekasakech. God riiti Spirit riitaba saniga hecho. ¹²Nota diita nosapek tawa spiriten yekasakech. Yahoo. Godriita heechirek yar Spiritaban nota iiban yar. Yarek, nota keena eyey boboyen Godriita nona harin hekiita. ¹³Wowak, nota Spiritriita pokiitarmajin geenyik sawoto. Noma yechi hiki tawa maji sawokasakech. Yahoo. Eeta ma ye Spiriteka eecha tawak, nota omutiik tawa Spirit maji kwodiiwo mukuchichu.

¹⁴Wowak, eeta ma rii Spiritbiish taney, riipa God riiti Spiritek tawa boboyen bobyega shecha yakiita Rii hekasakech. Rii eecha hikitu dii eeta hikisha tawa boboy. Ma rii Spiriteka tanan biish tawey, rii eeta Spiritek eecha tawa boboyen hekasakech. Eena eecha tawa. ¹⁵Spiriteka eecha tawa ma rii eeta kiki sowa eyey boboyen riita anaseechi homachinchu. Wowak, anadii ma por rii Spiriteka tawa ma riina anaseechi keyibasakech. Yahoo. Rii kiki siikasakech.

¹⁶Mashi keyir maji eecha wocho:

“Nama Harapa riiti inyakan hecho? Nama eeta kiki sowak riina pokiitu?”

Wowak, nota Kraist riiti inyagak hiki tawa boboyen yar.

**GOD RIITI YO OTII
TAWA WAKASA MA**

3 Wowak, yaka kumwoy, ada kwona saka Spiriteka tawa maga eecha ba tarek. Ada kwona diita nosapek tawa maga eecha sawo tar. Kwo yikapaga eecha tarek, ada sawo tar. ²Eena ada kwona mukun havatar. Hapagaboboyen havakasakech. Kwota eena sayarekasakech eena ada eecha hava tar. Apa eecha kwo sayarekasakech. ³Kwotadiita nosapek tawa maga eechatawak, eena kwo sayarekasakech. Kwo akar ma yechi yon yak eena gegiya tawey, eena kwi inyaka awasen awasen ki sokwa tawak, wowak, kwo maji owuk anapichu. Echa otii tawey, siin eecha mukuchichu kwo diita nosapek tawa ma. Kwo diita nosapek tawa ma yecha a otii tawaabon eena sumowutu. ⁴Kwota eecha otii tawey, ma por rii eecha wocho: “Ada Pol riiti.” Anadii eecha wocho: “Ada Apolos riiti.” Kwo eecha otii tawey, kapo boy nosapek tawa ma yecha otii tawabaga eechaba otiito?

⁵Kwona hiki. Apolos rii nama? Pol rii nam? Sicha God riiti yon otiichichawa ma. Eetaba. Eeta Harapa riita sinyo yon pochi pochi harin si otii tar. God riita otiichirek, no yo otii tawak, kwo Jisasriina hiki siitiichichu. ⁶Ada siikenchicharek, Apolos rii ukun hava tarek, God riita otiichirek, saga sokwa tar. ⁷Eenaaboboy chichawa ma rii hikasakech. Ukun hava tawa ma rii eechaba hikasakech. Yaho. God rii harapa hika tawa. God riitaba saga otiichichawak, sokwato. ⁸Aboboy chichawa ma riitaka ukunhava tawa ma riitaka piir eeta chegiibak tawa. God riipa hakiita piiriita otii tar yowoyek mani ya eechapa yakiita. ⁹Ayo, sicha eeta God riitaka eecha yo otii tawa ma. Kwo eeta God riiti nowoga eecha tawa. Kwo eeta God riiti akaga eecha tawak, kwo tawa.

**LOTU OTII TAWA MA YE
EETA AKA YON OTIITO**

¹⁰God riita ana har boboyen ada eena otiichichari, ada eeta akan hehar otii tawa ma siir. Siirek, ada akan tasiitawa mun heechir. Heechirek, anadii ma ye ya aka howun otiito. Otiitawak, eyey ma sa hehar aka howubak otii ta. ¹¹God riita akan tasiitawa mun God riita podareba heechir. Heechiri, rii eeta Jisas Kraist. Aka akarega tasiitawa mun ma por rii tasiikasakech. Yaho. ¹²Ma kaw ye akan howuk otii taney, kaw ye gol, silva hadabas papa kepik otii tanak, kaw ye me, dopo nokwak otii takiita. ¹³Eecha otii tanak, Jisas Kraist riitiyana nediik eyey ma yechi saniga saniga otii tawa yon heharmukuchinyak, hekiita. Eeta nediik yana hisii eyey ma yecha otii tawa yon eena mukuchikiita. ¹⁴Ma por rii aka mu tasiichi howuk otii tanak, hik uwunan siiney, eeta ma rii ya kepin yakiita. ¹⁵Wowak, ma por rii aka mun tasiichi howuk otiitanak, riiti yon hikuwuney, ri yo biish siikiita. Wowak, hi yanak, riitaba kepi takiita. Dii eechaba tawa ma por riiti aka hik uwunak, riipa heechi akii ikiita.

**JISAS RIINA HIKI
SIITIICHICHAWAMA EETA
GODRIITI HOLI AKA**

¹⁶Kwo God riiti holi aka tawa. Eecha tawak, God riiti Spirit eeta kwoti wok tawa. Kwo boy eeta boboyen hecho? ¹⁷Ma por rii God riiti akan pi dagiir poyeney, God riipa eeta ma riina pi dagiir poyebakiita. God riiti aka eeta holi aka. Kwota eeta riiti holi aka.

¹⁸Kwo ma por mayama woshepii majin batanakech. Ma por riita eecha hikiney, ada diita nosapek tawa boboyen hokwa sokwa ma, woneyk rii sa opoy sii ta. Rii sa mapo hikisha yesha ma siichi. Wonyak komas riipa yo omutiik hokwa

sokwa ma siikiita. ¹⁹Diita nosapek tawa hokwa sokwa boboy sii eeta God riiti misomak hikisha yesha tawaboboy. Mashi keyir maji eeche wocho:

“Hokwa sokwaq ma ye yechi oti tawa aboga eeche otiitwak, God riita riiti mayak yenza yato.

Emiyepen yatawaga eeche yato.”

²⁰Mashi keyir maji siieechaba bato:

“Eeta Harapa rii hechawey, harapa hokwa sokwa

ma yechi inyaka eeta kubuchey boboy.”

²¹Eena ma ye yechi hin yesokwakasakech. Yahoo. Eyey boboy eeta kwoti. Pol, Apolos, Pita, diita nosap eeche eeche tawa boboy ha tawa boboy, apa boboy, komas boboy, diita eyey boboy eeta kwoti yiba. ²²Wowak, kwo eeta Kraist riiti yiba. ²³Kraist rii eeta God riiti.

HARAPA RII WAKASA MA YENYA YO HATO

4 Nota Kraist riiti yon oti wakasa ma tawak, nota God riitiomutiik veenyi tawa maji siikenen nota hehar tawak, sawoto. No tawak, nona na eeche hiki. ²Maji podar tawa: Boboy siiti kowu tawama rii sa riiti harapa ma riina hehar sumowu ta. ³Wowak, ada inyapwawhikasakech twota eeji majin anasanan hikikasakech. Ada diita boboyen kubuchey boboy hikitu. Ada eeche mayama anasakasakech. ⁴Ada kwona kapasek boboy saka otiirek. Wowak, an saka bawak eeji kapasek boboy eeta biish. Harapa Ma riitaba keena ana saniga hechi anasato. ⁵Een anasak tawa nedii na kowu ta. Opoche apak ma miman anasak otiitanakech. Kwota na Harapa Ma riita ya nedii kowu ta. Riitapa eyey niyik yik veenyichi ta yeyi tawa boboyen, ma ye otiik oti tawa boboyen, geenyik kwodii wonyak, ma ye eeka hehar hekiita. Ee-

tanediik nota oti tar yon God riipa noti hin yesokwakiita.

KORIN MA YE YECHI HIN MAYAMA YESOKWATO

⁶Yaka kumwoy, kwona kiyatayeken eena ada adaka Apolos riitaka sinyi wochir. Ada diita boboyen otiiri, kwota heken eena otiir. Wowak, kwota sichabatarmajin meejinak, kwo God riita mashi keyir majin sumowukiita. Kwo opoche ma por riiti hiban eysokwa tanak, por ri dagiir poyetanakech.

⁷Nama miina harapa maga otiir? Kwo boy boyen kwo saka God riitak yarek? Wowey, kwo eeta boboyen God riitabak yari, boyewak kwoti hin mayama ye yo wutu? Kwo saka otiirek, yarek. God riita eyey boboyen kwonahar.

⁸Kwoti sugu wopu siieeta takakiisiir. Kwo eyey boboyen eeta kiki siir. Kwota nona dagiir poyechi aka tabo yimaga eeche siir. Ada siiken gegiyato kwo aka tabo yima siir. Kwota eeche siinak, nota kikiba tak. ⁹An eeche hikitu God riita nona aposel komokin woyek heechir. Nona aposel otiiri nota ma mima yechi misomak haken eena otiir. Nona otiiri, eyey ma mima yechi misomak ejel yechi misomak no hakiita.

¹⁰Nota Kraist riiti hin kwodiiwo mukuchichawey, nosapeka tawa ma ye eeta wocho na eeta hikisha yesha tawamaga eeche tawa. Wowak, kwota Kraist riiti nobon hokwa sokwa ma. No arobaro tawa ma. Kwota hapaga tawa ma. Kwota harapa hika eeche tawa. Nota hika takasakech. ¹¹Mashi i i apa diita nedii nota eeche haniga boriwaga reekasiiniga tawa. Noti siivatabi bonyi siir. Nona kubuk pichar. Nota hehar yieemekasakech. ¹²Nota noti tapak harapa yo mayakan otiichi ato. Ye nona wosoboy tawey, nota yenza God riina maji bachichu. Yecha nona kikir poye tawey, no anabeyichi siitiito. ¹³Yecha

nona harapa maji kabuk wochawey, nota yenza awasen eshar majik bato. Nota diita nosapek tawa riigiga eecha tawa. Mashi i i apa diita nediinota ma yechi wagiishiyega eecha tawa.

KORIN MA YE SA KEPI OTII TAWA ABON MAKABEK HEECHI TA

¹⁴Ada keyir maji kwona wosoboy majikasakech. Yaho. Ada keyir, kwona eeji rukusii tawa yikapwaga eecha pokiiken eena keyir. ¹⁵Kwota Jisas riina sumowu tawey, 10,000 tisa kwona maji pokiitaney, ii sa kayekiisii. Kwi apokopodareba woy tawa. Ada hadabas maji kepin kwona yaya tawak, apa kwota Kraist riitaka eecha mesh mesh yichawak, eena ada apa kwoti apoko tawa. ¹⁶Ada kwona woyasachiyasatokwo na adakwona mukuchichawa noboban na sumowu ta. ¹⁷Eena ada Timoti riina heechirek, kwotak ichu. Rii eeta rukusii tawa yikapwa. Rii eeta Harapa riina hehar hiki siitiichichu. Riipa kwoti inyakan kiyapotakiita. Ada Kraist riina sumowu ichawa nobon riipa kwona kawka sawokiita. Diita majin eyey eemek lotu ya tawa man ada pokiitu.

¹⁸Kaw kwotawey, kwo eecha hikitu ada saka kwona ya hechawak. Kawkwomayamaharapa hiki tawa ma. ¹⁹Harapa rii eecha hikiney, ada kwotak yeaken, anapa ameya kwotak yakiita. Ada yanak, anapa eetamayama harapa hiki tawama yechi yon ya hekiita. Yechi maji sakayekiisii. Kapo yechi hapaga tawa boboy biish. ²⁰God riiti kigdomsii majiba sobo boboyekasakech. Yaho. Sii eeta hapaga bor tawa boboy tabato. ²¹Kwo boyen boboyen hikitu? Adakwotak kubuka eecha yanak, kapo ada kwotak eshar tawanobok, rukusii tawa inyagak yakiita?

NOBO ANEMESHEROKO TAWA BOBOY KORIN MA KWOTAKA EECHA TAWA

5 Nbo anemesheroko tawa maji kwotaka eecha tawak, ma mima ye meejito. Diitakapasek wey tawa boboyen shebo tawa ma yecha otiikasakech! Ada meejir ma por riita apoko riiti miman yaniga eecha kapasek otiito! ²Kwota riigii tawey, eena kayek heechi na keya tanak, eeta ma rii eeta eykada kapasek boboyen oti taney, riina kayek yeechi rabo ta!

³Ayo. Eeji maba sii yapak tawak, eeji spirit rii eeta kwotakaeecha bana bana tawa. Wowak, ada kwotaka eecha tawak, wowak, ada diita kapasek otiitawa ma riina anasa he hamar. ⁴Kwotana ya yopo wuchi yi eeji Spirit kwotaka eecha tawak, Harapa Jisas riiti hapaga boboy notaka eecha tawak, ⁵kwota na eeta ma riina Gaba riiti tapak how ha. Hanak, Gaba rii sa riiti maban kapasek oti ta. Wonyak, riiti Spiriten Harapa riita yana nediik eeka yesokwa yichikiita.

EETA KORIN MA YE SA KAPASEK MA YENYA HEECHINAK I

⁶Kwota mayama harapa hiki tawey eeta sii boboy kepikasakech. Diita majin kwo meejir, “Karakada yis sii geyen otiiniga harapa piipitato.” ⁷Kwota na eeta mashi yisen rabonak, kwo eeta akar apoma kepi siikiita. Wonyak, kwo akar geyiga eecha henyak, yisekasakech. Ada hecho kwo eeta eecha tawa. Kraist, noti pasova sipsip yi, rii mayama nona opel otiichi hamar. ⁸Eena nota napa yis biish tawa geyen yeechi yaya kwoya a. Diita gey sii eeta inyaka kepi siiken, omu tiik tawa maji siiken. Opoche nota mashi yesek tawa geyen yeechi eena bipiika aken otiitanakech. Eeta yis kapasek hiki tawa boboy.

⁹Anadii jey pochin keyichi kwona hari, ada eecha wor: nobo miman anamesheroko yi i tawa ma ye opoche kwotaka eecha tanakech. ¹⁰Ada wori, diita nosapek tawa ma yecha nobon anamesheroko taweyn, saka eena worek, mey boboyen kwoya hechi yataweyn, eena saka worek, lo majin reekii taweyn, woshepii tawa god riiti hin yesokwa taweyn eena saka worek. Diita nosapek tawa ma yecha oti taweyn, ada eena saka worek. Kwotadiita eykada ma yenya saniga heechiken otiiney, iipa kwo diita nosapen eyey heechikiita!

¹¹Ada keyir maji mu sii eecha tawa: ma por rii mayama Kristen yaka kumwoy ma wonyey, rii nobok anamesheroko ye i taney, anadii ma yechi boboyen kwoya he ye i taney, woshepii gok riiti hin yesokwa taney, anadii ma yechi hin dagiir poy taney, uku eechi beyi taney, lo majin nediik reekii taney, yechaka eecha mesh mesh tanakech. Eeta eykada ma yecha kwo opoche eecha atanakech.

¹²⁻¹³Wowak, ma keyiboko tawa yo ya yopo wuchi yichawak, sabak tawey, ii eeji yokasakech. God riitaba yenya anasakiita. Wowak, ya yopo wuchi yichawa ma nediik anasaney, ii eeta kwoti yo siiken. Mashikayir maji eecha wocho: “Kwota kwoti nediik tawa ma kapaseken na heechinak sa i.”

**KRISTEN MA YEPOCHE
YECHI YAKAKUMWOYEN YE
I ANASATANAKECH**

6 Kristen ma por rii riiti yaka kumwoyen, majika siiney, opoche yeechi gavman yechi misomak ye i anasatanakech. God riiti ma mima yecha keena eeta kiki sowak, ye anasakiita. ²Kwo boy saka hechawak, God riiti ma mima nota komas diita nosapek tawa man keyibochi anasabakiita? ³Kwo boy saka hikitawak, nota

ejel yenya anasabakiita? Eecha oti-inak, notapa kiki siinak, diita nosapek tawa boboyen anasabakiita! ⁴Wowak, diita anasak tawa yo kwotak yanak, kwo kapo diita majin yeechiniga biish tawa ma yenya anasaken ye iki-ita? ⁵Ada kwona wochawey, kwo na heebiya ya. Kapo hokwa sokwa ma por kwotaka takasakech? Rii tawa. Riipa kwona anaseechikiita. Yaka kumwoy piir maji owuk siitaweyn, riipa piiriina anaseechikiita. ⁶Wowak, kwo kapasek otiito. Kwo yaka kumwoy awa awa maji ba diimachi ma por rii akar Kristen ma yeechi ye i biish tawa ma yechi misomak maji anasato.

⁷Kwota yaka kumwoyen anasatawey, eeta yikadey nobok kwo eeka sakato. Boyewak kwo saka heechuwak anadii ma ye kwoti boboyen yanak, kwo abosuchikiita? Sa kayayek sii. Ma ye kwona kapasek boboyen otiiney, eena heechi. ⁸Ayo. Kwota kapasek otiitawak, kwo anadii ma yechi boboyen hiyik yato. Yaka kumwoy yechi boboyen hiyik yato.

⁹Kwota hecho ma boboy kapaseken oti tawey, ye God riiti kigdomek iyarekasakech. Kwo opoche mayama woshepiitanakech. Diita yikadey ma ye God riiti kigdom iyarekasakech: Nobo anamesheroko tawa ma, woshepii tawa god riiti hin yesokwa tawey, miman kapasek yatawey, ma kaw ye mimaga eecha siiken oti tawey, ¹⁰hiyi ya tawey, mey boboyen kwoya hechi i hiyik ya tawey, uku eechi beyi tawey, anadii ma yechi hin dagiir poy tawey, lon nediik reekii tawey, eeta yikadey ma ye God riiti kigdom iyarekasakech. ¹¹Mashi kwo eeta yikadey ma taba tar. Tari kwi kapasek boboyen kwo uku ya poyir. God riita kwona hisiirek, kwo eeta riiti. Harapa Jisas Kraist riiti hik, God riiti Spiritek, kwo eeta God riiti misomak nagwa nagwa tawa.

**NOTA NOTI MABAK
OTIICHICHANAK, GOD RIITI
HIN SA YESOKWA TA**

¹²Ma kaw ye kapo eeche wocho: “Ana heechi tawak ada eyey boboyen otiiki-ita.” Wowak, eeta eyey boboy sii ana kiy-atayekasakech. Ada kapo wok, “God riita na heechi tawak, ada eyey boboyen atiito. Wowak, eeta kapasek boboy pochi sokwa ana siitii kowunak, ada biish wakasa ma siikiita. ¹³Anadii ma por rii kapo eeche wocho: “Aboboyen eeta sugu siiti a boboyen. Sugu sii aboboyen ya tawa boboy.” Ayo. Wowak, God riita komas piiriina otii hamakiita. Maba tawak, opoche nobo anamesheroko tanakech. Yaho. Maba eeta Harapa riiti. Harapa riita eeta maba siiti. ¹⁴God riita eeta Harapa riina tiiriimok awasen yeechi yesokwarega, riita riiti hapaga boboyek nona eecheba yesokwakiita.

¹⁵Kwota hikitu kwoti maba sii eeta Harapa riiti maba kawka eeche tawa. Eeche tawak, ii boy ada Kraist riiti maba kawen yeechi nobo anamesheroko tawa mima siiti mabak heechikiita? Yaho. ¹⁶Kwo kaposaka hechawak ma i nobo anamesheroko tawa mima siitaka eeche bogoney, rii eeta piiri-ita podateba maba tawa? Mashi keyir maji sii geenyek kwodii wocho: “Piiriipa podeta mababak eeka siikiita.” ¹⁷Wowak, ma por rii mayama eeta Harapa riitaka i bogoney, piir Spirit riiti nobobak podat siikiita. ¹⁸Kwo na nobo anamesheroko boboyen heechi akii i. Eyey akar kapasek boboyen otii tawey, ma yechi maba sabak otiito. Wowak, nobo anamesheroko taney, ii ma yechi maban mayama otii kapasek siito. ¹⁹Kwo kapo saka hechawak, kwoti maba eeta Holi Spiritriiti ak. Eeta Spirit God riita kwona hari, rii eeta kwotaka eeche yichu. Kwo kwotibakasakech. ²⁰Yaho. God riita kwona harapa yak

awasen tokochi yar. Eena kwota na kwoti maban God riiti hin yesokwa ta.

MIMA TAPA ATAWA MAJI

7 Apa ada diita kwota ana har jeyn awasen bako. Ma por mima yanan siiney, eeta kepi. ²Wowak, eyey nobo anamesheroko tawa boboy nokwapa nokwapa tawak, eena eyeyma ye sa mimaka siinak, mima ye sa mak sii. ³Ma riiti maba sii eeta riiti mima siiti. Opoche egesiitanakech. Eecheba tawa mima siiti maba eeta siiti ma riiti. Sii opoche egesiitanakech. ⁴Mima siita siiti maban mayama siita kowukasakech. Yaho. Ma riita siitii kowutu. Eecheba tawa ma riiti maba mayama siiti kowukasakech. Riiti mima siita siitii kowutu. ⁵Kicha reev siiney, pochi sii opoche si maban egesiitanakech. Wonyak, kicha podat inyakabak siikenotiiney, maba ameda nedii egesiiken otiiney, eena kicha God riina maji baken otiiney, ii eeta kepi. Wonyak, komas kicha na maban podatebak heechinak, iipa kicha kichi maban chegiik heechinan siiney, Gaba riipa kwona otii hekiita. ⁶Diita reev sii maji ada ba tawey, kwota ana woherek, ada kwona heechir. Ada lo majin bakasakech. Ada hiki tawa maji. ⁷Ada hikituma mima kwota adabaga eeche siiken. Wowak, God riita saniga saniga boboy hatu. Hatawak, kaw ye akaren yatawak, kaw ye way akaren yato.

⁸ Apa ada mibiya miman ma mima yanan biish taweyn eena wocho: yecha adaga eeche taney, eeta kepi. ⁹Wowak, yecha yechi maban sugu wopun hehar siitii kowunan siiney, ii na ma mima yanak, mima sa eecheba maka sii. Yecha miman yaney, eeta kepi. Yanan siiney iipa yechi sugu wopu higa uwu ye ikiita.

¹⁰Eeta ma mima yecha reev siirin diita lo majin ada bato. Dii eeji lokasakech. Eeta Harapa riiti lo. Diitata: Mima

opoche ma riina heechi ichanakech. ¹¹Wowak, siita man heechi inyey, nobo upurus tawa. Siita shebo shebo sa ta, ii sii way heechi i ma riitaka kawka eecha sii. Ma rii eechaba ri mima siin sa i heechinak ichanakech.

¹²Eeta akar sii eeta eeji maji. Harapa Ma riiti majikasakech. Ada eecha wocho: Ma por Kristen ma siiney, riiti mima siita Kristen siibanan biish taney, wonyak, siita riitaka eecha taken gegiyaney, diita ma rii opoche siin heechitanakech.

¹³Kristen mima pochi sii tawey, siiti ma rii Kristen ma siinan biish taney, eeta ma rii siitaka eecha taken otiiney, mima sii opoche eeta ma riin heechi ichanakech.

¹⁴Kristen tanan biish tawa ma rii eeta Kristen mima siitaka eecha taney, rii eeta God riiti misomak kepi tawa. Kristen tana biish tawa mima sii Kristen ma riitaka eecha tawey, sii eeta God riiti misomak kepi tawa. Eecha tanan biish teyega kwi yikapwa ye waga God riiti misomak kepi siikasakech. Wowak, apa yecha tawey, ye eeta God riiti misomak kepi tawa. ¹⁵Wowak, ma Jisas hikinan biish tawey, riita riiti miman sayi heechinak iken otiiney, ii sa heechinak i. Mima sa eechaba otii. ¹⁶Mima ni boy ni ma riin otiichinyak, riipa boy Kristen ma siikiita? Kapo yaho. Ni otii hekasakech. Ma mii miipa boy miiti mima siina otiichinyai, siipa boy Kristen siikiita? Kapo mii otii hekasakech?

**NOTA NA GOD RIITA NONA
HOMACHICHI HAR
NOBOBAK IIBAK TA**

¹⁷Kwo tarek, God riita kwona uwari, kwo eechaba na ta. God riita kwona har boboy na yeechi na yo kepi otii ta. Diita majin ada eyey lotu ma miman maji pokiita. ¹⁸Ma por rii tawak, ri sapin diigiichi God riita uwar majin riita yari, rii sapa diigiir boboyen opoche akarega kawka dareboyetanakech. Ma por rii

sapin diigiinan biish tawak, God riiti majin meeji tawey, ii sa kayek eecha ta. Sapin diigiitanakech. ¹⁹Sapin diigii tawa boboy sii eeta kubuchey boboy. Sapin diigiinan biish tawa boboy sii eechaba kubuchey boboy. Wowak, God riiti lo majin sumowu tawa boboy siita eeta harapa. ²⁰Eyey ma ye eeta nediik God riiti majin mapo meeji, yecha tarega, apa rii sa eechaba ta. ²¹Mii yo otii wakasa ma tarek, God riita miina uwari, wowey, mii na eechaba ta. Wowak, miita eeta wakasa yo nobo heechi inyey, ii na heechi i. ²²Harapa riita yo otii wakasa man uwari diita ma rii eeta Harapa riiti heemachichawa ma. Wowak, ma por rii heemachichawa ma tawey, Kraist riita riina uwari, rii eeta Kraist riiti yo otii wakasa ma tawa. ²³God riita kwona harapa yak awasen tokor. Eena opoche kwo anadii ma yechi yo otii wakasa ma siitanakech. ²⁴Yaka kumwoy, kwo yo otii tarek, God riita kwona uwari, kwo napa eechaba God riitaka otii ta.

**MA MIMA REEV
SIINAN BIISH TAWA MAJI**

²⁵Ma mima reev siinan biish tawa maji bak: Harapa rii eeta majin ana bakasakech. Ada Harapa riina hiki siitiichichawak, riita ana kiyatay tawa majin ada kwona bako. ²⁶Ada eecha hikitu diita yikadey boboy sii eeta kepi. Diita nediik tawey harapa nomoyaniga eecha tawak, eeta kepi ma apa tawaga sapa eechaba ta. ²⁷Miita boy mima yar? Siina opoche heechinak iken hikitanakech. Mii boy mimakasakech? Eecha taney, mii mima siina ya inyaka hikikasakech. Na ta. ²⁸Wowak, miman yaney, mii kapasek yon otiikasakech. Omunyegu mima siita reev siiney, sii kapasek otiikasakech. Eeta ma mima yecha reev sii ye ik otiiney, yecha diita nosapek tawak, nomoyatawa boboyen kiya-

batawak, eena ada eeche wocho mima yakasakech.

²⁹ Yaka kumwoy, ada bawa maji mu sii diitat: Diita nedii bana siito. Kwo maka mimaka eeche taney, wowak, kwo ma mima biish tawaga eeche ta. ³⁰ Eeta keya tawa ma ye, ye sa keyanan biish tawaga sa eeche ta. Eeta ma ye hega tawey, ye sa heganan biish tawaga sa eeche ta. Eeta ma ye boboyen toko tawey, ye sa boboyen tokonan biish tawa maga sa eeche ta. ³¹ Eeta ma ye nosap boboyen kiikiiriina neekitawey, ye sa niikinan biish tawa maga sa eeche ta. Kwota nota hikitu diita nosap sii kapasek wey siikiita.

³² Ada yuyato kwoti inyakan kapasek boboyek ki ye i yayanakech. Ma miman yanan biish tawey, rii Harapa Ma riiti yoban hiki siitiichichu. Riita Harapa Ma riita riina kwoya hiki taken rii eena eeche otiito. ³³ Wowak, mimaka tawa ma rii diita nosap tawa boboyen nokwapa nokwapa hiki tawak, rii eena mima siita otiiken hiki tawa boboyeban sumowu tawak, rii iiban hikitu. ³⁴ Eena riita nobo upurus hikitu. Reev siinan biish tawa mima, omunyegu mima, ye Harapa Ma riita oti tawa abon eena iiban hikitu. Sii holi taken siiti maba siiti spirit holi taken, gegiyeechi eena hikitu. Wowak, reev siir mima sii siiti ma riita otiiken gegiyatawa boboyen sii eena kwoya hiki tawak, diita nosapek tawa boboyeban hikitu. ³⁵ Ada diita majin ba tawey, kwona kiyatayenak, kwota hehar taken eena bato. Ii kwona anachekekasakech. Ada hikitu kwota na nagwa nagwa nobobak tanak Harapa Ma riiti yoban na oti ta. Opoche upurus hikitanakech.

³⁶ Ada ma mima reev siiken oti tawa majin bako. Ma por rii riina hisiir omunyegu mima siina riita upurus hikitawey, rii siina ya nedii siirek tawey, riiti maba sii mima siina yaken hikiney, gegiyaney,

ii na ya. Eeta kepi. Rii kapasek otiikasakech. ³⁷ Wowak, ma por rii riiti inyagak moro siiney, wowey, anadii boboy sii riina wochinan sowey, rii keena riiti inyaka wopun mayama hehar taney, rii riiti inyaka hiki siitii bari, ii eeta kepi rii diita mima siina yakasakech. ³⁸ Wowak, ma rii riiti omuneyge miman yaney, rii eeta kepi otiito. Ma por riitawey riiti omunyega mima siina yanan siiney, ii eeta kepi wey.

³⁹ Wowak, mima pochi siiti ma riita hanan biish taney, sii riina heechi ikasakech. Wowak, rii hanak, sii opoy i akar man siikiita. Wowak, rii sa Kristen ma sii. ⁴⁰ Wowak, ada keena eeche hikitu: siita kawka reev siinan siiney, sii inyaka kwoya hiki takiita. Ada ba tawey, ada eeche hikitu God riiti Spirit adaka eeche tawa.

WOSHEPII TAWA GOD YENYA OPELEN HA TAWA MAJI

8 Ada woshepii tawa goden aboboyen ha tawa maji an bako. Ayo, nota eeche hikitu: hokwa sokwa tawa boboy notaka tawa. Wowak, diita hokwa sokwa tawa boboy sii nona otiichichawak, no hikitu no harapa. Eeta kapasek. Wowak, man rukusii tawa boboy sii nona oti hapaga siichichu. ² Ma por riita eeche hiki taney, ada hehar hokwa sokwa tawa ma wonyey, rii eeta hokwa sokwa makasakech. Rii eeche hiki tawey, saka kiki siikiitawak. ³ Wowak, ma por riita God riina rukusii taney, eeta ma rii eeta God riiti. ⁴ Wowak, woshepii tawa god yenya ha tawa boboyen ada bako: nota hikitu woshepii god rii eeta shebo shebo mayi. No hecho God siiken eeta podareba tawa. ⁵⁻⁶ Ayo. Nokwapa nokwapa boboy ma yecha habato, “god.” Nokwapa nokwapa ma ye habato, “harapa.” Eeta yikadey “god.” eeta neerek, diita nosapek, taney, ii sakayakasii. Noti God rii podareba. Rii

Apoko Harapa. Rii eyey boboyen otiirek, no eeta riitiba saniga. No eechaba hikitu noti Harapa rii eeta Jisas Kraist. Eyey boboyen riitabak otiirek, rii otiichirek, nota eechaba eechaba tawa boboyen ritak yato.

⁷Wowak, eyey ma ye diita omutiik tawa majin hehar meejikasakech. Kristen ma kaw ye mashi woshepii goden sumowu tar. Sumowu tarek, eena ye eecha hikitu diita kiya eeta woshepii tawa god riina ha tawa boboy siiken eena ye abatar. Abatarek, apa yechi inyaka sii eeta arobaro sowak, ye eecha hikitu nota atawa boboy sii nona otii kehato. Worek, eena ye kapasek otiir. ⁸Ayo. aboboy sii sakapa kwona yeechi ye i God riitaka bana bana heechikiitawak. Yahoo. Nota nan siiney nopa noti boboyen heechikasakech. Aney, nopa boboyen saka yakiitawak. ⁹Wowak, kwota opoy sii ta. Opoche kwota otii wochi otii tank, arobaro tawa ma yepa kapasek nobo sakachi kapasek otiitanakech.

¹⁰Kwo hokwa sokwa ma, miita woshepii tawa god riiti tebel akak yi otii ataney, arobaro tawa ma ye ya heney, miita otii tawa бага eechaba otiiken kapo gegiyakiita. ¹¹Wonyak, na he. Miita hokwa sokwa otii tawey, arobaro tawa man Kraist riita keechi hari, rii kapo kapasek siikiita. ¹²Kwo eecha otii taney, ii kwo arobaro tawa ma yechi inyakan pishamanetawak, ye yechi maban kapasek otiichichawak, kwo Kraist riina kapasek otiichibato. ¹³Atawa boboy siita otiichichawak, eeji yaka kumwoyen kapasek boboyen otiichichawey, ada kiyani kawka akasakech. Siikayek sii. Opoche ada eeji yaka kumwoyen kapasek otiichinyak, yecha kapasek nobokichana kech.

**POL RIITA INYAKA KWOYA HIKI
TAR RIITA APOSEL YON OTII
TARI RII SAKA YAN YAREK**

9 Ana kapo boy boyek anachekekiita? Ada boy aposel takasakech? Ada boy noti Harapa, Jisas, riina saka herek? Ada Kraist riiti yon otii tawak, kwo boy eeta eeji no saga? ²Anadii ma ye ana saka aposelega wochawak, wowak, kwota ana hecho ada aposel. Kwotaba eeta Harapa riitaka eecha chishi tawak, kwo eeta ma yenya mukuchichu ada eeta aposel.

³Ma kaw ye ana wosowoy tawey, diita nobon eena ada awasen bato. ⁴Ada yo otii tawey, kapo eeta kapasek ada aboboy atawak, uku ato? Yahoo. ⁵God riita ana diita yon otiik hisiir, kapo eeta kapasek ada Kristen mima yeechi sicha eecha chishiney? Yahoo. Anadii aposel ye, Harapa riiti kimwoy ye, Pita rii ye eecha otiito. ⁶Ada Banabas riitaba sichaba boy saniga yo otiichi aboboy mayama tokochi atakiita. ⁷Nama meejir ow ana pichawaami ma yecha aboboy tokochi ar? Namey ma ye na sagan otiiri, yeechi akasakech? Nama bulmakawen siitii kowu tawey, ye siiti muku pin yeechi akasakech?

⁸Kapo ada ma yechi inyakan sumowutawak, eena ada eecha bato? Kapo lo maji saka eechaba wochawak? Yahoo. Eecha wocho. ⁹Moses riiti keyiri lo eecha wocho: “Bulmakaw yecha witen yatiik piitii jabiir tawey, opoche yechi kujan dasiipiitanakech.” God rii kapo bulmakaw yechaban hikichi wocho? ¹⁰Rii kapo nona hikichi wobato? Ayo, diita keyir maji nona wochibar. Eeta ma por rii nowo nosapen bitawak, por rii nowo saga aboboyeban yeechi yayato. Eecha otii tawak, piir aboboyen kikibak yato. ¹¹No Spiriteka tawa siiken kwotaka eecha chir. Chirek, eeta kepi kwota awasen noti maban

kiyaytay tawa boboyen hatu. ¹²Akar ma ye kwoti boboyen yaken hiki tawey, nota siiken wohey kwoti boboyen kawka harapa yak. Diita lo maji sii eechaba tawak, wowak, nota saka kwona wohegiyatawak. Yahoo. Opoche sicha Jisas Kraist riiti hadabas maji ya tawa nobon dasiipiitanakech, eena nota nokwapa nokwapa nomoya tawa boboyen kiyatar. ¹³Eeta ma ye harapa lotu aka yon otii tawak, ye eeka aboboy yeechi ato. Eeta ma ye opelen otii tawak, opel aboboyen ye eena yeechi ato. ¹⁴Eechaba tawa Harapa Ma riita diita lon har: Eyey ma ye hadabas majin sawo tawey, ye sa maban kiyatay boboyen ya ta. Hadabas majin meejichi hiki tawa ma ye sa hatanak, maji sawo tawa ma ye sa ya ta.

¹⁵Wowak, diita maji lo sii wori, ada saka kwona sumowuken wo dimatawak. Apa eechaba ada keyiri, ada eeta boboyen yaken keyikasakech. Yahoo. Ada mapo hakiita. Opoche ma ye ada biisii raga tawa boboyen otii kubuchey boboy siitiinakech. ¹⁶Wowak, ada God riiti majiban sawo taney, ada keena eena biisiikasakech. Yahoo. God riita ana hisiri, ada keena diita majin sawoto. Ada hadabas majin sawotanan siiney iipa an kapasek wey siikiita. ¹⁷Eeji inyakak saniga hikichi ada diita yon otii taney, anapa yan yaken hikitakiita. Wowak, diita yon ana harek, eena ada diita yon hiki siitiichichu. ¹⁸Eecha tawak, anapa boy yikadey yan yakiita? Eeji ya diitata: God riita ana heechirek, ada diita majin kwodii wochawey, boboy anapa yak tawey, iipa ada saka yatawak, ii eeta eeji ya. Ada diita majin kwodii wochawey, an siiti yan saka wohehawak, eena eeta eeji ya.

POL RII EETA EYEW MA YECHI YO OTII WAKASA MA SIIR

¹⁹Na meejii, ada tawey, ada ma por riiti yo sobo otii wakasa ma takasakech. Wowak, ada mayama otiichi ada eyew ma yechi yo sobo otii wakasa ma tawa. Tawak, anapa ma miman nokwapa nokwapa yaken eena ada eecha otii. ²⁰Ada Ju ma yechaka yo eecha otii tari, ada Ju maga eecha siir. Yechi inyakan dareboyeken eena ada eecha siir. Ada lo kuruk siikasakech. Wowak, ma ye lo kuruk tawey, ada yechi misomak lo kurubak tawa. Yechi inyaka dareboyeken eena lo kuruk tawa. ²¹Ada lo majin-meejinan biish tawa ma yechaka eecha taney, ada yechabaga eechaba takiita. Ada yechi inyakan dareboyeken eena eecha takiita. Ada eecha otii tawey ada God riiti lon heechikasakech. Ada Kraist riiti lon sumowutu. ²²Ada arobaro hiki siitiichichawa ma yechaka eecha taney, ada eechaba arobaro tawa maga tanak, yechi inyakan ada dareboyeken eena eecha takiita. Ada eyew ma yechi otii tawa abon kaw yatawak, yecha inyaka dareboyeken eena ada yato. ²³Ada diita yon otii tawey, ada hadabas majin sawo otii tawey, boboy kepin hadabasmaji sii eyew man ha tawey, ada yechaka God riiti hadabas boboyen eechaba yakiita.

NOTA NA AMEYA AMABA INYAK, NOTA BOBOY KEPINYAKIITA

²⁴Kwo hikitu ma ye amaba tawey, mapo iwey, riita eeta boboyen yawa. Eecha tawey, kwota na ameya amaba ibanak, kwota eeka boboyen kwo yabakiita. ²⁵Eeta eyew ma ye amjaba ichawa yo otii tawey, ye yechi maba gegiyatawa boboyeka dagaar poyetu. Ye dagaar poyetawak, ye eechaba eechaba tanan biish tawa boboyen yaken moro siito. Wowak, nota amaba ichawey, no eechaba eechaba tak tawa boboyen yaki-

ita. ²⁶Eena apa adaba amaba tawey, an mey maka hekasakech. Ada tapak owanapichawey, ada eeji tapan sobo rabokasakech. ²⁷Yaho. Ada eeji maban keena mayama pichawak, eeka ada hapaga siinak, wonyak, eeji maba dagiir poyeanak, siitii kowukiita. Iipa kapo hadabas majin ada anadii man sawo taney, opoche ada komas biish siinakech eena ada eecha otiito.

**OPOCHE NONA OTIICHECHANAK
NOTA SAKATANAKECH**

10 Yaka kumwoy, ada yuyato kwota diita boboyen hikishanakech. Noti yeyi wayega ye hejagwoyap kuruk tarek, God riita yenya siiti kowutar. Worek, yecha i somakwotii tawa pa iniga ir. ²Yecha hejagwoyap kuruk tarek, somakwotii pak icharek, Moses riita icharek, riina sumowuniga podatebak ichar. Uku yeechi ir. ³⁻⁴Icharek, eyey ma ye spiritek har geyen abatarek, spiritek har ukun abatar. Eeta spiriteka tawa papa rii yechaka eecha chishiterek, ye papa riiti ukun abatar. Diita papa rii eeta Kraist. ⁵Wowak, eecha otii tarek, God riita eena hechi yuyatrek, yechi maba eyey ma biish ta yeyi tawa eemek i ya yar.

⁶Nago, diita boboy sii eeta nona mukuchichawa boboy. Eecha mukuchichu yecha kapasek boboyen kwoya hechawag, no opoche eechaba kwoya hechanakech. ⁷Ye kaw woshepii tar god riiti hin yesokwa tarega, no eechaba otiikasakech. Mashii keyir maji eecha wocho: “Ma mima ye yi otii aniga ye siitii anemesherotar.” ⁸No eechaba nobo anamesheroko ye ikasakech. Ye kaw eecha otiirek, yadii pochi 23,000 ye ha hamar. ⁹Kaw yecha otiirebaga nota opoche eechaba God riina otii otiichechanakech. Yecha eecha otiirek, hopo ye yenya chicharek, ye ha hamar. ¹⁰Yecha otiirebaga kwo opoche

God riina ow majin batanakech. Ye kaw eecha otiirek, man pi sowakwo tawa ejel rii yenya pi sowakwo hamar.

¹¹Diita eyey boboy mashi yenya otiiri, eeta nona mukuchichawa boboy. Diita boboy nona ow poy siitawa boboyen eena keyir. Nota diika tawey, hamak tawa nedii bana bana siito.

¹²Eeta ma por rii hapaga siichi siitiiken hikiney, rii sa opoy siichi siitii ta. Opoche mii sakatanakech. ¹³Eyey otii hechawa boboy kwotak yatawey, eyey ma yen eechaba otiiebatato. God rii eeta kiki sowa nota na riina hehar hiki siitiichicha. Riipa saka heechanak, kwota otii hechawa boboy sii ya kwona dagiir poyekiitawa. Yaho. Eeta boboy yaney, God riipa kwona kiyatay nobon mukuchikiita. Eeta nobo sii eeta kwota hapaga siichi siitanak, kwopa eyey otii hechawa boboyen dagiir poye takiita.

**NOTA OPOCHE KAPASEK
GODEN SUMOWUTANAK
KAPASEK SPIRITEKA EECHA
SUMOWUBATANAKECH**

¹⁴Eeji yaka kumwoy, kwo woshepii tawa god yenya na magiirechichi heechi akii i. ¹⁵Kwota hokwa sokwa tawa ma tawak, eena ana kwona wocho. Kwota na eeji majin na hehar hiki ta. ¹⁶Hadabas boboy ha tawa heebiya no God riina woshiachi otii atawey, nota boy Kraist riiti pik nona yaya yopo wunak, Kraist riitak podabak sowo? Diitageyen nota reekichi atawey, nota boy Kraist riiti maban achi nota yaya yopo wuchi yinyak, no Kraist riiti mabak podabak sowa. ¹⁷Podaten gey tawak, siina nota atawey, nopa podabak sowa.

¹⁸Kwota na Isrel ma yenya na hiki ta. Eeta ma ye opel otii tawa aboboy atawey, ye opelen otiik woher God riitaka podebak sowa. ¹⁹Ada bawak, eeji maji mu sii shecha wocho? Ada eecha wocho diitata: Woshepii tawa

god rii kapo harapa boboy? Woshepii tawa God riina opel aboboyen hatawey, ii kapo harapa boboy? Yahoo. ²⁰Ada eeche wocho woshepii tawa god yenya ha tawa opel siina God riina hakasakech. Kwokapasek spirit yenya hatu. Ada yuyato kwota kapasek spirit yechaka eeche podabak tanan bokonatu. ²¹Kwopa saka Harapa riiti heebiyak atanak, kapasek spirit yechi heebiyak atak tawak. Kwopasaka Harapa riiti cheyek yichanak, kapasek spirit yechi cheyek yichak tawak. ²²Kwo boy gegiyato Harapa Ma riina nota otiichinyak, riita nona inyaka kwotayek? Kwo kapo eeche hikitu nota eeta kiki sowa nopa riina dagiir poyekiita?

**EECHABA EECHABA EYEE
NEDII NOTA NAPA
GOD RIITI HIN YESOKWA TA**

²³Ma kaw ye eeche wocho: “Nona heechi tawak, no eyey boboyen otiikiita.” Wowak, eyey boboy ye saka nona kiyatayekiitawak. Ayo. “Nona heechi tawak, no eyey boboyen otiikiita.” Wowak, eyey boboy sii nona otii hapaga siikasakech. ²⁴Ma por rii opoche riitaba mayama siitii kowuchi tanakech. Yahoo. Eyey ma ye anadii man eecheba siiti kowuba ta.

²⁵Eyey kiyen kwo toko tawey, awaba eemek toko tawey, ii kwo na a. Kwo opoche eena upurus hikichi woheye itanakech. ²⁶Mashi keyir maji eeche wocho: “Nosap diita nosapek tawa eyey boboyeka eeta Harapa riiba saniga.”

²⁷Ma por rii hiki siitiichinyan, biish tanak, kwotaka eeche aken wonyey, kwota iken gegiyaney, ii na i eyey aboboyen kwona hataweyn na a. Opocheinyaka upurus hikichi eena woheye itanakech. ²⁸Wowak, ma por rii kwona eeche wonyey, “Dii woshepii tawa goden ha tawa aboboy.” Wonyey,

ii na meejichi riita inyagak hikichi banak, kwona na hikichi inyakabak heechi na kwo opoche atanakech. ²⁹Ada wochawey, ada kwoti inyaka hiki tawa boboy eena bakasakech, an anadii ma yechi inyagak tawa boboy eena bato. Wowak, ma kaw ye eeche wohecho: “Boyewak anadii ma yechi inyagak hiki tawa boboy sii eji nobon dasiipii pakato?” ³⁰Ada aboboyen God riina woshiatawey, boyewak ma por rii ana diita aboboy bato?”

³¹Nago, eyey yon kiwota otii tawey, kwota anak, uku aney, ii na God riiti hin yesokwa ta. ³²Kwo eeka yichawak, kwo opoche Ju ma yen Grik ma yechaka ow pochi otiitanakech. Lotuya tawa man opoche eeche otiibatanekech. ³³Ada otii tawabaga, kwo na eecheba otii ta. An otii tawa yo eyey ma yecha hechi rukusiichi sumowubaken an eena otiito. Ada eji inyakabak hikikasakech. Eji boboyeban hikikasakech. Yahoo. Ada anadii ma yechi inyakan eena otiichichi. Yenya yesokwa yichiken eena an eeche otii.

11 Ada Kraist riiti otii tawa abon sumowutawaga kwo napa eecheba ada otii aboga eecheba otiiba ta.

**MASEKEN MASABIYAK
DASIIPII TAWA MAJI BAR**

²Kwo ana hiki tawak, ada kwona pikiitar majin kwo sumowu tari, eena ada kwoti hin yesokwato. ³Ada diita majin kwo hikitaken gegiyato. Kraist rii eeta eyey ma yechi masek. Ma eeta riiti mima siiti masek. God rii eeta Kraist riiti masek. ⁴Ma por riiti masekmasebiyak gauney, rii God riina maji ba taney, God riiti maji sawo taney, ii rii riiti maseken hiibiya ya boboy otiito. ⁵Mima pochi sii God riina maji baney, God riiti maji sawo taney, siiti masekii masebiya gamunan siiney, sii eeta siiti maseken hiibiya ya otiito. Sii

eeta mima masek yichi tawaga eecha tawa. ⁶Mima pochi sii siiti masek masebiya gamaunan siiney, ii sa diigii poyinak, sa tabo sii. Mima yecha otii tawa abo kwotiinak, eyey yeechinak, siihibiya yanak, ii sa gamu ta. ⁷Ma opoche masek masebiyak gamutanakech. Rii eeta mayi God riiti hadabas tawa boboy. Wowak, mima siiti mayi eeta ma riiti hadabas tawa boboy. ⁸Wowak, God riita saka mima siiti maban yeechi man otiichir. Yahoo. Rii mima siina ma riiti mabak eeka otiichir. ⁹God rii saka miman hikichi man otiirek. Yahoo. Man hiikichi kiyatayeken eena mima siina otiir. ¹⁰Ejel yecha kapo hechak eena mima sii siiti maseken gamuto. Gamunak, sii eecha mukuchitakiita sii eeta ma riiti kuruktawa. ¹¹Wowak, nota Krasit riitaka eecha tawey, mima ye saniga saniga takaskech. Ma ye saniga saniga takaskech. ¹²Yahoo. God riita miman ma riiti mabak otiirek, sii eechaga tawa. Eechaba tawa apa mima siiti mabak ma eeta sokwato. Wowak, God rii eeta eyey boboy yechi mu.

¹³Kwota na diina hikichi anasa ta. Mima sii maseken gamunan siiney, God riina maji ba taney, ii boy kepi? ¹⁴Yahoo. Ii kapasek God riita otiir boboy mu eeta nona mukuchichu: Ma por masebiya gworo taney, eeta kapasek. ¹⁵Wowak, mima siita masebiya gworo taney, ii eeta siiti kiyapo. God riita siina masebiya gworowon hari, siita maseken gamu pakaken eena har. ¹⁶Wowak, ma por rii maji ow ba taney, anadii nobo pochi takasakech. God riiti lotu ya tawa ma mima yecha tawak, yechi otii tawama mima yecha tawak yechi otii tawa nobo akar biish. Notaeechaba akar biish.

KORIN MA YE HARAPA MA RIITI ABOBOYEN KAPASEK OTIIR

¹⁷Ada kwona maji kawen bako: Ada kwota otii tawa boboy siiti hin saka

yesokwak otiitawak. Kwota yopo wuchi yichawa boboy sii boboykepikasakech. Kapasek otiito. ¹⁸Mapo ada diita maji bak: kwota yopo wuchi yichawey, kwota reekiichi saniga saniga siito. Ada eena meejichi ameda hikitu. ¹⁹(Ayo, diita boboy sapa ta: Kwota yaya yopo wuchi yichawa boboy sii nediiik reekiichi saniga saniga tawey, kaw ye nobo kepin sumowutawak, kaw kwo nobo kapasek sumowu tawak, ma ye eena ya hechawey, ye sapa hiki kapo nama kepi otiito.) ²⁰Wowak, kwota ya yopo wuchi yinyak, kwo Harapa Ma riiti aboboyen saka atawak. Yahoo. ²¹Kwo atawey, kwo eeta saniga saniga a ye itawak, ma kaw ye eecha ha tawak, kaw ye uku achi beyito. ²²Boyewak kwo kwoti akak eeka saka uku atawak, aboboy atawak. Kwo kapo eecha hikitu God riiti lotu yaya yopo wuchi yichawa ma mima ye eeta kubuchey boboy. Wowak, eena kwo eecha otiitawak, eecha ha tawa ma ye hiibiya yato. Diina ada boy meejichi kwoti hin boy yesokwak? Yahoo. Yesokwakasakech!

HARAPA JISAS RII RIITI DISAIPEL YENYA ATAWA BOBOYEN HAVAR

²³Adakwona har maji siin eeta Harapa Ma Jisas riita ana har majin kwona har. Maji diitata: Eeta niyik Judas rii Jisas riina ow ana pichawa ma yeechi tapak ye i how har niyik Jisas rii geyen yeechi ²⁴God riina woshiachi reekichi eecha wor: “Dii eeta eeji maba. Ada kwona kiyatayeken eena hato. Kwota na eecha otiinak, eeji inyakabaga eecha otii.” ²⁵Yecha a hamarek, rii heebiyen yeechi eechaba otiichi rii eechaba wor: “Diita heebiyak tawa uku sii eeta God riita nona kiyatay tawa boboy siiti majin bar. Eeji pik eeka God riita otiito. Kwo diita heebiyak anak, napa adaban hiki ta.” ²⁶Kwo diita geyen atawak, ukun atawak, kwo geenyek eecha kwodii wo-

cho: Harapa Ma rii har. Diita boboy mukuchichawey, apa diita nedii i i Harapa riita awasen yak tawa nediiik siikiita.

**MA RII HARAPA MA RIITI
ABOBOYEN OTII KAPASEK SIINEY,
RIIPA KAPASEK BOBOYEKA SIKIITA**

²⁷Wowak, ma por rii Harapa riiti geyen eechi, ukun eechi, eena hikiran shebo shebo biishtawey, ii eeta Harapa ri maba omun pin kapasek boboy otiito. ²⁸Ma yesa yechi inyakan mayama hechi gey anak, heebiyak ukun a. ²⁹Ma rii geyen eechi ukun eechi rii Harapa riiti maba omu otiir tobon eena hehar hikiran siiney, eecha riita toiichinyak, komas riina anasakiita. ³⁰Mu eetata: eekanokwapa nokwapa ma ye kapasek otiitawak, eeka kaw arobaro siitiwak, kaw har. ³¹No mapo noti inyaka sugu wopun hehar apo diigiichi sayareney, iipa kapasek boboy non sakapa anasakiitawak. ³²Wowak, Harapa Ma rii nona anasachi pichiniga heharechichu. Otiitawak, eena rii diita nosapek tawa man dagiir poy hamanak, nona dagiir poyebakasakech.

³³Wowak, eeji yaka kumwoy kwota Harapa riiti aboboy aken ya yopo yichinak, ak otiiney akar yaka kumwoy yenya na kowu ta. ³⁴Ma por rii eecha haney, rii sariiti akak mapo a. Eecha otiiney, kwo ya yopo wuchi yinyak, God riita kwona anasakasakech. Maji chep tawa. Komasa ada yanak, maji kawen ada ba kepi siichikiita.

**HOLI SPIRIT RIITA
MAN BOBOY KEPIN HAR**

12 Apaada Holi Spirit riita nona ha tawa boboy majin bako. Eeji yaka kumwoy, ada gegiyato kwota eeta maji siikenen hiki. ²Kwo hikitu mashi kwo biish tarek, har sekiyawas tawaga tar me yecha kwona siitii kowuchi ka-

pasek nobon mukuchicharek, Kwo eena sumowu tar. ³Eena na kwota he: ma porrii Spirit riina sumowuney, ii eecha sakapa bakiitawak: “Jisas rii sa kapasek sii.” Ma por rii Holi Spiriteka tanansiiney, rii eecha saka bakiitawak: “Jisas rii eeta Harapa.” Sakakiki sowak.

⁴Podareba Spirit riitaba tawa. Tawey, rii saniga saniga ta yey tawa man ha tawa boboyen hato. ⁵Nosaniga saniga God riiti yo otiitawey, wowak, no eyey Harapa riina sumowutu. ⁶Man kiyatay tawa saniga saniga nobon God riita nona har. Wowak, podareba God riita nona yo otiitawey hari, nota man kiyatayeken eena har. ⁷Spirit rii eyey por por ta ye i tawa ma yenya hapaga boboy hari, yecha eyey akar man iyatay yeikiita. ⁸Spirit rii ma poren hokwaboboy kepin harek, rii anadii ma yenya kiyatayeken eena har. Wowak, anadii ma poren anadii boboyen harek, rii God riita otiitawej maji nobon kwodii wo mukuchichu. ⁹Diita Spirit podar riima por riin hiki siitiichichawaboboyen ha tawak, anadii ma por riina hak otiitawak otiitawej kepi siitawej boboyen har. ¹⁰Spirit rii anadii ma por riin hari, mirakelen otiiken eena har. Anadiiima por riin hari, riita God riiti majin sawo ye itaken eena har. Por riin hari, saniga saniga tawa Spiriten hehar hechi kapaseken taviyenak kepiiban sumowuken eena har. Por riin hari, akar akar akama majik baken eena har. Por riin hari, riita anadii maji dareboyeken eena har. ¹¹Diita podareba Spirit riitaba eyey boboyen hato. Riita saniga hikichi man por por hisiichi ha ye itu.

**NOTA EETA MABA YECHI
KAW KAW TAWA**

¹²Ma yechi maba omu sii eeta podat. Siiti chep nokwapa nokwapa tawa. Eeta chep yapii sii eeta podatebak tawa. Kraist rii eechaba tawa. ¹³Ayo, eechaba

tawa. Podar Spirit riitabak nota eeka uku yeetii tawak, no maba eeta podatebak tawa. Nota eyey podatebak sokwar. Ju ma Grik ma, sobo yo otii tawa ma, i ye ya tawa ma nota eeta eyey podatebak tawa. Nota eecha tawak, God riita nona otiichirek, no podar Spiriten uku ato.

¹⁴Nota hikitu maba sii podatebakasakech. Siiti chep nokwapa nokwapa tawa. ¹⁵Wowak, yatii siita eecha wonyey, “Ada saka tapa tawak, eena ada maba kawekasakech.” Eecha wonyey, ii eeta maji sakayekesii. Yatii sii maba kaw tawa. ¹⁶Wowak, mabiya sii eecha wonyey, “Ada saka miy tawak, eena ada maba kawekasakech.” Eeta wonyey, ii eeta maji sakayekesii. Mabiya maba kaw tawa. ¹⁷Eeta maba siita kaw eyey miyibak siiyega, sii boyega owaga meejuwa? Siita mabiyabakteyega, sii boyega kwowa waga meeji hewa? ¹⁸Maba sii eecha takasakech. God riiti inyakak hikichiniga otiirek, nokwapa nokwapa maba chep sii tawa. ¹⁹Eeta maba sii chep podateba teyega, kapo waga boy boboytawa? ²⁰Yaho. Eecha takasakech. Nokwapa nokwapa maga chep tawak, maba sii eeta podat.

²¹Wowak, miy sii tapa siina eecha wokasakech, “Nija ana kiyatayekasakech!” Masek sii eechaba babakasakech, “Nija ana kiyatayekasakech!” ²²Yaho. Arobaro tawa maba chep siita notaka tanan siiney, iipa maba kapasek siikiita. Yaho. ²³Eetamaba chep siin nota eecha hikitu kubuchey tawak, eena nota hehar siitii kowutu. Eeta maba chep no kepi wey hekasakech eena nota hehar siitii kowutu. ²⁴Kwoya hechawa maga chep siin kwo eena saka heharekiitawak. Godriita noti maban otiichirek, eeta maba chep sii hikasakech eecha tawey, God riita eena diitaka akarek eecha otiichirek, yechi hin harapa yesokwato. ²⁵God riita eecha otiichiri, sii reekiichi

saniga saniga siikasakech. Yaho. Eyey maba chep ye awasen awasen kiyatay ye itu. ²⁶Eecha tawak, maba kaw sii kapo meejiwey, eyey maba kaw ye kapa meeji ye ibato. Maba kaw harapa hi kepikas sowey, eyey maba kaw ye eeta kwoya hikibato.

²⁷Na meeji. Kwo Kraist riiti maba tawa. Kwo por por ta ye itawey, riiti maba chep. ²⁸God riita otiichirek, eyey Kristen ma mima diita kwota ka eecha tawa. Diitata: Mapo aposel yecha tawa. Kommas piirapet yecha tawa. Kommas tisa yecha tawa. Kommas mirakel otii tawa ma yecha tawa. Kommas hak otii tawa man otii kepi sii tawa ma yecha tawa, anadii man kiyatay tawa ma, nobon mukuchichawa ma, akar akar akama majik ba tawa ma. ²⁹Eyey, aposel takasakech. Eyey piirapet takasakech. Eyey tisa takasakech. Mirakel otii tawa harapa boboy eyey takasakech. ³⁰Hak otii tawa man otii kepi sii tawa boboy eyey takasakech. Eyey ye akar akar akama majik bataweyn bakasakech. Eyey ye majin dareboyekasakech. ³¹Yaho, kwo napa God riita hana boboyen harapa yok yaniga napa yeechi yaya.

Wowak, ada kwona hadabas nobopochin kwona mukuchik.

RUKUSII TAWA NOBO

13 Ada ma yechi majin hehar sawo taney, ejel majin hehar sawo taney, ada man rukusiinan siiney, ada mega eecha toko tawak, wasegey rokoto. ²Ada keena piirapet yechi majiga eecha ba taney, ada hokwa sokwa ma teyega, ada God riiti veenyi tawa boboyen heyega, ada hiki siitiichichawa boboy teyega an waga kwowun wochuwak yepak iwa, ada rukusii tawa boboy tanan biish tawey, iipa an kubuchey boboy sowa. ³Ada eejii eyey boboy sagan kubuchey tawa man ha taney, ada eejii

maban heechinak, i hiki uwuney, ada rukusiinan sii taney, eeta yepa eyey ana napa saka kaw kiyatayekiitawak.

⁴Ma rii rukusii tawey, rii eshar eechaba eechaba hehar kiyatatyeto. Rukusii tawey, ma rii akar ma yechi hin kapasek hikikasakech. Ma rii rukusii tawey, rii mayama riiti hin rukusiichi yesokwakasakech, riigakasakech.

⁵Ma rukusii tawey, wok woy tawa ma tawa. Rukusii tawey, riita riiti boboyen egesiikasakech. Rukusii tawey, riita inyaka ameya kwotayekasakech. Rukusii tawey, riina kapasek otii tawa boboyen eena hikikasakech. ⁶Ma riirukusii tawey, rii kapasek boboyen henyak, rii eena kwoya hikikasakech. Yaho. Rii omutiik boboy siikenen heneyey, eeta inyaka kwoya hikitu. ⁷Rii eyey nomoya tawa boboyen rii kiyato. Riita eechaba eechaba nedii rii hiki siitiichichawak, Jisas riina howu tawak, rii hapaga siichi eeta nobobak tawa.

⁸Rukusii tawa boboy sii eechaba eechaba takiita. Hamakasakech. God riiti majin sawo tawa boboy siipa i hamakiita. Akar akar akama majik ba tawey siipa hamakiita. Hokwa sokwa tawa yo siipa eechaba i hamakiita. ⁹God riita nona ha tawa hokwa sokwa tawa boboy sii ameda ameda tawa. Sawotawa maji sii eechaba ameda tawa. ¹⁰Wowak, komas amutiik tawa boboy kepi wey siita yanak, diita chep yapii yo yepa i hamakiita.

¹¹Mashi ada yikapwaga eecha tarek, yikapwa majik ada batar. Ada yikapwaga eecha meejichi otiitar. Yikapwaga eecha hiki tar. Apa ada mak siirek, tawey, ada yikapwa otiitawa aboga eecha otiikasakech. ¹²Apa nota misoman hechawa gukayega eecha tawa. Hehar hekasakech. Kommas nedii yanak, nota God riiti misoman hehar hekiita. Apa ada ameda ameda hecho. Wowak, komas ada heharhe siitiichikiita. Anapa

God riita ana hechawabaga, ada eechaba hekiita.

¹³Wowak, piiriichar boboy ye tawa. Ye eeta hiki siitiichichawa boboy, Jisas riina kowu tawa boboy, rukusii tawa boboy. Wowak, si harapa eeta rukusii tawa boboy.

SPIRIT RIITA HA TAWA BOBOY

14 Wowak, kwota na rukusii tawaboboyen yo otiichi ya ta. Kwota Spirit riitaha tawa boboyen yok hey yato. Wowak, mapo kwota na yo otiiniga God riiti boboy, maji sawo tawey, na yeechi yaya. ²Ma por rii anadii majik baney, ii rii man bakasakech. God riitaban bato. Ma ye eeta yikadey majin meejikasakech. Rii Spiritek veenye tawa majin sawoto. ³Eeta ma rii God riiti majin sawo tawey, rii yenya kiyatay tawak, kiyapo tawak, yechi inyakan hehar otii kepi siito.

⁴Wowak, ma rii akar akar eem majik ba tawey, rii riita mayama riiti inyaka wopu kiyatayeto. Wowak, ma por rii God riiti majin lotu ya tawa man kwodii wochawey, ma yenya kiyatayeto. ⁵An gegiyato kwo eyey akar akar eem amik bakiita. Wowak, eeta kepi wey kwo eyey God riiti majin kwo kwodii wo ye itakiita. Ma por rii akar akar eem majik ba taney, majin dareboyenan siiney, lotu ya tawa ma yecha hehar meejichi sumowunan tiney, sii eeta karakada boboy. Wowak, ma por rii God riiti majin kwodii wochawey, lotu ya tawa man kiyatayeto. Eena rii eeta harapa. ⁶Yaka kumwoy, ada kwotak yanak, an akar akar eem majik boney, boyega shecha kiyatayekiita? Kiyatayekasakech. Wowak, ada kwotak yanak, ada God riiti majin sawo taney, hokwa sokwa boboyen kwodii wonyey, Spiritek maji pokiitaney, ada kwona kiyatayekiita.

**NOTA NA NOTI MAJIK GOD
RIITI MAJIN SAWO TA**

⁷Mesiik biish tawa boboy sii sageyen piitii tawaga eeche tawa. Siina hehar piitii weyanan siiney, boyega shecha nona siiti ayan hehar meejikiita? ⁸Mupogu hehar piitinan siiney, ma ye hehar meejinan siiney, namapa kapo sayar ya yopo wuchi ow ana pikiita? ⁹Kwo eecheba tawa. Kwota akar akar eem majik baney, boyega shecha diita ma yepa eetamajin hikikiita? Kwoti maji siipa i sobo eemek sakakiita. Ayo. ¹⁰Nokwapa nokwapa saniga saniga maji diita nosapek tawey, sii sobo majin bakasakech. Sii muka eeche tawa. ¹¹Ada anadiima riiti majin somoyeney, rii akar akama maga adak yar. Ada akar akama maga riitak yar. Sicha somoyeto. ¹²Eena kwo Spirit riita ha tawa boboyen yak gegiyawey, kwo na Kristen ma yenya kiyapowuchi God riiti ma mima yenya neeki yesokwata.

¹³Eeta ma rii akar akar eem majik baken otiiney, riipa God riina wohenyak, God riita eeta majin mukuchinyak, riipa eeka sokwa tawa tobon mukuchinyak, riipa eeka sawotakiita. ¹⁴Kwo na hiki ta. God riina ada batawey, eeji Spiritebak eeka batawak, eeji inyaka sii biish tawa. ¹⁵Wonyak, anapa kapo shecha otiikiita? Ada eeji spiritek batanak, eeji inyakak babatakiita. Ada hokwa chichaney, eeji spiritek eeji inyakaka eeche chichakiita. ¹⁶Kwota spiritebak God riina woshiataney, ma por rii kwoti nediik taney, somoye tawey, riipa boyega shecha “eeta omutiik” wokiita? Kwota batawa majin rii saka meejitawak. ¹⁷Ayo. Kwo hehar God riina woshiatawey, kwo anadii ma yenya kiyatay bakasakech. ¹⁸Ada kwona dagaar poyichi akar akar akama majik bato. Eena ada God riina woshiato.

¹⁹Wowak, ma yecha yaya yopo wuchi yichawa nediik adapa maji yokotapaba baken eeji inyakak hikitu. Eecha otii tawey, anadii man maji pokiitu. Ada eeche otii tawey, 10,000 akar akar eem majik bataney, ii sa kayeksii!

²⁰Yaka kumwoy, kwo opoche kwoti inyakak karakada yikapwaga hikitanakech. Kapasek boboyen kwo hiki tawey, eena heechi yikapwa baregega eeche hiki: Inyaka kwi harapa ma yechi inyakaga sa eeche sii. ²¹Mashi keyir majik God riita eeche wor:

“Akar akar eem tanan yana ma yechi kuja majik, ada diika tawa ma yenya maji sawokiita. Wonyak, yepa ana saka wagateyekiitawak.”

²²Wowak, no eeche hikitu akar akar eem majik batawa boboy sii hiki siitiichichawa ma yenya kiyatayekasakech. Sii hiki siitiichinyan biish tawa ma yenya mukuchichawa boboy. Wowak, God riiti majin kwodii wochawa boboy eeta hiki siitiichichawa ma yechiba. Biish tawama yechikasakech.

²³Wowak, eyey Kristen ma ye ya yopo yichi taney, ye akar akar majik bataney, biish tawa ma ye yabataney, ye kapo meejichi eeche wokiita: Kwo hikishato. ²⁴⁻²⁵Wowak, kwo eyey God riiti majin sawoney, biish tawa ma por rii yaney, rii kapo God riiti majin meejinan siiney, rii meejichi rii riiti kapasek boboyen hikichi inyaka dareboyekiita. Kwo sawo tawa majin rii meejitanak, rii riiti veenyechi hiki tawa boboyen geenyek kwodii wo mukuchikiita. Wonyak, rii saka yatii bogok putiichi gamuchi God riiti hin yesokwachi eeche wokiita: “Eeta siiken God riita diika tawa!”

**LOTU YA TAWA BOBOY SII
SA KEPI WEY BA TA**

²⁶Yaka kumwoy, ada boy maji mun wocho? Kwo ya yopo wuchi yinyak kwo

jecha na otii. Ma por rii hokwaka tawa. Por rii ma yenya maji pokiitu. Por God riiti majin sawotu. Por ii akar akar eem majik banak, por rii meejichi eeta majin dareboyechi geenyik kwodii wochakiita. Eyey boboy eeta lotu ya tawa ma miman sa kiyatay ta. ²⁷Ma kaw ye akar akar majik baken otiiney, piiriichareba yechasa ba. Ye sa saniga saniga ba. Batanak, ma por rii sa eena dareboy ta. ²⁸Maji dareboy ma hipuney, ii napa lotu ma yenya bakasakech. Rii sapa God riitaban baba ta. ²⁹Upurus, piiriichar ma yecha God riiti majin sawo tanak, kwo na yi eena hehar hiki ta. ³⁰Mapor rii yichawey, rii God riiti maji kawen meejiweyn, mapo majinsawowa ma rii sa aya wokiineechi siiti akar ma riiti majin sa meejita. ³¹Eeta yikadey boboyen kwo saniga saniga kwodiiwochanak, ma yepa eeka hehar meejichi hikinak, yepa kiyapo takiita. ³²God riiti majin sawo tawa ma ye yechi spiriten siitii kowuchi hehar hikichi sawoto. ³³Ayo, God rii kapasek boboyen otii ye i tawa mukasakech. Yahoo. Rii man podatebak hehar tawa boboy mu. Eena na lotu boboyen hehar otii ta.

³⁴Wowak, God riiti Kristen ma mima ya yopo wuchi eemek mima ye sa aya wokiineechi yi cha. Ju yechi lo maji eecha wocho ye siitii kowukasakech. ³⁵Yecha eeta majin meejiken otiiney, ii sa yechi akak inyak yechi man sa wohe. Mima yecha ya yopo wuchi yichawa nedii majin sawoney, ye hiibiya yato. ³⁶Kwo boy eecha hikitu God riiti maji kwotaba otiichirek, nona yato? Kapo God riiti maji ii boy kwotaban yato?

³⁷Ma por rii God riiti majin kwodii wochaken hikiney, Spirit riita hatawa boboy riitaka eecha taney, rii sa hiki ada kwona keyichi ha tawa maji eeta Harapa riiti maji. ³⁸Rii di majin meejinan siiney, kwo riiti majin opoche meejitanakech. ³⁹Wowak, eeji yaka kumwoy, kwo na

hapaga siichi God riiti majin sawo ye i ta. Wowak, kwo opoche yechi akar akar eem majik ba ye iken otiiney, opoche anacheketanakech. ⁴⁰Kwota eeta lotu yon na hehar hiki tanak, sa hehar kepi wey sii.

KRIST RIITA HARI AWASEN YESOKWAR

15 Apa yaka kumwoy, ada mashi kwona hadabas majin sawori, apa ana kwona kawka bak otiito. Kwo diita majin eena hehar yarek, kwoti hiki siitiichichawa boboy eeta hapaga siichi siitiito. ²Eeta majin ad kwona sawotari, sii eeta hadabas maji. Wowak, kwo diita majin hehar meejichi kiikiirena neeki taney, kwona yesokwa yichikiita. Kwo biish shebo shebo hikitaney, ii kwon yesokwa yichikasakech.

³Ada mapo yar majin siita eeta harapa maji tawak, ada kwona har. Bar maji sii diitata: Kraist riitanoti kapasek boboyen eena har. Diita boboyen keyirmaji sii eecha wocho. ⁴Ye riin tiiriimok chirek, yadii dupiira kata siichi awasen ya sokwar. God riita mashi keyir maji eecha wor. ⁵Rii ya sokwachi mayama Pita riina mapo mukuchir. Mukuchirek, 12 aposel yenya mukuchibar. ⁶Worek, komasrii 500 riiti sumowu tar ma yenya mukuchibar. Apa nokwapa nokwapa ma ye kaw tawak, kaw kada har. ⁷Komas rii Jems riina mukuchirek, 12 aposel yen mukuchibar.

⁸Komas nedii weyrrii ana mukuchibar. Adak eecha yar ada yikapwa kapasekega eecha imowur eecha yar. ⁹Ayo. Ada aposel yechi kumwoy bor. Boyewak ana aposel habato? Ada God riiti lotu ya tawa ma miman kikir pi sowakwotar. ¹⁰Wowak, apa ada diita tawey, God riiti rukusii tawa boboyek eeka tawa. Rii ana rukusii tarek, rii adaka yo eecha otiito. Ayo. Adaharapa yon otii tawak, akar aposel yenya ada dagiir poyetu. Wowak,

adaba saniga otiikasakech. Yaho. God riiti rukusii tawa boboy adaka eecha tawak, ada eeka otiito. ¹¹Ada otii tanak, yecha otii tanak, siikayakii sii. Nota eeta majin chegiik kwodii woba tanak, eena kwo Jisas riina hiki siitiichichu.

KOMAS EYEW MASHI HA TAR MA YEPA AWASEN YESOKWAKIITA

¹²Wowak, Kraist riina awasen yesokwar majin nota sawo tawey, boyewak ma kaw kwoti nediik tawey, ye eecha wocho har ma yen awasen yeechi saka yesokwakiitawak? ¹³Diita majin siitii siiken teyega, Kraist riina saka awasen yesokwarek. ¹⁴Kraist riina God riita yesokwanan siiyega, nota sawo tawa maji sii waga takasakech. Kwo hiki siitiichi nobokasakech. ¹⁵God riita har ma yen yesokwanan siiyega, riita Kraist riina saka waga yesokwarek. Diita majin sii eecha siiken taney, nota woshepii tawa maga God riiti majin eecha sawoto. No eecha wocho God riita Kraist riina awasen yesokwarek, eena no woshepii tawa maga eechabato. ¹⁶God riita har ma yenya yesokwa yichinan siiyega, rii wag a boyega Kraist riin yeechi yesokwawa? ¹⁷Wowak, Kraist riina God riita yesokwanan siiyega, kwota hiki siitiichichawa boboy sii waga eeta kubuchey boboy sowak, kwo waga kapasek boboyeka eecha sowa. ¹⁸Eecha wocho Jisas riina hiki siitiichicharek, har ma ye eeta kapasek siir. ¹⁹Nota Kraist riina hiki siitiichichu. Hiki siitiichichawak, nota riina kowu tawey, no diita nosapek tawa boboyeban eena kowu taney, anadii ma ye sa nonan harapa inyakapwa hiki ta.

²⁰Wowak, eeta maji siiken God riita Kraist riina awasen yeechi yesokwar. Yesokwari, eeta nona mukuchichu: harek watawa ma yen eechaba yesokwabakiita. ²¹Ayo. Ma por rii ha tawa boboyen yarek, worek, eechaba man

awasen yeechi yesokwa taweyn ma por riita yayar. ²²Wowak, Adam rii harek, eyey ma ye Adam podabak tarek, har. Eechaba tawa Kraist riiti nedii eyey ma ye Kraist riitaka eecha tawey, ye kepi sokwakiita. ²³Wowak, awasen yesokwa yichi tawa nobo sii tawa. Kraist riita mapo sokwarek, komas riita kawka yana nediikri ma mima ye sokwabakiita.

²⁴Eeta nediik eyey boboy eeta hamakiita. Kraist riita eyey boboy dagiir poy hamakiita. Rii gavman ma yechi yon, eyey man siitii kowu tawa boboy, eyey ma hapaga boboyeka eecha tawey, riipa dagiir poy hamakiita. Worek, riipa eyey riiti boboyen riiti kigdom en Apoko God riiti tapak howu hakiita. ²⁵Kraist rii sapa aka tabo yima siinak, eyey yabu pi ma yenya dagiir poyechi yatiik piitiikiita. ²⁶Wonyak, dagiir poy hamanak, ha tawa boboy siin eechaba dagiir poyebakiita. ²⁷Ayo. “God riita eyey boboyen Jisas Kraist riiti yatii jumuk heechir.” Keyir maji “eyey boboyen” eecha wori, ii God riina eecha wokasakech. Yaho. God riita eyey boboyen Kraist riiti kurubak heechir. ²⁸Komas eyey boboyen Kraist riiti yatiik kuruk heechinak, riita siitii kowu tanak, wonyak, eeta Yikapwa rii mayama God riiti kuruk siikiita. God riita eyey boboyen riiti kuruk seechiri, wowey, rii eyey boboyen siitii kowu hamakiita.

²⁹Diita majin siiken tana siiney, boyewak ma kaw ye ha tawa man hiki tawak yen uku yeechichu? Boyewak ye eecha otiito? Ma kaw ye eecha wochawak, har ma ye awasen ya sokwakasakech. Diita maji sii siiken taney, boyewak ma kaw ye ha tawa man hiki tawak, yen uku yeechichu? ³⁰Nona na hiki. Boyewak nota hisiichi no pishaman atawa nobok eechaba eechaba ichakiita? ³¹Yaka kumwoy, ha boboy eyey yadiadaka bana bana tawa. Wowak, ada

hecho kwo Kraist Jisas noti Harapa rii aka eecha chishiye itawak, ada kwoya hikichi eena ada wocho. ³²Ada shiyi tawa majin bako: Ada Epesas aka-mak “kwashika tawa asaka” ow ana pichayega, ada nosapek tawa boboye-ban ada hiki taney, boy boboyen anapa yakiita? Har man yesokwanan siiney, si-ikayakasi. “Nota na uku anak, aboboy na a.” Eechi i hakiita.

³³Opoche akar ma yecha kwona woshepiitanakech. “Nota kapasek ma yechaka chishi taney, yepa noti kepi otii tawa nobon otii kapasek siikiita.” ³⁴Kwota na kapasek nobon na heechi, hikisha tawa nobon heechi, nagwa nagwa nobobak na i. Ada kwona hiibiya ya majin bako. Ma kaw ye kwoti nediik tawey, ye God riina hekasakech.

NONA AWASEN YESOKWANAK NO AKAR MABA SAPIN TAKIITA

³⁵Ma por kapo wohek: “Har ma yen boyega awasen yesokwakiita? Boy yikadey maba yechaka eecha takiita?”

³⁶Mii eeta hikisha tawa ma! Mii si-iken chinyaki, siik sii hanan siiney, sii pamu saka sokwakiitawak. ³⁷Miita si-iken chinyak, mii siikeban chichu. Kapo wit siiken kapo akar me siiken chichu. Mii nawaba siikenen chikasakech. Yaho.

³⁸God riitaba inyakak hikichi otii tawak, me por ri siik wato. Wowak, God ri-ita hatu eyey siik yechi saniga saniga ta ye tawa maba. ³⁹Eyey maba sii podatebakasakech. Ma hi saniga tawa. Poy hi saniga tawa. Apo hi saniga tawa. Emiyep hi saniga tawa. ⁴⁰Howuk tawa boboy saniga tawa. Nosapeka tawa boboy saniga tawa. Howuk tawak kwoya hechawa boboy sii saniga tawa. Nosapek tawak, kwoya hechawa boboy sii eechaba saniga tawa. ⁴¹Ya riiti keyapo saniga tawa. Niiwiika si keyapo saniga tawa. Winyumay yechi keyapo chichawa

boboy eechaba saniga tawey, keyapochi boboy saniga saniga ta ye itu.

⁴²Maban yesokwa yichi tawa boboy sii eechaba tawa. Maba siina tiirimok chinyak, sii eeta nosapek tawa boboy sowa. Maba siin awasen yesokwanak, sii eeta hevenek tawa eechaba eechaba tawa boboyek siikiita. ⁴³Nota chichawa maba sii he kepikasakech. Awasen yesokwa yicha tawa maba siita kwoya hiki tawa hi kepika tawa. Chichawa maba sii eeta arobaro tawa. Yesokwa yicha tawa maba siita eeta hapaga siitawak, kwoya hechawa maba. ⁴⁴Chichawa mabasii eeta nosapega tawa. Yesokwa yicha tawa maba sii eeta spirit maba. Nosapek tawa maba omu eecha tawey, eena spirit maba tabato.

⁴⁵Mashi keyir maji eecha wocho: mapo tar ma Adam rii yarek, rii man otii hiigaha tawa boboyek eecha siir. Wowak, komas yar Adam rii yarek, rii man otii hiigaha tawa spiriten yaya haken yar. ⁴⁶Spirit tawa boboy mapo yakasakech. Yaho. Nosapek tawa maba omu siita mapo ya tawakkomas spirit tawa boboy eeka yato. ⁴⁷Mapo yar Adam riin nosapek otii ma. Kommas yar Adam rii hevenek heechirek yar Adam. ⁴⁸Notaeyey eeta nosap ma tawak, diita nosapek tar ma riitaga no eechaba tawa. Eyey Yaka hevenek tawama mima yecha diita heven heechi ya saka ma riita tawa бага eechaba tawa. ⁴⁹Apa nota diita nosapek otii maga eecha tawa. Wowak, nota eechaba hevenek tawa Ma riitabaga eecha siikiita.

⁵⁰Yaka kumwoy, ada kwona wocho: Maba omu, pi tawa boboy sii God ri-iti hevenek tawa kigdom iyarekasakech. Kwopa sii tawa boboy sii eechaba eechaba tak tawa eem sii iyarekasakech. ⁵¹Na meeji. Ada kwona veenyi tawa boboy pochin bako. Kommas nota eyey saka hakiitawak. Wowak, nota eyey dareboyenak, akar mabak kepik sok-

wakiita. ⁵²Mupugu piitanak, ameya, miy dumuchi hecha waga, nota dareboyenak, akar maba kepik sokwakiita. Mupugupiitanak, har ma yen eechaba eechaba tak tawa maga siikiita. Nona dareboyechinyak, nota kepi siikiita. ⁵³Wowak, diita kwopa siitawa maba siina heechi eechaba eechaba tak tawa maban heechikiita. Kwopa sii tawa boboy sapa dareboyechi hevenek eechaba eechaba tak tawa boboyeban sapa ya. Ha tawa boboy sapa heechiniga hanan biish tawa boboyen sapa ya. ⁵⁴Wowak, kwopa sii tawa boboy ye eechaba eechaba tawa boboyen yanak, ha boboy sii hevenek tawa hanan biish tawa boboyen yanak, mashi keyir maji siipa siiken siikiita. Eecha wocho: “Ha tawa boboy eeta pi hamar. Siina dagiir poyer!”

⁵⁵“Ha boboy, kwoti hapaga tawa boboy siitak tawa?”

Ha boboy, kwoti pishamanan ow poy siitawa boboy siitak tawa?”

⁵⁶Kapasek boboy sii man oti kapameeji tawa hapaga boboyen ha tawa boboyen eena hato. Lo sii otiichichawak, kapasek tawa boboy eeta hapaga siito.

⁵⁷Wowak, nota na God riitaban woshia ta. Noti Harapa Ma, Jisas Kraist, riiti hapaga tawa boboyek nota eeka hapaga siichi sitii ow anapi hamakiita!

⁵⁸Wowak, eeji yaka kumwoy kwo na hapaga siichi ta. Opoche akiitanakech. Kwota hecho kwo Harapa riiti yon oti tanak, kwo sobo siikasakech. Eena na hapaga siichi Harapa Ma riiti yon oti ta.

MANI YAN HA TAWA MAJI

16 Ada diita ha tawa mani ya majin God riiti ma mima yenya sawo mukuchik. Ada Galesia lotu ya tawa ma batawaga kwota na eechaba oti ta. ²Kwo yo oti tawey, mani yan ya tawey, eyey Sande kwota na saniga

saniga anadii nedii pochik ya tawa mani yan kaw na yeechi kwoti akak he hehar na heechi ta. Wonyey, ada komas yanak kwota mani yan kawka yaya yopo wuchi yichickaskech. ³Kwota na man hisiichi heechi tanak, ada komas yanak, eeta ma yenya jeyn keyichi hanak, yecha Jerusalem akamak yan ye ikiita. ⁴Ada hiki ik otiiney, yecha adaka eecha ikiita.

POL RIITA KORIN AKAMAK HEECHI IKEN HIKIR

⁵Ada i Masedonia nedii reekiichi i anapa kwotak iyarekiita. Ayo, ada Masedonia nosapek chishitakiita. ⁶Inyak, kapo anapa kwotak eecha ameda siikiita. An saka hechawak, kapo anapa kwotaka eecha tanak, uku bor kapasek ya tawa nedii hamakiita. Komasa ada akar akamak iken otiiney, kwota napa ana kiyatayechi ye i nobok heechinak anapa ikiita. ⁷Kwo eecha hikitu kwona ada ya ameda hechi inyan yuyato. Yaho. Harapa Ma rii ana eecha wonyey, anapa kwotaka nokwapa nokwapa nedii tachi ikiita. ⁸Ada Epesas akamak tanak, Pentikos, lotu yadii nedii, yanak, anapa heechi ikiita. ⁹Ana nubereja tagwa chirek, ada harapa yoka tawak, siika kapo harapa watakiita. Wowak, nokwapa nokwapa ana ow ana pichawa boboy tabato.

¹⁰Timoti riita kwotaka yaney, kwo napa riina hehar oti tanak, riipa kwotaka eecha eshar takiita. Rii Harapa Ma riiti yon adaga eecha otiito. ¹¹Ma por rii opoche eecha hikitanakech rii kubuchey boboy wuchi magarechichanakech. Yaho. Kwota na riiti sugu wopun heharotiichi rii heechi i nobon na mukuchinyak, rii sa awasen adak ya. An riina akar yaka kumwoy yechaka eecha kowutu.

¹²Ada kumwoy, Apolos, riiti yon maji bako. Ada riina nokwapa nokwapa kiyapo majin bachirek, riita kwotak

iken otiiri, wochiri, apa rii i inyaka hikikasakech. Riita i nedii taney, ii riipa ikiita.

AKAR MAJI TAWA

¹³Kwo na hehar siitii kowu tanak, na hiki siitiichicha. Kwota na hehar ma si-iken tanak, na hapaga siichi ta. ¹⁴Kwota eyey boboyen otii tawey, ii na rukusii tawa boboyebak eeka otii ta.

¹⁵Kwo Stepanas riiti magwi tawey, kwo hecho. Yecha mapo Kristen Grik nosapek eyey siiri, worek, yecha hapaga siichi God riiti ma mima yenya hehar kiyapo tar. ¹⁶Ada kwona wohecho diita yikadey ma yenya kwo mayama kuruk sii. Ma yechaka yo otii tawey, kiyataye tawey, eena yenya na kuruk sii ta.

¹⁷Stepanas, Fotyunetas, Akaikas ye adak yar. Yarek, ada kwoya hikitu. Kwota adak ya nedikasakech. Yecha ana kiyatayerek, wowak,

kwo eeka adak yar. ¹⁸Yecha kwona kiyapowuchicharega ana ye eechaba kiyapowuchir. Yecha otii tawa abo siiti hin na yesokwa ta.

¹⁹Esia lotu ya tawa ma yecha kwona woshiachiwak yawa. Akwila, Priska, pi-iriita Kristen ma ye piiriiti akak ya yopo wuchi yichawak, piiriita God riiti hik kwona woshiato. ²⁰Eyey Kristen yaka kumwoy ye kwona woshiabato. Kwota ya yopo wuchi yinyey, ii na awasen awasen tapa neekichi woshiata.

²¹Ada Pol. Eeji tapak diita woshi-atawa maji ada keyichi hato.

²²Eeta ma por rii Harapa Ma riina rukusiinan siiney, rii sa kapasek sii. Harapa Ma, na ya!

²³Harapa Ma Jisas riiti rukusii tawa boboy sii sa kwotaka eechea sii. ²⁴Ada rukusii tawa boboy Jisas Kraist riiti nobok sa kwotaka eechea sii.

2 KORIN

Pol Rii Korin Ma Yenya Komas Har Jey Maji

1 Ada Pol. Ada God riiti inyakak Kraist Jisas riiti aposel. Ada eeji kumwoy, Timoti, riitaka diita jeyn keyichi Korinek tawa Kristen ma mima yenya Grikek tawa Kristen lotuya tawa ma mima yenya hatu. ²Noti Apoko God, noti Harapa Jisas Kraist piiriita rukusii tawa boboyen inyaka eshar tawa boboyen kwon apa hakiita.

POL RIITA GOD RIINA WOSHIATO

³Nota napa God riina, noti Harapa Jisas Kraist riiti Apoko riina woshia ta. Rii eeta nona rukusiichi kiyatayi tawa Apoko siiken. ⁴Eyey nota nomoy-atawa boboy mun kiyapowu tawa ma. Riita nona kiyapowu tawey, nota eeta kiki sowak, no anadii man eechaba kiyapowubakiita. God riita nona kiyatayi tawabaga anadii man nota eechaba kiyatayebatakiita. ⁵Nota Jisas Kraist ritaka nomoya kapa meeji tawa boboyen kiyarebaga, nomoya tawa boboy notak yanak, Jisas Kraist riita otiichiwak, noti inyaka wopu eshar kwoya hikitu. ⁶Nota keena nomoya tawa boboyen kiyaney, ii eeta kwoti inyaka wopu kepi taken kwona yesokwa yichi tawa boboyen eena kiyato. Nona kiyapowu tawey, kwona eechaba kiyapowu bato. Hapaga tawaboboyen kwona ha tawak kwo eeta kiki sowa nota kiya tawa kapa meeji tawa boboyen kwopa eechaba kiyatakiita. ⁷Nota hiki siitiichichu kwota hapaga siichi siitii taken. Nota hikitu kwonoti nomoya tawa boboyen nota anapoy kiyatawak, eechaba tanak, kwo eeta noti kwoya hiki tawa boboyen nota yari, kwopa yabakiita.

⁸Ayo, yaka kumwoy, nomoya tawa boboy nona Esia nosapek nona yari, ada eena kwona kawka bato. Harapa kapasek boboy mayaka ya nona dagiir poyerek, nota hapaka siikasakech. No haken otiir. ⁹Ayo, sugu wopu no eecha hiki tar, jas riita nota haken wochir. Eecha otiiri diita boboy sii eeta nona mukuchir noti hapa sakapa kiki siikiitawak. Yaho. Sii eeta nona mukuchichu nota na God riiti hapaga boboyeban kowu ta. Rii eeta ha tawa man awasen yeechi yesokwa tawa God. ¹⁰Diita ha tawa boboy sii nona yari, sii ya nona dagiir poyeken otiiri, God riita hechi nona awasen yeechi yesokwar. Yesokwarega, komas riita kawka nona eechaba yesokwakiita. Ayo, nota eena riina hiki siitiichichu ripa nona kawka yesokwa yichi takiita. ¹¹Kwota na nona kiyatayichi God riina maji ba tanak, God riita nokwapa nokwapa nona ba tawa majin meeji rii nona otiichinyak, nona heharekiita. Wonyak, eyey ma mima yepa eena hehar hikinak, God riina woshia takiita.

POL RII KORINYENYA WOSHEPIIKASAKECH

¹²Nota diita nosapek chishi tarek, nota kwotaka yo eecha oti tarek, God riita nona otiichicharek, nota noti inyaka wopu, noti yon, no kwona geenyik kwodii wosiiken mukuchicha. No God riiti misomak no otiitar. No nosapek tawa hokwa sokwa tawa nobosaka sumowurek. Yaho. God riita nona yeyada rukusii tarek, eena no oti tar. Oti tarek, noti inyaka sokwa hiki tawak, no ragato. ¹³⁻¹⁴Majiban eena kwota kadii hikiken, eena nota keyitu. Akar keyikasakech. Ada gegiyato eeta boboyen kwo apa ameda hiki tawey, kwo komas hehar hiki siitiichi. Wonyak, Harapa Jisas riiti yana nediik nota kwona ragachinyak, kwota nona eechaba ragachikiita.

¹⁵Diita majin ada hiki siitiichirek, ada kwona i heken eena sayar tar. Kwota upurus boboy kwona kiyatayeken eena ada hiki tar. ¹⁶Ada eeche hiki tar Masedonia nosapek ikenyanak, ada kwona heniga ikiita. Hechi heechi ichi yanak, kwona kawka hekiita. Ada Judia iken otiinak, kiyatayeken, kwona ya hiniga maji baniga eena ad kwotak yaken hikitu. ¹⁷Ada kwona he nobon otiiken yari, kapo eeche hiki tar ada eeta inyaka akar akar hiki tawa ma. Kwo kapo eeche hikitu ada nobon otiiken iri, ada kapo eeji inyakaban sumowuchi otiitawak, ada eeche maji upurus wocho, “Ayo, ayo, yaho, yaho.” ¹⁸God riita omutiik tawak, ada kwona wokusakech: “Ayo”, “Yaho.” ¹⁹Ada, Silvenes, Timoti nota Jisas Kraist, God riiti Yikapwa, riina kwona geenyik kwodii wor. Diita Jisas Kraist rii “Ayo” wochi, “Biish” maji wokusakech. Yaho. Rii God riiti “Ayo” Ma. ²⁰Jisas Kraist riita God riiti omutiiken maji “Ayo” wochawa ma. Eena nota God riiti majin meeji tawak no Jisas Kraist riiti hin habachieecha wocho: “Eeta omutiik.” Eecha wochawak, no God riiti hin yesokwato. ²¹God riita otiichirek, no hikitu no, kwotaka Jisas Kraist riitabak chishitu. Riitaba nona yon hisiichi har. ²²God riita riiti hin notak keyir. Keyirek, rii Holi Spirit nona har. Harek, apa no eena hiki siitiichichu no riiti hadabas boboyen komas yakiita.

POL RII SAKA AMEYA YECHAK IREK

²³Ada God riiti hik ada bato. Riita eeji inyakan hecho! Ada kwona nomoya tawa boboyen hanan yuyato eena Korin akaman saka irek. ²⁴Nota kwota hiki siitiichiken eena woksakech. Yaho. Kwo hapaga siichi hiki siitiichichu. Wowak, kwota kwoya hikiken eena nota kwotaka yo chegiik otiito.

2 Ada hiki hamar anapa kwotak inyapwada kwona sakapa oti

inyakapwa hikikiitawak. ²Yaho. Ada kwona oti bii nomoyaney, namapa eeji inyakan otiiniga kwoya woy hikikiita? Ada kwona otiichinyak kwota bii nomo yaney, makasakech ana eeji bii otiichinyak, ada kwoya woy hiki takiita. ³Kwo ana kwoya woy hiki tawak, eena ada kwotaka inyan yuyawa i bii nomoya tawa boboyen yanakech. Eetaban eena ada mashi jey keyichi har. Adahecho an hikitu ada kwoya woy hiki tawey, kwo eechaba kwoya woy hikibato. ⁴Mashi ada kwona keyichi hari, eeji inyaka harapa nomoya tarek, keyaniga keyir. Ada keyiri, saka kwotainyaka kwotayeken eena keyirek. Yaho. Kwota ada kwona rukusii tawa boboyen hebaken eena keyir.

KAPASEK OTII TAWA MAN NA AWASEN INYAKAPWA HIKI TA

⁵Ma porrii eeta nomoya tawa boboyen akar man otiyega, rii saka ana otiichirek. Yaho. Kwona otiichir. Kapo kaw kwona otiichir. Ada kwona harapa pi diima majin bakasakech. Eena ada wocho. ⁶Eeta ma rii mashi kapasek boboyen otiirek, nokwapa nokwapa kwo riina pi hehar wosawori, eeta kiki sowa. ⁷Kwota na akar boboyen riina oti. Na inyapapwa hikichi abosuchi riina awasen kiyapo. Iipa harapa inyapapwa hiki tawa boboy riina dagiir poyekita. ⁸Ada kwona wohecho eeta ma riina na mukuchi kwota riin rukusiito. ⁹Ada mashi kwona keyiri, ada kwona oti her. Ada kwota oti tawa abon heken eena keyir. Kwo kapo eeji kujak ba tawa majin sumowukiita. eena ada oti heken wocho. ¹⁰Kwoma por rii riiti kapasek boboyen inyapapwa hikichi abosuchiney, ada eechaba otiibakiita. ada diita ma riina kwotay ada ma riiti kapasek boboyen abosuchinak, ada Kraist riiti misomak kwona eechaba oti abosuchichu. ¹¹Gaba rii nona dagiir poyi-

nakech eena nota eeche kepi otiito. Nota riita otii tawa nobon no he hamar.

**POL RIITA TROAS AKAMAKTAREK,
RI BII NOMO YATAR**

¹² Ada Troas akamak iyarerek, God riiti hadabas majin Kraist majin sawoken iyarerek, ada i her God rii yo otii nobon sayarechi hamar. ¹³ Iyarerek, eeji bii nomo yatar. Eeji kumwoy Taitas riina ansaka herek, eena bii nomo yatar. Worek, ada ma mima yenya woshi eechi heechi Masedonia nosapek ir.

**GOD RIITI HAPAGA TAWA BOBOYEK
APOSEL YE EEKA OW ANA PICHU**

¹⁴ Ada God riina woshiato. Rii nona eecheba eecheba kiyatayeto. Nota Kraist riitaka tawak, no ow ana pichaweyn yeyada pichu. God riita nona otiichichawak, eyey ma yecha Kraist riiti hin meeji ye itawak, riiti maji kwowa ya tawa boboyega akar eemek i ye yato. ¹⁵ Ayo, nota kwowa ya tawa boboy eecheba tawak, eeta Kraist riina heechi God riitak ichu. Eeta kwowa sii hevenek ichawa mak eeke ichu. Sii hi uwu eemek ichawa mak ibato. ¹⁶ Hi uwu tawa eemek ichawa ma ye eeta kwowan meejinak, ichawa ma ye eeta kwowan meejitanak, kwowa kepin meejitanak, ye eecheba eecheba takiita. Kapo nama eeta yon kiki siinak otiitakiita? ¹⁷ Nota tawey, no akar maga eeche takasakech. Ma kawye God riiti maji yeechi kapasek y yo eeke otii tawak, maji sii kubuchey siikiita. No saka yechaga eecheba tawak. God riita nona hisiihirek, nota nagwa nagwa hikichi nobo kepin sumowuniga God riiti misomak Kraist riiti hin sawoto.

**NOTA AKAR WOHOWUR
MAJI WAKASA MA**

3 Kapo nota noti hin tasiichi kawka yesokwatakiita? Kapo nota eecheba anadii maga eecheba tawey, kwo nona

wohechawak, nota kwona jeyek mukuchichawak, akar ma ye noti hin yesokwato? Kapo ada kwona wohechawak, kwo ana jeyen hawak, eeji hin yesokwawak, ada akar man mukuchichu? ² Eeta jeyen noti hin yesokwa tawey eeta kwota. Diita jey noti inyaka wopuk ekyichir. Keyir, nokwapa nokwapa ma yepa heechi kadiichi hikikiita. ³ Jisas riita diita jeyen keyiri sii eeta geenyek tawa. Rii keyiri, no heechirek ir. Diita jeyen rii sipiikwonak keyikasakech, papak keyikasakech. Yaho. Ma mima yechi inyaka wopuk eecheba eecheba tawa God riiti Spiritek eeke keyichir.

⁴ Kraist riita nona kiyatay tawak, nota God riitaka anabeyichi siitiitawak, nota diita majin bawa. ⁵ Ayo. Notaba saniga diita yikadey yo saka otiikiitawak. God riita nona otii mukuchichawak, no eeke otii. ⁶ Rii nona otiichicharek, apa no eeta kiki sowak, God riiti wohowur akar maji kepin nopa keena siitii kowutu. Diita akar wohowur akar maji kepin ma eeta keyi lo takasakech. Spirit riiti boboy. Keyir lo maji ma yenya pi sowakwoto. Spirit rii mesiik hatawa boboy.

⁷ Eeta lo majin siin papak keyichi har. Keyichi harek, God riiti hadabas boboy sii geenyek sokwar. Sokwarek, Moses riiti misaoma higa okworeechi ha ir. Worek, yaga eeche buyatarek, Isrel ma ye riiti misoman eena saka hehar herek. Wowak, eeta lo maji si yo man otii hakiita. Eecha tarek, God riiti hadabas boboy loka eeche yar. ⁸ God riiti hadabas higa okworee tawa boboy loka eeche tayega, Spiriten ha tawa yo, man hatawey, sii harapa hadabas tawa. Rii eeche otii tawey, riiti hadabas boboy kepi mayaka. ⁹ Eeta man dagiir poy tawa yo sii yari, God riiti hadabas boboyek eeke tayega, man nagwa nagwa otii kepi sii tawa yo sii ya tawak, God riiti hadabas boboy kepi mayaka eecheba tawa! ¹⁰ Ayo. God ri-

iti hadabas yo mayaka sii apa tawey, otii tawey, God riiti mashi tar higa okworee tawa yo siin saka hewak. ¹¹Eeta mashi yo sii higa okworee tari, sii eeta hama tawey, eeta eechaba eechaba tak tawa yo siiti yama eeta hadabas boboy mayaka.

¹²Nota Jisas riina hiki siitiichi kowu tawak, nota ana beyichi siitiito. ¹³Nota keena Moses riitaga takasakech. Rii siivatabi misoman jirek, Isrel ma ye saka eeta misomak tar yama ha icharin herek. ¹⁴Worek, yecha abanachi saka herek. Apa yechi inyaka wopu eeta siivatabik gamu tawak, ye God riiti mashi keyir maji kenyi tawak, ye omutiik maji saka hechawak Ma rii Kraist ritaka eecha taney, eeta siivatabi sii riina gamukasakech. ¹⁵Apa Isrel ma ye Moses riiti lon kenyi tawak, mashi siivatabi sii yechi inyaka wopun dasiipiito. ¹⁶Ma por riita Harapa riina dareboyechi hewak, eeta siivatabi siin kwoyava yato. ¹⁷Diita majik “Harapa” rii eeta Spirit. Wowak, God riiti Spirit rii ma por riitaka tawak, rii hogochichu. ¹⁸Wowak, noti misoman boyek dasiipiikasakech? Wowak, Harapa Ma riiti Spirit noti misomak ya tawak, mayi yepaga heechawak nota yeechi anadii man mukuchichu. Nota eechaba eechaba hadabas boboy mayaka yato. Ya tawak, eeta nona dareboyet. Dareboye tawak, nota hadabas boboy mayaka eechaba eechaba ya tawak, nop sokwa riita бага eecha siikiita. Harapa Ma rii eeta Spirit eena eecha otiito.

APOSEL YE EETA NOSAP AWOGA EECHE TAWA

4 God riita nona rukusii tarek, eena riita diita yon nona har. Harek, eena no eeta yon heechikasakech. ²Yaho. Nota veenyi tawa kapasek otiitawa boboyen nota magiirechi hamar. No woshepii tawa nobok chishiksakech. No God riiti majin dareboyechi bakasakech.

Yaho. Nota geenyik maji siikenen siitii kwodii wochawak, kapo eyey ma yecha keen inyak hikikiita. Wonyak, no God riiti misomak yo otii tawak yepa hekiita. Yepa henyak, ye kapo noti majin inyaka kwoya hiki takiita. Eena eecha otiito. ³Diita maji kepin no sawo tawey, siin veenyiney, kapasek nobok ichawa ma yena eeta veenyi siikiinito. ⁴Diita nosapek tawak kapasek otii tawa god riita ma yechi inyaka wopuotii niyiki gamutawak, eena saka hiki siitiichichawak. God riiti hadabas maji, haba yamaga tawey, nobon dasiipiito. Kraist rii Godega tawak, rii habaga tawak, okworeechichawak, riiti hadabas boboy, hadabas maji sii eeta mak yato. Eena Gaba riinobon dasiipiiken, otiito. ⁵Nota moti majin kwodii wokusakech. Yaho. Nota kwodii wochawey, Jisas Kraist rii eeta Harapa Ma. Nota Kraist riiti hik eeta kwoti yo otii wakasa ma tawa. ⁶God rii eecha wor: “Niyiki tawa eemek haba sii eeka okworeekiita.” Diita God riita otiichicharek, eeta haba noti sugu wopuk okworeeto. Okworee tawak, diita haba sii God riiti hadabas boboyen mukuchichawak, nota eena Kraist riiti misoman hecho.

⁷Wowak, nota diita hadabas boboy kepika tawey, no nosap awo tawaga eecha tawa. Tawak, eecha mukuchichu eeta howuk tawa hapaga boboy eeta God riitiboboy, notikasakech. ⁸Eyey eemektawey, nomo ya tawa boboy notak ya tawey, wowak, nona saka heechitawak. ⁹Eeta ma ye nona kapasek otiiken kikir chishi tawey, God rii nona heechikasakech. Ye nona pichawak, saka tawey, no kapasek siikasakech. ¹⁰Eechaba eechaba nedii nota Jisas riiti har maban yeechi chishi tawak, no eecha hikitu no maba habar. Nota Jisas riiti hapaga tawa mesiiken noti hak tawa mabak mukuchiken eena eecha otiito. ¹¹Eechaba eechaba nota chishi tawey,

Jisas riiti hik no haken otiito. Jisas riiti hapaga tawa mesiiken noti hak tawa mabak mukuchiken eena eecha otiito. ¹²Haken otii tawa boboy sii noti inyakak yo otiito. Wowak, eechaba eechaba tak tawa boboy sii kwoti inyakak eeka otiito.

¹³Mashi keyir maji eecha wocho: "Ada hiki siitiichicharek, eena ada bar." Hiki siitiichichawa spirit riita notaka eecha tawak, no siitiichiba tawey, no babato. ¹⁴No hikitu God riipa Harapa Jisas riina yeechi awasen yesokwarega, rii nona rititaka eechaba yesokwabakiita. Wonyak, nota kwotaka riitaka eecha yopo wuchi yikiita. ¹⁵Diita eyey boboy ye sokwa tawey, kwona kiyatayeken eena sokwato. Wowak, God riiti rukusii tawa boboy, sii mak i yo yatanak, kawka nokwapa nokwapa ma mima ye God riina woshia tanak, riina maji ba tanak, God riiti hin yesokwa takiita.

**NOMOYA HIKI TAWA BOBOY SIIPA
GOD RIITI HADABAS BOBOYEN
GEENYIK YESOKWAKIITA**

¹⁶Eena nota diita yon heechikasakech. Ayo, noti maba sii kapasek siik otiito. Wowak, noti spirit eechaba eechaba nedii sii akar kepi sokwato. ¹⁷Eeta nomoya tawa boboy siipa notak ya ameda siikiita. Siipa yo otiiniga hadabas boboyen notak eecha yesokwakiita. Yesokwanak, komas kata nomoya tawa boboy siina henyey, nopa siina kubuchey boboy hekiita. ¹⁸Wowak, eeta boboyen noti miy hechawey, no saka he siitiichichawak. Yahoo. Eeta boboyen noti miy saka hechawak, diina no he siitiichichu. Miyik hechawa boboy sii eeta ameda nedii tawa. Miyik henyan biish tawa boboy siita eeta eechaba eechaba takiita.

**APOSEL YECHI HIKI
SIITIICHICHAWA BOBOY SII
EYEW MAN OTII HAPAGA SII**

5 No eecha hikitu: Diita nosapek tawa maba akaga tawey, no chishi tawey, eeta aka siin diigii rabonak, God riipa nona hevenek tawa aka kepin otiichikiita. Riita otiichinga aka siipa eechaba eechaba tak tawa aka. ²⁻³Apa no diita akak tawey, no visuwutu. Noti hevenek tawa aka siina nota yaken gegiya tawey, siita ya nona siivataibyega eecha ruwuken. Ruwunak, nota biish shebo shebo maba sobo takasakech. ⁴Ayo, nota diita nosapek tawa mabaka eecha tawak, nota nomoya tawak, no visuwutu. No diita nosapek tawa maban heechiken hikikasakech. No howuk tawa maban ruwuken gegiyato. Ruwunak, noti kwopa sii tawa maban eechaba eechaba tak tawa boboy sii eena a hama seechikiita. ⁵God riita Holi Spiriten nona ha tarek, nona eechaba eechaba bobyen sayarechir. Worek, rii nona mukuchir riiti hadabas boboy kepin nona komas hakaiita.

⁶Eecha tawak, noti sugu wopu eena anabeyitu. No hikitu noti maba sii eeta noti akaga eecha tawak, no Harapa Ma riiti akamak yikasakech. ⁷Yahoo. Apa nota diita nosapek chishi tawak, no hiki siitiichichu. No riina hekasakech. ⁸No wugu wopu eena anabeyitu. Anabeyi tawey, no diita maban heechiken gegiya tawey, no Harapa Ma riiti eemek iken hikitu. ⁹Wowak, no diita nosapek taney, riiti eemek taney, nota Jisas riita inyaka kowya hiki taken, eena gegiyato. ¹⁰Eyey ma ye sa i Kraist riiti misomak siitiinak, riipa anasakiita. Wonyak, yecha otii tar yo woyek yepa yan eecha yakiita. Rii kapasek yon riiti mabak otii tari, rii kapasek yan yakiita. Rii kepi yon riiti mabak otii tari, rii ya kepin yakiita.

MA YECHI YON OTIICHINYAK SA GOD RIITI INYAKABAK CHEGIK SII

¹¹No hikitu Harapa Ma riina akii tawa boboyen. Eena nota ma yechi inyakan dareboyenak, ye sa hiki siitichi. God riita nona he hamato. Wowak, ada gegiyato kwota ana eechaba hecho. ¹²Nota kawka kwona noti hin yesokwachikasakech. Yaho. No kwona maji kawen hanak, kwota na nona hehar hiki ta. Wowak, kwopa nona ragiichikita. Wonyak, kwopa kiki sowa kwo hin mayama ragii tawa man, awasen bakiita. Diita yikadey ma sugu wopun hechiniga bakasakech. ¹³No kapo hikisha taney, eeta God riiti hik hikishato. No kapo nagwa nagwa hiki taney, kwoti hik kiyatayeken, eena no nagwa nagwa hikitu. ¹⁴Kraist riiti rukusii tawa boboy siita nona siitii kowu tawak, eena no yo otiito. Apa no hikitu ma por rii eyey ma yechi kapasek boboyen hachir. Hachirek, eyey ma ye eeta riitaka eecha habar. Eena Kraist riiti rukusii boboy sii nona siitii kowutu. ¹⁵Diika tawa ma ye saka yechi noboban sumowuken, eena Kraist riita eena harek. Rii harek, God riita ma miman kiyatayechichaken riina yesokwa yichirek, eena ma yecha sa riiti hik chishi tanak, riina sumowutu.

¹⁶Eecha tawak, apa no kawka mashi ma yechi nobok ma yenya apo digii hekasakech. Mashi no eecha tarek, Kraist riiti hin nota ma yechi nobok apo diigii heharek, apa no saka eecha otii tawak. ¹⁷Ma por rii i Kraist riitaka eecha bogiiney, riipa akar kepi siikiita. Mashi boboy siin kwoyava yichiwak, rii eeta akar sowa. ¹⁸God riitaba diita boboy yechi mu. Mashi nota riitaka yabu pi ma tarek, apa riita Kraist riitaka nona otiiniga no eeta sugu wopu podatebak siir. Worek, rii yon nona har. Harek, nota otiichichawak, akar ma yechaka Kraist riiti nareboy siikiita. ¹⁹Nota sawo

tawa maji sii diitata: God riita Kraist riiti nobok riita mayama nokwapa nokwapa maka nareboy siiken eena otiir. Mashi ma yecha kapasek boboy otii tarin, God riita eena kawka hikikasakech. Wowak, riita maji kepin nona harek, apa no hikitu eeta nobok riita yen otiichichawak, ye riitaka nareboy siito.

²⁰Eena nota Kraist riiti kujan yeechi sawoto. Sawo tawak, God riitaba noti kujan eyey man uwato: “Kraist riiti hik nota woyasachiyasato: God riina na heechinak, riita sa kwoti inyakan dareboyenak, yabu pichawa ma nobo na heechinak, kwota God riitaka podatebak sii.” ²¹Diita ma rii kapasek boboyen otii makasakech. Noti kapasek boboyen God riita yeechi riiti mabak yichirek, rii kapasek boboy tawa maga eecha siir. Wowak, apa nota God riiti nagwa nagwa tawa ma Kraist riitaka eecha siiken eena otiir.

EYEW APOSEL YE EETA YON HARAPA NOMOYA TAR

6 Nota God riitaka yo eecha otii tawak, no kwona woyasachinyasato: kwo God riiti rukusii tawa boboyen yatarin opoche biish neekitanakech. ²God riiti maji na meeji:

“Kepi tawa nediik kwota barmajin ada meejito.

Yesokwa yichik tawa nediik ada kwona kiyatayetar.”

Na meeji: Apa diita nedii eeta God riiti hadabas boboyen ya nedii. Apaeta man yesokwa yichi tawa nedii!

³No yuyato anadii mak noti yon wosoboyenan, eena no saka ma yechi hiki tawa nobon otii kapasek siitawak.

⁴Yaho. No God riiti yon otii tawa wakasa ma tawak, nota oboy kepiban mukuchichawak, eena kapasek boboy sii nomoya tawa boboy sii otii hechawa boboy sii notaka ya tawak, no eena nomoyeechi heechinak, sakakasakech.

⁵Ye non pichawak, pokii jichu. Yabu pi ma ye nona kikir uwa kikireto. No harapa yon otiito. No hehar wakasakech. No eechabak haniga tawa. ⁶No eechaba eechaba apoma tawa boboy kepin hokwa sokwa tawa boboyen eena neekitu. No ow ameya otiikasakech. No eyey man hehareto. No Holi Spirit hapaga bobyeka eecha tawa. No rukusii tawa boboyen heharsawo mukuchichu. ⁷No maji siikenhen geenyek kwodii wocho. No God riiti yon riiti hapaga tawa boboyek eeka otiito. Nagwa nagwa kepi oti tawa boboy eeta noti yabu. Diina nota yeechiniga akar man pikiita. Akar ma ye nona pinyey nota diina yeechi eeka awasen pikiita. ⁸Ma kaw ye noti hin yesokwa tawak, kaw ye noti hin dagiir poyetu. Ma kaw ye nona magiir chichawak, kaw ye noti yon maji kepi bato. Ye eecha hikitu no woshepii tawa ma. Yahoo. No maji siikeneban ba tawa ma. ⁹Ma kaw ye nona hekasakech. Wowak, nokwapa ma ye nona hecho. Nota hak oti magi eecha tawey, wowak, kwo hecho no eechaba tawa. God riita nona kapa meeji tawa boboyen ha tawey, ii nona nagwa nagwa eecha oti tawa, no hakasakech. ¹⁰Nota eechaba inyaka nomoya tawey, wowak ii nota kwoya hikitu. No kiiriisiposii magi eecha tawey, wowak nota akar man nokwapa nokwapa boboyen kiyatayeto. Nota diita nosap tawa boboyen neekinan biish tawa magi tawey, wowak, nota eyey boboyen neekitu.

¹¹Kwota Korin ma kwona wocho: Nota kwona geenyik kwodii wo mukuchichar. Noti sugu wopu eyey kwotaban hatar. ¹²No noti sugu wopun egesiikasakech. Yahoo. Kwota keena kwoti biin nona egesii tarek, kwo nota bii podatebak takiiisakech. ¹³Apa ada kwona apoko riita yikapwan wochawaga eecha wocho: Nota kwona oti tawa aboga kwo na nona eechaba

otiita. Kwoti sugu wopun na tagwa seechi!

KWOTAKA NOTAKA EETA HOLI AKA

¹⁴Kwo opoche hiki siitiichinyan biish tawa ma yechaka eecha bogiichi mesh mesh chishitanakech. Yahoo. Kapasek boboy siitaka kepi tawa boboy siitaka piir yo chegiik otiikasakech. Boyega yamaka niyika kiki takiita? ¹⁵Boyega Kraist rii Gaba riitaka inyaka kikibak takiita? Boyega Jisas riina hiki siitiichichawa ma riitaka hiki siitiichinyan biish tawa ma riitaka piiri sugu wopu podatebak tawa? ¹⁶Boyega nota God riiti holi akan Gaba yechi akaka eecha heechikiita? Kwota hecho nota eeta God riiti eechaba eechaba tak tawa holi aka. Mashi God riita eecha wor:

“Anapa yechaka eecha tanak,
Yechi nediik chishitakiita.

Wonyak, ada yechi God siinak,
yepa eeji ma mima siikiita.”

¹⁷Harapa rii kawka eecha wor:

“Kwo yenya na heechi sokwa akar eemek saniga sii.

Kwo keha tawa boboyen na heechi.

Heechinak, ada kwona yakiita.

¹⁸Anapa diika kwoti Apoko tanak,

kwopa eeji ma mima yikapwaga eecha siikiita.

Harapa Hisaw Mayaka God rii eecha wocho.”

7 Eeji yaka kumwoy, God riita mashi nona wotar yar maji notaban wo teechirek yar. Eena nota na noti eyey maban otiikeha tawa boboyen na kayek heechinak, nota apoma kepi siikiita. Nota na God riina akii tanak, no holi ma siikiita.

KORIN MA YE YECHI INYAKA DAREBOYEREK, PO RII INYAKA KWOYA HIKIR

²Kwota kwoti inyaka wo tagwachi nona heechi. No ma poren kapasek oti

nediikasakech. No ma poren kapasek otiikasakech. No saka ma poren woshepichi riiti boboyen sobo woshi yatawak. ³Ada kwona ba diimakasakech. Yaho. Ada eecha wor nota kwona rukusiito. Rukusii tawak, kwota hak otiiney, nota keena kwotaka eecha hakiita. Kwota sobo taney, no eechaba kwotaka sobo takiita. ⁴Ada kwona geenyik kwodii wochoch: Ada kwona kwoya he ragachichu. Eeji bii nomoya tawa nedii ada kwona hiki tawak, ada anabeyichi siitiichi kwoya hikitu.

⁵Ayo, nota Masedonia nosapek iyayari, no saka yi hapakarek. Yaho. Nokwapa nokwapa nomoya tawa boboy notabak yar. Nota akar man ow maji batarek, inyaka sii akii tar. ⁶Wowak, ma bii nomoya taweyn God riita otiiniga bii eshar tawa. God riita Taitas riina heechirek yar. Heechirek, yarek, notabii eeta kwoya hikir. ⁷Rii yarek, ana kiyapochir. Ada riiti maji meejiibari, sii eeji bii oti hageyegar. Rii eecha wor kwota riina kiyapowu tar. Rii eecha wobar kwota eeji misoman heken gegiyarek, kwota adaka eecha taken eena hiki tar. Ada eena meejirek, ada kawka kwoya hiki tar.

⁸Ada hikitu. eeji jey sii kwoti inyaka wopun i kapasek otiir. Otiirek, worek siikayek sii! Ada kwona inyakapwa hikikasakech. Yaho. Mashi an bii nomoya tar. Apa biish. Ada hiki tar eeta jey sii i kwona ameda kada nedii kwona i oti nomoyar. ⁹Apa ada kwoya hikitu. Apa ada kwoya hiki tawey, kwoti bii nomoya tawa boboyen kwoya hikikasakech. Yaho. Kwota inyaka dareboyerin eena ada kwoya hikitu. Ada hikitu bii nomoya tawa boboy God riita har. Harek, eeta boboy sii kwona kaw kapasek otiikasakech. ¹⁰Yaho. Nomoya tawa boboyen God riita oti tawak, nota eeka inyaka dareboyeto. Eeta yikadey nobok God riita nona awasen yato. Eena

no opoche God riita oti nomoya tawa bobyen hiki tanakech. Wowak, diita nosap sii otiiniga bii nomoya tawa boboy sii ha nobon takiita. ¹¹Kwota na hiki ta: God riita kwona ha tar bii nomoya tawa boboy sii kwona otiirek, inyaka hikirek, kwo yo otiir. Sii otiiniga wohegi yarek, eeta mukuchichu kwo sokwa kwoti inyaka eeta kepi wey siir. Sii inyaka henoko oti tawa boboyen mukuchichu. Eeta mukuchichu kwo eena God riina akiito. Kwoti inyaka nona heken keyatar. Wowak, kwota kwona kapasek oti tar ma riina pichiniga hehar hamar. Kwo eeta eyey yo otiitarekkwo kepi otiitar. Wowak, kwo kapasek boboyeka takasakech.

¹²Ayo, mashi ada diita jeyen kwona keyichir. Ada diita jey keyiri, man kapasek otiir ma riiti hin saka keyirek, eeta ma riina kapasek otiirin riina keyibakasakech. Akar boboy eeta tawey, eena ada kwona keyir. Kwota nona God riiti misomak rukusii tawa boboyen kwona mukuchiken eena ada keyir. ¹³Kwota eecha oti tawa boboyen no herek, sugunoti wopun oti kwoya hikitar.

Noti sugu wopu eshartawey, sii eechaba tawak, nota eena kwoya woy hikitu. Kwo Taitas riiti spiriten otiiniga yi hapakarek, rii eechaba kwona kwoya hikitu. Nota eena herek, no eechaba kwoya hikitu. ¹⁴Mashi ada kwota otiir boboyen riina geenyek yesokwa mukuchir. Ayo, worek, ada eeji majin hiibiya yakasakech. Eyey maji nota kwona wochawey, eeta siiken. Eechaba tawak, nota kwoti hin Taitas riitaka yesokwarek, sii eeta geenyi woyek siir. ¹⁵Taitas rii kwotak iyarerek, kwo akii nubu nubuchi riina komas yarek, kwo riiti majin sumowur. Rii eena eechaba hikitarek riiti inyaka rukusii tawa boboy sii kwona kawka kiyatayeken sokwato. ¹⁶Apa ada hiki siitichichu kwopa eech-

aba eechaba hiki siitiichichakiita. Eena ada kwoya hikitu.

KRISTEN YAKA KUMWOYEN KIYATAY TAWA ABO

8 Nota kwota hikiken eena wocho God riiti rukusii tawa boboy sii Masedonia nosapek tawa Kristen mak yesokwato. ²Harapa nomo yechak ichawey, yechi sugu wopu eena otii otii hechar. Yekiiriisiiposii ma tarek, ye harapa kwoya hikitarek, ye anadii man rukusii tarek, ye mani yan harapa ya yopo yichi har. ³Ada kwona wocho: Ye yechi inyaka saniga saniga hikichi eeta moni yan yopoyichir. Ma ya harapa tari, rii harapa siina hari, ye anadii andika eechahar. ⁴Ye eechaba eechaba uwatar nota yenya kiyatayenak yechi yaya yopohichi tawa boboyen akar man yecha kiyatayebateken. God riiti ma miman. ⁵Yecha otiitar abosii nota hiki tarin, dagiir poyer. Mapo yecha mayama Harapa Ma riina har. Harek, ye God riiti hiki tawa nobo sumowu tarek, yecha mayama nona eechaba har.

⁶Eena nota Taitas riiti inyakan tagwarek, riita tasiir yo rukusii tawa boboy sii i kwoti nediiik hamaken otiikiita. ⁷Kwo eyey boboy otii tawey, eeta kepi boboy siiken. Kwo Jisas riina hiki siitiichichawey, maji sawo tawey, harapa hokwa sokwa boboy tawey, akar man kiyatayeken tawey, nona rukusii tawey, ii kwo harapa yo otiito. Eecha otii tawak, apa na kwota rukusiiniga ha tawa boboyen eecha na otii ta.

⁸Ada kwona o majin hakasakech. Yahoo. Ma kaw ye akar man kiyatay taweyn, ada kwona mukuchiwey, ada kwoti rukusii tawa boboyen ada heken, eena ada kwona bato. ⁹Noti Harapa Ma, Jisas Kraist, riita rukusii tawa boboyen kwo her. Ayo. Rii boboy nokwapa nokwapa tari, rii mayama otiirek, rii eeta sokwa kwoti hik kubuchey ma siir. Rii

eecha otiiniga kubuchey ma icahawa nobok siirek, wowak, apa kwota nokwapa nokwapa boboy hadabas sagiika eechaba siikiita.

¹⁰⁻¹¹Ada kwona eeji inyagak tawa majin kwona mukuchichu: Mashi sukwiya pochik diita yon kwo otiiri, apa na eena otii hama. Kwota mapo diita yikadey yo eena hikichi tasiir. Kwo mashi diita yon ameya hikichi tasiirin kwo na eechaba eena ameya otii hama. Kwo diita yon mashi otiiken hikiri, apa eechaba na ameya hikichi hama seechi. Boy tawey, na otii! ¹²Ma rii boboyen haken gegiya tawey, eeta yikadey boboyen God riipa eena yakiita. God rii hecho eeta ma rii eyey nokwapa boboyeka eecha tawey, eeta ma rii inyaka kepi hikichi hak otiiney, God riipa yakiita. Rii boboy doponan biish taweyn, riipa eechaba otiikiita.

¹³⁻¹⁴Ada saka akar ma yo eshar heechi kwona nomoya tawa yon ha tawak. Wowak, kwo nokwapa nokwapa boboyeka tawey, eeta kepi anadii ma ye dopo taweyn na kiyatay. Wowak, komas, kwota dopo tanak, anadii ma yecha nokwapa tanak, ye kwona kiyatayekiita. Eeta yikadey boboy siipa kwo yechaka eecha kiki siikiita. ¹⁵Mashi keyir maji eecha wocho: “Ma ye aboboyen harapa yari, ye harapa takasakech. Ma ye karakada aboboyen yari, ye kawka dopokasakech.”

YO OTII WAKASA MA KAW YEPA KORIN AKAMAK IYAREKIITA

¹⁶No Godriina woshiato. Riita Taitas riina otiichirek, no kwona kiyatayeken gegiya tawaga, rii eechaba gegiyato! ¹⁷Ayo. Rii noti majin sumowutu. Wowak, rii eechaba eeta yon otiibaken gegiya tarek, rii sanig hikichi kwotak ir. ¹⁸No kumwoy por heechinak, riitakaeecha iken hikitu. Eyeyllotu ya tawa eem eeta kumwoy rii God riiti hadabas majin kwodii wocho. Rii

kwodii wochawa hik eecha tawa. ¹⁹Ada majikaw bak: Lotu ya tawa ma ye riina hisiirek, rii notaka eecha chishi tawak, nota God riiti rukusii tawa yon Harapa riiti hadabas boboyen mukuchichu. Nota ma yenya kiyatayeken eena mukuchichu.

²⁰God riita nona boboy kepin hari, nota na eeka eshar hehar na chishi ta. lipa akar ma yepa nona maji kasasek bakiita. ²¹Nota na hiki tawey, kepi weyiban hikichi oti ta. God riiti misomak, ma yechi misomak, eeka na eecha oti ta.

²²Nota noti kumwoyen wo heechinak, riitaka eecha ikiita. No nokwapa nokwapa nedii oti oti heri, rii hapaga siichi anabeyichi nona kiyatayeke notii tar. Aparii hiki siitiichichu kwota God riiti harapa yo otiitaken, eena rii way kwona kiyatayeken ik otiito. ²³Taitas yo majin an bako: Rii eeta eeji nareboy kepi tawak, sicha yo mesh meshotii tawa ma. Noti kumwoy piiriina kwo napa eecha hiki piir otu ya tawa ma yechi yo oti tawa ma. Tawak, piir Kraist riiti hin yesokwato. ²⁴Kwota na kwoti rukusii tawa boboyen yenya na mukuchicha. Yepa eeta kwoti yo mun hechi kwoya hikinak, otu ya tawa ma yepa hekiita nota kwoti hin yesokwa tawey, nota hehar otiito.

KRISTEN KIYATAY TAWAYAN MAJI

9 Kwo God riiti ma miman kiyatay tawa ya God riina ha tawey, boyewak ada diita maji kawka bak? ²Ada hecho kwota kiyatayebaken, eena ad kwoti hin Masedonia ma yenya yesokwachir. Ada mashi eecha wor: “Akar sukwiya pochik Akaia ma ye yan kiyatayeken sayarer.” Kwota yon yesokwa tawa mu sii eeta Masedonia ma yechi inyakan tagwa powur. ³Ada kwoti hin mayama yesokwanak, opoche ada bar maji shebo shebo majiga heechitanakech. Wowak,

ada yenya worebag, kwopa sayaretakiita. Eena ada diita kumwoy yenya heechinak, kwotak ikiita. ⁴No kwota oti tawa abon hiki siitiichibato. Eena ada wocho Masedonia ma kawka yepa adaka eecha yanak, kwota oti tawa tobon henyak, kwopa hiibiya yanak, anapa hiibiya yabakiita! ⁵Eenaada diita kumwoyen wohegiya heechinak, mapo i kwona wonyak, kwota mashi hak wotar yan sayaretakiita. Wonyak, ada iyarenak, adapa yan yeechi ye ikiita. Wonyak, kwo eecha otiiney, ii eeta mukuchichu kwodiita yan hatari, kwoti inyaka wopu hikisiitiichicharek eena kwo har. Saka kwona hegiyarek, eena harek.

⁶Kwota na diina hiki ta: ma ye karakada aboboyen chinyey, iipa karakadaba yakiita. Harapa aboboyen chinyey, riipa harapa aboboyen awasenyakiita. ⁷Kwo por saniga saniga na inyakak hikichiniga ha. Opoche inyaka kwotay hikichi hatanakech. Opoche eecha hikitanakech hegiya tawak, eena hato. Eeta ma rii kwoya hikiniga ameya hatawew, God riita riina rukusiito. ⁸God riita eeta kiki sowa riipa kwona rukusii tawa boboyen hanak, kwo kwoti boboy sagii nokwapa nokwapa tanak, kwota eeta kiki siikiita nokwapa nokwapa yo kepin ha pwoy pakatakiita. ⁹Mashi keyir majir eecha wocho:

“Diita ma rii boboyen rabo ya payechiniga, rii kiiriisiiposii tawaman eena hato. Riiti nagwa nagwa oti tawa boboy siipa riitaka eechaba eechaba takiita.”

¹⁰God riita aboboyen siiken chichawa boboyen ha tawak, rii aboboyen habato. Kwota nagwa nagwa otiitaney, hak otiiney, God riipa eyey chichawa siiken kwona hanak, kwo chichanak, rii otiichinyak, kepi sokwanak, kwo nokwapa nokwapa sagiin yakiita. ¹¹Ri-

ipa otiichinyak, kwo nokwapa nokwapa boboy sagiika siinak, kwo eeka kiki siinak, kwo nokwapa nokwapa anadii man hatakiita. Wonyak, nokwapa nokwapa ma ye notaka God riina woshia takiita. ¹²Kwo eecha otii tanak, God riiti ma mima yecha dopo tawa boboyen kiyatay tanak, ye kiki siinak, ye God riina eechaba harapa woshiaba takiita. ¹³Eeta yo kwota yaka kumwoyen kiyatay tawey, siipa geenyik sokwakiita. Wonyak, yaka kumwoy hikikiita: Kwo God riiti majin hehar sumowu tawak, Kraist riiti hadabas majin sawoto. Yepa kwota yenya ha tawa boboyen hechi anadii man ha tawa boboyen hechi wonyak, yepa God riiti hin yesokwa takiita. ¹⁴Wonyak, yepa hikikiita God riiti rukusii tawa boboy kwotaka eecha harapa tawa. Wonyak, yepa kwona God riina maji ba takiita. Yepa kwona rukusii takiita. ¹⁵God riita nona ha tawa boboyen eena nota saka kiki siinak maji bak wonyak. Riina na woshia ta.

**POL RII APOSEL YENYA DAGIIR POY
MAJI KAPASEK BARIN RII
EENA AWASEN BAR**

10 Ada Pol, an kwoti inyakan tagwanak, Kraist eshar tawa nobon hehar tawa nobon na he. Ma kaw ye eecha hikitu: Pol rii notaka bana tawey, ii riishar majik bato. Rii yapak i sowey, ii rii harapa majik uwa bato. ²Ada kwona woyasaya chiyasa hecho: Ada kwotak yanak, kwo na ow poy siita. Ada kwona woyasaya chiyasa hecho: Ada kwotak yanak, kwo na ow poy sii ta. Ada kwotak yaney, hapaga majin banan yuyato. Wowak, ma kaw ye eecha hikitu ada diita nosapek tawa nobok chishitu. Eecha hiki tawey, ada yenya harapa majika eecha tawa. ³Ayo. Nota diita nosapek tawa. No tawak, no saka nosap tawa ow anapichawak. Yahoo. ⁴Eyey ow ana pichawa boboy

noti neeki tawey, sii nosapek tawa boboyekasakech. Yahoo. Nota neeki tawa yabu eeta God riiti hapaga tawa yabu. No neekichi sheji hapaga taweyn reekichi ikiita. ⁵Nota yecha woshepii majin yareekito. Eeta boboy sii diitanosapek harapa howu tawey, sii God riina hikichi hokwa sokwa nobo eena dasiipiitawey, eena nota diigii poyetu. No ma yechi inyaka wopun hehar poko jichawak, otiichichawak, ye Kraist riiti nobon sumowutu. ⁶Kwoti noti majin hehar meejichi sumowu hamanak, anapa God riiti nobon nasawoytawa ma yen pichiniga heharekiita.

⁷Kwo eeta boboy kwoti miyik hechawey, na hehar he siitiichi. Ma por rii kwoti nediik tanak eecha wonyey, “An Kraist sumowu tawa ma?” Wonyey, ii riisa mayama eecha hiki ta: No eechaba tawa. ⁸Harapa rii nona siitii kowu tawa boboyen otii hapaga sii tak. Ii kwona kapasek otiikasakech. Ada diita yon eeji hin mayama yesokwa taney, ada eena hiibiya yakasakech. ⁹Ada yuyato kwota keyichi ha tawa jeyn hechi akii inyakan hikinakech. ¹⁰Ma por rii kapo eecha wocho: “Rii jey sii eeta nomoya tawak, maji hapagaka tawa jey. Wowak, riimabaka notaka tawey, rii arobaro ma tawak, ri maji eeta kubuchey maji.” ¹¹Eeta yikadey ma riisa hiki: Ada jeyek keyichi hawa maji sii eeta ada kwotak yanak, bana majibaga eecha tawa.

¹²Diita yikadey ma ye yechi hin mayama yesokwa yichi tawak, ye hikishato. Diita yikadey ma ye yecha otiitawa boboyen homochi hecho. Yecha yechaba yech anasa hecho. Yecha otii tawey, nopa saka noti boboy kadiichi yechi boboyeka eecha kadiikiitawak. Yahoo. Nopa saka yechabaga eecha siikii tawak. ¹³Wowak, nota noti hin yesokwa tawey, opoche no harapa yesokwatanakech.

God riita kubu rabochir. Nota eeta woyek yesokwa takiita. Nota diita kubu God riita rabor woyek, no sumowu i yo kwotaka eeche otiito. ¹⁴Kwo eeta diita kubu rabor wok tawak, nota kwotak yarek, no saka hapoyediichi sabak iyarek. Eeta nedii nota Kraist riiti hadabas maji mapo kwotak yayar. ¹⁵Wowak, nota saka God riita rabor kubun hapoyediichiakar ma yecha otiir yo hin saka yesokwa tawak. Yaho. Nota gegiyato kwoti inyaka hiki siitiichichawa boboy siipa harapa siinak, nopa kwoti nedii kwotaka kawka harapa yo oti takiita. Wonyak, nopa eeta God riita kubu rabor wowoyek no yo iibak otiitakiita. ¹⁶Wonyak, nopa God riiti hadabas maji akar akama kwoti kumakinyik tawey eena sawotakiita. Nopa oti tanak, nopa saka akar ma yecha otiir yon hapoyediichiniga nota noti hin sobo yesokwakasakech.

¹⁷Wowak, mashi keyir maji eeche wocho: “Ma por rii boboy hin yesokwak otiiney, ii sa Harapa riita otiir boboy yechi hin yesokwa.” ¹⁸Wowak, eeta ma riita riiti hin mayama yesokwa taney, riipa God ri misoma hikasakech. Yaho. God riita ma por riiti hin yesokwaney, eeta ma riitaba eeta harapa hika eeche siikiita.

POL RIITA WOSHEPII TAWA APOSEL MAJIN BAR

11 Ada gegiyato kwota na ana heechinak, ada ameda maji hikisha bak. ²God riita kwona hikichi yaken rukusiitawaga ada kwona eecheba yaken otiito. Kwo eeta omunyegu mima kepiga eeche tawa. Tawak, ada keena ma poren hisiichi riina heechiken gegiyato. Eeta ma rii eeta Kraist. ³Ada akiito. Hopo riita iv siina woshepiichirek, siita nobo kapasekiik irega, kwopa kapoecheba otiibakiita. An akiito yecha sabwi woshepii tanak, kwo

kapokwoti inyakan oti kapasek siichi kwo Kraist riiti noboban heechikiita. Kwota kwoti eyey boboyen Kraist riina har. ⁴Ma kawpor rii kwotak yaniga woshepii tawa Jisas riiti maji no saka sawotarek, kwona sawoney, wonyak, kwo ameya sumowukiita. Kwo eeche oti tawey, kwo akar woshepii tawa spirit yato. Eeta spirit rii saka kwota mashi yar Spiritega eeche tawak. Kwo eeche oti tawey, kwo akar woshepii “maji kepini” yato. Eeta “majikepin” siisaka kwota yatar maji kepiga eeche tawak.

⁵Na meeji. Ada kwoti “Harapa aposel hisaw” yechi kuruk takasakech. ⁶Ayo, ada majin ba tawey, ada hehar maji bakasakech. Nota ba tawey, ada hokwa sokwa nobo somoyekasakech. Kwo hecho eyey boboyen nota oti tawey, ii no kwona eyey mukuchi hamato. Eyey nedii.

⁷Kwota hecho ada God riiti hadabas majin sawo tawey, ada eeke yan yakasakech. Eeta yikadey nobo sii ada eeji hin mayama dagiir poyichi kwona yesokwato. Eeta boboyen ada eeche oti tawey, kapo boy ada kapasek boboy eeche otiito? ⁸Ada kwotana yo oti tari akar lotu ya tawa ma yecha ana hatar ya sii awasen ana kiyatay tar. Ada anadii ma yechi yan hiyik yanega eeche yeechi kwona kiyatay tar. ⁹Mashi ada kwotaka eeche tarek, ada kwona yan haken wohekasakech. Masedonia yaka kumwoy yecha yarek, ada dopotar boboyen yecha kiyatayer. Ada mashi kwona nomoya boboyen hakasakech. Komasa ada eecheba kwona oti nomoyakasakech. ¹⁰Kraist riiti omutiik tawa maji siiken sii adaka eeche tawa. Tawak, ada kwona siiken wocho ada eeji biisii raga tawa maji sii Akaia nosapek i ye ya tawak, anachekekasakech. ¹¹Boyewak ada kwona eeche wocho? Kapo ada kwona rukusiikasakech. Yaho. God riita hecho ada kwona rukusiito.

¹²Ayo ma kaw ye yechi hin mayama yesokwa nobon yesha ye itu. Ye wocho ye eeta nota otii tawabaga eecha otiiinak, eeta ma mima yechi misomak yakiita. Apa ada yechi nobon dasiipi-itawak, anapa eechaba otiiiniga kwoti yan saka yakiitawak. ¹³Eeta yikadey ma ye eeta woshepii tawa aposel. Ye woshepii tawa yon otii tawa ma. Ye yecha mayama dareboyechiniga ye eeta Kraist riiti aposel siikenega eecha hecho. ¹⁴Nago, kwo opoche eena negirabotanakech. No hecho Gaba riita mayama dareboyechiniga nobo kepiban mukuchichawa ejel baga eecha siik. ¹⁵Gaba riiti yon otii tawa ma yecha God riiti yo kepin otii tawa maga eecha siney, ii harapa boboyekasakech. Komasa yepa ya yechi otii tar yobaga eechaba yakiita.

POL RIITA APOSELL TAREK, RII HARAPA NOMOYANIGA TAR

¹⁶Ada mashi eecha barek, apa ada kawka bato. Ma por rii opoche eecha hikitanakech ada hikisha tawa ma. Ii sakayekasii wowak, kwo eecha hikiney, ada hikisha tawa ma. Wowak, ii na heechinak, ada eeji hinkaw mayama yesokwatak. ¹⁷Ada diita majin ba tawey, dii Harapa Ma riiti kujak saya tawa majin bakasakech. Yahoo. Ada hikisha maga eecha tawak, eeji hin mayama yesokwato. ¹⁸Nokwapa nokwapa nosapek tawa ma mima ye yechi hin mayama yesokwa tawak, ada eena eechaba eeji hin mayama yesokwabato. ¹⁹Ayo, kwo eecha hikitu kwo inyaka kepika tawak, kwo hikisha tawa ma yechi majin mee-jito! ²⁰Ma kaw ye kwona ya kwona harapa yon naney, kwona dagiir poyechi kwoti boboy sagiin yaney, kwona otii hikishaney, kwona mey hechi kubuchey ma wonyey, kwoti wagiin biiraw naney, kwo heechinak, sa eecha otiito. ²¹No

arobaro sowak, eena otiik otiwey, wowak, no hiibiya yawa.

Ma kaw ye yechi otii tawa abon hapaga siichi raganiga wonyey, ada eechaba kwona raga ba takiita. Ada hikishaba takiita. ²²Yecha kapo Hibru tawa? Ada eechaba Hibru siiken tawa. Ye kapo Isrel ma tawa? Ada eechaba Isrel ma tawa. Ye kapo Ebrahim riiti neja? Ada eechaba Ebaraham riitineja. ²³Ye kapo boy Kraist riiti yo otii wakasa ma tawa? Ada hikisha tawa maga eecha bato ada Kraist riiti yon yenya dagiir poyer. Yo mayakan ada yenya dagiir poyer. Ada poko jicharin yenya dagiir poyer. Eeta ma ye ana harapa poko kubu pichari ada eena dagiir poyer. Eechaba eechaba nedii ada eechaba hak otii tar. ²⁴Yokotapa nedii Ju ma ye ana pi 39 kubuk pir. ²⁵Yadii piiriichar ana kubuk pichar. Nedii pochi ye ana papak rabo tar. Piiriichar nedii jabiir guburek ada somakwotii tawa pak saka irek. Yadii pochi, niy pochi ada samakwotii tawa pak gayi tar. ²⁶Eechaba nedii ada yapa eem nobon chishi tar. Chisi tarek, ad uku yik hak otii tar. Hiya ya tawa ma yechi tapak haken otiir. Eeji ma apoma Ju yecha ana kapasek otiiken otii tar. Biish tawa ma ye ana kapasek otiiken otiiba tar. Ada harapa akamak haken otii tar. Ada ma biish tar eemek haken otii tar. Ada somakwotii tawa pak haken otii tar. Ada woshepii tawa yaka kumwoy yechi tapak haken otii tar. ²⁷Ada nokwapa nokwapa harapa yo otii tar. Eechaba nedii ada niyi yo otii tari an wakasakech. Ada eecha ha tari uku aken borowaga reeka siitar. Eechaba nedii ada aboboyen, wa akan, siivatabin, dopotar.

²⁸Ada akar boboyen bakasakech. Yahoo. Eechaba nedii nokwapa nomoya tawa boboy ana ya gamu poye tar. Eetata: ada eyey lotu ya tawa ma yenya ada hiki tar. ²⁹Ma por rii arobaro

ma siiney, ada eechaba arobaro ma siibakiita. Ma por rii kapasek boboy eecha sakaney, ada eena inyaka kwotay hikitu.

³⁰ Akar nobo tanan siiney, anapa eeji hin mayama yesokwa takiita. Anapa eecha wokiita ada arobaro ma soweyn eena anapa eeji hin mayama yesokwa takiita. ³¹ God rii, Harapa Jsias Kraist riiti Apoko rii hecho ada woshepi-ikasakech. Riiti hibanna eechaba eechaba yesokwa ta. ³² Ada Damaskas harapa akamak eeka tarek, aka tabo yima Aretas riiti gavman ma rii ow nobo reekii tawa mayon nuburejak siitiichichar. Ana poko jiken eena siitiichichar. ³³ Worek, eeji yaka kumwoy kaw ye ana wosahaya kwow woyechi ana aka yama supuk yesokwachi heechirek, an saka nosapek siitiichi ir.

POL RIITA SUKWIYARI, GOD RIITA RIINA NOKWAPA MAJIN MUKUCHIR

12 Ada keena kawka eeji hin mayama yesokwato. Ayo, eeta yikadey boboy siipa ana saka kiyatayekiitawak. Wowak, ada suku kawen veenyi tawa maji kawen Harapa Ma riita kwodii wo mukuchirin sawok. ² Ada her Kraist riiti ma poren mashi 14 sukwiya siirek. God riita riina yeechi God riiti eemek ye yo ye ir. (Ada eecha hikitu kapo rii maba aru heechi akar maban yar, kapo diita mababak tar. An saka hechawak God riitaba keena hecho. An hekasakech.) ³ An her God rii eeta ma riin yeechi God riiti eemek ye ir. (Ada kawka wocho kapo diita mababak tar, kapo aru har. An saka hechawak. God riitaba keena hecho.) ⁴ Rii eecha tarek, rii eeta majin meejiiri, ma boyega shecha kwodii woken wonyak. God riita riiti kujan dasiipiirek bakasakech. ⁵ Ada eeta ma riiti hin yesokwaken hikitu. Wowak, anapa saka eeji hin mayama yesokwatakiitawak.

Anapa anadii man eeji arobaro tawa boboyen mukuchikiita. Eena ada eeji hin mayama yesokwato.

⁶ Ayo, ada eeji hin mayama yesokwa taney, ii ada hikisha yesha makasakech. Iipa anmaji siikeneban bakiita. Wowak, an saka eeji hin mayama yesokwatawak. Yaho. Ada yuyato ma por ana eecha wonyakech: riima kepi. Ada gegiyato kwota ada otii tawa abon hechanak, ada kwo heba tanak, wonyak, kwopa keena ana hehar hikiita. Eena ada eeji hin kwotak saka yesokwatawak.

YIMIGA TAWA BOBOYEK POL RIITI MABAN PIR

⁷ Diita majin God riita ana mukuchiri, sii harapa boboy mayaka. God riita yuyato ada eeji hiban mayama yesokwabatanakech. Eena riita yamiga tawa boboyek eeji maban pichar. Ii Gaba riiti yon otii tawa wakasa ma riita adak ow ana pichar. Ii ana dagiir poyenak, anapa saka keena eeji hin mayama yesokwatakiitawak. ⁸ Diipiira kara nedii ada God riina woherek, riita ana eeta yikadey boboyen yeechi rabok. ⁹ Wowak, rii way ana eecha wor: “Eeji rukusiichi miina kiyatay tawa boboy sii eeta miina kiki sowa. Eeji rukusiichi hehar tawa boboy sii arobaro tawa man kiyapowu otiiichichawak, rii eeta kiki sowa.” Harapa rii ana eecha wochawak, eena ada eeji arobaro boboyen hikichi ada kwoya woy hikichi ragato. Wowak, ada meeji hecho Kraist riiti hapaga boboy sii eeta ana gamu poyetu. Eena ana kwoya hikitu. ¹⁰ Ada arobaro siiney, ii sakayekisi. Ma ye ana wosoboyeney, iisakayekisi. Ada nomoya inyey, ii sakayekiisii. Ana kikir poyeney, ii sakayekiisii. Harapayo ya tawa nobok inyey, ii sakayekisi. Ayo, ada arobaro tana nedii, ada hapaga siikiita. Ada eecha otii tawey, Kraist riiti hik ad inyaka kwoya hikitu.

**POL RIITA KORIN MA YENYA HIKI
SIITIICHICHAWA BOBOYEN
OTII HAPAGA SIIKEN OTIIR**

¹¹Diita maji ada ba tawey, dii hik-
isha bato. Kwota ana wohigiya tarek,
eena ada eecha otii tar. Kwota eeji hin
yesokwayega ii eeta kepi. Wowak, eecha
otiikasakech. Ayo, ada kubuchey taney,
wowak, ada kwoti “harapa aposel”
yechi kuruk siikasakech. ¹²Ada kwoti
nediik tarek, ada eshar taniga kowu tar.
Worek, aposel yechi yon ada kwotaka
otii tar. Mirakel, akar God riiti yon
otii mukuchichawa boboy ada kwotaka
eecha otiitar. ¹³Boy boboyen an kwona
saka otii mukuchirek, ada anadii Kris-
ten ma yenya otii mukuchir? Boboy po-
dateba ada kwona saka woherek. Ada
eecha otiirek, diita otiir boboyen na
abosuchi.

¹⁴Apa ada piiriichar nedii iken hik-
itu. Wowak, an kwoti boboyen, ya
higiya yakasakech. Ada kwotaban yaken
eena otiito. Yan higiya yakasakech. Kwo
otii hecho: yikapwa awi eepin boboy
sayarechikasakech. Yaho, awi eepibak
yikapwan boboy sayarechichu. ¹⁵Ada
mayama hikitu eeji eyey boboyen,
eeji maba, tapan, eyey kwona hakiita.
Kwoti mesek kiyatayeken eena haki-
ita. Ada kwona eechaba rukusii tawey,
kwopa kapo saka ana awasen kaw
rukusiikiitawak?

¹⁶Ada eecha kwotaka tarek, ada
kwona nomoya tawa yo hakasakech.
Wowak, ma kaw ye kapo eecha wo-
cho ada kwona saboy batakaw, kaw
woshepii maji bato. ¹⁷Boyega eecha otii
tar? Ada man heechi tarek, i kwoti
bobyen kapo hiyik yatar? ¹⁸Ada Taitas
riina kwotak wochirek, ir. Irek, ada akar
Kristen yaka kumwoy por heechirek,
riitaka eecha ir. Kwokapo eecha hik-
itu Taitas rii kapo kwona woshepi-
ichi boboyen hiyik yar. Shi boy kapo

diita podar Spirit riiti hapaga tawa
bobyek chishitu? Shiboy podat nobobak
chishitu? Sicha eecha ichu.

¹⁹Kwota noti maji kadii tawey, kwo
kapo eecha hikitu nota eecha wocho no
kwoti misomak otii kepi siiken eena oti-
ito. Yaho. Nota Kraist riiti ma tawak,
eena diita majin God riiti misomak wo-
cho. Eeji nareboy siiken na meeji. Eyey
boboyen nota otiwey, eeta kwona kiy-
atayiken eena otiito. ²⁰Ada ameda aki-
ichi eecha hikitu: Ada kwotak yanak,
kwo kapo akar maga eecha takiita. Kwo
saka ada hiki tawaga eecha takiitawak.
Ada eechaba kapo akar maga kwopa
eechaba hikikiita. Ada saka kwota hiki
tawaga eecha tawak. Iipa nokwapa nok-
wapa kapasek otii tawa boboy kwotaka
takiita: ow maji, yaka kumwoyen in-
yaka kapasek hiki tawaw boboy, inyaka
kwotaye tawa boby, egesii tawa boboy,
wosoboy, tawa boboy, kurukba veenye
tawa maji, wohipu tawa boboy, lotu ya
tawa ma yenya kapasek otii tawa boboy.
Eeta kapasek boboy, kwotaka eecha
tawak, eena ada akiito. ²¹Iipa kapo ada
kwotak ichanak, eeji God riipa kapo ana
kwoti misomak dagaar poyekiita. Iipa an
inyak mashi kapasek otiir ma yi inyaka
dareboyenen siir ma yenya ada keyaki-
ita. An eecha hikitu kapo ma yecha nobo
anamesheroko tawa boboy saka magi-
irechirek. Yecha wagsichichawak, ye
keha siitii tawak, ye saka magiirechirek,
eena ada akiito.

**KORIN MA YE SA YECHI HIKI
SIITIICHICHAWA NOBON
SIITII KOWU TA**

13 Apa ada piiriichar nedii kwotak
ik otiito. Ada kwotak yanak,
kwo na God riiti mashi keyir maji na
sumowu. “Ma por rii akar man maji
ba diima otiiney, ma upurus, piiriichar
ye riita bana maji eena na wohowu.”
²Ada kwona wocho: kwo mashi kapasek

boboyen oti tari, akar ma ye taba tawey, anapa kwotak yanak, anapa eyey kapasek oti tawa man pi wosawokiita. Ada mashi upurus nedii kwotak yarek, ada diita majin kwona wor. Apa ada yapak tawak, ada kawka bato. ³God riita kwona mukuchikiita Kraist riita adaka tawak, ada maji eecha bato. Kwota na hiki Kraist riita kwoti wok yo oti tawey, siiti hapakechi otiikasakech. Yaho, riti hapaga tawa boboyeka eecha otiito. ⁴Ayo, mashi Kraist riita arobaro ma tarek, riina mek ji siitiichir. Wowak, God riiti hapaga tar boboyek riita eeka sokwachi tawa. Ayo, nota Kraist riitaka eecha bogiichi tari, no arobaro tabato. Wowak, nota kowtaka yo eecha oti taney no eeta apa riitaka tawak, God riiti hapaga boboyek eeka notaka chegiik tawa.

⁵Kwota na mayama hiki hiki hecha kwo boy Jisas riina hiki siitiichichu? Kwo boy saka hechawak Jisas Kraist rii kwoti biik tawey? Hikinani siiney, kwo omutiik makaskech. ⁶Apa ada hiki siitiichichu komas kwopa hebakiita noti yo shebo shebo yakaskech. ⁷Nota gegiyato kwo kapasek boboyen saka otiikitawak eena no God riina majin bato Siikayakiisii noti yo. Noti yo saka mapo mukuchiken otiitawak. Kwota nagwa nagwa iken eena God riina kwona maji bato. Wowak, kwota kwoti miyik no

kapo sobo yo otiito. ⁸Nota God riiti maji siikenen dagiir poyeken otiiney, nota saka kiki siitiitawak. Nota otiiniga nota yesokwachikiita. ⁹Kwota hapaga tanak, nota arobaro taney, eeta kepi no eena kwoya hikitu. Nota God riina maji ba tawak, kwopaeeka sokwa kepiwey siikiita. ¹⁰Apa an yapa eemek tawak, diita jeyn ada hato. Ii eeta boboy siiti mu: Ada yuyato kwotaka eecha i bana bana tanak, ada opoche kwona wohegi ya pinakech diita hapaga boboyek God riita ana hari. Diita boboyen riita ana hari, sii oti hapaga siiken, eena har. Kapasek otiikasakech.

MAJI KAW TAWA

¹¹Yaka kumwoy, ada podat maji bachi kwona woshiato. Kwota na yon otiinak, nagwa nagwa nobo sumowu icha. Kwota na eeji majin meeji ta. Kwota na inyaka podatebak tanak, podat sugu wopubak ta. God riita nona hehar tawak, rukusii tawa God. Riipa kwotaka eecha takiita.

¹²Kwo na awasen awasen woshia ta. Eyey God riiti diika tawa ma mima ye kwona woshiato.

¹³Harapa Jisas Kraist riita rukusii tawa boboy sii, God riita hehar tawa boboy sii, Holi Spirit riita man otiiniga podatebak tawa boboy sii sa kwotaka eecha ta.

GALESIA

Pol Riü Galesia Ma Yenya Har Jey Maji

1 Ada Pol. Ma por rii ada aposel tawey hisiichi heechikasakech. Maka heechikasakech. Jisas Kraist riita harek, riina kawka yeechi yesokwar Apoko God rii Jisas Kraist piiriita ana hisiichi heechir. ²Ada adaka tawa yaka kumwoy yechaka nota Galesia ya yopo wuchi yichawa Kristen ma kwona woshiato.

³Noti Apoko God, noti Harapa Jisas Kraist piiriita sa kwona rukusii tawa boboyen inyaka otii kepi sii tawa boboyen sa ha. ⁴Kraist riita noti Apoko God riiti inyakan eena sumowu tari, rii mayama harek, rii noti kapasek boboyen eena bachi poyerek, rii notaka diita nosapek kapasek tawa boboyeka eeche tarek, rii eena nona yeechiniga heemachir. ⁵Eena na God riiti hin eecheba yesokwa ta.

HADABAS MAJI PODAT

⁶Eeji inyaka kwota otii tawa boboyen eena heneba raboto! Ma por rii Jisas Kraist riiti rukusii tawa boboyek kwona uwa tarek, kwo ameya riina heechi kwo i anadii majin eena i sumowu tar. ⁷Eeta siiken anadii hadabas maji takasakech. Yaho. Wowak, ma kaw ye yaniga ye Kraist riiti hadabas majin di dareboyechei kwoti inyakan kapasek otiito. Eena ada kwona wocho. ⁸Nota hadabas majin sawo tawey, eetaban sa sawo ta. Nota, hevenek tawa ejel por rii, akar majin kwona sawo taney, rii sapa hi uwu tawa eemek i! ⁹Nota mashi wor. Apa ada kawka wocho. Ma por rii God riiti maji kepiga eeche sawo taney, ii mashi kwota meeji tar maji tanan siiney, ii sapa hi uwu tawa eemek i.

¹⁰Ada bawa maji kwo meeji tawey, kwo kapo eeche hikitu ada yo gegiyato ma ye eeji hiban yesokwakiita? Yaho. Ada gegiyato ana eeji hin God riita yesokwakiita. Kwo boy eeche hikitu ana ma yecha hiki siitiichiken an eena gegiyato? Ada eeche hiki taney, ada God riiti wakasa makasakech.

POL RIITA APOSEL SIIR MAJI

¹¹Yaka kumwoy, ada kwona wocho: ada sawo tawa hadabas majin ma ye otikasakech. ¹²Ma ye ana hakasakech. Ii ma ye ana saka pokitarek. Yaho. Jisas Kraist riitaba saniga ana mukuchichar.

¹³Kwo meeji tar ada mashi Ju ma yechi lotu majin eena sumowuniga otii tarek, ada God riiti Kristen ma yenya kikire poyiniga pi hamaken otii tar.

¹⁴Ada Ju ma yechi lotu majin sumowu tari, ada eeji hadii yenya dagiir poyer. Ada eeji wayega yechi otii tar abon eena hehar sumowu tar.

¹⁵Worek, ana saka yimowu tarek, God riita ana eeche yeyada rukusiichi hisiir. Riiti yon ada otiiken eena hisiir. ¹⁶Ada hadabas majin shebo shebo tawa ma yenya sawo taken, eena God riiti nedii God riita hikichi rii riiti Yikapwan ana mukuchir. Eeta nedii ada akar man wohekasakech. ¹⁷Ada Jerusalem akamak mashi otiir aposel yenya heken saka irek. Yaho. Ada ameya Arebia nosapek iri, Damaskas akamak awasen iyarer.

¹⁸Sukwiya piiriichar hamarek, ada Jerusalem akamak Pita riina heken ir. Irek, ada riitaka wik upurus eeche siir. ¹⁹Ada Jems Harapa riiti kumwoyen, eecheba her. Anadii apsoel yenya saka herek. ²⁰Ada keyi tawa maji eeta maji siiken. Ada wiishipiikasakech. God riita hecho!

²¹Komas ada Siria nosapek Silisia nosapek iri, eeta akamak kawek eeche siir. ²²Eeta nedii eeta Kristen ma Judia nosapek tari, yecha eeji misoman saka

hecharek. ²³Ye majiban meeji tar maji diitata: “Mshi diita ma rii nona piken kikir poyer ma. Rii diita majin nediik reekiiken eena otiir. Apa rii diita God riiti majin hehar sawoto!” ²⁴Yecha meeji tarek, eena yecha God riiti hin yesokwar. Eeji hin saka yesokwa tarek.

POL RII ANADII APOSEL YECHAKA EECHA YAKA KUMWOY SIIR

2 Komas 14 sukwiya hamarek, ada Jerusalem akamak Banabas riitaka eecha ir. Taitas rii eechnaba adaka ibar. ²God riita ana mukuchirek, eena ada ir. Irek, yechi akak ya yopo wuchi yirek, ada yenya ada shebo shebo tawa man sawo tar maji kepin genyik ada harapa man kwodii wor. Ada eechna hiki tar ada mashi otii tar yon apa otii tawa yon iipa ada sobo yo otiikiita. Eena ada kwodi wor. ³Taitas rii adaka eechna ichari, Grik maka eechna tari, riiti maba sapin ye saka dagiirek. Worek, ma kaw ye riiti maba sapin dagiibaken gegiya tar. ⁴Ye ya veenyechi yaka kumwoy woshepiichi notaka eechna ya nareboy siirek, maba sapin dagiibaken hiki tar. Nota Jisas Kraist riitaka yichawey, nona heemachichawey, ye eena nona heken yar. Yarek, ye nona eechna mashi Ju ma otii tar nobok poko jibaken hikitu. ⁵Nota yenya meejiichi anabeyichi yenya sumowukasakech. God riiti maji siiken kwotaka eechna taken eena no eechna yenya sumokasakech.

⁶Ma kaw ye harapa ma wochari, ye akar maji ana pokiikasakech. Ma kaw yechi hi harapa taney, ii ada eechna hikitu eeta kubuchey boboy. God riita ma yechi hin hekasakech. Yahoo. Rii ma yechi inyaken wopun eena hecho. ⁷Harapa ma ye diina her: God riita Pita riitana yon harega, rii Ju ma yen hadabas majin sawo tawak, God riita ana

harebaga ada shebo shebo tawa man eechna sawo taken eena har. ⁸Ayo, God riita otiichirek, Pita riita Ju ma yechi aposel tawak, God riita eechna riiti hapaga tawa boboyek an otiichirek, ada shebo shebo tawa ma yechi aposel tawa. ⁹Jems, Pita, Jon yecha harapa ma herega, ye her God riita ana rukusiirek, rii ana diita yo podateban harek, ye ana Banabas riitaka tapa neekir. No yo meshi otii tawa ma tawak, nota eyey podateba hikir sicha i shebo shebo tawa ma yechaka eechna otiitanak, yecha Ju ma yechaka eechna otii takiita. ¹⁰Yecha way woher, “Kiiriisiiposii tawa ma ye notaka eechna tawey, opoche yenya abosuchitanakech.” Diita boboyen ada eena harapa yo otii tar.

POL RIIT5A PITA RIINA MAJI BAR

¹¹Pita riita Adiok akamak ya sayarek, riita kapasek otiirek, ada riina geenyik riiti misomak nasowoyer. ¹²Jems riita ma kaw yen heechirek, iri ye saka yarek, Pita riita shebo shebo tawa ma yaka kumwoy yechaka eechna atar. Jems riita heechirek ir ma ye yarek, Pita rii akiichi rii kawka yechaka saka eechna atarek. Rii shebo shebo tawa ma yechi maba sapin diigiik otii tawa Kristen ma yenya akiichi eena kawka yechaka akasakech. ¹³Worek, anadii Ju ma yaka kumwoy ye eechna akii tarek, Pita riitaka akii tar. Worek, Banabas rii eena hechi akiichi rii otiibar. ¹⁴Yecha hadabas maji siiti nobok saka nagwa nagwa ichawak, eena ada hechi eyey ma yechi misomak ada Pita riina diita maji bar: “Miita Ju ma tawey, mii eeta shebo shebo tawa ma yecha ma otii tawabaga, mii eechna otiito. Ju maga eechna otiikasakech. Wowak, mii boyewak shebo shebo tawa ma yen otiiniga ye Ju ma siiken eena wocho?”

**JU MA YEN SHEBO SHEBO TAWA
MA YEN KRAIST RIINA HIKI
SIITIICHICHAWA NOBOK
EEKA YESOKWA YICHTU**

¹⁵Eeta siiken non yimowurek, no eeta Ju ma siir. No shebo shebo kapasek otii tawa ma takasakech. ¹⁶Wowak, nota eecha hikitu: ma ye loban sumowu tawey, ye God riiti misomak nagwa nagwa ta makasakech. Ye Jisas Kraist riina hiki siitiichichawey, ye eeta God riiti misomak eeka nagwa nagwa tawa. Kraist riina hiki siitiichichawa nobok no God riiti misomak nagwa nagwa taken eena nota Jisas riina hiki siitiichichar. No loban eena sumowukasakech. Ma por rii loban sumowu tawey, rii God riiti misomak nagwa nagwa takasakech. ¹⁷No Kraist riiti nobok no God riiti misomak no eeka nagwa nagwa siik otii tawey, nota mayama kapasek tawa ma henyey, shebo shebo tawa ma ye kapasek tarega no eecha henyey, ii boy kapo kwo eecha wocho Kraist rii kapasek nobon otii tawa ma? Yaho. Eecha wokusakech. ¹⁸Ada lon pochin reekiiri, eeta lo majin ada kawka eena yesokwaken otiiiney, ii eecha mukuchichu ada kapasek otiiito ii lon reekiito. ¹⁹Lok nota hikitawey, ana eeka pi sowakwo har. Lo eeta ana sowakwor. God riitaka eecha siiken eena pi sowakwor. Eeji mashi otii tar abo siin mek ji siitiichirek, Kraist riitaka eecha mek har. ²⁰Harek, eeta otii tar abo eechaba takasakech. Worek, Kraist riita eeji sugu wopuk eeka tawa. Tawey, adaka eecha tawey, ada God riiti Yikapwa riina hiki siitiichichawa nobok eeka yichu. Rii ana rukusiichi hachir. ²¹Ada God riita yeyada rukusii tawa boboyen eena nasowoyekasakech. Lo eeta man otii kepi siiney, God riiti misomak i nagwa nagwa siiney, Kraist rii biish shebo shebo har!

**LON SUMOWU TAWA NOBO
SII JISAS RIINA HIKI
SIITIICHICHAWA NOBOKASAKECH**

3 Galesia ma kwo eeta hikishato. Nama kwoti inyakan otiiichicharek, kwo eena kapasek hikitu? Kwoti misomak ada kwona mukuchir Jisas Kraist rii mek ji siitiichirek, har! ²Ada kwonaboboy podaten wohek otiiito: boyikadey nobok kwo God riiti Spiriten yar? Lon sumowu tawa nobok kapo eeka yar? Hadabas majin meejichi hiki siitiichichawa nobok eeka kapo yar? ³Kwo eeta kapo hikishawoyetu? Kwo God riiti Spiriten tasiichi hikirek, boyewak kwo kwoti otii tawa tobon otii hamaken eena otiiito? ⁴Kwota mashi ichar nobo kwo boy kapo i hipiir? An eecha hikitu kwo biish neekikasakech. ⁵God riita eeta Spiriten kwona ha tawak, harapa mirakel kwotaka otii tawak, kwo boyen kapo hikitu kwo lon sumowu tawak, rii eena otiiito? Kwo hadabas maji meejichi hiki siitiichichawak, rii kapo eena otiiito? Kwo eeta riina hiki siitiichichawak, eena otiiito.

⁶Ii diitata: God riita mashi keyir maji eecha wor: “Epraham rii God riina hiki siitiichichar. Hiki siitiichicharek, God riita riina kepi her.” ⁷Worek, kwota na hiki: God riina hiki siitiichichawa ma ye eeta Epraham riiti yikapwa siiken. ⁸Mashi maji keyir ma mashi ye eecha her God riita komas hiki siitiichichawa nobok shebo shebo tawa man otii kepi siikiita. God riita Epraham riina bar majin mashi keyir maji sii tar. Sii eecha wor: “Miitaka God riita diita nosap ma mima yena rukusii otii kepi siitakiita.” ⁹Epraham rii God riita hiki siitiichirek, riina otii kepi siichir. Worek, eyey ma ye eena hiki siitiichichawey, yena eechaba diita otii kepi siibato.

¹⁰Kata ma ye loban eena sumowu tawey, yecha hi uwu tawa nobok eeka ichu. Mashi keyir maji eecha wocho: “Kata ma rii bukuk tawa eyey lo majin sumowunan siiney, rii eeta hi hayi tawa nobok eeka ichu.” ¹¹Wowak, dii eeta geenyik sowa: loban sumowu tawa ma ye God riiti misomak i nagwa nagwa sokwakasakech. Mashi keyir maji eecha wocho: “Kata ma rii God riina hiki siitiichichawey, riina God riiti misomak oti kepi sowey, riipa eechaba eechaba takiita. ¹²Lo sii eeta hiki siitiichichawa boboyekasakech. Yaho. Mashi keyir maji eecha wocho: “Kata ma rii loban smowu taken hiki tawey, rii sa eyey lo noboban sumowu ta.”

¹³Eeta lo sii nona otiiniga no eeta kapasek woy tar. Tarek, Kraist rii nona kapasek woy siichirek, rii nona heemachir. Mashi keyir maji eecha wocho: “Ma por riina mek ji siitiichiri, rii eeta kapasek woy siir.” ¹⁴God riiti inyaka eeta geenyik tawa: Kata hadabas boboyen God riita Epraham riina wocharin, eena shebo shebo tawa ma ye Jisas Kraist riiti nobok eeka otiiniga sapa eeka ya ta. Eena nota hiki siitiichichawey, no God riiti wochar Spiriten eena yato.

LO MAJI, GOD MASHI WOR MAJI

¹⁵Yaka kumwoy, ada noti oti tawa abo banak, ada boboy pochin kwona mukuchik. Ma upurus piiriita podatebak hikichi apo dagiichi piiriiti hin jeyek keyiney, ma por rii opoche nediik eena reekiitanakech. Opoche akar majin jeyek kawka heechitanakech. ¹⁶God riita riiti wotar majin barek, Epraham riina barek, rii Epraham riiti neja poren eena wotabar. Ri wotar maji eeta “riiti neja yenya” saka worek. “Nokwapa nokwapa ma miman” saka worek. Eecha wor: “Miiti neja podar.” Maji mu eeta Kraist riita. ¹⁷Eeji maji mu diitata: God riita maji heechirek, riita hkichi komas

otiiken eena wor. 430 sukwiya siirek, lo sii eeka komas ya sokwar. Lo siita sokwari, God riiti wotar majin apo dagii tari eena reekiikasakech. Sobo otiikasakech. Yaho. ¹⁸God riita man lo nobok oti yesokwaney, rii mashi wotar majik oti yesokwakasakech. Wowak, God riita Epraham riina wotar boboyek riina eeka yesokwa yichir.

¹⁹Boyewak God ri lon har? Diitat: Nota kapasek oti tawa boboy siiti mun mukuchiken eena har. God riita hikir Epraham riiti neja por riita yanak, lo eeta hamakiita. God riita riina maji wotar. Diita lon ejel kaw ye yayarek, nediik tar ma por riiti tapak eeka yar. ²⁰Wowak, God riita saniga oti tawak, wotar majin oti tarek, nediik tawa ma rii dopokasakech.

LO EETA SII EETA NONA MUKUCHICHAWAK NO KRAIST RIITAK ICHU

²¹Diita maji kapo shecha wocho: Lo sii boy eeta God riita mashi wotar majin siina ow otiito? Yaho. Ow otiikasakech. Man oti kepi sii tawa lo pochi siita taney, siipa ma oti kepi sii tawa lo siitabaga God riiti misomak eeka kepi siikiita. ²²Wowak, mashi keyir maji eecha wor, “Kapasek oti tawa boboy eeta man pokoga jichu. Jichawak, kata ma ye Jisas Kraist riina hiki siitiichichawey, yecha God riita wotar boboyen yak.

²³Mashi hiki siitiichichawa nobo saka ya tarek, eeta nedii eetallo nona poko jichar. Poko jichari, hiki siitiichichawa nobo sii komas yar. ²⁴Kraist riita saka yatarek, eeta lo mashi nona siiti kowu tar. Eeta lo sii nona maji pokiichi yeechiniga Kraist riitak ye ichu. Kraist riita yarek, nota riina hiki siitiichichawak, no God riiti misomak eeka nagwa nagwa siiken tawa. ²⁵Eeta hiki siitiichichawa boboy yarek, nota siiti kowu tawa lo sii nona kawka siiti kowukasakech.

HIKI SIITIITAWA INYAKA SII EETA OTIINIGA NO GOD RIITI YIKAPAWA

²⁶Nota Jisas riina hiki siitiichichawey, no Kraist riitaka eecha tawey, no eeta God riiti yikapwa siiken tawa. ²⁷Kwon uku yeechiri, kwo eeta Kraist riitaka siir. Siirek, kwo Kraist riiti boboyen ruwuchi riita tawabaga kwo eechaba tawa. ²⁸Tawak, kwo Ju makasakech, shebo shebo makasakech. Kwo poko jichawa makasakech, heemachi biish tawa makasakech. Kwo Kraist riitaka eecha tawey, kwo eeta podarebak tawa. ²⁹Kwo Kraist riiti taney, kwo eeta Ebrahim riiti neja siiken tawa. Eecha tawak, kwo God riita wo tarin, kwopa yakiita.

JISAS RIITIK NO WAKASA YO OTII MA SIICHI NO RIITI YIKAPWA SIITO

4 Ada maji kawka bako. Yikapwa por tawey, rii riiti apoko riiti nosapen komas yaney, eyey boboy eeta riiti si-iney, rii hadiiyey tari, rii eeta yo otii wakasa maga jecha tar. ²Rii hadiiyey tari, anada ma ye riina kiyatay tar. Riiti boboy heharechichar. Ii eeta nedii apoko riita mukuchir nedii siir. ³Nota eechaba tawa. Mashi nota yikapwaga eecha tarek, mashi otii tar abo siita nona siitii kowu tar. ⁴⁻⁵God riita hiki nedii hamarek, riita riiti Yikapwan heechirek yar. Riita yari, mima pochi siita riina yimowur. Yimowurek, rii Ju ma yechi lo kuruk eeka tar. Nota Ju ma yechi lo kuruk taweyn, eena heemachiken yar. Nota sakwa God riiti yikapwa siiken eena yar.

⁶God riita riiti Yikapwa riiti Spirit noti sugu wopuk heechirek yar. Yarek, eeta nona mukuchichu no eeta God riiti yikapwa. Diita Spirit noti sugu wopuk tawey, eecha wocho: “Apoko, eeji Apoko!” ⁷Worek, mii wakasama siikasakech. Mii yikapwa sowa. Mii yikapwa sowey, God riipa riiti yikapwan har boboyen miina eechaba hakiita.

POL RII GALESIA MA YENYA INYAKAPWA HIKIR

⁸Mashi kwo God riina hekasakech. Worek, boboy God riitaga takasakech eeta kwona siitii kowu tarek, kwo poko jiniga tar. ⁹Wowak, apa kwo God riina hewa. Nago apa ada kwona wocho: “God riita kwona hewa.” Rii kwona hewak, boyewak kwo kiiriisiiposii tawa mashi otii tar abo eeka dareboyeken gegiyato? Boyewak kwo diita nosapen siitii kowu tawa spiriten dareboyeken gegiyato? Boyewak kwo kawka yechi wakasama siichi sokwaken gegiyato? ¹⁰Kwota mashi otii tari, kwo God riiti inyakan sumowuken gegiyatari, eena diita eecha otiiito: Kwo yadii kawen, niwiika kawen, nedii kawen, sukwiya kawen kwo eena harapa hikichi saniga saniga seechitu. Seechi tawey, ii eeta kapasek. ¹¹An kwona hiki tawey, an akiito! Eeji yo kwotaka eecha tawey, ii boy kapo an shebo shebo otiir.

¹²Yaka kumwoy, ada kwota hechi hiki tawey, kwo na sokwa adabaga eecha sii ta. An sokwa kwotabaga eecha siir. Kwota ana kapasek otiikasakech. ¹³Kwo hikitu mashi ada kwona mapo hadabas majin harek, an hak otiir. ¹⁴Ada hak otiirek, eeji maba kapasek tarek, kwo ana hechi akiirek, kwo ana nasowoyekasakech. Worek, kwo ana God riiti ejel ya tawaga an eecha yar. Kwo Kraist Jisas riina ya tawaga ana eecha yar. ¹⁵Eeta nedii kwo kwoya hiki tari, sii kapo siitak heechi ir? Ada way kwona wocho: Ada kwona wohenyey, “Kwo kwoti miy na hor yeechi ana ha,” kwo hor yeechi waga ana hawa. ¹⁶Apa ada kwona maji siikenen ba tawey, kwo boy sokwa ow ana pichawa ma siir?

¹⁷Anadii ma yecha kwona yaken kwoya hechuwak, ye kwona kapasek nobok yeechi neeki ichu. Yecha nona inyi jichiniga saniga saniga ye i yayaki-

ita. Kwo yechi hin yesokwaken ye eena gegiyato. ¹⁸Nago, ma yecha kwona omutiik nobok ya yeechi ye iken otiiney, ii eeta kepi. Ada kwotaka eecha tawey, eeta kepi. Ada kwotaka takasakech, ii eeta kepi. ¹⁹Eeji yikapwa, nokwapa sii yikapwan yimowu tawa nedii tawaga ada eechaba kapa meeji tawa boboyen kwona kiyabachichu. Kraist riiti inyakak tawa boboyen kwotaka sokwa eecha tanak wonyak ada kapa meeji tawa boboyen heechikiita. ²⁰Ada kwotaka eecha taken an gegiyato. Kwotaka eecha taney, ada akar boboyen kwona hikichichu. An kwona harapa inyakapwa hikitu.

Hega, Sera Piiriiti Shiy Tar Maji

²¹Ma kwo lo majiban sumowu tawey, ada kwona majin wo heken otiito: kwo boy lo majin meeji? ²²God riiti maji eecha wocho: Epraham rii yikapwa upurusen kiyar. Mayama mima sii poren kiyarek, yo oti wakasa tar mima sii poren kiyar. ²³Yo oti wakasa tar mima sii kiyar yikapwa riin yimowuri diita nosapek tawa nobok eeka siir. Mayama mima sii yimowuri, rii eeta God riiti wotar maji nobok rii eeka sokwar. ²⁴⁻²⁵Ada shiyi tawa maji mun bako. Mima piiriita mayi upurus apo dagii tawa majin bako: Hega sii siiti nosapek eeka tarin yarek, eena sii eeta Sainai kwowu mayi tawak, lo siiti mayi tabato. Moses rii Sainai kwowuk lon yari, eena sii eeta mayiga tawa. Sii eeta Jerusalem akama mayi tabato. Jerusalem akama ma mima ye eeta yo oti wakasa ma tawak, Hega siiti yikapwa ye yo oti wakasa maba tawak, eena sii eeta mayi. Sainai kwow si akar hi Hega. Siita tar eem Arabia. ²⁶Wowak, howuk tawa Jerusalem akama sii eeta noti awi tawak, no eena pokochi takasakech. No heemachi biish tawa. ²⁷Mashi keyir maji eecha wocho:

“Mima ni yikapwan ma kwo ma ari, ninya na inyaka kwoya hiki ta!

Mima ni yikapwa kapa meejinan biish siiri,

ninya na harapa uwa ta.

Ma biish tawa mima sii akar yikapwa nokwapa nokwapa

tawey, sii maka tawa mima siitaka eecha kikisiikasakech.

Eena na inyaka kwoya hikichi uwa ta!”

²⁸Yaka kumwoy, God riita riiti wotar majin otiirek, kwo eeta God riiti yikapwa. Aisak riita eecha tarega, kwo eechaba tawa. ²⁹Eeta nedii kata yikapwan diita nosapek tawa nobok yimowuri, rii God riiti Spiritek oti yimowur yikapwa riina kikir poyer. Eecha otiirega apa nota eechaba tawa.

³⁰Tawak, mashi keyir maji siin shecha wocho? Sii eecha wocho: “Poko jichawa mima siina yikapwaka eecha na kayek heechinak sa i. Yo oti wakasa tawa mima siiti yikapwa rii mayama mima siiti yikapwa riitaka apoko riiti boboyen piir eecha chegiik saka yakiitawak.”

³¹Wowak, nota yo oti wakasa tawa mima siiti yikapwakasakech. Nota mayama mima siiti yikapwa tawa.

Poko Jichawa Boboy Na Heechi

5 Kraist riita nona heemachicharek, no eeka tawa. Nona heemachichawa ma tawey, eeka na siitii ta! Kwo opoche heechi tanak ye ya kwona kawka poko jichanakech. ²Na meeji! Ada Pol. Ada kwona diita majin wocho. Kwota heechinak, kwoti maba sapin ye dagiiney, Kraist riiti yo saka kwon kaw kiyatayekitawak. ³Ada kwona genyik bak. Ada kawka wocho: ma por rii heechinak, yecha riiti maba sapin dagiiney, riita sapa eyey lo majiban sapa sumowu ta. ⁴Ma ye kwotaka tawey, ye eecha hiki tawey ye lo majiban eena sumowu

tawey, God riiti misomak yenya sokwa nagwa nagwa siiken eena hiki tawey, ye Kraist riina heechir. Ye God riiti rukusii tawa boboyeka eecha takasakech. Ye sabak eeka tawa. ⁵Nota way eecha hikitu God riitaba riiti misomak nona sokwa nagwa nagwa otiikiita. God riiti Spirit riiti hapaga tawa nobok no Jisas riina eeka hiki siitiichichawey, nota Jisas riina kowutu. ⁶No Jesus Kraist riitaka chegiik eecha tawey, maba sapi dagii tawa boby sii eeta kubuchey boboy. Sapi lagiinan siiney, eeta kubuchey boboy. Ma ye hiki siitiichichawa nobok eeka rukusii tawey, ii eeta harapa boboy mayaka.

⁷Kwo mashi hehar otii tar. Kapo nama otiichirek, kwo omutiik nobon saka sumowutawak? Kapo boy majin kwon ba tarek, kwi inyaka dareboyer? ⁸God riita kwona uwa tari, rii kwona saka ottichirek. ⁹“Geyen chichawa karakada yis sii geyen harapa piipiitakiita.” Karakada kapasek boboy sii sokwa ottichuwak, harapa kapasek boboyek siito. ¹⁰Wowak, ada eecha hikitu God riita kwona kiyatayekiita. Nota God riitaka eecha tawey, ada hiki woyetu kwota anadii nobok saka ikiitawak. Ada eechaba hikitu kata ma rii kwona kapasek otii tawey, riiti hin ada saka hewak, God riita riina komas pichiniga hehareto.

¹¹Yaka kumwoy, ada maba sapi dagii majin sawo tawey, boyewak Ju ma ye ana pi kikir poyetu? Ada Kraist riiti me majin sawo tawey, ada maba sapin dagii majin sawo taney, kikir poy tawa boboy adak yakasakech. ¹²Ada eecha hikitu kata ma ye kwona kapasek maji ya gamu tawey, ye sa i yechi eyey boboyen sa kwotii ya!

¹³Yaka kumwoy, kwona God riita heemachinyak siiken eena kwona hisiiir. Kwon heemachi tawey, kwo opoche eecha hikitanakech, “Noti biik tawa

yon nota eena otiitakiita.” Yaho. Kwota na anadii ma yenya na rukusiichiniga yenya na kiyatay ta. ¹⁴Eeta eyey lo eeta maji podatebak wocho: “Miita mayama rukusii tawaga, bana bana tawa man na eechaba rukusiiba ta.” ¹⁵Wowak, asa yecha otii tawabaga, kwota eechaba otiney, kwo anadii man otii pishamaneney yenya kapasek otiney, kwo ii na opoy sii tanak, na akii ta. Kwo awasen awasen eyey pi monekiita.

Spirit Otii Tawa Abo, Mashi Hikichi Otii Tar Abo

¹⁶Diita maji ada bato: kwo na Spirit riitaka eecha na i cha. Eecha na ichanak, kwo mashi hiki tar abon eena sumowukasakech. ¹⁷Noti mashi hikichi otii tar abo sii Spirit riiti nobon lagiir poyeken eena gegiyato. Spirit rii way mashi nobo siina lagiir poyeken eena gegiyato. Piiriita eeta ow ana pichawa boboy. Diita eecha wocho nota otiiken gegiyaney, kwo eeta saka kiki siikiitawak. ¹⁸Kwota Spiritenn riina sumowuney, lo sii kwona lagiir poyekasakech.

¹⁹Mashi hikichi otii tawa abo siita eeta geenyi woyek tawa. Diitata: nobo anemesheroke mima otii tawa abo, keha hikitawa abo, wagisichichawa boboy otii tawey, ²⁰men teechi sikiyawas haba tawey, siiga kapan otii tawey. Diita boboy sii mashi hikichi otii tar abo diitata. Ma yecha ow ana pichu. Yecha yechi hiban yesokwataken eena gegiyato. Anadii ma yechi hin lagiir poyeken gegiyato. Ye inyaka kwotaye tawey, ye ma piikeechi saniga saniga tawey, ²¹ye akar ma yechi boboyen kwoya hechawey, beyichishi tawey, akar harapa kapasek boboyen otiibato. Mashi ada ow poy siitarek, apa diita ada ow poy siibato. Kata ma ye diita boboyen otii tawey, ye God riiti kig-domek saka yakiitawak.

²²Wowak, eeta Spirit rii diita boboyen ottichichawak, ma ye eena akar man rukusiito. Ottichichawak, ma ye inyaka kwoya hikitu. Ma ye akiikasakech. Ottichachawak, ma ye akar man kowuchichi hato. Otiichichawak, akar man rukusii tawak, akar man hehareto. Ye akar man kiyatayeto. Akar man maji omutiiken bachi otiito. ²³Ottichichawak, ma ye kapasek inyaka kwotayaney, ye eena dagiir poyechi kapasek otiikasakech. ²⁴Kata ma ye Jisas Kraist riiti tawey, ye yechi diita nosapek tawa maba yi hiki tawa boboyen, otii tawa boboyen, gegiya tawa boboyen sowakwo eeta har. ²⁵Eeta Spirit rii nona otiichichawak, no diita akar tawa. Tawak, Spirit rii nona sa veyi muga eecha ya. ²⁶No opoche yama yama tanakech. Opoche no akar man kwotay boboyen otiitanakech. Opoche no akar ma yechi boboyen kwoya hechanakech.

Anadii Ma Yecha Kiya Tawa Boboyen Ii Na Kiyaba Ta

6 Yaka kumwoy, ma por rii kapasek boboy pochin otiiney, ma ye henyey, ma Spiritek tawey, kwo riina na nagwa nagwa kiyatayechinyak, rii sa hehar i sii. Eshar eshar na otiichicha. Kwo na mayama ow poy sii ta. Ipa Gaba rii kwona otii otii hekiita. ²Anadii ma yecha kiya tawa boboyen kwo eena na kiyatayechi kiyaba ta. Eecha otii taney, kwo Kraist riiti lon sumowu takiita. ³Ma por rii kubuchey ma taney, rii riiti hin mayama harapa ma hiki taney, rii eeta mayama woshepii tawa ma. ⁴Ma ye yecha otii tawa boboyen saniga saniga na henyak, ye sa yechi yoban eena hehar keyibo ta. Yo kepi taney, ye sa yechi inyaka kwoya hiki ta. Opoche kwo akar ma yechi yoka eecha keyibotanakech. ⁵Eeta kepi ma por rii sa keena riiti boboyen kiya ta.

⁶Worek, kata ma rii God riita majin meeji tawey, rii sa riiti tisa riina riiti ya riiti boboy saga sa riina kiyapo ta.

⁷Kwo iipa God riina kwoti inyakak woshepii takiita. Ma por rii God riina woshepiikasakech. Ma por rii eeta aboboyen chichaney, riipa way eeta aboboyeban eena yakiita. ⁸Ma yechi inyaka eechara tawa: ma por riipa riita mashi hiki tar boboyen chinyey, riipa ha tawa boboy sagan riipa eena yakiita. Riipa Spiritek ottichichawa boboyen chinyey, riipa sokwa eechara eechara takiita. ⁹Eena nota kepi otii tawa nobon opoche nomoyatanakech. Nota maba nomoyanan siiney, komas nota hadabas boboy saga kepin yakiita. ¹⁰Wowak, nota anadii man kiyatay tana nedii yanak, nota napa otii. Eyey ma yenya napa otii. Kristen ma taney, yenya ii napa hehar kiyatay ta.

Kraist Riiti Men Pol Riita Eena Kwoya Hiki Tar

¹¹Kwota na he: diita keyi tawa boboyen ada eeji tapak kwona harapa keyichirin! ¹²Ma kaw ye kwoti maba sapin dagiiken eena harapa bato. Kapo boyewak yecha eechara otiito? Yecha harapa hin anadii ma yechi misomak habaken eena otiito. Yecha Kraist riiti me majin sawonan akiito: akar ma yecha yenya kikir poyenakech eena eechara otiito. ¹³Maba sapi dagii tawa ma ye lo majin sumowukasakech. Kwoti sapin dagiinak, yechi hi iika harapa siiken eena dagiiken gegiyato. ¹⁴Wowak, Jisas Kraist riin mek ji harek, worek, ada diita boboyen kwoya hikichi yesokwa taken gegiyato. Jisas Kraist riina jir me nobok ada har. Harek, ada hecho diita nosap eeta kubuchey boboy siir. Diita nosap ma ye ana hehawey, ye eechara hikitu ada kubuchey boboy siibat. ¹⁵Sapi dagii tawa boboy sii kubuchey boboy. Sapi dagiinan biish tawa boboy sii eechara

eeta kubuchey boboy. Harapa boboy si-
iken diitata: God riita ottichichawak,
ma ye akar mabaga eeche sokwato.
¹⁶Kata ma ye eena way eeche hiki-
chiniga sumowutaweyn, God riita yenya
sa rukusii ta. Wowak, ye sa eshar ta. God
riiti eyey ma siiken, Isrel ma, yenya sa
eshar taba ta.

¹⁷Ada hamawa majin bako, ma kwo
ana maji kawka bakasakech. Ma ye ana
piri eeji maba diita sabaka tawey, sii
eena mukuchichu ada eeta Jisas Kraist
riiti wakasa ma.

¹⁸Yaka kumwoy, Harapa Jisas Kraist
riita rukusii tawa boboy sii sa kwotaka
eeche ta.

EPESAS

Pol Rii Epesas Ma Yenya Har Jey Maji

1 Ada Pol. Ada Kraist Jisas riiti aposel. God riita keena saniga ana hisiirek, ada diita jeyn Epesas akamak tawa God riiti ma mima yecha Jisas Kraist riina sumowu tawak, yenya ada hato. ²Noti Apoko God, noti Harapa Jisas Kraist pi-riiita kwona rukusii tawak, kwoti inyaka sa eeka kepi ta.

GOD RIITA KRAIST RIITAKA EYEW BOBOY KEPIN NONA HATO

³Nota na God, noti Harapa Jisas Kraist riiti Apoko, riina na woshia ta. No Jisas Kraist riitaka tawak, riita nona hevenek tawa Spiritek tawa boboyen harek, no eeka kepi tawa. ⁴Mashi God riita diita nosapen otiinan biish tar nediiik rii nona Jisas Kraist riitaka taken hisiir. Nota holi ma tanak, no riiti misomak kapasek boboyen biish siiken eena hisiir. ⁵Rii nona rukusii tarek, rii hiki hamarek, rii Jisas Kraist riiti nobok no iibak riiti yikapwabaga siiken eena otiir. Rii eeta hiki hamachi otii tar. ⁶God riita nona kepi hehar rukusii tarek, rii riiti kwoya hechar yikapwa, podareban nona yeyada harek, eena nota na God riiti hin yesokwa ta!

⁷God riiti rukusii tawa boboy takiikisii tawak, Kraist riiharek, nona awasen tokochirek, riiti pik noti eyew kapasek boboyen bachi poy hamar. ⁸Riiti rukusii tawa boboy notak gwotiipowurek, rii eyew hiki tawa boboyeka otii hechawa boboyeka eecha ha hamar. ⁹Mashi God riita wor Jisas riiti yon otiiken otiiri. Diita boboyen mashi rii veenyi tarek, rii riiti inyaka sumowu tarek, rii riiti hiki tawa boboy nona mukuchichar. ¹⁰God riita eyew nosapek otiir boboyen hevenek otiiken otiir boboyen hiki

hamachi rii otiir. Wowey, sii diika tawak, riiti nedii yanak, riipa otiikiita. Wonyak, riipa eyew otiir boboyen yaya podatebak yopo yichikiita. Nosapek otiirika hevenek otiirika podatebak heechinak, God riita otiichinyak, Kraist riita eyew boboyen siitii kowu takiita.

¹¹Eyew boboy sii sokwa tari, God riiti inyagak eeka sokwar. Mashi bak bak nedii God riita hiki hamarek, riiti ma mima yecha Kraist riitaka taken eena hisiir. ¹²Wowak, nota mapo Kraist riina kowu tarek, eena God riiti hadabas boboyen riiti hin na yesokwa ta!

¹³Kwo eechaba tawa. Kwo eeta maji kepin meejibar. Kwona yesokwa yichi maji kepin meejirek, kwo Kraist riina hiki siitiichichar. Worek, rii kwona Holi Spiriten kwona wo tarin harek, ii eecha mukuchichu: kwo eeta God riiti. ¹⁴Holi Spirit sii eeta mukuchichu riiti ma mima yenya ma mashi wotar boboyen nona hakiita. Ii eecha wocho riiti ma mima ye komas riiti hadabas boboyek eeka siikiita. Riiti hin na yesokwa ta.

POL RIITA GOD RIINA MAJI BATAR

¹⁵Ada meejir kwo Harapa Jisas riina hiki siitiichichawak, kwo God riiti ma mima yenya rukusiichi hehareto. ¹⁶Eena ada eechaba eechaba nedii kwona God riina woshiato. Maji ba tawey, kwona hiki tawak, kiyatayeken eena bato. ¹⁷Ada wohechawey, noti Harapa Jisas riiti Apoko, hadabas Apoko riipa Holi Spiriten kwona ha taken. Wonyak, riipa kwona otiichinyak, kwopa otii hechawa ma siinak, riipa kwona God riina mukuchinyak, kwopa riina hekiita. ¹⁸Ada wohechawey, kwoti inyakan tagwachi kwota riiti haba yama heken eena wohecho. Wonyak, kwopa hikikiita. God riita kwona hisiirin kwota kowu tawa boboyen kwopa hehar hekiita. Napa hiki ta God riita wotar riiti ma mima yepa nokwapa nokwapa hadabas boboyen ya

takiita. ¹⁹⁻²⁰Napa hiki ta riiti hapaga tawa boboy sii noti hiki siitiichichawa boboyen kiyapowutu. Eeta hapaga tawa boboy sii otiiniga Kraist riina tiirimok tarin awasen yesokwa yichinga God riiti mama yepak hevenek yichir. ²¹Yichirek, Kraist rii ada tabo yichawa man, harapa tawa man, eyey gavman man yenza rii dagiir poyetu. Rii eyey apa dii nosap hin komas yakiitawa nosap hin dagiir poyechi riita howuk tawa. ²²Worek, God rii eyey boboyen Kraist riiti yatii jemubak heechir. Rii riina God riiti ma mima yenza harek, rii yechi Harapa Ma mayaka siir. ²³God riiti ma mima ye eeta Kraist riiti maba. Yecha riiti mabaga tawak, rii eeta takakiisiir. Kraist tii sokwa eyey boboyega eeche tawak, rii eyey boboyen otii takiikiisii hamar.

**GOD RIITA NONA OTIICHIREK, NO
HAMAGA SIICHI SOKWARI
KRAIST RIITAKA EECHA TAWA**

2 Mashi kwota kapasek nobok icharek, kapasek boboyeka tarek, siita kwona otiiniga harek, kwo eeta hamaga siir. ²Eeta nedii kwo diita nosapek tar kapasek nobok chishi tarek, kwo kapasek spirit riiti Harapa Ma riiti nobon sumowu tar. ³Mashi nota eeta yikadey ma yechaka eeche tarek, no noti mashi nobo kapasekeban eena sumowu tar. Nota eeta mashi noboban sumowu tarek, noti inyakak hiki tar noboban sumowu tar. Nota keena eeche tarek, anadii ma yechaga God riiti kwotay tawa ya kapaseken yabakiita.

⁴Ayo, noti kapasek boboy siita nona piniga hakiita. Nota ha tawa ma siikeniga eeche sowa. ⁵Wowak, God riiti rukusii tawa boboy sii takiikiisii tawak, God riita nona harapa inyakapwa hiki tawak, nona yesokwar. Nota Kraist riitaka eeche chishitaken eena yesokwar. God riiti rukusiichi hehar tawa boboy siitii kwona yesokwar. ⁶Nota Jisas Kraist

riitaka tarek, hevenek riitaka eeche siitii kowu taken eena rii nona yesokwar. ⁷Kapo boyewak riita eeche otiiir? Rii Kraist riiti nobok riiti hadabas rukusii tawa boboy mayakan ma mima yechi misomak mukuchiken komas tawa ma yechaka yenza mukuchiken eena otiiir. ⁸Eetata: God riita nona yeyada rukusiichi hehare tarek, no Jisas riina hiki siitiichichawak, rii nona yesokwar. Noti yokasakech. Yaho. God riita yeyada ha tawa boboy. ⁹Sii kwota yo otii tawa yaga eeche takasakech. Wowak, kwo kwoti hin mayama yesokwa takasakech. ¹⁰God riita nona otiiichir. Otiichirek, no Kraist Jisas riitaka eeche tarek, nota yo kepin otii taken eena nona otiiichir. God riita diita mashi otiiir boboy kepin apa nota keena sumowu takiita.

**KRAIST RII MA MU UPURUS TARIN
YAYA PODAREBA HEECHIR**

¹¹Kwo Ju makasakech. Ju ma ye kwona eeche wocho, ma sapin dagii makasakech. Ye mayama eeche wocho sapin dagii tawa ma. (Yecha yechi tapak mayama sapin dagiito.) Kwo na hiki kwo mashi eeche tar. ¹²Eeche tarek, kwo Kraist riina yepak heechir. Kwo Isrel yechaka eeche sabak tar. Sabak tarek, eeta nedii God riita mashi wotar boboy kepin kwo yakasakech. Kwo diita nosapek tarik kwo God riitaka takasakech, Kraist riina kowukasakech. ¹³Mashi kwo yapa eemek tar. Apa Kraist riiti pik kwona yaya bana heechirek, kwo God riitaka eeche tawa. ¹⁴Kraist rrita eeta Ju yechaka ma yechaka inyaka wopu kepi wey tak tawa mu. Eeche tawak, rii otiiniga, Ju ma yechaka anadii maka eeta podar mak siir. Inyi pochi nediiik tarek, Ju maka anadii maka eeche ow ana pichari, Kraist rii eeta inyin nediiik reekiir. ¹⁵Eeche otiiirek, rii Ju ma yechi lon, yechi keyi tar maji chepiin yeechi rabor. Eeche otiiirek, ma up-

urus tarin yaya podareba riitaka eeche siir. Eeche siirek, inyaka wopu kepi tar. ¹⁶Rii mek jirek, rii hari, ma upurus tarin yaya podat mababak siir. Eeta mek ji siitiichichawa boboy sii ow ana pichawa boboyen dagiir poyechi God ritak awasen yar. ¹⁷Rii yari, maji kepin kwodii wori, bana tawa ma kwotaka yapak tawa ma kwotaka kwona kwodii wor. ¹⁸Maji siiken sii eetata: No Kraist riitaka ma upurus taweyn, Ju ma anadii ma taweyn, podar spirit rii nobon oti bada siiawak, nota Apoko riitak ikiita.

NOTA EYEW KRISTEN MA EETA GOD RIITI AKA SIIKEN

¹⁹Wowak, eena kwo yayahu maga nosap biish takasakech. Yaho. Kwo eeta God riiti ma mima tawak, God riiti magwi tawa. ²⁰Kwo eeta God riita otiir akaga eeche tawa. Rii nona aposel yechaka, piirapet yechaka, ada kwatiiga eeche woyerek, Jisas Kraist rii eeta noti sumar kwatii siiken. ²¹Eeta aka yayim Kraist riita neekichi siiti tawak, eeta aka kepi tawak, sii hehar sokwa Harapa riiti holi aka siitiito. ²²Kwo Kraist ritaka tawak, God riita riiti Spiritek otichichawak, nona ya tawak, anadii ma yenya yaba tawak, rii aka God riiti akamak otiito.

POL RIITA ANADII MA YENYA YO OTII TAR

3 Eena ada Pol, Kraist Jisas riiti poko jichar ma tawak, ada anadii ma kwona majin kiyatay taken eena God rina wocho. ²Kwo kapo meejiir God riita ana rukusii tawa boboyen hari, diita yon hari, kwona kiyatayeken hari. ³Diita maji mashi veenyi tarin, riita ana harin, ada apa kwona ameda kwona kenyi mukuchir. ⁴Kwota diina kenyiney, Kraist riiti veenyi tar maji siina ada kwona wori, kwota keena

eeji inyakan hehar hekiita. ⁵Mashi heyi nedii diita veenyi tar majin geenyik kwodii wokusakech. Apa Spirit rii riiti aposel riiti piirapet yenya geenyek kwodii wor. ⁶Diita veenyi tawa maji sii diitata: Eeta hadabas majik shebo shebo tawa ma Ju ma ye yechaka podat mabak siikiita. Eeche siinaka, yechaka eyew boboyen Jisas Kraist riitak yaken God riita wotarin ye eyew yakiita.

⁷God riita ana hisiiri, ada hadabas majin geenyek kwodii wo mukuchichaken eena hisiir. Riita ana rukusii tarek, riiti hapaga boboyek ana otichirek, ada oti diita yon hapaga siiken eena har. ⁸Ada eyew God riiti ma mima yechi kuruk tawa. Wowak, riita ana diita rukusii tawa boboyen hari, ada shebo shebo tawa man hadabas majin sawo taken eena heechir. Hadabas sawo tawa maji sii eeta Kraist riiti eyew kepi boboy. Ma keena diita sawo tawa hadabas maji saniga hekasakech. ⁹God riita eyew boboy otiir. Otiirek, eyew mashi nedii rii veenyi tar. Apa rii eyew ma yecha henyak, riita veenyichi hiki tawa boboyen kwota geenyek kwodii wo mukuchikiita. ¹⁰Mashi veenyi tari, apa God rii riiti ma mima yechaka hevenek tawa ejel, akar boboy yenya riiti harapa nagwa nagwa hikichi oti hechawa boboyen mukuchichu. ¹¹Mashi mashi God riita otiiken hiki tarin, rii otiir. Noti Harapa, Jisas Kraist, riitaka God riita otiir. ¹²Wowak, nota Jisas riina hiki siitiichichawey, no akiikasakech. Nota hehar hecho Kraist rii eeta nota God riitak ikiitawa nobo. ¹³Eena ada apa kwona wohecho, kwoti bii opoche nomoyatanakech. Diita kapo meeji tawa boboyen ada kwona kiya yaniga kiyachichawey, iipa kwo eena hikinak, kwoti inyaka nayi hakiita. Yaho, dii eeta kwona harapa hin hato.

EPESAS MA KWO NA KRAIST RIITA RUKUSII TAWA BOBOYEN HE

¹⁴Eena ada eeji Apoko riina yatii bogok putiichi yi maji bato. ¹⁵Nota eyey ma mima hevenek taweyika nosapek taweyika rii noti hin nona har. ¹⁶Ada God riina wohecho, rii riiti hadabas boboy takiikiisiiniga tawey, rii rii-riti Spirit nobok kwona hapaga boboyen kwona ha tanak, kwo anabeyichi hapaga siichi tak. ¹⁷Kwo hiki siitiichichawey, ii Kraist rii kwoti inyakak takiita. Ada God riina wohecho kwoti neeji nenyey sa God riiti rukusii tawa boboyeka neekichi hapaga siichi siitii ta. ¹⁸Ada God riina wohecha kwo God riiti anadii ma mima yechaka kwotaka hapaga tawa boboyen otiichi na he. Eena otii henyak, kwo hekiita: Kraist riiti rukusii tawa boboy sii harapa howuk, gworo mayaka tawak, ka nosapek omuk heyik tawa. ¹⁹Ayo. Ada gegiyato kwo Kraist riiti rukusii tawa boboyen kwo hehar hekiita. Kwo hehar henyak, kwo kapo God riiti eyey hadabas boboy mayaka kwoti inyaka takiikiisiibakiita. Wowak, ma ye diita God riiti rukusii tawa boboyek ma yecha eyey hehar hekasakech.

²⁰Riiti hapaga tawa boboy sii noti sugu wopun harapa yo otiito. Eecha otii tawak, no God riina wohechawey, sii eeta karakada boboy. Riita hapaga tawa boboy sii eeta hiki sowak, harapa yo mayakan otiito. ²¹Wowak, God riiti ma mima ye sa God riiti hin, Jisas Kraist riiti hik yesokwa ta. Eyey komas nedii eechaba i ichakiita. Amen.

NOTA KRISTEN MA NO EETA KRAIST MABA OMU

4 Ada Harapa riiti yon otiichirek, eena pok ji ma tar. Eecha tarek, ada kwona wocho kwota na God riita kwona mukuchir noboban iiban na sumowu ta. Eeta nedii riita kwona uwari, riiti

nobon mukuchirin iiban na sumowu ta. ²Kwota na eyey ma yechi kuruk tanak, ishar ishar otii ta. Kwota anadii man kowu tanacha na ha ta. Kwoti rukusii tawa boboy yenya hanak, yecha kwona ha tawa nomo ya tawa boboyen na kiya ta. ³Spirit rii nona otiiniga podat ma tawak, na hehar otii pokok jinaga eecha ta. ⁴Maba podatebak tawak, Spirit podatebak tawa. Eechaba na tanak, God riiti kowu tawa boboy podareban kowu ta. God rii eeta boboyen nona uwar. ⁵Harapa Jisas podareba tawak, hiki siitiichichawa boboy podareba tawak, uku yeetii tawa boboy podat tawa. ⁶Podar God, eyey ma yechi Apoko. Rii eyey man dagiir poyetu. Rii eyey ma yechi nediiik yo otiito. Rii eyey ma yechi wok tawa.

⁷Nota eyey saniga saniga God riita har boboyen no yar. Kraist riita nona hikichi rukusii tawa boboyen saniga saniga har.

⁸Mashi keyir maji eecha wocho:

“Riita kwowuk yo iken otiiri,
Poko jichar ma yechaka eecha yo iri,
rii yenya boboyen shebo shebo har.”

⁹“Rii kwowuk iri,” ii boy maji mu? Maji mu diitata: mapo rii diika saka yar. Saka ya muku siitiir. ¹⁰Eeta ma riitaba mashi sakari, riitaba hevenek tawka irek, rii howu woyek i ir. I iri, eyey boboyen rii otii takiikiisiiken eena ir. ¹¹Riitaba ma yenya ha tawa boboyen har. Ma kaw yen aposel yon hisiir. Kaw piirapet yon har. Kaw yen God riiti majin kwodii wo yon har. Kaw yen God riiti maji akar man mukuchi yon har. Kaw yen maji pokii yon har. ¹²Kraist rii eeta rukusii tawa boboyen hari, nota God riiti ma mima siiken tawak, riiti yo otiiken eena har. Wonyak, Kraist ri maba siipa sokwa harapa siikiita. ¹³Wonyak, diita yo siipa i i nopa inyaka wopu podatebak siikiita. Hiki siitiichichawa nobok, Godriiti Yikapwa riina hechawa nobok eeka siikiita. Siinak, nota sokwa ma siiken siikiita. Kraist ri-

ita siita tawaga eecha siikiita. ¹⁴Eena no opoche yikapwa baregega siitanakech. Ma kaw ye nona woshepii maji pokii maga eecha otii taney, nobo kapaseken mukuchiken otii taney, opoche eena no meejiichi no veyin uku borowok yeechi ye i yiye yebugu tawaga eecha otiitanakech. No opoche sowak yeechi ye i yaya tawaga eecha otiitanakech. ¹⁵Yaho. Nota na maji siikenen ba tanak, anadii man rukusii ta. Eena na nota sokwa ma siiken siinak, Kraist riitaka eecha siinak, rii eeta noti masekii siiken. ¹⁶Kraist rii nona siitii kowu tawak, noti yatii, tapa, miy, mabiya ye podat yoban chegiik otii tawak, God rii harek, di-ita mabak tawa boboy ye eeta podatebak eecha tawa. Wowak, eyey mabak tawa boboy ye God riita otiiken gegiya tawaga, eecha otiiki otiiney, eeta maba siipu rukusii tawa nobok harapa siikiita.

KRISTEN MA KWO AKAR NOBON YA

¹⁷Ada kwona Harapa riiti hik maji kaw kwodii wocho. Opoche biish shebo shebo tawa maga eecha tanakech. Ye biish shebo shebo hikitu. ¹⁸Yechi marenoku niyiki yichu. Ye saka otii hechawak, ye wohipu tawak, eena God riita ha tawa boboy kepin yakasakech. ¹⁹Yecha eena otiiken otiiri, hiibiiya yakasakech. Ye kapasek nobok iyarek, yechi sugu wopu eeta kehar. Eecha tawak, ye eyey kapasek boboyen otii ye itu.

²⁰Diita majin kwo maji pokiitawey, Kraist riita otii tawa aboga eecha otikasakech. ²¹Ada eecha hikitu kwo Kraist riina meejiir. Meejierek, kwo riina sumowu tawey, kwona Jisas riiti maji siikenen maji pokiitar. ²²Mashi kwo mashi nobo kwotik chishitar. Ii sii mashi woshepii tar boboyen kwoya hecharek, sii haken otii tar. Eena kwota na mashi nobon kayek rabo. ²³Kwoti inyaka wopu, marenoku sa sokwa apama

he. ²⁴Kwo akar maban na yeechi ruwu. God riita akar man otii tawak, na sokwa God riita eecha sii. Diita ma yechi otii tawa abo sa sokwa kepi wey siinak, holi ma siikiita.

²⁵Eena kwota woshepii tawa boboyen na heechi. Eechaba eechaba nedii kwoti yaka kumwoy yenya maji siikeneban na ba ta. Nota Kraist riiti mababak podak tawa. ²⁶Kwoti inyaka kwotayeney, opoche kwo kapasek boboyen otiitanakech. Iipa kwo akar man kwotayeba tanak, kwotay i i iipa kwotak ya ye ikiita. ²⁷Iipa kwo Gaba riina aka sokwa ya chikiita. ²⁸Hiyiya tawa ma ye kawka hiyyikasakech. Yaho. Apa ye sa yo otii ta. Rii sa riiti tapak yo kepin otii tanak, anadii man doponey, rii sa kiyatay. ²⁹Kapasek wosoboy maji kwoti kujak sayakasakech. Yaho. Maji kepibak saya. Sayanak, akar man kiyatayenak, yecha dopo tawa boboyen hanak, kwo maji kepin banak, ye kepi sokwakiita. ³⁰Kwo opochi God riiti Spiriten bii nomoyatanakech. Spirit riita kwotaka tawak, ii eeta mukuchichu kwo eeta God riitiba. Eecha mukuchichu akar nedii poche komas yanak, God riita kwona poko ji taweyn heemachikiita. ³¹Eena kwo ma kapasek hiki tawa inyakan heechi ta. Kwotay tawa boboyen heechi ba tawey, eyey kapasek boboy eena heechi ba ta. ³²Wowak, kwota na yaka kumwoyen awasen awasen rukusii tanak, akar mak kwona kapasek otii ta taweyn eena na inyakan dagiir. God riita Kraist riiti hik kwoti kapasek boboyen otiiniga kwona otii abosuchirega, kwo anadii man na eechaba otiisa abosuchi ta.

KWOTA NA GOD RIITI HABAK CHISHI TA

5 Kwo eeta God riita kwoya hechawa yikapwa tawey, kwo na God ri-

itabaga sokwa eecha sii. ²Rukusii tawa boboy sii kwota chishi taweyn, otii tawa yon sa siitii kowu ta. Kraist riita nona rukusii tawak, riiti popoyen nona ha tawaga kwo na eechaba rukusiiba ta. Kraist riita hari, opel otii tawa boboyega eecha otiir. Worek, si kwowa sokwa God riitak irek, rii meejirek, rii kowya hikir.

³Kwo riiti ma mima tawey, diita yikadey boboy kwotak yakasakech: nobo anemesheroke tawey, mey oboy saga kwoya hechawey, kapasek boboyen otii tawey, kwo eena heechi sumowukasakech. ⁴Kwo opoche majin otii kehatanakech. Hikisha majin batanakech. Kapasek anemesheroke majin batanakech. Eeta yikadey boboy sii kepi boboyen otii mukuchikasakech. Ayo. Kwota God riitaban na woshia ta. ⁵Kwota diita oboyen otii hecho: nobo anemesheroke tawa ma ye, ma inyaka keha tawey ye, ma mey boboyen kwoya woy hechawa ma ye eeta yikadey ma ye Kraist riiti kigdom, God riiti kigdom ye iyarekasakech. Yecha woshepii tawa god riina sumowutu.

⁶Iipa akar ma yepa kwona hikisha tawa majik bachi kapasek nobon mukuchikiita. Eecha otii tawa yikadey boboyen God rii eena kwotayechi riiti majin nasowoy tawa man pikiita. ⁷Eena kwo eeta yikadey ma yechaka nareboy siichi chishikasakech. ⁸mashi kwota niyik tar. Apa Harapa rii kwona habak yayari, kwota na habak tawa maga eecha chishi ta. ⁹Haba sii kepi boboyen mukuchichawak, boboy kepin, nagwa nagwa otii tawa boboyen, omuutiik tawa boboyen geenyik yesokwa tanak, ma ye hechi otii takiita. ¹⁰Harapa riita inyakak kwoya hiki tawa boboyen kwo na eena hechi eechaba otii ta. ¹¹Kwo opoche niyik tawa ma yechaka nareboy siitanakech. Yaho, kwota na eyey man mukuchicha eeta yikadey boboy sii eeta kapasek. ¹²Ada yecha

otiiichi veenyi tawa boboyen kwodii wokasakech. Yaho. Ada harapa hiibiiya yato. ¹³Ayo. Haba sii eyey boboy yechi mun kwodii wochawak, ye eyey geenyik tawa. Wowak, eyey boboy ye geenyik tawey, eeta habaga eecha tawa. ¹⁴Eena diita maji sii tawa:

“Mii ma watawey, na sokwa!

Miita tiiriimok sokwanak, Kraist riipa miina habak chey hekiita.”

¹⁵Kwota na chishi tawa nobon ow poy siichi chishi ta. Opoche otii henyan biish tawa ma chishi tawaga eecha chishitanakech. Kwo otiihechawa ma chishi tawabaga na eecha chishi ta. ¹⁶Kwo apa God riita otii tawa abon na otii ta. Kapo komas nobokasakech. Apa diita kapasek nedii, iipa kwo sobo yo otii takiita. ¹⁷Eena kwo opoche hikishatanakech. God riita ma mima yecha otiiken inyakak hikichi otii tawa abon na hehar na yesha hecha.

¹⁸Kwo opoche ukun eechi beyitanakech. Eecha otiiney, ii kapsek siikiita. Kwota Spiriten na yanak, sa kwona takiikiisii. ¹⁹Kwo na sam hokwan, song hokwan, anadii holi hokwan eena hokwa chicha. Kwoti inyakak kujak, na chichanak, Harapa riiti hin yesokwa ta. ²⁰Eyey nedii kwota na eyey boboyen God Apoko riina Harapa Jisas Kraist riiti hik na woshia ta.

MA MIMA REEV SII TAWA MAJI

²¹Kwota na Kraist riiti hin yesokwa tanak, yaka kumwoy, yechi kuruk na ta.

²²Mima kwo na niiji ma riiti kuruk ta. Harapa riiti kuruk tawaga, na eecha ta. ²³Boyewak eecha otiito? Ma rii eeta mima siiti masekii. Kraist riita Kristen yechi masekii tawaga eena eecha tawa. Kristen ma ye eeta Kraist riiti maba. Riita yenza yesokwa yichir. ²⁴Kristen ye

eeta Kraist riiti kuruk tawaga, mima kwo na eechaba kwoti ma yechi kuruk ta.

²⁵Ma kwo Kraist riita riiti Kristen ma mima yenya rukusiichi hachirega, ma kwo na kwoti mima yenya eechaba rukusii ta. ²⁶⁻²⁷Kraist rii riiti ma mima yenya ukuk yeetiichi riiti majik yeetiichi holi siiken mayama heken eena eecha otiir. Eecha otiiri, riiti Kristen na yecha kehakasakech. Kapasek siikasakech. Yecha kepiba tanak, holi maba takiita. ²⁸Ma kwota kwoti maban mayama rukusii tawaga, kwoti mima yenya na eechaba rukusii ta. Ma por rii riiti miban rukusii taney, rii riiti maban rukusiibato. ²⁹Nota hecho ma por rii riiti maban mayama yuyakasakech. Yahoo. Rii hehar tawak, havato. Kraist riita Kristen yenya oti tawaga rii eechaba otiito. ³⁰No eeta Kraist riiti yatii, tapa, miy, mabiya. ³¹Mashikeyir maji eecha wocho: “Ma rii apoko nokwapan heechi i reev siiney, mima siina yaney, piir sa podat maba sapibak sii.” ³²Diita veenyi tawa maji sii harapa maji tawa. Ada hikitu eeta maji Kraist riiti maji Kristen mayechi maji. ³³Wowak, diita maji kwona wobato. Kwo mayama maban rukusii tawaga, kwoti miban na eechaba rukusiiba ta. Wowak, mima sii sa siiti ma riiti hin sa yesokwa ta.

YIKAPWA AWI EEPI YECHI MAJI

6 Yikapwa, kwota na awi eepi yechi majin sumowu ta. Ii eeta Kristen ma oti tawa abo. Eeta nobo kepi. ²Keyir maji eecha wocho: “Kwo awi eepin yechi majin na sumowu ta.” Diita lo maji sii mapo wotar lo maji. ³Wotar maji eecha wocho: Eeka miipa diita nosapek harapa eechaba ekpi takiita.

⁴Awi eepi kwo opoche yikapwa yechi biin kapasek oti tanak, ye kwotayetanakech. Yahoo. Kwo na hehar tanak, Harapa riiti nobon riiti majin na maji pokiichi yesokwa ta.

YO OTII TAWA MA YECHAKA SIITII KOWU TAWA MA YECHAKA YECHI MAJI

⁵Yo oti tawa ma kwo na kwona siitii kowu tawa mayechi kuruk ta. Kwo yechi hin hiki tawey, kwo na yenya harapa akiichi yenya na sumowu ta. Kwo Kraist riiti yo oti tawabaga na eechaba oti ta. ⁶Iipa kwo yechi misomabak yenya saboy oti takiita. Yahoo. Kwo na Kraist riiti yo oti wakasa ma sii. God riita otiken gegiya tawa boboyen kwoti sugu wopuk eena sa otiita. ⁷Kwota na kwoti yon inyaka kwoya hikichi oti ta. Ii kwo ma yechi yoga eecha otiikasakech. Yahoo. Kwo Harapa riiti yoga eecha na oti ta. ⁸Kwota oti hecho yo kepin oti tawa ma riina Harapa rii yak tokokiita. Riina eecha hakiita yo kiiriisiiposii oti tawa ma yechaka yo siiken oti tawa ma yechaka eecha yan hakiita.

⁹Kwota yo oti man siitii kowu tawa ma na meeji. Kwota na eechaba oti. Kwo yenya woshepii ow bakasakech. Kwota na hiki ta yechaka kwotaka hevenek tawa Apoko riiti yo oti wakasa ma. Eyey ma eeta riiti miyik kiki sowa.

KRISTEN MA YE OW ANA PICHAWA MAGA EECHA TAWA

¹⁰Ada diita majin hamak otiito. Kwo Harapa riiti hapan na yanak, riitaka yesokwa na hapaga sii. ¹¹Kwota na God riita ha tawa ow ana pi boboyen ruwu. Ruwunak, kwopa eeka hapaga ssichi siitii tanak, Gaba riita eyey veenyichi oti tawa boboyen kwopa eeka guru poyekita. ¹²Nota maban ana pikasakech. Yahoo. Nota howuk tawa spirit kapasek yechaka ow ana pichu. Nota kowuk aka tabo yima kapasek yechaka howuk siitii kowu tawa ma kapasek yechaka mun siitii kowu tawa spirit yechaka ye niyi nobon siitii kowu tawey, eena nota yechaka ow ana pichu. ¹³Eena kwotana

God riita ha tawa ow ana pichawa boboyen na ruwuchi ta. Eecha otii tanak, kapasek nedii yanak, kwota eeka hapaga siichi siitii ow ana pikiita. Kwopa owun eyey dagiir poyenak, eechaba siitii takiita.

¹⁴ Kwo na eecha siitii tanak, kwota na God riiti omutiik majin nediiik llet giriichi siitii ta. Kwo na nagwa nagwa otii tawa boboy kepin na ain bagowor tawaga siiviitabin ruwuchi siitii ta.

¹⁵ Kwo taney, na sayar God riiti hadabas majin sawok. Eeta boboy sii kwoti yatiin ruwu tawa boboyega sa eecha ta. ¹⁶ Eechaba eechaba nedii kwotana hiki siitiichichawa boboyen bagoworega poyi chishi ta. Eecha otiiney, kwo eeta kiki sowa kwopa Gaba riita hika rabona yabun kwopa esha pakiita. ¹⁷ Kwona yesokwa yichitawa boboy sii eeta kwoti masekiik ruwu tawa boboyen na ruwu ta. Kwota na God riiti majin Spirit ha tawa eekiga neeki ta. ¹⁸ Eecha otii tanak, God riiti kiyapo tawa boboyen wohecha. Spirit rii kwona God riiti nobon mukuchichawey, eechaba na riina wohech. Eena eechaba nedii kwota na siitii kow ba ta. ¹⁹ Kwota na maji ba taney, ana na kiyatay ba ta. Ada hik-

itu kwota na eecha wohecha God riita sa riiti majin eeeji kujak heechinak, anapa akochinyak, sayarechi veenyi tawa maji siikenen anapa ana beyichi siitii kwodiiwochakiita. ²⁰ Ada hadabas majin geenyek kwodii wochawama eena ada poko jir. Ada hadabas majin yo otii iniga kowdii wocho. Eena kwota na God riina wohecha anapa God riiti inyagak eeka anabeyichi siitii ba takiita.

WOSHIA MAJI KAW

²¹ Tikikas riipa kwona ada otiir yon sawo mukuchikiita. Rii eeta noti yaka kumwoy siiken. Rii Harapa riiti yo otii ma kepi. ²² Ada riina heechinak, kwotak inyak riipa nota tawa tobon sawokiita. Sawonak, kwo kwoya hikichi hapaga siikiita.

²³ Apoko God riita Harapa Jisas Kraist riitaka piiriita yaka kumwoy kwona inyaka wopun otii kepi siikiita. Rukusii tawa boboyen hiki siitiichichawa boboyen riita hakiita. ²⁴ Kwota noti Harapa Jisas Kraist riina eechaba eechaba rukusii tawey, God riita ma miman yeyada rukusiichi ha tawa boboy kwotaka eecha sa ta.

PILIPAI

Pol Rii Pilipai Ma Yenya Har Jey Maji

1 Ada Pol, Timoti sicha God riiti yo oti wakasa ma tawak, eena di-ita jeyen keyichi Pilipai tawa God riiti ma mima ye Jisas Kraist riina hiki siitiichichaweyen eena ada hatu. Sichha tawey, yopo yichi tawaman siitii kowu tawa ma yenya yo oti tawa ma yechaka eecha habato. ²Noti Apoko God rii Harapa Jisas Kraist riitaka kwona yeyada rukusii tawa boboyen eshar oti tawa boboyeka sa eecha ha.

POL RIITA MA MIMA YENYA MAJI BACHICHU

³Ada kwona hiki tawa nedii ada kwona God riina maji kwona bachichu. ⁴Bachi tawey, eejii inyaka eeta kwona kwoya hikitu. ⁵Mashi tasiir nedii apa di-ita nedii kwota ana kiyatay tarek, eena ada kwona kwoya hikitu. ⁶Ada eecha siiken hikitu God riita diita yon kwoti sugu wopuk tasiiri, riipa eechaba oti i i Jisas Kraist riiti nedii, eeka hamakita. ⁷Kwota eejii sugu wopuk wok eechaba eechaba tawa. Eena ada kwona eecha hiki tawey, ada kwona kepi hikitu. Mashi ada hadabas majin eyey sugu wopuk chi ye i tar nedii apa ada poko jiniga tawa nedii God riita ana homachi har yon kwona habar. Kwona habarek, eena ada kwona eecha hikitu. ⁸God riita hecho ada maji siiken bato. Kraist Jisas riina ana hari, eena ada kwona eecha rukusii hikitu.

⁹Ada God riina diita yikadey nobon kwona wohechichu. Ada God riina wohecho kwota rukusii tawa boboy sii eechaba eechaba sokwato. Oti hechawa boboy sii nagwa nagwa hiki tawa

boboy sii eechaba sokwabato. ¹⁰Sokwanak, kwo keyibachi kepiban neekiki-ita. Wonyak, Jisas Kraist riita yana nedii kwota kapasek boboy biish siinak, maban oti keha tawa boboyeka saka siikiitawak. ¹¹Jisas Kraist riita otiichinyak, hadabas boboy sii kwotaka tanak, kwota God riiti hin yesokwa takiita.

POL RIITA POKO JI TARI SII EETA HADABAS MAJIN KIYATAY TAR

¹²Eejii yaka kumwoy kwo na hecha: Adak ya tawa boboyen hadabasmaji sawo nobon dasiipiikasakech. Yaho. Sii eeta sawo tawa majin kiyatay tar. ¹³Eena Sisa riiti akan siitii kowu taryabu pichar ma ye akar ma iibak tawey, ye her ada Kraist riiti majin sawo tarek, eena ada pikoji tar. ¹⁴Ada poko ji tarek, akar yaka kumwoy ye Harapa riiti hik siitii ana beyichi maji sawo tari, akiikasakech.

¹⁵Eejii hi harapa tarek, ma kaw ye inyaka kwotayiniga hiki tarek, eena Kraist riiti hin sawo tar. Akar ye inyaka kepi hiki tarek, ye eeta majin sawo tar. ¹⁶Ye rukusiiniga sawo tar. Yecha hikitu ada hadabas majin siitii-ikowu tawak, awasen sawoto. Ye eecha hikitu God riita diita yon ana har. Eena otiito. ¹⁷Ma kaw ye keena yechi hiban mayama yesokwa tawak, Kraist riina sawoto. Yechi sugu wopu eena hehar hikichi otiikasakech eena eecha otiito. Ye eecha hikitu ada poko ji tawak, ye eecha oti tawak, adana harapa nomoya boboyen ana kawka hatu. ¹⁸Eecha oti tawey, ii sakayekasii! Eejii inyaka kwoya hikitu. God riiti majin sawo tawa ma yenya wohigiya tawa boboy kapo kepi kapo kapasek siikayekasii. Kraist riiti hin eena sawo tawey, ii eeta nobo sawo tanak, ada kwoya hikikiita.

ADA TANEY, AN KRAIST RIITAKA EECHA TAKIITA

¹⁹ Ada eecha hikitu: kwota ana God riina bachi tawak, Jisas Kraist riiti Spirit ana kiyataytawak, ana yak tawa boboy sii ya ana kiyatayechi yesokwakiita. ²⁰ Diita yon God riita otiiken hari, ada eena hehar oti taken gegiyato. Ada otiiken kowutu. Ada kapo hakiita, ada kapo tawa, ada ana beyichi siitii tawak, Jisas Kraist riiti hin yesokwataken hikitu. ²¹ Ada sobo taney, Kraist rii eeta eeji hadabas boboy. Ada haney, eeta kepi wey siikiita. ²² Wowak, God riita hikiney, ada diita nosapek mabak tawey, eeta kepi. Ada yo oti tawak, ma eeka kepi siikiita. Boy mey nobon ada hisiiik. Nobon saka hechawak. ²³ Diita boboyen ada upurus hikitu. Ada diita nosapen heechi i Kraist riitaka eecha siiken hikitu. Ii eeta kepi wey. ²⁴ Wowak, ada eechaba sobo taney, anapa kwona kiyapo takiita. Ada kwi boboy kepi. ²⁵ Ada diina hiki siitiichichu eena ada diika siikiita. Ada eyey kwotaka tanak, ada kiyatay tanak, kwo sokwa kwoya hikichiharapa hiki siitiichikiita. ²⁶ Eena ada kawka kwotak yanak, kwota Kraist riina sumowu tawak, kwopa ana hehar hiki takiita.

²⁷ Maji mu diitata: kwo chishi tawey, Kraist riiti hadabas majin kwo sumowukiita. Wonyak, anapa meejikiita kwo podat hikichi anabeyichi siichi chegiik ow ana pichakiita. Hadabas maji hiki siitiichicha boboyen eena kwo ow ana pichichakaiita. Ada komas kapo saka kwona hekii tawak. ²⁸ Kwoti ow ana pichawa ma yenya opoche akiitanakech. Yenya na ana beyichi sii. Wonyak, kwota yenya mukuchikiita yecha saka sowakwokiita. Kwota dagiir poyekiita. God riita otiichinyak, kwo dagiir poyekiita! ²⁹ God riita boboyen hari, kwo riiti hin hiki siitiichi riiti

yon oti tawak, Kraist riiti kapa meejii tawa boboyen kwoti kiki kiyabakiita. ³⁰ Mashi ada ow ana pichari kwo ana her. Herek, ada ow ana pichawey, kwo meejito. Wowak, apa nota eecha chegiik ana pichu.

NOTA NA MAYAMA DAGIIR POYECHI NOTI YAKA KUMWOY YENYA RUKUSII TA

2 Kwota Kraist riitaka eecha chishi tawey, kwo boy hapaga tawa? Riita boy rukusii tawa boboy sii kwoti sugu wopun hehar otiichichu' Kwo boy Spireteka eecha chishitu? Kwota boy akar man hehar rukusiito? ² Kwo eecha otiiney, kwoti inyaka marenoku na hikichi podatebak oti ta. Eecha oti taney, ada kwoya woy hiki takiita. ³ Opoche akar boboyen kwoti inyakak saniga hikichi otiitanakech. Opoche kwoti hin yesokwak otiitanakech. Kwota na akar ma yechi kuruk ichi yenya kiyatay. Kwota na yenya hiki ta. Opoche kwoti hi harapa siike hiki tanak, anadii ma yechi hin yeyik siik hikitanakech. ⁴ Kwo opoche kwoti boboyeban heharetanakech. Akar ma yechi boboyen na hehareba ta.

KRAIST RIITA MAYAMA DAGIIR POYE TAREK, GOD RIITA YESOKWAR

⁵ Kwota na Kraist Jisas riiti inyaka hiki tawaga kwo na eechaba hikiba ta. ⁶ Riita God siiken tarek, rii God siiken riita tawaga eecha siiken eena hegiyakasakech. ⁷ Yahoo. Riita mayama eena heechirek, rii eeta yo oti wakasa maga eecha siir. Rii eeta sokwa mak siir. ⁸ Mak siirek, rii riiti hin mayama dagiir poyechi God riiti inyakan hehar sumowutar. Sumowu tarek, ma ye riina mek ji siitiichirek, rii eeta har. ⁹ Eecha otiirek, eena God rii riina yesokwa howu weyik heechir. Worek, God rii riina hi pochin har eeta hi sii eyey hin dagiir

poyer. ¹⁰⁻¹¹Rii diita hin harek, worek, eyey ma mima ye diita nosapek tawa eyey boboy ye howuk tawa eyey boboy ye nosap kuruk tawa ma ye Jisas riiti hin meejinak, eyey sakachi riiti hin yesokwakiita. Yesokwa tanak, eyey kuja eecha wochakiita. Jisas Kraist rii eeta podareba. Eeta Harapa. Wonyak, Apoko God riiti hin howu weyik takiita.

NOTA NA HABAGA EETAMA YICHI NEDIIK TA

¹²Eeji nareboy ada kwotaka mashi eecha tari, kwota ana sumowu tari, eeta kepi. Apa ada kwotaka tanan siita woy, ii na sumowubata. Kwona akii nubu nubu tanak yon na otii ta. Kwona yesokwa yichi tawa boboy siina hamaken na otii ta. ¹³God riita yo kwoti wok otiito. Riiti inyakak otiiken, riita hikichi otii tawa boboyek siiken eena sumowuken eena kwona otiichichu.

¹⁴Kwota eyey boboy otii tawey, ow na heechi ana pichawey na heechi. ¹⁵⁻¹⁶Kwota napa apama weyiba hecha. Kapasek boboy takasakech. Kwo na God riiti yikapwa siiken ta. Kwo diita nosapek tawey, nokwapa nokwapa kapasek boboy otii tawa ma ye ow ana pichawa ma ye tabato. Wowak, kwo hadabas majin sawo tawey, napa niyik okoree tawa habaga eecha yichi nediik ta. Kwo eecha otiiney, Kraist riiti nediik yanak, ada kwona kwoya woy hiki takiita. Kwo eecha otiiney, ii eecha mukuchikiita ada eeji yon saka sobo eemek rabokiitawak.

¹⁷Kwo God riina hiki siitiichichawey, ii kwo God riina opelen hatu. Eecha ha tawey, an hikitu kapo eeji maba pin anapa kwota ha tawa opelek eeka gwota pakakiita. Ii sokwaney, eeji inyaka eeta kwoya woy hiki tawak, ada kawen kwona hatu. ¹⁸Kwona kwoya woy boboyen otii tanak, an kaw ha ta.

TIMOTI MAJI

¹⁹Harapa riita eecha hikiney, ada Timoti riina heechinak kwotak ikiita. Ichi ya ana sawonak, eeji inyaka kwoya hikikiita. ²⁰Timoti riitaba saniga ri sugu wopu eejiyiga eechaba tawa. Riiti inyaka kwona kiyatayeken harapa hikitu. ²¹Eyey anadii ma ye yechi boboyeban hehar siitii kowu tawak, Kraist riiti yon eecha siitii kowukasakech. ²²Kwota hecho Timoti rii eeta ma kepi. Riita adaka sicha chegiik tawey, yikapwa apoko otiinaga eecha otiito. Hadabas majin sawoto. ²³Adak yak otii tawa boboyen ad henyak, anapa riina hechanak, kwotak ikiita. ²⁴Ada hikitu komas Harapa riita nobon takiinak, ada kwotaka eecha ibakiita.

EPAPRODAITAS MAJI

²⁵Ada eecha hikirek, eena ada Eprodaitas noti apoma, riina kwotak heechirek ir. Riita adaka yo eecha otii tar. Rii adaka eecha siichi ow ana piba tar. Mshi kwota heechirek adak yari, rii kwoti hin makamak kiyatayeba tar. ²⁶Riiti inyaka kwona heken hiki siitiichichar. Riita meejirek, kwo meejibar rii haken otii tarin rii inyakapwa hiki tar. ²⁷Eetata, mashi rii haken otii tar. Eecha otii tari, God riita riina inyakapwa hikichi otii kepi siichir. Eeta otiichiri, saka riitaban eecha otiirek, ana eechaba otiichibar. God rii yuyar harapa kapasek boboy adaka ya gamunakech. ²⁸Ada riina heechinak iken gegiyato. Heechinak, inyak, kwota riina hechi kwo inyaka kwi kwoya woy hiki takiita. Eecha otiinak ada nomoya tawa boboy siipa kaw hagayegakiita. ²⁹Eena kwo riina henyak Harapariiti kumwoyega na eecha ya. Riita tawaga eecha tawa man yechi hin hehar na haba ta. ³⁰Eprodaitas riita Kraist riiti yon otii tari, rii haken otiir. Riita eeta otiiri, rii riiti maban hehar oti-

ikasakech. Kwo diita ana kiyatay tawa boboyen kwo saka ana kiyatayerek. Rii saniga kiyataye tar. Riita tawaga eecha tawa man na kiyatay ta.

**MA YE JISAS RIINA HIKI
SIITIICHICHAWEY, YE EETA
NAGWA NAGWA ICHAWA MA**

3 Ada kwona maji kawka bak: Kwo na Harapa Ma riiti hiban kwoya hikichi yesokwa ta. Mashi diita maji ada kwona keyichi har. Apa eena ada kwona kwotayekasakech. Ada kawka keyichi hato. Dii eeta kwona kiyatayeto.

²Eeta ma ye kwashik tawa asaga kapasek otii tawey, maba sapin dagii tawey, kwo na eena eecha ow poy sii ta.

³Yechaka takasakech notaba sapin dagii tawa boboyen otii hecho. No God riiti Spiritebak riiti hiban yesokwachiniga Kraist Jisas riitaka chishi tawey, no eena kwoya hikitu. Nota maba sapin dagii tawa boboy siina hiki siitiichikasakech. Siipa saka nona kiyatayekiitawak. ⁴Ada keena otiiken wonyey, anapa keena diita yikadey boboyen hiki siitiichichakiita. Kwotaka tawa ma kaw ye eecha hikiney, maba omuk tawa nobo sii keena yenya yesokwa yicha takiita. Ye napa meeji ada kwona majika sowa. Mashi ada eecha hiki tari, apa ada saka hiki tawak. Na meeji. ⁵Ana yimowurek, 8 de siirek, ye eeji maba sapin dagiir. Ana yimowur nedii ad Isrel ma siir. An eeji wayega Bensamin riitaka ya eecha siir. An Hibru ma yechaka eecha yimowur. Ada Peresi yecha eecha tarek, ada Ju yechi lo nobon summowu tar. ⁶Harapa sumowu tarek, ada Jisas riiti nobon sumowu tar man kikir poye tar. Eeta mayecha lon otii tawa nobon ana otii henyey, ada kapasek otiikasakech. ⁷Ada eeta mapo otii boboy kepin apa Kraist riiti hik ad eecha wocho sii eeta kubuchey boboy. ⁸⁻⁹Ada Juma yechi boboyeban bakasakech. Eyey boboyen ada habato

eeta kubuchey boboy. Eena an magi-irechichi Kraist Jisas, eeji Harapa, riiti boboyeban an eena yar. Diita boboy sii eeta harapa boboy. Ada Kraist riina yaken otiirek, riitaka podatebak siik otiirek, eena riitihik ada eyey boboyen rabo hama siichir. Ii eeta kubuchey boboy. Ada lon sumowuken otiiney, eeji nagwa nagwa ichawa nobo sii diita yikadey boboyekasakech. Yaho. Apa ada Kraist riina hiki siitiichichawey, nagwa nagwa otii tawa abon ana sobo har. Ada hiki siitiichichawey, God riita nagwa nagwa otii tawa abon sobo habar. ¹⁰Ada boboy podateban yaken otiito. Ada Kraist riina hechi riita hachi saniyeechi sokwa tawa nobon otiirin, ada diita hapaga tawaboboyen ada yeechi riitaka eecha siinak, riita otii kapa meejirebaga ada eechara meejibanak, hanak, riitabaga eecha siiken otiito. ¹¹Eecha otiinak, ada hikitu ada eechara tiiriimok chinyak awasen ya sokwakiita.

POL RIITA AMABA MAPO IR

¹²Ada eecha hikikasakech Kraist Jisas riita otii boboyen an eena ya hamachi an kepi tawa. Yaho. An eeta yon kikiirena neekitu. Kraist Jisas riita ana neekirebaga ada eena eechara neekitu. ¹³Yaka kumwoy, ada eecha hikikasakech ada eeta boboyen ya hamar. Yaho. Ada podateba inyakak tawa. An mashi boboyen hechirek apa ada komas ya tawa boboyen yaken harapa yon yato. ¹⁴Eena ada amaba mapo inyak, ada kepi boboyen yakiita. Diita ada yak otii tawa jebwa sii eechara siikiita.

¹⁵Noti ma kaw kwo Spiriten yari, kwo na eechara hiki ta. Wowak, kwo akar inyakan hiki taney, God riipa kwona mukuchikiita. ¹⁶Eeta yikadey boboy nota yari, ii na kiikiirena neekichi sokwa ta.

¹⁷Yaka kumwoy, kwota na eeji nobon sumowuba ta. Nota nobo kepin kwona

mukuchichu. Kwota na kenyi ta eeta ma ye noti nobon sumowuba tawey. ¹⁸Eechaba eechaba nedii ada kwona baba tar. Apaeji mi keya mukuka tawak, kawka ada wocho: Jisas Kraist riin mek ji siiti-ichirek, rii eeka harek, eena riiti yabu pi ma nokwapa nokwapa tawa. ¹⁹Yechi mabak otiiken gegiya tawa sii eeta yechi God. Hiibiyak tawa boboyeban eena kwoya hikitu. Yecha diita nosapek tawa boboyeban eena hikitu. Eeta yikadey ma yepa eyey hi uwu tawa eemek i hamakita. ²⁰Wowak, nota hevenek ik tawa ma mima. Eena nota yesokwa yechi tawa ma, Harapa Jisas Kraist, rii hevenen heechi ya sakakii tawa nedii no eena kowutu. ²¹Yanak, rii noti diita maba kapaseken dareboyenak, no riiti hevenek tawa maba kepibaga eeche siikiita. Rii eeche otii tanak, riipa riiti hapaga tawa boboyen yeechi otiikiita. Diita hapaga tawa boboy sii kiki sowak eyey boboy yen riiti kurubak heechikiita.

YECHA INYAKA PODATEBAK HIKI TANAK NA KWOYA HIKI CHISHI TA

4 Eeji yaka kumwoy eena na kwota hapaga siici siitii ta. Ada kwona rukusii tawak, kwoya hikitu. Ada kwona hiki tawey, ada kwoya woy hikitu.

²Yuodia, Sintiki kicha na meeji: kicha na podat inyakabak eeta Harapa riitak siir. ³Mii, ana yon kiyatay tawa ma, ada hikitu miita kata mima upurus piirina kiyatayechik! Piiriita adaka hadabas maji yon chegiik otiiba tar. Klemen rii akar yo meshi otii tar ma rii piiriiteka yo eeche chegiik otii tar. Yechi hi akar eechaba eechaba tawa ma yichika howuk tawa jeyek eeka keyir. ⁴Kwo eechaba eechaba eeta Harapa riina na kwoya hikiba ta. Ada kawka bak: Na hehar kwoya hiki ta.

⁵Eeta Harapa rii ya bana siito. Eena ma ye sa he kwo akar ma yenya na eshar eshar otiichi cha. ⁶Kwo opoche

inyakapwa hikitanakech. Yaho. Eyey boboyen kwota kwoya heneyey, God riina na wohe. Riina na wohechanak, na woshia ta. ⁷God riiti eshar tawa boboy sii kwoti inyaka wopun siitii kowu tawak hehar otiichichu. God riiti diita boboyen ma ye hekasakech.

⁸Yaka kumwoy ada maji pochin kawka bak otiito. Kwo na eyey boboy kepin, eyey boboy ma ye sa yechi hin yesokwa taweyn eena kwoti marenoku sa takiikiisii ta. Diita boboy sii eeta: omutiik siiken tawa boboy, inyaka wopu kwoya hechi otii tawa boboy, nagwa nagwa otii tawa boboy, kwoya heechi otii tawa boboy, rukusiichi otii tawa boboy, hi kepika tawak otii tawa boboy. Eeta boboy ye sa kwoti marenoku takakiisii. ⁹Eyey boboyen ada kwona mukuchirek, kwota yari na hehar neekichi otii ta. Eeji maji kwo meejiri, eeji yon kwo heri, eena na otii ta. Otiit tanak, ma kwoya hiki tawa boboyen ha tawa God riipa kwotaka eeche takiita.

POL RIITA RIINA HAR BOBOYEN KWOYA HIKICHI WOSHIAR

¹⁰Ada Harapa riitaka eeche chishi tawey, eeji inyaka eeta kwoya woy hikitu. Nokwapa nokwapa nedii irek, apa kwota echa mukuchichu kwota ana rukusiito. Ada eeche bakasakech kwo ana saka hehar otii tarek. Kwo ya ana kiyatay nobokasakech. ¹¹Ada eeche wokusakech ada boboyen dopoto. Yaho. Ada makabek heechiri, eeta boboy ye adaka tawey, eeta kiki sowa. ¹²Ada hecho boboy dopo tawa nedii boboy nokwapa tawa nedii. Ada eeta nedii eeche haney, ada eeta nedii aboboy nokwapa taney, ada eeta kwoya tawa. Ada eeta nedii boboy dopo taney, ada eeta nedii boboy nokwapa taney, ada eeta kwoya tawa. Eeta boboyen ada otii her.

¹³Kraist riita ana hapaga tawa boboyen

ha tawey, ada keena eyey boboyen otiikiita.

¹⁴Wowak, mashi ana nomoya tawa boboyen yari, kwota ana kiyatayebatar. Ii eeta kepi. ¹⁵Pilipai ma kwo hikitu ada mashi Masedonia nosap heechirek, hadabas majin kwodii wochari, kwotaba ana hatar. Kwotaba eeji boboyen yatar. ¹⁶Ada Tesalonaika tarek, ada dopo tarek, kwo upurus nedii ana yan heechirek ir. ¹⁷Ada yan yaken wokasakech. Yaho. Ada gegiyato kwota hehar otii tawa abo sii sa wokwa harapa siinak, kwopa hi kepika siikiita. ¹⁸Eyey boboy kwota ana hari, sii eeta kiki sowa. Kwo eyey ya boboyen Epaprodaitas riiti tapak ana hari eeta kiki sowa. Diita har yikadey

boboy sii eeta God riina opelen otii tar boboyega kwowaka eecha tarek, God riita eena yeechi kwoya hikitu. ¹⁹Eeji God rii harapa boboyen Kraist Jisas riiti nobok kwota dopo tawa boboyen hakiita. ²⁰Noti God noti Eepi riiti hin na eechaba eechaba nedii yesokwa ta.

AKAR MAJI KAW

²¹Ada eyey Jisas Kraist riiti ma miman, God riiti ma miman, ada woshiato. ²²Eyey God riiti ma mima diika tawey, woshia tawa maji kwona wochi tawak ichu. Kas Sisa riiti akan yo otii tawa ma yecha woshieechi tawak ichu.

²³Jisas Kraist riiti rukusii tawa boboy kwotaka heechi tawak ichu.

KOLOSI

Pol Rii Kolosi Ma Yenya Har Jey Maji

1¹⁻² Ada Pol. Ada Jisas Kraist riiti aposel, God riiti inyakak majin wochawak ichawa ma. Timoti, rii noti kumwoy, riita sicha kwona woshiato. Jisas riina hiki siitiichichawa ma, Kristen ma Kraist riiti nobok tawey, Kolosi akamak tawey, kwona sicha woshiato. God, noti Eepi, riiti kwona inyaka otiitawa boboy riiti eshar otiitawa boboy kwotaka na sii.

GOD RIINA WOSHIATO

³⁻⁴ Kwota Jisas Kraist riina hiki siitiichichawa boboyen, kwota Kristen man rukusii tawa boboyen no meejiri, eena nota kwon God, Jisas Kraist riiti Eepi, habachi eechaba eechaba woshiato. ⁵ God riiti hadabas amutiik maji kwona mapo yarek, hevenek hadabas tawa boboyen kwo meejir. Meejirek, kwo apa hevenek heechir boboyen kowutu. Kowu tawak, kwo Jisas riina hiki siitiichiniga, akar man rukusiito. ⁶ God riita noti inyakak otiitawa boboy eeta kwona mashi yaniga, kwo hehar hikirek, eeta God riiti maji kwotaka sikii wato. Kwotaka siikii watawaga, eeta maji eyey nosap i ye ya tawak eechaba siikii wato.

⁷⁻⁸ Epapras, noti wakasa ma kepi, rii kwona sawo tarek, kwo makabek heechir. Wakasa ma taniga rii Jisas Kraist riiti yo otiitawak, akar ma riina rukusiito. Riitaka shichaka nota yo otiito. Rii kwona hehar otiichichu. Eeta Spirit riita otiichuwak, kwo rukusii tawey, sii sinya wor. ⁹⁻¹⁰ Wowak, kwi majiotii tawa abo sinya mapo yarek, mashi na apa si kwona God riina maji eechaba eechaba bachi tar. Sichu God riina kwona wohechichu: riiti inyaka, riiti

hiki yawa boboyek, riiti Spirit otiitawa abok eeka kwota siiken eena wohecho. Eeta kwona takakiisiiken eena wohecho. Wonyak, God riita eyey boboyen hechawaga, kwo eechaba hekiita. Kwo hechi kwo riiti nobok iniga, kwi Harapa riiti hin yesokwaniga, siikii watanak, riita inyaka kwoya hikinak, kwo God riiti hi kepik kawka harapa sokwa takiiita. ¹¹⁻¹² Eeta kepi God riiti hapaga eechaba eechaba otiitawa boboy kwotaka sa sii. Siinak, man dagaar pooy tawa boboy kwotaka yanak, kwo keena kiya ya takiiita. Kiya ya tanak, kwi inyaka kwoya hikichiniga Eepi riina woshia takiiita. God riita hehar otiirek, eena God riiti ma mima ye riiti yama hechawa kigdom tawak, yechaka kwotaka komas God riiti hadabas boboyen yakiiita. ¹³⁻¹⁴ Nota niyi eemek tarek, God riita riiti yikapwan rukusiichiniga riiti kigdommek nona yeechi kepi heechir. Kraist riita nona awasen tokochi yar. Noti kapasek boboyen kwoyava yar.

KRAIST RIITA OTII TAWA ABO RIITI YOKA DIITATA

¹⁵⁻¹⁶ Kraist riita henyan biish tawa God riina mukuchichawa ma. Kraist riita nona God riina mukuchichu. Riita mapo yimowur yikapwa. Otiir boboy sii karakada. Rii eeta harapa. Eyey boboyen riitaka otiir. Spirit boboyen, nosap boboyen, boboy heweyn, boboy nota henyan siiri, riitaka otiir. Riina otiichir. Eyey gavman, eyey diita nosap harapa man, harapa ejel, siitii kowu tawa ejel, siitii kowu tawa boboy, eyey harapa hapaga boboy riitaka otiir. Eyey boboyen riina otiichir. Riitaka otiir. ¹⁷ Rii eeta eyey boboyen howuk tawa ma. Eyey boboyen riita neekitawak, diita hehar tawa. ¹⁸ Rii masek riiti maban. Riiti maba riiti sipsip. Rii riiti sipsip eechaba tak tawa boboy siiti mu. Rii mapo hachi saniyar yikapwa. Boye-

wak? Eyey boboyen rii harapa tawa. ¹⁹God riita hikichi otiirek, God riiti eyey boboy Kraist riitaka yir. ²⁰God riita eyey boboyen, nosap boboyen, heveneka tawa boboy Kraist riiti noboka eecha sharahavar. Kraist riiti pi mek tarek, God riita nona sharahavar.

²¹Kwo mashi kapasek boboy otiiniga, riin kwi inyakak otiinan yuyatarek, kwo kapasek boboy otiichiniga God riina kwo somoye tar. ²²Somoye tarek, Jisas rii riiti maba mek harek, eeta kwona sharahavar. Sharahavarek, kwo apa riiti nareboy siiken siir. Siirek, eecha komas kwi maban bachichi, maba kepi henyak, otii yeetinak, holi tanak, kwon riita mayama yakiita. ²³⁻²⁴Wowey, kwo eechaba eechaba hehar riina hiki siitiichichaney, inyaka yaresaya hikiran siney, nagwa nagwa inyey, Kraist riina yaken kowu taney, kwona otiichikiita. Kwo diina meejiir. Diita majin eyey diita nosapek apa i ye yato.

Jisas Kraist riita ana riiti wakasa man otiir. Otiirek, ada kwona kapa meejiichichu. Kapa meejiichiniga eeji inyaka kwoyawey hikitu. Boyewak? Ada eeji mabak kapa meejiichiniga ada Kraist riiti maba, ri sipsip, kapa meeji tawa boboy ada kiyatay hamato. ²⁵God riita ana keyibochir. Keyibochirek, ada riiti sipsip wakasa ma. Kwon heharek, eena keyibochir. Akar man God riiti sawo tak eena heyibochir. ²⁶Mashi diita maji veenyi tar. Eyey yeyi wayega yen veenyi tar. Apak diita veenyi tar majin geenyik kwodii wocho. Kwodii wochawak, God riiti magwi yecha diita majin hehar hecho. ²⁷God riita otiiken hikir boboy diitata: eyey ma miman sawo tawey, veenyi tar hadabas boboy God riita riiti magwin mukuchikiita. God riiti veenyi tar boboy diitata: Jisas Kraist rii kwoti inyakak tawa. Inyakak tawak, kwo hikiweyitu God riiti hadabas boboy kepin kwopa yakiita.

²⁸Eena nota Jisas Kraist riina eyey man sawoto. Eyey man nota opoyeto. Eyey man nota eyey nobok Jisas Kraist riiti hin maji pokiitu. Eyey man God riitak bana bana yaken, madiivak sii otiiiken, Kraist riitaka chegiik otiiken, eena nota maji opoy pokiitu. ²⁹Diita yon ad eechaba eechaba hapaga siichi siitii otiiito. God riita harapa hapaga boboy eeta adaka tawey, ada otiiito.

YE SA INYAKA WOPU HIKISIITIICHINIGA WOSHEPIITAWA BOBOY DAGIIREPOY

2 Ada kwona harapa yo otiichichar. Ada Leodisia man ada harapa otiichichar. Ma mima ye

²Ada yechi kwoti sugu wopu inyakan kiyapoken eena gegiyato. Ada gegiyato kwo rukusii tawa nobok chegiibak na i. Ada gegiyato kwo God riiti inyakak hikichi anabeyik. Kwo anabeyi tanak, kwo Kraist, God riiti veenyi tar boboy, riina hikiweyikiita. ³Dii eeta maji: Kraist riiti nobok ma ye God riiti eechaba eechaba hadabas veenyi tawa boboy yesha tanak, hekiita.

⁴Wowak, ada kwona wocho akar ma ye kwona maji sabwi batanakech. Kwota opoche nobo kapaseken ichanakech. ⁵Ada, Pol, eeji maba kwotaka takasakech. Eeji mayi, eeji maji kwotaka tawa. Tawak, kwota eechaba eechaba Kraist riina hehar hiki siitiichiniga kwo hehar siitii tawak, ada hechiniga eeji inyaka kwoya hikitu.

Kwoti Inyaka Wopu Takiikiisiinak, Kraist Riina

⁶⁻⁷Kwota Jisas Kraist riina yari, ii na eechaba riiti woka na ta. Kwoti neeji na Kraist riitak pii ta. Pii tanak, riitaka kikibak na sokwa ta. Me eeta nosapeka sokwa tawabaga, kwo na eechaba sokwa ta. Kwona maji pokiitari, kwota na eech-

aba eechaba hehar riina hiki siitiichi ta. God riina na woshia ta.

⁸Na hecha! Opoche ma ye nosap maji hikichi, sabwi ba majin hikichi baniga, kwoti inyakan pokok jichanakech. Diita maji eeta ma nosapen hikichi bar maji. Yecha nosap boboyen hechi hikichiniga maji pokiitark, yecha Kraist riina sabak heechir.

⁹Kwota hikitu, eye inyaka wopu God riiti, eeta Kraist riiti mabak takakiisiichi eecha tawa. ¹⁰Tawak, miin eyey inyaka wopu harek, mii riitaka eecha siir. Eetata. Eyey harapa ma nokwapa boboy heyik tawa, rii howuk tawa.

¹¹Kwo Kraist riitaka tawey, rii kwona sapi dagii rabor. Maka saka dagii raborek, Yahoo. Kraist riitaba. Kwon eechaba dagii rabor. Kraist riita kwona dagii rabochi, kwoti maba omu kapasek boboyek dagiir poy heemachir. ¹²God riita Kraist riina yesokwar. Kwon uku yeetiichi Kraist riitaka kwotaka eecha kiki chir. Kwon uku yeetiichi Kraist riitaka kwotaka eecha kiki yesokwar. Kwota God riiti harapa hapaga maji kepin hiki siitiichichawak, eena yesokwar. ¹³Mashi kwota kapasek boboy otii tarek, kapasek maba omu eena saka dagii raborek, eena kwo eeta ha tawa maga tar. Tarek, God riita kwona otichirek, kwo Kraist riitaka kiki sokwar. Worek, noti eyey kapasek otii tawa boboyen rii kwoyevayar. ¹⁴Eye lo majin keyiri sii nona dagiir poyeken otii tarek, God riita eena otii poye hamar. Diita keyir lo maji sii nona poko jichi anasaken otiitar. Otiitarek, God riita yeechiniga Jisas riita har mebak ji siitiichir. Worek, eeta eyey hamar. ¹⁵Kraist riita mek har nedii rii diita nosapeka tawa harapa ma yechi hapaga boboyen yeechi dagiir poyer. Worek, rii nosapek tawa harapa ma yenya otichirek, ye eyey ma mima yechi misomak geenyek siirek, ye eeta kubuchey boboy siir.

No Kraist Riitaka Eecha Har

¹⁶Aboboyen, uku a majin, akama biish tawa nedii, niiwiika akar nokusha atawa nedii, sabat nedii ma por rii lon otiiichi heechanak, kwota eena sumowutanakech. ¹⁷Eeta boboy ye eeta komas sokwakiitawa boboy siiti mayi. Wowak, Kraist riita eeta harapa boboy siiken. ¹⁸Ma por riita sukwi yanak henyha boboyen wonyey, riita kwona wonyey, “Na mayama dagiir poyechi ejel yechi hin yesokwa ta,” ii kwo opoche heechi tanak, kwona woshepii dagiir poyetanakech. Eeta yikadey ma rii wohipu chishi tar ma. Rii riiti maba omuban hikichi sumowu tar. ¹⁹Diita yikadey ma rii Kraist riina neekikasakech. Kraist riiti mabak eecha takasakech. Kraist rii noti masekega tawey, Kraist riita siitii kowu tawak, riita aboboy maban hava tawak, maba omu hapa sii podatebak tawa. Eecha otii tawak, eeta maba sii God riita hiki tawaga eecha sokwato.

²⁰Kwo Kraist riitaka eecha har. Worek, kwona heema pakachirek, diita nosapek otii tawa abo sii kwona siitii kowukasakech. Wowey, kwo boyewak diita nosapek tawa maga eecha chishitu? Boyewak kwo eeta lon neekitu. ²¹Boyewak kwo eecha diita majin sumowutu: Neekihekasakech! Akasakech! Neekikasakech? Boyewak eena sumowutu? ²²Ma ye diita yikadey boboyen sumowu taney, sii man kiyatayekasakech. ²³Ayo, nota diita lo no sumowu tawak, no eecha woshepii hikitu no God riiti hin yesokwato. Nota diita lo no sumowu tawak, no hikitu eeta noti hin dagiir poyetu, no hikitu noti maban pichu. Wowak, eecha otii taney, ii sii saka noti mashi ichar nobon dagiir poyetawak.

God Riita Non Yesokwachir Kraist Riitak Eecha

3 Kwo Jisas riitaka yesokwar. Yesokwarek, kwo howuk tawa boboyen eena na yesha ta. Kraist riita God riiti tapa mama yepak yichawak, rii howuk tawa. ² Kwota inyaka wopu howuk tawa boboy kepiban na hiki siitiichi ta. Nosap boboy na kayek heechi. ³ Kwo nosap hiki tawa boboy eeta har. Harek, kwota Kraist riitaka veenyir. Veenyirek, God riitaka tawa. Kwota Kraist riitaban hikitu. ⁴ Kraist rii noti eechaba eechaba tawak tawa boboy. Kraist riita yanak, no henyak, notaka riiti hadabas boboyek sokwakiita.

Nota Sokwa Akar Ma Siikiita

⁵ Eeta nosap tawa boboy kwotaka taweyn na sowakwo: anemesheroke tawa boboy, eeta boboy inyaka wopu otii keha tawa boboy, inyaka kapasek hiki tawey, miy akar boboyen God riita harapa yuyato. ⁶ Ma yecha diita yikadey boboyen otii tawak, eena God riiti kwotayetawa boboy eena yenya hakiita. ⁷ Mashi kwo diita kapasek nobok kwo chishi tar.

⁸ Apak eechaba eechaba na sabak heechi: harapa ow majin ba tawey, inyaka kwotay tawey, akar man kapasek majin ba tawey, maji magiirchichi ba tawey, maji kapasek wey, ii na kumo kinyik heechi. ⁹⁻¹⁰ Awasen awasen woshepii majin opoche batanakech. Kwota mashi man riiti otii tar boboyen kwo sabak heechir. Heechi anadii man Kraist riiti otii tawa abo kwo yeechi ruwur. Ruwurek, anadii man God riita otiiniga Kraist riitabaga siikiita. ¹¹ Wowak, Grik ma, Ju ma sapi dagii rabor ma, ma sapin dagii rabonan siir ma, heema pakar ma, wakasa ma, kehapa ma, apoma ma God riita eeta hechawey, ma saniga saniga takasakech. Kraist ri-

ita eyey noti wok eeka tawa. Podatebak tawa.

No Inyak Kepi Hiki Boboy Yak

¹² Kwo God riita keyibor ma tawey, kepi boboyen na ruwu ta. Eena na ruwu ta: otii kepi tawa abo, rukusii tawa abo, akar man hehar tawa abo, inyakapa hiki tawa abo, wok tawa abo, eshar tawa abo, kowuchichi yesokwa tawa abo na ruwu ta. ¹³ Na kowu tanacha kiyatay ta. Akar ma riita miina kapasek otii boboyen na abosuch ta. Harapa riita miiti kapasek boboyen abosucherega, riiti kapasek otii tawa boboyen miita akar ma eechaba na abosuch ta. ¹⁴ Rukusii tawa boboyen na yeechi ruwu ta. Eeta harapa, eeta podar. Rukusii tawa boboy eeta eyey boboyen podatebak yaya Kraist riitaban hiki tawa boboy. ¹⁵ God riita kwota podat mababak yaken wor. Kwona yaken wori, na kepi ta. Eechaba eechaba God riina na woshia ta. Kraist riiti eshar har boboy eeta sa miiti inyaka wopuka ta.

¹⁶ Kwo awasen awasen kepi nobok mai pokiitawey, awasen awasen opoy tawey, Kraist riiti maji sugu wopuk eeka na heechi hehar sii ta. Inyaka kwoya hiki tawey, Kristen ma yechi hokwan na chicha. God riiti Sam hokwa chichawa boboyen na hikichi chicha. ¹⁷ Eyey boboy kwota otii tawey, eyey maji ba tawey, Harapa Jisas riiti hik na otii ta. Jisas riiti hik Eepi God riina eeka na woshia ta.

Reev Sii Ma Mimaka Yechi Yikapwaka Eecha Batawa Maji

¹⁸ Mima na meeji. Niji ma riiti majin na sumowu ta. Dii Kristen ma otii tawa abo. ¹⁹ Ma na meeji. Miiti miman na hehar rukusii ta. Siina dagiir poyekasakech. ²⁰ Yikapwa na meeji. Kwoti awi eepi na mayishicha. Piiriiti maji na eecha sumowu ta. God riita hechawey, kwoya hikitu. ²¹ Eepi,

kwoti yikapwan opoche eechaba eechaba kabuk kabuk wochanakech. Kabuk kabuk wochawey, yecha hiibiiya ya chishi takiita.

Yo Otiitawa Maka Siitii Kowu Tawa Maka Yecha Maji

²²Wakasa ma na meeji. Kwoti diita nosap aka tabo yima yechi majin na sumowu ta. Kwo yo otiinak, harapa ma rii kwona henyany siiney, kwo eechaba eechaba yon na otii ta. Opoche kwoti misomak mayama yesokwatanakech. Kwota na Kraist riiti misomak na yesokwa ta. Kwoti inyaka wopuk kwi inyaka na podatebak hikichi ichawey, Harapa riina akiichi ritak ichu. ²³Kwoti yo tawey, na hehar otii ta. Kwota Harapa riina yo otichichu. Kwo ma yenya otii tawey, kwo na Harapa riina otii tawaga, yenya eechaba na otii ta. ²⁴Na hiki ta: kwoti ya hevenek tawey, Harapa riita hakiita. Kwota Harapa riina yo otiito. ²⁵Kapasek yo otii tawa ma riina kapasek yan awasen riina hakiita. God riita misoma saniga saniga hekasakech. Diita nosap harapa ma karakada ma yenya saniga saniga hekasakech.

4 Harapa ma kwota na kwoti wakasa man na hehar ta. Na hiki: kwoti Harapa Ma hevenek tawa.

Eechaba Eechaba Na God Riina Maji Na Hehar Batanak Chishita

²Eechaba eechaba na God riina maji ba ta. God riina maji ba tanak, inyaka na hiki ta. Riina na woshia ta. ³Wowak, kwota nona God riina na wohechanak, riita nuberejan, nobon, nona tagwachikiita. Nota God riiti majin sawoken, eena tagwachikiita. Tagawachinyak, nota Kraist riiti veenyi tar majin sawokiita. Eena adana pokok jichi heechi ta. ⁴Wowak, ada keena veenyi tar majin kwodii wochar mashi

na apa. Eeta eeji yo. Eena na ana God riina maji ba ta.

⁵Sabak tawa man nagwa nagwa hikichi na otii ta. Opoche kwota eeta nedii shebo shebo yichanakech. ⁶Eyey man na hehar maji siikiinenban na sawo tanak, na kwoyaba ba ta. Kwona wohenyey, kwo hikichi maji siikiinen awasen sawokiita.

Pol Rii Tikikas Riitaka Onisimas Piiriina Heechirek Ir

⁷Tikikas rii eeji otii tawa tobon riipa kwona wokiita. Rii eeta kumwoy kepi. Rii God riiti wakasa ma mayishichawa ma kepi. ⁸Ada riina kwona wochirek ir. Boyewak? Nota kapo shecha taken eena riita kwona kiyapoken heechirek ir. ⁹Onisimas, kumwoy kepi mayishichawa ma, riita riitaka ir. Rii kwoti ma, riita riitaka ir. Piiriita yanak, diika otiir boboyen, piir kwona sawokiita.

Pol Rii Kolosi Yenya Woshiato

¹⁰Aristakas, adaka poko jichirek, rii kwona woshiato. Banabas riiti ruwoy, Mak, rii eechaba kwona woshiato. An hikitu ada kwona mashi riina bar. Riita kwona yaney, riina na hehar ta. ¹¹Jisas Jastas rii tabato. Diita Ju ma yechaba adaka God riiti yon kigdomek otiito. Yecha ana hehar tar.

¹²Epapas, kwoti ma, Jisas Kraist riiti wakasa ma, rii kwona eechaba eechaba woshiato. Rii God riina maji ba tawey, rii kwona eechaba eechaba hikichi bato. Rii eecha wohecho: Kwo sokwa siitiken, God riita inyaka hikichi kwona otichichaken, eena kwota hehar siitii takiita. ¹³An riina hecho: Rii kwona hapaga yon otiichichar. Leodisia ma Hirapolis ma yenya rii eechaba otiichichar. ¹⁴Luk rii eeta dokta kepi, rii kwona woshiato. Demas rii kwona woshiato.

¹⁵Leodisia man, Nimpa siin, siiti akak ya yopo yichi tawa man eena ada woshi-

ato. ¹⁶Kwota diita jeyn kwotaka kadii hamanak, Leodisia ya yopo yichi tawa ma ye sa kadiiba ta. Wonyak, Leodisia, ada heechirek yar jeyn eechaba kwota na kadiiba ta. ¹⁷Akipas riina na wo, “God riita miina kigdomek oti-

iken har yo, na hehar otii ta.” ¹⁸Ada Pol. Diita jeyn ada eeji tapamak keyitu. Abosuchetanakech, na hikita: ada poko jicharek, ada tawa. God riiti yeyada rukusii tawa boboy kwotaka sa ta.

1 TESALONAIKA

*Pol Rii Tesalonaika Ma Yenya
Mapo Har Jey Maji*

1 Pol, Silvenes, Timoti, nota Tesalonaika akama ya yopo yichi lotu ya tawa ma kwona woshiato. God Apoko, Harapa Jisas Kraist, piiriiti ma mima kwotaka piiriita rukusii tawa boboyek inyakan otiiniga kepi sii tawa boboyek eeka sa sii.

TESALONAIKA MA YECHI HIKI SIITIICHICHAWA BOBOY

²Nota eechaba eechaba kwona God riina woshiato. Nota God riina ba tawey, no kwona eechaba eechaba bachichu.

³God riiti misomak nota hikitu kwota Jisas riina hiki siitiichiniga kwo yo kepin otii tar. Kwo rukusiiniga kwo harapa yon otii tar. Nota hikitu kwo Harapa Jisas Kraist riina kowu tawey, kwo hapaga siichi tawa. ⁴Yaka kumwoy, no hikitu God riita kwona rukusii tawey, rii kwona hisiri, kwo riitiba tawa.

⁵Nota hadabas majin kwona yaniga ha tarek, maji sobon hakasakech. Hapaga boboyek, Holi Spirit riitaka, omutiik boboyen hiki siitiichiniga eeka hapaga siichiniga no siiti sawo tar. Kwo tahikitu nota kwotaka tari, nota otii tar abo sii eeta kwona kiyatay tar abo.

⁶Kwo noti nobon heri, kwo nona somowu tari, Harapa riina sumowuba tar. Kwo hadabas majin meejichi hiki siitiichiri, kwo harapa kapa meiji tawa boboyen kiyatari, Holi Spirit rii otiirek, kwoti inyak kwoya hiki tar. ⁷Kwo eecha otii tari, kwota Masedonia Kristen ma Grik Kristen ma yenya hadabas sumowu tawa nobon mukuchi tar. ⁸Harapa riina ba tar majin kwo sawo tarek, Masedonia ma ye Grik ma ye eena meiji tar. Nokwapa nokwapa ma i ye tawey, ye kwota

Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen meiji tar. Wowak, nota eena maji kwona bakasakech. ⁹Nota kwona ya heri, kwo nona yechi woshepii tawa goden magi-irechichi heechi omutiik tawa God siikenen sumowu tari, eeta eyey ma mima ye eena sawoto. No banan siikayekiisii. ¹⁰Kwo God riiti Yikapwa riita hevenek heechi yak tawa nediiin eena kowutu ye eecha wocho. Diita ma Jisas rii harek, God riita riina otii saniyeechi kawka yesokwar. Komas God riita man harapa kwotayenak, diita ma Jisas riita otii-ichichawak, nota God riita kwotay tawa boboyen heechikiita.

POL RIITA TESALONAIKA AKAMAK OTII TAR YO MAJI

2 Yaka kumwoy, kwo hikitu nota kwona bari, no saka ba hipiirek.

²Kwo hikitu nota Pilipai akama tarek, no maji sawo tarek, nona kikire poyer. Kikire poyerek, no heechi kwotak yar. Worek, noti God rii nona otiiniga hapaga sii tarek, nota riita har hadabas maji riitin anebeyichi siitiisawo tar. Nokwapa nokwapa nasowey tawa majin ba tari, no eena meejichi akiikasakech. ³Nota kwona ba tari, noti inyakan hegiya tawa boboy eeta ii kapsek boboy kasakech. Nota ma yenya woshepii majibakasakech. ⁴God riita nona wochawak, eena nota keena bato. Riita nona kwoya hechi nota riiti hadabas majin sawo taken eena rii nona hisiir. Worek, nota ma yecha majin meejiken eena sawokasakech. God riita meejiken eena nota sawoto. Riita noti inyakan hegiya tawa boboyen eena otii otii hech. ⁵Wowak, kwo hikitu nota kwona ya saboy bakasakech. Nota kwoya hechawa boboyen majik ya gamu taken eena saka yarek. God riita noti inyaka wopun hecho! ⁶Noti hin yesokwaken kwona akar ma yenya eena saka yarek. Wowak, nota Kraist

tiiti aposel eecha tawey, nota keena waga kwona wohewak, kwo waga nona yo kiyatayewa. ⁷Wowak, nota kwotaka eecha tari, nota kwona eshar otii tar. Nokwapa siita yikapwan hehar tawaga eecha hehar tar. ⁸Nota kwona rukusi-ichi tarek, nota hadabas majin kwona hapoy paka tar. Sii eeta bakasakech. Nota noti tawak tawa boboy nosapek waga hachiken eena hikir. Nota kwona eecha rukusii tar.

⁹Yaka kumwoy kwo hikitu nota harapa yon otii tar. Niyika yadiika eechaba otii tar. Nota kwona God riiti majin sawo tari, nota hiki tar kwoti aboboyen nota hegiyaniga yakasakech. Kwon harapa yon hanak kwo otiikasakech.

¹⁰Kwotaka God riitaka nona heema pakachichawa ma. Noti jecha otii tawa abo sii diitata: sii God riiti misomak kepi tarek, sii nagwa nagwa icharek, sii eena kapasek siikasakech. ¹¹Kwo hikitu opoko riita riiti yikapwan hehar otii tawaga, nota kwona eechaba otii tar. ¹²Nota kwona kiyapo tar. Kwoti inyaka eshar taken eena otiiniga hapaga siitar. Eeta kepi kwota God riita kwoya hechawa nobok eeka ichu. Eena nota kwona eechaba eechaba eeka iken eena hegiyatar. God riita kwona uwato kwota yanak riiti kigdom, riiti hadabas eemek, eeka siibaken eena uwato.

YE HIKISIITIICHI HAPAGA SIICHI SIITII NOMOYATAR BOBOY KIYA TAR

¹³Diita anadii boboyen nota God riina woshiabato. Nota God riiti maji kwotak ya tarek, kwo eena meejichi yatar. Kwo ma yechi majin eena saka yatarek. God riit maji eetata siikenen eena kwo yatar. Hiki siitiichichawa ma yechi inyakak God riita eeka otiito. ¹⁴Jisas Kraist riiti ma mima, God riiti Kristen ma Judia nosapek taweyen, yenya otiichi tarega, kwon eechaba oiichichar. Juma yecha

yechi ma mima yenya kikir poyetarega, kwoti ma mima yecha kwona eechaba kikir poyetar. ¹⁵Eeta Ju ma ye Harapa Jisas riina sowakwor. Propet yenya sowakwobar. Nona kikir poyetar. Yecha God riina wosowoyeniga yecha ma yenya kapasek hikichi ow ana pichu. ¹⁶Wowak, nota shebo shebo tawa man, Gentayl man, yenya nota God riiti yesokwa yichi tawa majin sawo tarek, yecha nona anachekeken eena otii otii hechar. Yecha eechaba eechaba otii tar kapasek boboy sii apa eeta i harapa sawo. Harapa siichi tawak, God riiti harapa owk tawa boboy sii yaniga saka yechaka tar.

POL RIITA YENYA I HEKEN GEGIYAR

¹⁷Yaka kumwoy, ma yecha nona yarek, kwoti misoman no heechirek, karakada ameda heechi tarek, nota kwona harapa inyapawa hiki tar. Worek, nota kwoti misoman heken harapa yon otii otii hechar. ¹⁸Nota kwotak yaken eechaba gegiyatar. Ada, Pol, ada nokwapa nokwapa nedii otii otii hechar. Otii otii hecharek, Gaba rii nona anacheker. ¹⁹Komas Jisas riipa yakiita. Riipa yanak, nota riiti misomak eeka siitiikiita. Siitii tanak, eeta nedii nota kwona mukuchikiita. Kwota, kwota eecha tawey, eena noti inyaka kwoya hikitu. Eena nota harapa majin bato. Eena nota Jisas riina kowutu. ²⁰Eeta siiken kwo eeta noti inyaka kwoya hiki tawa boboy. Kwota noti harapa hi.

POL RII TIMOTI RIINA HEECHIREK IR YENYA KIYATAYEK

3¹⁻²Nota saka kawka kowu tarek. Worek, nota hiki hamar notaba Atens akamak eeka tanak, Timoti, noti kumwoy, notaka Kraist riiti majin sawo ye i tawa God riiti wakasa ma riina heechinak ikiita. Hikirek, kwona kiyapoken, kwoti

hiki siitiichichawa boboyen hapaga siiken eena riina wochirek ir. ³Kwona kikir poyeney kwo opoche Jisas riina magiirechichanakech. Wowak, kwo hikitu nona Kristen man kikir poyeney, ii eeta God riiti inyakak tawa boboy. ⁴Nota kwotaka tari, nota kwona eecha wor, nona kikir poyekiita. Worek, kwo hikitu eeta notak yar. ⁵Eena ada Timoti kwona wochirek ir. Ada kwota tawa tobon ada eena kowukasakech. Eena ada riina wochirek iri, rii kwoti hiki siitiichichawa boboyen eena heken ir. Opoche Gaba riita kwona otii otii heneyey, kwo opoche eena meejichi magiirechichanakech. Ii kapo no sobo yo otii tar.

TIMOTI RII HADABAS MAJI YAYAREK, POL RII EENA RAGATAR

⁶Apa Timoti rii nona awasen yar. Kwoti hiki siitiichichawa boboyen kwi rukusii tawa boboyen riita yaniga wor. Rii eecha wor: kwo eechaba eechaba nona hehar hikitu. Kwo nona heken eena hikitu. Nota kwona heken hiki tawaga, kwo nona eechaba hikitu. ⁷Wowak, nota kapa meejii tawa boboyen nona kapasek otii tawa boboyen kiya tawey, no kwota otiiir yon eena meejiri, noti inyaka wopu eeta kiya potar. Yaka kumwoy, kwoti Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen nota eena meejiri, ii eeta nona kiyapo tar. ⁸Kwota Harapa riitaka anabeyichi eecha siitii taney, no hadabas tawa. ⁹Nota kwona God riina woshieechichu. Kwota eecha otii tawak, noti inyaka eeta kwoya hiki tawak, nota God riina woshito. ¹⁰Yadiika niyika nota keena God riina wowohecho nota kwona heken, eena wowohecho. Kwoti hiki siitiichichawa boboy sii eeta tobo siiney, nota kwotak yanak, no hiki siitiichichawa boboyen kwona kiyatayeken.

¹¹Nota wohecho Apoko God riita Harapa Jisas riita piiriita eecha no

kwotaka i nobon sayarechikiita. ¹²Nota wohecho Harapa riita otiichinyak, kwo kawka awasen awasen rukusii tanak, kwota anadii eyey ma yenya nota kwona rukusii tawaga kwota yenya eechaba rukusii takiita. ¹³Eeta nobok riita kwoti meseken otiiniga hapaga siikiita. Noti Harapa Jisas riita yanak, riiti ma mima yechaka riitaka yanak, Apoko God riiti, misomak kwota siitiinak, kwo eeka hapaga siichi holi kepi wey takiita.

MA YE SA NOBO KEPİK ICHA

4 Eeji maji diita ba hamako. Nota kwona mukuchir. God riita gegiyeechi otii tawa abon. Eena mukuchir. Worek, diita kwo eechaba otiito. Apa nota kwona eena wowo hecho, Harapa Jisas riiti hik, na kawka eechaba otii ta.

²Kwo hikitu nota Harapa Jisas riiti hapaga tawa nobok nota kwona maji pokiitar. ³God riiti inyakak tawa boboy sii diitata: Kwo apa na apama ta. Kwo miman anemesheroke tawa boboyen ii na heechi taviiyichi i. ⁴Ma kwo podar podar kwota miman yaney, na nobo kepik eeka na ya. ⁵Kwo opoche shebo shebo tawa ma yecha otii tawabaga eechaba otiitanakech. Yecha God riina hekasakech. Ye miman inyakak kwoya he ye itu. ⁶Wowak, kwoo poche kwoti yaka kumwoyen kapasek otiitanakech. Yechi nobon opoche dasiipiitanakech. Nota kwona mashi harapa wochar, kata ma ye kata kapasek boboyen otii taney, Harapa riipa yenya anaseechi pikiita. ⁷God riita nona wochawey, saka nota miman anemesheroke tawa nobok iken eena wochawak. Otii kepi siitawa nobon rii eena nona wocho. ⁸Wowak, kata ma ye nota bawa majin nasowoyewey, ye ma majin nasowoyekasakech. Ye God riiti majin eena nasowoyetu. Diita God riiti Holi Spirit, otii kepi sii tawa Spirit, riina kwona hatu.

⁹Nota kwona keyichikasakech Kristen man rukusii tawa boboyen. God riita kwona awasen awasen man rukusii tawa boboyen kwona maji pokii hamar. Eena nota keyikasakech. ¹⁰Kwo eyey Masedonia yaka kumwoy yenya eechaba eechaba rukusii tar. Wowak, nota kwona kawka wo wo hecho kwota na eechaba otii taken. ¹¹Kwota na eechaba eshar kepi otii ta. Akar ma yechi yon opoche eena batanakech. Kwota na yo kwoti tapak na otii ta. Diita majin nota kwona mashi wochar. ¹²Kwota eecha otii taney, Kristen tanan shebo shebo tawa ma ya kwoti hin hehar hikikiita. Kwota boboyen dopo taney, kwo anadii mak saka hak kowukiitawak.

HARAPA RII KOMAS YAKIITA

¹³Yaka kumwoy, nota har ma maji kwona geenyik baken eena gegiyato. Nota kwona baney, ma haney, kwo saka inyapapwa hikikiitawak. Kwo opoche ma Jisas riina kowunan biish tawa ma otii tawaga kwopa eechaba otitanakech. ¹⁴Nota hiki siitiichichu: Jisas rii harek, rii kawka saniyeechi sokwar. Nota eechaba hiki siitiichichu: God riita otiiinak, Jisas riipa yanak, har ma ye riina hiki siitiichicharin, riipa yeechi yayakiita.

¹⁵Nota Harapa riita maji pokiitar majin kwona wocho: Harapa riipa yanak, nota nosapek tawa ma nota har ma yenya heechi nota mapo ikasakech. ¹⁶Harapa aya uwanak, harapa ejel rii aya uwanak, God riiti mupugu aya uwa tanak, eeta Harapa riipa hevenek heechi ya sakakiita. Har ma ye Jisas riina hiki siitiichichari, yenya mapo otii saniyeechi yesokwakiita. ¹⁷Wonyak, nota nosapek tana ma nona ya yopo yichi neereka yeechi ye i wonyak, Harapa ritak i jawokiita nota Harapa riitak eechaba eechaba takiita. ¹⁸Eena diita majik anadii man awasen awasen na kiyapo ta.

NOTA JISAS RIINA NA HAWA KOWUTAK

5 Yaka kumwoy, Jisas riita yana nedii sokwa tawa boboy nota kwona saka harapa keyikiitawak. ²Kwota keena hikitu hiyiya tawa ma riita niyik ya tawaga Harapa rii yana nedii eechaba yakiita. ³Ma mima yecha banak, “nota anadii kepi tawey,” eeta nedii yenya kapasek otii tawa boboy sii yechaka ameya yakiita. Yecha heechikasakech. Mima yikapwa yimowuken otii tawak, kapa meeji tawaga, ye eechaba meeji takiita. ⁴Wowak, yaka kumwoy, kwo niyik takasekch. Diita nedii yaney, saka hiyiya tawa maga kwona eecha yakiitawak. ⁵Kwota yamak eeka tawa ma. Kwota ya pichawa eemek tawa ma. Nota niyik tawa makasakech. ⁶Wowak, anadii ma yecha watawaga iipa no eechaba watanakech. Nota na miy mey maka tanak, noti inyaka sa tagwa. ⁷Niy nedii ma yecha watawak, ma yecha ukun eechi beyi tawey, ye eeta beyito. ⁸Wowak, nota yamak tawa ma tawak, no mey maka hechawak, no eena beyikasakech. Nota napa hiki siitiichichawa boboyen rukusii tawa boboyen, na ruwu tanak, biiriipen eeka dasiipii ta. Nona yesokwachi yichi tawa maji siin na noti masekii ruwunak, siisa eeka hehar ta. ⁹God riita nona hisiiri, saka kwotayeken eena hisiirek. Rii nona hisiiri noti Jisas Kraist riiti nobok nona eeka yesokwa yichikiita. ¹⁰Riita nona hachirek, nota komas riitaka eecha siikiita. No ha taney, no taney, riipa yanak, nopa riitaka eecha i siikiita. ¹¹Eena kwota napa podar podar awasen awasen kwoti yaka kumwoyen kiyapo ta. Kwota apa awasen awasen kiyatay tawaga, napa eechaba otii ta.

NU TESTAMEN LO MAJI

¹²Nota kwona wocho: God riiti maji pokiitawa ma, kwona neeki ichawa ma, God riita hisiiri kwotaka yo eecha otii tawey, kwo na yechi hin hehar babata. ¹³Yecha God riiti yon eecha otii tawey, yenya na rukusii ta, na hehar ta. Kwo opoche awasen awasen ow ana pichanakech.

¹⁴Nota yaka kumwoy kwona wocho: yo otinan yuya tawa ma yenya na ba hegiya ta. Wosiirek, ba tawa man na kiyapo ta. Kwobo hechawa man eena na kiyatay ta. Eyey man na kowu tana cha ha ta.

¹⁵Kwo akar ma ye kwona kapasek boboyen otiiney, kwo opoche awasen yenya kapasek otii tanakech. Eechaba eechaba nedii kwota na kwoti yaka kumwoyen anadii man na kiyatay ta.

¹⁶Eechaba eechaba nedii inyaka kwoya woy hiki ta. ¹⁷Eechaba eechaba nedii God riina na maji ba ta. ¹⁸God riina na eechaba eechaba nedii na woshia ta. Kwota Jisas Kraist riitaka eecha tawey, diita jecha otii tawa abon

God riita eena kwota otii taken eena gegiyato.

¹⁹Kwo opoche Holi Spirit riiti nobon dasepiitanakech. ²⁰Ma ye God riiti majin eena sawotawey, kwo opoche magiirechichanakech. ²¹Kwota na eye boboyen na otii otii he cha. Boboy kepiban eena na neeki ta. ²²Eyey boboy kapaseken ii na kayek taveyechi heechi.

²³Inyakan otiiniga kepi tawa God riisa kwona otiiniga sa riiti sii. Rii sa otii-ichitanak, Harapa Jisas Kraist riita yak tawa nedii kwoti spirit, kwi mayi, kwi maba, kwi inyaka kwi marenoku, sii hehar ta. Rii sa kapasek boboy sa kayek heechi. ²⁴Kwona uwa tawa God, riipa kwona otiichikiita. Rii woshepii tawa Godekasakech.

²⁵Yaka kumwoy, kwota na nona God riina maji bachicha.

²⁶Eyey Kristen yaka kumwoy kwota na awasen awasen woshia ta.

²⁷Ada kwona wocho, Harapa riiti hapaga boboyek, diita jeyn eyey yaka kumwoyen na kenyichicha.

²⁸Noti Harapa Jisas Kraist riita rukusii tawa boboyen sa kwotaka eecha sii.

2 TESALONAIKA

*Pol Rii Tesalonaika Ma Yenya
Komas Har Jey Maji*

1 Nota Pol, Silvenes, Timoti, Tesalon-
aika ya yopo yichi tawa Kristen ma,
Apoko God riiti ma, Harapa Jisas Kraist
riiti ma kwona nota woshiato. ²Apoko
God rii, Harapa Jisas Kraist rii sa kwona
rukusii boboyen, inyaka kepi sii tawa
boboyen eena saha ta.

KRAIST RIITA YANA NEDIK, RIIPA ANASEECHI PIKKITA

³Nota na kwona God riina eechaba
eechaba na woshiachi ta. Yaka kum-
woy, eeta kepi nota eechea otii tawey.
Kwota Jisas riina hiki siitiichichawa
boboy sii eechaba kawka sokwa tawak,
kwota awasen awasen mayishi rukusii
tawa boboy sii eechaba kawka sokwa
tawak, eena nota God riina woshiato.
⁴Eetana nota anadii ya yopo yichi tawa
Kristen ma yenya nota kwona yesokwa
yichitawa majin kwona bachitu. Kwota
Jisas riina harapa hiki siitiichichawey,
kwota eechaba eechaba kiya yaniga otii
tawey, anadii ma kwona kikir poye
tawey, kwota kapa meeji tawa boboyen
kiya ya tawey, eena nota akar Kristen ma
yenya majikepin nota kwona bachitu.

⁵Eeta nobo diitata God riita ma
yenya riiti nagwa nagwa anaseechi
tawa boboyen mukuchichu. Kwo God
riiti kigdomek kwo kapa meeji tawa
boboyen kiya tawey, eeta mukuchichu
God riita kwona riiti hadabas eemen sa-
yarechiken gegiyato. ⁶God riita nagwa
nagwa nobon otiikiita. Kata ma ye
ye kwona otiiniga kapa meeji tawey,
yenya God riipa awasen otiichinyak,
yepa kapa meejibakiita. ⁷Harapa Jisas
Kraist riipa hevenek heechi riipa ri-
iti harapa hapaga tawa ejel yechaka

eecha yanak, riipa kwoti kapa meeji
tawa boboyen noti kapa meeji tawa
boboyen eena kwoyava yakiita. ⁸Riipa
yanak, hika eechea yakiita. Yanak, riipa
God riina henyani biish tawa man, noti
Harapa Jisas riiti hadabas maji kepin na-
sowoy tawaman yenya anaseechi piki-
ita. ⁹God riipa yenya pi hamak tawa
boboyen otiichinyak, riipa yenya ye
i yapa eemek eeka heechinak, yecha
Harapa riiti misoman, riiti hadabas ha-
paga boboyen eena saka hekiitawak.
¹⁰Eeta nedii riipa yanak, riiti ma mima
eeta riina hiki siitiichichawey, yecha ri-
iti hin harapa rukusiichi yesokwakiita.
Kwo nota kwona batar majin eena kwo
hiki siitiichichari, kwopa eechaba otiiba
takiita.

POL RII GOD RIINA MAJI BATAR TESALONAIKA YENYA KIYATAYEKEN

¹¹Eena nota kwona eechaba eechaba
God riina bachichu. God riita kwona
otii kepi siiken eena riikwona uwar.
Kwona uwa tawey, eena nota God riina
wowohecho riita kwona sayarechinyak,
kwona otii kepi siinak, kwo yo kepin otii
takiita. Nota riina wohecho: riiriiti ha-
paga boboyek kwota hikisiitiichichawa
yonsa otii hama ta. Kwootii kepi sii
tawa yonotiitakengegiya tawey, nota ri-
ina wowohecho riita kwona otiichiken
eena wowohecho. ¹²Diita nobok kwota
Harapa Jisas riiti hin kwo yesokwa
tanak, rii eechea a kwoti hin yesok-
waba takiita. God, Harapa Jisas Kraist
piiriita rukusii tawa boboyeka eechea
otiichikiita.

HARAPA KAPASEK TAWA MA

2 Harapa Jisas Kraist riita yana nedii
nediin ada bako. Ada yaka kumwoy
kwona wowohecho: ²Kwota meejiney,
eechea wonyey, Jisas rii ya sakawa, kwo
opoche eena hikisha hikitanakech. Kapo

ma por rii God riiti majin bari, kapo saka kepi barek, kwo eena diita majin meemir. Kapo ma ye eecha wor nota diita majin jeyek keyir. ³Anadii ma ye opoche kwona woshapiitanakech. Mapo ma yecha harapa nasowoy tawa boboyek yakiita. Harapa kapasek otiitawa ma rii mapo yakiita. (Riipa hi uwu tawa eemek eeka ikiita.) Ya hamanak, Jisas riipa komas yakiita. ⁴Eyey hevenek tawa boboyega tawa boboyen eyey diita nosapek tawa boboy ye godega eecha taweyn diita Harapa Kapasek Tawa Ma riipa nasowoyechi ow anapikiita. Riipa mayama eyey boboyen yesokwa howuk hechikiita. Wonyak, riipa God riiti harapa akak wok iyar yichi eecha wokiita: “Ada eeta God.”

⁵Ada kwotaka tarek, kwona batar majin kwo kapo abosuchir. ⁶Apa boboy kaw sii kata ma rii yak otiitawa nobon eena i anacheketo. Kwo diita boboyen kwo hech. Wowak, God riita hisiir nediin Harapa Kapasek Tawa Ma riipa yakiita. ⁷Kapasek Tawa Boboy sii apa veenyechi otiito. Otiitawey, komas anachek tawa boboy riina yeechi yayanak, yak otiitawa boboy sii eeta geenyik ya otiikiita. ⁸Wonyak, Harapa Kapasek Otiitawa Ma rii geenyik siititanak, wonyak Harapa Jisas riita riiti hadabas boboyeka eecha ya sakachi riiti kuja popoyek riina pi sowakwokiita. ⁹Harapa Kapasek Otiitawa Ma riipa yanak, riipa Gaba riiti hapaga boboyek eecha yanak, riipa harapa nyegerabo tawa mirakel otiikiita. ¹⁰Riipa harapa woshepii tawa boboyen hik ichawa man otiichikiita. Eecha otiitanak, yepa meeji tanak, yesokwa yichi tawa maji siikenen yepa yuyeechi nasowey tarek, eena yenya saka yesokwa yichi tarek, eena ye ha hamakiita. ¹¹Eena God riita woshepii tawa hapaga boboyen hechiwak iwak, eeta yechi inyaka wopuk otiitawak, yecha woshepii boboyen hiki siitiichichu. ¹²Wowak, ma

ye maji siikenen nasowoye tawey, kapasek tawa nobon kwoya hechawey, yenya eeta anaseechi pi hamakiita.

KWONA HISIIRI, KWONA YESOKWA YICHIKIITA

¹³Yaka kumwoy, kwona Harapa riita rukusii tawak, nota God riina na eechaba eechaba woshiachi cha. God riita mapo Spirit riiti hapaga boboyek kwona yesokwa yichiken eena hisiichiri, kwo eena omutiik tawa boboyen hiki siitiichichawey, God riita kwona riiti ma mima otiichikiita. ¹⁴Nota kwona hadabas majin sawo tari, eeta nobok God riita kwona eeka wochar. Riita noti Harapa Jisas Kraist riiti hadabas boboyen hak gegiya tawak, eena kwona wochar. ¹⁵Wowak, yaka kumwoy, na hehar hapaga siichi siitiita. Nota kwona omutiik maji pokii tawey, boboyen ha tawey, eena na kiikiir na chi neeki ta. Nota kwona diita majin kujak sawo tarek, jeyek hatar.

¹⁶Noti Apoko God riita nona yeyada rukusii tari, nota eechaba eechaba anabeyichi siitiiniga Jisas Kraist riina howutu. ¹⁷Noti Harapa Jisas Kraist, noti Apoko God piiriita sa kwoti inyaka wopun riiti anabeyichi tawa boboyek sa sawoyamowuchi kwoti boboy kepin eena ba tanak, kwo otiiba takiita.

KWOTA NA GOD RIINA NONA NA MAJI BACHICHA

3 Yaka kumwoy, nota maji kawen kwona bato. Nona na God riina na bachicha. Harapa riiti maji eyey eemek sa i ya ya tanak, sa God riiti hin yesokwata. Kwotak otiitawey, akar eemen sa eechaba otiit. ²God riita nona ma kapasek yechi tapak howu yaken eena na God riina wohebata. Eyey ma ye God riiti majin hiki siitiichikasakech.

³Eeta Harapa rii boboy siikiinen eena otiito. Rii kwona otiit hapaga siitanak,

kwo hehar tanak, Gaba rii kwona yakasakech. ⁴Eeta Harapa riita otii tawak, no hikitu: kwo nota sawo tar majin meeji eena sumowutu. Kwo eechaba sumowuba takiita.

⁵Eeta Harapa rii sa kwoti inyaka wopun God riiti rukusii tawa boboyen nagwa nagwa mukuchicha. Kiya yaniga otii tawa boboyen Kraist riita nona ha tawey, ii sa kwotaka eecha ta.

YO NA OTII TA

⁶Nota yaka kumwoy kwona Harapa Jisas Kraist riiti hik wocho: kwomi hiipii tawa yaka kumwoy yenya na kayek heechi. Yecha nota har majin eena sumowukasakech. ⁷Kwo hikitu nota yon otii tarebaga, kwo eechaba na otiiba ta. Nota mashi kwotaka eecha tari, no saka shebo shebo taniga biish tarek. ⁸Nota kwoti aboboyen shebo shebo yeechi akasakech. Yaho. Nota tokoba tar. Worek, nota yadii niy eechaba otii tarek, nota kwona yon hakasakech. ⁹Nota aposel maga eecha tawey, nota kwoti boboyen yanan akiikasakech. Yaho, nobo kepin eena kwona nota mukuchichu. ¹⁰Nota kwotaka eecha tari, no kwona eecha wor: “Ma yo otiinan siiney, ye akasakech.”

¹¹Nota meejiito anadii ma kaw ye kwotaka eecha tawey, ye yo

otii kasakech. Ye shebo shebo biish yeichawey, anadii ma yechi oboyen bachitu. ¹²Nota Jisas Kraist riiti hik yenya ow poy sii maji bato: yecha sa hehar taniga yo sii otii tanak, yechi aboboy sa yeechi yaya.

¹³Kwota, yaka kumwoy, boboy kepiban na eechaba eechaba otii ta. ¹⁴Ma por rii kwotaka eecha tawey, rii nota yejek keyir majin hikiinan siiney, kwo riina na hecha. Hechanak, riina na heechi. Riina heechinak, riipa riita otii tawa boboyen hiibiyakiita. ¹⁵Kwo opoche eecha hikitanakech rii eeta noti yabu pi ma. Yaho. Rii eeta kwoti yaka kumwoy tawey, ii na riina ow poy sii ba ta.

HAMA TAWA MAJI

¹⁶Noti Harapa eeta noti inyakan otii kepi sii tawa ma. Eena ada riina wohecho riita kwona inyakan otii kepi sii tawa boboyen sa eyey nobok kwona eechaba eechaba ha ta. Eeta Harapa riita sa kwotaka eecha ta.

¹⁷Ada Pol. Diita maji ada eeji tapak keyitu. Dii eeta eeji jebwa siir woy diitata. Eecha ada keyitu.

¹⁸Noti Harapa Jisas Kraist riita rukusii tawa boboy sa kwotaka eecha ta.

1 TIMOTI

Pol Riï Timoti Riina Mapo Har Jey Maji

1 Ada eeta Pol, Jisas Kraist riiti aposel, riiti heechirek yar ma. God riita, nona yesokwa yichi tawa God, Jisas Kraist, kata ma riina nota kowu tawey, piiriita ana wochirek, ada diita aposel tawa. ²Timoti, miita yesokwa yichi tawa nobok tawak, mii eeta eeji yikapwa siiken. God, noti Apoko, Jisas Kraist, noti Harapa piiriita riiti rukusii tawa boboyen, yeyada ha tawa boboyen, inyaka kwoya hiki tawa boboyen miina sa ha.

WOSHEPII TAWA MAJIN EENA NA OWPOY SII TA

³Ada Masedonia nosapek icharek, ada miina hegiya wor: Epeses aka-mak eeka na sii. Apa ada eechaba hikitu eeka na sii. Ma kaw ye eeka tawey yecha woshepii majiban eena pokiitu. Miita iibak tanak, na diita woshepii tawa majin na anacheki ta. ⁴Yenya na wocha: yecha noman sa kayek heechi. Yechi wayega yechi hin saniga saniga keyichi ba tawey, ii sa heechi. Diita boboy eeta yechi inyaka wopu ow majin awasen awasen otii tawa boboy. Ii God riina hiki siitiichichawa bobyekasakech. Riiti inyakakasakech. Ii nona nobo kepin mukuchikasakech, kiyatayekasakech. ⁵Ada rukusii tawa boboyen eena yesokwaken gegiyato. Eena ada miina wocho. Inyaka, mesiik kepi hiki tawey, inyaka kepi wey hiki siitiichichawey, ii eeta rukusii tawa boboyen eena yesokwato. ⁶Ma kaw ye eeta majin heechi hikisha yesha sobo maji bato. ⁷Ye God riiti lo majin poki-iken eena gegiyato. Anabeyichi siiti ba tawey, yecha yechi ba tawa majin hikikasakech. Anabeyichi siitii ba tawey,

yecha yechi ba tawa majin hikikasakech. Mu hekasakech.

⁸No hikitu eeta lo maji sii eeta kepi. Nota God riiti lo majin pokiiken God riiti inyakak tawey, no eeta kepi otiito. ⁹⁻¹⁰Kwo eechaba hikitu God riita lon ma kepin saka harek. Kapasek yon otii tawa ma yecha tarek, eena har. Diita yikadey ma yenya diita lon hari lon wosowoye tawa ma maji kepin nasowoy tawa ma, God riiti Spiriten biish tawa ma, kapasek yo otii tawa ma, God riina nasowoy tawa ma, awin, apokwon pi sowakwo tawa ma, akar man pi sowakwo tawa ma, mi-man anemesheroke tawa am, akar man kapasek otii tawa ma, akar man hiyik ya tawa ma, woshepii maji ba tawa ma, anasa woshepii tawa ma, akar kapasek boboyen otii tawa ma, eena eeta ma yenya God riita diita lon har. God riiti maji pokiitawa maji siikiinen nasowoy tawa ma yenya eena lo har. ¹¹Diita God riiti maji pokiitawa maji siikiinen ii eeta hadabas wey taweyen God riita ana hari ada eena sawo taken eena har. Noti God rii hadabas kepi wey tawa.

GOD RIITI RUKUSII TAWA BOBOYEN POL RIITA GOD RIINA WOSHIATO

¹²⁻¹³Ada noti Harapa, Jisas Kraist, riina woshiato. Riita ana hapan ha tawak, ada eeji yon otiito. Eena ada woshiato. Mashii ada riina kapasek majin ba tarek, riina kikirek poyerek, riina ow majin ba tarek, rii ana wohowu riiti yon otiiken hisiirek, eena ada riina woshiato. God riita ana rukusii tar. Eeta nedii ada riina saka hiki siitiichicharek, ada otii tar boboyen hikisha otii tarek, eena riita ana rukusiiniga ada otii tar boboyen rii otii abosuchir. ¹⁴Worek, noti Harapa riita riiti harapa rukusii tawa boboyen ana gwotepoyechir. Gwotepoyechiniga rii ana hiki siitiichichawa boboyen harek, ada God riina akar man rukusiibato. Nota Jisas Kraist riitaka podabak tawey,

diita boboy ii eeta noti. ¹⁵Jisas Kraist rii diita nosapek yari, kapasek boboy otiitawa man yesokwa yichiken eena yar. Diita maji eeta maji siiken. Ma ye sa yeechi hiki siitiichi. Eyey kapasek boboy otii tawa ma yenya ada eeta yechi harapa. ¹⁶Eena God riita ana rukusii tar. Rii anadii ma yenya Jisas Kraist riiti kowuchichi yesokwa tawa abon eena mukuchiken gegiyatar. Eena rii ana mapo otiichir. Ada harapa kapasek boboyeka eecha tawa ma. God riita ana hechi ana yesokwa yichirek, komas hiki siitiichichana ma ye ana heechi ye riiti kowuchichi yesokwa tawa abon hikichi eechaba eechaba takii tawa boboyen yakiita. Eena God riita ana mapo rukusii tar. ¹⁷Eena ada eecha wocho: Eechaba eechaba takiiitawa aka tabo yima riiti hinna yesokwa ta. Riina na kwoya ba batanak, kwoyaba hiki ta. Rii hakasakech. Ma ye riina hekasakech. Rii podat saniga tawa. Omutiik.

TIMOTI RII OW WOCHAWAQ MAKA SA EECHA ANAPICHA

¹⁸Eeji yikapwa, Timoti, ada diita wochawa majin miina hato. God riita miina mashi wor majin mii meejiri, ada kawka eechaba wok. Diita majin na yeechi yaya neekinak, eeka na ow ana pi. ¹⁹Miiti hiki siitiichichawa boboyen na yaya kiikiir na neeki. Miiti inyaka sa kepi wey ta. Ma kaw ye yechiinyakak saka hikirek, eena jabiir eemerekak i yowuchi chey reekii tawaga, ye eecha yechi hikii siitiichichawa boboyen eecha reekiir. ²⁰Haimenias, Aleksanda piiriita tar yikadey ma. Eena ada piiriina Gaba riiti tapak harek, yepa God riiti hin saka kapasek habakiitawak.

GOD RIITI HIN NA YESOKWA TA

2 Mapo ada eecha wocho: kwota eyey man God riina na maji ba tanak, na woshia tanak, na riina wohecha.

²Eyey aka tabo yiman, gavman man yenya God riina na maji ba ta. Nota eecha otii tanak, no eshar tanak, no God riiti nobon sumowutanak, no yo kepin otii takiita. ³Dii eeta kepi. God rii hechawey, rii eeta inyaka kwoya hikitu. Rii eeta noti yesokwa yichi tawa God. ⁴Rii eyey ma ye maji siikenen hikiken gegiyato. Eyey man yesokwa yichiken eena gegiyato. ⁵God rii eeta podat. Ma podar nediiik tawey, rii man yeechi yaya God riitak yopo yichitu. Diita ma rii eeta Jisas Kraist. ⁶Worek, rii riiti maban mayama eyey man tokochiken eena har. Riiti inyakak hiki tar nedii God riita eena otiiichi rii shecha tawa yikadey Goden nona mukuchir. ⁷Eena rii ana aposelen otiiichi ana heechirek, irek, ada shebo shebo tawa ma yenya iniga ada hiki siitiichichawa majin, omutiik maji siiken pokiitu. Ada woshepiikasakech. Ada maji siikeneban bato!

⁸Eyey ma ye ta ye tawey, sa God riina sa maji ba ta. Eeta kepi ye kwotay tawa boboyen heechinak, ow maji ba taweyn heechinak, yechi maban mayama God ritaban na ha tanak, na maji ba ta.

MIMA YECHI MAJI

⁹Ada diita eechaba gegiyato: Mima ye opoche harapa keyapochichakech. Na hehar ruwu ta. Masekiin opoche keyapochichanakech. Golega tawa boboyen opoche ruwutanakech. Kwoya hechawa papaga tawa boboyen ruwutanakech. Harapa ya naji tawa rikin opoche ruwutanakech. ¹⁰Otii kepi sii tawa boboyeban eena na ruwu ta. Eeta kepi God riina hiki tawa eyey mima yecha diita boboy otiito. ¹¹Mima ye sa eshar tanak, maji na makebek heechi. Opoche yamayamatanakech. ¹²Ada eecha wocho: mima sii man neeki yesokwakasakech. Ada eecha hikitu mima ye lotu akak maji pokiikasakech. Ye sa eshar ta. ¹³Adam

riina mapo otiirek, iv siin komas otiir. Eena ada eecha wocho. ¹⁴Adam rii woshepii majin meejikasakech. Eeta mima siita woshepii maji meejichi God riiti lon sii nasowoyichi sii hiibiiyan otiir. ¹⁵Wowak, mima ye hiki siitiichichaney, rukusiitaney, otii kepi siitaney, kepi hiki taney, ye yikapawa kiyanak, yenya yesokwa yichikiita.

LOTU MAPO NEEKI ICHAWA MA YICHI MAJI

3 Diita maji eeta maji siiken: ma por rii akar yaya yopo yichi tawa ma yenya mapo neeki ichaken gegiyaney, rii eeta yo kepin eena gegiyato. ²Neeki ichana ma rii sa kepi wey ta. Rii sa mima podateba riitaka eecha ta. Rii sa nagwa nagwa hikichi otii ta. Rii sa inyaka kepi wey hiki tanak, sa nobo kepiban sa sumowu ta. Rii sa somoye tawa man yaya hehar. Rii sa maji pokii ma kepi ta. ³Rii sa uku eechiniga beyikasakech. Riisa ameya kwotayekasakech. Rii sa eyey man eshar sa otii ta. Rii ow anapi maji bakasakech. Rii yan hikikasakech. ⁴Rii sa riiti mima yikapwan sa hehar tanak, rii otiichichawak, ye sa riiti majin sumowu tanak, riiti hin na kepi haba ta. ⁵Na meeji: rii riiti miman yikapwan hehar neeki yesokwanan siiney, riipa boyega shecha ya yopo yichi tawa ma yenya riipa shecha hehar mapo neeki i ma siikiita? ⁶Rii opoche Kristen ma yikapwaga tanakech. Taney, ii riipa kapo masekii rii piipiitakiita. Gaba riina rabo tarega riina opoche eechaba rabotanakech. ⁷Sabak tawa anadii ma ye riiti hin sa hehar hiki ta. Riiti hi kapsek taney, rii kapo i tiipiikeneechi i sakanak, Gaba riiti mayak eeka yeyekiita.

YA YOPOYICHI TAWA MAN KIYAPO TAWA MA YECHE MAJI

⁸Lotu man kiyatay tawa ma ye sa inyaka hehar hikichi otiita. Ye sa opoche

maji upurus batanakech. Ye opoche uku eechi beitanakech. Ye opoche anadii ma yechi yan yechi boboyen yaken hiki-tanakech. ⁹Yechi inyaka sa kepi wey ta. Yecha sa hiki siitiichichawa maji siikeneban neeki ta. ¹⁰Yenya sa mapo yon otii he. Otii he hamanak, yo kepin otiiney, ii ye sa eeka ta. ¹¹Yechi mima sa eechaba inyaka hikichi kepi wey, otiiba ta. Opoche har ba yetanakech. Ye sa uku atawa woyebak sa eecha a. Ye sa eechaba eechaba nedii inyaka kepi hikichi kepi otii ta. ¹²Lotu man kiyatay tawa ma rii sa mima podateba sa riitaka eecha ta. Rii riiti miman yikapwan sa hehar otii tanak, yecha sa riitaban sumowu ta. ¹³Eeta ma ye yo kepin otii tawey, ye hehar siitiichi otii tawak, ye hiki siitiichichawa majin anabeyichi siitii sawo tawak, nota Jisas Kraist riitaka eecha chegiibak tawa.

VEENYI TAWA MAJIN NO EENA GEENYIK BATO

¹⁴Ada diita majin kwona keyi tawey, ada kwona ameya iken gegiyato. ¹⁵Ada kwona yanan siiney, diita jey eeta kwona wokiita kwo God riiti akak tawak, kwo otii tawa tobon sawokiita. God riiti aka diita nota. Eeta eechaba eechaba takiiitawa God riiti Sios, God riiti ma mima. Eeta kwatii tawaga tawak, nota omutiik tawa maji siikenen kiyapochi siitiito. ¹⁶Nota keena bato God riiti veenyi otii tawa boboy ii eeta harapa wey apa sii geeyik sokwa kwodii wocho:

Rii eeta ma mabak sokwar.

Eeta Spirit nona mukuchichari, rii eeta siiken.

Ejel yecha riina her.

Ma ye riiti hin i nokwapa sawo ye i tar. Diita nosapek tawa ma ye riina hiki siitiichichar.

Riina hevenek ye yowur.

WOSHEPII MAJI POKIITAWA MA MAJI

4 Eeta Spirit rii geenyik eeche wocho komas nediiik ma kaw ye yecha hiki siitiichichawa boboyen heechikiita. Yecha woshepii tawa spirit yenza sumowukiita. Gaba yecha maji pokiitawa majin eena sumowukiita. ²Woshepii tawa ma ye kapasek spirit yechi majin meeji tanak, ye yechi inyaka eeta haniga siir. Eecha siirek, nobo kepin nobo kapasek ye eena ki, i siichi hikikasakech. ³Diita yikadey ma ye maji eeche pokiitu, maopoche mima pochin yatanakech. Aboboy kawen opoche atanakech. Wowak, God riita diita a boboyen abaken otiir. Hiki siitiichichawa ma ye God riiti maji siikenen hikichi mapo God riina woshiachi a. ⁴Eyey God riita otiir boboy eeta kepi. Opoche rabotanakech. Eyey boboyen God riina na woshiachichi na ya ta. ⁵God riiti maji, God riina ba tawa maji eeche otii tawey, God riita kwoya hechawak, Kristen ye eena hikichi otiito.

KRAIST JISAS RIITI WAKASA MA

⁶Miita diita majin Kristen yaka kumwoy yenza haney, mii Kraist Jisas riiti wakasa kepi sokwa takiita. Miita God riina hiki siitiichichawa boboyen riiti maji siikenen mii eena sumowu tari, eena miita eecheba meejiichi atawey, mii eeta wakasa ma kepi siikiita. ⁷Shebo shebo noman ba tawey, God riina bakasakech eyey na kayek heechi. Miita na mayama God riiti majin na majipokii ta. ⁸Diita maba otii tawa boboy sii nona ameda kiyatayeto. God riiti boboy noti inyaka wopun otii tawey, siita eeta kepi. Jecha otii tawa boboy sii nona ana kiyatay tawak, komas kiyatayeba takiita. ⁹Diita maji siiken tawey, eena no na yeechi makebek heechinak, na hiki siitiichichawa.

¹⁰Nota harapa yo otiito. Nota eecheba eecheba takiita God riina nota kowu tawak hikitu. Rii eyey man yesokwa yichi tawa God. Riina hiki siitiichichawa ma yen rii keena yesokwa yichitu. Eena nota harapa yo otiito.

¹¹Diita ada bawa maji miita na muiuchichanak, ye sa eena sumowu ta. ¹²Miita hadiiyey ma tawey, ii yepa karakada yikapwa wochi miina dagiir poyekiita. Yaho. Miita na akar man na hehar mukuchicha. Miita ba tawey, yo otii tawey, akar man rukusii tawey, God riina hiki siitiichichawey, inyaka kepiwey hiki tawey, akar Kristen man na hehar eecheba mukuchicha. ¹³Miita ana kowu tawa nedii miita God riiti majin ma mima yenza yaya yopo yichiniga na jey majin na kenya tanak, na sawo tanak, na maji pokiita. ¹⁴Piirapet yecha barek, harapa ma ye yechi tapa miina howu neekirek, God riiti boboyen miina har. Eeta har boboyenmii opoche abosuchitanakech. ¹⁵Eeta boboyen na otii ta. Mii miiti maba inyaka wopu ii na eyey yenza ha. Eecha otiiney, mii sokwanak, akar ma ye miiti yon hekiita. ¹⁶Miita na mayama hehar siiti kowu ta. Miita maji pokiitawa boboyen na eecheba hehar siitii kowuba ta. Diita boboyen na eecheba eecheba otiiba ta. Miita eecheba otii taney ii mi mayama kiyatayechi yesokwa yichikiita. Anadii ma ye miiti majin meeji ba tawey, yenza yesokwa yichibakiita.

ANADII KRISTEN MA YENZA OTII TAWA ABO DIITATA

5 Apokosaba ma yenza opoche ow maji batanakech. Miita miiti apokoga eeche na wohechanak, na ba ta. Hadiiye ma yen miiti kumwoy yen otii tawabaga na eecheba otii ta. ²Apokosaba mima yen miiti awi yen otii tawabaga na eecheba otii ta. Omunyegu mima yen na miiti mowey

yen hehar otii tawabaga na eechaba otii ta. Yenya kepi hikichi otii ta.

MA HAR MIMA YECHI MAJI

³Ma har mima sii boboyen kiiriisiposii tawey, na hehar otii ta. ⁴Wowak, ma har mima siiti yikapwaka siiti nejaka eecha taney, yecha siina sa hehar otii ta. Yecha mapo sa yechi nokwapa apoko yaka kumwoy yenya sa hehar ta. Yecha yenya eecha otii tawey, eeta awasen kiyapowutu. Yecha sa eena mapo hiki ta: ii God riiti eeta hiki siitiichichawa boboy kepi. Eecha otii taney, God riita kwoya hecho. ⁵Ma har mima sii boboyen kiiriisiposii tawey, ma ye siina heharekasakech, sii God riina yi kowu tawak, God riina maji ba tawak, sii niy yadii God riina eechaba eechaba wohecho. ⁶Ma har mima sii keena siiti nobobak eeka sumowu taney, sii eeta har. Sii tawey, sii hanaga tawa. ⁷Yenya diita majin sa ba. Ba taney, ye hehar tanak, maji yechaka takasakech. ⁸Wowak, ma por rii riiti mu podaten yenya hehar otiinan siiney, kata ma ye riiti akak taweyn hehar otiinan siiney, ii eeta God riiti majin nasowoyer. Rii biish sheboshebo tawa ma. Rii eeta kapasek yon otiito.

⁹Mii opoche ma har mibiya mima siiti hin kwoti jeyek keyitanakech. Sii sa eeta sukwiya 60 siinak, na keyi. Diita mima siitabasa ma podareban ii. ¹⁰Siiti hi eecha haba tar: sii yo kepiban otii tar mima. Sii mashi siiti yekapwan hehar otii tar mima. Sii anadii ma yenya havaba tar mima. Sii God riiti ma mima yenya kiyapowu tar mima kiiriisiposii tar ma miman. Kiyatay tar mima. Sii inyaka wopu kepi yon ha tar mima.

¹¹Miita opoche ma har omunyega mibiya mima yechi hin kwoti jeyek keyitanakech. Ada eecha hikitu: Yechayechi inyaka sumowu tawey, Kraist riina magiirechichi, ye ma kawen

yak gegiyato. ¹²Wowak, ye Kraist riina mapowochar majin reekiito. ¹³Yecha mey akak i yo ye i tari, yecha maji saboy yeechichi ye i akar akamak sawo ye i tar. Yecha maji siikenen ba ye ikasakech. ¹⁴Eena ada eecha hikitu: omunyegu tawa mima yecha sa maka eecha siinak, yikapwa sa kiyanak, akama sa kowu ta. Wonyak, yecha eecha otiinak, akar ow ana pichawa ma ye nona kapasek maji bakasakech. ¹⁵Wowak, no hecho, mibiya mima ye kaw hechi Gaba riina sumowu ichu. ¹⁶Kristen ma por mima pochi mibiya mima pochin yecha sa siina hehar otii ta. Iipa yopo yichi tawa ma yechak nomoyakiita. Eecha otiiney, yopo yichi tawa ma ye sa kiiriisiposii tawa mibiya mima yenya hehar otii ta.

HARAPA MA YECHI MAJI

¹⁷Kristen man yesokwa neeki tawa ma ye yo kepin otii tawey, yechi majin na hehar meeji ta. Kwota yenya na ya kepin ha ta. Yecha harapa yon otiiney, ye God riiti maji harapa sawo taney, God riiti maji harapa maji pokiitaney, harapa yan na ha ta. ¹⁸God riiti mashi keyir maji sii eecha wocho: “Bulamakaw yecha witen piitiii wukur ye i tawey, yechi kuja opoche dasepiitanakech. Sa kaw a ta.” Eecha wobato: “Yo otiitana ma ye sa yechi yan yaba ta.” ¹⁹Ma por riita eecha wonyey, “Yesokwa neeki tawa ma por riita kapasek yon otiwa.” Eecha wonyey, opoche eena meejitanekech. Ma upurus piiriichar wonyeyen eena na meeji. ²⁰Ma kaw ye kapasek otiiney, na yechi yaya ma yechi mi somak geenyik na kwodii wo. Kwodii wonyey, ii kapa akiikiita.

²¹Ada God riiti misomak tawey, Jisas Kraist riiti misomak eeka tawey, ada miina wocho ada bawa majin eena na sumowu ta. Sumowu tanak, miiti yaka kumwoyeban hehar tanak, anadii

ma yen opoche kapasek otiitanakech. Yechaka yechaka eeche podat noboban na mukuchi ta. ²²Mii opoche ma poren ameya yeechiniga yesokwa neeki ma heechitanakech. Iipa akar ma yechi kapasek boboy miitak eeche yakiita. Mii napa miita mayama hehar tanak, miipa eeke kepi wey takiita.

²³Miita opoche uku soboban atanakech. Wain uku kawka eeche na anak, miiti sugu wopuk tawa hak otii tawa boboyen sa otii kepi sii.

²⁴Ma kaw yechi kapasek boboy eeta geenyik tawa. Tawak, nota eeche hecho anasaka tawa boboy eeta ma yechak yakiita. Anadii ma ye kapasek boboyeka eeche otii tawey, nota yechi kapasek boboyen komas hekiita. ²⁵Eeche tawey, yo kepin otii tawey, sii eeta geenyik tawa. Yo kepi kaw sii ameya geenyik ya sayakasakech.

YO OTII TAWA WAKASA MA YECHI MAJI

6 Yo otii tawa wakasa ma (slev) ye yechi kubu neeki ma riiti hin sa hehar yesokwa ta. Eeche otii taney, ma por rii God riiti hin saka kapasek majin bakiitawak. Opoche nota pokiitawa majin wohegii majin batanakech. ²Kristen ma yechi yo otii tawa wakasa ma ye sa yechi yesokwa neeki tawa ma riiti hin nasowoyetanakech. Yecha eeta yaka kumwoy sowa. Sowak, eeta kepi wakasa ma ye sa yo kepin otii ta. Opoche ye eeche hikitanakech: rii Kristen ma tawak, ada yo eshar otii tak. Kubu neeki tawa ma rii Kristen ma tawey, wakasa ma ye boboy kepin ya tawak, Kristen yaka kumwoy tawey, eena ye sa yo hehar otii ta.

HADABA BOBOY KEPI YAK TAWA NOBO

³Diita majin na pokiitanacha, na sawo ta. ⁴Eeta ma rii anadii majin sawo

tawak, rii Harapa Jisas Kraist riiti maji siikenen sumowu tanan siiney, rii noti hiki siitiichichawa boboyen sumowu tanan siiney, eeta ma riiti marenoku eeta kapasek. Rii shebo shebo hiki tawa ma. Rii echa tawey, rii ow majiban ba taken gegiyato. Otiiken gegiyeechi otii taney, kapasek boboy sii eeke sokwakiita. Eena ma ye anadii man kapasek hiki tawak, yechi hin dagiir poyeken hiki tawak, kapasek maji bato. ⁵Batawak, awasen awasen harapa ow maji bato. Diita yikadey boboyen otii tawa ma yechi marenoku saka hiki tawak. Ye maji siiken eeta eyey heechi hamar. Diita yikadey ma eeche hikitu: God riiti yo eeta boboy sagan ya tawa nobo.

⁶Wowak, ma por rii God riiti nobon sumowu taney, riita hadabas boboy kepin yakiita. Riita saniga eeche hikiney, eeji boboy sii eeta hiki sowa, rii hikitu harapa boboy eeta riitaka eeche tawa. Eena kwoya hikitu. ⁷Na hiki: boy boboyen nota diita nosapek yeechi yayar? Yaho. Biish. Nopa hanak, boy boboyek nopa yeechi ye ikiita? Yaho. Biish. ⁸Wowak, nota aboboy taney, riki boboy taney, ii eeta kiki sowa. ⁹Kata ma ye harapa yan yak gegiyaney, yepa i tiipiikeneechi sakakiita. Sakanak, yepa wokebik ye ikiita. Wonyak, yepa kapasek boboyen yataken gegiya takiita. Wonyak, yepa kapasek wey siikiita. ¹⁰Na meeji: yan yak gegiyeechi hiki tawa boboy sii eyey kapasek boboyen yeechi yaya tawa boboy. Ma kaw ye yan harapa yaken gegiya tarek, ye Jisas riina hiki siitiichichawa nobon magiirechichi ye harapa inyakapwa mayakan hikir.

POL RII TIMOTIMAJI KAWEN WOR

¹¹Timoti, mii God riiti ma, diita supun hechi napa taviyeechi i. Diita boboyen napa ya: mama yepak hikichi otii tawa boboy, God riitak tawa boboy, hiki si-

itiichichawa boboy, rukusii tawa boboy, kiya yaniga otii tawa boboy, eshar otii tawa boboy. Diita yikadey boboyen eena napa ya. ¹²Miita Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen na harapa otii ta. eechaba eechaba tak tawa boboyen mayama napa ya ta. Diita boboyen God riita miina hisiirin eeta boboyen na ya ta. Mashi miita miiti hiki siitiichichawa boboyen nokwapa nokwapa ma yenza geenyik kwodii worek, eeta nediiik God riita miina hisiirek, eena na sumowu ta. ¹³Tawak tawa boboyen God riita otiichichawak diita nosapek tawa ye eeka tawa. Jisas Kraist rii Pontias Pailat riina majin siiken geenyik kwodii wocho. Diita God, diita Jisas Kraist piiriiti misomak ada miina geenyik kwodii wocho: ¹⁴Riiti maji na hehar sumowu tanak, na kepi wey tanak, miiti inyaka wopusa apoma hecha. Mii siiti kowu tanak, Jisas Kraist, noti Harapariita yana nediiik nota riina hekiita. ¹⁵God riita otiinak, nedii pochi ii riipa yakiita. Diita God riita inyakya. Diita God riita inyaka kwoya hikitu. Eyey aka tabo yima yecha tawey, God riitaba howuk tawa. Eyey harapa ma yecha tawey, riitaba saniga harapa. ¹⁶Riitaba saniga eechaba eechaba takiita. Rii harapa haba tawa eemek tawak, nota i riitaka bana bana siikasakech. Ma por riina hekasakech. Riina saka hekitawak. Riiti hin na yesokwa ta. Riiti hapaga tawa boboy siitak eechaba eechaba sa ta. Omutiik.

MAN NOKWAPA NOKWAPA SAGAKA TAWAY YECHI MAJI

¹⁷Harapa monika tawa ma yenza na wo sawo ta: opoche ye wohipu tanakech. Ye opoche ameya diita nosapek tawa boboyen hiki siitiichichanakech. God riitaba sa hiki siitiichicha. Diita God riita nona riiti boboy kepin ha tanak, nota eeka kwoya hiki takiita. ¹⁸Monika tawa ma yenza na wosawo ta: ye sa nokwapa nokwapa kepi boboyeban sa otii ta. Boboy kawen na shebo shebo ha ta. Yenza na kiyatay ta. ¹⁹Eecha otii taney, yecha hadabas boboy yecha yanak, ii yepa eechaba eechaba aka kwatii tawabaga eechaba takiita. Komasa eechaba otiikiita. Yepa eechaba eechaba tak tawa boboy siikenen yepa yabakiita.

MII NA MIITI YO HEHAR SIITII KOWUTA

²⁰Timoti, God riita miina har yon na hehar heechi ta. God riina sumowunan tawa boboy na taviiyechi i. Ma kaw ye eecha habato diita nosapek tawa boboy kaw sii eeta mama yepak tawa boboy. Ma yecha diita boboyen awasen awasen maji ba tawey, ii eena na taviiyechi heechi i. ²¹Ma kaw ye eecha wocho: diita mama yepak tawa boboyen nota yar. Worek, eena ye God riina hiki siitiichichawa nobon heechir.

God riita yeyada rukusii tawa boboy kwotaka sa eecha ta.

2 TIMOTI

*Pol Riü Timoti Riina
Kawka Har Jey Maji*

1 Ada eeta Pol. God riita hikichi rii ana Jisas Kraist riiti aposel otiichir. Jisas Kraist rii nona wochar: nota riitaka eechaba eechaba takiita. Diita majin ada sawo taken eena God riita wochirek, yar.

²Timoti, eeji yikapwa, sen. God, noti Apoko, Kraist Jisas, noti Harapa piiriita miina rukusii boboyen yeyada ha tawa boboyen, eshar tawa boboyen sa ha ta.

GOD RIITA WOSHIA MAJI

³Ada God riina woshiato. Eeji yey wayaga ye God riiti yon oti tarega, ada God riiti yon eeji inyaka wopu apama hechuwak, eena ada eechaba oti-ito. Yadii, niyi ada God riina maji eechaba ba tawak, ada miina hikichi, God riina miina woshiachichu. ⁴Miita keya tarek, ada apa eena hikichi ada miina harapa heken eena gegiyato. Ada miina ya heney, eeji inyaka iipa kwoya wey hikikiita. ⁵Ada miiti hiki siitiichichawa siiken boboyen eena hikitu. Miiti yeyi, Lois, sii God riin ahiki siitiichicharega, miiti awi, Yunis, sii eechaba God riina hiki siitiichicharega, ada hikitu miita eechaba hiki siitiichibato. ⁶Eena ada miina wocho: God riita miina har boboyen ada miiti maseken tapak howu neekiirin, eena na hi tukutawaga eecha na tukunak sa uw harapa sii. ⁷God riita nona har boboy eeta akii boboyekasakech. Eena yeechiniga nota hapaga siichi siitiinak, nota mayama opoy siitanak, akar man na rukusiitaken eena har.

⁸Wowak, mii noti Harapa riiti majin sawok oti tawey, God riita miina hapaga boboyen hatawey, na kapa meeji tawa boboyeka na eecha kiya ta. ⁹God riiti ma mima siiken taken eena rii

nona yesokwa yichiniga uwatar. Nota oti taweyn, God riita saka eena kwoya herek, nona uwa ye ir.

Riiti inyagak saniga hikichi, ri nona yeyada rukusii tarek, eena rii uwa ye ir. Mashi mashi nedii, diita nosapen tasiir nedii, rii riiti yeyada ha tawa boboyen Jisas Kraist riitak harek, yayar. ¹⁰Apa diita nedii Jisas Kraist riita geenyik ya sokwarek, diita boboyen riita mukuchi char. Rii eeta nona yesokwa yichi tawa ma siiken. Rii ha boboyen oti hamar. Riita otiirek, ma ye hadabas majin sawo tawak, eechaba eechaba tak tawa boboyen eena geenyik kwodii wo mukuchichu.

¹¹God riita ana aposel hisiichirek, Tisa hisichirek, ada hadabas majin sawo tawak, ¹²eecha otiiri, siitiik an eeka kapa meeji. Kapa meeji tawey, ada eena anabeyichi tawa. Ada hehar hikichi hecho kata ma riina ada hiki siitiichichu. Ada hehar hikichi hecho riita eeji tapak howu har yon riipa ana hehar siitii kowu tanak, hechakiita. Siiti howu i i Kraist riita yak tawa nedii siikiita.

¹³Ada miina majin pokiitaweyn, na hehar sumowu ta. Ada mapo mukuchir yo miita na sumowu ta. Miita hiki siitiichichawey, miita rukusii tawey, Jisas Kraist chegiibak mesh mesh tawey, eeka na eecha ta. Diita boboy sii eeta noti. ¹⁴Kata hadabas boboyen God riita miiti tapak harin, eena notaka tar Holi Spirit riiti hapaga boboy tawak eeka na eyey hehar ta.

¹⁵Mii hikitu eyey Esia ma ye ana magiirechir. Piselas, Hemosenis piir ana heechi magiirechibar. ¹⁶Ada Harapa riina wohecho rii Onesiporas riin riiti mimayikapwa yenya sa rukusii ta. Riita eeji inyakan nokwpa nokwapa nedii kiyapochichar. Ada poko jichawa akak taweyn, rii ana hiibiiyakasakech. ¹⁷Riita Rom akamak iyareri, rii ana yesha ye ichi her. ¹⁸Ada Harapa riina wohecho:

komas yana nediik rii Onesiporas riina rukusii takiita. Ada Epeses akamak tari, rii ana harapa hehar otii tarek, mii eena hikitu.

JISAS KRAIST RIINA KIYATAYECHI OW ANA PICHAWA MA

2 Miita eeta eeji yikapwa siiken. Nota Jisas Kraist riitaka chegiibak mesh mesh tawey, riita miitaka eecha otii tawey, eena na hechi hehar sumowu ta. ²Eeta majin ada nokwapa nokwapa ma yenya sawo tarin, mii eena meejirek, eena miita na yeechi yayanak, yo hehar otii tawa anadii ma yechi tapak na howu ha ta. Eecha otii tanak, yecha anadii ma yenya saway eechaba ye i howu ha ta.

³Miita Jisas Kraist riitaka ow ana pichawa ma tawey, mii kapa meejii tawa boboyen na kiyaba ta. ⁴Kata ow ana pichawa ma rii eeta riiti yon otii tawey, rii riiti opesa ma riina sumowuken gegiyato. Sumowuken eena gegiya tawak, rii eena nosapek tawa yon otiiken hikikasakech. ⁵Ma ye anemesh rokokken otiiney, ii na siiti nobobak na sumowu tanak, siiti boboy kepin yepa yakiiita. ⁶Nowo yo harapa otii tawa ma rii sagan yeechi mapo akiita. ⁷Ada bawa majin miita na eena hiki ta. Eeta Harapa riita miina otiichinyak, miipa eena hekiita.

⁸Jisas Kraist riina na eechaba eechaba na hiki ta. Riita hachi ya sokwa tawa. Riita Devit riiti neja. Diita hadabas majin ada eena sawoto. ⁹Ada hadabas majin sawo tawey, ada kapa meejii tawa boboyen eena kiyato. Sawo tawey, eeji tapa sen pokoka eecha tawa. Ada eeta lon reekii tawa ma tawaga eecha tawa. Wowak, ma ye God riiti majin sen pokok jikasakech. ¹⁰Eena ada God riita hisiir ma yenya ada kapa meejii tawa boboyen hiyeechichu. Ada yecha Jisas Kraist riiti eechaba eechaba tak tawa boboyen yaken eena gegiyato. Ri-

iti eechaba eechaba hadabas boboyen yabaken eena gegiyato. ¹¹Keyir maji siiken eecha wocho, diitat:

“Nota riitaka eecha hayega, no waga riitaka eechaba eechaba tawa.

¹²No kiya yaniga otii taney, nota riitaka anadii

manharapa siitii kowu ma takiita.

Nota riina nasowoy taney, riipa awasen nona nasowoyebakiita.

¹³Nota riitaban sumowu tanan siiney, wowey, riipa nona awasen yuyeechi heechikasakech.

Rii mayama riiti majin saka awasen nasowoy tawak.”

YO SIKEN OTIITAWA MA

¹⁴Ma mima yenya God riiti misomak eechaba eechaba na ba ta: iipa maji ow bak kwo ba takiita. Ii yo kepi kasakech. Eeta yikadey maji sii diita majin meejii tawa man yenya otii kapasek sii tawa maji.

¹⁵Miiti yon na hehar otii tanak, God riita hechi miina inyaka kwoya hekiita. Miita eecha otii tanak, mii opoche hiibiyatanakech. God riiti maji siikeneban na hehar maji pokiiita. ¹⁶Awasen awasen kapasek maji batanakech. Ii God riina wosowoy tawa majin na taviyye ta. Diita yikadey maji siipa eechaba i God riina magiirechikiita.

¹⁷Eeta yikadey boboyen otii tawa ma ye maji pokiiitawey, ye eeta yatii romoga eecha tawa. Maba omun ato. Haimenias Pailitas piiriita maji pokii ma tawey, piir eecha otiito. ¹⁸Piir nobo siikenen heechichi piir Kristen ma kawen kapasek otiichi akar nobon eena mukuchichu. Ye eecha woshepiito: “Na eeta hachi ya sokwa hamar.”

¹⁹Wowak, God riita woyer kwatii hapaga ma ye eena neeki howuka sakech. Diita maji eeta kwatiik eecha heyir, “Eeta Harapa rii hecho riiti ma miman.” Keyirmaji eechaba wocho: “Kata ma rii

eecha wochowey, ada Kraist riiti, riisa kapasek nobon heechi.”

²⁰Harapa aka tawey, heebiya awu nokwapa nokwapa tayeyi tawey, kaw eeta silva, gol, kaw me, nosapawu. Kaw yo kepin otii tawa awu. Kaw sobo yon otiitawa awu. ²¹Ma por rii mayama riiti kapasek boboyen uku yeetiiney, rii eeta yo kepin otii tawa awu. Rii mayama riiti Harapa Ma riina harek, Harapa Ma rii riina yeechi eyey yo kepin otii-ichikiita. ²²Hadiiyeey ma yechi inyagak sokwa tawa boboyen na taviyeechi har i. Kepi yon otii tawa boboyen, hiki siitiichichawa boboyen, rukusii tawa boboyen, inyaka eshar tawa boboyen na yesha yeechi yaya. Katama ye inyaka yi apoma hechawey, ye Harapa riita yenya kiyatayeken eena uwa tawey, yecha otii tawabaga eeche na otii ta. ²³Hikisha tawa maji, awasen awasen sobo majin ba tawey, ii na taviyeechi heechi. Eecha otiiney, iipa ma yepa awasen awasen harapa maji bakiita.

²⁴⁻²⁵Eeta Harapa riiti wakasa ma riita opoche maji owuk ana pichanakech. Anadii eyey man sa eshar eshar otii ta. Rii maji pokiiitawey, rii sa riiti kowu tanacha ow maji riitak yaney, ii sa yeechi kiyeechi ow maji batawa ma yechi inyakan sa eshar otii kepi sii. Eecha otiiney, God riipa kapo yenya kiyatayenak, yecha yechi inyaka dare-boyichi maji siikenen hechi hikikiita. ²⁶Wonyak, yechi inyaka nagawa nagwa hikinak, yecha Gaba riiti mayan heechikiita. Mashi Gaba rii yenya riiti mayak yarek, yecha riiti nobon sumowutar.

KOMAS NEDII

3 Diita majin opoche abosuchi-tanakech; komas nedii harapa kapasek boboy sii yakiita. ²Eeta nedii

ma yecha yechi boboyen egeysii takiita. Yepa boboyen, yan kwoya hechi eena yaken hiki takiita. Yepa yechi hin mayama yesokwa takiita. Yepa mabiya gii takiita. Yepa ow majin kapasek batakiita. Yepa yechi nokwapa apokon meejikasakech. Yepa woshiaskasakech. God riina meejikasakech. ³Yepa anadii man heharekasakech. Yepa yechi mabiya gii takiita. Yepa anadii ma yechi hin kapasek maji batakiita. Yepa harapa ow anapichakiita. Yepa boboy kepin yuyatakiita. ⁴Yepa anadii man woshepiiniga kapasek yon otii takiita. Yepa hehar hikichi otiikasakech. Yechi marenoku piipii takiita. Yepa God riiti nobon heechi anemesheroko tawa nobon kwoya hechi eena sumowu takiita. ⁵Komas nedii ma yepa God riiti boboy mun, riiti hapaga boboyen saka hikichi otii takiitawak. Yepa God riiti boboyen saban eena mukuchitakiita. Diita yikadey man na taviyeechi ta.

⁶Arobaro tawa mima kaw yechi kapasek boboy siita yenya harapa dagiir poyetu. Dagiir poye tawak, yecha yechi maba inyaka mayama sumowuken eena gegiyato. Ye eeche tawak, eeta inyaka kapasek tawa ma ye i eeta akabak iyarechi yenya siitii kowutu. ⁷Diita yikadey mima ye eecheba eecheba maji meeji tawey, ye eeta omutiik maji siikenen eena saka hikikiitawak. ⁸Janis Jabris piiriita Moses riiti majin nasowoyerega, diita yikadey ma ye God riiti maji siiken weyn eena eecheba nasowoyetu. Diita yikadey ma yechi inyaka wopu eeta kapasek sowa. Yecha Jisas riina hiki siitiichichawa boboyen nasowoyechi magiirechir. ⁹Wowak, yecha mama yepanobo eena ikasakech. Eyey ma ye yechi hikisha tawa nobon komas hekiita. Janis Jabris, piiriina otiirega, yenya eecheba otiitakiita.

**POL RII TIMOTI
KAWKA MAJI POKIITU**

¹⁰Wowak, mii ada pokiitar majin eena meeji tar. Mii ada otii tawa abon eena hechar. Ada yaken otii tawa abon mii hikichi hechar. Ada hiki siitiichichawey, anadii man kowuchichi yesokwa otiichichawey, rukusii tawey, kiya yaniga otii tawey, mii eena hechar. ¹¹Ma ye ana kikir pi poye tari, ada kapa meeji tari, mii eena heba tar. Antiok akamak, Aikoniam akamak, Listra akamak eeka ana kapasek otii tar boboyen, harapa kikir pi poy tar boboyen mii heba tar. Wowak, Harapa riita ana kiyatayechi otii kepi siir. ¹²Eyey ma ye God riina Jisas Kraist riitaka chegiik sumowu ichaney, ii yenya kikir pi poye takiita. ¹³Kapasek otiitawa ma yewoshepii tawa ma ye i i ye kapasek wey siikiita. Wonyak, ye mayama anadii man woshepii takiita. ¹⁴Wowak, God riiti omutiik boboy siikenen miina maji pokiiri, miita hiki siitiichichawey eena na eechaba sumowu ta. Mii miina maji pokii tar ma yenya mii hecho. ¹⁵Mii hikitu miita karakada yikapwa tarek, mii God riiti mashi keyir majin mii eena kenyichi hikitu. Diita keyir maji eeta miina nagwa nagwa hiki tawa boboy ha tawak, miina neeki ichawak, miita Jisas Kraist riina hiki siitiichichawak, miina yesokwa yichikiita. ¹⁶God riita eyey keyir majin God riita riiti Spiritek otiir. Ma ye diita majin eena ya taney, yecha keena omutiik boboyen eena maji pokiitakiita. Ya taney, yecha keena ma yechi kapasek inyakan eena otii kepi si takiita. Ya taney, ye woshepii tawa maji heechi nagwa nagawa maji eena otii takiita. Eena ya taney, anadii ma yenya maji pokiitanak, ye nobo kepik eeka siikiita. ¹⁷God riiti wakasa ma ye God riiti majin ya taney, eeta maji iipa yenya

otii hehar kepi wey siikiita. Siinak, riipa eyey yo kepi weyiban otii takiita.

**MIITA NAPA GOD RIITI MAJIN
SIIKENEBAN SAWO TA**

4¹⁻²Komas eyey ma miman, har ma yenya diita tawa ma yenya God riipa anasakiita. Diita God riiti misomak, Jisas Kraist riiti misomak ada miina wochi: God riiti maji eena na sawo ta! Riipa yakiita. Riiti kigdom iipa yakiita. Wowak, eena miita na eechaba eechaba nedii na keena sawo ba ta. Miita sawonan yuyana nedii sawoken otiina nedii na keena sawo ba ta. Miita na anadii ma yechi inyakan na dareboyechicha. Yechi inyagak tawa boboy kapaseken na hehar inyakan na hehar kiyapochicha. Miitamaji pokii tawey, eshar hehar na otii tanak na mukuchicha. ³Komas yana nedii maji pokiitawa maji siikenen ma ye saka meejikiitawak. Eeta nedii ye yechi inyagak hikichi sumowu takiita. Yecha nokwapa nokwapa tisa yakiita. Diita tisa ye ma yecha mabiyak meejiken gegiya tawa maji eena sawo takiita. ⁴Yecha yechi mabiya gichi magiirechichi omutiik maji siikenen ye saka meejikiitawak. Wonyak, ye shebo shebo-majibaneena meeji takiita. ⁵Wowak, miita na hehar hikichi kepi ta. Kapa meeji tawa boboy yaney, ii na yechi kiya ta. Hadabas majin sawo tawa ma kepik na sii. God riiti wakasa ma kepi tawabaga na eechaba sumowu ta.

APA EEJI YO HAMAK OTIITO

⁶Eeta nedii yawa ma ye ana kapo sowakwokiita. Eeta nedii yawa anapa diita nosapek heechi ikiita. ⁷Ada harapa yo otii tar. Ada nobon i hamar. Ada hiki siitiichichawa boboyen eyey kiikiir na neeki tar. ⁸Ada resis otii hamak otii tawak, eena ada hadabas boboy kepin yaken kowutu. Ada nagwa nagwa nobok icharek, eena ada yakiita. Diita eeta

masekiik hehar heechi tawa boboy kepi. Nagwa nagwa anaseechi tawa ma ri-
ipa ana riiti nediik ana hakiita. Ada-
ban saniga hakasakech. Eyey ma ye riina
rukusiichi riita yaken kowu tawey, yepa
eyey yabakiita.

KARAKADA MAJI

⁹Miita adaka ameya ya. ¹⁰Dimas rii
diita nosapek otii tawa abon gegiyarek,
rii ana heechi ir. Tesalonaika akamak
eeka heechi ir. Kresens rii heechi Gale-
sia nosapek eeka ir. Taitas rii Dalme-
sia nosapek eeka ir. ¹¹Luk riitaba adaka
eecha tawa. Mak riina na yeechi miitaka
eecha ya. Yanak, riita keena yon ana kiy-
atayek. ¹²Ada Tikikas riina Epeses aka-
mak heechirek ir.

¹³Miita yanak, eeji saket ada Kapas
riitak ada heechi yari, miita eena na
yeechi yaya. Kapas rii Troas akamak
tawa. Bukuka eeche na ya ya. Sapika
eecha tawa jeyeka eeche na yeechi ya ya.

¹⁴Aleksanda, rii kapan otii tawa ma,
rii ana harapa kapasek boboyen otiiir.
Komas Harapa riita riina awasen hakiita.
Riita eeche otiiirega, God riita riina eeche-
aba awasen hakiita. ¹⁵Miita eecheba na
riina hechanak, ow poy sii ta! Kata ma
rii noti majin harapa wosowoyer ma.

¹⁶Mapo eeta nedii ada i maji anasari,
adaba saniga i mayama anasar. Eyey ma
ye ana heechiniga ir. Ada God riina maji

woshia tanak, riipa yen sakapa kapasek
otiiikiitawak. ¹⁷Worek, God riita ana si-
itii kowu tarek, ada eeka hapaga siirek,
ada eyey God riiti majin shebo shebo
tawa ma yenya ada sawotar. Harapa
kapasek boboy adaka eeche tarek, ada
eeka hapaga siirek, ada eyey God riiti
majin shebo shebo tawa ma yenya ada
sawo tar. Harapa kapasek boboy adaka
eeche tarek, eeta Harapa riita ana kwoy-
ava yeechi yesokwar. ¹⁸Eeta Harapa ri-
ita eyey boboy kapasek ana otiiken otii
tarin riita kwoyavayar. Riita ana yeechi
riiti kigdom hevenek taweyek heechi-
nak ikiita. Riiti hin na eecheba eecheba
yesokwa ta.

¹⁹Ada woshiikiitawa maji na Priska,
Akwila, Onesiporas riiti mima, yikapwa,
yenya napa ha. ²⁰Irastast rii Korin aka-
mak eeka tar. Ada Tropimas riina Mili-
tas akamak heechi yar. Rii hak otii tarek,
eena heechi Tropimas riina Militas aka-
mak heechi yar. Rii hak otii tarek, eena
heechi yar. ²¹Mii napa ameya ya. Ii mi-
ipa neekiir yatawa nediik eeka yakiita.

Yubyulas, Pyudens, Lainas, Klodia
yecha yechi woshia majin kwona wocho.
Akar yaka kumwoy ye eecheba woshia
maji hato.

²²Eeta Harapa riita miiti spiriteka sa
eeche ta. God riiti yeyada rukusiichi
hatawa boboy kwotak sa eeche ta.

TAITAS

Pol Riü Taitas Riina Har Jey Maji

1 Ada eeta Pol, God riiti yo oti tawa wakasa ma, Jisas Kraist riiti aposel. God riita na hisiirek, ada God riita hisiir ma mima yechi hiki siitiichichawa boboyen ada eena kiyapoken eena God riita ana heechirek yar. Yenya omutiik maji siiken, God riiti oti tawa abon, sumowu tawa abon, mukuchiken eena God riita ana heechirek yar. Yenya omutiik maji siikenen, God riiti oti tawa abon, sumowu tawa abon, mukuchiken eena God riita ana heechirek yar. ²Ada yecha hiki siitiichichawa boboyen kowu takiita. Mashi bakabak nedii God riita wotar eechaba eechaba tawa boboyen riita nona hakiita. Rii woshepiikasakech. ³Komas nedii rii diita boboyen riiti maji kwodiiwor. Nona yesokwa yicha tawa God rii ana worek, diita majin ana harek, apa ada sawo mukuchichu.

LOTU YATAWA MA MIMA YENYA SIITII KOWUTAWAMA YECHI MAJI

⁴Taitas, ada miina diita majin keyitu. Miita eeji yikapwa, ada God riina hiki siitiichichawaga mii eechaba hikitu. Eena miina keyitu. God Apoko, yesokwa yicha tawa Kraist Jisas, piir miina sa rukusiichi inyaka eshar tawa boboyen ha ta.

TAITAS RIITI YO

⁵Miita Krit nosapek tawey, mii eey akamak Kristen ma yechi siitiikowu tawa ma yenya hisiiken, akar boboyensaka otiirek, miita hehar otiiken eena ada miina Kritek heechir. Ada miina bar majin na makebek heechi ta. ⁶Siitii kowu tawa ma rii sa eecha ta: Rii ma mima yechi misomak kapasek otiikasakech. Rii sa mima po-dateba ta. Riiti yikapwa ye sa Jisas

Kraist riitaban hiki siitiichicha. Yechi hi sa kepi ba ta. Yecha awi eepi bana maji wosowoyekasakech. ⁷Rii God riiti yon siitii kowu tawa ma eena riiti hi eyey ma mima yechi misomak kapasek otiikasakech. Rii yamayama kasakech. Rii ameya kwotayekasakech. Rii uku achi beyikasakech. Ma pi yeyikasakech. Rii eyey mani yan kwoya hekasakech. ⁸Yaho. Rii sapa anadii ma akar eemek yaneyen hehar ta. Rii sa boboy kepiiban rukusii ta. Rii riiti maban inyaka wopun sa hehar siitii kowu ta. Rii nagwa nagwa nobok icha. God riita tawabaga eecha ta. ⁹God riiti maji siikeneka eecha tawey, eena na hehar kiikiir na neeki ta. Hiki siitiichichawa maji siikeneban eena na kwodiiwocha. Eecha maji siikenen hehar kwodii womukuchichaney, riipa anadii man hehar kiyapo tanak, riipa wosowey tawa ma yechi woshepii kapasek tawa boboyen yenya geeniyik kwodii wo mukuchikiita.

NOKWAPA NOKWAPA KRIT MA YE WOSHEPII TAWA MA

¹⁰Nago, nokwapa nokwapa ma ye wosowoy bokonato. Bokonatawak, yecha yechi kapasek hiki tawa boboyen sawo tawey, ye eeta anadii man woshepiito. Nokwapa nokwapa Ju ma ye eecha otiito. ¹¹Diita yikadey ma ye maji pokiichi ya manin hiyik ya tawa ma. Eechakapasek otiitawak, ye eyey ma mun otiiniga ye inyaka wopu kapasek hikitu. Eenana eeta yechi kujan na dasiipii. ¹²Krit ma podar rii eeta yechi piirapet oti hechar ma rii eecha wor: “Krit ma ye eechaba eechaba nedii ye woshepii ba tawa ma. Ye kwashik tawa poyega eecha tawak harapa oti ato.” ¹³Rii bar majin eeta siiken. Eena na awasen ba ta. Eecha otiinak, yecha keena eeka hikichi Jisas riina opoy hiki siitiichikiita. ¹⁴Hiki siitiichinyak, Ju ma yechi shebo shebo majin, mak oti

tawa lon, ye keena magiirichikiita. Maji omutiiken wosowoy tawa ma ye diita maji yayar.

¹⁵Ma yechi inyaka wopu apama hechawak, eyey boboy yechi eechab a hecho. Wowak, eeta ma ye inyaka keyi hatawak, Jisas riina hiki siiti-ichikasakech, eena yechi eyey boboy eeta keyihato. ¹⁶Ye eecha wocho: “Nota God riina hecha.” Wowak, yecha otii tawa abo siieecha wocho: “Ye God riina hekasakech.” Eeta yikadey man God riita yuyato. Ye maji wosowoy tawa ma. Ye podat boboy kepinpoche otiiikasakech.

APOKOSABA MIMA YECHI MAJI

2 Miita pokiitawa maji mun na geenyik kwodii wocha.

²Apokosaba ma yenya na wo: “Opoche beyi tanak, kwoti maban mayama siitii kowutanakech. Kwota hiki siitiichichawey, Spiriteka na eecha ta. Na kiyayaniga rukusii tanak, siitii kowu ta.”

³Apokosaba mima yenya na wo: “Kwo na eechaba kepi mima tawak chishi tawaga, na eecha chishi tanak, nagwa nagwa nobo kepiban na mukuchicha. Na opoche ma yechi hin kuru maji batanakech. Na opoche wain ukuban atawa maga eechatanakech. Kwota boboy kepiban na maji pokiita.”

⁴Eecha otii tanak, omunyegu mima ye yechi man yechi yikapwan rukusii hehar otii takiita. ⁵Ye sa yechi maba yechi inyakan sa hehar siitii kowu ta. Sa apama ta. Ye sa yechi akan na hehar siitii kowu ta. Yesa yechi ma yechi majin sumowu ta. Eecha otii taney, ma ye God riiti majin wosoboyekasakech.

HADIYEY MA YECHI MAJI

⁶Hadiyey ma yenya na eechaba wo: ye sa yechi maban yechi inyaka wopun siitii kowu ba ta.

⁷Miita hechawey, anadii man na eechaba hehar nagwa nagwa mukuchiba ta. Miita man pokiitawa yon pokiiney, yenya na hehar pokiita. Opoche anamesh rokoniga pokiitanakech. ⁸Mii na nagwa nagwa majiban sawo tanak, anadii ma ye eena meejichi wosowoyekasakech. Wonyak, yabu pichawa ma yepa nona saka wosowoyekiitawak yepa hiibiiya yakiita.

YO OTII TAWA WAKASA YECHI MAJI

⁹Mii na wakasa ma yenya wonyak, yechi eyey boboyen sa yechi harapa ma yechi kurubak sa heechi. Ye opoche maji awasen batanakech. ¹⁰Ye opoche yechi harapa ma riiti boboyen hiyik yatanakech. Yaho. Yecha sa kepi yoban eecha otii ta. Kepi sumowu ta. Eecha otii taney, ma ye hechi ye God riiti maji pokiitawa majin kepi hiki takiita. Yecha yechi eyey yon eecha otii taney, ii nona yesokwa yichi tawa God riina kepi hikikiita.

NOTA NAPA APAMA HECHANAK, KRAIST RIITA YA NEDII NO KOWU TAKIITA

¹¹God riita eyey man riita rukusiichi yesokwa yicha tawaboboyen mukuchichar. ¹²Riiti rukusii tawa boboy sii nona maji pokii mukuchichu nota na God riitaga tanan biish tawa boboyen dii nosapek tawak rukusii tawa boboyen na kayek heechi. Ii eechaba wocho no na diita nosapek tawey, no na maba notin siitii kowu tanak, wonyak, God riitabaga eecha tanak, nagwa nagwa takiita. ¹³Diina sumowu tanak, no hadabas nedii kepin kowu takiita. Eeta nedii God riiti hadabas nedii kepi nona yesokwa yicha tawa Jisas Kraist riiti hadabas boboy kepi sii yanak, nota siina hekiita. ¹⁴Riita mayama nona hachir. Riita yari, nona kiyayechi

kapasek boboyen heemachiken eena yar. Yari, nona apama heken riitibak siiken, yo kepiban otiiken gegiya taken, eena yar.

¹⁵Diitamaji akar man na pokiita. Mii na anabeyichi siiti tanak, na sawo ta. Na kiyapo tanak, yecha sumowunan siitawa boboyen otii poy. Iipa ma por riipa eecha hikikiita mii shebo shebo ma.

NOTA NA HAPAGA SIICHI BOBOY KEPI SIITI HEK SIITII

3 Miita ma mima yenya inyakan tagwa tanak, ye sa kiap ma riiti kuruk eeka sa ta. Na kwo boboy kepin otiiken na siitii kowu ta. ²Yenya na wo ye ma poren wosoboyekasakech. Ye opocheow anapichanakech. Ye sainyaka neekiir ya ta. Eechaba ye sa nokwapa ma mima yechimisomak eshar ta.

³No hikitu mashi no saka eechaba kepi tarek, nosowoy tarek, kapasek boboy otii tar. Nota noti maba siiti yo otii wakasa ma yechi boboyen eyey yaken, eena chisi tarek, yenya kapasek otiiken eena chishi tar. Eecha otii tarek, eeta ma ye nona yuyarek, nota awasen awasen yenya yuyatar.

⁴⁻⁵Wowak, nona yesokwa yicha tawa God riiti hehar rukusii tawa boboy kepi yarek, rii nona yesokwa yichi tar. Rii saka nota boboykepin otiitarin, herin, nona yarek. Yahoo. Riiti rukusii tawa boboy siita nona yar. Nona Holi Spiritek uku yeechirek, kawka yimowurek, nota kawka akar siir. ⁶Jisas Kraist, nona yesokwa yichi tawa ma, riiti nobok God riita Holi Spiriten nona harapa gwotii poyer. ⁷Riiti nona hehar rukusii boboyek nota eeka God riiti misomak-nagwa nagwa siitii tanak, eechaba eechaba tak tawa boboyen yaken kowu taken, Holi Spirit eena nona gwotii poyer.

⁸Dii eeta maji siiken. Eena ada gegiyato mii diita majin geenyik kwodii wochanak, wonyak, God riina hiki siiti-ichichawa ma yepa eeka hapaga siichi siiti yo kepin kiya takiita. Dii eeta kepi man otii kiyatay tawa nobo.

⁹Hikisha yesha maji owuk siitiwey, eena na tavey ta. Nokwapa nokwapa wayega yechi hin haba tawey, ow otii tawey, lo majin ow otii tawey, eena na tavey ta. Nota hikitu diita otii tawa abo sii nona kiyatayekasakech. Eeta sobo boboy.

¹⁰Eetama por rii yopo wuchi yichawa boboyensaniga reekiikenotiiney, ii na riin upurus opoy sii majin ba. Riin-abanak, riita eena meejinan siiney, ii na kayek magiirechi. ¹¹Kwo hikitu eeta yikadey ma rii nobon heechir. Riiti kapasek boboy siita riina otiiniga kapaww siir.

MAJI KAW

¹²Ada Atemas riina Tikikas riina podar heechinak, miitak inyak, miita ameya Nikopolis akamak otii hechi ana napa ya. Ada hiki hamar eeka neekiir yatawa nediik ada ya eeka siikiita. ¹³Miita na Sinas, lon otii hechawa ma riina, Apolos riitaka, piiriina eecha heechinak, nobo mukuchi i. Piiriita boboy dopo taney, napa miita piiriina kiyapochinyaki.

¹⁴Noti ma mima yecha sa mayama maji pokiita yo kepiban na otii ta. Anadii ma yecha dopo tana boboyen na ha ta. Opoche sobo yo otiinakech. Anadii man na kiyapo tanak, kiyatay ta.

¹⁵Eyey ma mima ye adaka tawey, ye kwona woshiato. Nota woshia tawey, eeta ma mima yecha God riiti nobok taweyn, eena woshiato.

God riiti rukusii tawa boboy sii kwotaka eecha tawa.

PILIMON

Pol Rii Pilimon Riina Har Jey Maji

1 Ada eeta Pol. Ada Jisas riiti hik poko jichawa ma. Ada noti kumwoy yaka Timoti riitaka diita jey keyichi Pilimon miina hato. Miita noti kumwoy yaka siiken nota yo kiki otiito. ²Sicha, sichi mowey, Apia, siina Akipas riitaka keyichi habato. Akipas rii notaka ow ana pi ma tawa.

³Eeta kepi noti Apoko God riita Harapa Jisas Kraist riitaka kwona rukusiitanak, kwoti inyakak wopu oti kwoya hiki takiita.

PILIMON RIITA RUKUSII TAWA MAJI

⁴Eyey nedii ada God riina maji ba tawak, ada Pilimon miiti hin ada God riina woshiato. ⁵Ada meejiito miita Harapa Jisas riina hiki siitiichichawa inyaka eena meeji tawak, miita God riiti ma mima yenya rukusii tawey, eena ada God riina woshiato. ⁶Nota Kraist riina hiki siitiichichawak, nota kepi tawak, ada God riina wohecho: miita miiti hiki siitiichichawa inyaka akar ma yenya sawo tawak, yecha eechaba Kraist riiti hadabas hokwa sokwa tawa boboy ya takiita. ⁷Ayo, miita eyey God riiti ma mima yenya rukusii tawak, miita yechi inyaka wopu kiyapo hamar. Eecha oti-irek, eena ada eeji inyaka kwoya hiki tawak, eeji bii eshar tawa.

ONISIMAS MAJI

⁸Eecha oti tawak, an eecha hikitu: Kraist riiti hik ada miina yaka kumwoy tawak, anapa miina wochanak boboy kada boboy miipa keena otiikiita. ⁹Wowak, anapa sakapa eecha bakiitawak. Rukusii tawa boboy sii ana wohegiya tawak, eena an miina wohecho. Ayo, ada eeta Pol, ada apoko saba

ma tawak, ada Jisas Kraist riiti poko ji ma tawa. ¹⁰Eena ada Onisimas riiti hik miina wohecho. Jisas riiti hik rii eeta eeji yikapwa. Ada poko ji akak tarek, ada riina hiki siitiichichawa maji pokii tarek, ada riiti apokoga eeche siir. ¹¹Mashi rii miina kiyatay yo kepi otiikasakech. Wowak, apa riipa yo kepi otiiniga miitaka adaka kiyatayichikiita.

¹²Ada riina miitak heechi tawak, ichu. Ichawak, eeji inyaka wopu riitaka eeche ichu. ¹³Ada hadabas maji sawo tarek, ye ana poko ji akak heechir. Eena ada Onisimas riina diika heechi tak. Ada eeche otiiney, riipa ana kiyatay takiita, miiti hin. ¹⁴Wowak, ada sakapa miina wohegiyakiitawak, ana kiyatayeken. Yaho. Miiti inyaka wopuk miita wohowunak, wonyak riipa ana kiyatayek.

¹⁵Rii miina ameda nedii kada heechi ir. Kapo eeche tawak, miipa riin kawka yeechi yayanak, riipa miitaka eechaba eechaba takiita. ¹⁶Apa rii yo sobo oti tawa wakasa makasakech. Yaho. Apa rii eeta harapa. Rii eeta noti yaka kumwoy siiken tawak, ada riina rukusiito. Ayo, riita eeji yaka kumwoy tawak, rii Jisas riiti hik miiti yaka kumwoy tawak, miita keena riina harapa rukusiito.

¹⁷Wonyak, miita eeche hiki taney, ada miiti nareboy tawey, miita ana hare-naka eeche otiiney, miita riina eechaba na oti. ¹⁸Riita miina boy yikadey boboy kapaseken otiiney, eena eeji hik keyichicha. ¹⁹Na he: ada eeji tapa siikiinek keyitu: Ada eeta Pol, ada miinapa awasen tokochikiita. Ayo, miita ana awasen ha boboyeka tawa. Eekana eeta miiti inyaka wopu saniga. Wowak, anapa sakapa eena bakiitawak. ²⁰Ayo, eeji yaka kumwoy, Harapa riiti hik diina ana otiichi. Miita eeji yaka kumwoy Kraist riiti hik tawak, eeji inyaka wopu na kiyapo!

²¹ Ada diita keyi tawey, ada eeche hikitu ada miina wohechawey, miinapa otiikiita. Ayo, ada eeche hikitu miipa harapa yo siiken otiikiita. ²² Wonyak, aka wo poche na sayarechi heechi ta. Ada eeche hikitu God riipa meejiki-ita kwota riina wohechawey. Wonyak, anapa kwotak awasen yakiita.

WOSHIA MAJI KAW

²³ Epapras rii miina woshiato. Rii adaka poko ji ma tawa. Sicha Jisas Kraist

riiti poko ji ma tawa. ²⁴ Eeji yo mesh mesh yo otii tawa ma, Mak, Aristakas, Dimas, Luk ye miina woshiabato.

²⁵ Harapa Jisas Kraistriiti rukusii tawa boboy sa miitaka eeche ta.

HIBRU

Hibru Ma Yenya Har Jey Maji

GOD RIITI YIKAPWA RII NONA MAJI HAR

1 Nokwapa nokwapa nobok God ri-ita noti wayega yenya mashi mashi wochar. Piirapet, God riiti majin mashi sawo tar ma, yechaka yenya wochar. ²Komas na apa tawa nediiik riita ri-iti ma Yikapwak maji wocho. Diita Yikapwan rii keyibor. Keyiborek, rii eyey boboyen riiti tapak rii yakiita. Diita Yikapawak God riita diita nosapen rii otiir. ³God riita riiti Yikapwak tawa. Tawak, Yikapwa rii God riiti hadabas tawa boboyen, rii eechaba eechaba harapa tak tawa boboyen, rii oti okoree mukuchichu. Wowak, rii eechaba diita nosapen, winyumay, ya, niiwiika eena rii otiichi tapak neeki dagiir tawak eena diita tawa. Rii harapa otiichichawa majik rii neeki dagiir tawak tawa. Rii noti kapsek boboyen bachi poyechi nona uku yeetir. Uku yeetiirek, rii hevenek God riiti tapa mama yepak yir.

GOD RIITI YIKAPWA EJEL YENYA DAGIIRPOYETO

⁴Jisas rii i mama yepak yirek, eena mukuchir rii eeta howuk tawa, ejel yecha karakada. Rii mukuchir God riita riina har hi eeta harapa, ejel hi eeta karakada. ⁵God riita eecha wor,

“Mii eeta eeji Yikapwa.
Apa ada miina yimowuwa.”

Rii kawka eecha wor,
“Ada riiti apokoga siinak,
riipa eeji woy yikapwaga siikiita.”

Kapo God riiboy diita majin ejel poren bar. Yahoo. Rii bakasakech. ⁶God riita mapo yimowur yikapwa diita nosapek heechirek, yarek, rii kawka eecha wor,

“Eyey God riiti ejel ye God riina sapa kwoyaba
hikinak, kwoyaba ba ta.”

⁷Rii ejel maji wor,

“Rii ejel yenya sowa tawaga eecha otiito.
Rii riiti wakasa man hin oti tawaga eecha otiito.”

⁸Wowak, God riita Yikapwa majin wor,

“Mii eeta God. Miita aka tabo yichawak oti

boboy sii eechaba eechaba takiita.

Mii oti kepi sii tawa boboy mun siitti kowu tawa ma.

⁹Oti kepi sii tawa boboyen mii rukusiito.

God riiti maji mun nasowoye oti tawa boboyen mii yuyato.

Worek, eena miiti God riita miina aka tabo yiman

otiichi howuk heechir.

Heechirek, rii miiti nareboy yenya hey siitiichi

miina saniga howuk heechir.

Heechirek, miiti inyaka harapa kwoyawoy

hiki tar.”

¹⁰Rii kawka eecha wor,

“Harapa ma, miita diita nosapen bakabaka nedii

otiiirek, niiwiika tawa boboyen mii miiti tapak otiibar.

¹¹Eeta boboy ye ha hamakiita.

Mii eechaba eechaba takiita.

¹²Siiviitabi kwopa siitawak, rabo tawaga

diita nosap eechaba kwopa siinak, rabokiita.

Rabochi akaren yanak, dareboyekiita.

Wowak, mii dareboyekasakech, mii keena eechaba eechaba takiita.”

¹³Mashi God rii eecha wor,

“Eeji mama yepak eeka na yi.

Yichanak, miiti o ana pichawa ma yen ada yatii kwuruk heechikiita.

Worek, kapo diita majin God rii ejel porek bar? Yahó. Bakasakech. ¹⁴Eyey ejel eeta spirit tawak, ye God riiti yon otiito. God rii yenya wochirek, irek, yesokwa yicha tawa man kiyatayeken eena ir.

GOD RIITA NONA YESOKWA YICHA TAWA BOBOY SIITA HARAPA

2 Wowak, nota meejir majin eena napa wageteyichi sumowu ta. Opoche no God riiti majik shen shen ichanakech. ²Na meejí. Mashi God riita otiirek, ejel yecha majin sawo tar. Maji siiken tarek, sawo tar. Sawo tarek, ma kaw yecha meejichiniga eena nasowoyer. Nasowoyerek, God riita yenya omutiik anaseechi pir.

³⁻⁴Yenya mashi anaseechi piyega, nota God riita yesokwa yicha tawa boboyen nasowoye taney, riita boy kapo nona saka anaseechi pikiitawak? Yahó. Eeta nona pikiita. Yesokwa yicha tawa majin Harapa Jisas riita mapo sawo tar. Sawo tarek, akar ma ye meejichiniga sawo tarek, no meejir. God riita riiti inyaka hikichi riitiba nobok sawo tar ma yenya riita tayechi heema paka tar. Heneba rabo tawa boboyek harapa jebwa mukuchichawa boboyek, mirakel rii eecha tayechi heema paka tar. Riita eechaba inyakak hikichi nona Holi Spirit otiit tawa boboy wok heechi yesokwa yicha tawa boboyen riita tayechi heema paka tar.

JISAS RII NONA YESOKWA YICHI TAWAMA SIIKEN

⁵Nosap pochin komas nediiik God riiti otiinak, sakapa ejel yecha siitii kowu tawak. Yahó. ⁶Jeyek keyir majinma por rii kwodii wori, eecha wor, “Ma kapo boy boboy eena miita yenya hikitu?

Ma ye kapo boboy boyet mii rukusiito?

⁷Mii ma yenya ejel yechi kuruk ameda heechir.

Worek, miita eyey boboyen harapa hika eechahari hin

howuk heechirek harapa siir.

⁸Mii eyey boboyen yechi yatii kuruk heechirek, ye eeta siitii kowu tawa mak siir.”

Diita maji eecha wocho ma ye eyey boboyen siitii howutu. Wowak, apa no hecho boboy kaw ma yechi kuruk takasakech. Yahó. No kowutu. ⁹Wowak, no Jisas riina hecho. God riita otiichirek, rii mashi ejel yechi kuruk eeka ameda tar. Dii nosapek tar. Tarek, rii harapa kapan meejichi nona hachir. Nona hachirek, God riita riiti hin harapa yesokwar. God riita yeyada rukusii-chiniga nona hehar tarek, eena Kraist riita nona eyey hachichi ir.

¹⁰Eyey boboy God riiti tapak otiirek, diita tawa. Riiti hin yesokwaken eena tawa. Tawak, God riita otiirek, man yesokwa yichi tawak mapo ichawa ma tawa. Tawak, nokwapa nokwapa ma yechi hin yesokwa howuk yichikiita. Eeta kepi God riita diita nobon Kraist riina mukuchi hamar. God riita riina otiirek, Kraist riita nona eena kapa meejichir. Diita kapa meejichichawa boboy eeta otiirek, riita sokwari eeta kiki siir. Man yesokwa howuk yichiken eena rii eeta kiki siir. ¹¹Ma yechi kapasek boboyen yeetii poyechichawa ma rii yeetii tawa ma yechaka podat eemek sayato. Eena riita yenyayaka kumwoy haba tawak, hiibiyakatakasakech. ¹²Jisas riita eecha wocho, “Ada miiti hin eeji yaka kumwoyen sawo takiita.

Ma ya yopo yichi siitiichi ada miiti hin kwoyaga

ba takiita.” ¹ ¹³Jisas rii kawka eecha wor,

“Ada God riina hiki siitiichi takiita.”

Rii kawka eecha wor,

“Na he! God riita ana har yikapwak adaka tawa.”

JISAS RII NONA YESOKWA YICHI MA SIIR

¹⁴ Riiti yikapwa piomu, mabak tawey, eena rii eechaba kata yikadey boboyen rii mayama yari, mak siir. Mak siichiniga har. Haniga, rii ha tawa boboyen otii poyichirek ir ma, eeta Gaba, riina pir. Eena mak tawa boboyen, pi omun, rii mayama yar. ¹⁵ Ma tawak, ma yecha ha tawa boboyen akiito. Akii tawak, akii tawa boboy eeta yenya pokoga jichu. Nosapeka eechaba eechaba tawey pokoga jichu. Pokoga jichawak, Kraist riita harek, yenya heemachir. ¹⁶ Na he! Rii ejelen kiyatayeken neeki takasakech. Yaho. Rii man kiyatayeken neekitar. Ebrahim riiti yaka kumwoy yin, nona rii kiyatayeken neeki tar. ¹⁷ Dii eecha wocho eyey nobo rii sa sokwa riiti yaka-kumwoyega eecha sii. Rii eecha otiiney, riipa harapa opelen otii tawa ma sinak, riipa God riiti noboban sumowu tanak, riiti yon kiyatakiita. Man rukusi-ichi otii tawa maga eecha siikiita. Ma yechi kapasek otii tawa boboyen bachi poyechiken eena eecha siikiita. ¹⁸ Kraist riita meeji pun vi suwu tarek, eeta boboy sii riina otii heharek, rii hapaga siichi kiki siichi rii otii hinya man riipa kiyataye takiita.

JISAS RIITI HARAPA SIINIGA MOSES RIITI HARAPA HIN DAGIIR POYETU

3 Eeji Kristen yaka kumwoy, God riita nona wohechawey, kwotaka notaka hevenek tawa yon anapoy anapoy otiito. Anapoy anapoy otiinak, Jisas riina na hiki ta. Rii eeta noti Aposel, God riiti maji sawo tar ma. Rii eeta noti harapa opelen otii tar ma. Riita sawo tarin, nota eechaba hiki siitiichi sawoto. ² Moses riita God riiti akak rii God riina hehar sumowu tarega, Jisas rii God ri-

ina eechaba hehar sumowu tar. Mashi God riita Jisas riina diita yo otiiken eena hisiir. ³ Ada otii tawa ma riiti hi eeta harapa, aka siiti hi eeta karakada. Sii eeta Jisas riiti hi eeta harapa, Moses riiti he eeta harapa karakada. ⁴ Eyey akan diita nosapeka tawey, ma por rii otii tar. Wowak, God riita eyey boboyen otii. ⁵ Moses rii wakasa ma tarek, God riiti akak taniga, rii God riina hehar siiken sumowuchi, rii komas wochir majin tayechi heema pakachichar. ⁶ Wowak, Kraist riita God riiti yikapwa tarega riita eyey ma God riiti akak taweyn yenya riita siiken hehareto. Kapo nama God riiti akak tawa? Nota riina hiki siitiichi, sumowu taney, riita yaken nota eechaba eechaba anabeyichi kowu taney, eeta nota riiti akak tawa.

MAJIN WOSOWOY TAWA MA YE SIITII HAPAKAKASAKECH

⁷⁻⁹ Wowak, nota na Holi Spirit majin meeji ta. Eecha wocho:

“Apak kwo God riiti ayan meeji tawey, kwi marenoko opoche hapaga bor siitanakech.

Kwoti wayega me biish tar eemek tari, yecha eeji harapa yon 40 sukwiyak hechari, yecha ana otii otii hechari, nasowoy tarek,

¹⁰ worek, yecha eeta nediiik tari, ada yenya inyaka harapa kwotayer. Eena marenoko kwi hapaga bor siitanakech.

Ada inyaka kwotayechi wor, ‘Yecha eechaba eechaba inyaka marenoku ye heechi ichu.

Yecha eeji nobon hekasakech.’

¹¹ Eena ada inyaka kwotayechiniga maji harapa wor, ‘Yecha eeji yikapaka tawa eemen iyarekasakech.’”

**ISREL MA YECHA GOD RIITI MAJIN
NASOWOY TAREGA NOTA OPOCHE
EECHABA NASOWOYETANAKECH**

¹²Yaka kumwoy na hehar icha. Eeta kapasek kwoti inyaka sugu wopu kapasek boboy hiki taney, riina saka hiki siitiichichawak. Kwota hiki taney, kwota eechaba eechaba takiiitawa God riina heechi shen shen ichanakech. ¹³Apa, diita nedii nota keena God riiti yon otiito. Diita nedii tawey, nota na awasen awasen kiyapo ta. Kiyapo tawey, woshepii tawa kapasek boboy sii eeta nona hapaga bor otiichikasakech. ¹⁴Nota Jisas riina mapo hiki siitiichichari, nota hamak tawa nedii anabeyichi siitii taney, nopa Kraist riita homochik tawa boboyen nopa kiki yabakita. ¹⁵God riiti maji eecha wocho, “Apak kwota riiti ayan meejinak, me biish tar eemiktar ma ye nasowoy tari, opoche eechaba hapaga bor siitanakech.”

¹⁶Kapo nama God riiti maji meejichi nasowoy tar? Kata ma ye Isip nosap heechi Moses riita mapo neeki ichar boboyen eena sumowu tarin yecha nasowoy tar. ¹⁷God riita 40 sukwiya kapo naman inyaka kwotaye tar? Kata ma ye kapasek boboy otii tarek, yechi maba sapi me biish tar eemek heechirin eena God riita yenya kwotayer. ¹⁸Eeta nedii God rii eecha wor, “Kata nosowoye tawa ma ye eejii yikpaka tawa eemen iyarekasakech.” Wori, kapo naman eecha wor? Maji nosowoy tawa ma yenya bar. ¹⁹Wowak, nota hecho ye hiki siitiichiyen biish siiri, eena yecha iyarekasakech.

**GOD RIITI KRISTEN MA MIMA
YECHA YIHAPAKA TAWA EEM MAJI**

4 Wowak, God riiti majik eecha wo tar, “Kwo eejii yihapaka eem tawa.”

Diita eemek tawey, eeta kapasek ma kaw ye kwotaka tawey, iipa kapo tepekeyineechi yeyekiita. Yeyeney, riiti eem iyarekasakech, eena na siitii kowuta. ²Hadabas maji yechaka ya tarega, eeta notaka eechaba ya tar. Me biish tar eemek tar ma yecha maji sobo meejichiniga saka hiki siitiichihirek, eena eeta maji yenya kiyatayekasakech.

³Nota hiki siitiichinyey, no yihapaka tawa eemen iyarekiita. God riita eecha wor, “Ada inyaka kwotayechi wor, ‘Yecha eejii yihapaka tawa eemen iyarekasakech.’”

Rii riiti yihapaka eemen majin bar. Wowey, mashi God riita diita nosapen otii nediiik ri yo otii hamar. ⁴God riiti majik seven nedii keena majin wor, “God riita riiti yo hamachi seven nediiik, eeka rii yihapakar.”

⁵God riiti majik diita eemek rii way kawka eecha wor, “Yechaeeji yihapaka tawa eemek yasaya yihapakasakech.”

⁶Wowak, katama ye mapo hadabas maji sobo meejichi God riina nasowoyerek, yecha God riiti yihapaka tawa eemen iyarekasakech. Wowak, akar ma tawak, yecha keena God riiti yihapaka tawa eemek iyarekiita. ⁷Eena God riita akar nedii pochin heechir. Heechi rii siin eecha haba tar, “Apa.” Rii nokwapa nokwapa sukwiya komas diita maji eena Devit riitaka wochar. Wocharek, ada apagayak diita God riiti maji sawor, “Apa kwo God riiti ayan meejiney, kwi marenoko opoche hapaga bor siitiinakech.”

⁸Josua rii ma mima yenya mapo neeki ichari rii ye God riiti yihapaka tawa eem iyarekasakech. Yahoo. Riita eecha otii iyareyaga God rii wagaakar nedii saka wagabawak. ⁹⁻¹⁰Wowak, no hecho God riiti ma mima ye yihapaka tawa eem eeka tawa. Kata ma rii God ri-

iti yihapaka tawa eemek iyareney, riiti yo eeta hamakiita. God riita riiti yon hamachi yihapakarega, ma rii eechaba ri yo hamachi yihapakakiita. ¹¹Wowak, nota na diita yihapaka tawa eemek iyareken harapa yon otii ta. Mashi ma yecha nasowoyerega, no opoche eecha nasowoyetanakech.

¹²God riiti maji sii eeta kiyapo moro sii takiiitawa boboy. Eeki tawaga eecha tawa. Tawak, ow yepa yepa tawa. Tawak, eeta kwoti inyaka wopu wok i yarewa. Iyare tawak, mayi tawa eemek, spirit tawa eembak iyare tawak, sii otiiniga saniga saniga i ya ya sowa. Eeta maji sii kwoti maba gugwen hapak sa i ya ya ta. Sii noti inyakak hiki tawa boboyen otii tawa boboyen sii eena hehar hecho. ¹³God riita hechawey, veenyi boboytakasakech. Eyey otiir boboy sii riiti misomak geenyi woyek tawa. Riitaba saniga nota otii tawa boboyen keyibokiita.

JISAS RII NOTI HARAPA OPELEN OTII TAWA MA

¹⁴Wowak, noti harapa opelen otii tawa ma, Jisas, rii tawa. Rii God riiti Yikapwa siiken. Riita God riiti hevenek tawa. Iniga tawak, nota noti geenyek kwodii wochawa majin na hehar kikiiriina neeki ta. ¹⁵Notaba saniga hapaga siichi kapasek boboyen dagiir poyekasakech. Wowak, noti harapa opelen otii tawa ma rii nona inyakapa hiki makasakech. Yahoo. Eyey otii otii hechawa boboy sii sokwa riina otii heri, rii eena kapasek yo saka otiirek. Rii kapasek boboyekasakech. ¹⁶Wowak, eeta kepi nota anabeyichi God riita tawa eemek eeka ikiita. Nota opoche akiitanakech. Rii man rukusii tawa ma. Nota riitak inyak, riiti inyaka hiki tawa boboyen nota yakiita. Nota nomoyataney, riiti rukusii tawa boboy siipa nona kiyatayekiita.

JISAS RII NOTI HARAPA OPELEN OTII TAWA MA RIIPA NONA AWASEN YESOKWA YICHIKIITA

5 Eyey harapa opelen otii tawa man nosap ma yechaka yasayawey, God riiti kiyatay tawa ma yon otiitaken eena hisiir. Hisiirek, riiti yon otii tawey, rii ma yenya otiichichu. Ma ye kapasek boboy otiiney, rii God riina opelen hato. Ha tawak, kapasek boboy otii tawa ma yen riita kwotayekasakech. ²Rii eechaba nokwapa nokwapa kiiriisiiposii tawa boboyen otii tawey, akar tepekeyineechi saka tawa man somoye tawa man rii inyakapa hikichi hehar kiyapochichar. ³Wowak, rii kiiriisiiposii tawey, akar ma yechi kapasek boboyen rii opel yenya otii chichawey, riiti kapasek yon otii tawey, riina mayama opel otiichiba tar.

⁴⁻⁵Diita eechaba na he: ma rii mayama diita hi kepin hisiichi otiikasakech. God riitaba riina hisiito. Riita Eron, Moses riiti yaka, riina hisiirega, rii Kraist riina eechaba hisiir. Hisiirek, Kraist riita howu nediik tawa harapa hin riita mayama hisiichi otiikasakech. Yahoo, God, riita riiti hin hisiichi diita yon otiiken wor:

“Mii eeta eejii Yikapwa.

Apa ada miina yimowur.”

⁶God riiti majik kawka eecha wor,

“Mii eeta eechaba eechaba opelen otii tawa ma.

Melkisedek eeka tawa maga eecha siikiita.”

⁷Jisas rii diita nosapek tarek, rii harapa keya tarek, keya muku saka tarek, rii God riina maji ba tar. Maji bachiniga God riiti inyakak hikichi sumowu tarek, eena God riita meejir. God rii waga riina hak otii tar nobok waga ya yawa. Yahoo. Rii apokon wohekasakech. ⁸⁻⁹Rii God riiti Yikapwa tawa. Tarek, riita kapa meejichi visuwu tar. Visuwu tarek, God riita riina maji

pokiitarek, riita God riina sumowuken eena hiki tar. Hiki tarek, God riita riina otiirek, rii ma kepiwey sokwa sii hamarek, Kraist rii eeta yesokwa yicha tawa boboy mu siir. Worek, kata ma ye Kraist riina sumowu taney, Kraist riita riina yesokwa yichikiita. ¹⁰ God riita riina hisiichi eeche wor, “Rii howu nediik tawa ma Melkisedek tawaga tawa.”

NOTA KARAKADA YIKAPWA BAREGEGA TAKASAKECH

¹¹ Diita boboy sii nokwapa nokwapa majik eeche tawa. Tawak, anapa mukuchik otiiney yo yeechi mukuchikiita. Boyewak? Kwo hehar meejikasakech, kapo kwo mabiya giir. ¹² Kwo mashi Kraist riina hiki siitiichiri, apa kwo akar man maji pokiinak tanak. Kwo dopo tawak, akar ma ye God riiti maji mun kwona kawka sa maji pokiita. Kwo kopoto. Kwo mukun dopo tawak, hapaga aboboy akasakech. ¹³ Kata ma rii muku aban atawey, rii otii kepi sii tawa majin hikikasakech. Boyewak? Rii eeta Yikapwaka tawa. ¹⁴ Hapaga aboboy madiiva ye ato. Yecha yechi maskiik tawa boboy eeka maji pokiichi yehikichi kapasek boboy, kepi boboy keyiboto.

NOTA NA NOTI HIKISIITIICHICHAWA INYAKA WOPU HEHAR KIIKIIRIINA NEEKI TA

6¹⁻² Wowak, eeta kepi nota Kraist riiti maji pokiitawa mun heechi madiivaga siikiita. Apa nota maji nokwapa nokwapa yo sobon otiiken batanakech. Riina hiki siitiichi maji mun babatanakech, uku ya ye i tawa majiban batanakech, man tapak maseken how neeki tawa majin batanakech, ha tawa ma yechi mayi sokwa neyin batanakech, God riita anasak tawa nediin batanekech.

³ Na heechi iwan ik. God riita nona heechiney, nopa otiikiita.

⁴ Wowak, kata ma ye Kraist riina magiirechiri, nota boyega yeechi ya ya yechi inyaka kawka dareboyek wonyak? Yecha God riiti habak tar. Yecha hevenek tawa boboyen otii her. Yecha Holi Spirit kawen yar. ⁵ Yecha God riiti majin ahechi hikir: eeta maji kepiwey. Yecha komas yak tawa hapaga boboy kawen her. ⁶ Worek, yecha heechi ir. Yenza yeechi ya ya God riina kawka dareboyekasakech. Boyewak? Yecha God riiti Yikapwan mek kawka ji siitiichichu. Ji siitiichiniga riina ye hiibiyen geenyek kwodii wocho.

⁷ Wayiva tarek, uku saka tarek, nosap a ye icharek, ma ye nowon otii tarek, saga kepi sokwa tarek, ma ye a tarek, kiyatay tarek, God riita eeta nosapen rukusiito. ⁸ Wowak, eeta nosap yamika tawa me pok sokwa taney, eeta shebo shebo tawa. Shebo shebo tawak, God riita eena kapasek maji batawak, eeta nosapen hik hayekiita.

⁹ Yaka kumwoy, nota eeche ba tawey, wowak, nota kwona hiki siitiito: kwotiyesokwa yichawatawa boboyek, kwota boboy kepin otiikiita. ¹⁰ God riita kapasek keyibo makasakech. Riita kwota otiitar yon saka abosuchetarek. Kwota riina rukusii tarek, akar Kristen ma yenza rukusiichi hehar tarin, riita saka kwon abosuchetawak. Kwota eechaba eechaba otiito, eeta kepi. ¹¹ Nopa gegiya tawa boboy diitata: podat kwo eechaba eechaba hamak tawa nedii napa hagayega ta. Wonyak, kwota kowu tawa boboy ya siiken yakiita. ¹² Nota kwona yuyato: kwota sokwa yuya tawa maga siinakech. Yahoo. Hiki siitiichichawa maga na eeche sii. Kowu tawa maga na eeche sii. Wonyak, kwo God riita mashi wotar maji siikiinen.

**NOTA NA GOD RIITA WOTAR MAJIN
HEHAR HIKI SIITIICHICHA**

¹³Wowak, God riita Ebrahim riina mashi wo tar maji otiik batari, riita mayama sabo howur. Boyewak? Akar ma ye God riina dagiir poyekasakech. God riita harapa. Akar eyey eeta karakada. Eena eecha wor: ¹⁴Rii Ebrahim riina eecha wor, “Diita siiken ada miina hehar rukusii tawak, mii nokwapa nokwapa sokwakiita.” ¹⁵Wowak, Ebrahim rii kiya yeechi kowu tarek, God riita siikiin wo tar boboyen rii yar.

¹⁶Ma yecha harapa hik sabo howu tawey, ye karakada hik sabo howu kasakech. Wowak, ma upurus piiriita piiriiti maji kwopageyerabo tawak, piiriita maji sabo howuney, eeta kiki siikiita. Majikasakech. ¹⁷Diita otii tawaga, God riita eechaba otiir. God riita riiti hikichi komas otiik otii tawa boboyen otiichi, riita ri boboy yana ma yenya hehar mukuchik hikichi eena dareboyekasakech. Worek, riita maji wochi rii sabo howur. ¹⁸Worek, upurus God riita dareboyenan boyek, riiti majik, riiti sabo howur boboyek, nopa hapaga siitii tawa boboyen nopa ya takiita. God riita woshepiikasakech. Eena nota diita ha tawa nosapek nota somoye tawa maga diika tawey, God riiti eshar tawa eem nota hechawak, nota God riiti hadabas komas yana boboyen nota eena neekinak hageyegagen eena siiti kowutu. ¹⁹Riiti eechaba eechaba tak tawa boboyen nota hageyegak howu tawey, noti mayi eeta hapaga siito. Kowu tawey, nota siiken hikitu noti inyaka-wopu eeta God riiti inyaka wopuk eeka tawa. ²⁰Tawak, apa no hecho kaka Jisas riita nona iyarechichi riita apa noti eechaba eechaba howu nediik tawa ma Melkisedek rii tarega Jisas rii eechaba tawa.

**MELKISEDEK RII HARAPA
OPELEN OTII TAWA MA**

7¹⁻²Melkisedek rii eeta Selem akama ada tabo yima. Rii eeta harapa Howu Tawa God riiti opelen otii tawa ma siir. Ebrahim rii aka tabo yima yenya sowakwochi heechi awasen ya tarek, Melkisedek riita riina nobok jawuchi riina rukusii maji bar. Worek, Ebrahim rii eyey aka tabo yima yechi boboy sagan yarin, yayaniga yokotapa yokotapa homochiri, poren Melkisedek riina har. Riiti hin dareboyewak, eena mapo eecha wocho, Melkisedek rii man otii kepi sii tawa aka tabo yima eecha wobato, rii Selem akama aka tabo yima. Worek, eecha wocho, rii eeta eshar tawa eemen aka tabo yima siir ³Nota riina saka yimowurek. Rii saka harek. Rii God riiti yikapwaga rii eechaba eechaba opelen otiwa ma siir. Nota riina hehar saka hikirek.

⁴Na he. Rii harapa. Noti wayega, Ebrahim rii o ana picharek yar boboyen yokotapa yokotapa homachiri riina poren har. ⁵Livai riiti magwi yecha opelen otii tawa yon otii tari, lo yenya eecha wocho, tenten boboy sagan ma mima yechaka tawey, napa yeechi yaya. Akar magwi yechaka eecha napa yeechi ya ya. Yecha eeta Ebrahim riiti yikapwaba. Tawak, napa yeechi ya ya. ⁶Wowak, Melkisedek rii Livai riiti yikapwakasakech. Wowak, rii tenten Ebrahim riiti boboyen, ya ya tar. God riita mashi wor majin yarma, Ebrahim riina Melkisedek rii rukusii majin bar. ⁷Eecha tawa harapa ma rii eechaba eechaba karakada ma riina rukusii majin bato. ⁸Opelen otii tawa ma yenya na hiki: diika ha tawa ma tentenen yato. ⁹Nota bako, nago, Livai riiti tentenen ya tawak, wowak, rii tentenen Ebrahim riitaka Melkisedek riina har. Boyarek har? ¹⁰Rii eepi Ebrahim riiti

kwochobok tarek, Livai rii Melkisedek riina nobok jawurek eena har.

**MASHI OPELEN OTII TAR MA YENYA
AKAR OPELEN OTII TAWA
MA RIITA YECHI YON YAR**

¹¹ Livai riiti yikapwa opelen otiwa tawa ma yecha otii tarek, Ju ma yecha lon yatar. Livai opelen otii tawa yar boboy, lo, eeta man otii saka kepi siichi yesokwarek. Saka kiki sii tarek. Worek, akar opelen tawa ma Melkisedek tawaga tawa ma, sokwar. Rii eeta Jisas Kraist. Rii Eron riiti magwin saka sumowurek.

¹² Opelen otii tawa man dareboyeney, lo eechaba akaren dareboyetu. ¹³ Diita boboy noti Harapa riina hikichi bato. Riiti magwi eeta akar. Riiti magwi ma por ye opelen otii tawa ma yechi Ju ma yechi akak tar opelen saka otii hecharek.

¹⁴ Nota eyey hecho noti Harapa riiti wayega, riiti magwi, eeta Juda ma. Moses riita ma opelen otii tawa majin wochari, rii saka Juda man wocharek.

**JISAS KRAIST RII MELKISEDEK RIITA
OPELEN OTII TAR MAGA EECHA SIIR**

¹⁵ Diita maji sii geenye woyik tawa. Akar opelen otii tawa ma, Melkisedek tawaga tawak rii sokwar. ¹⁶ Ma yechi lo, ma yechi maji, eeta riina hisiikasakech. Yahoo. Eechaba eechaba tak tawa hapaga boboy siita riina otiiniga opel otii tawa ma siir. ¹⁷ God riiti maji mashi keyiri, eecha wocho,

“Miita opelen otii tawa ma, Melkisedek tawaga tawak, eechaba eechaba mii takiita.”

¹⁸ Wowak, mashi lo bony siina rabor. Boyewak? Eeta lo kiiriisiiposii tarek, nona saka kiyatay tarek, eena rabor. ¹⁹ Moses riita yar lo maji boboy kawen saka otii kepi yesokwa tarek. Yahoo. Apak otii kepi sii tawa boboy eeta yar. Yarek, nota kowu tawak, nota God riitak bana bana yato.

²⁰ Wowak, dii eeta eechaba tawa. God riita sabo howu tar. Livai opelen otii tawa man otii tarek, sabo howukasakech. Yahoo. ²¹ God riita sabo howutarek, Kraist riita opelen otii tawa ma siir. God riita Devit riina eecha worek, rii eecha keyir,

“Eeta Harapa sabo howu tar.

Sabo howu tarek,

riita riiti inyaka saka dareboyek tawak. Mii opelen otii tawa ma eechaba eechaba siikiita.”

²² Diita maji tawey, eecha wocho, God riiti yo wohowu tawa boboyen Jisas riita poko shik kiitiichi heechir.

²³ Mashi opelen otii tawa ma ye nokwapa nokwapa tar. Ha boboyek yarek, yecha ha tar. Ha tarek, yecha eechaba eechaba yo otii takasakech. ²⁴ Wowak, Kraist riita riiti opelen otii tawa boboyen eechaba eechaba neeki takiita. Boyewak? Riita eechaba eechaba takiita.

²⁵ Wowak, riita eechaba eechaba keena God riitak bana bana yana man yesokwatakiita. Kraist riiti nobok God riitak bana bana yakiita. Boyewak? Riita eechaba eechaba tawak, riita God riina wosachiyasa heechiwak, nota kepi siikiita.

**HARAPA OPELEN OTII TAWA MA
JISAS RII NONA HEHAR KIYATAYETO**

²⁶ Nota dopo tari, Kraist riita noti howuk opelen otii tawa ma tawey, eeta no kiki siito. Rii eeta holi ma wagiishikasakech, kapsek tawa boboy otiikasakech, tepekeyineechi yeyikasakech, riiti hin hevenek sokwa harapa siir. Diita nosapeka tawa ma no saniga rii akar. ²⁷ Rii akar opelen otii tawa maga takasakech. Sakayekasii, rii opelen eyey nedii otiibatakasakech. Riiti kapasek boboyen anadii ma yechi kapasek boboyen eyey nedii otiitakasakech. Rii mayama opel hatari, rii podat opel eye man hachiri, eeta kiki

siir. ²⁸ Moses riiti lok keyibor opelen otii tar ma kiiriisiiposiiniga tawa. Wowak, God riiti majik sabo howurek, lon dagiir poyerek, riiti yikapwa riita eeta watiik siitiir. God riita riiti Yikapwan opelen otii tawa ma keyiborek, tawa. Siirek, rii hehar eechaba kepiwey tak tawa boboy siir.

JISAS RII NOTI HARAPA OPELEN YO OTII TAWA MA

8 Diita maji mun nota kwona wocho: Nota howu opelen otii tawa man nota kwonaba tawey, rii eeta noti. Riita hevenek yir. Harapa God riiti harapa tiikiir mama yepak eeka yir. ²Yirek, riita harapa opelen otii tawa ma harapa holi eemek taniga hehareto. Kraist riita mashi sapi akakasakech, God riiti holi eem siikenek eeka hehareto. Diita holi eemen God riita otiir. Ma yecha saka otiirek.

³Eyey howu opelen otii tawa man keyibo tawak, ye ha boboyen sipsip boboyen God riina opel hato. Wowak, noti harapa opelen otii tawa ma, Jisas, rii eechaba boboy kawen sa ha. ⁴Rii diita nosapek waga tawey, rii harapa opelen otii tawa ma takasakech. Boyewak? Diita nosapek opelen otii tawa ma ye tawa. Tawak, yecha Ju ma yechi lo sumowu tawak, opel hato. ⁵Diita nosap tawa opelen otii tawa ma yechi yo eeta mayiga tawa, eeta nona mukuchichawey, eeta howuk tawa boboyen siiken eena mukuchichu. Moses riita otiir boboy eechaba tar. Riita God riiti sapi akan otiik otiirek, God riita Moses riina maji pokiitar. Maji pokiichi wor, “Na he. Ada sapi aka siiti mayin miina kwowuk mukuchiri, ii napa hehar otii ta.” ⁶Wowak, Jisas riina opelen otii tawa yon hari eeta harapa. Yenya opelen otii tar yon hari eeta karakada. Kraist riina harapa hehar yon har. Hehar yon harek, eeta harapa yo wohowu tawa boboy eeta Moses riiti yo wohowu tar

boboy eeta dagiir poyer. Boyewak? Diita yo wohowu tawa boboy siiti mu eeta God riiti kepi boboyen yak wo tar maji.

KOMAS YO WOHOWU TAWA BOBOY SII MASHI YO WOHOWU TAR BOBOY SIINA DAGIIR POYER

⁷Mapo yo wohowu tar boboy eeta kiki siiyega, komas kawka yo wohowu tawa boboy siin dopokasakech. ⁸God riita Ju ma yenya heri, ye kapasek tar. Kapasek tarek, God rii eecha wor:

“Komas yadii nedii yanak, God rii eecha wor,

Ada Isrel yechi akan Juda yechi akan akar

yo wohowukiita.

⁹Ada yechi wayega yo wohowurega, ada eechaba saka otiik tawak.

Eeta nedii ada yechi tapak neekichiniga Isip

nosapek heechirek, ir.

Heechirek iri, yecha eeji yo wohowu tawa

boboyen saka sumowurek.

Saka sumowurek, eena ada yenya heharekasakech,

God rii eecha wocho,

¹⁰Kata nedii hamanak, diita ada Isrel ma yenya

yo wohowukiita.

Ada eeji lon yechi marenokuk heechikiita.

Ada eejilon yechi mesekek keyikiita.

Ada yechi God takiita.

Yecha eejima mima takiita.

¹¹Yecha nareboyen maji pokiikasakech.

Yaka kumwoy yenya yecha Kraist riina he majin

wokasakech.

Eyey ma mima ana hikikiita.

Karakada ma, harapa ma, yecha eyey ana hikikiita.

¹²Yechi kapasek otii tawa boboyen ada yenya kwoyava yakiita.

Yechi kapasek boboyen ada abosuchekiita.”

¹³God riita akar yo wohowu tawa boboyen ba tawak, riipa mapo yo wohowu tar boboyen ii boy siir. Boboy bony siinak, kiiriisiiposiinak, rabokiita.

**MASHI HARAPA OPELEN
OTII TAR MA RII ABOBOY
YECHI PIK OPELEN OTII TAR**

9Mapo yo wohowu tawa boboy eeta nona maji mukuchir. Noti God riina kwoyeba batawa boboy nona wor. Eeta God riiti yesokwa tawa akan diita nosapek otiiken wor. ²Worek, sapi akan otiir. Geenyek woka tawey pochi otiir. Otiirek, hi eecha haba tar: God riiti Holi Eem. Yama hechawa haba, God riina hak tawa gey yichi tawa cheyek eeka seechir. ³Nedii siivatabi gworowok pakachichar. Pakachicharek, yepak aka wo pochi tar. Tarek, haba tar eeta God riiti Harapa Holi Eem. ⁴Kwowa ya tawa boboy howu seechir papaga tar chey, golek gamutar. Eeka tar. Yo wohowu tar bokis, eebak tar. Kwoya hechawa gol eeka gamuba tar. Mana heechi tar heebiya eeta, Eron riiti pam sokwa tar kubu, eeta yo wohowu tar yokotapa yokotapa maji papak tari, eeta wobak tar. ⁵Ejel upurus piir God riiti yama mukuchichawa tar me piiriita kapasek boboyen kwoyava tawa eemen howun gamu pakatar. Apa diita boboy nota eena harapa maji bakasakech.

⁶Diita sayare otiichichar boboy hamarek, nediiik tawa ma yecha yechi yon geenye yepak tawa eemek eechaba eechaba i yaretawa yasayato. Wowak, aka wo howu nediiik tawa ma riitaba ichichi yato. ⁷Sukwiya pochi sowak, harapa opelen otii tawa ma rii i hechichi yato. I hechichi ya tawak, rii pin yeechi ye ichichi riiti kapasek boboyen ma mima yecha hikinana biish otii tawa kapasek boboyen eena opelen

otiichichu. ⁸Diita mukuchicha boboy eeta tawey, Holi Spirit, rii nona eecha wocho, God riiti Harapa Holi Eemen ichawa nobo saka tagwarek. Geenyek woka tawa eem mashi tari, siiti mayi mukuchicha boboy mashi tari, God riiti Harapa Holi Eem ichawa nobo tagwakasakech. ⁹Diita sapi lotu aka sii diita apa siiti mayin mukuchichu. Diita sapi lotu akak ye God riina nokwapa nokwapa opelen otiito. Wowak, eeta eye boboy siipa saka ma mima yechi sugu wopun otiiniga kepi siikiitawak, otiikepi wey siikiitawak. Yaho. ¹⁰Diita opel otii tawa boboy aboboyek, uku aboboyek, uku yeeti tawa boboyek, otiito. Dii eeta maban otiiken otii tawa maji. Worek, Kraist riita yarek, diita otii tawa boboy sii siikenekasakech. God riita boboyen dareboyekiita.

**JISAS RIIT RIITI PIN
MAYAMA OPELEN OTIIR**

¹¹Kraist riita yarek, yar otii tawa boboy kepin rii eena harapa opelen otii tawa ma siir. Riita otii tawa eem eeta harapa eeta kepi. Ma yesaka otiirek. Diita otii tawa eem diita nosapek yakasakech. ¹²Rii Harapa Holi Eemek podateba eyey ma yenya iyarechir. Iyarechirek, Ju ma ye otii tareba, rii eecha otiikasakech. Rii bulamakaw, meme, yechi pin yeechi ye ikasakech. Riiti pi siikenen hevenek Harapa Holi Eemek ye ir. Ye i hamarek, rii eechaba eechaba tak tawa yesokwa yicha tawa boboy siikenen nona har. ¹³⁻¹⁴Bulmakaw yechi pin, meme yechipin, bulmakaw yin hiki suwurek hiki shebuk tawa boboyen, kehapa tawa man eena panebiya tanak, man otii kepi siiney, eeta siiken Kraist riiti pi eeta kwoti inyaka wopun hehar yeetii poyechi weyekiita. Eechaba eechaba tak tawa Holi Spirit otii tarek, Kraist riita mayama God riina opel siikenen otiweyir. Oti-

iweyirek, nota sobo otii tar yon nota inyaka hikiwey, riiti pi eeta eena uku yeetiikiita. Uku yeetiinak, nota keena eechaba eechaba tak tawa God riiti yon kiyatakiita.

**KRAIST RIITI PI AKAR YO
WOHOWU TAWA BOBOY OTIIR**

¹⁵Eena Kraist riita akar yo wohowu tawa boboyen otiito. Rii yepa yepa neek-itu. Otii tawak, kata ma yen God riita hisii tarin, yecha God riiti eechaba eechaba hadabas tawa boboyen rii wo tarin eena kapo ya taken. Kapo boyega dii otiik wonyak? Ma ye kapasek boboy otii tarek, mapo yo wohowu tawa boboy eeta yenya dagiir poyer. Dagiir poye tarek, ma por rii, Jisas Kraist, rii harek, ma yenya heemachir.

¹⁶Ma rii yikapwa yenya homachi maji barek, ma rii harek, yikapwa ye boboyen homachir. Ma rii hanan siiwey, boboy saka homachiuwak. ¹⁷Kata ma rii tawak, homachiken wormaji sobo tawa. Wowak, kata ma rii hanak, opoy homachikiita. ¹⁸Eena pi eetaba mapo yo wohowu tawa boboy eena poko shik kiitiir. ¹⁹Mapo, Moses riita yokotapa yokotapa majin ma mima yenya sawor. Lok tarin, sawor. Yenya saworek, bulamakaw yechi pin, meme yechi pin yeechi, ukun yeechi, lo jeyn ma mima yenya panebiyar. Hisop nagiira tawaga tawa boboy, sipsip yechi nayim siik tawa niibiik eeka kiiviichi panebiyar. ²⁰Worek, Moses rii eecha wor, “Diita pi eeta God riita yo wohowu tar boboyen sumowu taken kwona barin, eena poko shik kiitiir.” ²¹Rii eechaba eechaba otiir, sapi akan sapi aka God riina kwoyaba ba tawa otiir boboyen kiiviichi panebiyar. Pik panebiyar. ²²Nago, eyey lo otiir boboy pik panebiya tawak, yeetii poyetu. Pi eeta sakanan siiwey, kapasek boboyen bachi poye takasakech.

**KRAIST RIITA MAYAMA HAREK,
KAPASEK BOBOYEN BACHIPOYER**

²³Diita nosap tawa boboy hevenek tawa boboy siikenen eena mukuchi tawa boboy. Eena Ju ma yecha sa keena eena otii tawa abok sa otii yeetii. Wowak, hevenek tawa boboyen eena yenya otii yeetii poyechiken sa keena hisaw opel sa otii ta. ²⁴Rii boboy siiken mukuchichawa aka iyarekasakech. Yahoo. Rii hevenek iyarer. Iyarechiniga rii God riiti misomak siitiichi nona neeki biirachichu.

²⁵⁻²⁶Ju ma yechi harapa opelen otii tawa ma rii bulamakaw, meme yechi pin yeechi God riiti Harapa Holi Eem sukwiya nedii pochi siichi ichu. Wowak, Kraist rii nokwapa nokwapa nedii ikasakech. Nedii podat ir. Riita nokwapa nokwapa nedii iyega, rii nokwapa nokwapa nedii kapa meeji tawa boboyen mashi nosapa otiir nediiin na apa rii eena visuwu tar. Diitata. Kraist rii podat eyey man sokwachir. Hamar nedii sokwar. Sokware, riita mayama opel otiir. Opel otiirek, riita kapasek otii tawa boboyen yeechi rabor. ²⁷Diita boboy ma yenya hatu. Ma ye podatebanedii har. Hanak, God riita yenya anasakiita. ²⁸Eecha otiirega, Kraist rii eechaba podat opel otiichiniga nokwapa nokwapa ma yechi kapasek boboyen kiyaniga ir. Kiya ichiniga rii kawka mukuchik yakiiita. Yanak, rii kawka kapasek boboyen bachi poyek otiikasakech. Yahoo. Yanak, riita riina kowu tawa ma yenya yesokwa yichikiita.

**MASHI OPELEN OTII TAR
BOBOY SII KAPASEK BOBOYEN
BACHI POYEKASAKECH**

10 Lo eeta hadabas boboy komas yak tawa mayi diitata. Ju ma yenya har lo eeta siiti mayi

siikenekasakech. Opel eechaba eechaba otii tawak, eeta God riina bana yak tawa ma yenya madiiva kepiwey otiichikasakech. Eeta saka kiki siikii tawak. ²Kiki siiney, opel otii tawa boboy owaga hamar. Eeta boboy God riina kwoya ba batawa ma yenya otii yeetiiyega, ma ye inyakak sahakiki tawak: Kapasek boboy tawa. ³Opel boboyen yecha eechaba eechaba otii tawak, kapasek boboy eena yechaka eechaba tawa, ye hikitu. ⁴Wowak, bulamakaw yechi pi, meme yechi pi eeta kapasek boboyen saka bachi poyetawak.

⁵Diita boboy taweyn, Kraist riita diita nosapek yarek, Kraist riita God riina wor,

“Sipsip, bulamakaw yechi pin opel boboyen,

mii otiinan bokonato.

Worek, miita maban ana sayarechir.

⁶Hik howu chichawa opel, kapasek yo otii tawa opel miuyuyato.

⁷Worek, eeta jey maji ana keyiri,

Ada eena eechaba eeche wor,

‘Ada tawa.

Ada miiti hiki tawa boboyen otiiken yar, O God.”

⁸Ju ma yecha lon sumowuchi otii tarek, Kraist riita mapo wor, “Mii hik howu chichawa opel, kapasek yo otii tawa opel, akar opel mii yuyato.” ⁹Komas rii eeche wor, “Ada tawa. Miiti inyaka hiki tawa boboyen ada atiiken yar.” Worek, God riita mashi otiir opel boboyen rabor. Raborek, riita Kraist riita otiir opel eetaban heechir. ¹⁰Jisas Kraist God riiti inyakan sumowu tari, eena riita riiti maban podat opel otiir. Otiirek, noti kapasek boboyen uku yeetii poyer.

KRAIST RIITI MAYAMA OPELEN OTIIR BOBOY SII EETA KIKI SIIR

¹¹Eyey opelen otii tawa Ju ma ye yechi yon otii tawey, ye eechaba eech-

aba yadii diita yikadey opelen otii tar. Otii tarek, kapasek boboyen saka bachi poye tarek. ¹²Worek, Kraist riita kapasek boboyen otii tawa opel podat otiirek, ri otii boboy eechaba eechaba tarek, rii God riiti mama yepa tapak eeka yir. ¹³Yichi riita kowutu. God riita Kraist riina ow ana pichawa man yatik piitiiken kowutu. ¹⁴Rii opel podat otiichi, rii kapasek boboyen otii yeetii tawa man madiiva kepiwey siiken otii hamachir. Otii hamachirek, ye eechaba eechaba tawa.

¹⁵Wowak, eeta Holi Spirit rii nona eechaba tayichi heema pakato. Holi Spirit rii jey majin nona wor,

¹⁶“Ada yenya diita maji wohowuchikiita.

Kata yadii nedii hamanak, God eeche wocho,

Eeji lon yechi marenokuk keyikiita.”

¹⁷Rii kawka wor, “Ada yechi kapasek yo otii tar boboyen, yechi kapasek yo otiitawa abon saka kawka hiki takiitawak.”

¹⁸Kapasek boboyen kwoyawa tawey, kapasek boboyen opel saka otii tawak.

NOTA NA HIKI SIITIICHICHANAK, I GOD RIITAKA BANA BANA TA

¹⁹Wowak, yaka kumwoy, Jisas riiti pi sakarin, nota na anabeyichi ta. No anabeyichi tanak, nota God riiti Harapa Holi Eem napa opoy i. ²⁰Riita akar nobo nona tagwachir. God riiti moro siitawa nobo siikenen tagwachir. Nediik pakachichar siivatabin sii eeta Kraist riiti maba sapi. ²¹God riiti ma miman hehar tawa ma rii eeta noti harapa nediik tawa ma. ²²Tawak, nota God riina na bana bana ya ta. Omutiik hiki siitiichichawey, nagwa nagwa hiki siitiichichawey, God riitakna ya ta. Kapasek boboyen heechirek, otii yeetii kepi sii tawa mesek na ya ta. God riina hiki tanak, uku yeetii tana mabak God riitabak na ya ta. ²³Nota God riita wo

tar majin otiiken hikitu. Eena noti inyaka Jisas riina kowu tawa boboyen nota kwodii wowey, na hehar neeki ta. ²⁴Awasen awasen na hehar hiki ta. Otii kepi sii tawa boboyen rukusii oti tawa boboyen na awasen awasen mukuchi yeyi ta. ²⁵Ma kaw ye ya yapo yikasakech. Eeta kapasek. Na ya yopo yicha. Ya yopo yichanak, na awasen awasen kiyapo ta. Kraist riita ya nedii bana bana tawa. Eena na awasen awasen kawka kiyapo ta.

**NOTA GOD RIITI YIKAPWA
RIINA MAGIIRECHIKASAKECH**

²⁶⁻²⁷Nota omutiik hiki tawa boboyen yeyega, nota kapasek boboy otiitak inyaka hikiney, inyaka hikichi oti taney, Jisas riiti opel otiir boboy akar opel otiir boboy eeta eena kapasek boboyen bachi poyekasakech. Wonyak, ma yecha eeta hikikiita: Kommas harapa anasak tawa nedii, hika eeche yakiita. Yanak, diika yikadey Jisas riina o ana picha ma yenya hik suwukiita. ²⁸Ma rii Moses riiti lon wosowoyetegeya, ma upurus eeta piiriichar majin yecha tayechi heema pakayega, anasa hamarek, riina kommas sowakwor. Riina inyakapa hikikasakech. Sowakwor. ²⁹Wowak, riin shecha otiik wonyak ma rii God riiti Yikapwan nasowoy tawey? Riin shecha otiik wonyak ma rii God riiti wohowu tawa pin sobo boboyega hiki tawey? Eeta riina mashi oti yeetiichir. Oti yeetiichi, kommas rii eena kubuchey hikir. God riita ma riina wok tawak, oti tawa spiriten riita maji kubuk pir. Eeta kapasek. Na hiki: eeche otiwa ma rii kommas harapa anasak tawa boboy yakiita. ³⁰Wowak, no hikitu God riina. God riita eeche wor, “Ada awasen pikiita. Kapasek boboy ada awasen hakiita.” Eena worin riina nota hikitu. God riiti maji eeche wor, “Eeta Harapa riita riiti ma mima yenya anasakiita.” ³¹Oti

tawey, ma ye God riiti anasak tawa tapak sakaney, akii tawa boboyen ye harapa yakiita.

**NOTA NA EYEEY HAPAGA
SIICHI SIITII HIKI TA**

³²Mashi yar nediiin kwo opoche abosuche tanakech. Eeta nedii God riiti haba kwona oti okoreechichar. Okoreechicharek, kwo kapo meeji tawa boboyen eena visuwu tar. Visuwu tari, kwona dagiir poyekasakech. Kwo kawka sokwar. ³³Eeta nedii kwona maji kubuk pichar. Kapasek boboy kwon yar. Akar nedii akar ma yenya eeche oti tari, kwo hechi i yechaka eeche siitiir. Siitiirek, kapasek boboy kwo yabar. ³⁴Kwota jichar man yenya inyapawa hikichi kiyatay chichar. Akar ma ye yarek, kwoti boboy yeechi saga sowur. Saga sowurek, kwo inyaka kwoya hikir. Boyarek? Kwoti eeche eeche tak tawa boboy kepi hevenek tawa kwo iiban hiki siitii tar. Eena kwoya hikitar.

³⁵Wowak, kwoti anabey tawa boboyen opoche heechi tanakech. Oti taney, eeta hadabas boboy hisaw yakiita. ³⁶Kwota na kiya ya ta. Wonyey, kwo God riiti inyakak otiikiita. Wonyey, God riita wo tarin, kwopa yakiita. ³⁷God riiti maji eeche wocho, “Ameda siinak, yak tawama rii yakiita. Rii kowukasakech.

³⁸Wowak, eeji oti kepi sowa ye riina siitiichi, eeche eeche takiiita. Ye akii jikijeke yaney, eeji inyaka wopu yenya kwoya hikikasakech.”

³⁹Yahoo, nota diita yikadey ma takasakech. Nota akii jikijeke yakasakech. Nona dagiir poyechi pi hamakasakech. Yahoo. No diita yikadey ma: No riina hiki siitiichichawak, nona yesokwa yichikiita.

HIKI SIITIICHICHAWA MAJI MU

11 Hiki siitiichichawa boboy notaka taney, nota kowu tawa boboyen no anabeyitu. Hiki siitiichichawa boboy notaka taney, henyani sii tawa boboyen nota anabeyitu. ²Mashi mashi tar ma ye hiki siitiichicharek, God riita hechi yenya kwoya woy her. ³Nota hiki siitiichichawa nobok no hikitu diita nosapen God riita wochiniga otiir. Riita henyani sii tawa boboyen yeechi otiirek, apa hechawa boboy diita tawa.

EBEL, INOK, NOA YECHI MAJI

⁴Hiki siitiichichawa nobok Ebel rii opel kepin God riina otiichir. Rii hiki siitiichi opel otiichirek, God riita kwoya hechi riina oti kepi siir ma. Worek, God riita Ebel riita har boboyen kwoya hechi wohowuchi yar. Ken riiti opel God riita saka kwoya herek. Ebel riita harek, Ebel riiti hiki siitiichichar nobok nona bato.

⁵Hiki siitiichichawa nobok Inok riini hevenek yeechi ye ir. Irek, rii eena saka harek. Saka harek, ma ye riiti har maban yesha hipur. Boyewak? God riita riina yar. Eena yesha hipur. Mashi God riita riina yarek, mashi keyir maji eecha wocho, rii kepi oti chishi tarek, God riita riina kwoya her. ⁶Ma ye hiki siitiichichawa nobok tanan siiney, God riita inyaka kwoy woy hikikasakech. Kata ma rii God riina bana bana yawak upurus hiki siitiichichawa boboy riitaka sa ta: Rii sa hiki siitiichi God riita tawa. Rii sa hiki siitiichi ma rii God riita riina riiti hadabas boboyen hakiita.

⁷Hiki siitiichichawa nobok Noa rii God opoy yak tawa majin riita somoye tawa boboy majin rii meejir. Meejichi sumowur. Sumowuchi, rii jabiir otiir. Otiirek, eena rii, riiti mima, yikapwa, yenya saka pi hamarek. Noa riita otiir nobo eeta eyey nosap ma mima yenya anaseechiniga yenya pi hamar. Worek,

God riita oti kepi sii tawa boboyen Noa riina har. Noa riita hiki siitiichicharek, eena riina har.

EBRAHAM

⁸Hiki siitiichichawa nobok Ebrahim riita God riita wor majin meejichi sumowur tar. God riita Ebrahim akar eemen tar. Wo tarek, hiki siitiichiniga riiti eemen hechi henyani biish tar eemek ir. ⁹Riita hiki siitiichiniga rii God riita riina wo tar eemek eeka yichar. Somoye tawa ma yicharega rii eechara yichar. Riita sapi akak eeka yichar. Riita Aisak, Jekop yecha sapi akak yichar. God riita Ebrahim riina wo tarega, rii piiriina eechara wo tar.

¹⁰Worek, Ebrahim rii God riiti akaman kowu tar. Diita akama God riita hehar hikichi otiir. Diita akama siiti mu eechara eechara tak tawa boboy eeka tawa. Rii eena kowu tar.

¹¹Hiki siitiichichawa nobok Ebrahim riita Sera siina meejichi hogworek, sii yikapwan yimowur. Sii mako ma arek, sii apokosabo siirek, yikapwa poren yimowur. Rii God riita wo tar majin meejichi siitiichicharek, yikapwa eena yimowur. ¹²Wowak, ma podar tarek, Ebrahim rii hamaga tarek, yikapwa komas nokwapa nokwapa sokwar. Winyumay tawaga, kesin tawaga, ye eechara sokwar.

¹³Hiki siitiichichawa nobok yecha tari, tarek, yecha ha tar. Ha tarek, yecha God riita wo tar majin saka ya tarek, worek, yecha diita wotar boboyen yapa eemek mey her. Mey herek, kwoya eena inyaka kwoya hikir. Inyaka kwoya hikichi ye kwodii wor, “Nota diita nosapen somoye tawa ma.” ¹⁴Diita yikadeyen wochawa ma ye geenyek wocho, “Akar aka oti eemen mey maka yesha hecho.” ¹⁵Kata ma ye hechi ir akaman hikitayega, ik gegiyawey yecha waga tar eem hechi awasen iwa. ¹⁶Wowak, yecha akar akamak ik hikiwey, diita

akama kepi wey, hevenek tawa. Eena God habanak, yechi God, God riita hi-ibiya yakasakech. Boyewak? Rii yenya harapa akama kepin otii sayarechir.

¹⁷ Hiki siitiichichawa nobok Ebrahim riina otii herek, Ebrahim rii riiti hoyey yikapwa, Aisak riina, opelen otiiken otiir. God riita wo tar majin meeji yarma rii riiti yikapwa podareban opel otiiken sayarer. ¹⁸ God riita riina wor, “Miiti yikapwa Aisak riitaka miiti magwi siiken siikiita.” ¹⁹ Rii ri yikapwan opel otiiken otiirek, rii hikir, God riita keena har man otii saniyeechi yesokwa yichikiita. Worek, Aisak rii hanaga siichi awasen yar.

AISAK, JEKOP, JOSEP YECHI MAJI

²⁰ Hiki siitiichichawa nobok Aisak riita yak tawa boboy kepin Aisak riiti yikapwa Jekop, Iso piiriina wo tar.

²¹ Hiki siitiichichawa nobok Jekop rii haken otii tarek, rii Josep riiti yikapwan God riina majin kwoyaba bar. Riita otiniga rii kubu neekichi ma heyechi sitii tar. Siitii tarek, riita God riina kwoyaba tarek, kwoyaba hiki tar. ²² Hiki siitiichichawa nobok Josep rii ha nediik Isrel ma yecha komas Isip nosap heechi i majin wor. Worek, rii riiti hapan yeechi taken eena wor.

MOSES

²³ Hiki siitiichichawa nobok awi eepi piiriita Moses riina yimowuchi niwiika piiriichar veenye tar: Piiriita riina kwoya herek, aka tabo yima riiti yikapwan sowakwo tar lo majin saka akii tarek, eena riin veenye tar. ²⁴ “Apa Pero riiti yikapwa siiti yikapwa habakasakech.” Riita Pero riiti boboyen hechi wosowoyechi heechi ir. ²⁵ Worek, Moses riita God riiti ma mima yechaka kapa meeji visuwuken eena hisiir. Rii ameda kada kwoya hiki tawa kapasek nobon hechi inyakak hikichi heechir.

²⁶ Komas yana ma, Kraist, riina hiki siitiichiniga kapa meeji tawa boboyen rii hikir eeta ya harapa. Isip siiti hadabas boboy rii hikir eeta ya karakada. Komas eechaba eechaba yatak tawa ya rii her eena rii hisiir.

²⁷ Hiki siitiichichawa nobok Moses rii Isip nosapen heechir. Pero, Isip aka tabo yima, riita Moses riina inyaka kwotayeri, Moses rii saka akii tarek. Rii kiyayaniga rii henyan sii tawa God riina her. Herek, rii Isip nosapen eena heechir.

²⁸ Hiki siitiichichawa nobok Moses rii Pasova noku sha ar eena otiir. Hiki siitiichichawa nobok rii maji worek, Ju ma ye nubureja men pik neeki tar. Neeki tarek, pi hama tawa ejel rii yaniga hechi Ju ma yechi yaka yikapwa yenya pikasakech.

NOKWAPA NOKWAPA ISREL YE HIKI SIITIICHICHAR

²⁹ Hiki siitiichichawa nobok Isrel ma ye nayim siik tawa pa giiriibak ichar. Hapaga tawaga nosap tarega eeche tarek, eeke ichar. Icharek, Isip o ana pichar ma ye yenya eeche otiherek, sumowurek, yenya ukuk pir.

³⁰ Hiki siitiichichawa nobok yokotapa upurus nedii Isrel ma ye Jeriko akamak i har chishi ye i tar. Chishi ye hamarek, inyi sii saniga sakar. ³¹ Hiki siitiichichawa nobok Rehep, sii nobo anemesheroke tawa mima, inyaka dareboyechi sii saka harek. God riita akar nasowoye tar ma yenya sowakworek, siin pikasakech. Sii Isrel ma yechikase neeki tar man sii kiyatay tar. Eena sii saka harek.

³² Ii boy majin ada kawka bakiita? Gidion, Berek, Samson, Jepta, Devit, Samyuel, eeta piirapet yechi majin baney, eeta maji ba nediikasakech. ³³ Diita ma ye hiki siitiichichawa nobok aka tabo yima ma mima yenya yarebar. Yecha lon nagwa nagwa otii tar.

Otii tarek, yecha God riiti wo tar majin eena ya tar. Akar hiki siitiichichar ma laion, eeta man chichawa harapa pusin, kujana diimiitar. ³⁴Hin eiji pa. Ma ye eeki kawek pik otii tarek, ye eeta heechi ir. Kaw ye kiiriisiposii tarek, ye sokwa hapaga siirek. Hapaga siirek, ye sokwa harapa o ana pichawa ma siir. Siirek, yecha nokwapa nokwapa somoye tar pichawama yenya pirek, yecha heechi akii ir. ³⁵Mima yechi yikapwa harek, mima yechi hiki siitiichichawa nobok, yecha saniyar. Hiki siitiichichawa nobok kaw yen kubuk picharek har. Yecha poko jirek, heemachirek, ye saka heechi irek. Eena kubuk picharek, har. Boyewak saka heechi irek? Saniya boboy kepin eena herek, eena ye saka heechi irek.

³⁶Akar ma yenya anemeshe sabwi sabwi roko tarek, ma kaw yenya poko jir. Kawen yatii tapan poko jir. Kawen kalabus jir. ³⁷Kawen papak pi har. Kawen nedii kiiriisiposii tarek, kaw ye meme yechi sapi sipsip yechi sapin ruwuchi eeka i ye ya tar. I ye ya tarek, diita nosap ma ye yenya kapasek boboy otii tar. ³⁸Diita nosapma kapasek tawey, yecha i ye ya tar ma yechiboboyen hekasakech. Yechai ye yanigaye me bi-ish tar eemek, kwowuk, nosap supuk, eeka yecha yichar.

³⁹God riita yechi hiki siitiichichar nobon hechi inyaka kwoya hikir. Worek, hiki siitiichichawa boboy yechaka tarek, worek, yecha wo tar majin saka diika ya tarek. ⁴⁰Boyewak? God riita nona hadabas boboy hikichiniga otiiichir. God riita hik tarek, yechaka notaka komas anapoy anapoy ma kepiwey siikiita. Eena yecha wo tar majin saka diika ya tarek.

NOTA NA JISAS RIINA HENYAK HIKI SIITIICHICHA

12Wowak, na he! Ada keyiwak, nokwapa nokwapa tayeche heema paka tar ma hiki siitiichichawanobo tari, nona nobon mukuchichu. Mukuchichawak, nota hewa eyey noma yatawa boboyen na heech! Kapasek boboy nona otiniga chuwi tawey, na heechi! Noti misomak tawa nobok nota na ameya kiya yaniga i cha. ²Iniga nota Jisas riina miyiki hehar he. Jisas riita noti hiki siitiichichawa boboyen mapo yesokwachi otii hamachichu. Eena na riina hecha. Riita shikiichir men heechi kiya yeechirii ir. Boyewak? Komas kwoya hiki tawa boboyen rii hechi eena kowu tar. Eena rii ir. Riina mek shikiichirek, rii hiibiya yar. Hiibiya yechi rii saka akiirek. Apa rii God riiti mama yepa tapak yichu.

GOD RIITA NOMOYA TAWA BOBOYEN NONA OTII KEPI SIKEN HATO

³Riiti ichar nobon na hiki ta. Ma yecha yuya siiken tar boboyen riina otii tarek, rii anabey tar. Riita diina otiirek, kwota riita otiir boboyen hiki tanak, kwi inyaka sa hapaga sii. Opoche kiiriisiposii inyaka hiki tanakech. ⁴Na he. Kwo kapasek boboyen o ana pichawey, kwona sowakwokasakech, kwoti pi saka sakarek. ⁵God riita kiyapoken bar majin kapo kwo abosucher. Kwota riiti yikapwa tawey, God riita maji eeta kwona wocho:

“Eeji yikapwa, Harapa riita miina pichiniga heharenak, na eena hehar hiki ta. Riita miina wosowo taney, opoche miita nomoyatanakech.

⁶Eeta Harapa rii eyey ma yenya rukusii tawey, rii yenya piniga woawoto.

Eyey ma yenya riita riiti yikapwaga yawey,
rii yenya kubuk pichu.”

⁷God riita kwona God riiti yikapwaga rii eecha hecho. Eena rii wosawo tawa boboyen kwo na kiya ya ta. Riita kwoti eepi tawey, kwota riiti hoyey yikapwan tawaga, rii kwona riiti yikapwaga eecha hecho. Yikapwa ye kapasek boboy otiiney, yechi eepi yecha hehar kubuk pichu. Yenya pichiniga wosawoto. ⁸God riita riiti akar yikapwan wosawo tawey, kwo yechaka eecha pichiniga wosawonan siiney, kwo riiti yikapwa siikenekasakech. Yaho. Kwo eeta nobo yikapwa. ⁹Na meeji. Noti diita nosapek tar apoko yecha nona pichiniga wosawo tarek, nota yenya kepi hiki tar. Yenya kepi hiki tarek, worek, no eechaba spirit yechi Apoko riina na hehar na meeji siitii tanak, na eechaba eechaba ta. ¹⁰Diita nosap tar apoko yecha nona yechi inyakak ameda nedii pichiniga wosawotar. Wowak, God riita hehar otii kepi siik nona pichiniga wosawo tawak, notaka God riiti saniga hi kepi keeka siikiita. ¹¹Pichiniga wosawo tawa nedii eyey pichiniga wosawo tawa boboyen nota eena yuyato. Kwoya hikikasakech. Wowak, komas God riita pichiniga wosawo hamanak, eeta nona maji pokiinak, God riiti inyaka kepi hiki tawa boboy yanak, nota nagwa nagwa nobok ikiita.

NOTA NA HAPAGA SIICHI SIITII TA

¹²Eena jey tawa yatii tapana yesokwachi i. Pay tawa yatii bogon tapa bogon sa hapaga sii. ¹³Nagwa nagwa nobok kwoti yatin na otiichi. Otii taney, yatii shiyivere tawey, yatii eeta kepi siikiita. Kapasek siikasakech.

¹⁴Akar man opoche o ana pichanakech. Harapa maji batanakech. Otii kepi sii tawa boboyen na sumowu ta. Sumowutanan siiney, kwota Harapa

riina saka hekiitawak. ¹⁵Na he! Kwo opoche God riita noti inyakak otii tawa boboyen magiiriichichanakech. Na he. Opoche ma por rii riiti inyakak kapasek boboy tawey, riita akar ma yenya (biruwuk) havatanakech. Wowak, akar ma yenya kapasek otiito. ¹⁶Kwo opoche kapasek anemeshe rokotanakech. Opoche God riiti Spiriten yuyatanakech. Iso riita eecha otiichi rii riiti yaka riita mapo yar boboyen Jekop riina karakada aboboyek awasen tokor. ¹⁷Kwo hikitu, Iso riita komas riiti apoko riiti rukusii tawa boboyen yaken wohechari, riiti apoko riiti rukusii tawa boboyen yaken wohechari, riiti apoko riita riina bokonar. Iso riita nobon riita mashi otiir boboyen dareboyek keyaniga yesha hipu tarek, heechitar. Eena riina apoko rii bokonar. ¹⁸Wowak, kwo diita boboyen kwo iyarekasakech. Kwota hechawa boboyen meeji tawa boboyen kwo iyarekasakech. Yaho.

NOTA SAION KWOW KEPIK YA SOKWAR

¹⁹Isrel ma mima yecha me biish tar eemek tari, yecha Saion kwowok uwutar hin yar. Yarek, harapa niyin, harapa sowan, akii tawa boboyen, way kuru tarin, harapa ayan, mupugun yecha ya meejichiniga her. Kata ma mima yecha harapa ayan meejichi yuyarek, yecha Moses riina woyasachiyasar, na hama. ²⁰God riita harapa maji wor, “Asa por diita kwowek inyey, eena papak na rabosowakwo.” Worek, yecha yakasakech. ²¹Yecha hechi harapa akii tar. Akii tarek, Moses rii eecha wor, “Ada nega nega harapa akiito.”

²²Kwota Saion kwowek, eechaba eechaba tak tawa God riiti akamak, hevenek tawa Jerusalem akamak nokwapa nokwapa ejel yecha eeka tari, kwo eena iyarer. ²³God riita mapo yimowur yikapwa yecha kwoya hikichi,

ya yopo yicharin, kwota eena iyarer. Yechi hin hevenek keyir. Kwota God riina i yar her. Kwota eyey ma mima yenya anasak tawa God riina iyarer. Otii kepiwey siir ma yechi spirit yenya kwo eena iyarer. ²⁴ Jisas akar wohowu maji otiir ma, riina kwo iyarer. Kwo Jisas riiti uku yeetii tawa pi eena iyarer. Riiti pi eeta nona hadabas noman sawoto. Ebel riiti sakar pi eeta karakada noman sawo tar.

NOTA NA HEHAR SIITII KOWU TA

²⁵ Wowak, na he. Eeta kapasek kwota God riiti ayan meejikasakech. Kata mashi ma ye God riiti majin nosapek sawo tar ma riina nasowoye tarek, God riita yenya anasar. Eecha otiyega, hevenek tawa God riiti ayan kwo meejichi nasowoyney, kwo boy kapo hikitu anasak tawa boboyen heechikiita? Yahoo. Heechikasakech. ²⁶ Eeta nedii God riiti aya eeta diita nosapen howor. Apa riita wo tar, “Ada podat kawka diita nosapen howokiita. Ada nerek tawa boboyen eechaba komas howokiita.” ²⁷ Riiti maji, “podat kawka.” Nona mukuchichu diita otiir boboyen riipa howochi yeechi rabokiita. Eeta howonan sobo tawa boboy eeta siitiikiita.

²⁸ Wowak, eeta kepi nota God riina woshiato. Nota hadabas kigdom, hadabas eemen nota yakiita. Eeta yak tawa kigdom eeta howokasakech. Riiti inyaka kwoya hiki tawa nobok nota God riina kwoyaba hikichi kwoyaba baniga riiti yon na otii ta. Riina na akii ta. ²⁹ Noti God eeta otii atawa higa eecha tawa.

NOTA NA YAKA KUMWOY YENYA RUKUSII TA

13 Kwota eechaba eechaba awasen awasen na rukusii ta. Kraist riiti yaka kumwoyega eecha na rukusii ta. ² Somoye ya tawa man na yeyada hehar ta. Diita maji abosuchetanakech.

Diita boboy ma kaw ye otiichi, yecha hikikasakech yecha ejel yenya heharer.

³ Poko jir man kwo opoche abosuchetanakech. Kwo yechaka poko ji tawa eemek tawaga, eecha yenya na hiki ta. Kapa meeji visu tawa man na hiki ta. Yecha kapa meeji visu tawaga, kwo kapa meeji visu taney, kwo eecha na hiki ta.

⁴ Mak mimak podatebak taweyn eena na hehar hiki ta. Piiriita akar ma miman anemeshe opoche rokotanakech. Akar ma miman anemesheroko tawa ma miman kapasek otii tawa ma miman yenya God riipa harapa anasakiita.

⁵ Eeta kapasek kwo diita nasop tawa yaban kwoya woy hechi yato. Kwota na hiki God riita ana har boboy karakada eeta kiki sowa. God riita eecha wor, “Ada kwona heechi ikasakech. Ada kwona abosuchekasakech.”

⁶ Wowak, nota na anabeyichi wo, “Eeta Harapa riita eeji kiyataye tawa God. Ada akiikasakech! Ma ye boy kapasek boboyen ana otiikiita?”

NOTA MA MASHI TAR MA YECHI NOBOBAN SUMOWU TA

⁷ Kata mapo neeki tar ma ye kwona God riiti majin mapo maji pokiitari abosuchetanakech. Yecha yichar abon, otii tar abon, har abon, na hiki ta. Yecha Jisas riina hiki siitiichichar abon na eechaba sumowu ta.

⁸ Jisas Kraist rii dareboyekasakech. Rii apa, noboyer, iyav rii eechaba eechaba tawa. ⁹ Na siitii kow! Eeta kapasek ma ye kapasek nobon sabwi maji pokiitawey, kwo nagwa nagwa nobon heechitu. Eeta kepi God riita riiti otii tawa boboy noti inyaka wok otiichikiita. Otiichinyak, noti mayi eeta hapaga siikiita. Boyewak kwota aboboy heechi tawa nobon sumowutu? Eecha otii tawey, noti mayin kiyatayekasakech. Kata ma ye aboboy

heechi tawa nobon sumowu tawey, yechi mayi eeta hapaga siikiisakech.

BOY YIKADEY OPELEN GOD RII KWOYA HECHAR

¹⁰Kata opelen otii tar ma ye Ju ma yechi sapi akak akar opelen otii tawey, noti opelen Jisas Kraist riita otichirin, yecha keena yaakasakech. Yaho. ¹¹Ju ma yechi harapa opelen otii tar ma rii sipsip, bulmakaw yechi kapasek boboyen opel otiihichar. Wowak, sipsip bulamakaw yechi omun yecha yeechi akamak inyi sabak neeki ye ichi hik suwur. ¹²Jisas riita eechaba akamak inyi sabak har. Harek, rii ma yechi kapasek boboyen riiti pik bachi poyer. ¹³Wowak, eeta kepi nota eechaba na akamak inyi sabak na har icha. No eechaba Juma yechi otii tawa abon na heechi. Heechiwak, nota riiti hiibiya ya tawa boboy nota kiya ichu. ¹⁴Boyewak eecha otii? Diita nosapek noti eechaba eechaba tak tawa akama takasakech. Yaho. Nota komas i siikii tawa akaman nota yeshato. ¹⁵Wowak, eeta kepi nota eechaba God riiti hin kwoyaba ba tanak na kwoyaba hiki ta. Nota eecha otii tawey, nota noti opel Jisas riiti hik God riina otiiito. Eena eeta kepi nota eechaba eechaba noti kwujak God riiti hin woshiato. ¹⁶Opoche kwo akar man heharek abosuchetanakech. Kiyatayek opoche abosuchetanakech. Diita opel otii tawa boboyen God riita kwoya hecho.

¹⁷Kwoti mapo neeki ichawa man na sumowu ta. Yechi majin no hehar meeji ta. Yecha kwoti mayin siitii kowutu. Yecha komas yecha siitii kowu tawa yon God riina kwodii wokiita. Kwota yenya meeji taney, yecha kwoya hikichi yechi yon otiiito. Kwo meejinan siiney, ye in-

yakapa hikichi otii taney, kwona hehar kiyatayekasakech.

GOD RIINA KIYATAY MAJIN BA TAWA

¹⁸Kwota nona eechaba eechaba God riina maji ba ta. Noti inyaka eeta geenyek tawa. Nota podaba nobon hikitu: omutiik noboban eechaba eechaba otii tak. ¹⁹Ada kwona woyasachiyasato: eechaba eechaba nedii ana napa God riina maji ba ta. Ba tanak, God riipa anapa ameya kwona wochanak, yakiita.

²⁰Ada kwona God riina maji bato. Eeta Harapa Jisas, sipsipen hehar kowu tawa ma, riita harek, eeta eshar inyaka otii tawa God riita riina yesokwar. ²¹Ada diita God wohecho riipa yo wohowo tawa pik kwona otiichinyak, kwo mak kepi siinak, kwopa riiti inyaka hiki tawa boboyen otii bakiita. Ada riina wohecho riipa riiti inyaka kwoti inyaka wok heechinak, kwopa otii tanak, riipa inyaka kwoyawoy hikikiita. Jisas riiti hik otii tanak, ada riina wohecho. Riiti hin eyey ma, nota na eechaba eechaba yesokwa ba ta.

MAJI KAW

²²Yaka kumwoy, diita kiyapo tawa majin na hehar meeji ta. Ada kwona woyasachiyasato. Ada keyi tawa maji gworowokasakech. Na meeji. ²³Noti kumwoy, Timoti, poko jik otii tari, yecha riina heemarek eena heechir. Riipa ana ameya yaney, shicha kapo komas kwona hekiita.

²⁴Noti woshia tawa majin kwoti mapo neeki tawa man God riiti eyey ma mi-man eena napa ha. Yaka kumwoy ye Itali nosapek tawey, yecha kwona woshiato.

²⁵Eeta kepi God riita riiti yon kwotaka sa eecha otii ta.

JEMS

Jems Riita Keyir Jey Maji

1 Ada Jems, God riiti, Kraist riiti yo otii tawa wakasa. Ada eyey 12 Isrel mamu eyey nosapek tawey, ada eena woshiato.

OTII OTII HECHAWA BOBOY SII NONA KIYATAYETO

²Eeji yaka kumwoy kwota na hiki ta otii otii hechawa boboy siita kwotak yataney, eena kwoya hiki ta. ³Kwo eechea hikitu otii otii hechawa boboy siita kwotak yaney, kwoti hiki siiti-ichichawa boboy sii eeta boboy siitak dagiir poyenak, kwota keena hapaga siichi eecheba siititakiita. ⁴Kwo eechea tanak, na eecheba eecheba hiki siiti-ichichanak, yo otii hama ta. Wonyak, kwo eeka hadabas kepi wey siinak, kwo boboyen dopokasakech.

MA NAGWA NAGWA HIKI TAWA BOBOYEN ESIINANEY, II NA GOD RIINA WOHECHO

⁵Ma por rii kwoti nediiik tawey, nagwa nagwa hokwa sokwa nobo esiinaney, rii sa God riina wohe. Wohenyak, eeta nokwapa nokwapa boboyen sobo yeyada ha tawa God riipa riina sobo hakiita. ⁶Wowak, kwota wohechanak, na hiki siitiichicha: God riipa hakiita. Opoche i hiki ya hiki tanakech. Eeta ma rii eechea hiki taney, rii sowa ya tawak, uku boro sokwa tawak i ya yatawaga eechea hiki tawey. ⁷Eeta yikadey ma rii opoche eechea hikitanakech God riipa riina boboy pochi hakiita. ⁸Yaho. Eeta ma riiti inyaka sii he hiki haka hiki tawak, rii podat noboban hikikasakech.

KIIRIISIIPOSII TAWA MA, BOBOY SAGA NOKWAPA NOKWAPA TAWA MA MAJI

⁹God riita kiiriisiiposii tawa ma yenya yesokwa yichinak, yecha sa kwoya hiki ta. ¹⁰Wowak, God riita boboy saga nokwapa nokwapa tawa man otii dagiir poyenak, yecha sa kwoya hiki ba ta. Komasa boboy saga nokwapa nokwapa tawa ma riipa woheja she sokwachi reekasii tawaga eechea siikiita. ¹¹Eeta ya siipa sokwa harapa pichanak, woheja reeka siinak, she sakanak, kwoya hechawa boboy siipa eeta hamakiita. Sii eecheba siikiita boboy saga nokwapa tawa ma riipa riiti yon otii tanak, riita hanak, riipa eecheba siikiita.

MAN OTII OTII HECHAWA BOBOY SIITI MAJI

¹²Eeta ma por riina otii hechaweyn, riita anabeyichi siitii taney, riita sa kwoya hiki ta. Riita otii otii hechawa boboyen magiirechichaney, God riita riina eecheba eecheba tawa boboyen hakiita. Dii eeta hadabas ya God rii haken wotari, eeta ma ye God riina rukusii tawey. ¹³Otii otii hechawa boboy siita yanak, ma por rii nobo kepin heechi iken otiiney, opoche eechea hikitanakech: "God riita ana otii otii hecho." Yaho. Kapasek boboy sii God riina otii otii hekasakech. God riita man eecheba otii otii hekasakech. ¹⁴Yaho. Ma noti inyaka tawa wagisik hiki tawa boboy siita nona yeechi nobo kapasek ye ichi otii hecho. ¹⁵Diita kapasek otiiken hiki tawa boboy ii yikapwaga yeechi tawak, kapasek boboyen yimowu tanak, sii sokwachi sii ma otii hato.

¹⁶Eeji yaka kumwoy siiken kwo opoche diita boboy sii kwona woshepiitanakech. ¹⁷Eyey ha tawa hadabas boboy kepi sii hevenen heechi ya sakato. Eyey howuk tawa

winyimayen otiir Apoko rii eena diita boboy heechi tawak ya sakato. Eeta Apoko rii di diireboyekasakech. Rii eecha otiitawak, rii oti ma niyik heechikasakech. ¹⁸God rii riiti inyaka noboban sumowu tarek, rii maji siikenek rii nona yesokwachir. Rii eecha otiirek, no sokwa riita otiir boboyek mapo ichawa ma siir.

NOTA NA HEHAR MEEJINAK NA SUMOWU TA

¹⁹Eeji yaka kumwoy, diina na mak-abek heechi. Eyey ma ye sa ameya meeji. Ameya geenyek bakasakech. Ameya inyaka kwotayekasakech. ²⁰Ma yechi kwotay tawa inyaka sii God riiti boboy kepin otiikasakech. ²¹Kwo eyey oti keha tawa boboyen kapasek hikichi oti tawa boboyen na kayek yeechi rabo. Kwota na mayama God riiti kuruk seechinak, kata maji kepin riita kwoti inyaka wopuk chicharin na ya ta. Diita maji siita kwona yesokwa yichikiita.

²²Kwo opoche mayama woshepitanakech. God riiti maji kwo opoche biish meejiabatanakech. Na meejichiniga oti ta. ²³Eeta ma por rii God riiti majin meeji sumowunan siiney, rii ma mayi yepen mey tawaga eecha otiito. ²⁴Rii riiti misoman hechi ichawey, ameya riiti inyaka abosuchichu. ²⁵Wowak, diita lo kepi sii ma yenza kapasek boboyek pokoga jichaweyn heemachichawak, eeta kepiwey siito. Ma por riita diita lo siiti mun hehar hiki taney, rii saka wageteyichi abosuchichawak, rii meeji hehar sumowuney, God riipa eeta ma riiti yon kiyatayichinyak, riipa kepi siikiita.

²⁶Ma kaw rii eecha hiki tawey, “Ada ma kepi. Ada God riiti hin yesokwato.” Diita na meeji: Riita riiti tarekwoyen hehar otiinan siiney, rii God riiti hin sobo yesokwatawak, rii eeta mayama woshepiito. ²⁷Apoko God rii eecha hik-

itu diita yo eeta kepi wey, eeji hin yesokwato: Apoko, nokwapa biish tawa yikapwan heharetawak, mibiya mimaye nomo yataweyn hehareto. Akar boboy diitata: Nota na oti tanak, diita nosapek tawa boboy sii nona oti kwopa siikasakech. Diita yo God riiti hin yesokwato.

NOTA NA EYEW CHEGIIBAK TAWA MAN INYAKAPWA HIKI TA

2 Eeji yaka kumwoy na meeji. Kwo Harapa hadabas Jisas Kraist riitaka tawey, riina hiki siitiichiniga chishi tawak, kwo opoche mak ruwu tawa siivatabin hechi inyaka upurusi hikitanakech. ²Kapo ma por rii siivatabi kepin ruwuchi iyarewey tapa ma golek ruwuchi iyarewey, kiiriisiiposii tawa ma eechaba siivatabi kapaseken ruwuchi iyarebato. ³⁻⁴Kwo siivatabi kepin ruwu tawa man kepi hikichi eecha wonyey, “Diita tiikiir kepi na ya yi,” kwo kiiriisiiposii tawa man kapasek hikichi eecha wonyey, “Miita na siiti ta, miita yiken otiiney, na nosapek he yi,” kwo eeta kapasek otiito. Kwota eeta yikadey boboy eecha otiiney, ii kwoti yaka kumwoy yechi inyakan kwo saboyeto. Kwo kapasek hikichi anasato.

⁵Eeji yaka kumwoy na meeji. God riita diita nosapek kiiriisiiposii tawa man hisiirek, ye harapa hiki siitiichi God riiti kigdomek i siiken hikitu. God riita riiti hadabas eemen God riina rukusii tawa ma yenza haken wohowur. ⁶Wowak, kwokiiriisiiposii ma yechi hin veenyitu. Nama kwona kikir chishi neekichi anasak ye ichu? Ya manika tawa ma yecha eecha otiito! ⁷God riita kwona hi kepin harek, yecha eeta hin kapasek habato.

⁸Diita lo siin noti Harapa aka tabo yima riita eecha wor: “Miita mayama rukusii tawabaga miitaka bana bana tawa man na eechaba rukusiiba ta.” Kwo diita lon sumowu taney, kwo eeta

nagwa nagwa nobok ichu. ⁹Wowak, kwota ma kawen hehar otiitanak, wonyak, kawenmagiirechichaney, ii kwo kapaseka otiito. Otii tawak, eeta lo maji sii eecha wocho: kwolon reekiito. ¹⁰Ma por rii lo podaten reekiiney, rii eyey lon eeta reekii hamato. ¹¹God rii eecha wor: “Nobok tawa miman anemesherotanakech.” Rii eecha wobar: “Ma pi sowawotanakech.” Mii akarmiman anamesherokonan sowe, man pi sowakwoney, ii mii eeta lon reekii tawa ma. ¹²Ma ye lo majin sumowu tawey, eeta akar ma yenya hehar kiyataye tawak, ye eeta kepi siito. Komas God riita eyey man diita man hogochichawa lo majik anasa takiita. Eena kwota na maji kepi bachi hehar nagwa nagwa otii ta. ¹³Komas God riita rukusiinan biish tawa man anasa nedii riipa riina rukusiikasakech. Man inyapakwa hiki rukusii tawa ma riin God riipa ba diigiichikiita.

**HIKI SIITIICHICHAWA
BOBOY SIITAKA YO OTII
TAWA BOBOY SIITAKA PIIR
CHEGIIK SA EECHA OTII TA**

¹⁴Eeji yaka kumwoy, ma por rii eecha wonyey, “Ada hiki siitiichichu,” riita yo kepin otiinan siiney, riiti hiki siitiichichawa boboy sii eeta kubuchey boboy. Riiti hiki siitiichichawa boboy siipa boy riina yesokwa yichikiita? Yahoo. ¹⁵Wowak, mowey yaka kumwoy ye taney, siivatabi dopo tawey, aboboy dopo tawey, ¹⁶kwo eecha yenya wonyey, “Na kepi tanak, ruwu tanak, kepi a ta,” kwo siivatabin aboboyen hanan siiney, ii boy boboy kepin kwo otiito? ¹⁷Hiki siitiichichawa boboy sii tawaga eechaba tawey, yo kepin otiinan siiney, eeta har.

¹⁸Ma por riipa kapo eecha wokiita: “Miita eecha hiki siitiichichu. Ada eeta yo otiito.” Ada eena meejiichi awasen

wocho: Miita yo kepin otiinan siiney, mii boyega ana mukuchichu miitahiki siitiichichawa boboy. Ada eena kwona mukuchichu: Ada yon eecha otii taweyn eena eeji hiki siitiichichawa boboyen kwona geenyik mukuchichu. ¹⁹Kwo eecha hiki siitiichichu God podareba tawa. Eeta kepi! Wowak, kapasek spirit ye eechaba hechi hikitu God rii tawa. Wowak, ye akii tawak, nubu nubutu. ²⁰Kwo hikisha tawa ma! Kwo sobo hiki siitiichinyey, kwo yo kepin otiinan siiney, miiti hiki siitiichichawa boboy sii eeta kubuchey boboy. Kwo kapo gegiyato ada kwona diita boboy siiti mun mukuchik?

²¹Ebrahim noti apoko, riita riiti yikapwan, Aisak, opelen otiiken otiirek, God rii riina nagwa nagwa ichawa ma habar. Iiboy Ebrahim rii yo kepin otii tarek, God riita riina nagwa nagwa ma habatar. ²²Kwo hecho riiti hiki siitiichichar boboy siitiika yo siitiika chegiik eecha otiitar. Riita yo otii tarek, riiti hiki siitiichichawa boboy sii hehar sokwatar. ²³Mashi God riita keyir maji eecha wocho: “Ebrahim rii God riina hiki siitiichicharek, rii hiki siitiichichiniga otii tarek, God riita hechi riina hiki nagwa nagwa ma kepiga eecha yar. Yarek, God rii riina eecha habar: “Eeji apoma, Ebrahim.” ²⁴Wowak, kwo hecho: Ma riita yo siikenen otii tawak, eena God rii eecha habato rii nagwa nagwa ichawa ma. Hiki siitiichichawa boboy sii saniga saka kiki siikiitawak.

²⁵Rehep, sii nobo anemeshero tawa mima sii eechaba tawa. Siita Josua riita maji heechirek ir ma kawen yeechi hehar tarek, heechirek i akar nobok ir. Eecha yo otiirek, God riita hechi siina nagwa nagwa hiki tawa maga eechaba habar. ²⁶No hikitu maba spirit biish taney, iipa hakiita. Hiki siitiichichawa boboy sii eechaba tawa. Yo otiinan biish taney, iipa eechaba hakiita.

**NOTA NA NOTI TAREKWOYAN
HEHAR HEECHI TA**

3 Eeji yaka kumwoy, opoche nokwapa nokwapa ma kwoti nediik maji pokii ma siik otiitanakech. Kwo hecho anasak tawa nedii yanak, maji pokii tawa ma nona harapa anasanak, akar Kristen yen karakada anasabakiita. ²Nota eyey tepi-keneechi sakato. Ma por rii riiti majik tepiikeneechi sakanan siiney, rii eeta ma kepi. Wonyak, riipa riiti maba omun eyey siitii kowuba takiita. ³Nota hos riiti kujak ain eeka heechi tawak, eeta hos riiti eyey maba eeta man sumowutu. Ma noti hiki tawa nobon iiban sumowutu. ⁴Kwota na jabiiren hiki ta. Eeta harapa boboy. Harapa sowa yawak, eeka ye ichu. Ichawak, riita iken hikiwa nobok iken otiwey, rii eyi neekichuwak, eeta eemek ichu. ⁵Wowak, tarekwoy sii eechaba tawa. Sii eeta ameda maba omu. Eecha tawak, sii keena harapa maji bato. Kwota hikitu karakada hi siin kwashik tukuney, siipa harapa okoreenak eyey me ama uwu hamakiita.

⁶Tarekwoy sii eechaba eeta hi tawabaga eecha tawak, sii eyey maba omu nediik tawak, sii nokwapa nokwapa kapasek boboyen noti mabak otii ye itu. Sii maban eechaba otiichichawak, harapa higa eecha uwutawak, noti chishi tawa nobo harapa kapasek siito. Eeta hi uwu tawa eem mu heechi yar. ⁷Ma ye eeta kiki sowa ye eyey kwashika tawa poye, aposhabu, apo, omu, hopu eena yeechi yaya yecha otii tawa aboga otiichuwak, ye iiban sumowubato. Apon, pak tawa boboyen, somakwotii tawa pak tawa boboyen otiichuwak, ye iiban sumowubato. ⁸Wowak, ma por rii ma yechi tarekwoyen keena dagiir poyekasakech. Yaho. Eechaba tarekwoy ye sokwa tawey, man kapasek maji ba ye itu. Sii eeta kapa hava

tawa boboyega eecha tawa. ⁹Noti tarekwoy, sii noti Harapa noti God riina woshiachi notaka eecha bana bana tawa man God riita riitabaga eecha otiiri, tarekwoy sii yenya kapasek majin bato! ¹⁰God riiti hin yesokwa maji, kapasek maji, sii podat kujabak sayato. Eeji kumwoy, dii eeta kapasek. Opoche eecha otiitanakech! ¹¹Wokebi pochi sii uku kepi sokwa tawey, pu ha tawa uku sii iibak chegiik sokwakasakech! ¹²Yaka kumwoy pek me kapo boy oliv me siiken wakiita? Yaho. Wain pok sii pek me siiken wakasakech. Somakwotii tawa uku sii kwoya atawa ukubaga eecha otiikasakech.

**HOKWA SOKWA BOBOY
KEPI GOD RIITA HATO**

¹³Kapo ma por kwoti nediik tawey, rii hehar hokwa ma tawa? Ma por riita eecha taney, rii chishi tana nobo sa kepi chishi ta. Sa mayama karakada sii tanak, hokwa sokwa nobo hikichiyo kepin otiinak, diita mukuchichu rii hokwa sokwa tawa ma. ¹⁴Kwoti inyaka wopuka kwotay maji, kuru maji, egesii inyaka eecha taney, kwo opoche raganiga kwotay maji, kuru maji egesii inyaka eecha taney, kwo opoche raganiga woshepii omutiik maji batanakech. ¹⁵Diita yikadey nagwa nagwa hokwa sokwa boboy sii saka hevenek heechi saka yarek. Sii eeta diita nosapek tawa boboy. Sii eeta spirit siiti boboyekasakech. Gaba riiti boboy. ¹⁶Ma ye akar man inyaka kapasek hiki taney, yecha yechi hin yesokwa taken hiki ye i taney, eeta yikadey ma ye hehar yikasakech. Ye kapasek boboyeban hikichi otiito. ¹⁷Wowak, hevenen heechi ya sakar hokwa sokwa boboy sii mapo apama tawak, kwoya hiki tawa boboy. Sii ow anapikasakech. Sii eeta eshar kepi otii tawa boboy. Siita rukusiichi hehar otii tawa boboy.

Sii akar ma majin hehar meeji. Sii siik watanak, yo kepin otii takiita. Sii man otiiniga podat inyakabak hikitu. Sii woshepii Kristenekasakech. ¹⁸Inyaka kepi hikichi otii tawa ma yechi inyaka kepi hiki tawey, yecha siiken chichawey, sii sokwa nagwa nagwa otii tawa boboyen eena wato.

MA POR RII DIITA NOSAPEK TAWA BOBOYEN KWOYA HECHAWAY, II EETA GOD RIITI YABU PI MA

4 Kapo diita kwo owana pichawey, ow majibatawew, mu siitak yar? Kwoti inyaka kwotay tawa boboyen yesokwa tawa boboy sii kwoti sugu wopuk tawak, sii eeka eechaba sokwato. ²Kwota boboyen yaken gegiya tawey, kwo eena yakasakech. Eena kwo anadii man pi sowakwoken hikitu. Kwo boboyen kwoya hechawey, kwo yakasakech. Eena kwo ow majin ba tawak, ow ana pichu. Kwo God riina wohekasakech. Eena kwota yaken hiki tawa boboyen yakasakech. ³Wowak, kwo God riina wohechawey, kwoti inyaka kapasek tawak, kwo kwoti mabak yak otii tawa boboyen iiban, eena yakasakech. ⁴Kwo ma miman sayi heechi tawak ichawaga eecha tawa! Ma kwo diita nosapek tawa boboyen rukusii tawey, ii kwo eeta God riina yabu pichu. Eeta ma rii eeta nosapek eecha nareboy sii tawey, rii eeta God riiti yabu pi ma. ⁵God riita mashi keyir maji eecha wocho: “Diita spiriten God riita noti sugu wopuk heechi tari, God riita diita spiriten yeechi siitii kowuken gegiyato.” Opoche kwo eecha hikitanakech dii sobo maji.

⁶Wowak, God riita riiti yeyada rukusii tawa boboyen nona hari, eeta sii eeta hapaga tawa. Mashi keyir maji eecha wocho: “God riita wohipu tawa ma yenya darema poyetu. Rii eshar tawa ma yenya rukusii tawa boboyen hato.” ⁷Wowak,

kwota na mayama kwoti dagiir poyechi God riiti kuruk eeka na sii ta. Kwota na Gaba riina darema poyeney, eeta Gaba riita kwona heechi ikiita. ⁸Kwota na i God riitaka bana bana sii tanak, riita eechaba ya kwotaka bana bana takiita. Kwota kapasek otii tawama kwoti tapan na uku yeetii ta! ⁹Kwo na inyakapwa hikichi keya ta. Kwo hegi anemesheroke tawey, ii na heechi na keya ta. Kwo kwoya hiki tawey, na inyakapwa hiki ta. ¹⁰Kwo na mayama God riiti kuruk dagiir poye ta. Wonyak, riipa kwona yesokwa yichikiita.

NOTA YAKA KUMWOYEN BA DIIMAKASAKECH

¹¹Eegi yaka kumwoy, kwo opoche anadii man kapasek batanakech. Eeta ma rii riiti yaka kumwoyen kapasek maji ba taney, ba diimaney rii eeta lon kapasek bachi ba diimato. Kwo lon ba diima tawey, kwo lo majin sumowukasakech. Kwo eena ba diimato. ¹²God riitaba lon ha tawa ma, ba diima tawa ma. Riitaba saniga yesokwo tanak, dagiir poyechi pi sowakwo takiita. Kwo kapo nama kwotaka bana bana tawa man ba diimato?

NA OPOCHE GOD RIINA WOSOWOYETANAKECH

¹³Kwota ma kaw eecha bato: “Apa, iyi nota akar harapa akamak inyak, nota sukwiya pochi siinak, ya yon otii tanak, harapa mani yan ya takiita.” ¹⁴Ana na meeji: Kwo saka hechawak kapo boy mey boboy kwotak iyik yakiita? Kwo hirikaga eecha tawa. Sokwa ameda punyechi eeta ha yeyuwa. ¹⁵Kwota diita maji na ba, “God riita gegiyaney, nota tanak, diita yon otii tanak, akar yo otii takiita.” ¹⁶Wowak, kwota keena wohipuchi uwabatawak, kwoti hin mayama yesokwato. Ii eeta kapasek. ¹⁷Kwo na hehar hiki ta. Eeta ma

rii nobo kepin hiki tawey, rii eena kepi otiinan siiney, rii eeta kapasek boboyeka eeche siikiita.

HARAPA BOBOY SAGAKA TAWA MA MAJI

5 Ada boboy nokwapa tawa ma kwona wocho. Kwota na hiki ta! Nomoya tawa kapasek boboy kwotak yaken oti tawey, eena kwo na harapa keya ta. ²Kwoti eyey boboy saga ye eeta bonye-sii hamar. Kwi siivatabi machik a hamar. ³Kwi gol silva sii eeta bonye siir. Eeta keha tawa boboy yecha kwona ba di-machinyak, eeta boboy sii kwota maba omu aniga hik uwunaga eeche siikiita. Apa hamak oti tawa nediik kwo nokwapa nokwapa boboy sagan yaya yopo yichikiita. ⁴Na hehar meeji ta. Yo oti tawa wakasa ma ye kwotinowon otiiri, kwo yechi ya kawen yeechi veenyir. Eeta ya kwota yeechi veenyiri, sii uwato. Miti nowo sagan yeechi yaya yopo yichi tawa wakasa ma yecha uwanak, eeta Harapa God rii meeji. ⁵Kwota di-ita nosapek tarek, kwo nokwapa nokwapa boboy kepin yeechichi riigiitar. Kwo atarek, kwo kokuka tar. Tarek, ii kwo mayama sayar tarek, kwona aken pi sowakwokiita. ⁶Kwota nagwa nagwa tar ma kepin anaseechi pi sowakwo har. Kwo eeche oti tawey, ye kwona awasen ow ana pichi darema poyekasakech.

KWO NA HAPAGA SIICHI SIITII GOD RIINA WOSHIA TA

⁷Eji yaka kumwoy, kwona eshar Jisas riina siitii kowu ta. Kwona he: Nowo ma rii nosapek tawa boboy saga kepin waken kowutu. Rii wayin kowutu vanak saga omu waken. ⁸Eena na kowu ta. Harapa Ma riita yak tawa nedii bana bana tawa. Eena na kwoti inyaka wopu anabeyichi riina kowu ta!

⁹Yaka kumwoy kwo opoche kwoti yaka kumwoy yena kapasek majin

batanakech. Otiinan siiney, God riipa kwona saka anaseechikiitawak. Eeta Jas riita nuburejak siitiichi yaken hikitu! ¹⁰Yaka kumwoy, kwo tana hiki ta pi-irapet yecha mashi Harapa Ma riiti hin kwodii wo mukuchirin. Yecha hapaga si-ichi kapa meeji nomoyaniga eshar eshar oti tawa abon eena na hechi eecheba oti ta. ¹¹Na meeji yecha eshar eshar ana beyichi siitii oti tarek, eena nota yena eeche habato ye eeta kwoya hiki tar ma. Kwo Jop riita otiir abon meeji. Kwo meeji Harapa Ma rii riina boboy kepin otiichiri, rii nomoyaniga eshar eshar otiichi tar. Ayo. Nota hikitu eeta Harapa Ma rii nona rukusiichiniga hehareto.

NO OPOCHE SABO HOWUTANAKECH

¹²Yaka kumwoy, kwo mapo opoche hevenen habachi nosapen habachi akar boboyen habachi sabo howutanakech. Kwota “ayo” wonyey, eeta sowa. Kwota “biish” wonyey, sii eetaba. Eecha otiiney, God riipa saka kwona anasakiitawak.

NAGWA NAGWA ICHAWA MA RII GOD RIINA MAJI BA TAWEY, RII HAPAKA TAWA

¹³Ma por rii kwoti nediik tawey, rii kapo nomoya tawa boboyeka eeche tawey, ii rii sapa God riina wohe. Ma por rii kapo kwoya hikitu? Rii sapa God riiti hin yesokwa tawa hokwan chi cha. ¹⁴Kwoti nediik ma por rii kapo haken otiito? Rii sapa yopo yichawak siitii kowu tawa man wonyak, ye riina God riina maji wohenyak, Harapa riiti hik riiti maban kwarek eeche gwotiikiita. ¹⁵Yecha God riina hiki siitiichi wohenyak, riipa riina oti kepi siichi yesokwa yichikiita. Riita otiitar kapasek yon God riita kwoyava yeechikiita. ¹⁶Eena kwo na kwota otiir kapasek boboyen yaka

kumwoyen geenyik kwodii wo mukuchi cha. Wonyak, kwotana awasen awasen na God riina maji bachicha. Wonyak, kwopa eeka kepi siikiita. Nagwa nagwa otii tawa ma rii God riina wohenyak, God riita meejichi man hehar kiyatayechichu. ¹⁷Ilaija rii nota tawabaga tar ma. Wayi vanan siik eena riita God riina hehar wohe siitiichir. Sukwiya piiriichar niiwiika 6 eecha siirek, wayi vakasakech. ¹⁸Siirek, rii kawka woherek, neer sii wayi heechirek, ya sakarek, boboy saga eeta kawka sokwa henyir.

MAN HEHAR TAWA MAJI

¹⁹Eiji yaka kumwoy, na meeji. Ma por rii nagwa nagwa nobon heechi ineyey, akar ma rii riina yeechi nobo kepin kawka mukuchinyak, ²⁰na hiki ta, rii eeta boboy kepi otiir. Ma por rii kapasek boboy otii tawa ma poren kiyatayechinak, rii kapasek boboy magiirechinyey, rii eeta kapasek otii tawa ma riiti meseken yesokwa yichitu. Rii ha eem sakapa ikiitawak. Wonyey, eeta yikadey nobo God riipa nokwapa nokwapa kapasek boboyen kwoyava yeechikiita.

1 PITA

Pita Riita Mapo Keyir Jey Maji

1 Ada eeta Pita. Ada Jisas Kraist riiti aposel por. Ada diita jeyn God riiti ma mima kwona heechi tawak, ichu. Kwo Pontas nosapek tawey, Galeasia nosapek tawey, Kapadosia nosapek tawey, Esia nosapek tawey, Bitinia nosapek tawey, ada kwona hatu. ²Kwon mashi God riita hisiir ma. Kwo God riiti yon otii taken, riiti Spiritek apoma heken, Jisas Kraist riina sumowutaken, riiti pik yeetiinak, kwoya heken, eena God riita kwona hisiir. God rukusii tawa boboy inyaka kwoya hiki tawa boboyeka kwota na eeka eeche sii.

BOBOY KEPI SII NONA HEVENEK KOWUTU

³Nota na noti Harapa Ma Jisas Kraist riiti Apoko, God, riina na woshia ta. Rii nona rukusii tarek, riita Jisas Kraist riina tiirimok yeechi yesokwarek, nona otii kepi sowa. Wowak, apa nota eena howutu. ⁴Hadabas boboyen God riita otiiichi apa rii riiti ma mima yechi boboyen siitii kowuchichu. Hevenek siitii kowuchichu. Eecha siitii tawey, sii kwopa siikasakech, hamakasakech. Eecha taweyn nota eena kowutu. ⁵Kwota hama nediin yesokwa yichi tawa boboyen kwo kowu tawey, kwo Jisas riina hiki siitiichichawey, God riiti hapaga boboy sii kwona hehar otii tawak, kwo eena kapasek siikasakech. Eecha tawey, diita hevenek tawa hadabas boboyen komas geenyek sokwanak, sii eeta kwoti.

⁶Kwoti tawey, eena na kwoya hiki ta. Wowak, apa kwo kwona otii hechawa nokwapa kapasek boboy ya tawey, apa kwo kapo inyaka nomoyato. ⁷Diita otii

hechawa boboy sii ya tawey, kwoti hiki siitiichichawa boboyen otii heken eena yato. Kapo kwoti hiki siitiichichawa boboy sii eeta siiken, kapo woshepiito? Gol na hiki ta. Gol iipa keena biish woy biish siikiita. Diita gol eena hik suwu otii hecho. Kwoti hiki siitiichichawa boboy sii eeta gol siina dagiir poyetu. Wowak, kwoti hiki siitiichichawa boboy siina sa otii heba ta. Siita eechaba eechaba taken eena siina otii otii hecho. Wowak, eyey ma ye Jisas Kraist riina henyak, kwoti hin yesokwo tanak, wonyak, kwo hi kepin hadabas boboy kepin yakiita. ⁸⁻⁹Kwo riina kwoti miyik saka herek, wowak, kwo riina rukusiito. Apa kwo riina kwoti miyik saka hechawak, kwo riina hiki siitiichichu. Riina hiki siitiichichawak, eena kwoti mesek yesokwa yichi tawak, kwo eena hewak, kwo eeta kwoya woy hikitu. Maji saka kiki sii tawak eena kwoya hiki tawa boboyen saka kwodii wochawak.

¹⁰Mashi piirapet yecha geenyek kwodii wor God rukusii tawa boboyen kwona ha takiita. Diita yesokwa yichi tawa boboyen yecha hehar yesha ye itar. ¹¹Kraist riiti Spirit yechi wok tarek, rii yenya mukuchir akar nedii komas yanak Kraist riita kapa meejinak nomoya tawa boboyen kiya tanak, komas hadabas boboy riitak yakiita. Piirapet yecha eeta boboy otiiina nediin heken yesha tarek, nobon heken yeshaba tar. ¹²Yecha maji siikenen sawo tarek, kwo meejitar. God riita piirapet yenya mukuchiri yechi yon yenya kiyatayekasakech. Yahoo. Yecha otii tar yo kwona kiyatayetar. Hadabas majin sawo ye i tawa ma ye Holi Spirit riiti hapaga boboyek kwona diita omutiik majin sawotar. Diita Spirit heven heechi ya sakar. Diita omutiik majin ejel ye eena hehar meejiken gegiyato.

GOD RII NONA UWUTAWEY, NOTA HOLI TAKEN EENA UWATO

¹³ Kwota kwoti marenoku yo otiiken na sayar ta. Na hehar ow yicha. Jisas Kraist riina geenyik kwodii wo mukuchinyak, kwona hadabas boboy kepin hakiita. Eena na diita hadabas yeyada ha tawa boboyen kowu ta. ¹⁴ Yikapwa yecha majin sumowu tawaga, eecha na God riina sumowu ta. Kwo shebo shebo tarek sumowu tar nobobaga siin opoche eecha sumowutanakech. ¹⁵ Yaho. Kwo na ma kepi wey sii. God rii kepi wey tawak, rii kwona uwatar. Riita kepi wey tawaga kwo na eechaba kwota eyey otiitawa yo sa eechaba sii ta. ¹⁶ Mashi keykir maji eecha wocho: “Ada eeta kepi wey tawa, eena kwo na eechaba kepi wey ta.”

GOD RIITA HARAPA YA MAYAKAK NONA AWASEN TOKOCHIR

¹⁷ Kwo God riina woshia maji ba tawak, kwo riina Apoko habato. Eeta Apoko rii eyeyma yenya anasa takita. Ma yenya saniga saniga anasakakita. Ma yecha otii tar abo woyek, rii ita yenya awasen anaseechi hatakiita. Eena kwota diita nosapek tawak, kwo na chishi tanak, God riina na akii ta. ¹⁸ Mashi kwo kwoti wayega otii tar abon sumowu tar. Biish woy biish sumowu tar. Sumowu tarek, worek, apa kwo hecho eeta hadabas boboy God riita kwona toko heemachir. Diita hadabas boboy kwopasiikasakech. Sii gol silva tawaga eechaba takasakech. ¹⁹ Yaho. Kraist riiti hadabas pi sii eeta kwona tokochir. Kraist riita eecha otiirek, rii eeta sip-sip yi sokwa tawaga eecha tawak, kehakasakech, kapasekasakech. ²⁰ God rii diita nosapen saka otii tarek, rii Jisas riina hisiir. Hisiiri, apa diita kwona geenyek kwodii wochir. ²¹ Riiti nobok kwo God riina eeka hiki siitiichichu.

Kraist riita harek, God riita riina yeechi awasen yesokwar. Yesokwachi hadabas boboyen riina har. Apa kwo hiki siitiichichawey, kwo Jisas riina kowu tawey, eeta God riina hikitu.

NOTA NA NOTI YAKA KUMWOY YENYA RUKUSII TA

²² Kwo omutiik maji siikenen sumowu tarek, kwo inyaka wopun kepi her. Tawak, kwo Jisas riina hiki siitiichichawa yaka kumwoy yenya rukusii tawey, kwoti inyaka wopu na yenya hehareba ta. ²³ God riiti eechaba eechaba yesokwa yichi tawa majik kwon eeka kawka yimowur. Yimowurek, kwo eeta eechaba eechaba tawa Apoko riiti yikapwaga eecha tawa. Rii hakasakech. ²⁴ Mashi, keyir maji eecha wocho:

“Eyey ma mima ye eeta woyihejaga eecha tawa.

Yechi kwoya hechawa boboy sii eeta woyiheja

shii tawaga eecha tawa.

Woyiheja reekasii tawak, siiti shii sakato.

²⁵ Wowey, God riiti maji sii eeta eechaba eechaba

tak tawa maji.”

Diita maji sii hadabas maji siiti majin kwona sawoto.

EECHABA EECHABA TAWA PAPA

2 Wowak, eyey kapasek boboyen na kayek heechinak sa i. Opoche woshepii majin batanakech. Opoche maji pochin batanak, anadii majin pochin hikitanakech. Opoche boboy nokwapa nokwapa tawa man kwotayetanakech. Eyey maji anadii ma yechi hin dagiir poy tawey ii na heech!

² Kwota na yikapwa baregiiga eecha tanak, spiriteka eecha tawa mukun ataken na gegiya ta. Eena atanak, kwo

sokwa takiita. ³Wowak, kwo God riita rukusii tawa boboyen eena aher.

⁴Kwota na Harapa riitabak ya. Rii eeta eechaba eechaba tawa papa. Wowak, ma mima ye eecha hikitu dii eeta kapasek boboy. Wowak, God riita riina hisiirek, rii hadabas wey sowa. ⁵Kwo eechaba eechaba tawa papaga eechaba tawa. Tawak, God riita kwona otiiniga Spirit riiti akan otiichichu. Eecha otii tanak, kwo opelen otii tawa ma kepi wey siikiita. Siinak, God riita yaken otii tawa opelen kwo God riina hakiita, boboy kepin Jisas Kraist riitaka God riina hakiita. ⁶Mashi keyir maji eecha wocho: “Ada hadabas wey tawa papa hisiir. Hisiiri, eeta papa rii eeta aka nedii kwatii siir.

Hisiiri, ada Saion eemek seechir. Eena eeta ma rii riina hiki siitiichichaney, riipa hiibiyaka siikasakech.”

⁷Kwota Kraist riina hiki siitiichichaney, eeta kepi wey. Kwota riina hiki siitiichinyan biish tawa ma kwoti maji diitata:

“Diita papa riina yo otii tar wakasa ma yecha yeechi kubuchey boboyega eecha rabori, Rii sokwari papa kepi siirek, aka nedii kwatiin heechir.”

⁸Akar mashi keyir maji sii eecha wocho:

“Diita papa rii otiichichanak, ma ye eeta dagwiyabi sakakiita. Diita papa rii otiichichanak, ma ye sakakiita.”

Yecha God riiti majin wosowoy tarek, eena ye saka sowakwor. Mashi God rii eecha wor yepa eecha otiikiita.

NOTA GOD RIITI MA MIMA TAWA

⁹Wowak, God riita kwona hisiiri kwo eeta riiti ma mima siiken Kwo aka tabo yima riiti opelen otiichichawa ma. Kwo eeta riiti ma mima siiken tawey, kwo

riiti kepi wey ma tawa. Kwo niyikiyik tarek, God riita kwona uwa yayarek, kwo riiti haba yamak eeka yar. Riiti hadabas otiitawa boboy kepin kwota sawo ye i taken eena riita kwona hisiichi uwa yayar. ¹⁰Mashi kwota God riiti ma mima takasakech. Apa kwo riiti ma mima tawa. Mashi kwo God riiti rukusii tawa boboyen kwo hekasakech. Apa riiti rukusii tawa boboyen kwo hecho.

NOTA NA GOD RIITI YA OTII WAKASA MAGA EECHA TA

¹¹Eeji yaka kumwoy, ada kwona diita nosapek tawak, somoyetawa maga eecha bato. Kwota na mayama maban kwoya hechawa boboyen na magiirechicha. Diita boboy sii eeta kwoti mayin inyaka wopu eechaba eechaba ow ana pichu. ¹²Kwo biish shebo shebo tawa maka eecha chishi tawey, kwo na hehar nobo kepiban sumowu tanak kepiba otii ta. Eecha otii tanak, yecha kwona majin ba diima taney, komas Kraist riita yak tawa nedii yepa kwota otii tawa tobon hechiniga God riiti hin yesokwaba takiita.

¹³Harapa Ma riiti hin yesokwa taken eena nota diita nosapeka tawa lon na sumowu ta. Eeta Harapa gavman ma riiti maji na sumowu ta. ¹⁴Akar harapa gavman ma yen hisiirek, yecha kapasek yon otii tawa man ow ana pichawey, yo kepin otii tawa ma yechi hin yesokwaken. ¹⁵God riiti inyaka diitata: God riita gegiyato kwo yo kepin otii tawey, kwo hikisha tawa ma yechi kujan diimito. ¹⁶Kwota na poko jinyan biish tawa maga na eecha ta. Wonyak, eecha tanak, kwo kapasek boboyen opoche veenyichi otiitanakech. Kwo na God riiti yon otii tawa wakasa maga eecha ta. ¹⁷Eyey ma yechi hin na kepi ba otii ta. Kristen yaka kumwoyen na awa awa rukusii ta. God riitaban na akii ta. Harapa gavman ma riiti hin na kepi ba otii ta.

NOTA NA KRAIST RIITA IR NOBON SUMOWU IBA TA

¹⁸Yo otii tawa wakasa ma kwona siitii kowu tawa ma riiti bana majin na meeji ta. Riiti hin na kepi ba ta. Man rukusii tawak, siitii kowu tawa ma riina na kepi ba ta. ¹⁹Kwo hikiney kwo God riiti inyakak sumowu tawey, kwo kapa meeji tawa boboyen sobo kiyabaney, God riipa kwona rukusiichi boboy kepin hakiita. ²⁰Kwo kapasek yonotiichiniga kapa meeji tawa boboyen kiyabaney, ya kepi kwon tokosakech. Wowak, kwota yo kepin otii tanak, kwo nomoya tawa boboyen eechaba eechaba kiyataney, God riipa kwona rukusiichi ya hakiita. ²¹Diita otii tawa abo God riita kwona uwa yayar. Kraist riita kwona kapa meejichichari, ii riita kwota i nobon eena mukuchichari, kwota eena sumowu ibaken eena mukuchichar. ²²Rii kapasek boboy pochi otiikasakech. Kapasek maji riiti kujak pochi bakasakech. Ma ye riiti kujak woshepii maji pochi hekasakech. ²³Yecha riina wohegiitari, rii yenya awasen wohegiikasakech. Kraist rii kapa meeji boboyen kiya tari, rii way yenya awasen kapa meeji boboyen ow maji yenya bakasakech. Yaho. Rii eeta boboy yenya eecha hiki tar God riipa hiki siinak, rii nagwa nagwa anasa tawa ma tawa. Riipa otiikiita. ²⁴Kraist riiti maba noti kapasek boboyen kiyaniga mek ye yoji siitiichir. Rii eecha otiichiri, nota keena kapasek boboy eyey heechinak, nota nagwa nagwa nobobak iken, eena riita otiichir. Riiti maban piri, eeta kwona otiiniga kepi siir. ²⁵Mashi kwo sipsip nobo heechi ichawaga ir. Apa kwona yeechi yaya tawey, kwoti sugu wopu siitii kowu tar ma riina kwota sumowuken eena yayato.

MA MIMA REEVI SII MAJI

3Wowak, kwo mima maka tawey, kwoti ma yechi kuruk na ta. Eecha otii tanak, maji biish tanak, shebo shebo tawa ma ye sa kwota otii tawa abo eena hechi kwoya hikichi sa God riiti nobon sumowu ba ta. ²Ayo. Yepa kwota kepi otii tawa abon, hechiniga yi inyaka dareboyechi sumowubakiita. ³Kwo opoche keyapo kwoti mababan chichanakech. Opoche misomaka masebiyaka iiban keyapo chichanakech. Gayetiik kepin yeechi yan hadabas tawa siivatabi kepin yeechi ruwutanakech. ⁴Yaho. Kwota kwoti sugu wopu son keyapo chicha! Diita keyapo chichawa boboy siipa kapasek siikasakech. Sii eeta inyaka eshar tanak yi hapaka tawa boboy. Ii eeta God riiti misomak kwoya woy hechawa boboy. ⁵Mashi mashi God riina hiki tar mima ye eecha otii tari ye God riina kowutari, ye eecha otii tarek, ye eeta kwoya hechar. Yecha yechi ma yechi majin hehar sumowu tar. ⁶Sera sii eechaba otii tar. Sii siiti ma riiti majin sumowuchi sii eecha wochar, “Eeji harapa ma.” Kwota yo hehar otii tanak, akiinan siiney, kwo eeta siiti neja.

⁷Ma kwota mimaka eecha tawey, miman na hehar ta. Mima yi maba hapaga takasakech. Eena na yechi maban yechi hin na hehar ta. Kwota na hiki: yecha kwotaka eecha chegiik God riiti eechaba eechaba takiitawa boboyen chegiik yato. Kwota eeta yikadey boboy otiiney, kwo God riina woshia maji ba tanak, boy kadey boboy por kwoti nobon dasiipiikasakech?

NOTA NA PODATEBAK TA

⁸Ada kawka ba hamako. Kwota na podateba inyakak siinak anadii man hehar ta. Kwoti yaka kumwoyega eecha na rukusii ta. Kwo awasen na awasen kepi otii tanak, wohipu tawa boboyen

na kayek magiirechi. ⁹Ma ye kwona kapasek boboyen otiiney, kwo opoche kapasek boboyen yenya awasen otiitanakech. Ma ye kwona wohegiitaney, kwo opoche awasen yenya wohegiitanakech. Yaho. Ma ye kwona eecha oti taney, kwo na awasen rukusii tawa boboyen ha ta. God riita kwona uwari, rukusii tawa boboyen haken rii eena wotar. Eena na oti ta. ¹⁰Mashi keyir maji eecha wocho:

“Ma por rii sokwa kepi siichi kwoya hiki taken gegiyataney,
rii sapa kapasek majin heechinak,
woshepii majin heechi ba.

¹¹Rii sapa kapasek boboyen magiirechinyak,
kepi boboyeban napa oti ta.

Rii sapa eshar kepi ta nobon yesha hechi eena sumowu ta.

¹²Eeta Harapa rii eecha nagwa nagwa oti tawa

man ri miy eena he siitiichichu.

Rii yechi woshia tawa majin eechaba eechaba

wagatey ye bato.

Wowak, God rii kapasek oti tawa ma yenya

mar hechi ow ana pikiita.”

**NOTA BOBOY KEPIN OTII
TANAK NO KAPA MEEJI TAWA
BOBOYEN YAKIITA**

¹³Kwota nobo kepiban sumowu taken gegiyaney, kapo namey mak kwona otiiniga kapasek siikiito? ¹⁴Wowak, kwo boboy kepin oti tanak, wonyak, akar ma yekwona kapa meeji tawa boboy kiyachinyey, ii eeta kepi. Na kwoya hiki ta. Kwo opoche ma yenya akiitanakech. Opoche inyaka kisokwatanakech. ¹⁵Kwo Kraist riiti hiban na hiki ta. Kwoti inyaka wopuk Kraist riiti hin heechi na kwoya ba hiki ta. Kraist riina na kwoti Harapa Ma na oti ta. Ma kaw ye kwona eecha

wohenyey, kwo boyewak Kraist riita yak tawa nedii kowutu? Wonyey, kwota maji na sayarechi heechi ta: kwota yenya awasen maji banaka tawa. ¹⁶Wonyak, kwota yenya baney, na eshar majik ba. Ma yechi hin na hehar ba ta. Kwoti inyaka sa kepi ta. Eecha tawak, ma ye kwoti hin kapasek baney, kwo Kraist riina sumowu tawak, yo kepiban oti tawak, eena ye kwona majin baney, wonyey, komas yecha eeta majin hiibiyaka siikiita. ¹⁷Nota yo kepin oti tawak, God riiti inyaka no kapa meeji tawey, ii eeta kepi. Noyo kapasek boboyen oti tawak, ii ka kapa meeji tawey, ii eeta kapasek.

**KRAIST RIITA HARI RII EETA NOTI
KAPASEK BOBOYEN BACHI POYER**

¹⁸Kraist riita nona hachiri, rii po-dateba hari eeta noti kapasek boboyen eyey bachi poyer. Ma kepi rii ma kapasek yenya hachir. Kwona God riitak yeechi ye iken eena hachir. Ma ye riina sowakwori, riiti maba harek, riiti spirit wokwarek, ¹⁹rii i poko jichar spirit yenya maji sawor. ²⁰Diita spirit ye mashi God riiti majin nasowoyer. Noa riita tar nedii eeka nasowoyer. Noa jabiiren oti tarek, God rii yenya yechi inyaka dareboyeken eena kowutar. Ma kaw jabiir wok tarek, 8 ma mima eeka tarek, yenya ukuk yesokwa yichirek, ye kepi tar. ²¹Diita uku sii nona mukuchichu: ukuyeechir boboy. Apa diita uku yeechir boboy siikwona yesokwa yichitu. Sii kwoti maba wiigiishiyin yeetyiikasakech. Yaho. Sii kwona kwoti inyaka wopuk apoma henyak, kwota God riiti misomak dareboyichi riitaka eecha maji bakiita. Jisas Kraist riita hachi awasen saniyeechi sokwarek, diita boboy eena kwona yesokwa yichitu. ²²Worek, rii hevenek i yowuri, God riiti mama yepak yicharek, apa rii eyey ejel

akar hevenek tawa harapa boboy yenya rii siitii kowutu.

**NOTA NA KAPA MEEJI TANAK,
KAPASEK BOBOY HEECHI**

4 Na hiki ta Kraist riiti maba kapa meeji tari, riita hiki tarega kwo napa eechaba hiki ta. Ma rii riiti mabak kapa meeji tawa boboyen kiya tari, rii riiti kapasek boboy otii tawa boboyen eeta heechir. ²Wowak, eena kwo apa komas God riiti inyakabak iibak na ta. Kwoti maba yecha otii tawa abon inyaka otii tawa abon opoche eena sumowutanakech. ³Mashi kwo shebo shebo biish tawa ma yecha otii tawabaga kwo eechaba otii tar. Kwo eecha otii tarek, apa na heechi. Kwo nobo miman anemesherotarek, kwo wagisichichawa boboyen inyaka hiki tari, ukun eechi beyi tari, harapa aboboyen yi atarek, harapa kapasek boboyen yesokwachi hiki tarek, ukuban atarek, otii tarek, God riiti majin wosowoy tarek, wowak woshepii god riiti hin yesokwa tar. ⁴Wowak, apa kwo yechaka eecha i eeta kapasek boboyen saka yesokwatawak. Eecha otii tawak, ye nyegiirabochi somoye tawak, ye eena kwoti hin kapasek wohegito. ⁵Wowak, komas ye yechi otii tawa boboyen mayama mukuchinyak, God riipa ha tawa ma, tawa maka, eecha anasakiita. ⁶Eena hadabas majin ha tawama yechak hechirek iri yenya sawo tar. Eyey ma yenya anasak tawabaga yenya eechaba yechi mabak ichar nobon anasabatar. Wowak, apa ye spiritek tawa mabaka eecha tawak, ye God riita tawabaga eechaba taken, eena God riiti majin yenya sawo tar.

**KRISTEN MA YE GOD RIITA YENYA
HAR BOBOYEN HEHAR OTIITO**

⁷Eyey boboy hamak tawa nedii sii eeta bana bana siito. Kwo na kwoti

maban kwoti kujan na opoy sii siitii kowu ta na hehar hiki tanak, God riina na woshia majin ba ta. ⁸Kwo na awasen awasen rukusiichi hehar ta. Sii eeta harapa boboy. Rukusii tawa boboy sii nokwapa nokwapa kapasek boboyen gamu poyetu. ⁹Akar man wa eemen na mukuchinyak aboboy na kiyatay. Opoche otii yuyatanakech. ¹⁰God riita kwona saniga saniga kwota otii boboyen har. Hari, kwo na saniga saniga yeechi awasen awasen kiyatayi ta. ¹¹Wonyak, ma por rii God riiti majin sawoken otiney, rii sapa maji siikeneban na hehar sawo ta. Ma por rii anadii ma yenya kiyatay yon otiiken otiney, rii sapa God riita har hapaga boboyek eeta siitii-chiniga anadii man kiyatay ta. Eecha otii-inak, eyey boboy siin Jisas Kraist riiti hik God riiti hin eeka yesokwa takiita. Jisas Kraist rii eechaba eechaba tawa hapaga boboyeka hisaw hadabas boboyeka eecha tawa. Eeta siiken.

**KRISTEN MA KAPA MEEJI
TAWA ABON KRAIST RIITAKA
CHEGIIK KIYA MAJI**

¹²Eeji apoma, kapa meeji otii hechawa boboy sii kwotak ya tawey, kwona otii heken yatawey, kwo opoche eecha hikitanakech kapo akar boboyek kwotak yato. ¹³Yaho. Eeta boboy sii kwota Kraist riitaka kapa meeji tawa boboyen kiki kiyar. Eena na kwona kwoya hiki ta. Wonyak, Kraist riiti hisaw hadabas tawa boboy kepi sii geenyek ya sokwanak, kwota inyakabak kwoya woy hiki takiita. ¹⁴Kwota Kraist riiti hin sumowu tawey, anadii ma ye eena hechi kwoti hin kapasek haba taney, ii na kwoya woy hiki ta. Eecha otii taney, iipa eecha wocho God riiti hadabas Spirit rii kwotaka eecha tawa. ¹⁵Ma por kwotaka tawey, mii opoche kapasek boboyen otiitanakech. Eeta boboy siipa miita

awasen kapa meejikiita. Opoche man pi sowakwotanakech. Hiya opoche yatanakech. Opoche kapasek boboyen otiitanakech. Opoche akar ma inyaka wopu yesokwa hiki kapasek boboy otiitanakech. ¹⁶Kwo Kristen hi kwotaka tawak, kwo kapa meeji tawa boboyen kiya taney, kwo eena opoche hiibiya yatanakech. Yaho. Kwo Kraist riiti hika otii tawa yo eecha tawey, na God riina woshiata.

¹⁷God riita man anasak tawa nedii ya bana siito. Siitawak, God riiti ma mima yenya mapo anasakiita. Nona mapo anasanak, God riiti hadabas majin hiki siitiichinyan biish tawa ma yenya kapo siicha anasakiita? Riipa anasakiita. ¹⁸God riiti mashi keyir maji eecha wocho:

“God rii nagwa nagwa yon otii tawa man harapa yon otiiniga yesokwa yichaney, boy yikadey kapasek boboy siipa kapo kapasek otii tawa ma yechak yakiita?”

¹⁹God riita eecha otiiken hiki tawey, ii ma ye eeta kapa meeji tawa boboyen kiyatney, eeta ma yepa sapa nagwa nagwa nobok ichanak, yechi inyaka wopu sapa eyey boboy otii tawa God riiti tapak heechi ta. Rii nona otiichiri, eeka rii wotar maji sii ya sokwakiita.

SIITII KOWU TAWA MA KWO NAPA GOD RIITI SIPSIP YENYA HEHAR SIITII KOWU TA

5 Ada sipsipen siiti kowu tawa ma tawey, ada akar sipsipen siitii kowu tawa ma kwotaka eecha tawey, yenya ada bak. Ada eeji miyik her Kraist riita kapa meeji tawa boboyen kiyar. Komas Kraist riita hadabas boboyen geenyek mukuchinyak, eena ada kaw yabakiita. Ada kwona wohecho: ²Kwo God riita kwona har sipsipen ha hehar siitii kowu ta. Inyaka na kwoya hikichi siitii kowu ta. God riita eena gegiyato. Opoche kwo

yuyaniga otiitanakech. Kwo ya moni yon otiikasakech. Ma kiyatay tawa yoban na gegiyeechi otii ta. ³Kwo opoche harapa maga eecha siichi God riita miina har sipsip yenya dagiir poyetanakech. Kwo nobo kepin na sipsip yenya mukuchicha. ⁴Wowak, eecha otiianak, sipsipen siitii kowu tawa ma riipa yanak, eeta nedii kwopa harapa ya kepin yanak, eechaba eechaba kepiba takiita.

NOTA NAPA MAYAMA NOTI INYAKA WOPUK HIKI TAWA BOBOYEN KAYEK DAGIIR POY

⁵Eecha tawey, hadiiyey ma kwo napa siitii kowu tawa ma yechi kuruk eeka ta. Kwo eyey kwoti inyaka wopuk hiki ye i tawa boboyen yaka kumwoy yechi kuruk eeka dagiir poyenak awasen awasen kiyatay ta. God riiti maji eeta eecha wocho: “God riita wohipu tawa ma yenya darema poy tawak, rii eshar tawa ma yenya rukusiito.” ⁶Wowak, kwota na kwoti hiki tawa boboyen mayama dagiir poy ta! God riiti tapa kuruk na ta. Tanak, riipa riiti nedii kwona yesokwa yichikiita. ⁷Riita kwona hehareto. Eena na kwoti eyey inyakapwa hiki tawa boboyen riiti howu ha. Wonyak, riipa hehar takiita.

⁸Na miy mey makachi hehar ow poy sii ta. Kwona yabu pichawa ma, Gaba, rii chishi ye i tawak, harapa soyi asa teeji chishitawaga eecha otiito. Ma kawen cheken eena otiito. ⁹Kwo na hehar hiki siitiichichanak, napa kayek darema poy. Kwota hikitu kwoti yaka kumwoy akar nosap i yaya ta ye i tawey, ye kapa meeji tawa boboyen kwota kiya tawabaga eechaba kiyato. ¹⁰God riita kwona uwa tawey, kwota Kraist riitaka tawa hadabas boboyen yabaken eena uwato. Kwo kapa meeji tawa boboyen ameda nedii kada kiyanak, eeta rukusii tawa God riipa kwona hehar otiichikiita. Otiichinyak, hapaga boboyen hanak,

kwota eeka hapaga sayarechi siichi siitii takiita. ¹¹Eyey hapaga tawa boboyen sii eeta eyey riitaka eecha tawa. Ii eeta siiken eechaba eechaba.

AMEDA HEECHI I MAJI

¹²Silvenes riiti tapak diita maji tabon keyir. Rii eeta Kristen ma mima yechi yaka kumwoy siiken. Ada kwona kiyapochichaken gegiyato. Dii eeta God

riiti rukusii tawa boboy kepin ada eena geenyik bato. Na eeka anabeyichi ta.

¹³Lotu ya tawa ma Bebilon akamak God riita hisiichi heechiri, ye kwona woshiato. Eeji yikapwa Mak rii kwona woshiabato. ¹⁴Kwota eyey yaka kumwoy na awasen awasen rukusii tanak, na woshiata. Kwota Kraist riitaka tanak, kwoti inyaka sa kepi ta.

2 PITA

Pita Riita Komasa Keyir Jey Maji

1 Ada Saimon Pita, Jisas Kraist riiti yo oti tawa ma riiti aposel. Noti God riita riiti nagwa nagwa oti tawa nobok otiichirek, ma yena harek, nota Jisas riina hiki siitiichichawak, hadabas kepi tawaka, kwo eechaba hiki siitiichichu. Kraist rii nona yesokwa yichir. Eena nota kwona woshiato. ²Apa kwo God riina Harapa Jisas riina hehar hecho. Hechi tawak, God riiti rukusii tawa boboy inyaka eshar tawa boboyen na takiikiisiiba ta.

GOD RIITA HISIIRI NOTA EETA RIITI

³Kraist rii nona uwari, apa riiti hadabas tawa boboy sii, ri boboy kepi sii notaka eecha tawa. Apa no riina he hechawak, riiti hapagak eyey boboyen ha tawak, no kiki sowak, God riita tawa inyaka wopu woyek nota eecha tak. ⁴God rii eecha oti tarek, rii wotar harapa maji kepin nona har. Nota diita wotar majin yaney, no keena diita nosapek waxisika tawa ma pi ha tawa boboyen nopa hechikiita. No hechinak, no God riiti howuk tawa boboy kepin riitaka eecha yakiita.

⁵Eena kwo hiki siitiichichawey, oti kepi boboy siin na hehar iipiira chegiik heechi. Boboy kepin oti tawa boboy siitaka hokwa sokwa tawa noboka na iipiira chegiibak heechi. ⁶Hokwa sokwa tawa nobo siitaka na iipiira chegiibak heechi ta. Eechaba eechaba yo oti tawa boboy siitaka God riita inyaka wopu tawa boboy siitaka iipiira eecha chegiik heechi ta. ⁷God riita inyaka wopu tawa boboy siitaka yaka kumwoyega hehar tawa boboy siitaka iipiira chegiik na heechi. Yaka kumwoyega hehar tawa boboy siitaka iukusii tawa boboy siitaka

na iipiira chegiik heechi ta. ⁸Kwo diita boboyen yanak, eeta boboy ye harapa kwotaka eecha taney, kwo Harapa Jisas Kraist riina hechawey, kwo yo kepin oti-inak, wonyak, nokwapa nokwapa boboy kepi sokwakiita. ⁹Wowak, eeta ma ri diita wowa boboy biish taney, riiti miy dumu tawak, rii mey maka hekasakech. Riita abosuchir riiti kapasek boboyen ukuk yeetii poyeri. ¹⁰Yaka kumwoy, God riita kwona uwachi hisiir. Hisiirek, eena kwo na anabeyichi siiti yo oti ta. Kwona uwachi hisiir boboy eena na kiikiirena neeki ta. Eecha oti taney, kwopa saka saka sowakwokitawak. ¹¹Eecha oti taney, iipa nobo tagwachinyak, kwo eechaba eechaba tak tawa kigdom iyarenak, kwopa nokwapa nokwapa boboy kepin yakiita. Diita kigdom eeta noti Harapa noti Jisas Kraist riiti kigdom.

¹²Eena ada diita majin kwona eechaba eechaba bato. Kwo diina mashi hehar yeechi meejiri, omutiik tawa maji kwo makebek heechiri, sa sii, apa ada kawka bato. ¹³Ada eecha hikitu diita boboy sii eeta kepi. Kwoti inyakan ada yesokwato. Ada diita mabaka diita nosapek eecha tawak, eena diita boboyen ada otiito. ¹⁴Ada hecho ameda nedii sinak, ada eeji hak tawa maban hechikiita. Eeta majin Harapa Jisas Kraist riita ana geenyek kwodii wor. ¹⁵Wowak, eena ada diita majin kwona keyichikiita. Eecha oti tawey, komasa ada hanak, diita maji siin hechikasakech. Kwo komasa hiki takiita.

NOTA KRAIST RIITI HADABAS BOBOYEN HER

¹⁶Nota kwona Harapa Jisas Kraist riita diita nosapek harapa riita yak tawa majin kwon sawo tari, no saka sobo noma sawo tarek. Yaho. Noti miyik nota riiti harapa boboyen her! ¹⁷Eepi God riita riina hadabas boboyen kwowuk harek, ri-

iti hin yesokwarek, no iibak tarek, Hisaw Hadabas Boboy tarek, uwar aya eecha wor: “Dii eeta eeji ada rukusii tawa yikapwa. Ada riina hechawey, ada kwoya hikitu!”¹⁸ Nota kepi kwowuk tarek, eeta hevenen heechi ya sakar aya no meejir.

¹⁹No meejiri, nota piirapet sawo tar majin eechaba hikitu ii eeta maji siiken. Eeta kepi kwo diita majin hehar wageteyitu. Ii eeta niyiki yichawa eemek okor tawa habaga eecha tawa. Eecha okor okor uhadii tawaga, mapo sokwa tawa winyumay sokwa tawaga kwoti sugu wopuk eecha sokwakiita.²⁰ Wowak, kwota diina na mapo makabek heechi ta: Ma por riitaba keena saniga God riiti majin sawo geenyek kwodii wokasakech. Yahoo.²¹ Ma por rii saniga ma riiti inyakak God riiti majin keyikasakech. Yahoo. God riita otiichirek, Holi Spirit rii ma yenya kiyapor. Kiyaporek, ye God riiti majin sawo tar.

WOSHEPII PIIRAPET YECHA KAPASEK BOBOY OTII TAWA ABO

2 Mashi woshepii tawa piirapet ye Isrel ma yechaka eecha sokwar. Eecha sokwarega yecha kwotaka eechaba sokwakiita. Ya sokwanak, ye veenyiniga woshepii tawa majin sawokiita. Wonyak, man kapasek otiikiita. Eecha otiinak, yecha yesokwa yicha tawa Harapa Ma riina wosowoyekiita. Wonyak, eecha otiinak yepa harapa kapasek boboyen mayama yakiita.² Wowak, nokwapa ma ye yechi kapasek nobon sumowu takiita. Eecha kapasek otii tanak, ma ye eena hechi omutiik tak nobo siikenen wosoboye takiita.³ Diita eyey ma ye boboyen kwoya hechawa ma. Dii woshepii tawa ma ye woshepii majin bachi kwoti yan hiyik yatakiita. Wowak, mashi nedii God riita yenya anasakecn sayarechi kowutu. Yenya kapasek otiik

tawa boboy sii eechaba kowutu. Sii wakasakech!

⁴Mashi ejel kaw ye kapasek boboyen otiiri, God riita yenya egesii heechikasakech. Yahoo. Riichi uwu tawa eemek rabochi ain pokok jichi niyiki yichar supuk heechirek, eeka i siir. Eeka siirek, apa yecha anasak tawa nedii kowutu.⁵ Mashi tar ma mima ye eechaba God riina magiichiri, God riita yenya egesii heechikasakech. Yahoo. Rii ukun otiichirek, uku ya eyey kapasek otii tar ma gamupoyer. God rii nagwa nagwa majin sawo tar ma, Noa, riitaka 7 anadii ma mima yechaka yeechi jabiierek yesokwar.⁶ God riita Sodom, Gomora akaman pi hamachi hik tukuchirek, uw hamarek higibak yir. Eecha otiiri, rii kapasek yo notii tawa ma yechak yak tawa boboy siiti nobon yenya mukuchir.⁷ Worek, God riita ma kepi por Lot riina awasen yar. Lot kapasek boboy otii tawa ma yenya herek, riiti inyaka kisokwar.⁸ Eeta ma kepi rii yechaka yeicharek, rii eyey nedii eeta kapasek boboyeban hechari, meejitari, riiti inyaka harapa nomoya hiki tar.⁹ Diita nona mukuchichu God riiti inyakan sumowu tawa ma yenya otii otii hechawak, God riita yenya yesokwa yichitu. Eeta mukuchichu God riita kapasek otii tawa ma yenya yaya neekichi heechi yenya pichiniga heechitu. Komasa anasak tawa nedii yechak yakiita.¹⁰ Ma kaw ye yecha yechi maba sii kapasek boboyen otiichi God riiti maji wosowoyeto. Diita woshepii tawa ma ye yamayama tawa ma wohipu tawa ma. Ye howuk tawa boboyen majin kepin bakasakech. Yahoo. Ye eena kapasek bato. Diita kada ma yen God riita pi hakiita.¹¹ Eeta ejel yecha harapa hapaga tawa. Eecha tawey, ye diita woshepii majin pokii tawa ma yenya maji ba diimakasakech.

Yaho. Ejel ye Harapa riiti misomak yechi hin wohegikasakech.

¹²Diitama ye inyaka wopu hikikasakech. Ye yechi mababan sumowutu. Ye kwashika tawa asan mak sowkawo tawaga eecha tawa. Yecha henyan biish tawa maji eena yecha wosoboyeto. Kwashika tawa asa yenya pi sowakwo tawaga yenya eechaba pi sowakwoba takiita. ¹³Yecha kapa meeji tawa boboyen anadii man hari, yecha keena eechaba yabakiita. Yechi kwoya hiki tawa abo diitata: Yadii nedii k yecha eyey kapasek boboy yecha otiik gegiya tawey, ye eecha otiito. Otii tawak, ye lotu ya tawa mak hiibiya yato. Yecha ya kwotaka eecha atawey, kwona hiibiyen yayatawey, yecha yechi woshepii tawa boboyen eena kwoya hikitu! ¹⁴Yechi miy nobo anemesheroke tawa mimaban hechawak, yecha kapasek otiiken oti tawa boboyeban iiban hikitu. Yecha arobaro tawa ma yenya i otiichichawak, ye tukuman saka tawa eecha sakato. Yechi inyaka eeta akar ma yechi boboy kwoya he inyakan hiki tar. God riipa eeta yikadey ma yenya kapasek woy otiikiita! ¹⁵Yecha nagwa nagwa nobok ichari i ye heechir. Heechirek, hey nobokasakech. Ye Belam, Beo riiti yikapwa, riiti noboga i eecha bar. Barek, Belam, Beo riiti yikapwa, riiti noboga i eecha siir. Belam riita eecha kapasek otiirek, rii mani yan yatarek, rii eena kwoya hiki oti tar. ¹⁶Rii eecha oti tarek, donki biish tari rii eeta maga eecha bar. Barek, Belam riiti hikisha yesha oti tar yon eena barek, donki rii piirapet riina anachekeniga wosowur.

¹⁷Diita yikadey ma ye uku biish tawa wokebiga eecha tawa. Ye hejagwoya apo eecha tawa. Sowa mayaka yatawak, i ye yatawaga eecha otiito. God riita yenya harapa niyiki yichawa eemen sayarechiri tawa. ¹⁸Ye wohipu tawa maji bato. Ye arobaro tawa ma yechi in-

yakan saboyebato. Yechi maban yecha kapasek otiiken eena sabo hebato. Diita arobaro tawa ma ye shebo shebo biish tawa maga bana bana tawey, ye eeta nobon kapasek heechi nagwa nagwa nobo kepik iken oti tawey, ye harapa yo otiito. ¹⁹Ye eecha wocho: “Nota kwona nagwa nagwa nobo kepin mukujichu.” Wowak, diita woshepii tawa maji pokii ma ye mayama pi sowakwo tawa nobon eena sumowu tawey, kapasek boboyen yo oti wakasa ma tawa. Wowak, ma por riin eeta boboy siita dagiir poyeney, riipa eeta siiti yo oti wakasa ma takiita. ²⁰Ma kaw ye diita nosapek tawa ha tawa kapasek boboyen heechi Harapa Jisas Krai, nona yesokwa yicha tawa ma, riina hiki siitiichichanak, ye eena diita nobon heechiney, diita nosapek tawa kapasek boboy sii yenya okomak yaney, yepa eeta kapasek wey siikiita. Mashii kapasek tar. Apa eechaba kapasek wey sawo. ²¹Eeta kepi diita yikadey ma ye nagwa nagwa ichawa nobon saka sumowurek. Yecha yenya har maji kepin sumowuteyega, kepi nobok icharin ye heechiri, eeta kapasek wey. ²²Eecha oti-iri, maji sii sokwar: “Eeta asa riiriita woyewa boboyen awasen ichi ya ato.” Eechaba, “Uku yeechir poy rii awaseni cher giibiik wa char char tar.”

HARAPA MA RIIPA YAKIITA

3Eji apoma, dii komas jeyn ada kwona keyichichu. Jey upurus ada kwona ha tawey, kwota inyaka kepi wey hiki taken eena ada diita majin keyichi hato. ²Ada gegiyato kwota Harapa, yesokwa yichawa tawa ma, riita bar majin aposel yecha sawo tarin na makabek heechi. ³⁻⁴Kwota na mapo diina na hiki ta. Komasi nedii yanak, ma kaw yepa kapasek sokwakiita. Sokwaniga, kapasek yaken hiki tawa inyaka iipa eeta yenya siitii kowu takiita. Yepa kwona wokwoya tanak, eecha wokiita:

“Rii eecha wotar, ‘Anapa kawka yakiita.’ Wori, apa rii ya tawey, siita ha Noti wayega ye eeta har. Wowey, noti wayega ye hari, eyey boboy sii eechaba mashi nedii apa diita nedii tawa.”⁵ Yecha diita majin meejinan mabiya gitar: Mashi God rii worek, neereka tawa winyumay diita nosap riita otiir. Riita eena otiirek, uku ukuyi ichaweyeka diita nosapen eecha otiitar.⁶ Worek, God riita worek, uku niy eeka tar nosapek yarek, eeta kapasek wey siir.⁷ Worek, apa eeta God riiti maji siitaba tawa. Tawak, diita nosapen riita egesiichi kikiiriina neeki tawey, komas riita hin heechinak, yanak, eeta nosapen uwu hamakiita. God riita neekichi kapasek otiitawa man anasachi pi hamak tawa nedii yanak, hi uwukiita.

⁸Eeji apoma, diina opoche abosuchitanakech. God riita hecho yadii podat eeta 1,000 sukwiya, 1,000 sukwiya sii eeta yakii podat.⁹ Ma kaw ye eecha hikitu God riita wotar maji rii eshar eshar otiito. Yahoo. Rii eecha eshar eshar otikasakech. Rii eecha gegiyato ma kaw yecha sii siiken siinakech. Rii eecha hikitu yecha eyey sa yechi kapasek boboyen heechiken, eena God riita yenyakowutu.

KOMAS DIITA NOSAPEK, WINYUMAYEKA HAMAKIITA.

¹⁰Harapa riiti nedii eeta hiy yatawa ma rii yatawaga eecha yakiita. Eeta nedii winyumay buwa sokwanak, eyey boboyen hik uwu hama seechikiita. Nosap eechaba eyey boboyeka eyey otiitawa boboyeka eecha uwu hama seechikiita.¹¹ Diita nobok eyey boboy eecha otiitawa hama seechinak, kwo kapo namey maka eecha chishi takiita? Kwota napa kepi nobok sumowu tanek, God riita eyey otiitawa abon napa sumowu ta.¹² Eecha otiitawey, kwo napa God

riiti nedii kowu tanak, kwo yon napa hapaga siichi otiitanak, eeta nedii siipa eeka ameya yakiita. Eeta nedii bak neer, hik uwu hama seechinak, winyumay hik uwuniga ukuga eecha siikiita.¹³ Wowak, God rii wotar majin eecha wor: riipa akar winyumayeka akar nosapeka eecha otiinak, nagwa nagwa boboy kepibak apa takiita. No eeta boboyeban kowutu.

NOTA NA HEHAR TANAK HARAPA MA RIITABAN KOWU TA

¹⁴Eeji apoma, kwo diita nedii kowu tawey, God riiti misomak hehar tanak, yo hapaga siichi otiitanak, na hehar ta. Kwo God riitaka eecha na podat sugu wopubak ta.¹⁵ Eeta Harapa riita nona eshar tak kowu tawey, kwota na eena hiki dii eeta kwona yesokwa yichi tawa nobo. Noti yaka kumwoy, Pol, rii eena diita majin har. God riita riina hehar hokwa sokwa tawa boboyen harek, rii eena keyir.¹⁶ Ayo, eyey jey ri eeta maji bato. Maji kaw eeta jeyek tawey, geenyik bakasakech eena heken harapa yo otiito. Eecha tawak, ma kaw inyaka hehar hiki siitiichi makasakech ye eena hapaga siichi otiitawa he makasakech. Ye eena riita keyir majin akar God riiti maji kawen ye eena woshepiichi kwodii wocho. Eecha otiitawak, yepa siisiiken siikiita.

¹⁷Wowak, eeji apoma, kwo diita boboyen otiitawa he hamar. Eena na kwota mayama siiti kowu ta. Wonyak, lon nasowoy tawa ma yepa kwona kapasek otiitawa woshepiichinyak, kwopa anabeyichi siitiikiita. Sakakasakech.¹⁸ Kwota kawka na Harapa Jisas Kraist, nona yesokwa yicha tawa ma, riiti rukusii tawa boboyek, riiti hokwa sokwa tawa nobok napa sokwa ta. Eechaba eechaba riiti hadabas hin na yesokwa ta.

1 JON

Jon Riita Mapo Keyir Jey Maji

MESIHK YATAWA MAJI MU

1 Nota kwona eechaba eechaba tak tawa maji keyichi hatu. Boboy kaw bakabaka nedii tarek na apa eechaba eechaba tawak, nota meejichi noti miyik hechi, noti tapak neekichi, no apak hikitu eeta eechaba eechaba tak tawa heechi sokwa tawa boboy. Ii eeta maji eeta Kraist. ²Ii noti misomak sokwatar. Sokwa tarek, nota hechar. Hechi nota eena sawo tar. ³Kata eechaba eechaba tak tawa boboy eeta Eepi riitaka tari, nona mukuchiri, eeta boboy no meejichi hechi apak nota kwona wo sawoto. Boyewak? Kwotaka notaka yaka kumwoy siikiita. Eeta omutiik nota yaka kumwoy tawey, Eepi riiti hik, riiti yikapwa, Jisas Kraist riiti hi. ⁴Boyewak keyitu? Kwoti inyaka kwoyawoy hiki tawa boboy sa takiikiisii eena keyitu.

NONA HABA YAMAKA CHISHITU

⁵Diita wochirek ir majin rii nona wor. Worek, meejichi no kwona sawoto: God eeta yama. Niyi tawa boboy riitaka takasakech. ⁶No wonyey, yaka kumwoy oti tawa abo riitaka notaka tawey, no niyik chishitaney, no woshepiito. No omutiik tawa nobo yikasakech. ⁷Kraist rii yamak tawaga no waga eechaba chishi tawak, nowaga riitaka yaka kumwoy sowa. Sowak, Jisas Kraist riina mek ji siitiichirek, riitii pi sakari, noti kapasek boboyen bachi poyetu. ⁸No wonyey, kapasek boboy tanan siiyega, no mayama woshepiito. Maji omutiik notaka takasakech. ⁹No noti kapasek boboyen kwodii wonyey, rii omutiik hehar otiichinyak, noti kapasek boboyen rii bachi poyechi kapasek boboy uku

yeetii poyekiita. ¹⁰No wonyey, no kapasek boboy takasakech, no wocho, Kraist riita woshepiitawa ma. Riiti majin notaka takasakech.

KRAIST RII NONA KIYATAYETAWA MA

2 Eeji nareboy, kwota kapasek yon otiinakech eena ada kwona jeyn keyitu. Ma por rii kapasek yon otiiney, noti nekibiira tawa ma Eepi riitaka tawa. Eeta Jisas Kraist riita yo kepi otiichichawa ma siiken. ²Noti kapasek boboyen tawey, rii nona nekibiirachi oti kepi siitiichichu. Notaban otiichikasakech. Nosapeka tawa eyey man rii otiichichu.

³Nota riiti majin oti taney, nota hikitu no riina hiki siitiichichu. ⁴Ma por rii eeche wonyey, “Ada riina hecho,” rii riiti majin otiinan yuyaney, rii eeta woshepii tawa ma. Omutiik tawa boboy riitaka takasakech. ⁵⁻⁶Kata ma rii riiti majin sumowuway, rii God riin heharewey rukusiito. Dii no eeche hikitu no riiti woka tawa. Ma por rii eeche wowey, “Ada riiti woka tawa,” rii Kraist riita chishi tarega rii eechaba sa chishita.

MA YAKA KUMWOY HIKITAWEY YE EETA HABA YAMAKA TAWA

⁷Eeji nareboy, ada kwona keyi tawa maji akar majikasakech. Dii mashi maji kwo meejii tar. Kwo mapo Jisas riina hiki siitiichirek, na apa kwo meejii tar. ⁸Wowak, ada eena kwona kawka keyi tawey, ada hikitu eeta omutiik maji siiken. Riitaka siiken tarega, kwotaka eechaba siiken tawa. Boyewak? Niyi tawa boboy hatu. Haba siiken sii okoreeto.

⁹Kata ma rii eeche wocho, “Ada yamak tawa,” rii riiti yaka kumwoy yenya yuyaney, rii niyik siito. ¹⁰Ma por rii riiti yaka kumwoy yenya rukusii tawey, rii yamak tawa. Tawak, boyek riin otiichinya, saka sowakwokasakech. ¹¹Ma

rii riiti yaka kumwoy yuyatawey, rii niyik siito. Rii niyik chishitu. Tawak, rii ichawa eemen rii hekasakech. Eeta niyi riiti miyin dasepiitar.

¹²Nareboy, kwoti kapasek boboyen Kraist riiti hik kwoyavayachir. Eena diita majin ada kwona keyichichu. ¹³Ada apoko yenya keyitu, kwo hikitu mashi na apa tar ma riin. Ada hadiiyey man keyichichu, kwo kapasek oti tawa harapa man kwo dagiir poyer. Karakada yikapwan ada keyichichu, kwo eeta Eepi God hikitu.

¹⁴Ada apoko yen keyichichu. Kwo hikitu kata ma riin bakabaka nedii tar. Ada hadiiyey ma tawak, ada kwona keyichichu. Kwo hapaga tawa. God riiti maji kwoti woka tawak, kwo kapasek oti tawa harapa ma riin kwo dagiir poyer.

NO OPOCHE INYAKA WOPU DIITA NOSAPEK TAWA BOBOYEN HATANAKECH

¹⁵Diita nosapen diita nosapek tawa boboyen opoche kwoya hechanakech. Ma por rii diita nosapen kwoya hechawey, God riina rukusiichichawa boboyen riitaka takasakech. ¹⁶Eyey boboy diita nosapek tawey, kwoya hechawa boboy, miyi hechi kwoya hechawa boboy, wohipii tawa boboy, eeta boboy Eepi riitikasakech. Dii eeta nosap boboy. ¹⁷Diita nosap boboy ye eeta ichu. Nosap kwoya hechawa boboy ye eeta ichu. Wowak, kata ma rii God riiti inyagak hiki tawa boboyen oti tawey, rii eechaba eechaba takiita.

KRAIST RIITI OW ANAPICHAWA MA YAWA

¹⁸Nareboy, dii eeta hamaken oti tawa nedii. Kwota meeji, Kraist riina pichawa ma rii yato. Apa nokwapa nokwapa Kraist riina pichawa ma ye yatar. Eena nota hikiweyitu dii eeta hamaken

otii tawa nedii. ¹⁹Yecha notaka tari sokwa heechi iri, ye notikasakech. Noti teyega owaga notaka tawa. Worek, yecha sokwa ir. Boyewak? Eyey ma yecha hek yecha notikasakech eena ir.

²⁰Wowak, Holi Ma rii kwon God riiti inyaka tawa boboy ha tar. Ha tarek, kwo siiken hikitu. ²¹Ada kwona maji keyichichu. Boyewak? Kwo omutiik maji hekasakech? Yaho. Kwo omutiik majin hecho. Eena ada kwona keyitu kwo hikitu woshepii tawa maji, omutiik tawa majik, eepiira sokwakasakech.

²²Woshepii tawa ma kapo nama? Kata woshepii tawa ma rii eecha wocho, "Jisas rii Kraistakasakech. God riiti keyibo tawa makasakech." Diita ma eeta Kraist riina pichawa ma. Kata ma rii Eepi Yikapwaka piiriina wosowoyeto. ²³Ma por rii Yikapwan wosowoyewey, riita Eepi riina eechaba wosowoyeto. Ma por rii yikapwan kwodii wochawey, rii eeta Eepin hikitu.

HOLI SPIRIT NONA MAJI HEHAR SAWOTO

²⁴Eeta sawo tar majin mapo kwota meeji tarek, apa sa kwotaka ta. Mashii sawotar maji eeta kwotaka siiney, kwo Yikapwa, Eepi piiriiti woka tawa. ²⁵Na hiki ta. Dii rii nona wo tar, no eechaba eechaba takiita.

²⁶⁻²⁷Ada kwona kapasek boboyen sabwi oti tawa ma yenya ada kwona keyitu. Wowak, ada hikitu, riiti Spirit kwona harek, kwoti woka tawak, eeta kiki sowa. Ma por rii kwona maji pokiik saka dopo tawak. Riiti Spirit eyey boboyen kwona maji pokiitu. Eeta omutiik. Eeta woshepiikasakech. Eeta kwona maji pokii tarega, kwo eechaba riitaka na sii.

²⁸Apa, nareboy, riiti woka eeka na sii. Eeka an siinak, riita yanak, nota keena anabeychi siitiikiita. Riita yanak, siiti tanak nota akk jiki yeke yakasakech.

²⁹Kraist rii otii kepi siir ma. Kwo riina hikitu. Riina hiki tawey kwota eechaba hiki ta: eyey ma ye kepi boboy otii tawey, ii God riita yenya yimowur.

APA NO GOD RIITI YIKAPWA TAWA

3 Na hecha. God rii nona siiken rukusii tarek, rii eena nona riiti yikapwa habato. Haba tawak, no eechaba tawa. Boyewak diita nosap ma ye noti inyakan hikikasakech? Ye Kraist riiti nobon saka hikirek, eena noti nobon hikikasakech. ²Nawi, apa no God riiti yikapwa tawa. Diita boboy koma kenyek tawa apa no hekasakech. Wowak, no hikitu Kraist riita yanak, riita tawaga, nota eechaba takiita. Riita tawey, nota riina he siitichiikiita. ³Eyey ma ye riina kwou tawey, ye mayama otii yeetiito. Riita otii yeetii tawaga, no eechaba otii yeetii takiita.

⁴Eyey ma ye kapasek tawa boboy otii tawey, ri kapasek boboy diitta: riiti lon wosowoyer. Lon nasowoye tawa boboy sii eeta kapasekeka otii tawa boboy.

⁵Kwo hikitu Kraist rii kapasek boboyen bachi poyeken yar. Kapasekeka tawa boboy, kapasek otii tawa boboy riitaka takasakech. ⁶Ma por rii riiti woka tawey, rii kapasek tawa nobon rii ikasakech. Kata ma rii kapasek nobon ichawey, rii riina hekasakech, hikikasakech.

⁷Nareboy, opoche ma ye kwona kapasek nobo sabwi batanakech. Ma rii kepi boboy otii tawey, rii eeta yo kepin otii tawa ma. Kraist riita yo kepin otii tawa ma tawaga, diita ma ye eechaba tawa. ⁸Ma por rii kapasek tawa nobok ichawey, rii eeta Gaba riiti. Gaba rii bakabaka nedii na apa kapasek boboyen eena otii tar. Boyewak God riiti Yikapwa rii yar? Gaba riiti yon higa eejipak eena yar. ⁹Ma riin God riita yimowurek, kapasekeka tawa nobon rii saka ichawak. Boyewak? God riiti tawak tawa boboy kata ma riitaka tawa. God riita riina yimowurek, kiki siirek eena kapasekeka

tawa boboy rii saka otii tawak. ¹⁰Kata ma rii yo kepin otiiinan siiney, ma rii riiti yaka kumwoy rukusiinan siiney, rii God riitikasakech. Diita boboy God riiti yikapwaga hechawa Gaba riiti yikapwaga hecho.

YAKA KUMWOYEN INYAKA WOPU KEPI HIKITAWA MAJI MU

¹¹Diita maji kwo mashi na apa meejir: awasen awasen na rukusii ta. ¹²Ken rii otii tarega, kwo opoche eechaba otii tanakech. Rii Gaba riiti yikapwa tarek, rii riiti kumwoyen sowakwor. Boyewak riiriiti kumwoy sowakwor? Ken riita otii tar boboy kapasek sii tarek, riiti kumwoy otii tar boboy eeta kepi sii tar eena rii sowakwor.

¹³Yaka kumwoy, nosap ma ye kwona yuya tawey, ii opoche harapa hikitanakech. ¹⁴Nota yaka kumwoy yenya rukusii tawey, no hikitu ha tawa eem no heechi eechaba eechaba tak tawa eemek no eeka sowa. Ma rukusiinan siiney, rii keena hato. ¹⁵Ma por rii riiti yaka kumwoy yuya taney, rii kapo riin sowakwokiita. Kwo hiki eechaba eechaba tak tawa boboyen sowakwo tawa ma riiti wok takasakech. ¹⁶Kraist riita nona hachir. Hachirek, no hechi rukusii tawa boboyen eena no hikitu. Worek, notana eechaba otii yaka kumwoy yenya hachi. ¹⁷Ma por rii diita nosap boboyen riitaka tawey, riiti yaka kumwoy boboy biish taney, rii hechi rii kayan meyiney, sugu wopu kayan meejiney, no eecha hikitu God riiti rukusii tawa boboy riitaka takasakech. Yahoo. ¹⁸Nareboy na meeji, nota kujabak rukusii takasakech. Yahoo. Omutiik tawa nobo siikenen na rukusii ta.

INYAKA WOPU HIKISIITIICHICAWA MA RII GOD RIINA AKIITO

¹⁹⁻²⁰Rukusii taney, no hikitu no eeta God riiti omutiik tawa yikapwa.

Rukusii taney, kapasek boboy eeta noti sugu wopu dagiir poy heechiney, God riita nona henyak, no mayama wochanak, wonyak no anabeyikiita. God riita harapa, noti mesiik karakada. Eyey boboyen rii hecho. ²¹Nawi, noti mesiik nona dagiir poyenen siiney, God riiti misoman no anabeyitu. ²²Anabeyi tawak, no riina wohechanak, rii ha takiita. Boyewak no riiti majin mayishichu. Mayishichiniga no yo otii tawa, rii kwoya hikitu. ²³Dii riiti lo: Jisas Kraist, God riiti Yikapwa riiti hin na hiki siitiichi awasen awasen na rukusii ta. Rii eecha wor na otii ta. ²⁴Eyey ma ye riiti lon mayishichaney, ye riiti wok tawa. Rii yechi wok tawa. Eeta Spiriten rii nona har. Harek, no eena hikitu rii noti wok tawa.

GOD RIITI SPIRITEKA KAPASEK SPIRITEKA MAJI MU

4 Nawi, eyey spiriten hiki siitiichikasakech. Eyey na otii otii he. Ye kapo God riiti ye kapo akar hi. Nokwapa nokwapa woshepii tawa piirapet ma diita nosapen chishi ye i tar. ²God riiti Spiriten hehar hek tawa nobo diitata: kata spirit rii wochawey, “Jisas Kraist riita ya omuk siir,” eeta spirit riita God riitaka sayachi yar. ³Eyey spirit rii Jisas riiti hin kwodii wonyan siiney, ye eecha wocho, Kraist riita omuk yakasakech ii God riitikasakech. Dii eeta Kraist riina pichawa spirit. Kwo meejir ii eeta yato. Apak, diita nosapek ya tawa.

⁴Nareboy, kwo God riiti. Kwo Kraist riina pichawa spiriten kwo dagiir poyer. Kata spirit rii kwoti wok tawey, rii eeta harapa. Rii diita nosapek tawey, rii eeta karakada. ⁵Yecha diita nosapek tawa ma. Tawak, ye ba tanak, ye diita nosap tawa boboyen bato. Ba tawak diita nosap ma ye yechin meejito. ⁶Nota God riiti. Kata ma ye God riina hiki taney, ye noti

majin meejito. Kana nota hikitu omutiik tawa spirit, woshepii tawa spirit.

RUKUSIITAWA BOBOY GOD RIITA MU TAWA

⁷Nawi, no na awasen awasen rukusii ta. Rukusii tawa boboy eeta God riitak sayachi yato. Ma por rii rukusii tawey, God riina yimowur. Yimowurek, rii God riina hecho. ⁸Ma por rii rukusiinan siiwey, God riina hekasakech. God eeta rukusii tawa boboy. ⁹Diita nobon God riita riiti rukusii tawa boboyen nona mukuchir: God riita riiti yikapwa podareban diita nosapek heechirek yar. Eeta nona mukuchir. Nota keena riitaka siik eena rii Kraist riina heechirek yar. ¹⁰Nota God riina rukusii tawey, diita nona rukusii tawa boboyen mukuchikasakech. Rukusii tawa boboy diitata: God rii nona rukusii tarek, riita riiti yikapwa podareban diita nosapek heechirek yar. Yarek, riita noti kapasek boboyen bachi poyer. Noti kapasek boboyen bachi poyeken eena heechirek yar. Dii eeta rukusii tawa boboy. ¹¹Nawi, God riita eecha nona rukusii tari, nota awasen awasen eechaba na rukusii ta. ¹²Ma porrii God riina miyik hekasakech. Nota awasen awasen rukusii taney, God rii eeta notaka yichu. Riiti rukusii tawa boboy eeta nota kepi sii hamato.

¹³Rii riiti Spirit nona harek, kana nota hikitu nota riitaka yichuwak, riita notaka yichu. ¹⁴Wowak, nota hechari, apa nota tayechi heema pakato. Eeta Eepi rii riiti Yikapwan diita nosapek heechirek yarek, diita nosap man yesokwa yichitu. ¹⁵Kata ma rii eecha kwodii wocho Jisas eeta God riiti Yikapwa, God riita riiti wok tawa. Rii God riiti wok tawa. ¹⁶Wowak, nota hiki siitiichichu God riita nona rukusii tawa boboyen.

God eeta rukusii tawa boboy. Kata ma rii rukusii tawa boboyeka tawa, rii God

riiti wok tawa. God riita riiti wok tawa. ¹⁷Wok tawak, rukusii tawa boboy eeta notaka kepi sii hamato. Hama tawak, anasak tawa nedii yanak, nota keena ana beyichi siitiikiita. Wowak, no hikitu nota diita nosapeka tawey, Kraist riita riiti yon notaka otiito. Otii tawak, eena no rukusiito. Eena no anabeyito. ¹⁸Ma rii rukusii tawey, rii akiikasakech. Rukusii tawa boboy eeta sokwa harapa siinak, akii tawa boboyen rabokiita. Boyewak ma akiito? Rii kapasek boboy otiichi, rii kapasek boboyeka tawak, anasak tawa nedii hiki tawak eena akiito. Ma por rii akiitawey, hehar rukusii hama tawa boboy riitaka harapa siikasakech.

¹⁹Riita mapo nona rukusii tar. Rukusii tarek, eena nota rukusiito. ²⁰Ma por rii eeche woney, “Ada God riina rukusiito,” rii yaka kumwoy rii hechiniga rukusiinan siiney, rii God riina saka hewak, yecha boyega God riina rukusiito? ²¹Diita maji rii nona har: ma rii God riina rukusii tawey, rii riiti yaka kumwoy eecheba na rukusii ta.

HIKISIITIICHICAWA MA RII DIITA NOSAPEK TAWA BOBOYEN DAGIIR POYETU

5 Eyey ma ye eeche hiki siitiichichawey, Jisas eeta yaken tar ma, rii eeta God riiti yikapwa. Ma ye apokwon rukusii tawey, yecha yikapwan eecheba rukusiito. ²Nota God riina rukusii tawak, riiti majin nota mayishichu. ³Dii eeta God riiti rukusii tawa boboy: no eeta riiti maji maun mayishichu. Mayishichawak, riiti maji mun nomayakasakech. ⁴Eyey man ye God riitaka yimowuchi rii diita nosap tawa boboyen dagiir poyekiita. Kapo shecha tawa boboyek nota diita nosap boboyen dagiir poyekiita. Nota Jisas riina hiki siitiichichawey; nota dagiir

poyekiita. ⁵Kapo nama diita nosap boboyen dagiir poyekiita? Kata ma rii hiki siitiichichawey, Jisas rii eeta God riiti yikapwa. Rii eeta dagiir poyekiita.

GOD RII GEENYEK SAWOTO RIITI YIKAPWA RIITI MAJIN

⁶Jisas Kraist rii eeta yar ma. Riita ukuka pika yar. Ukubak saka yarek. Ukuka pika eepiira rii yar. Eeta uku yeetii tar nedii Kraist riita God riiti majin yesokwa sawo tarek, Spiriti riita riitak sakachi mayenya wor. Worek, komas eeta Kraist riita hak oti tar nedii Spirit riita kawka yaniga ma yenya wor. Eeta Spirit rii omutiik boboy siiken. Tawak, rii diita boboyen nona tayechi heema pakato. ⁷⁻⁸Piiri-ichar tayechi heema paka tawa boboy tawa: ye Spirit, uku, pi. Tawak, ye saniga saniga maji bakasakech. Yaho. Yecha awasen awasen kiyapoto. ⁹Nota ma yecha tayechi heema paka tawa boboy yato. God riita tayechi heema paka tawey, eeta harapa. Ii diitata: ri riiti Yikapwan tayechi heema pakato. ¹⁰Ma rii God riiti Yikapwan hiki siitiichiney, diita tayechi heema paka tawa boboy eeta riiti wok tawa. Rii God riiti majin hiki siitiichinyan siiney, rii eeche wocho, “God eeta woshepii tawa God.” Rii God riita riiti Yikapwan tayechi heema paka tawa majin saka hkirek. Eena rii eeche wor, “God rii woshepiito.” ¹¹Wowak, tayechi heema paka tawa boboy diitata: God riita nona eecheba eecheba taktawa boboyen har. Harek, no apa eecheba eecheba tak tawak, no riiti nobok ichu. ¹²Ma rii God riiti Yikapwa riiti wok taney, eecheba eecheba takiita. Ma rii God riiti Yikapwa riiti wok tanan siiney, riipa eecheba eecheba takiisakech.

**NOPA KEENA HIKISIITIICHIKIITA,
NOTI MESIIKEECHABA
EECHABA TAKIITA**

¹³ Boyewak ada kwona keyitu? Kwo hikikenkwo eechaba eechaba takiita, eena keyitu. Kwo God riiti Yikapwa riiti hin hiki siitiichichawak, eena ada keyitu. ¹⁴ Nota God riina riiti inyakaktawa boboyen wohenyey, no hikiweyitu rii meejikiita. eena nota God riitak bana bana tawak, no anabeyitu. ¹⁵ Nota riina wohechawak, rii mejjito. Diita boboy omutiik no yiki tari, no eecha hikitu riina wohechawa boboyen rii nona hatu.

¹⁶⁻¹⁷ Eyey kapasek oti tawa boboy eeta kapasek boboy. Wowak, kapasek boboy kaw tawey, ma rii eena otiiney, ha tawa nobo rii ikasakech. Ma rii diita kapasek boobyen otiiney, akar ma rii riina henyey, riipa riina God riina sa maji bachi ta. Bachichanak, kapasek oti tawa ma riipa saka hakitawak. Ada kwona hikichi wocho di-

ita kapasek boboy ma saka keena hakitawak. Kapasek oti tawa boboy tawey, ma rii otiiney, riipa ha tawa nobok ikiita. Ada kwona wokusakech diita kapasek boboyen kwota na God riina maji ba ta.

¹⁸ No hikitu God riiti yikapwa yecha kapasek nobok saka ichawak. God riiti yikapwa riita yena hehareto. Hehar tawak, kapasek oti tawa Gaba riita yena neekichi kapasek otiikasakech.

¹⁹ No hikitu nota God riiti. No hikitu diita nosap ma miman kapasek Gaba riita neeki yesokwato.

²⁰ No hikitu God riiti Yikapwa rii yar. Yarek, rii nona hiki boboyen har. Harek, no omutiik God riina hikitu. Hiki tawak, no omutiik God riiti inyaka wok tawa. Nota ri Yikapwa, Jisas Kraist, riiti wok tawa. Diita God eeta omutiik. Diita boboy eeta eechaba eechaba taktawa boboy.

²¹ Nareboy, woshepiitawa nobon na heech.

2 JON

Jon Riita Komas Keyir Jey Maji

1 Ada Kristen lotuya tawa man apokosaba siitii kowu tawa ma. Kwota mima God riita hisiiri, diita jey ada keyichiniga mima yikapwaka eecha hato. Omutiik nobok ada kwona rukusiito. Wowak, adabakasakech. Eyey ma mima ye omutiik nobobak tawak, ye kwona rukusiibato. ²Eiita omutiik nobo sii notaka eecha tawak, eechaba eechaba tawak, eena no rukusiito. ³Eepi God, riiti Yikapwa, Jisas Kraist, piiriita nona rukusii tanak, nona inyakapwa hiki tanak, nota inyaka sa kwoya hiki ta. Omutiik nobok, rukiisii tawa nobok riipa otiichi takiita.

NOTA NA RUKUSII TAWA NOBOK SUMOWU TA

⁴Ada meejito kwi yikapwa kaw ye omutiik nobon Eepi riita worega eechaba sumowutu. Eena ada kwoya hikitu. ⁵Nareboy mima siiken, ada ninya wocho: Nota eyey na awasen awasen rukusii ta. Dii akar lo majin ada keyikasakech. Yaho. Mashi mashi nediik diita lo majin yar. ⁶Diita rukusii tawa majin ada ba tawey, sii eecha wocho: Nota na God riiti lo majiban sumowu ta. Diita lo majin kwo mashi mashi nediik meejiri, sii eecha wocho: Kwota na rukusii tawa nobok sumowu ta.

NOTA NA KRAIST MA MAJIN HEHAR KIIKIIRENA NEEKI TA

⁷Nokwapa nokwapa ma ye nona woshepiiken otii tawey, ye diita nosapek chishi ye itu. Ye eecha wocho: “Jisas Kraist rii sokwa mak siikasakech.” Ma rii eecha wochawey, rii eeta woshepiibak tawa ma. Rii Kraist riina yabu pichawa ma. ⁸Wowak, kwota na opoy sii ta. Iipa kwo otiir yon boboy sakapa yakitawak. Eeta kepi ya kepin yanaka tawa. ⁹Ma por rii Kraist riiti majik tana siiney, heechi anadii majik inyey, eeta yikadey man God riipa saka riitaka eecha takitawak. Ma por rii Kraist riiti majin hehar kiikiirena neeki taney, Eepi God rii Yikapwa riitaka piiriipa eeta yikadey ma riitaka takiita. ¹⁰Maji pokiitawa ma por rii ya diita majin sawonan siiney, opoche woshi atanakech. Opoche miiti akak wo ye ichanakech. ¹¹Ma por rii eeta yikadey man woshia ye ichawey, rii riiti kapasek yon kiyatayebaken eena otiito.

MAJI KAW

¹²Ada nokwapa majin kwona keyichiken hikitu. Wowey, ada diita majin jeyik keyikasakech. Ada kapo kwona i henyak, nota kapo awasen awasen ba tanak, nota kwoya woy hiki takiita.

¹³Kwoti mowey siiti yikapwa sii kwona woshiato.

3 JON

Jon Riita Akar Komas Keyir Jey Maji

1 Ada Kristen lotu yatawa man apokosaba siitii kowu tawa ma. Tawak, ada diita jey Gaias, eegi kumwoy siiken, miina hato. Omutiik tawa nobo kepik ada miina rukusiito.

²Eegi nareboy ada miina God riina wohechichu. Eyey boboyen miita otii tawey, eeta kepi sokwato. Miiti maba omu na kepi ba ta, eena ada God riina maji bachichu. An hecho mi spirit sii eeta kepi wey tawa. ³Kristen yaka kumwoy kaw ye miina heechi ya ana sawor: Mii omutiik nobo kepin sumowutu. Mii eechaba eechaba sumowu tari, apa eechaba sumowutu. Ada meeji, an kwoya hikir. ⁴Ada meeji tawey, eegi yikapwa yecha eeta nobo kepin sumowu tawey, ada kwoya hikitu. Akar kwoya hiki tawa boboy sii diita kwoya hiki tawa boboyen sii dagaar poyekasakech. Yahoo.

GAIAS RIITA YO KEPIN OTII TAR

⁵Eegi nareboy siiken, mii yo siikenen otii tawak, miiti yaka kumwoyen hehareto. Ye somoye tawa ma yen kiyatayebato. ⁶Ye miina wor: Miita diika tawa Kristen ma yenza ya yopo yicha taweyn rukusiito. Eeta miita na hehar kiyatayechichanak, yecha iken otii tawa nobok sa icha. Eecha otii, God riita eeta kwoya hecho. ⁷Yecha yechi aka-man heechi i Kraist riiti yon otii tarek, ye biish shebo shebo tawa ma yechi yan yakasakech. ⁸Wowak, nota Kristen ma eeta yikadey man sa kiyatay ta. Eecha otii, eeta nota yon kikibak yo siiken otii takiita.

DAIOTREPIS RII YO KAPASEKEN OTIIR

⁹Ada Kristen yopo yichawa majin jey har. Hari, Daiotrepis rii eeta harapa siiken gegiyatar. Gegiya tarek, rii eegi majin meejikasakech. ¹⁰Ada kwotak yaney, anapa diita kapasek otiiar majin kwona hehar sawo mukuchikiita. Rii nokwapa nokwapa nona kapasek wosowoy tawa majin batar. Rii eetaban otiiikasakech. Yahoo. Rii Kristen yaka kumwoyen riiti akak yaya hehar otiiikasakech. Eeta ma ye yechi aka wo ye ik otii tawey, rii lotu ya tawa nobo dasiipeto. Ye lotu akak tawey, rii kikir poyeto.

DEMITRIAS RII BOBOY KEPIN OTII TAR

¹¹Eegi nareboy kepi, kwo na boboy kepiban na sumowu ta. Kapasek boboyen opoche sumowutanakech. Eeta ma rii boboy kepiban otii taney, rii eeta God riiti ma. Ma rii kapasek boboyen otii taney, rii God riina hekasakech.

¹²Eyey ma rii Demitrias riiti hiban yesokwato. God riiti maji sii eechaba riiti hin yesokwabato. Ada eechaba riiti hiban yesokwato. Kwo hecho eegi maji eeta maji siiken.

MAJI KAW

¹³Ada nokwapa majin kwona keyichiken hikitu. Wowey, ada eeta majin jeyik keyinan yuyato. ¹⁴Ameya ada kwona i henyak, nota majin kikibak ba taken.

¹⁵Kwi sugu sopu sa eshar ta. Nareboy ye kwona woshiato. Kwo napa eegi woshiatawa majin anadii nareboy yen hapwoy paka ta.

JUT

Jut Riita Keyir Jey Maji

1 Ada eeta Jut, Jisas Kraist riiti yon otii tawa ma, Jems riiti kimwoy. Ada diita jeyen ha tawey, God riita hisiir ma mima kwona hato. Apoko God riita kwona rukusii tawak, kwo Jisas Kraist riiti kuruk tawak, riita hehareto. ²God riiti rukusii tawa boboy hehar tawa boboy eshar wok woy tawa boboyen sa kwotak takiiisiichi ta.

WOSHEPII MAJI POKII TAWA MA

³Eeji apoma, ada kwona hehar noti nona yesokwa yicha tawa boboyen keyichi har, ada eecha hikir kapo adakwona keyik kwo na noti hiki siitiichichawa boboyen na anabeyichi siitii maji sawo ta. Diita oboyen God riita riiti ma mima yenya har. ⁴Kapasek ma kaw ye veenyichi notok yar. Yarek, ye God riita rukusii tawa majin ameda dariiboyechi woshepii batar. Eecha otii tawak, ye noti harapa Siitii Kowu Tawa Ma, Jisas Kraist, noti Harapa, riina wosowoyechi yechi kapasek nobon nagwa nagwa noboga taken otii hechar. Mashi hey nedii God riiti maji eecha wor: eeta yikadey ma ye anasak tawa nedii eeka kapasek siikiita.

⁵Kwo diita maji mashi meejirek, wowak ada kwona kwoti inyakan kawka tagwachikiita. Mashi God riita Isrel ma mima yenya Isip nosapek tarin yeechi ye i ichawa nobo kepin mukuchir. Kommas rii ma mima ye riina hiki siitiichinyan siiri, yenya pi sowakwo hamar. ⁶Mashi ejel kaw ye eechema yechi yo kepibak takasakech. Ye yechi akaman heechi irek, God riita yenya ain pokok jichi niyiki yichawa eemek heechir. Heechirek, God riiti harapa

anasak tawa nedii kowu takiita. ⁷Kwo Sodom, Gomora akaman opoche abosuchetanakech. Yecha akama bana bana tawa ma yechaka ejel yecha otiirebaga eechema otiiir. Eecha otiirek, ye nobo anamesheroko tarek, ma mima ye awasen awasen kapasek wey otii tarek, ye hi uwu tawa eemek tawak vi suwu harapa kapa meejito. Yecha eechema tawey, ii eeta ow rabochichu.

⁸Diita yikadey ma ye eechema tawak, ye sukwiya tawak, eechema otii tawey, ye mayama yechi maban kapasek boboy otiiito. Ii ye God riiti hapaga boboyen wosowoyetu. Howuk tawa boboy kepin ye wokwoya nasowoyeto. ⁹Mashi mapo tar ejel Maikel rii Gaba riitaka maji owuk anapirek, Moses riiti maban eena bar: Namapa yeechi ye ikiita? Worek, Maikel rii eena nasowoyechi Gaba riina wosoboyekasakech. Worek, rii eechema hikichi wor: “Harapa Ma riita keena miina ow otii maji bakiita.” ¹⁰Wowak, diita ma ye boboyen maji kapasek ba tawey, siiti mun ye hekasakech. Eyey yechi otii tawa abon ye hechawey, kwashika tawa asa otii tawaga hehar hikichi otikasakech. Eecha otii tawa abo siita mayama yenya otiiiniga kapasek wey siito. ¹¹Yecha sa opoy sii ta. Ye Ken riita ir nobobak sumowu tar. Ye ya maniban hiki tar. Eecha otii tarek, ye woshepii tawa nobok ir. Belam otii tawa aboga eechema otii tar. Yecha God riina wosowoyerek, mashi Kora riita otiirebaga ye eechema otiiir. Worek, eechema otiirek, eeta yikadey boboyen yecha eeta sii siiken siir.

¹²Kwota eechema eechema yopowuchichi yichawak, aboboyen yaka kumwoy yechaka eechema atawey, eeta ma ye kapasek wey otii tawak, ye yopo wuchi yichawa nediiik keha tawa boboyeka eechema tawa. Ii yechama mayama hehareto. Eecha otii tawey, neerek wayi vaken otii tawak, sowak

yeechi ye ichawaga eeche ye ichu. ye siik wanan biish tawa mega eeche tawa. Ii eeta me reekasii tawak, hon tawaga eeche tawa. ¹³Yecha eeche otii tawey, somakwotii tawa pa uku boro sokwa tawak, eeta uku sogweya chicha waga eeche tawa. Ye eeche tawa winyumay neerek i ye ya tawaga eeche tawa. God riita sayarechir eem harapa niyiki mayaka yichawa eemek yecha eeke ikiita.

KOMAS YEPA KAPASEK KAPA MEEJI TAWA BOBOYEN YAKIITA

¹⁴Inok rii 7 ma Adam yechi magi-irek sokwar. Rii piirapet tarek, rii yenya eeche bar: “Na he! Eeta Harapa rii riiti nokwapa nokwapa tawsen ejel yechaka eeche yakiita. ¹⁵Rii eyey man anasaken eenapa yakiita. Eeta ma ye kapasek otii tawa boboy eeche otii tawey, ye God riiti nobo ikasakech. Ye yo kapaseken otii tawak, God riina maji kapaseken batakaw, kapasek wey siito. Eena God riita yenya kapasek wey otiikiita.” ¹⁶Eeta ma ye maji magiir yepan batakawa ma. Ye eeta kapasek majin yesokwachi batakawa ma. Ye eeta yechi mabak otiiken gegiya tawa boboyen eena sumowutu. Ye eeta harapa uwa biisiiba tawa ma. Ye eeta woshepii maji pokiiitawa ma. Boboy yaken eena otiito.

KWOTA NA HIKI SIITIICHICHAWA BOBOYEN KIKIIRIINA NEEKI TA

¹⁷Eeji apoma kwo na hiki ta. Harapa Jisas Kraist riiti aposel yecha kwona sawor majiban na hiki ta. ¹⁸Ye kwona eeche wor: “Komas hamak tawa nedii yanak, ma kaw ye yaniga ye wosoboy hegachi yechi mabak tawa noboban ye eena sumowukiita.” ¹⁹Diita ma ye

yopo wuchi yichawa boboyen eena nedii riikiirakii tawa ma. Ye Spirit nobon sumowukasakech. Yechi maba siita yenya siitii kowutu.

²⁰Eeji apoma siiken kwo na hiki siiti-ichichawa kepi nobok kwona mayama eeke hapaga eeche otii ta. Kwota na eecheba eecheba Holi Spirit hapaga boboyen maji wohecha. ²¹God riita rukusii tawa boboyen na kiiriina neeki ta. Harapa Jisas Kraist rii kwona rukusii tawak, kwota na riina kowu tanak, riipa ya kwona eecheba eecheba tawa boboyen hakiita. ²²Kwo na upurus hiki abosuchi tawa man na rukusiichi kiyapo ta. ²³Yecha hiki taweyn, kwota na hik tatii ya. Na akii tanak, akar ma yenya hehar rukusii ta. Yecha kapasek wogishichichar hiki tawa boboy eeche otii tarek, yechi riki wagishicar. Eena na opoy sii hehar ta.

GOD RIINA WOSHIA TAWA MAJI

²⁴God riiti hin na yesokwa ta. God riita keena kikisii tawak, miina neekiney, mii sakachi kapasek otiikasakech. Rii kikisowa riipa miina yeechi ye i miina otiinga miipa kepiwey siikiita. Boy kapasek boboy sii miitak yakasakech. Mii riiti hadabas boboye sinak, mii kwoya hikitakiita. ²⁵Riitaba nona yesokwa yichi tawa God. Eeta God rii nona Harapa Jisas Kraist riiti nobok yeechi yesokwa yichir. Nota na riiti hin yesokwa ta. Hadabas boboy sii sa riitaka eeche ta. Rii sa aka tabo yima ta. Harapa hapaga tawa boboy sii sa riitaka eeche ta. Eyey boboyen siitii kowu tawa boboy sii sa riitaka eeche ta. Mashi, na apa, na komas sa eecheba ta. God riiti hin na yesokwa ta. Eeta omutiik.

REVELESEN

*Jon Riita Kommas
Sokwana Keyir Jey Maji*

1 Eeta boboyen Jisas Kraist riita geenyek mukuchirin, eena diita jeyek keyir. Diita boboyen God riita Kraist riina har. Sokwaken otii tawa boboyen God riiti wakasa ma yenya mukuchiken eena har. Eena Kraist rii riiti ejel poren heechirek, wakasa ma por Jon riitak ir. Eeta nobok eeka maji geenyek kwodii wor. ²Eyey boboyen Jon riita herin eena riita sawo tar. God riita Jisas Kraist riitaka piiriiti omutiik maji siikenen geenyek kwodii wori, Jon riita sawo tar.

³Eeta ma rii diita keyir jeyen kenyi taney, riipa kwoya woy hiki takiita. Diita sokwak tawa boboy keyiri, ma ye eena wagateyenyey, eena sumowu taney, yepa kwoya woy hiki takiita. Ya nedii bana bana tanak, diita boboy yepa ya sokwakiita.

LOTU YA TAR MA YENYA JON RIITA WOSHIA TAR

⁴Ada Jon. Ada 7 lotu ya tawa ma taweyn, 7 akama eeka Esia nosapek taweyen eena ada jey keyichi hato. God rii tawa. Mashi rii tabatar. Kommas rii yabakiita. God riita kwotaka eecha tanak, kwo napa eshar ta. 7 spirit God riiti tiikiirek riiti misoma yepak tawey, yecha kwotaka eecha tanak, kwo napa eshar ta. God riiti rukusii tawa boboy eeta sa kwotaka eecha ta. ⁵Jisas Kraist rii nagwa nagwa maji kwodii wochar ma, rii mapo tiiremok awasen ya sokwar ma siiken, rii diita eyey nosapek aka tabo yichawa man siitii kowu tawa ma, rii eechaba kwotaka tanak, kwo napa eshar ta.

Rii nona rukusiichiniga rii hari, riiti pi noti kapasek boboy eena kwoyava yeechir. ⁶Rii kwoyava yeechiri, rii nona otiichirek, no opelen otiitawa maga eecha siir. Nona otiiniga poda mabak siir. Eecha otiichirek, no Kraist riiti Apoko, God, riiti yo otii wakasa maga eecha tawa. Eena hapaga tawa boboy, hadabas boboy kepi, Jisas Kraist riitaka eechaba eechaba takiita. Eeta omutiik.

⁷Na he! Rii hejagwaya apok yakiita. Yanak, eyey ma ye miyik riina hekiita. Riina pir ma ye riina hebakiita. Wonyak, eyey akama ma ye harapa keya takiita. Eeta boboy sii eetapa yakiita. Eeta omutiik.

⁸Harapa Hapaga Tawa God rii eecha wor, “Adaba mapo ma tawak, adaba kommas ma tawa.” Rii tawa. Rii mashi tar. Kommas rii yabakiita.

JON RII KRAIST RIINA HER

⁹Ada eeta Jon. Ada kwoti yaka. Ada Jisas riitaka tawey, ada eeta kwotaka tawa. Tawak, ada kapa kwotaka eecha meejito. Ada God riiti kigdomek nota eecha kiki tawa. Ada kwotabaka eecha tawa. Tawak, ada God riiti maji hehar sawo tarek, omutiik maji siikenen Jisas riita kwodii wocharin eena ada sawotarek, ye eena ana Patmos nedii kwowuk ye i eeka heechir. ¹⁰Harapa riiti nedii Spirit rii adaka ya gamurek, aya pochi eeji magiirek uwar. Uwar, mupugun piitanaga eecha meejir. ¹¹Meejiri, aya eecha wor: “Eyey boboyen miita hechaweyen ii napa jeyek keyichi 7 lotu ya tawa akamak heechinak sa i. Epesas, Smena, Pegamam, Taiataira, Sadis, Piladelpia, Leodisia eeka yenya na heechinak sa i.”

¹²Worek, ana uwar ayan an heken diireboyer. Diireboyechi ada 7 gol haban her. ¹³Heri, ma por rii eeta haba nedii siitii tari, eeta ma yikapwaga eecha her. Rii gworo siivatabi ruwu tari, yatiik ye i

hako tar. Gol kaw hoguruka kuruk giirii tar. ¹⁴Ri masek masebiyaka apama wey hejagwaya apoga eecha hechar. Ri miy eeta higa eecha hechar. ¹⁵Ri yatii eeta kwoya hechawa ainiga eecha hechar. Niikiir ain hik tukuchiniga hechar kinyi tawaga echar hechar. Ri aya an meeji harapa ukwi dur tawaga eecha meeji tar. ¹⁶Rii 7 winymayen mama yepa tapak neekichi siitii tar. Eeki ow yepa yepa tari, riiti kujak taren ya sayar. Ri misoma ya harapa pichawaga eecha her.

¹⁷Ada riina hechi riiti yatii jumuk sakari hatawa maga eecha siir. Worek, rii riiti mama yepa tapak ana howu neekichi wor: “Mii opoche akiitanakech! Ada mapo tawa ma. Ada komas tawa ma. ¹⁸Ada saniyeechi tawa ma. Ada harek, na he! Ada tawa. Tawak, ada eechaba eechaba takiita. Hi uwu tawa eem, hatawa eem siiti nubereja ki ada neekitu.

¹⁹Wowak, miita henya boboyen ii na keyi ta. Apak hechawa boboyen komas yak tawa boboyen eena na keyi ta. ²⁰7 winyumay eeji mama yepa tapak tawey, 7 gol haba tawey, mii eena hechawey, si shiyi tawa maji diitata: 7 winyumay ye eeta 7 lotu yatawa ma mima yechi ejel. 7 gol haba sii eeta 7 lotu ya tawa ma yechi mu.

EPESAS LOTU YA TAWA MA YECHI MAJI

2 “Epesas akamak lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina na keyichiha. Diita maji eecha wocho: ‘Kata ma rii 7 winyumay yenya riita mama yepa tapak neeki tawey, rii 7 gol haba tawa eemek chishi tawey, diita maji eeta riiti maji: Ada diita maji wochuwak ichu:

²“Ada her kwota otii tawa yo. Ada her kwo harapa yo mayakan otiir. Kwo eechaba eechaba yon otii tawa ma. Ada hecho kwota kapasek otii ma yenya harapa yuyato. Ma kaw ye ya eecha

wori: “No apsoel,” kwo yenya otii otii her. Kwo otii otii herek, kwo he si-ikener ye eeta woshepii tawa ma. ³Kwo eechaba eechaba kowutu. Kwo harapa nomoya tawa boboyen eeji hik kiyatar. Kwo eeji yon saka heechi tarek. ⁴Wowak, ada ow maji ba wocho: Mashi kwo ana harapa mayishichar. Apa kwo ana mashi mayishicharega, mayishikasakech. ⁵Kwo napa hiki! Kwo ti-piikeneechi sakar. Kwo kwoti kapasek boboy na kayek heechi inyaka na diiriiboyenak, mashi otiir boboyen eena napa sumowu ta. Kwo kwoti kapasek boboyen heechi diiriiboyenan siiney, iipa ada ya eeji haban yeechi yayakiita. ⁶Wowak, ada kwona wohowu tawey, ada Nikolas man yuyatawaga kwo eechaba yuyato.

⁷“Kwo mabiyaka tawey, diita majin Spirit rii lotu ya tawa man wochawey, napa hechar meejiichi siitiichi! Eeta ma ye kapasek boboyen yeyada pi poyeney, God riita otiichinak, riipa eechaba eechaba tak tawa me siik God riiti nowo kepik siitii taweyn atakiita.’

SMENA LOTU YA TAWA MA MAJI

⁸“Smena akamak lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina na jey keyichi ha. Diita maji eecha wocho: ‘Diita maji sii mapo tawa ma komas tawa ma riiti maji. Rii hachi saniyeechi sokwachi tawa. Ada diita maji wochuwak ichu:

⁹“Kwona kapasek boboyen otii tawey, an hecho. Ada hecho kwo eeta kiiriisiiposii tawa ma. Wowak, eeta siiken kwo boboy saga harapa tawa ma. Ma kaw ye kwona kapasek maji bato. Ye eecha wocho: “No eeta Ju ma.” Yahoo, ye Ju makasakech. Ye eeta Gaba riiti yikapwa! ¹⁰Kapa meeji tawa boboyen kwotak yaney, opoche akiitanakech. Na meeji! Gaba rii kowna otii otii hechakiita. Riita otiichinyak, kwo kaw poko jikiita, 10 yadii kwopa kapa meeji tawa boboyen kiya takiita. Kwo hiki

siitiichichawa boboyen eena na neekita. Neeki taney, i kwo hak tawa nedii. Wonyey, ada kwona eechaba eechaba tak tawa mesek hakiita.

¹¹“Kwo ma mabiya tawey, Spirit rii lotu ya tawa man wochaweyen, na meeji! Eeta ma ye kapasek boboyen yeyada pi poyeney, eecha tana ma ye upurus ha tawa eemek iyarenak, siita yen pishamanekasakech.

PEGAMAM LOTU YA TAWA MAJI

¹²“Pegamam akamak lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina na jey keyichi ha. Diita maji eecha wocho: ‘Ada ow yepa yepa tawa eekin neekir ma. Ada diita majin wochuwak ichu:

¹³“Ada hechi kwota tawa eemen. Diita eemek Gaba riiti harapa tiikiir eeka tawa. Wowak, kwo eeji hin neekitu. Antipas, ana eechaba eechaba sumowuchi eeji hin kwodii wochar ma, riin Gaba yichawa eemek kaka pi sowakwori, wowak, kwo ana hiki siitiichichawa boboyen saka heechirek. ¹⁴Wowak, ada kwona maji kawka tawa: Ma kaw kwotaka tawey, ye Belam riita pokiiir majin sumowutu. Belam ri Belek riiti majin sumowu tar. Belek rii otichirek, Isrel ma ye kapasek boboy otiitar. Ye woshepii god yenya har aboboyen eena atarek, ye nobo miman anemesherotar. ¹⁵Eechaba tawa ma kaw kwotaka tawey, ye Nikolas riiti majin sumowutu. ¹⁶Kwo kwoti kapasek boboy na kayek heechi. Kwo heechinan siiney, ada kwona ya eeji kujak tawa eekik yenya pikiita.

¹⁷“Kwo mabiyaka tawey, diita majin Spirit rii lotu ya tawa man wochawey, napa hehar meeji siitiichicha! Eeta ma ye kapasek boboy yeyada pi poyeney, yenyapa veenyi tawa geyen ada hakiita. Ada kawka yenya apama tawa papaka eecha hakiita. Papa sii akar hik keyir.

Keyiri, anadii ma ye meejikasakech. Siina yana ma riitaba meejiito.’

TAIATAIRA LOTU YA TAWA MAJI

¹⁸“Taiataira akamak lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina na jey keyichi ha. Diita maji eecha wocho: ‘Ada God riiti Yikapwa. Eeji miy eeta higa hecho. Eeji yatii kwoya hechawa kinyi ain hiikiirega eecha hecho. Diita maji ada heechi tawak ichu:

¹⁹“Ada hecho kwota oti tawa abo. Kwo rukusii tawa boboyen, hiki siitiichichawa boboyen, yo oti tawa boboyen, eshar eechaba eechaba oti tawa boboyen ada hecho. Ada hecho kwota mashi yo kepin otiiri, kwo apa harapa yo kepin otiito. ²⁰Wowak, ada diita maji pochin bak. Kwo eeta mima, Jesebel, siina heechitu. Siita mayama eecha wocho: Ada eeta God riiti maji sawo tawa mima, pokii tawa mima. Siita eeji yo oti tawa wakasa ma yenya nobo kapaseken mukuchiuchu. Ye eena hechi woshepii goden har aboboyen ato. Atawak, ye nobo miman anemesherototo. ²¹Siita siiti kapasek boboyen dareboyechi heechiken ada siina kowu tar. kowu tari, sii siiti nobo anemeshe roko tawa boboyen inyaka dareboyekasakech. ²²Wowak, ada siina yeechi kapasek chey pochik rabonak, siitaka nobo anemesherototo tar ma yechaka eechaba harapa kapan meejiibakiita. Yecha siitaka eecha kapasek oti tarin dareboyenen siiney, ada apa diita apa otiikiita. ²³Ada siiti yikapwan eechaba pi sowakwokiita. Wonyak eyey lotu ya tawa ma yecha hekiita ma yechi inyaka wopun ada eyey he hamato. Kommas kwota yo eecha oti tawey, ii ada awasen kwona eecha hakiita.

²⁴“Ada hikitu kwo akar ma Taiataira tawey, diita kapasek majin kwo eena hikichi saka sumowu tarek. ‘Gaba riita harapa he veenyi tawa majin’ ma kaw ye

eena haba tawey, kwo saka eeta majin makabek heechirek. Ada kwona wocho: Ada akar nomoya tawa boboyen kwona hakasakech. ²⁵Wowak, kwotaka eecha tawa boboyen napa kiikiir na neeki tanak, wonyak, anapa yakiita. ²⁶⁻²⁸Eeta ma ye kapasek boboyen yeyada pi poyeney, ye eeji har hapaga otii tawa boboyega ada yenya eechaba hakiita. Hanak, yecha eyey ma miman siitii kowu takiita. Ain hubu neekichi siitii kowu takiita. Nosap awo tapa tawak reekiiraka tawaga yepa yenya eechaba otiikiita. Ada yenya niyegak sokwa tawa winyumayega eechaba hakiita.

²⁹“Kwo mabiyaka tawey, diita majin Spirit rii lotu ya tawa man wochawey, napa hehar meeji siitiichicha!”

SADIS YA YOPO WUCHI YICHAWA MA MIMA MAJI

3 “Sadis akamak lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina na keyichi ha. Diita maji eecha wocho: ‘God riiti 7 spirit 7 winyumayeka adaka tawa. Diita maji ada kwona heechi tawak ichu:

“Kwota otii tawa yon ada hecho. Anadii ma ye kwoti hin eecha wocho: Kwo moro sii tawa ma. Wowey, kwo eeta haniga eecha tawa! ²Eena na sokwa! Opoche watanakech. Kwotaka eecha kepi tawa boboyen na kiyapota. Iipa eeta boboy siipa ha hamakita. Ada hecho kwota otii tar yo eeji God riiti misomak kwoya hekasakech. Kwo saka eeta yon otii hamarek. ³Kwo meeji maji nobon abosuchitanakech. Eena na sumowu tanak, kwoti kapasek boboyen na heechi ta. Kwota sokwa siitiinan siiney, adapa kwotak hiyi ya tawa ma yatawaga eecha yakiita. Ada yana nedii kwopa saka hikikiitawak. ⁴Wowak, ma kaw ye Sadis akamak tawey, ye yechi siivatapi otii kehakasakech. Eeta yepa siivatapi apaman ruwuchi ya adaka eecha chishiki-

ita. Eecha inyey, God riita henyey, kepi takiita. ⁵Eeta ma ye kapasek boboyen yeyada pi poyeney, iipa ada diita siivatapi apaman ruwuchinyak, yechi hin eechaba eechaba tawa jeyek taweyen sowukasakech. Wonyak, ada yechi hin eeji apoko riiti misomak kwodii wonyak ejel yechi misomak kwodii wobakiita.

⁶“Kwo mabiyaka tawey, dii maji Spirit rii lotu ya tawa man wochaweyen, napa hehar meeji siitiichicha!”

PILADELPIA LOTU YA TAWA MAJI

⁷“Peladelpia akamak ma yechi ejel riina diina na keyichi ha. Diita maji eecha wocho: ‘Ada ma kepi siiken. Ada maji mu siiken batawa ma. Ada Devit riiti aka nubureja ki neekitu. Ada nubreja tagwaney, anadii ma rii ya dasiipiikasakech. Ada dasiipiiney, anadii ma rii ya tagwakasakech. Diita majin ada kwotak heechi tawak ichu:

⁸“Ada kwota otii tawa yon hecho. Ada hecho hapaga tawa boboy sii kwotaka karakada tawa. Kwo sumowu tarek, ana hehar hiki siitiichichar. Ada nuburejan kwoti misomak tagwa tawey, anadii ma ya dasiipiikasakech. ⁹Na meeji! Ma kaw ye tawey, ye mayama eecha habata: no Ju ma. Yaho. Ye eeta woshepii tawa ma. Eeta Gaba riiti ma. Ada otiichinyak, yecha ya kwoti yatii jumur saka yikiita. Yinyak, yepa hikikiita ada kwona rukusiito. ¹⁰Kwo ada bar majin eena sumowu tari, kwo eechaba eechaba eshar otiitari, harapa kapasek boboy sii diita nosapek eyey yanak, eyey ma yenya otii otii hechanak, eena ada siitii kowu tanak, kwo kepi takiita. ¹¹Ada kwotaka ameya yakiita. Kwotaka tawa boboy sii sa anadii ta. Opoche akar ma ya kwoti hadabas ya boboyen hiyik yatanakech. ¹²Kapasek boboyen pi poyena ma riina ada God riiti lotu aka kwatiiga eecha otiikiita. Eecha otiinak riipa saka heechikiitawa. Ada eeji God

riiti hin eeta ma riiti mabak keyichiki-ita. Ada eeji God riiti harapa akama, Jerusalem hi iibak eechea keyibakiita. Diita akama, eeta God riiti akama, sii heven heechi ya sakakiita. Eeji akar hin ada riitak keyikiita.

¹³“Kwo mabiyaka tawey, diita majin spirit rii lotu ya tawa man wochaweyen eena napa hehar meeji siitichicha!”

LEODISIA LOTU YA TAWA MAJI

¹⁴“Leodisia lotu ya tawa ma yechi ejel riina diina ana keyichi ha. Diita maji eechea wocho: ‘Ada maji mu siiken. Ada eyey God riita otiir boboy yechi mu. Ada eecheaba eecheab maji siikeneban wocho. Diita majin ad kwotak heechi tawak ichu:

¹⁵“Kwota otiitar yon ada hecho. Kwo neekiirek, takasakech. Hi yamek takasakech. Ada eeta gegiyato na neekiirek tanak, na hi yamek ta. ¹⁶Neekiirek, ameda tawak, hiyam ameda tawak, ameda ameda tawey, eena ada kwona eeji kujak sogwiyak pii poyekiita. ¹⁷Kwo eechea wocho: “No ya moni nokwapa tawa. Akar saga, boboy dopokasakech. Wowak, kwo saka hiki tawak, kwo kapasek wey tawey. Kwo eeta kiiriisiposii tawak, biish woy biish tawak, kwoti miy eena dumutu. ¹⁸Eena ada kwona eechea wocho: adaka kiire kepi tawa gol ya kepin na ya tokochi, ye inyayak, eeka kwopa sagaka siikiita. Apama tawa siiviitabi kepin na yeechi ruwu. Kwoti maba shebo shebo tawey, hiibiya tawa boboyen eena na ruwuchi. Kwo na marasin tokochi yeechi misoman eeka na neekichiniga kwota eeka na hehar mey maka hecha. ¹⁹Eeta ma yen ada rukusii tawey, ada pichiniga eshar hehareto. Eena kwoti inyaka hiki hamachi kwoti kapasek boboy heechi na opoy dareboy! ²⁰Na hecha. Ada nuburejak siitiichiniga hapakeechi wohecho. Ma por rii eeji ayan meejiichi ya nubure-

jan tagwaney, anapa riiti akak i riitaka eechea akiita. Riipa way adaka eechea abakiita. ²¹Eeta ma ye kapasek boboyen yeyada pi poyeney, ada otiichinyak, riipa eeji harapa tiikiirek adaka eechea yikkita. Ada kapasek boboyen pi poyechi eeji Apoko riiti tiikerek riitaka ya yirega, eeta ma yepa eecheaba yikiita.

²²“Kwota mabiya taney, diita majin Spirit riita lotu ya tawa man wochaweyen napa hehar meeji siitichicha!”

YECHA GOD RIITI HIN HEVENEK YESOKWATAR

4 Eeta nedii hamarek, ada heri heven nubureja tagwa seechi tar. Adana bar maji mupugu piitiinaga ada mashi eechea meeji, ada way kawka eecheaba meeji, eechea wor: “Na ya diika sokwa. Komak sokwak tawa boboyen ada miina mukuchik.” ²Worek, Spirit rii ameya adak yaniga tarek, nobon ana kukuchi tar. Worek, ada harapa tiikiiren hevenek her. Ma por rii eeka yichar. ³Heri, riiti misoma jaspera papa eeta poyikoko papaga eechea her. Konilian pap eechea heri, eeta nayim siikega eechea her. Wayipo shebori eeta harapa tiikiiren ya wukurer. Heri, neekiir her. Emeral papaga eechea her. ⁴Worek, 24 tiikiir eeta harapa tiikiir kuruk yi ye i tar. Worek, 24 harapa ma ye eeta tiikiir yichari, siivatabi apaman ruwuchi gol masekiik ruwu tawa boboy ruwuchi yichar. ⁵Harapa tiikiir tari, wayi kuru tarek, sarebiya picharek, yeerepiya tarek, aya gawiya yatar. Eeta tiikiir misomak 7 haba eeka okoreetar. Ii eeta God riiti 7 spirit yecha okoreetar. ⁶Eeta tiikiir misomak pa eeka watari, somakwotii tawa paga tari gukayega eechea hechar. Eeta pa mey kwotii tar.

⁷Ver tar dupura kapiira boboy ye tiikiirek har siitii ye i tari, yechi miy nokwapa nokwapa nokwapa tar. Magiirek tar. Wanegeyek tar. Misomak tar. ⁸Mapo

ver tar boboy rii laion eecha hechar. Upurus bulamakaweyega eecha hechar. Piiriichar rii ma misomaga eecha hechar. Dupura kapiira rii aponumayega eecha hechar. Diita dupura kapiira ver tar boboy yichi chipi 6 tar. Miy eyey maba omuk ta ye i tar. Yecha eechaba eechaba niyi yadii hokwa chichu. Diitata: “Harapa God mayaka mii eeta kepi wey tawa.

Mii eeta kepi wey. Mii eeta kepi wey.
Mii mashi tar. Apa eechaba tawa.
Mii komas yakiita.”

⁹Yecha hokwa chichawey, nedii poche biish takasakech.

Eeta ma rii harapa tiikiirek yichawey, rii eechaba eechaba tawey, ver tawa boboy dupura kapiira ye riiti hin yesokwa tawey, ye eechaba eechaba woshia tawak, ye hadabas kepi boboyen eechaba eechaba hokwa chichu.

¹⁰Eecha otii tawak, 24 harapa ma ye tiikiirek yichawa ma eechaba eechaba tawey, riiti misomak sakachi riiti hin yesokwato. Eecha otii tawak, ye gok masekii ruwu tawa boboy, yeechi riiti misomak raboto. Rabochiniga eecha wocho:

¹¹“Noti Harapa, noti God!

Miiti hi eeta harapa mayaka.
Eena God riiti hadabas boboy kepin,
hadabas hi kepin,
hapaga tawa boboy kepin na ya!
Mii eyey boboyen otiitar.
Miita miiti inyakak otiichicharek,
ye eeka ver kepi wey tawa.”

JON RIITA VEENYI TAR JEYEN HER

5 Worek, rii harapa tiikiirek yicharek, ada her harapa jey pochi riiti mama yepak seechi tari, jebwa yepa yepa keyi tar. ⁷Jebwaka tar pokosheyik ji kiikiireneechi seechi tar. ²Worek, ada kawka harapa hapaga ejel poren hebar. Worek, rii harapa uwachi eecha wor: “Kapo namapa kepi ta mak otiinak, rii kata

pokok ji kiikiireneechi seechi tawa jeyen hogo seechikiita?” ³Worek, hekasakech ma por rii howuk takasakech, heyik takasakech, nosap kuruk takasakech, rii ipa saka kiki siiniga kata jeyen hogo seechiniga hek wonyak. ⁴Ada ma por rii kata jeyen kiki siichi hogo seechiniga heken yesha otii hipurek, eena ada harapa keya tar. ⁵Worek, harapa ma por eeka tari rii ana eecha wor: “Opoche keyatanakech. Na he! Laion rii Juda riiti magwik eeka yari, Devit riiti harapa neja yari, rii kapasek boboyen pi poyechi rii eeta kiki sowak riipa 7 pokok ji seechi tawa jeyen hogo seechikiita.

JON RII SIPSIP YI POREN HER

⁶Worek, ada Sipsip Yi por harapa tiikiir nedii siitii tarek her. Eeta 4 ver tar boboy ye, harapa ma yechaka, riina wukurechi siitii tar. Siitii tarek, Sipsip Yi rii sowakwo hatawa boboyega eecha her. Rii 7 masa mujaka eecha tar. Rii 7 miy tabatar. Dii eeta 7 Spiriten God riita wochirek, eyey nosapek eyey yar. ⁷Harapa rii harapa tiikiirek yichari, jey riiti mama yepak neekitarin, Sipsip Yi riieeta jeyen yeechi yayar. ⁸Eecha otiirek, 4 ver tar boboy ye, harapa ma yechaka, Sipsip Yi riiti misomak sakar. Yecha eyey gitaga tawa boboyen neekiir. Eyey gol heebiya taba tarek, kwowa ya tawa boboy eeka tar. Eeta boboy sii eeta ma yecha God riina woshia tawa boboyen eena mukuchir. ⁹Worek, ye akar hokwan chir:

“Miitaba eeta kiki sowa eeta harapa jeyen miita
yeechi jir poken heemachikiita.
Miina pi sowakwo harek, miiti pik mii
God
riina man awasen tokochir.
Eena mii kiki sowa.
Ta ye i tawa ma kawen,
eyey akama akama majik batawa ma
kawen,

eyey ma kawen,
 eyey nosapek tawa ma kawen,
 iina miita awasen tokochir.
¹⁰Miita eecha otiirek, ye poda mabak
 siirek,
 ye sokwachi opelen otiitar mak siir.
 Siirek, yecha God riiti yon otiitar.
 Worek, yecha diita nosapen neeki
 yesokwa ma
 siikiita.”

EYEE SIPSIP YIN RIITI HIN YESOKWATO

¹¹⁻¹²Ada kwoka heri, nokwapa nok-
 wapa ejel her. Tausen tausen her. Yecha
 harapa tiikiiren siitii wukurer. Yecha, 4
 ver tar boboy ye, harapa ma yechaka,
 harapa ayak uwar:

“Eeta Sipsip Yi riin pi sowakwori, riiti hi
 eeta harapa
 mayaka tawa.
 Eena rii eeta kiki sowak, eyey hapaga
 otii tawa
 boboyen, hadabas saga kepin, hokwa
 sokwa kepi hiki
 tawa boboyen, hapaga tawa boboyen,
 riiti hin yesokwa yichi tawa boboyen,
 riipa yakiita.
 Hadabas howuk tawa boboy kepin,
 riina woshia tawa boboyen riipa
 yakiita.”

¹³Worek, ada meejir, eyey hevenek
 tawa boboy, nosap tawa boboy, nosap
 kuruk tawa boboy, eyey pak tawa boboy,
 eyey boboy eeka tawey, ye hokwa
 chichar. Ye eecha chichar:

“Harapa tiikiirek yichawa ma riita,
 Sipsip Yi ma riitaka hadabas boboyen sa
 ya.

Hin yesokwa tawa boboyen, riina
 woshia tawa boboyen,
 hadabas howuk tawa boboy kepin,
 hapaga tawa boboyen, rii sa ya!

¹⁴Eeta 4 ver tawa boboy ye awasen
 eecha wor: “Eeta omutiik.” Worek

harapa ma ye sakachi piiriiti hi yesokwa
 tar.

SIPSIP YI RII POKON HEEMAR

6 Worek, ada heri 7 pokok jichari, Sip-
 sip Yi ri mapojichar pokon dagiir.
 Dagiirek, ver tar boboy dupura kapiira
 yechi por rii ayak uwachi wori, wayi ku-
 runaga eecha meejiri ii eecha wor: “Na
 ya!” ²Worek, ada heri, apama tar hos
 tar. Tari, ma riiti magiirek yichari an-
 abak neekichi yichar. Yichari, masekiik
 ruwu tawa boboy har. Harek, rii iri,
 ow ana pichar man dagiir poyechiniga,
 dagiir poyetaken eena ir.

³Worek, Sipsip Yi rii way kawka
 pokon dagiir. Dagiirek, ver tar boboy
 akar por rii sokwa eecha worek, ada
 meejir: “Na ya!” ⁴Worek, anadii hos
 yar. Yari, nayim siik tar. Magiir chichi
 yichawa ma riina harapa eekin hari, ha-
 paga tawa boboyen riina hari, riita oti-
 ichichawak, ow ana pichawa boboy sii
 diika nosapek yato. Yatamak, eeta ma
 awasen awasen ow anapichu.

⁵Worek, Sipsip Yi rii way akar por
 pokon dagiir. Dagiirek, ada way meejiri,
 akar por ver tar boboy rii eecha wor: “Na
 ya.” Worek, ada heri, kehapa hos tar.
 Tarek, magiir chichi yichawa ma rii skel
 pochin riiti tapak neeki tar. ⁶Worek, ada
 meejiri, aya por ver tar nediiik uwanaga
 eecha meejir. Meejiri, eecha wor: “Wit
 siiken karakada awok woyeney, siiti ya
 eeta dola pochi. Bali siiken woyeney pi-
 iriichar karakada awok woyeney, siiti
 ya eeta dola pochi. Wonyak, kwo atawa
 weleka atawa waineka opoche kapasek
 otiitanakech!”

⁷Worek, Sipsip Yi rii akar por pokon
 dagiir. Dagiirek, ada way meejiri, akar
 por ver tar boboy rii eecha wor: “Na
 ya!” ⁸Worek, ada heri, neekiir tar hos
 tar. Tarek, magiir chichi yichawa ma
 riiti hi Ha Tawa Ma. Hi uwu Tawa
 Eem sii riina sumowu tar. Worek, ha-

paga boboyen piiriina harek, piir eekik, eecha ha tawa boboyek, hak otii tawa boboyek, kwashik tawa asak, piir man eeka sowakwoto. Diita nosapek tawa boboyek dupura kapiira tarek, poren piir dagiir poyer.

⁹Worek, Sipsip Yi rii akar por pokon dagiir. Dagiirek, ada eeka heri, sowakwor ma yechi inyaka wopun opel otii tar boboy yechi kuruk eeka tarek, her. Eeta ma rii God riiti majin sawo tarek, riiti hin geenyek kwodii wo mukuchi tarek, eena sowakwor. ¹⁰Worek, diita inyaka wopu ye harapa uwachi wor: “Hapaga God mii eeta Harapa siiken kepi wey tawa! Siitiiyek nediiik mii diita nosapek nona sowakwor ma awasen yenya anasa kapasek otiikiita?” ¹¹Worek, apama riki gworowon por por har. Harek, yenya eecha wor: “Kwo na ameda yi hapaka ta. Kwoti wakasa yaka kumwoy kaw yenya sapa sowakwoba. Kwona sowakworebaga yenya sa eechaba sowakwoba. Wonyak, yenya God riita awasen pikiita.”

¹²Worek, Sipsip Yi rii akar por pokon dagiiri, ada her. Herek, harapa nenyaw yar. Ya rii eeta kehapa her. Siivatabi bonyega her. Niiwiika sii eeta nayim siik piga eecha her. ¹³Eeta winyumay ye neer heechi muk sakar. Pek me siiken harapa sowa howu atawak saka tawaga eecha sakar. ¹⁴Jeyen gwonyebiir tawaga neer eechaba gwonyebiirechi heechi rii ir. Worek, eyey kwowu, nedii kwowu ye heechi shen shen i ye yar. ¹⁵Worek, dii nosap aka tabo yima ye, siitii kowu tawa harapa ma ye, ow ana pichawak siitii kowu tawa harapa ma ye, mani yak harapa tawa ma ye, harapa ma ye, anadii ma ye, kubuchey yo otiitawa wakasa ma ye, anadii tawa ma ye, nosap supuk kwowuk tawa papa supuk i eeka veenyi tar. ¹⁶Worek, ye papa kwowun uwa yar: “Nona na saka gamu veenyechi!

Harapa tiikiirek yichawa ma riiti miso-man nona na dasiipiichi! Sipsip Yi riiti harapa kwotay tawa boboyen nona na veenyichi! ¹⁷Piiriiti harapa kwotay tawa nedii si eeta yawa! Kapa nama hapaga siichi eecha siitikiita?”

ISREL MA YENYA HISIIR

7 Worek, ada heri, dupura kapiira ejel ye nosapek mushik har siitii ye i tar. Siitii ye i tarek, diita nosapek tawa sowan neeki tarek, eena yakasakech. Eena sowa nosap yakasakech, somakwotii tawa pa yakasakech, mek yakasakech. ²Worek, ada heri, ejel por rii ya sokwa nobok sokwar. Sokwari, eechaba eechaba tawa God riiti jebwaka eecha sokwar. Worek, rii dupura kapiira ejel yenya harapa ayak uwar. God riita eeta dupura kapiira ejel yenya harapa hapaga boboyen harek, yecha pan, nosapen eena kapasek otiiken eena har. ³Rii yenya eecha wor: “Kwo opoche pan, nosapen, men, eena kapasek otiik otiitanakech. Mapo nota na God riiti yo otii wakasan he yeechi jebwan makabek heechinak, kwo napa komas nosapen, pan, men, kapasek otii.” ⁴Ada meejiiri, kapo ma shasha God riiti jebwan makabek heechir. Eetata: eyey 144,000. Ye Isrel riiti yimana yechaka eecha yar. ⁵Worek, 12,000 Juda riiti yimana jebwan yar. 12,000 Ruben yimana yenya yabar. 12,000 Gat yimana yenya yabar. ⁶12,000 Asa yimana yenya yabar. 12,000 Naptalai yimana yenya yabar. 12,000 Manasa yimana yenya yabar. ⁷12,000 Simion yimana yenya yabar. 12,000 Livai yimana yenya yabar. 12,000 Isaka yimana yenya yabar. ⁸12,000 Sebyulan yimana yenya yabar. 12,000 Josep yimana yenya yabar. 12,000 Bensamin yimana yenya yabar. Eeta ma ye eyey God riiti jebwan yar.

NOKWAPA NOKWAPA MA MIMA GOD RIITI HIN HARAPA YESOKWATAR

⁹Worek, ada heri, nokwapa nokwapa ma mima ye ya yopo wuchi yichar. Ma boyega shecha kenyek wonyak? Diita ya yopo wuchi yichawa ma ye podat akamakasakech. Ye eyey akama ma, eyey nosapek tawa ma, akar akama akamak maji bawata ma, maba eyey tawa ma. Yecha eyey Sipsip Yi riiti harapa tiikiir misomak siitiito. Siitii tarek, gworo apama rikin ruwuchi siitii tarek, siiva kaban neekichi siitii tar. ¹⁰Worek, yecha harapa aya uwar: “Nona yesokwa yichi tawa boboyen notaka yar. Harapa tiikiirek yichawa God riitaka Sipsip Yi riitaka piiriita nona har.”

¹¹Worek, eyey ejel ye, harapa ma ye dupura kapiira ver tar boboy ye, harapa tiikiirek siitii ye i tar. Worek, ye harapa tiikiirek saka misoma gamuchichi God riiti hin yesokwa tar. ¹²Ye eecha wor: Eeta siiken hin yesokwa tawa boboy, eyey howuk tawa hadabas boboy kepi, hokwa sokwa hiki tawa boboy, woshia tawa boboy, hi kepi tawa boboy, harapa hapaga tawa boboy, anadii yo otii tawa hapa boboy eeta eechaba eechaba tawa God riitiba! Eeta siiken!

DIITA MA YECHA KAPA MEEJI TAWA BOBOY SII EETA HAMAR

¹³Worek, harapa ma por rii ana woher: “Kata apama gworon ruwu tawa ma mima ye kapo siitak taren yar?”

¹⁴Ada meejichi awasen eecha wor: “Harapa Ma, ana hekasakech. Miita hecha.” Rii awasen eecha wor: “Diita ma mima ye harapa kikir poy tar nobok tari, ye anabeyichi siitii tar. Ye yechi gworo siivatabin Sipsip Yi riiti pik uku yeetiiri eena apama wey hechar.

¹⁵Eena ye God riiti harapa lotu akak riiti harapa tiikiir misomak niyi yadii riiti iyoban otiito. Harapa tiikiir yichawa

God riita yechaka tawey, rii yenza rukusiichi hehareto. ¹⁶Yecha kawka eechi hakasakech. Borowagii reekiisi-ikasakech. Ya yenza kawka pikasakech. Hi yami yenza kawka yakasakech. ¹⁷Eeta Sipsip Yi rii harapa tiikiirek nediiik tawey, rii eeta yechi siitii kowu tawa ma. Eecha tawak, riita yeechi ye i eechaba eechaba tak tawa boboy yechi ukun mukuchikiita. Wonyak, eyey keya mukun bachi poyekiita.”

AKAR POR POKON DAGIIR

8 Sipsip Yi rii akar por pokon dagiir. Dagiirek, hevenek wokiinya siitiiri, ameda siir. ²Worek, ada heri, 7 ejel God riiti misomak eeka siitiir. Siitii tarek, 7 mupugun yenza har.

³Worek, anadii ejel rii opel otii tar cheyek ya bana bana siitiir. Siitii tarek, rii kwowa ya tawa gol heebiyen neekichi siitii tar. Siitii tarek, riina nokwapa nokwapa hiki tuk kwowa ya tawa boboyen har. God riiti ma mima yecha God riina woshia tawa boboyeka eecha cheyek otiir. Rii harapa tiikiir misoma siitiitar opel cheyeka eeka otiir. ⁴Ejel rii God riiti misomak siitiitari, kwowa ya tawa hirika sii ejel riiti tapan heechi God riiti ma mima yecha God riina woshia tar majika eecha neerek ichar. ⁵Worek, ejel rii kwowa ya tawa heebiyen yeechi opelek tar hik heebiyen woyichi diita nosapek rabor. Raborek, neerek kururek, harapa washegey rokor. Yeerepiyarek, nenyaw yar.

4 EJEL YECHA MUPUGU PIITAR

⁶Worek, 7 ejel ye 7 mupugu neeki tari, piitaken otiitar. ⁷Worek, ejel por mapo piitar. Piitarek, ais papaga, hi, pi, yechaka eecha diita nosapek sakar. Nosap piiriichar tari, por hik tuku hamar. Eyey me piiriichar tari, por hik tuku hamar. Eyey woyiheja hik tuku hamar.

⁸Worek, akar ejel por rii riiti mupugu piitar. Piitarek, hi uwuniga hechar harapa kwowun yeechi somakwotii tawa pak rabor. Raborek, eyey somakwotii tawa pa piiriichar tari, por pik dareboyer. ⁹Worek, eyey somakwotii tawa pa boboy piiriichar tari, por har. Eyey jabiir piiriichar tari, por gubu kapasek siir.

¹⁰Worek, akar ejel por rii riiti mupugu piitar. Piitarek, harapa winyumay habaga uwutari, neer heechi uku yi tawa pak uku siivii wokebika eeka sakar. ¹¹Eeta winyumay riiti hi, Kwow A Tawa Boboy. Sakarek, eyey uku piiriichar tari, por harapa kwo arek, ma ye eena atari, nokwapa nokwapa ma ha hamar.

¹²Worek, akar ejel por rii riiti mupugu piitar. Piitarek, ya, niiwiika, winyumay piiriichar tari, por pir. Pirek, piiriichar tarek, buya tari, por buyakasakech. Yadii kaw ya pikasakech. Niy kaw yama hekasakech.

¹³Worek, ada hechi meejiri, aponumay rii neer hakok haga icharek, rii harapa meeja ba eecha wor: “Awiyo, awiyo. Piiriichar ejel ye ya mupugun piitaken otii tawey, diita nosap tawa ma mima ye harapa kapasek wey siikiita!”

AKAR EJEL POR MUPUGU PIITAR

9 Worek, akar ejel por rii riiti mupugun piitar. Piitarek, winyumay por neeren heechi muku sakar. Sakarek, riina nubereja ki har. Heyik tawa waw supu siiti ki riina har. ²Harek, winyumay rii eeta supun tagwar. Tagwarek, harapa hirika sokwa supu heechi harapa hi uwutawak, sokwa tawa hirikaga eecha her. ³Worek, eecha otiirek, yaka neereka eeta niyiki yir. Worek, sama kaw ye hirika heechi muk sakar. Sakari, hapaga boboyen yenya harek, nadagiiriigiirii tawaga eecha siir. ⁴Si-

irek, yenya eecha wor: “Kwo opoche woyihejan kapasek otiitanakech. Men kapasek otiibatanaakech. Nowoka tawa boboyen opoche kapasek otiitanakech. Kwo napa God riiti jebwa makabek biish tana man na kapasek otii. ⁵Kwo opoche pi sowakwotanaakech. Kwo napa yenya kapa meejii tawa boboyen hanak, niiwiika yokotapa sapa sii.” Nadagiiriigiirii chichawak kapa meejii tawaga, diita sama ye chichawey, eechaba meejito. ⁶Diita niiwiika yokotapa siinak, ha tawa boboyen yepa yesha hipukiita. Yecha haken gegiya taney, ye eena hekasakech.

⁷Ada heri, diita sama hos ow ana pik otii tawaga an heri eecha her. Worek, yechi masek gol masekiik ruwu boboy ruwunaga eecha hecharek, an yen her. Yechi misoma eeta ma misomaga eecha hechar. ⁸Yechi masebiya mima masebiyaga eecha hecho. Yechi pu, laion, harapa pusi asa puga eecha hecho. ⁹Yechi biiriipii aian kapan ruwunaga eecha hecho. Yechi chipi hagatawey, wasegey roko tawey, nokwapa nokwapa ka hos ow ana pik ye ichawak, wasegey roko tawaga eecha meejito.

¹⁰Ye kinyik tawey, eeta kinyi ow ana pichawey, nadagiiriigiiriichinaga eecha meejito. Kinyi harapa hapaga boboy tawey, nadagiiriigiirii chichawaga sii eecha tawey, man niiwiika yokotapa pishamane takiita. ¹¹Aka tabo yima por riita yenya siiti kowu takiita. Rii eeta ejel rii harapa supu wawon siitii kowu tar. Hibru maji eecha habato, Abadon. Nota eecha habato: Man, Boboy Sagan Kapasek Otii Tawa Ma.

¹²Mapo kapasek otii tawa boboy sii eeta hamar. Upurusi harapa kapasek otii tawa boboy piiriita komas yakiita.

AKAR EJEL POR MUPUGU PIITAR

¹³Worek, akar ejel por rii riiti mupugu piitar. Piitarek, ada heri, opelen gol chey God riiti misomak siitiitarek, her.

Herek, meejiri, aya pochi mushi yepa yepa meejir. ¹⁴Aya rii akar ejel por rii mupuguk eecha tarin, riina eecha wor: “Eeta dupura kapiira ejel pa Yupretis eeka poko ji seechi tawey, yenya na heemachi heechi i!” ¹⁵Worek, dupura kapiira ejel yenya heemachir. Mashi yenya sayarechichari, ye apa diita awa, diita yadii nedii, diita niiwiika, diita sukwiya yecha sa i diita nosapek tawa man pi sowakwota. Diita nosapek eyey ma piiriichar tari, por sa pi sowakwo hama. ¹⁶Ana sawori, ow ana pichawa ma ye hos magiirek yichawey, eeta 200 milion. ¹⁷⁻¹⁸Ada suku yanaga eecha heri, nokwapa hosek yichawa man. Ma yechi biiriipek ruwu tawa aian nayim siik higa hecho, sobo sobo hecho, neekiir hecho. Hos yechi masekiik, laion, harapa pusi yechi masekiiga eecha hecho. Yechi kujak saya tari, hika hirikaka, salpaka eecha sayatar. Eecha saya tarek, eyey diita nosapek tawa ma piiriichar tari, eeta kapasek boboy sii poren pi hamar. ¹⁹Hos yechak hapaga tawa boboy kujak tawak, kinyik tawa. Kinyik tawey, hopoga eecha tawa, masekiik tawa. Yecha eeka ma mima yenya pishamaneto.

²⁰Worek, eyey ma mima tari, yenya kapasek boboy sii saka pi sowakworek, ye heri, ye yecha tapak otiir boboyen saka heechirek. Yecha kapasek spirit yechi hin yesokwa tarin, ye saka heechirek. Yechi woshepii tawa god, gol, silva, bras, papa, me, eena yecha yechi tapak otiiri, ye hekasakech, meejikasakech, chishikasakech. Wowak, yecha eechaba yechi hin yesokwato.

²¹Wowak, yecha man pi sowakwo tarek, siiga kapa oti tarek, nobo mi-man anamesheroko tarek, boboy hiyiya tarek, ye eena magiirchikasakech.

EJEL POR RII JON RIINA JEYEN HAREK, RII AR

10 Worek, ada heri, anadii hapaga tar ejel rii neeren heechi ya sakar. Riiti maba ruwuri, hejagwaya apoga eecha her. Worek, wayipo shebori riiti masekiik tar. Riiti misoma yaga eecha her. Riiti yatii harapa kwatii hi uwunaga eecha her. ²Karakada jey riiti tapak tagwachi neekitar. Worek, rii riiti mama yepa yatii somakwotii tawa pak piitii tarek, yeeji yepa pagiirebak piitiitar. ³Worek, rii harapa aya uwari, rii harapa pusi tejinaga eecha meejir. Rii harapa uwarek, 7 sarebiya awasen piri eeta harapa maji bar. ⁴Ye maji barek, ada eena keyiken otiiri, howuk tawa aya rii anacheker. Eecha wor: “Opoche jeyek keyitanakech. Miiti inyaka na veenyichi heechi ta!”

⁵Eeta ejel rii somakwotii tawa pak, pagiirebak piitii tarek, ada heri, rii mama yepa tapan yesokwa howuk neekichi siitiitar. ⁶Siitii tarek, rii God riti hin wohowur. Eeta God rii eechaba eechaba tawa God. Rii heven otiir. Otiirek, eyey hevenek tawa boboyen otiibar. Rii nosapen otiibar. Eyey diita nosapek ta ye i tawa boboyen otiibar. Eeta somakwotii tawa pa otiirek, eyey pak tawa boboyen riitaba toiibar. Ejel rii eecha wor: “God rii kawka kowu nediiikasakech! ⁷Akar ejel por rii riiti mupugu piitanak, God riipa riiti veenyi tawa boboyen oti takiita. Riiti yo oti wakasa piirapet yenya wori, eena riipa otiitakiita.”

⁸Ada mashi eeta ayan meejiri, hevenek wori, riitway ana kawka wor: “Miita na i ejel somakwotii tawa pak, pagiirebak piitiiichi siitii tawey, riita tapak neekichi siitii tawa jeyen na ya.” ⁹Worek, ada ejel riitak ichi wohenyak, riita jeyen ana hakiita. Worek, rii ana eecha wor: “Na yeechi a. Anak, miiti

sugu kwo akiita. Miiti kuja sii avega kwoya akiita.”¹⁰ Worek, ada riiti tapak tarin jeyen yeechi ar. Arek, eeji kuja sii avega kwoya ar. Eeji sugu sii kwo ar.

¹¹ Worek, ana eecha wor: “Na way kawka God riita otiikiitawa majin diita nosapek tawa ma miman, eyey akamak ta ye tawa man, eyey akar akama muk maji ba ye i tawa man, eyey aka tabo yiman na sawo ta.”

GOD RIITI MAJI SAWO TAWA MA UPURUS

11 Worek, ana kubuga tar pokosheyen har. Heechi wor: “Na sokwa i God riiti harapa lotu akan, opel otii tawa cheyen eena na chey he. Wonyak, miina God riiti hin yesokwa tawa ma harapa lotu akak taweyen, eena kenyi ta.”² Wonyak, harapa lotu aka sabak tawa eem sakayekiisii. Eeta God riiti maji meejinan biish tawa ma yechi, eena pokoshey yatanakech. Eeta eem yenya har. Yepa yatiik 42 niiwiika piitii chishi takiita.³ Wonyak, eeji maji sawo tana ma piiriina heechinak inyak, piiriita bonyen tawa siivatabin ruwuchi siitii 1260 yadii God riiti majin sawotakiita.”

⁴ Diita God riiti maji sawo tawa ma upurus piir eecha oliv me upurus, piir eecha haba upurus. Piir diita nosapek tawa God riiti misomak eeka siitiito.⁵ Anadii ma ye piiriina kapasek otiiney, iipa piiriiti kujak hi sokwanak, piiriiti yabu pi ma yenya hik uwu hamakiita. Ma ye piiriina pishaman tawa boboyen otiiney, eeta yikadey boboyek yenya pi sowakwokiita.⁶ Piir hapaga tawa boboyeka piiriiteka eecha tawey, piir otii tanak, God riiti maji sawo tanak, wayi vakasakech. Piir hapaga boboyek tawak, piir ukun dareboyenak, nayim siik piga siikiita. Piiriita diita nosapen kapasek boboyen otiik wonyey, piiriipa

otiikiita. Piir otiiken gegiyaney, piir eeta kiki sowa.

⁷ Piiriita eeta majin sawo hamanak, harapa kwashika tawa asa rii supuk ya sokwa tawey, rii piiriina pichakiita. Piiriina pichanak, riipa piiriina dagiir poyechi pi sowakwokiita.⁸ Wonyak, piiriiti maba harapa akamak siiti nobok seechi takiita. Eeta akama piiriiti Harapa riina eeka mek ji siitiichir. Eeta akaman shiy tawa majik habari Sodom, Isip.⁹ Wonyak, eyey saniga saniga tawa maba, eyey akamak tawa ma, eyey akar akama maji ba tawa ma, eyey tawa magwi ma, yecha piiriiti maban piiriichar yadii siinak, yadii chep siinak, opoy hekiita. Wonyak, yecha piiriiti maban chi eemen anachekekiita.¹⁰ Piir pi sowakwonak, diita nosapek tawa ma mima yecha piiriina heechi kwoya hiki takiita. Wonyak, yecha nokusha atanak, hokwa chichanak, ye boboyen awasen awasen hapwoy pakatakiita. Diita piirapet piriita diita nosapek tawa man kapa meeji tawa boboyen ha tarek, eena piiriina eecha otiir.

¹¹ Yadii piiriichar yadii chepii siinak, God riita piiriina popoyen heechi otii saniyeechirek, piir sokwachi siitiir. Siitiirek, ma mima yecha piiriina hechiniga harapa akiitar.¹² Worek, piirapet piiriita hevenek tawa aya uwarin meejir. Aya uwari eecha wor: “Na ya sokwa!” Worek, piiriina kapasek otii tar ma ye hecharek, piir i hejagwaya apok yo hevenek iyarer.¹³ Iyarerek, eeta nedii harapa nenyaw yarek, eyey akama 10 siirek por kapasek siir. Nenyaw yarek, 7,000 ma ye ha hamar. Akar ma heechiri, ye eena hechi harapa akii tarek, ye hevenek tawa God riiti harapa hin yesokwa tar.

¹⁴ Akar por harapa kapasek boboy siieeta hamar. Wowak, na he! Akar por harapa kapasek boboy sii eeta bana bana yato.

AKAR EJEL POR RII RIITI MUPUGU PIITAR

¹⁵ Worek, akar ejel por rii riiti mupugu piitar. Piitarek, hevenek tawa aya kaw ye eecha uwachi wor: Apa diita nosap aka tabo yichar ma riiti hapaga boboy eeta noti Harapa, riiti Kraist, piiriti. Tawak, riipa eechaba eechaba siitii kowu takiita! ¹⁶ Worek, 24 harapa ma ye yechi tiikiirek God riiti misomak yichari, ye yechi misomak sakachi God riiti hin yesokwatar. ¹⁷ Ye eecha wor:

“Harapa God, mii hapaga tawa hisaw. Mii tawa. Mashi mii eechaba eechaba tar.

Mii miiti hapaga boboyen yeechi yarek, tasi siitii kowu tarek, eena nota miin woshi ato!

¹⁸ God riiti maji wosowoy tawa ma ye eena

inyaka kwotayirek, miita harapa kwotayirek,

Worek, diita nediik ha tawa ma yenya anasakiita.

Apa diita miiti wakasa ma, miiti piirapet yenya yan ha tawa nedii.

Apa diita miiti harapa man miiti karakada man

miiti majin meeji tawa man yan ha tawa nedii.

Ada diita nosapen kapasek oti tawa man pi

hama seechi tawa nedii!”

¹⁹ Worek, God riiti harapa aka hevenek tari, eeta tagwa seechir. Tagwa seechirek, God riita hisiir majin heechitar bokisen eeka her. Herek, yereiya tarek, kuru tarek, sarebiya pichar. Nenyaw yar. Nomoya papaga tawa ais sakatar.

MIMA SIITAKA HOPOKA PIIRIITI NOMA

12 Worek, harapa jebwa hevenek sokwar. Mima pochi sii tar. Tari,

siitii siivatabi yaga eecha hechar. Niiwi-ika siiti yatii kuruk tar. Siiti masekiik ruwu tawa boboy 12 winyumay eeka tar. ² Wii yikapwa yimowuken otiiri, harapa kapa meeji tawa boboy sii yarek, sii eena teejir. ³ Worek, anadii jebwa hevenek sayar. Harapa hopo por nayim siik tari, rii sayar. Ri masek 7 tar. Ri masamija 10 tar. eyey masek ri masek ruwu tawa boboyek eecha ta ye i tar. ⁴ Ri kinyi sii tari, sii winyumayen hako rabochirek, nosapek sakar. Eyey winyumay piiriichar tari, poren otiichirek, sakar. Worek, hopo rii eeta yikapwa yimowuken otiitar mima siiti misomak siitii tar. Yimowunak, yikapwan aken eena siitii kowu tar. ⁵ Worek, mima sii hoye yikapwan yimowur. Diita yikapwa rii komas ain kubun neekichi eyey ma miman siitii kowu takiita. Yimowurek, eeta yikapwan ameya yeechi God riitaka howuk ye yowur. Riiti tiikiirek eeka yeyowur. ⁶ Worek, eeta mima sii heechi ma biish tar eemek akii ir. God riita siina sayarechir eemek sii eeka ir. Irek, 1260 yadii siina hehare takiita.

⁷ Worek, hevenek ow ana pichar! Maikel riita riiti ejeleka harapa hopon pichar. Picharek, hopo rii riiti ejeleka awasenpir. ⁸ Awasen awasen picharek, harapa hopo riina dagiir poyer. Dagiir poyerek, rii heven sii eemekasakech. ⁹ Harapa hopo riina yeechi muk rabor. Rii eeta kapasek hopo. Riiti hi eeta Gaba, eeta Seten. Rii nosapek tawa man woshepii tar Gaba. Riin riiti ejel yechaka eecha yeechi nosapeka rabor.

¹⁰ Worek, ada meeji hevenek harapa ayan uwachi eecha wor: “God riita man yesokwa yicha tawa boboy sii eeta yar. Apa God riita mukuchichu rii eeta hapaga tawa aka tabo yima. Apa riiti Kraist yarek, rii riiti hapaga boboyen mukuchir. Noti yaka kumwoyen maji ba diima tawa ma rii God riiti misomak siitii yadii niy ba diima tar.

Hevenek tarek, ba diima tarek, God rii yeechi yasaya geenyek rabor. ¹¹Noti yaka kumwoy yecha Sipsip Yi riiti pin hiki siitiichirek, omutiik tawa maji siikenen sawo tarek, eena noti yaka kumwoy ye Gaban dagiir poyetar. Yecha eecha hiki tar yechi maba eeta kubuchey boboy tawa. Eena yecha haken hikitar. ¹²Wowak, eena eyey hevenek tawa ma, eyey tawa boboy sa kwoya woy hiki ta. Wowak, nosap somakwotii tawa pa, kwo na ow poy sii ta. Gaba rii eeta kwotak yar. Yarek, rii harapa kwotayeto. Rii eecha hikitu harapa nediikasakech. Eena kwotayeto.

¹³Worek, harapa hopon nosapek raborek, rii heri, rii hoyey yikapwan yimowur mima siina kiki oti tar. ¹⁴Wori, aponumay chipin upurus siina harek, sii sokwa siiti eem ma biish tar eemek iken hikiney, siipa keena ikkita. Siipa inyey, sukwiya piiriichar chep siina hehar takiita. Eeka tanak, harapa hopo rii pik otiiney, saka kiki siikiitawak. ¹⁵Worek, harapa hopo rii ukun woyichirek, saka harapa paga eecha ir. Mima siina gamuchi kiya iken eena ir. ¹⁶Worek, nosap sii mima siina kiyatayir. Worek, eena nosap kujan tagwachi sii harapa hopo rii kujak woyir ukun a hamar. ¹⁷Worek, harapa hopo rii hechi harapa kwotayir. Mima kwotayirek hopo rii mima siiti yimana yenya dagiir poyeken ir. Siiti yimana ye God riiti lon mayishiken otiito. Yecha Jisas riita geenyek omutiik kwodii wochawa majin eena hiki siitiichichu. ¹⁸Worek, eeta harapa hopo rii somakwotii tawa pa giiriibak siitii tar.

KWASHIKA TAWA HARAPA ASA UPURUS

13 Worek, ada heri, kwashika tawa harapa asa por rii somakwotii tawa pak eeka sokwar. Rii 10 masamija tar. Rii 7 masek eecha tar. Eeta masamija

ye eyey masekiik ruwu tawa boboy eecha ta ye i tar. Kapasek maji batawa hi sii eeta eyey masek yechak keyi tar. ²Kwashika tawa asan ada heri, lepattega eecha her. Riiti yatii beaga yatiiga eecha her. Riiti kuja harapa pusi kujaga eecha her. Worek, harapa hopo rii riiti hapaga boboyen kwashika tawa harapa asa riina harek, riina tikiiren harek, riina aka tabo yichawa boboyen hopo rii har. ³Kwashika tawa asa riiti masek por ha tawa masekiiga eecha her. Sowakwo tawaga eecha her. Worek, eecha hechari, romo sii keshe hamarek, kawka kepi siir. Worek, diita nosap ye riina hechi nyegirabochiniga riina sumowu tar. ⁴Worek, eeta harapa hopo rii kwashika tawa asan riiti hapaga boboyen harek, ma mima ye eena hechi hopo riiti hin yesokwatar. Ye kwashika tawa harapa asa riiti hin yesokwabatar. Ye eecha wor: “Nama kwashika tawa asaga eecha sowa? Nama kiki sowa riina pi dagiir poyekiita?”

⁵God riita heechirek, eeta kwashika tawa asa rii God riina kapasek wohega maji batar. God riita hechi heechirek, harapa hopo rii 42 niwiika eecha oti tar. ⁶Rii God riina wosoboye tar. God riiti hin wosoboye tar. Rii God riiti akaman wokwoya tarek, hevenek tawa ma mima yenya wohegabatar. ⁷God riita heechirek, harapa asa rii God riiti ma mima ow ana pi dagiir poyetar. God riita hapaga boboyen riina harek, rii eyey akamak tawa ma, eyey tawa magwi ma, eyey akar akama maji ba tawa ma, eyey nosapek ta ye i tawa man riita siitii kowu tar. ⁸Eyey ma mima ye diita nosapek tawey, ye eeta kwashika tawa harapa asa riiti hin yesokwa tikiita. Wowak, mashi mashi God diita nosapen saka otiitarek, ma yechi hin God riita jeyek keyiri, eeta ma ye kwashika tawa harapa asa riiti hin yesokwatakasakech. Diita jey sii eechaba eechara tawa ma riiti hika eecha

tawa. Diita jey pi sowakwor Sipsip Yi riiti.

⁹Kwota mabiyaka taney, ii na meeji!
¹⁰Ma kaw yen poko jik wonyey ii sapa heechanak, sapa keena ji. Ma por riin eekik sowakwoney, riin sa eechaba eekik pi sowakwo. Eeta yikadey boboy yaney, God riiti ma mima kwo hiki siitiichichawa boboyen na eechaba eechaba anabeyichi hiki siitiichicha.

¹¹Worek, ada heri, anadii kwashika tawa harapa asa nosapek ya sokwar. Rii masamija upurus tar. Sipsip yiga eecha tar. Ri aya harapa hopo riiti ayabaga eecha meeji. ¹²Rii sokwa mapo sokwar harapa asa riiti hapaga boboyen yeechi riiti misomak siitii yo oti tar. Rii eyey nosapek tawa man, nosapen, yenya wohigiya heechi tarek, mapo sokwar harapa asa riiti hin ye yesokwa tar. Mashi harapa romoka taren, keshar harapa asa eetata. ¹³Namba 2 harapaasa rii harapa mirakel oti tar. Rii oti heechirek, hi neerek ya nosapek sakarek, eyey ma mima ye her. ¹⁴God riita heechirek, naba 2 harapa asa rii harapa mirakelen maposokwar asa riiti misomak otiiterek, rii eyey ma miman woshepiichicharek, eena sumowu tar. Eeta harapa asa rii diita nosapek tawa ma mima yenya eyey eecha wor: “Kwota eekik piir harapa asa eechaba tawey, riiti misoman na mek dagiichi riiti hin na yesokwa ta.” ¹⁵Worek, God riita heechirek, namba 2 harapa asa rii riiti popoyen mapo asa riiti dagiir mayi misoman heechirek worek, eeta maji bar. Worek, ma ye riiti hin yesokwanan siiri, yenya pi sowakwor.

¹⁶Worek, eeta namba 2 harapa asa rii wohigiya heechi tarek, eyey ma yenya jebwa tapa bajek heechi tarek, makabek heechi tar. Harapa ma, karakada ma, ya manika tar ma, kiiriisii posii tarma, yo oti wakasa ma, shebo shebo chishi tar ma yenya eecha otiir. ¹⁷Ma eeta harapa

asa riiti hin jebwan keyinan biish siiri, ye boboyen tokokasakech. Harapa asa riiti namban keyinan biish siiri, ye boboyen tokokasakech. ¹⁸Kwota na nagwa nagwa hiki ta. Ma ye hehar hiki taney, yepa kwashika tawa asa riiti namban hekiita. Diita namba eeta ma por riiti hi. Eeta namba eeta 666.

GOD RIITI MA MIMA HOKWA CHICHAR

14 Ada heri, Sipsip rii yi Saion Kwowu siitiitar. Siitiiterek, 144,000 ma mima ye iibak siitiitar. Siitiitar ma mima yechi makebek Sipsip Yi riiti hin, riiti Apoko riiti hika eecha keyichir. ²Ada meeji, hevenek tawa aya sii harapa uku yi sakanaga eecha meeji. Wayi kurunaga eecha meeji. Ada ayan meeji, eeta nokwapa nokwapa gita toko hokwachi ayaga eecha meeji. ³Yecha siitii harapa tiikiiren ver tar boboy dupura kapiiran 24 harapa ma yenya hechar. Hechiniga ye hokwa chichar. Hokwa chichari, diita hokwa anadii ma ye diita hokwan chi hekasakech. 144,000 yechaba God riita diita nosapek awasen yari, yechaba chi hechar. ⁴Eeta ma ye oti keha tawa boboyen mima yechaka otiikasakech. Ye apama hechar. Sipsip Yi rii ik otiitari, eeta ma ye sumowu ibatar. Yecha nosapek tawa ma yechaka tari, God riita yenya tokochi yar. Ye eeta God riitaka Sipsip riitaka piiriina masey har. ⁵Eeta ma ye woshepii majikasakech. Kapasek boboy yechaka takasakech.

EJEL PIIRIICHAR YE MAJIN BAR

⁶Worek, ada heri, ejel por rii howuk hagatar. Hagatarek, eechaba eechaba ta hadabas maji riitaka tar. Eyey akamak tawa ma, eyey tawa magwi ma, eyey akar akama maji batawa ma, eyey nosapek ta ye i tawa man sawotaken eena

ir. ⁷Rii harapa ayak eecha wor: “God riitaban na akii ta. God riiti harapa hin na yesokwa ta. Riiti anasa nedii diita yato. Eena God riiti misomak na sakachi riiti hin yesokwa ta. Rii heven, nosapen, somakwotii tawa pan, uku siivii wokebin eyey otiir!”

⁸Worek, namba 2 ejel rii komas yari, rii eecha wor: “Harapa Bebilon akama sii eeta sakar. Sii eeta sakar. Sii siiti wain ukun eyey man miman hava tari, yenza wohigiya havatar. Diita wain uku sii eeta nobo anemesheroke tawa uku!”

⁹Worek, namba 3 ejel rii komas yari, harapa ayak uwachi eecha wor: “Eeta ma ye kwashika tawa harapa asa riiti hin yesokwataney, riiti mayi misoman yesokwa taney, asa riiti jebwan masek tapak yaney, ¹⁰ye God riiti kwotay tawa wain ukun atakiita. God riita riiti harapa kwotay tawa wain ukun, rii riiti kwotay tawa heebiyak eeka gwotii poyer! Diita wain hapaga bor tawa. Eeta ma ye diita heebiya wain uku aney, God riiti misomak, Sipsip Yi riiti misomak, yecha hika salpaka harapa kapan meejitakiita. ¹¹Kapa meejii tawa hi hirika eechaba eechaba sokwa ichakiita. Eeta ma ye kwashika tawa harapa riiti hin yesokwa yichi tawey, riiti mayi misoman yesokwa batawey, riiti jebwa hin yatawey, yecha yi hapakakasakech.

¹²Eeta yikadey boboy yaney, God riiti ma mima kwo na hapaga siichi ta. Yecha God riiti majin sumowu tawak, Jisas rina hiki siitiichichu.

¹³Worek, ada meejiri hevenek tawa aya eecha wor: “Diina na keyi: Apa komas ma por rii God riiti yo kepin otiitanak, haney, riipa kwoya woy hikikiita!” Worek, Spirit rii awasen eecha wor: “Ayo. Eeta siiken Ye harapa hon otii tarek, ye eena yehapakak. Yecha otii yo boboyeka yechaka eecha ikiita.”

NOSAP TAWA BOBOY SAGAN YA TAWA NEDII

¹⁴Ada heri, apama hejagwoya apo tar. Tarek, ma por rii yichari, yikapwa maga eecha hechar. yichari, gol masek ruwutar boboyen ruwutar. Owbak, tar kuru tar sarap tapak neeki tar. ¹⁵Worek, anadii ejel por rii God riiti lotu akak heechi hejagwoya apok yichar man harapa uwachi eecha wor: “Mii napa sarap yeechi nowo saga tiimiichichi ya. Eeta nedii yato. Nosapek tawa boboy, saga neepii hamawa.” ¹⁶Worek, hejagwoya apok yichar ma rii riiti sarap rabo tarek, nosapek tar sagan tiimii yar.

¹⁷Worek, anadii ejel por rii hevenek tawa lotu akan heechi ya geenyek sayar. yarek, rii kuru tar sarap neeki tar. ¹⁸Worek anadii ejel por rii opelen otiitar cheyen heechi ya sayar. Diita ejel rii hin siitii kowu tar ejel. Rii yaniga rii kuru tar sarap neeki tar ejel riina harapa ayak uwachi eecha wor: “Miita neeki tar sarap na otiichi nowok wain pokon dagii hama. Neepii taweyn, eena na dagii hama!” ¹⁹Worek, eeta ejel rii eeta sarap nosapek raborek, eeta wain pokon dagii hamar. Dagii hamarek, wain siiken yeechiye i God riiti kwotay tawa harapa wuk yiigwotiichi piitii pejatar. ²⁰Harapa akama siiti saba geenyek eeka piitii pejatar. Peja tarek, siiti pi wuk saka harapa ichari, 200 mail ichari, sii iibiitii tari, ma boriwagiik siitar.

7 EJEL YE HARAPA KAPASEK BOBOY OTIIR

15 Worek, ada heri ada harapa nyegiirabo tawa jebwa hevenek her. Dii eeta God riiti harapa kwotay tawa boboy hamaken otii tar nedii. 7 ejel ye 7 harapa kapasekma miman otii tawa boboyen eena yayar. Dii hamak otii tawa boboy kapasek.

²Ada heri, ada her boboy pochi eeta somakwotii tawa pa gugayeka, hika, eecha tanaga eecha her. Ada way kawka heri, diita ma mima ye kwashika tawa harapa asa riina ow ana pi dagiir poyiri, riiti mayi misoman dagiir poyiri, eeta ma riiti hi nabaga tarin dagiir poyiri, yenya ada hebar. Ye somakwotii tawa gugayega hechawa pa giiriibak eeka siitiitari, ye God riita yenya har gitan neekiichi siitiitar. ³Siitiitarek, ye hokwan chichar. God riiti wakasa ma, Moses, riiti hokwan eena chichar. Sipsip Yin riina chichar. Ye eecha chichar: “Harapa, mii eeta hapaga God siiken. Miita oti tawa yo eeta harapa mayaka. Nota eena hechawey, no miina harapa hadabas inyaka hikitu. Miiti oti tawa boboy hiki tawa boboy eeta

nagwa nagwa siiken wey otiito.

⁴Kapo namapa miina saka akiikiitawak? Namapa miiti harapa hin sakapa sawokiitawak?

Miitaba saniga eeta kepi wey kepi.

Eyey ma yepa yanak, miiti hin yesokwa takiita.

Miita nagwa nagwa oti tawa boboy kepi sii

geenyek ya sayar.”

⁵Worek, hevenek tawa lotu akan tagwarek, ada heri, God riiti omutiik maji sawo tawa akak tarek, ada her. ⁶Herek, eeta 7 ejel ye 7 man kapasek otiitawa boboyeka tarin, harapa lotu akak tarin, heechi ya sayar. Sayarek, siivatabi apama kepiweyn ruwuchi yayar. Gol pikaga tarin verekuku ji seechitar. ⁷4 ver tar boboy tarek, por rii 7 ejel yenya eechaba eechaba tawa God riiti kwotay tawa boboy 7 gol heebiya takiikii siirek, yenya har. ⁸Worek, God riiti hapaga boboy, riiti hadabas kwoya hechawa boboy kepi eeka otiichirek, hirika sokwa God riiti harapa akak punyir. Wowak, ma por eeta akan iyarekasakech. Diita

7 ejel yecha 7 kapasek harapa boboyen oti hamanak, ye i yarekiita.

7 HEEBIYA EETA GOD RIITI KWOTAY TAWA BOBOY SII TAKIIKIISIIR

16 Worek, ada meejiri, nerek tawa akak uwar aya eecha wor: “Kwota na i God riiti kwotay tawa 7 heebiyak tawa boboyen i nosapek gwotii poyir!”

²Worek, namba 1 ejel rii riiti heebiyen nosapek gwotii poyir. Gwotii poyiri, kata ma ye kwashika tawa harapa asa riiti jebwa misoma yechaka eecha tarek, asa riiti mayi misoma hin yesokwa tarek, eena harapa romo yechi mabak sokwatar.

³Worek, namba 2 ejel rii riiti heebiyen somakwotii tawa pak gwotii poyir. Gwotii poyiri, ha tawa ma yechi piga eecha her. Worek, eyey somakwotii tawa pak tar boboy ye eeta eyey ha hamar.

⁴Worek, namba 3 ejel rii i riiti heebiyen kwashika tawa wasiipokiik gwotii poyir. Gwotii poyiri, eeta pik siir. ⁵Worek, ada meejiri, eeta wasiipokiik siiti kowu tawa ejel rii eecha wor: God mii eeta kepi wey kepi tawa God. Mii mashi tarek, apa mii tabato. Miita ma miman anaseechi tari mii eeta nagwa nagwa anasatar. ⁶Ye miiti ma mima yenya pi sowakwori, piirapet yenya pi sowakwobari, eena mii pin aken har. Harek, ye yechi ya kapaseken eeta woyek yar. ⁷Worek, ada meejiri, aya pochi opel oti tar chey heechi yari, eecha wor: “Harapa, mii eeta hapaga bor tawa God. Miita anaseechi tawey, eeta ma yenya miita hehar nagwa nagwa siiken anaseechitu!”

⁸Worek, namba 4 ejel rii riiti heebiya gwotii poyir. Gwotii poyirek, God riita heechirek, ya riita ma yenya riiti hik harapa pichar. ⁹Pichari, ma yenya hik uwur. Hik uwutarek, ma ye God riina wokwoya kapasek maji batar. Eeta

kapasek boboyen God riita siitii kowu tar. Eena yecha God riina wokwoya maji batar. Eecha otiirin, ye eena hechi yechi kapasek boboyen magiirechikasakech. Yecha riiti hin yesokwakasakech.

¹⁰Worek, namba 5 ejel rii riiti heebiya kwashika tawa harapa asa riiti harapa tiikiirek eeka gwtotii poyir. Gwtotii poyirek, eyey ma ye harapa asa riiti kuruk tarek, niyi sii yaniga yenya gamu poyirek, yecha kapa harapa meejirek, ye pugiirega wagiirega tar. ¹¹Pugiirega wagiirega kapa meejii tarek, romo yechaka tarek, eena ye hevenek tawa God riina wosoboy wokwoya tar. ¹²Worek, ye yechi kapasek boboyen magiirechikasakech.

Worek, namba 6 ejel rii riiti heebiya Yupretis pak gwtotii poyir. Gwtotii poyirek, pa kiipa hamar. Ii nobon takiirek, ya sokwa eemek aka tabo yima ye sayaken eecha otiir. ¹³Wowak, ada heri, 3 spirit kapasek grisa tawaga eecha her. Yecha harapa hopo riiti kujan, woshepii tawa piirapet yechi kujan heechi ya sayar. ¹⁴Diita spirit kapasek ye mirakel kapaseken otii tawa spirit. Diita 3 spirit ye eyey diita nosapek tawa aka tabo yima yechak ichu. I otii tawak, aka tabo yima ye ya yopo wuchi hapaga tawa God riiti nedii ow ana pik otiito.

¹⁵“Na meejii! Anapa hiyi yatawa maga eecha yakiita. Eeta ma ye wanan siiney, ye yechi siivatabi hehar giiriiney, riipa saka maba sobo chishikiitanak, riipa saka anadii ma yechi misomak hiibiya yakiitawak. Yepa eeta kwoya woy hiki takiita!”

¹⁶Worek, spirit kapasek yecha otiirek, aka tabo yima ye yopo wuchi yichar. Eeta eem siiti hi Hibru maji eecha habato: Amagedon.

¹⁷Worek, namba 7ejel rii riiti heebiya sowak gwtotii poyir. Gwtotii poyirek, harapa aya sii harapa tiikiirek harapa lotu akak eeka tari, sii uwachi eecha

wor: “Eeta hamar!” ¹⁸Worek, yiirepiya tarek, kuru tar. Sarebiya pichar. Harapa nenyaw mayaka yar. Eeta yikadey nenyaw mashi diita nosapek yakasakech. Sii eeta harapa mayaka. Eyey nenyawen dagiir poyir! ¹⁹Eecha otiirek, harapa akama nedii reekiichi piiriichar siir. Harapa tar akama. Eyey ta ye i tar akama eechaba sii hama seechibar. God riita harapa akama, Bebilon, siina hikichi otiirek, Bebilon sii wain ukun God riiti heebiyak atar. Diita wain ukun eeta God riiti harapa kwotay tawa boboy. ²⁰Eyey nedii kwow pak tari, akii i hamar. Eyey harapa kwow eeta buchichi saka hama seechir. ²¹Ais papa neerek saka tari, papaga eecha ma magiirek eeka saka tar. Hisaw mayaka ais pap eecha saka tar. Eecha otii tarek, harapa kapasek sii tarek, ye eena God riina wokwoya maji batar.

NOBO ANEMESHEROKOTAR HARAPA MIMA SII HISAW KAPAN MEEJIR

17 Worek, 7 ejel heebiyen neeki tari, por rii adak ya eecha wor: “Na ya. Nobok anamesheroko ye i tawa harapa miman siina pichawa nobon ada miina mukuchikiita. Diita mima sii eeta harapa pak yichar. ²Eeta nosap aka tabo yima ye eeta nobo mima siitaka eecha anamesheroko tar. Diita nosapek tawa ma mima ye siita nobok anamesheroko tawa wain ukun atar. Atarek, ye beyi tar.”

³Worek, eeta Spirit rii ana yar. Ana yarek, ejel por rii yari, ana biish tar eemek kiya ir. Irek, ada heri, mima poche sii kwashika tawa harapa nayim siik asa riiti magiirek yichar. Eeta asa riiti magiir nokwapa nokwapa jebwaka eecha tar. Eeta jebwa God riina eyey kapasek majin eena keyir. Eeta asa rii 7 masek, 10 masameja tar. ⁴Siita siivatabi nayim siiken ruwutar. Si-

ita gol, gayetiik, kwoya hechawa papa kepika eeka keya pochichar. Sii heebiyani siiti tapak neekitari, keha tawa kapasek boboy kapasek hechawa boboy eeta gol heebiya eeta takiikiisiir. Sii nobok anamesheroko tawa boboyen otiitarek, eena takiikiisiir. ⁵Keyir jebwa siiti makebek eeka tari, shiyi tawa maji eecha wor: “Harapa akama Babilon, eyey nobo anamesheroko tawa mima, eyey kapasek boboyen otiitawa ma yechi nokwapa.” ⁶Ada heri, God riiti ma mima ye Jisas riina hiki siitiichi sumowutari, eeta mima sii yenya pi sowakwochiniga yechi pin sii eena atari, sii eeta beyir. Ada siina heri, ada harapa nyegiirabochi i hiki ya hikir.

⁷Worek, ejel rii eecha wor: “Boyewak mii i hiki ya hikitu? Ada miina wokiita: Eeta mima siina, eeta asa rii siina kiya ir mun, ada miina sawokiita. 7 masek, 10 masameja tawa asan ada eena wochoch. ⁸Eeta kwashika tawa asan miita hechawey, mashi tar. Apa rii takasakech. Riita sayarechi waw supuk ya sokwak otiito. Riipa sokwanak, riina pi sowakwo hamakiita. Diita nosapek tawa ma yechi hin mashi mashi eechaba eechaba tak tawa jeyen keyinan siyega, ye harapa asan henyak, ye i hiki ya hikitakiita. Eeta asa rii mashi tari, apa takasakech. Komas kawka yakiita. Eena nyegiirabochiniga i hiki ya hiki takiita.

⁹“Ma ye inyaka nagwa nagwa hiki tawey, ii na hiki ta. 7 masek eeta 7 kwow. Eeta sii 7 kwowuk eeka yichu. ¹⁰7 aka tabo yima tabato. 5 aka tabo yima sakar. Podareba riita siiti kowutu. Anadii saka yatawak. Riipa yanak, rii ameda siikiita. ¹¹Eeta harapa asa mashi tari, apa saka tawak, rii eeta namba 8. Rii eeta namba 7 aka tabo yima yechi. Rii i ichawak, riin pi sowakwoto.

¹²“Miita her 10 masameja ye eeta 10 aka tabo yima. Ye apa siitii kowukasakech. Komas siitii kowukiita.

Yenya hapaga tawa boboyen hanak, yecha kwashika tawa harapa asa riitaka eecha awa podat siitii kowukiita. ¹³Eeta aka tabo yi ma ye podateba inyagak tawa. Eecha tawak, ye yechi hapaga tawa boboyen siitii kowutaweyn, harapa asa riina hat. ¹⁴Ye Sipsip Yi riina ow ana pikiita. Pichanak, Sipsip Yi riina sumowu tawa ma, riiti hin haba tawa ma, riita mashi hisiiir ma yechaka Sipsip Yi riitaka eecha tanak, riipa awasen yenya ow ana pidagiir poyikiita. Rii eeta harapa ma yechi Harapa. Rii eeta aka tabo yi ma yechi Aka Tabo Yi Ma.”

¹⁵Worek, eeta ejel rii ana eecha wor: “Miita nokwapa nokwapa pan heri, eeta pa eetata: eyey nosapek ta ye i tawa ma, eyey akamak tawa ma, eyey akar akama maji ba tawa ma, eyey tawa magwi ma. ¹⁶Eeta 10 masameja miita heri, ye kwashika tawa harapa asa riitaka ye nobo anamesheroko tawa mima siina harapa yuyakiita. Yuyatanak, yecha eyey siitaka tawa boboyen ya hamanak, sii shebo shebo biish siikiita. Wonyak, ye siiti maba omun eechi hik rabochinyak, uwu hamakiita. ¹⁷God riita otiichirek, yechi inyaka podatebak hiki tarek, ye yechi hapaga siitii kowu tawa boboyen harapa asan riina har. Harek, ye eecha otiitari, God riiti inyagak otiitar. Eecha otiitarek, God riiti mashi keyir maji sii eeta geenyek sokwar. ¹⁸Eeta mima siina miita heri, sii eeta harapa akama mayaka. Sii diita nosapek aka tabo yi ma yenya siitii kowutu.”

BEBILON AKAMA EETA KAPASEK WOY SIIR

18 Worek, ada heri, anadii ejel por rii heven heebiya sakar. Riiti siitii kowu tawa boboy eeta harapa tar. Riiti okoree tar haba diita eyey nosapek buya tar. ²Rii sakachi harapa ayak uwachi eecha wor:

“Sii eeta sakar. Harapa Babilon akama sakar.

Nokwapa nokwapa kapasek spirit ye, Sekiyawas ye eeka yichu.

Nokwapa nokwapa kapasek keha tawa yuyawa tawa apo ye iibak yichu.

³Sii otiichirek, eyey ma yechaka eeche siiti nobo anemesheroke tar wain ukun yechaka eeche atar.

Diita nosapen aka tabo yi ma ye siina nobo anemesherokebatar.

Sii harapa nobo anemesheroke weyitari, bisnis ma ye harapa yan yatar.”

⁴Worek, ada meeji anadii aya hevenek uwar:

“Eeji ma mima kwo na eeta akaman heechi

geenyek ya saya!

Opoche kwopa siitaka kapasek boboy eech otiitanakech.

Eeta kapasek boboyen siitak yaneyn, kwona opoche siitaka eeche yatanakech.

⁵Siiti kapasek boboy diika mowutu.

Neereka hayeto.

Siita kapasek otii tawa boboyen God riita

eena abosuchekasakech.

⁶Siita kwona eeche otiitari, kwo napa awasen siina eechaba otii.

Siita harapa kapasek otiitari,

kwo napa siina awasen eechaba harapa upurus na otii.

Siita kwona uku atawa boboyen otiichi hatari,

kwo napa awasen siina eechaba upurus ha.

⁷Siita mayama diita nosapek tawa boboy kepin hatari,

siiti hin mayama yesokwa tari,

kwo napa siina eechaba awasen harapa kapa meeji

tawa boboyen ha ta.

‘Ada yichawey, eeta aka tabo yi mimaga eeche tawa.

Ada mibiya mima takasakech.

Kapa meeji tawa boboy adak yakasakech!”

⁸Eeche tawak, nokwapa nokwapa kapasek boboy

siina podat yadiibak ya hamakiita.

Hak otii tawa boboy, kapa meeji tawa boboy,

eechi hatawa boboyen siitabak yakiita.

Siina hik uwukiita.

Wowak, siina anasak tawa Harapa God rii eeta

harapa wey hapaga tawa.”

⁹Diita nosapek aka tabo yima ye siitaka nobo anemesheroke tarek, harapa akama Babilon hi uwu tanak, yecha siiti hirikan henyak, harapa keya takiita.

¹⁰Wonyak, ye siiti kapa meeji tawa boboyen akiitanak, ye eena yapak siitii takiita.

Siitii tanak, ye eeche wokiita: “Dii eeta kapasek wey. Awiyo. Awiyo.

Siiti eeta hapaga tarek, harapa tar. Awa podat siirek, kapasek boboyek siitak yarek, kapasek siir.”

¹¹Wonyak, diita nosapek tawa bisnis yo otii tawa ma ye eena henyak, yepa inyakapwa hiki tanak keya takiita.

Ma ye yechi boboy sagan kawka tokokasakech. Eena keyatar.

¹²Yechi gol, silva, kwoya hechawa papa, gayetiik, siivatabi kepin, sileka, siivatabi nayim siik, kwowa ya

tawa me, elepan riiti pun yeechi otii tawa boboy, mek diigii tawa boboyen

harapa yak toko tawey, bras, ain, hapaga papan otii tawa boboy, diita boboy ye kawka tokokasakech.

¹³Sinamon, kwasaga tawa boboy, kwowa ya tawa boboy, kwowa yatawa boboy kepi;

wain uku, akar uku, atawa hikihebu, bulmakau, hos, ka, wakasa man, ma

yechi inyaka wopu, diita boboyen yecha kawka tokokasakech.

¹⁴Bisnis yo otii tawa ma ye siina eeche wocho: “Eyey boboy nija yak otii tari, ii ninya heechi

i hamawa. Niji ya niji ruku sii tawa boboy kepi eeta ninya heechi i hama seechir. Hama seechirek, ni eena kawka hekasakech!”

¹⁵ Wonyak, eeta bisnis yo oti tawa ma ye eeta akamak eeka bisnis yon otiitarek, harapa yan eeka ya tarek, ye siiti kapa meiji tawa boboyen harapa akiichi yapak siitiichi keya takiita. ¹⁶ Keya tanak, eecha wochakiita: “Awiyo. Awiyo. Dii eeta kapasek wey siito! Eeta harapa akama sii kapasek wey tawa. Mashi sii siivatabi kepin, nayim siik tawa siivatabin ruwuniga, gol, gayetiik, kwoya hechawa papan wakiiretar. ¹⁷ Apa awa podat eeta eyey biish woy biish siir.”

Wonyak, jabiir yechi kepten, akar nosapek jabiirek ichawa ma, jabiir yon oti tawa ma, eyey akar ma ye somwakwotii tawa pak ya yon oti tawey, ye yapak siitii tarek, siiti hirikan her. ¹⁸ Hechi ye uwachi eecha wor: “Akar siitak tawa harapa akama diita akamaga eecha tawa?” ¹⁹ Worek, ye nosapen teenyechi neerek rabo poworek, awasen yechi masekiik sakar. Ye keyaniga eecha wor: “Awiyo. Eeta kapasek wey siito. Kapasek boboy harapa akama siitak yar. Eyey ma ye somakwotii tawa pak jabiirek ta ye i tari, harapa yan eeta akamak eeka yatari, awa podat eeta eyey kapasek wey siir!”

²⁰ “God riiti ma mima, hevenek tawa ma mima, aposel ma, piirapet ma kwo napa kwoya woy hiki ta! Eeta harapa akama siin God riita pi hama seechir. Siita kwona kapasek oti tarek, eena God riita siina awasen anaseechiniga kapasek otiir!”

²¹ Worek, harapa hapaga tar ejel por rii harapa papan yeechi somakwotii tawa pak rabochirek, ir. Irek, rii eecha wor: “Ada diita papan robochirek, irega, harapa akama Babilon siina harapa ow ana pichi rabo poyikiita. Wonyak, siin kawka hekasakech. ²² Wonyak, sagey pi-

ita tawa boboy, gita, mupugu, hokwa yapo ya tawa boboy, eyey eecha oti yey tawa boboyen kawka meejikasakech. Yo oti tawa ma ye nin sakapa kawka hekiitawak. Wit hikishebo otiitawa masin aya kawka nijak meejikasakech. ²³ Niji haba buyakasakech. Ma mima reeviisii tawa maji kawka nijaka meejikasakech. Niji bisnis yo oti tar ma ye hapaga siitar. Niji neeki yesokwa tar boboy kapasek eeta diita nosapek tar eyey ma miiman woshepii tar!”

²⁴ Diita akama sii piirapet yenya God riiti ma mima yenya pi sowakwotarek, yechi pi nosapek sakarek, eyey diita nosapek pi sowakwor ma mima yechi pi eeka sakarek, God riita eena heri kwotayechi eeta akaman pi hama seechir.

EYEW MA MIMA YE RAGATAR BEBILON KAPASEK SIIREK

19 Worek, ada meejiri, hevenek tawa harapa aya uwari, nokwapa nokwapa ma yechi ayaga eecha meejiri, eecha wor: “God riiti hin na yesokwa ta. Noti God rii eeta nona yesokwa yichi tawa God. Riita hadabas kepiwey tawey, rii eeta hapaga tawa. ² Riita anaseechi tawey, rii eeta nagwa nagwa siiken anaseechitu. Eeta nobo harapa kapasek anamesheroko tawa mima sii diita nosapek tawa ma yenya kapasek yon oti tari, eena God riita siina anaseechi pir. Siita God riiti yo oti tawa wakasa ma yenya pi sowakworek, eena riita siina anaseechi pir.

³ Yecha kawka eecha wor: “God riiti hin na yesokwa ta. Eeta harapa akamak hik haye tawey, hirika siipa eechema eechema sokwa punyi takiita!” ⁴ Worek, eeta 24 harapa ma ye, 4 ver tar boboy ye, misomak sakachi ye harapa tiikiirek yichawa God riiti hin yesokwa tar. Ye eecha wor: “Eeta omutiik. God riiti hin na yesokwa ta!” ⁵ Worek, harapa tiiki-

irek aya uwari, eecha wor, “God riiti yo otii tawa ma, eyey ma karakada, harapa, kwo riina akii tawey, noti God riiti hin na yesokwa ta.”

SIPSIP YI RII RIITI MIMAN YAR

⁶Worek, ada meejiri, nokwapa nokwapa ma yecha uwanaga eecha meejir. Harapa ukwi sakanaga eecha meejir. Sarebiya pinyaga eecha meejir. Ye eena eecha wor: God riiti hin na yesokwa ta. Noti Harapa, noti hapaga tawa God ritaba eeta harapa aka tabo yima tawa. ⁷Nota keena inyaka kwoya hiki tanak, riiti hin riita harapa tawa boboy kepin na yesokwa ta. Eeta Sipsip Yi rii riiti miman yaken sayareto. Mima sii wohowur. ⁸God riita otiichirek, sii mayama siivatabi apama kepi weyn ruwur.” Eeta siivatabi apama eeta God riiti ma mima yecha yon nagwa nagwa otii tawa boboy.

⁹Worek, eeta ana eecha wor: “Diina na keyi: Kata ma yenya God riita Sipsip Yi riitaka tapa nokusha aken woheri, na kwoya woy hiki ta.” Ejel rii kawka eecha wor: “Diita maji eeta God riiti maji siiken.” ¹⁰Worek, ada riiti yatii jumuk sakachi riiti hin yesokwaken otii tarek, rii ana eecha wor: “Opoche eecha otiitanakech. Ada eeta miita sicha yo otii tawa ma. Ada miiti yaka kumwoy yechaka eecha otii tawak, Jisas riita kwodii wochar majin sumowu tar ma yechaka eecha otiito. God riiti hiban eena na yesokwa ta! Eeta omutiik maji Jisas riita kwodii wori, ii eeta piirapet yenya kiyapochichiwak, ye eeta God riiti majin sawoto.”

MA POR RII HOS APAMA MAGIIREK YICHAR

¹¹Worek, neer tagwarek, ada heri, hos apama eeka tarek, siiti magiirek yichar ma riiti hi upurus tar. Hi diitata: Hehar Sumowu Tawa Ma, Omu-

tiik Nobon Nagwa Nagwa Otii Tawa Ma. Riita anaseechi otii tawey, rii ow ana pichaweyn, rii eena nagwa nagwa hehareto. ¹²Riiti miy eeta hi okoreenaga eecha hechar. nokwapa nokwapa aka tabo yima yechi masekiik ruwu tawa boboy riitak ruwu tar. Hi pochi riiti mabak tari, ma yecha eena hekasakech. Riitaba saniga hecho. ¹³Riiti ruwu tar gworo siivatabi eeta pibak tar. Riina eecha habato: “God Riiti Maji.” ¹⁴Hevenek tawa ow ana pichawa ma ye riina sumowu tar. Ye apama hos yechi magiirek yeicharek, riin sumowu tar. Ye siivatabi kepi apamaban ruwu tar. ¹⁵Owuka tar eeki riiti kujak tarin ya sayar. Rii eeta eekik ma mima yenya ow ana pichiniga dagiir poyekiita. Wonyak, riipa ain kubuk ma mima yenya siiti kowukiita. Rii wain siiken yeechi harapa wuk woyechi piitiipejanak, wain ukuk siikiita. Diita wuk eeta hapaga God riiti harapa inyaka kwotaya tawa boboy. ¹⁶Riiti hi eeta gworo siivatabik riiti yatiik eeka keyi tar. Eecha keyi tar: “Aka Tabo Yima Yechi Aka Tabo Yima. Harapa Ma Yechi Harapa Ma.”

¹⁷Worek, ada heri, ejel por rii yak siitii tar. Siitii tarek, eyey apo neerek haga ye i tari, hechi rii harapa uwachi yenya eecha wor: “Na ya, God riiti harapa, nokusha atawa boboyen a ta! ¹⁸Na ya. Aka tabo yima yechi maba omun a! Ow ana pichawa harapa ma yechi omun na a. Ow ana pichawa wakasa ma yechi omun na ya a. Hos yechi omun an ya a. Yechi magiirek yichawa ma yechi omun na ya a. Eyey ma yechi omun na ya a. Wakasa ma yechi i ye ya tawa ma yechi omun na a. Karakada ma, harapa ma yechi omun na ya a!”

¹⁹Worek, ada heri, kwashika tawa harapa asa rii diita nosapek tawa harapa aka tabo yima yechaka, yechi ow ana pichawa ma yechaka, yopo yichi hos apamak yichar ma riina, riiti ow ana

pichawa ma yechaka eecha ow ana piken yar. ²⁰Eecha otiirek, kwashika tawa harapa asa riin woshepii tawa piirapet yechaka eecha pokok jir. Diita woshepii tawa piirapet ye harapa asa riiti misomak mirakel otiir. Mirakel eecha otiiri, woshepii tawa piirapet riita kwashika tawa asa riiti jebwan yatar man woshepii tar. Rii eechaba eeta ma ye riiti mayi misoman sumowu tarin woshepii tar. Eeta harapa asa riin eeta woshepii tawa piirapet riitaka yeechi hisaw salpa hi uwutar pa supuk rabochirek uwur. ²¹Apama hosek yichar ma riiti eeki kujak sayari eeta eekik piiriiti ow ana pichar ma pi sowakwor. Pi sowakworek, eeta apo ye ya yopo yiniga yechi omun aniga bii diir.

1000 SUKWIYA MAJI

20 Worek, ada heri, ejel por rii hevenen heechi ya sakari, rii harapa wokebin tagwa tawa kika eecha neeki ya sakar. Sen pokok pochi neeki yabar. ²Rii mashi hopo riin yeechi neeki tar. Diita hopo eeta Gaba, Seten. Yeechi neeki tarek, rii sen pokok jichi 1,000 sukwiya eecha heechir. ³Pokok jirek, ejel rii eeta hopon harapa wokebik rabochi hehar dasii poyer. Hopo rii diita nosap tawa ma mima yenya 1,000 sukwiya woshepiinakech eena rabochi dasiipoyer. 1,000 sikwiya hamanak, riina heechinak, rii kawka i ameda kada siikiita.

⁴Worek, ada harapa tiikiir kawen heri, ma kaw eeka yichar. Yicharek, God riita yenya hapaga boboyen hari, yecha man anasaken eena har. Worek, ada ma yechi inyaka wopun hebar. Diita ma ye mashi Jisas riita mashi kwodii wor majin God riiti majin ye eena siiken sawo tarek, ma ye eena yenya pi sowakwor. Diita ma ye harapa asa riiti hin yesokwakasakech. Yecha harapa asa riiti mayi misoman saka sumowu tarek. Yecha asa riiti hin yechi tapak make-

bek heechikasakech. Diita ma ye saniyeechi sokwari, Kraist riitaka aka tabo yimaga tari, ye 1,000 sukwiya eecha tar. ⁵Anadii har ma ye awasen yesokwakasakech. 1,000 sukwiya hamanak, ye saniyeechi sokwakiita. Dii eeta mapo saniyeechi sokwa tawa nedii. ⁶Eeta ma ye mapo saniyeechi sokwawey, ye sa inyaka kwoya woy hiki tanak, yecha kepi wey ma siikiita. Eeta ma ye komas saka kawka hakiitawak. Diita ma ye Kraist riiti, God riiti opelen oti tawa ma siinak, yecha Kraist riitaka eecha 1,000 sukwiya eecha siitii kowu takiita.

GABA RIINA PI DAGIIR POYEKIITA

⁷1,000 sukwiya hamanak, Gaba riina pokok jichari, heemachinak, ikiita. ⁸Wonyak, riipa heechi riipa diita nosapek tawa ma har ta ye ta weyen yenya woshepiiken ikiita. Yechi hi Gok, Megok. Wonyak, riipa yenya ow ana piken yaya yopo yichakiita. Ye ya yopo yichanak, nokwapa nokwapa kesenega eecha yikiita. ⁹Wonyak, ye diita eyey nosap i ya yanak, yecha God riiti ma mima yichawa eemen iniga yenya osago geechekiita. eeta eem eeta God riita rukusii tawa harapa akama. Nosap tawa ma ye inyi jichanak, hi neer heechi ya sakanak, yenya uwu hama seechikiita. ¹⁰Wonyak, eeta woshepii tawa Gaba riina yeechi hi uwu tawa salpa tawa pa supuk rabochinak, uwukiita. Mashi eeta eemek kwashika tawa harapa asaka, woshepii tawa piirapeteka, eecha rabochirek, eechaba eechaba uwu tar. Eecha otiinak, ye kapa eechaba eechaba yadii niy meejitakiita.

HARAPA ANASAKA TAWA NEDII YAK TAWA MAJI

¹¹Worek, ada heri, harapa apama tiikiir pochik ma por rii eeka yichar. Nosapeka, neereka riiti misoma eecha heechi akii irek, kawka hekasakech.

¹²Ada heri, har ma, harapa, karakada yechaka eeche harapa tiikiir misomak siitii tar. Siitii tarek, jeyen tagwa seechir. Komak akar jey pochin eecheba tagwa seechir. Eeta jey sii eecheba eecheba tak tawa ma yechi hik eeche tar. Worek, jeyen keyiri, eyey har ma yecha mashi otii tar yobaga woyek yenya eecheba anasatar. ¹³Worek, ma somakwotii tawa pak hari, ye eets sokwar. Ha ma tar eemek har ma ye heechi ya sokwar. Sokwarek, yenya eyey anasatar. Yo otii tar woy baga yenya eecheba anasatar. ¹⁴Worek, ha tawa boboyen ha ma yichar eemek hi uwu tawa pak yeechi rabochirek uwur. Eeta hi uwu tawa pa sii komak kawka hak tawa pa. ¹⁵Ma kaw ye yechi hin eecheba eecheba tak tawa jeyek keyinan siiney, yenya eeta hi uwu tawa pak rabochirek uwutar.

AKAR NEER AKAR NOSAP YAR MAJI

21 Worek, ada heri, ada akar neeren akar nosapen her. Mashi tar neeren mashi tar nosapen heechi ir. Somakwotii tawa pa sii eeta heechi ibar. ²Worek, ada akama hadabas kepin heri, siiti hi eeta akar Jerusalem. Sii God riina hevenek yar. Yari, sii sayarer. Sii yari, reevii siinak keyapochi boboyen sayareken eena yar. ³Worek, ada meejiri, harapa tiikiirek uwar aya eeche wor: “Na he! God riita maka yichu. Rii yechaka eeche yichawey, ye eeta God riiti ma mima siikiita. Ayo, God riita yechaka eeche siinak, riipa yechi God siikiita. ⁴Riipa ma yechi misoma keyamukun bachikiita. Ha tawa boboy sii eeta hakiita. Inyakapwa hiki tawa boboy sii eeta biish siikiita. Ma keyakasakech. Kapa meejikasakech. Mashi tar boboy sii eeta i hamar.”

⁵Worek, harapa tiikiirek yichawa ma rii eeche wor: “Apa ada eyey boboyen otiiiniga akar sowa.” Rii way ana kawka eeche wor: “Diita maji eeta omutiik

wey eena na keyi.” ⁶Rii eeche wro: “Eeta hamawa. Adaba saniga. Ada mapo tawak, ada komak tawa. Ada eyey boboy yechi mu. Eeta ma por rii riiti borowagii riikasiiney, ii sa adak yanak, ada eecheba eecheba tawa uku sobon hanak, ak. ⁷Eeta ma ye kapasek boboyen ana beyichi dagiir poyeney, ada yenya eyey boboy hakiita. Ada eeta yechi Godek siinak, yepa eeta eejii yikapwa siikiita. ⁸Wowak, akii tawa ma, ana hiki siitiichinyan biish tawa ma, kapasek otii tawa ma, man pi sowakwo tawa ma, nobo anemesheroke tawa ma, siiga kapan otii tawa ma, woshepii tawa god yechi hin yesokwa tawa ma, woshepii bak tawa ma yen salpa hi uwu tawa pa supuk rabochinyak uwutakiita. Ii eeta komak kawka hak tawa nediiik.”

AKAR JERUSALEM

⁹Worek, ejel por rii adak yar. Diita ejel rii 7 ejel por 7 heebiyen neeki tari, 7 kapasek man pi sowakwo tar boboy wok tari, rii 7 ejel heechi yar. heechi yaniga eeche wor: “Na ya. Ada miina Sipsip Yi riiti m iman mukuchik.” ¹⁰Worek, eeta Spirit ya ana takiikii siirek, ejel rii ya ana yeechi harapa kwow masekiik ye yo ye ir. Ye yo ye irek, rii ana Jerusalem mukuchir. Diita akama eeta hadabas kepi akama. Eeta hevenek God riina heechi ya sakar. ¹¹Ya sakari, God riiti hadabas boboy sii okoreetar. Eeta akama okoree tari, yama papa kepiga, jas paga, eeche hadabas hechar. ¹²Diita akama inyika eeche tar. Tarek, Isrel magwi 12 yechi hin eeche keyir. ¹³Nubureja piiriichar wopu yepak tarek, piiriichar magiir yepak tarek, piiriichar bayegey yepak tarek, piiriichar yepa bayegey tar. ¹⁴Eeta akama siiti inyi sii 12 papa yechi hek eeka siitiito. Eeta papak Sipsip Yi riiti 12 aposel yechi hin eeta papak keyi tar.

¹⁵Worek, ana maji bar ejel rii gol pokoshey kubuka eeche tar. Rii akaman, siiti nuburejan, siiti inyin, pokosheyek yaken otiir. ¹⁶Eeta akama sii diipiira kapiira skwea siiken tar. Kikibak siir. Eeta ejel rii eeta akaman riiti pokoshey kubuk hehar otiir. Eeta 1500 mail wopu yokwak irek, 1500 mail gay yokwak irek, 1500 mail eecheba howuk yow ir. ¹⁷Worek, ejel rii inyi pokoshey kubuk kawka yeechi chey her. Herek, eeta inyi 216 pit yo ir. Ma yechi pokoshey woyek siir.

¹⁸Eeta inyi papa jasper eeka tar. Eeta akama kiire kepi gol kepi eeka tar. Gukayega eeche her. ¹⁹⁻²⁰Eeta muku tawa papa eeta nokwapa nokwapa harapa yaka tawa papa kepi kepi. Inyi keyapochi seechi tar. Namba 1 papa inyi muku tari eeta jasper. Namba 2 eeta sapaia. Namba 3 eeta aget. Namba 4 eeta emeral. Namba 5 eeta sadonikis. namba 6 eeta konilian. Namba 7 eeta krisolait. Namba 8 eeta beril. Namba 9 eeta topas. Namba 10 eeta krisopres. Namba 11 eeta haiasin. Namba 12 eeta ametis. Eeta eyey papa ye eeta kwoya hechawa papa. ²¹Eeta 12 nubureja eeta 12 apama geyitiikega eeche tar. Eeta eyey nobo akamak tari, kiiri kepi gologa eeche her. Herek, gukayega eeche her. ²²Ada eeta akaman heri, harapa lotu akan hekasakech. Eeta lotu aka eeta hapaga tawa Harapa God. Ii eeta Sipsip Yi. ²³Eeta akama siin ya pikasakech, niwiika pikasakech. God riiti hadabas boboyek eeka okoreeto. Eeta Sipsip Yi rii eeta haba. ²⁴Nosapek tawa ma ye siiti eeta yamak eeka chishi ye i takiita. Diita nosapek aka tabo yima ye yechi hadabas tawa boboyen yeechi yi i eeta akamak heechikiita. ²⁵Eeta akama siiti nubereja ye eecheba eecheba tagwa seechi takiita. Wonyak, niy siikasakech. Yadiiba takiita. ²⁶Nokwapa nokwapa ma mima yechi harapa hadabas nokwapa nok-

wapa boboyen eeta akamak eeka i yayar heechi takiita. ²⁷Wowak, kapasek tawa boboy sii eeta akamak iyarekasakech. Kapasek yo otii tawa ma, woshepii majin ba tawa ma, kata akaman iyarekasakech. Kata ma yen eeta Sipsip Yi riiti jeyek keyiri, eeta eecheba eecheba tak tawa ma yechi hin ma yeecheba eeta akaman iyarekiita.

EECHABA EECHABA TAK TAWA UKU, ME MAJI

22¹⁻²Worek, eeta ejel rii ana pan mukuchiri, eeta gukayega eeche hechar. Diita uku sii eeta God riiti tiikiir kuruk Sipsip Yi riiti tiikir kuruk eeta yaniga akama siiti nobo nediik reekiichi ichu. Ichawak, mesek ha tawa uku. Ichawak, yepa yepa mesek ha tawa me siitii tar. Eeta omu wataway, 12 omu sukwiya pochi eeche wato. eecheba eecheba niwiika akar akar omun watar. Eeta me kiiipiika sii eeta eye ma miman yesokwa yichitu. ³Eyey boboyen God riita yuyeechi kapasek pirek, eeta akamak saka iyarekiitawak. God riiti harapa tiikiir, Sipsip Yi riiti harapa tiikiir eeta akamak eeka takiita. Tanak, riiti wakasa ma ye riiti hin yesokwa takiita.

⁴Yepa riiti misoman hekiita. Riipa riiti hin yechi misomak eeka keyikiita. ⁵Niy diika takasakech. Haba siikayekasii. Ya siikayekasii. Eeta God rii eeta yechi haba yama siikiita. Wonyak, yepa eecheba eecheba tawa aka tabo yimag eeche siikiita.

JISAS RIITA AMEYA YAK TAWA MAJI

⁶Worek, eeta ejel rii ana eeche wor: “Diita maji eeta maji siiken. Kwo napa sumowu. Eeta Harapa God rii riiti Spirit riina eeta piirapet yenya ha tawa, rii riiti ejel wochirek yarek, rii riiti wakasa ma yenya ameya yak tawa boboyen mukuchiken eena wochirek yar.” ⁷Jisas rii eeche wocho: “Na meeji! Ada ameya

yakiita. Eeta ma ye diita jeyek tawa majin sumowutaney, yepa inyaka kwoya woy hiki takiita! Ada wor maji eeta sokwato.”

⁸Ada Jon. Diita eyey boboyen ada herek, meejir. Ada herek, diita eyey boboyen meejiri ana eyey boboyen mukuchir ejel, riiti yatii jumuk ada sakar. Riiti hin yesokwaken eena sakar. ⁹Sakarek, rii ana eecha wor: “Opoche eecha otiitanakech. Ada miitaka yo oti tawa ma. Ada kwotaka yo oti tawa ma kwoti yaka kumwoy, piirapet yechaka. Eyey ma ye diita jeyek tawa majin sumowu taney, ye eeta adaka kiki yo oti tawa ma. Kwo God riiti hin na yesokwata!” ¹⁰Rii kawka eecha wor: “Diita jeyek sokwak tawa majin miita opoche veenyitanakech. Sokwak tawa nedii bana bana siito. ¹¹Eena yo kapasek oti tawa ma ye sa kawka yo kapaseken oti ta. Eeta ma ye keha taney, ii sa kawka oti keha ta. Ma kepi taney, rii sapa yo kepin kawka oti ta. Ma ii hadabas taney, rii sa hadabas ta.”

¹²Jisas rii eecha wocho: “Na meejil! Ada ameya yakiita. Ada yanak, eyey ma ye eecha oti tar woyek, ada ya yenya por por hakiita. ¹³Adaba maponak, komasiikiita. Adaba mapo tawak, komas tabato. Ada harapa tawey, an eyey boboy yechi mu.

¹⁴“Eeta ma ye yechi siivatabin yeetinyey, yecha inyaka kwoya hiki takiita. Diita ma ye harapa akama siiti nuburejak iyar inyak, wonyak, ye eeta kiki sowa eechaba eechaba tak tawa me si-

iken yeechi atakiita. Ye eeta kiki sowa akama nuberejak iyareniga harapa akamak i ikiita. ¹⁵Wonyak, kapasek tawa ma, siiga kapan oti tawa ma, nobo anemesheroko chishi tawa ma, man pi sowakwo tawa ma, woshepii tawa god riiti hin yesokwa tawa ma, woshepii majin ba tawa ma, ye kata akama wok iyarekasakech. ¹⁶Ada Jisas Ada eejii ejelen heechinak, i kwoti lotu akak diita boboyen sawo takiita. Ada eeta Devit riiti neja. Ada eeta niyegak sokwa buya tawa winyumay.

¹⁷“Eeta Spirit eecha wocho: ‘Na ya.’ Eyey ma ye diita jey majin meejiney, ye sapa eechaba wo: ‘Na ya! Ma uku ak otiney, rii sa ya God riita sobo eechaba eechab mesek ha tawa ukun ya yeechi a.

¹⁸“Ada kwona ow poy sii majin bak. Eeta ma ye diita jeyek sokwak tawa majin meejiney, rii akar majin ii bak heechiney, God riipa diita jeyek tawa kapasek boboyen riitak heechikiita. ¹⁹Ma por rii diita jeyek sokwak tawa maji kawen yaney, God riipa riina diita jeyek tawa hadabas boboyen awasen yakiita. Eechaba eechaba meseken ha tawa me siiti omun riitak yeba yakiita. Riipa hadabas akama kepin iyarekasakech.”

²⁰Eeta ma rii diita majin sawo tawey, rii eecha wocho: “Eeta siiken. Adapa ameya yakiita!” ²¹Harapa eeta omutiik. Na ya Harapa Jisas, na ya!

Harapa Jisas riita kwona rukusii tawa boboy sa eyey notaka ya.